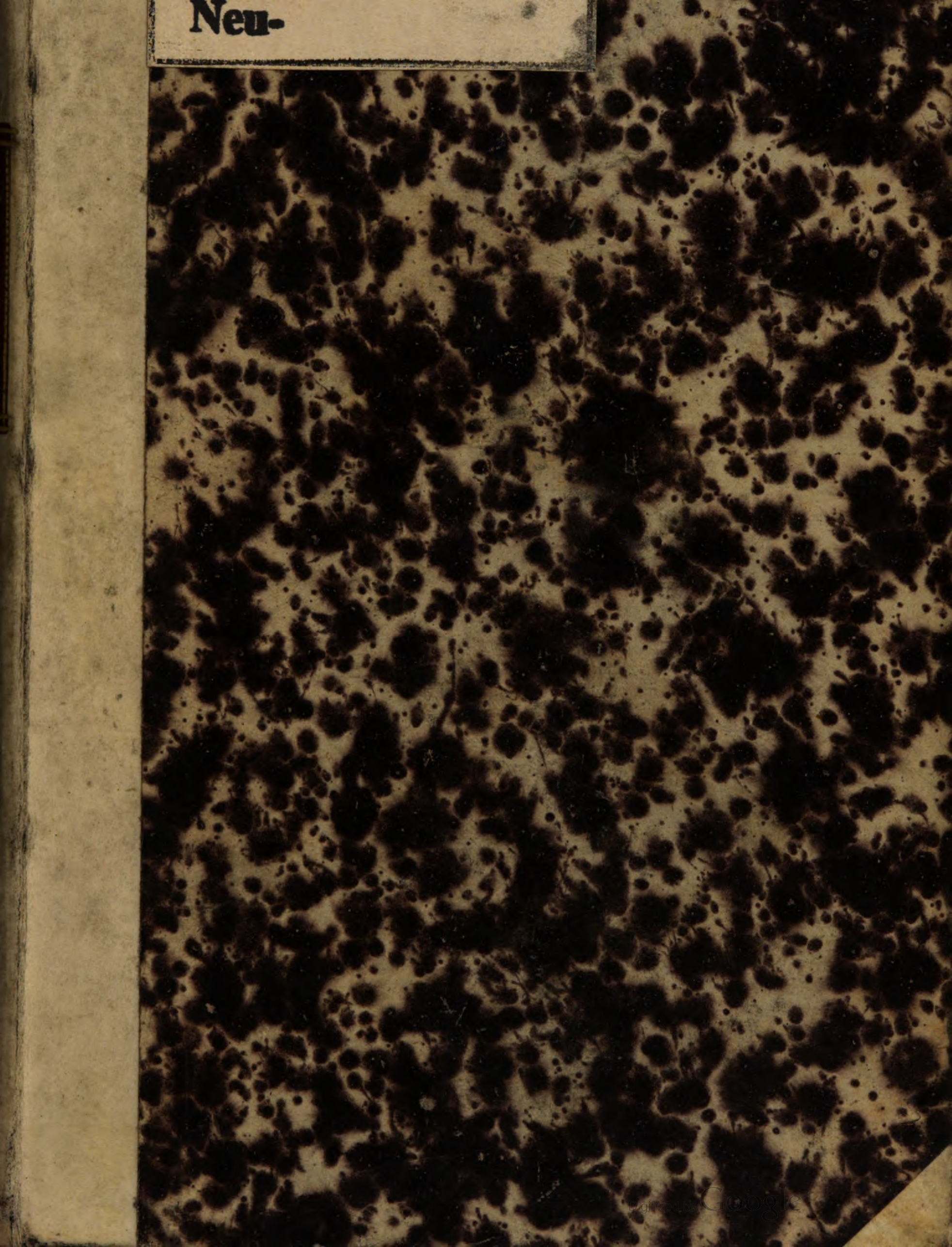

Neu-

Österreichische Nationalbibliothek
+Z224181501

KORABLJICA

PISMA SVETOGA

I SVIH VIKOVAH SVITA DOGODJAJIH POGLAVITIH,

u dva poglavja razdiljena.

Jedno počimlje od počela Svita do porodjenja Isusova; a drugo od porodjenja Isusova do godišta 1760. Prinešena iz knjigah Latinskih, Talianskih, i iz Kronikah Pavla Vitezovića u Jezik Bosanski.

PO

FRA ANDRII KAČIĆU IZ BRISTA
Štiocu Jubilatomu Reda S. Frane male Bratje Deržave Pris. Odkupitelja u Dalmacii.

PRIKAZANA PRISVITLOMU GOSP. GOSP.

KNEZU JAKOVU IVIČEVIĆU
iz Makarske,
Učeniku aliti Skularu od zanata Vojničkoga
U GRADU VERONI.

NOVO PRIGLEDANO I POPRAVLJENO IZDANJE.

U ZADRU

BRATJIA BATTARA TISKARI IZDAVATELJI

1857.

Prisvitli Gospodine.

Knjige koje se na svitlost daju kripostnim i izverstnim Ljudem prikazivati se običaju, Sladkogovornice Sladkogovornikom, Mudroznanice Mudroznancem, Bogoslovice Bogoslovcem, a Skazanja ratah, vojevanjah, i Vojnikah, Vojniku se hrabrenu prikazati običaju. Vaše Gosp. Pris. videći se prignuto na vojevanje, i za tu sverhu u Gradu Veroni uči Nauk Vojništva, a moje knjižice, koje se zovu Korabljica, *budući da rate i vojevanju, koja su bila od počela Svita, do dneva današnjega najveće, premda u kratko, spominju, pod osinjem štita njihova Gospodstva na svitlost ih izniti slobodim se, znadući istinito, da ako se dostoi u nje pogledati, imat će veću želju naslidovati nauk počeli, i u vrime prigodno protiva S. Vire neprijateljim boj bijući, Bogu, Privedromu Principu, Otačbini, i svomu Gospodskomu Plemenu poštenje učiniti, kakono su i stari Vitezovi od njihova Gospodskoga Plemena, još u*

vrime Kraljah Bosanskih činili, navlastito Stipan i Dimitar, kojim zarad virnosti, i vitežtva Kralj Tvardko darova, kakono Knezovom Lubinje, Doljane i Dubrave, kako se štije u istoga Diplomi na 1398 pisanoj. Istu hrabrenitost ponoviše njihovi poslidnji, pod barjakom Privedroga Principa boj s' Turcim bijući, i njihove glave odsicajući, kakono ti tri brata Ivan, Stipan i Marko; vitežki se u virnosti prama svomu Principu, i vojevanju protiva Turčinu podnoseći još i njihovi sinovi Nikola, Jure, Stipan, Matij, Jakov i drugi mnozi, koji, radi toga, ne samo na Alfirstva i Vojvodstva bihu uzdignuti, nego li još i na Kolunelstvo, kakono ti knez Jakov, Did Gospodstva njihova. Istine pak spomenute nahode se potverdjene s' mnozih Jeneralah, i Privedrih Principah svidočanstvim i dukalam; od Principa Leonarda Donata na 1610, od Frane Erice na 1641, od Frane Molina 1646, od Dominika Kontarina

1666, od Frane Morosina 1684, od Alvisa Močeniga 1724, od Petra Grimana 1747, od Frančeska Loredana 1757, i najposli od istoga na 1760, koi potverdi sva stara Privileja Pris. Kuće tvoje, izbavivši je od svih obćenitih službah, i dilovanjah s' titulom, aliti imenom Knežtva za' uvike. Uzdajući se dakle ja da će njihovo Gosp. Pris. slīditi stope svojih stariih, sa svom ljubavju i vrućim sercem ovi moj malahni trud, premda neuredni i neurešeni, istomu prikazujem, i posvećivam, uhvajući se da će biti od njih dobrovoljno primljeno, i zaštitjeno; kojim želeći svako dobro Duše i Tila ukazujem se vazda.

Vaš. Gosp. Pris.

Priponizni vazda sluga
F. Andria Kačić.

POGLAVJE PERVO.

Od počela Svita do Porodjenja Isusova.

počelo Bog stvori nebo, i zemlju; a zemlja biše gola i prazna, tminam sva pokrivena. Ali prie toga Materiu, oliti Lis stvorio biše, od koga sva tilesna izvede, i učini, najpri rekavši: Svitlost neka bude, koja će se s' tminam razdiliti, i to budući učinjeno, zazva svitlost Dan, a tmine zazva Noć, i učini se jutro, i večer dan jedan.

Drugi dan reče: Neka bude Tverdina, oliti Temelj medju vodam, koi će razlučiti vode gornje od dolnjih; i tako budući učinjeno, zazva rečeni Temelj Nebo.

Dan treći reče Bog: neka se skupe vode, koje su pod Nebom u jedno misto, i neka se ukaže suhota, i to budući se učinilo, zazva skupštinu vodah More, a suhotu zazva Zemlju, kojoj zapovidi da izvede iz sebe trave zelene, gore, voćke, i stabla različita.

Dan četverti reče Bog: neka budu na nebu dvi Svitlosti, veća i manja; veća da svitli obdan, i zazvaše Sunce; manja da svitli obnoć, i to je Misec, i ove svitlosti imaju razlučivati dan i noć, svitlit na Nebu i prosvitljivati Zemlju. Posli toga da imadu biti Zvizde, koje će rešiti Nebo, i kriposti livati Zemlji; i tako sve učinjeno biše.

Dan peti reče: neka vode izvedu Ribe svake versti, i Ptice, koje pod Nebo budu letiti, i na zemlji stati, i to sve bi učinjeno.

Dan šesti zapovidi da zemlja izvede od svake versti Živine, pitome i divje, i sve to budući učinjeno reče: Učinimo Čovika na sliku i priliku našu, koi će vladati i zapovidati Ribam morskim, Pticam nebeskim, Živinam zemaljskim, i svim stvarma koje će na svitu biti.

Budući dakle Trojstvo prisveto učinilo Tilo Čovičje od zemlje dan šesti, posli svega stvorenja, dahnuvši uli Dušu razložitu u njega i učini se Čovik živući, stvorenje najplemenitie, koje na zemlji Bog učini. Sedmi pak dan stvarati pristade, koga blagosovi, posveti, i zapovidi da se svetkuje; a Čovika postavi u Raj zemaljski, misto gizdavo, i neizgovorive lipote, od svakoga nasladjenja, i velika uživanja, puno Voćkah, i voća gledanju ugodna, i blagovanju sladka. A u srid Raja nahodjahu se dvi Voćke, jedna se zvaše Dervo Života, od koga voća da bi ko okusio, umriti nikada nebi mogao, i to biše Bog dao čoviku da blaguje, i u vike žive, ali mu njegova ne dade nesrića. Drugo biše dervo znanja zla, i dobra, od koga zabrani Bog Adamu, da pod izgubljenje života blagovati neima, i od svih ostalih da blaguje, Raj čuva, i o njemu radi. Potom toga reče Bog: Nije dobro čoviku biti samu, učinimo mu druga prilična njemu. I tako od rebra Adamova bi stvorena naša Majka Eva.

Deseti dan Sotona u prilici Zmije poče napastovati Evu, da blaguje od voća zabranjenoga, koja zmiji odgovori, da ne smi od Boga, jer je pod izgubljenje života zapovidio, da od njega (reče) ne blagujemo. Reče joj zmija: nije to istina da ćete umriti, pače onda ćete stopro i oživiti, otvorit će se oči vaše, ter ćete znati zlo i dobro, i bit ćete kakono Bogovi; koju stvar Bog znadući za tu je sverhu vami zabranio, da od rečenoga ploda ne blagujete, i da se ne učinite sveznanci, ka-

kono i on, hotiući sam Bogovati, a drugi nitko; dakle slobodno blagujte, ako želite Bogovi biti.

Videći nesrićna Eva voće lipo gledanju, i sladko blagovanju, okusi ga, i mužu svomu dade, koi se nezpazi, nego jisti poče, i u taj čas otvoriše se oči njihove, ter poznadoše zlo i dobro, zlo koje bihu učinili, i dobro koje su izgubili. Poznadoše takodjer da su goli, budući im grih digao haljinu od neumerlstva, i neuvridjenstva, s' kojom ih Bog zagernuo biše, i stideći se jedan od drugoga, za pokriti sramotna uda svoja zašiše, i spraljčiše listje smokovo, ter sramotna pokriše uda. Medju to, čuvši glas Boga idućega priko Raja po podnevu, sakriše se od njega; ali Bog zovnu Adama govoreći: Adame gdi si? odgovori Adam i reče: Gospodine čuo sam glas tvoj, i videći da sam go, sakrio sam se. Da ti nebudeš (reče Bog) blagovao voće zabranjeno nebi ti go bio; Žena me je (reče Adam) koju si mi dao privarila, i blagovao sam. Jer si to (reče Bog ženi) učinila? Zmija me je privarila, odgovori Eva. Tada Bog zmiju prokle, govoreći: zašto si ti zmijo toliko zla učinila, prokleta ćeš biti medju svim živinami, plazimice hodit ćeš, i zemlju jisti svih danah tvoga života, medju tobom i ženom stavit ću neprijateljstvo, i ona će zaterti glavu tvoju. *Ovo se dogodi Sotoni, kojoj Divica Maria satra i pogazi glavu, i zato se gleda zmija pod nogam njezinim, na kvadru, aliti prilici Gospe od Začetja.*

Potom toga ženi reče Bog: Uzmnožat ću tuge, i žalosti tvoje, u tugi radjat ćeš dicu, i podložna biti mužu tvomu. Adamu pak reče: Jer si poslušao ženu tvoju, i blagovao od ploda zabranjenoga, prokleta neka bude zemlja u dilovanju tvomu, o njoj budeš raditi s' trudom, mukom i žalostju, a ona drače, ternje, i sikavice plodit će tebi. U trudu i znoju blagovat ćeš kruh tvoj, dok se ne povratiš u zemlju iz koje si izašao, jer si prah i u prah ćeš se obratiti. Pokle im proklestvo dade, obuče ih Gospodin u haljine od kožicah životinskih, pak

reče: Evo Adam učinio se je kakono nas koi, znadući zlo i dobro. Izvede ih iz Raja, neka trude i zlo pate u cernoj zemlji, oni i porod njihov nesrićni do sverhe svita. A na vratim od Raja postavi Bog Andjela Kerubina s' mačem ognjenim, neka ga čuva da nebi kogod došao, i od ploda života okusio za živiti u vike.

Počimlju godišta po stvorenju svita, u koja se koja stvar poglavita zgodila biše, po kazanju Kalmetovu, Vitezovića i drugih.

Godišta svita. Na 2. Adam i Eva rodiše Kaina, a za njim godište tretje rodiše Abela. Kain biše težak, a Abel pastir ovacah. Prikaza Kain darove Bogu od ploda zemaljskoga. Abel takodjer prikaza darove od pervorodjena stada svoga, i pogleda Bog na Abela i darove njegove, a na Kaina i darove njegove pogledati nehti.

Na 125. Kain ubi brata Abela, zaradi nenavidosti, videći da ga Bog ljubi, i prima darove njegove, a ne svoje. Ukaza mu se Bog govoreći mu: Kaine gdi je Abel brat tvoj? Što ja znadem, (reče Kain) jeda sam ja čuvalac brata moga Abela? reče mu tada Bog: Što si učinio? glas brata tvoga vapije protiva tebi od zemlje, koja otvori usta svoja, i primi kerv brata tvoga: Sada dakle proklet ćeš biti na zemlji, kada budeš raditi o njoj, neće ti dati ploda svoga, skitalac i bižalac bit ćeš sverhu zemlje. Pobiže tada Kain od Adama, i bi skitalac po svitu; i imadući ženu porodi sinove, koi budući čovik opak u sva dila, nauči dicu svakomu vražtvu i opačini.

Od Kaina rodi se Enok, komu otac uzida grad, i zazva ga imenom sina svoga *Enok*. Od Enoka rodi se Irad, od Irada Maviael, od Maviaela Matusael, od Matusaela Lamek, od Lameka Jabel, koi izmisli čadore oliti šatore, Jubal koi iznadje gusle, tamburu, svirale i svako pivanje, Tubalkain koi izmisli kovačiu, i dćer Noema koja izmisli vunopredju..

Od ovoga stabla prokletoga, opak i proklet plod izadje: čarovnici, bludnici, ubojice i svake verste grišnici. Žiganti neizgovorive veličine, moći i jakosti ljudi; oholi, bedvasti i veliki usilnici, koje Gospodin Bog potopi sa svim porodom opakim, tako da od kolina Kainova ne ostade nitko, kako će se viditi berzo.

Na 130. Adam i Eva tretjega rodiše sina Seta imenom, a posli njega mnoge druge, kojizim imena sveto Pismo ne kaže, izvan sama Seta, od koga imadiše izaći Noje, Abram, Isak i Jakov; takodjer puk Israelski od koga se Isus poroditi ima, kako se i porodi. Od Seta rodi se Enos, i ovoga sinovi bihu zvani *Sinovi Božji,* za razlučiti ih od sinovah Kainovih, koji se zvahu *sinovi ljudski.* Od Enosa rodi se Kainan, od Kainana Malaleel, a od njega Jared, od Jareda Enok pravedni, od Enoka Matusalem, od Matusalema Lamek, od Lameka veliki sluga Božji Noje.

Na 987. Diže Gospodin Bog Enoka na Nebo u kolim *ognjenim*, i ne vidi se više.

Na 930. Umri naš pervi Otac Adam, a Eva naša Majka na 940, ali posli ovoga bi prinišen Enok.

Na 1042. Umri Set sin Adamov, od godištah devet stotinah i dvanaest.

Na 1056. Rodi se Noje sin Lamekov.

Na 1140. Umri Enos od godištah devet stotinah i pet.

Na 1235. Umri Kainan od god. devet stotinah i deset.

Na 1290. Umri Malaleel od godištah osam stotinah, devedeset i pet.

Na 1422. Umri Jared od godištah devet stotinah i šesdeset i dva.

Na 1536. Bog obznani svoga slugu Noja, da će poslat potop na Svit, i šalje ga pripovidati pokoru puku, na sto i dvadeset godištah pria nego ga je poslao.

Na 1556. Noje porodi Sema, za njim pak Kama i Jafeta.

Na 1651. Umri Lamek otac Noevov, od godištah sedam stotinah sedamdeset i sedam.

Na 1656. Umri Matusalem od godištah devet stotinah šestdeset i devet. Ovi je od svih ljudih najveće živio.

Uzrok zaradi koga Bog potopi Svit, bihu grisi ljudski, jer ženeći se sinovi, unuci, i praunuci Setovi, koji se zvahu sinovi Božji, dćerma, od opakoga poroda Kainova, budući puno lipe i pristale, one iste naučiše svoju dicu svakoj opačini, navlastito bludnosti; i koliko se biše na svitu puk neizbrojni uzmnožao, toliko se većma bihu uzmnožali grisi. Nahodjahu se u to vrime na svitu mnogi Žiganti, puno snažni, veliki i strahoviti, koji bez ikakva poznanja i straha Božjega na silu vladajući, i zapovidajući, činjahu od svake verste zloće, i svi ostali njih gledajući, izvan sama Noja, koi u strahu Božjemu nastojaše uzdignuti svoju dicu i obiteljicu, i tako sam sa svojom čeljadju, bi dostojan da se sahrani od potopa obćenoga, naredivši mu Bog, da sagradi jednu Korablju, aliti brod velik, na način Sanduka, u dugljinu lakatah tri stotine, u sirinu pedeset, a u višinu trideset. Naredi mu takodjer da učini mnoge u njoj ćelije, iliti komorice, i prigrade u kojim imadihu pribivati živine, svaka versta ponase, i da pripravi hranu za njih, za se i čeljad svoju.

Na 1656. Budući Noje dospio Korablju, naredi mu Bog, da ulize u nju on ženami, tri sina Sem, Kam i Jafet, i tri žene njihove, i da po hotinju njegovu ulisit imadu sve verste živinah, muško i žensko, od kojizih imadu se leći sve živine, koje se nahode na svitu. Ulize dakle u Korablju Noje, Tidea žena njegova, tri mu sina, i njihove žene, Noela, Pandora, i Noegla, osmerica u sve; a Noje tada imadiše godištah u sve šest stotinah, i veće. Posli toga zatvori Bog Korablju s' dvora, pak otvorivši se vruci vodeni, strahovito dažditi poče, na sedamnajest miseca Listopada, i ne prista dažditi za četerdeset danah, i toliko noćih. I tako vode vas svit pokriše, a izvan toga pokrivši sve planine, petnajest lakatah najvišju nadjitiše planinu; i ne samo sve što na svitu živo biše potopiše,

dali još stabla, gore, voćke od svake verste izguliše, i satergaše, ne ostavši ništa živo, ni zdravo izvan onizih koja se u Korablji nahodjahu.

Posli pak četerdeset danah dažditi pristade, ali vode za sto danah, sve na jednoj miri stahu verhu obraza zemlje; a potom toga smanjkavati se počeše, Korablja, koju vode i vitri nošahu tamo amo, počinu verhu planine od Armenie, na dvadeset i pet miseca Ožujka. Ali pervi dan Lipnja miseca, počeše se ukazivati versi planinah, i otvorivši Noje prozor, oliti penčeru Korablje, pusti gavrana, koi našavši mertvu tilesinu, nehti se povratiti u Korablju; i budući za njim pustio golubicu, berzo se povrati u Korablju ne našavši nigdi suha, na čemu bi mogla počinuti. Posli sedam danah opet pusti golubicu na dvor, koja se povrati u večer, noseći u kljunu grančicu masline zelene, i tada poznade Noje da ne biše vode na zemlji; ništanemanje još sedam drugih danah počekavši, pusti golubicu tretji put, koja se nije veće *povratila* k' njemu; i tako na dvadeset i sedam Listopada budući se zemlja lipo osušila diže Noje pokrov Korablje, pak po zapovidi Božjoj, izadje na dvor, sa svim koja u Korablji bihu.

Posli pak kako Noje izadje na dvor, uzidja oltar, i prikaza Bogu posvetilište, koje budući mu puno drago i ugodno, zakle se, da u napridak neće proklinjati zemlju radi grihah ljudskih, jer su misli i ćutjenja čovičja prignuta na zlo od mladosti svoje. Potom toga lipo ih blagosovivši, reče: restite i uzmnožite se i napunite zemlju.

Na 1658. Rodi se Arfažad od Sema sina Noevova. Malo posli Kam drugi sin Noevov porodi sina koga imenova Kanaan.

Na 1663. Sedam godištah posli, Noje budući usadio vinograd, učini vino, i opi se s' njime, pak zaspa go pod čadorom svojim, koga Kam sin ugledavši, nehti pokriti, nego rugajući mu se kaza bratji sramotu Otca svoga. Ali Sem i Jafet (kakono sinovi pravi) uzeše pokrivač i

noseći ga nazad, da ne vide sramotna uda Otca svoga, baciše ga na njega, pokrivši ga lipo. Noje kada razumi neharnost Kamovu, prokle mu sina Kanaana, i njegov porod koi bude izaći, učinivši ga slugom i sužnjem sinovah Sema i Jafeta u vike. Kama sina, govore Naučitelji proklet nemogaše Noje, jer ga prie Bog biše blagosovio, a što Bog blagosovi, ne može biti od čovika prokleto; zato znadući da Kam ljubi sina Kanaana koliko sebe istoga, dade mu rečeno proklestvo. Drugi pak govore da je dite vidilo gola dida, otcu, materi i stricem rugajuć se kazalo, ter ciča toga da je pravedno proklestvo od svoga Dida primilo.

Jafet tretji sin Noevov porodi Gomera, Magoga, Madai, Javana, Tubala, Mosoka, i Tiraša; i od ovizih svi narodi Europe izlaze, to jest: Slovinci, Gerci, Latini, Tatari, Nimci, Francuzi i ostali mnogi. Od Gomera (kako Vitezović kaže) izhode Latini; od Magoga Šite i Madjari; od Mosoka Moskovi, Amazoni i ostali vas Narod Slovinski. Ali Kalmet piše, da iz Gomera izhode Galiciani oliti Gomani, Cimbrioti, i mnogi drugi puci. Od Magoga Tatari, Šite i Goti, koji Goti jesu od jezika i naroda Slovinskoga, u stara vrimena puno snažni i siloviti na oružju. Od Madai izhode Madianci i Macedonci. Od Javana Jonci, Asiani, i Gerci ostali. Tubal i Mosok zajedno se deržaše, i veliku napučiše Škandinaviu iz koje izadje vas narod Slovinski, to jest Moskovi, Poljaci, Amazoni, Bohemi, Moravi, Slovaci, Toti, Kranjci, Istriani, Ervati, Slavonci, Serviani, Rašiani, aliti Serbi, Valaki, Moldavi, Bulgari, Bošnjaci, Dalmatini, gornji Skenderci, i mnogi drugi.

Sem starii sin Noevov, posli Arfažada rodi Elama, od koga Elamićani izhode. Kam drugi Noevov sin rodi posli Kanaana Kusu od koga izidjoše Egipciani.

Na 1693. Rodi se Sale od Arfažada sina Semova. I od ovoga (Vitezović govori) izhode Indiani.

Od Gomera sina Jafetova, a unuka Noevova rodi se Asenec, Rifat i Togorma, kojizih poglavicah sinovi napučiše Sarmaciu, a to je zemlja slovinska.

Na 1723. Od Sale rodi se Eber, od koga Ebrei ime primili jesu. Ali drugi govore da se od Abrama Ebrei prozvaše. U isto vrime od Kusa praunuka Noevova rodi se Nembrot koi bi čovik moguć, na oružju snažan i silovit, Boga nebojeć; i ovi se na silu učini Kralj Babilonski. Bez broja se drugi rodjahu od sinovah, unukah i praunukah Noevovih, ali Sveto Pismo ne kaže nego poglavite, i tako Nembrot rečeni imao je komu kraljevati.

Na 1757. Od Ebera rodi se Falek i Jektana. A u to vrime kraljujući rečeni Nembrot, odvraćaše puk od službe i ljubavi Božje ukazivajući mu da dobra, koja uživaju, od Boga nisu imali, nego da po svojoj kriposti i uminju imaju svaka koja uživaju. Izvan toga nagovarati ih poče, da uzidaju jednu Kulu visoku do neba, jer ako bi (reče) opet Bog poslao potop na zemlju, da možemo u Kulu pobignuti, i u nju se zatvoriti; a drugo neka se na zemlji proglasi i proslavi ime naše pria nego se po svitu razadjemo. Ljudi budući vazda na zlo prignuti *poslušaše* ga, grad i Kulu zidati počeše, jedni pekući matune, cigle aliti opeke; drugi noseći, tretji zidajući, i s' paklom debelim tverdeći, da nebi voda probila i u Kulu ulizla; a budući ih jedno mnoštvo neizbrojno, Kula premda puno široka i debela biše, priko čuda u višinu restijaše. Ali videći Gospodin Bog ljudsku oholost, i znadući da će izveršiti, što namislili bihu, smuti tako jezik njihov, da jedan drugoga razumiti ne mogaše, i tako pristadoše zidati rečenu Kulu na polju Senarskomu, koja bi imenovana *Babilon*, a to žudinski hoće reći *smutnja*. Potom toga novim jezicim govoriti počeše, i razterkaše se po svitu razdilivši im starac Noje Kraljevine, i Banovine svita, ter ih berzo napuniše i napučiše.

Postadoše tada izmedju ostalih tri jezika slavna, to jest Slovinski, Gerčki i Latinski u kojih se govore Mise, Leturgie i oficia u Europi, a u druge nipošto dopušteno nije.

Od kuda moj blagočasni Štioče naroda slovinskoga, moreš doći u poznanje izverstitosti i veličanstva jezika

tvoga, budući ga Gospodin Bog dao, a ne od ljudih sastavljen, kakono mnogi drugi. A može se dogoditi, da je jezik pervi s' kojim se je Adam služio, budući da se znati ne može s' kojim jezikom on govoriti poče. Nemoj se dakle stiditi u tvoj slavni jezik govoreći, kakono se ne stide Gerci, ni Latini, govoreći u jezike njihove. I kada budeš upitan, *koga si Naroda*? nemoj odgovarati, kako si naučan, *ja sam Škiavon*, pače još gerdnie, *ja sam Sužnjetina*, što je tvoja sramota i pogerda velika? reći dakle imaš, *ja sam Dalmatin*, *Ervat*, *Bošnjak* oliti *Slovinac*, jer smo od starine *Slavni*, a ne *Škiavi* ni *Škiavoni*, rečeni.

Jezik Slovinski veći je i širi nego i jedan drugi, budući da pod sobom uzderži mnoge Kraljevine, Monarkie iliti Samoderštva, i Banovine, to jest veliku zemlju Moskoviu, koja je duga iljadu i pet stotinah miljah, a budući okrugla, tolika joj širina ima biti. Uzderži takodjer pod sobom Sarmaciu, Poloniu, Bohemiu, Moraviu, Tociu, Karniolu, Ervatsku, Istriu, Dalmaciu, Bosnu, Slavoniu, Serviu, Rašiu, Valakiu, Pomeraniu, Moldaviu, Bulgariu, malu Tatariu, u stara vrimena Romaniu, Skenderiu gornju, i druge Banovine.

Na 1769. Sem sin Noevov, sagradi grad Salem, koi se sada zove Jeruzolim.

Na 1787. Falek rodi Reu i bratju njegovu. U to vrime (govori Vitezović) Poljaci bihu vladani od Kralja Tuiskona.

Na 1804. Niniven grad veliki, od Asura unuka Noevova bi uzidan, a od Nina Kralja Niniven prozvan.

Na 1819. Reu rodi Saruga. I u to vrime vladat i vojevat počeše nike žene jake, zvane Amazone, od naroda Slovinskoga, koje puno vikovah, kano muške glave boj biše, i vojevaše; najposli pak od Aleksandra velikoga pridobite su bile.

Na 1849. Sarug rodi Nakora Dida Abramova. U to vrime kralj Bele vladati poče u zemlji Asirianskoj.

Na 1875. Pervi Kralj od Morie bi Agialei.

Na 1878. Nakor rodi Taru otca Abramova.

Na 1948. Tare rodi Arana, brata Abramova.

Na 2006. Patriarka Noje podje s' ovoga svita od godištah devet stotinah i pedeset.

Na 2008. Tare rodi drugoga sina, imenom Abrama, a za njim Nakora.

Na 2018. Rodi se Sara zaručnica Abramova.

Ali je potribito malo vratit se nazad, i učiniti kratko govorenje od Noja i njegovih unukah. Budući se unuci i praunuci Noevovi po svitu razterkali, i ne mogući ga svedjer prid očima imati, za uspomenu od njega vazda deržati, sagradiše na poštenje i njegovo ime gradove, kule i cerkve zovući ga različitim imenim, jedni Nebom, jedni Suncem, jedni Svitom, jedni Dušom svita, niki otcem Bogovah, a niki na drugi način; i od tada Idolatria, aliti Kipoštolstvo postade na svitu, klanjajući se njegovim unukom mertvim, i deržeći ih za Bogove, jednim nadivši ime *Marte*, jednim *Jove*, nike zovući *Merkuriom*, nike *Saturnom*, a nike *Herkulom*, i druga mnoga imena od Idološtovacah proslavljena.

Slidi govorenje od Tare Otca Abramova.

Pribivaše Tare sa svojim sinovim Abramom, Aranom, i Nakarom u Kaldei, a u gradu koi se Hur zvaše; i pošavši mu sin starii Aran s' ovoga svita, dili se sa svom obiteli iz Kaldeiske zemlje u Mesopotamiu, ter u gradu Aranu stade pribivati, u komu i život sverši od godištah dvista i pet. Abram sin njegov imadiše tada sedamdeset i pet godištah, komu se ukaza Bog, ter mu reče, da izadje iz zemlje svoje, i iz kuće otca svoga, i da ostavivši rodbinu i prijatelje, idje u zemlju koju mu on ukazati bude, da će ga učiniti velika, i u svemu blagosoviti.

Posluša Abram Boga, i uzamši Saru ženu svoju, Lota Sinovca, sve imanje svoje i njegovo, dili se iz grada Arana, u zemlju Kananejsku, koja se posli zazva Israelska.

Budući dakle došao u jedno misto koje se zove *Sikem* ukaza mu se Gospodin Bog govoreći, da će svu onu zemlju dati porodu njegovu; komu Abram lipo zahvalivši, na čast i poštenje sagradi mu Oltar u istomu mistu; potom toga do nikoliko vrimena budući glad težak došao u zemlju Kananejsku, bi usilovan Abram poći sa svom obiteli u bogato i obilno kraljestvo od Egipta, koi poznajući lipote Sare žene svoje, uzboja se da ga Egipciani ne ubiju cića nje, znadući da su opaki, i za ženam pohlepni, zato Sari govoriti poče, da se kaže sestra a ne žena njegova. Došavši pak u Egipat, i videći Egipciani čudnovatu lipotu Sarinu kazaše Kralju Faraunu, koi cineći da je sestra Abramova, dovede je u dvor svoj s' odlukom da će je uzeti za ženu, i zato dare plemenite dade Abramu, deržeći ga za svoga Šuru, to jest mnogo srebro, zlato, životinu, sluge, i službenice, robe i robinje. Ali hotiući Kralj Faraun s' Sarom spavati, bi od Boga pedipsan žestoko s' bolestju velikom on i svi dvorani njegovi, i budući mu kazano od svojih Domišljiteljah da ga je Bog Abramov pokarao zaradi Sare, koja mu žena a ne sestra biše, pusti je ne krenuvši u njezino poštenje. Naredi pak Abramu da se ima diliti iz Egipta sa svom obiteli, i blagom koje mu darovao biše, davši mu još suviše pratioce, da ga s' poštenjem prate do meašah Kananejskih, i tako se Abram obogaćen povrati nazad.

Na 2084. Razdili se Abram s' Lotom sinovcem svojim; a uzrok od razdiljenja biše ovi: Gospodin Bog tako obogati Abrama i Lota u posidovanju, izvan srebra i zlata, životine svake verste, da misto u komu pribivaše nebi zadovoljno uzderžati; cića toga pastiri Abramovi i Lotovi puno krat se bihu priričili, zato Abram mir ljubeći, poče moliti sinovca da od njega odstupi, neka nije (reče) medju nami i pastirim našim riči, ako ti na desno podješ, ja ću (reče) na livo poći, odaberi što ti drago, jer ujedno pribivati nije moguće.

Dignuvši Lot oči svoje k' Jordanu i videći lipotu kraljevstva Jordanskoga, kakono jedan Raj zemaljski, odabra stati kod Jordana, a to biše kraljevstvo Sodomško, i odstupi od Abrama sa svim imanjem svojim, a Abram ostade u zemlji Kananejskoj. Posli toga do nikoliko vrimena ukaza se Bog Abramu, govoreći: Tebi i porodu tvomu dat ću svu zemlju ovu, i uzmnožiti ću sime tvoje, kakono pisak morski, i zvizde nebeske: ajde i obadji svu zemlju Kananejsku, ter razgledaj nje širinu i dugljinu, koja će biti od sinovah tvojih posidovana. I budući Abram sve rečeno kraljevstvo razgledao, dodje u dolinu *Mambru* koja je u Ebronu, i onde stade pribivati.

Na 2092. Kralj Asirie (Godorlaomor imenom) skupivši silnu vojsku, i zovnuvši na pomoć druge kralje, udari na kralja Sodomskoga i Gomorskoga, koji bihu odstupili od njegove zapovidi, ne dajući mu harače, kako se u potribi obećali bihu. Razbivši dakle Godorlaomor rečene kralje i vojske njihove porobiše svu zemlju Jordansku, *zapliniše* brez broja živolinu, i zarobiše mnogu čeljad, i s' njima Lota sinovca Abramova sa svim što imadiše. Razumivši Abram nesrićni sinovca dogadjaj uzze trista i osamnajest junakah oliti slugah svojih oružanih, i otide za njima u potiru koje našavši na jednom polju ležeći, bez straha i straže, udari na njih obnoć, razbi ih, potira, i mnoge izsiče; povrativši plino, čeljad, sinovca Lota, i sve njegovo zdravo se i veselo vrati nazad. Pridanj izadje kralj Sodomski, moleći ga da mu samo povrati čeljad, a ostalo da sve uzme sebi, ali nehti uzeti ništa, premda po pravdi sve njegovo biše. Melkisedek misnik Božji i kralj Salemski lipo ga blagosovi, a on njemu desetinu od svih dobarah koja zadobio biše dade.

Godišta istoga ukaza mu se Bog i obeća ga učiniti velika i puno bogata, ali mu odgovori Abram, da mu nije s' bogatstvom koristi, ne imadući poroda, komu bi ga ostavio. Reče mu Bog: neće tako biti, jer sva dobra tvoja uživat će sin, koi će se od tebe roditi: pogledaj

na nebo, i pribroj zvizde ako moreš, táki će biti porod tvoj.

Na 2093. Sara videći da poroda neima, poče svitovati Abrama, da bi dobro bilo spavati mu s' službenicom koju biše iz Egipta doveo imenom Agaru, i da s' njome porod učini. Prignuvši se Abram na njezino ponukovanje, leže sa službenicom Agarom, koja zače sina, i budući se u tomu ponila i poholila poče pogerdjivati Saru Gospodaricu svoju, zovući ju neplodnicom i drugim imenim. Sara plačna i puno ožalostjena potuži se Abramu, koi njoj dade testir, oliti oblast da čini od nje što hoće. Agara budući od Sare pokarana i pedipsana a ne videći se od Abrama branjena, ni ogovorena, pobiže s' ditna u pustinju. Ali joj se ukaza andjeo govoreći, da se vrati k' svojoj Gospodarici, i da joj bude poslušna, da će sina poroditi od koga puci i narodi mnogi izatji hoće.

Posluša andjela Agara, povrati se kući, i porodi na svoje vrime sina, koga Ismaelom zazva, i od njega koji se porodiše Ismaelikiani zvani su. Rodi se dakle Ismael na 2094.

Na 2107. Ukaza se opet Bog Abramu, i obeća mu do godine danah dati sina koga Isakom zvati ima, i od koga mnogi kralji i narodi izaći imadu. Potom toga naredi mu da se obrizuje on, i sve muško od kuće njegove, to jest sin Ismael i sluge ostale; a to mu biše naredjeno za zlamenje ugovora vikovičnoga, koi medju se učiniše i utverdiše. Biše tada Abramu devedeset i devet godinah, i Ismaelu sinu naravnomu trinajest, kada se obrizovaše.

U ta vrimena ljudi od Sodome i Gomore, izvan ostalih grihah, koja činjahu biahu pogani bludnici, koji se nebi imali ni imenovati, kamo li od njih govoriti, ali za ukazati seržbu Božju koju ovi grisi uzrokuju, i pedipsanje s' kojim se protiva grišnikom ove verste Bog služi u kratko vas dogadjaj kazati imam, kako i na koi način Sodomce Bog pokara.

Dodjoše k' Abramu tri Andjela u prilici mladićah putnikah koje lipo primi i počasti, a posli nego blagovaše

(premda oni činjahu se viditi da blaguju, ali se s' jizbinam tilesnim duhovi ne služe) diliše se put Sodome, zahvalivši mu na časti, i medju to objavi Bog Abramu da su oni mladići Andjeli od njega poslani, za pokarat i iskorenut Sodomu i Gomoru. Tada Abram poče moliti Boga za svoga sinovca Lota, koi medju ovim prokletim pukom pribivaše da ga oslobodi od seržbe i biča svoga. Andjela dva medju to u Sodomu došavši i na Lota se budući namirili, svrati ih u kuću svoju, što s' molbom, što silom, cineći da su mladići putnici. Skuha im večeru i lipo počasti, ali pria nego podjoše spavati, pogani gradjani malo i veliko, staro i mlado kuću Lota okolišiše, zovući ga da im izvede dva mladića putnika za činiti s' njima strahovite i neizgovorive zloće griha od bludnosti. Siromah Lot poče ih kumiti i moliti, da se prodju te propasti nepodobne, i ne čine sramotu putnikom, ni kući njegovoj. Videći pak da molba ne prudi ništa, obetja im dati dvi divojke dćere svoje, da s' njima izpune opaka nasladjenja svoja; ali hotiući pogerdnici dva mladića u svoje ruke po svaki način, namisliše razbijati vrata od kuće, i u taj čas dodje na svekolike slipoća da ne mogahu natji ni vrata, ni kuće. A putnici medju to odkriše se da nisu ljudi, nego andjeli Božji poslani za pedipsat oni puk pogani, gradove i sve nečisto kraljevstvo; a njemu narediše da urani rano i sa svom obiteli biži u planine, i da se bižeći neima nitko nazad obzirati.

Želeći Lot izbaviti od biča Božjega dva mladića, koji imahu biti zaručnici njegovih dćerah, kaza im sve što se zgoditi ima, govoreći im da biže, ali se oni tomu rugajući, po pravdi božjoj s' ostalim izgoriše. Jutrom rano pobiže Lot, žena mu, dvi dćeri,. i momci od kuće njegove, koji istom budući od grada odstupili, poče strahovito u nebu pucati, strile guste padati, i sumporska vatra gradove, varoše, sela i u njima kuće i čeljad žeti, koje svekolike u malo vrimena u prah obratiše, ne ostavši dervo, trava, ni kamen što se ne sperži. Žena Lotova

čujući toliku jeku i prasku, ne mogući ženskomu sercu odoliti, pristupi zapovid andjelsku, obrati se za viditi kako Sodoma gori, i bi od Boga pokarana, obrativši je u jedan kip soli; a Lot i ostali odoše na planinu, i počeše pribivati u jednoj spili. Cineći pak déeri njegove da je vas svit izgorio, i da već neima čovika na svitu, opojiše otca svoga, i s' njime po redu puteno dilovaše, ne znadući on za to ništa, i to one za drugu sverhu ne činjahu, nego da se porod ljudski ne iskorene na svitu. Posli toga dilovanja putenoga začeše obedvi, i svaka sina porodi, ter jednomu biše ime Moab, a drugomu Amon, od kojizih izadjoše ona dva puka velika, Moabilitjani, i Amonitjani zvana.

Na 2108. Rodi se od Abrama i Sare sin koga (po naredbi Božjoj) zazvaše Isak; a tada imadiše Abram godištah sto, a Sara devedeset. Bi tada velika radost u sercu roditeljah, imajući pod njihovu starost plod od Boga obećani, koga Abram osmi dan obrizova, kako mu Gospodin Bog naredio biše. Kada ga pak Majka Sara od mlika odbi, učini Abram jedan veliki i gospodski sobet, zovnuvši i počastivši svoje prijatelje. Posli toga dogodi se, da razmišljajući Sara, kako ne može po zakonu sin službenice, i žene nezakonite biti dionik od baštine i dobarah očevih, kakono žene slobodne i zakonite, poče nagovarati Abrama da iztira Agaru i sina njezina Ismaela. Abram puno ljubljaše Ismaela, i zato mu se mučno činjaše iztirati ga iz kuće svoje, ali znaduć da je taka volja Božja posla ih tja; i tako Agara sa sinom svojim dili se iz kuće Abramove, priko jedne pustinje otišavši, i ne našavši nigdi vode, bihu skončani od žedje, navlastito mali Ismael. Ali providjenje Božje nahodeći se u svakom mistu, ukaza se i njima na putu u pustinji, jer dodje Andjeo Božji, ter im ukaza vodu, i zadovoljno napiše se, pak reče Agari, da nastoi gojiti Sina Ismaela, jer ima izatji (reče) čovik velik i moguć, od koga mnozi Narodi izatji hoće.

Počeše dakle pribivati u mistu zvanu Faran, i budući Ismael u vrimenu od ženidbe, oženi ga mater s' jednom divojkom iz Egipta svoga vilajeta i orsaga; s' kojom imade dvanajest sinovah, i ovi napučiše zemlje, koje su medju Eufratom i Cerljenim Morem i to se sada zovu Arapi.

U ovo vrime biše na svitu (govori Vitezović) Isis koja se zvaše dćer Nebesah, i Ceres koju mahniti za veliku Božicu deržahu.

Na 2143. Videći Bog da Abram ljubljaše puno svoga sina Isaka, jedno jer biše dobar i ponizan, a drugo jer ne imadiše nego toga jednoga, hoti ga iskušati, ljubili ga veće nego sina Isaka, naredivši mu da podje s' njime u zemlju koja se zove od *Vidjenja*, i da onde sverhu jedne planine, koju mu od bude reći, prikaže Isaka njemu na Posvetilište. Abram u taj čas posluša Boga, i natovari magarčića dervah, koja za posvetilište služiti imadihu, pak uzamši dvi sluge i sina Isaka, dili se s' njima obnoć, ne kazavši ženi ni ostalim da Isaka prikazati ima *Bogu* na Posvetilište. Kada pak dodjoše k' planini na kojoj ga prikazati imadiše, raztovari magarčića, i sveza brimešce dervah, postavi ga na Isaka, a on uze nož i vatru, ter uputi se uz planinu, ostavivši sluge s' magarčićem pod planinom. Putujući uz planinu poče Isak govoriti: Otče moj, derva, vatru i ostalo što je od potribe imamo, a gdi je živina koju ćemo zaklati i Bogu prikazati? Bog će providiti živinu sinko moj, reče Abram, i medju to budući izašli na planinu, Abram uzida Oltar, postavi sverhu njega derva, pak svezavši maloga Isaka, koi (cinim) niti plakaše, niti se micaše, postavi ga sverhu dervah, kakono jedno mirno janješce, pak uzme nož da ga zakolje, sažeže i Bogu prikaže, ali u taj hip Andjeo ga zovnu: Abrame, Abrame ne kolji Isaka, zadosta je da si Boga poslušao, i da nisi hotio prostiti jedinomu sinu cića ljubavi njegove; evo ti se zaklinje Božanstvom svojim, da će te u svemu blagosoviti, uzmnožat porod tvoj kakono zvizde nebeske, i kakono pisak morski. Obazrivši

se Abram, ugleda jednoga ovnića blizu sebe, koga uhvativši zakla, i prikaza Bogu na Posvetilište, pak se veseli vratiše kući svojoj.

Na 2145. Umri Sara žena Abramova od godištah sto i dvadeset i sedam u zemlji Kananejskoj a u gradu Arbei, koi se nahodjaše u deržavi Ebronskoj. Biše s' velikim poštenjem ukopana, i za puno danah od Abrama, Isaka, i sve obiteli plakana, ali posli smerti njezine do nikoliko vrimena oženi se Isak, i razgovori se, iliti razveseli štogod Abram.

Na 2148. Abram budući jurve ostario namisli ženiti sina Isaka, i dozva prida se Eliezera slugu najvirniega, koi biše prigledalac sviuh dobarah njegovih, ter mu ovako govoriti poče: Ti Eliezere imaš natji Divojku za sina moga, ali te zaklinjem Bogom živim da ga ne ženiš dćermam Kananejskim, medju kojim ja pribivam, nego imaš potji u Mesopotamiu k' rodbini mojoj, i od njih dovesti imaš Divojku za sina moga Isaka. Primivši sluga njegovu naredbu, i razumivši žestoku zakletvu, uputi se s' mnogim devam napertjenim svakoga milinja i bogatstva Abramova, i otidje u Mesopotamiu s' momcim ostalim od kuće Abramove; i došavši prid grad Nakor imenom, u komu rodbina Abramova staše, nadje prid rečenim gradom studenac, ali bunar vodeni, ter kod njega počinuvši, ovako Boga moliti poče: Gospodine Bože Abramov budi mi u pomoći, i učini miloserdje s' gospodarom mojim Abramom: Običajne su Divojke grada ovoga dolaziti na ovi bunar, i nositi vodu kući svojoj, divojka dakle kojoj ja reći budem, prigni vidro da se napijem, i ona mi uzbude reći, pij, i još tvoje deve napojiti ću, ona u istinu jest koju si ti pripravio slugi tvomu Isaku za ženu. Još nebiše Eliezer dospio molenje, evo idje Rebeka, dćer Batuela sina Nakora brata Abramova, noseći vidro na vodu, Divojka sa svim lipa i uredna, koja zagrabivši vodu, vrati se kući svojoj, a medju to budući je sluga razgledao lipo, moliti je poče da mu

se iz vidra napiti dade. Rebeka hitro prignuvši vidro reče: Pij gospodine, još i tvoje deve napojiti hoću, i tako izpuni što reče, a sluga tada zahvali Bogu, pak izvadivši mendjuše i narukvice od zlata darova Divojku, ter je upitivati poče čija je dćer, koga je roda, i plemena, i može li u dvoru njezinu konakovati; a ona mu odgovori, da je dćer Batuela sina Nakora brata Abramova, i da u kući njezinoj slobodno može konakovati on, družina i deve njegove, budući kuća bogata i obilata u svemu, i to rekavši povrati se kući vesela puno, ter kaza otcu, materi i bratu Labanu sve što se biše kod bunara zgodilo, i darove koje biše primila.

Laban Divojčin brat, razumivši sestre govorenje, izterča na dvor i podje naći putnike, s' kojizim se lipo pozdravivši, uvede ih u grad i u kuću svoju, čini im oprati noge, a posli nego se razgovoriše, postaviše ih za terpezu da blaguju, ali sluga Abramov nehti blagovati, dok im ne kaza sverhu, za koju došao biše, učinivši dugo govorenje, kako je Gospodin Bog Abrama blagosovio i obogatio srebrom, zlatom, ovcam, volovim, i svakim milinjem, kako mu je Bog poklonio sina Isaka, pod njegovu starost, mladića dobra, lipa i prikladna, koi želi imati ženu od svoje rodbine. Potom toga zapita Rebeku za ženu Isaku. Otac i brat Rebečin odgovor dadoše, da budući taka volja Božja, suprotivit se neće, i tako obetaše Rebeku za ženu Isaku. Eliezer taki odgovor primivši, pokloni se do zemlje, i zahvali Bogu, pak izvadivši lipe darove koje donio biše, to jest sude mnoge od zlata i srebra, i druge stvari od velike cine i koristi, ter darova Rebeku zaručnicu Isakovu, takodjer i svu njezinu rodbinu; a potom toga blagovati počeše. *Ovaki običaj i danas derže naši slovinci, kada prose divojke.*

Posli pak kako blagovaše, poče Eliezer moliti roditelje Rebečine, da ih puste poći kući Abramovoj, a oni mu odgovoriše da Rebeka ima postati desetak danah s' majkom svojom; ali sluga Abramov s' molbam, i razlozim veli-

kim čini ih prignuti da mu dopuste što željaše. Dozvaše pak Rebeku prida se pitajući je, hoće li poći s' njima udilj, ali ne; i budući odgovorila da hoće, pustiše je, davši joj iljadu blagosovah; i dadoše joj, izvan perćie, službenice koje će je služiti, s' dojilicom Eborom imenom. Budući se dakle posli nikoliko danah približali kući Abramovoj, ugleda ih starac, i veseo punu izadje prida nje, komu se Rebeka lipo pokloni, kako se onakomu Patriarki pristojaše, i otidje s' njime veseleći se zaručniku svomu, i bi Abramu starcu, Isaku i svoj obiteli puno draga, i ugodna.

Na 2150. Abram Patriarka, posli kako oženi sina Isaka, drugu za se ženu dovede imenom Ceturu, s' kojom porodi šest sinovah; a kada narestoše, dade im mnoge darove i blago, pak ih razdilivši od Isaka pervorodjenoga, posla u zapadnje strane, u kojim pribivajući, ljudi veliki i Narodah vladaoci izadjoše.

Na 2158. Umri Sem sin starii Noevov.

Na 2167. Rebeka žena Isakova za devetnaest godištah poroda imati ne može, ali po molbi i dostojanstvu Isakovu, zače u utrobi svojoj.

Na 2168. Rodi Rebeka u isto vrime dva sina, jednoga imenova Esaun, a drugoga Jakov, koje noseći u utrobi, čujaše niki nemir, buku i ervanje medju njima, i moleći Boga da joj objavi uzrok od rečenoga ganutja, i kombacanja bi uslišana, koi njoj reče: nemoj se tomu čuditi ništa, jer nosiš u utrobi dva puka, koji će se biti, i ratiti medju se, jedan drugoga pridobiti hoće, i starii služit će mladjemu. Rodivši dakle Rebeka dva sina bliznaca, pervi koi na dvor izadje biše vas runjav i dlake cerljene, i tomu nadiše ime Esaun; a drugi koi za njim slidjaše, deržaše ga rukom za nogu, kakono da mu ne dadiše pria sebe izatji na dvor, i ovi kosat ne biše, komu Jakov bi postavljeno ime.

Na 2183. Umri Patriarka Abram od godištah sto sedamdeset i pet, koi bi s' velikim plačem i poštenjem ukopan od svojih sinovah Isaka i Ismaela.

Na 2187. Umri Eber unuk Sema sina Noevova, a daleko prašukundid Abramov, od godištah četiri stoline šestdeset i četiri. U ova vrimena restihu dva bliznaca Esaun i Jakov, u kipu i dilovanju puno različita; Jakov miran, dobar i priprostit, a Esaun snažan, serdit, serčan i vragometan, lovac i na vojevanje prignut, koga otac ljubljaše veće nego Jakova, jer mu lov lovljaše, i s' njime ga čašćaše; a mater ljubljaše veće Jakova, videći ga mirna i ponizna.

Budući jednom došao Esaun iz Polja gladan i umoran, i našavši Jakova gdi vari za se sočivicu poče ga moliti da mu ju dade za pojisti, a on mu odgovori da ne da, već ako će mu za sočivicu prodati svoje pervorodjenstvo i starešinstvo, i tu kupovinu, i prodaju da utverdi zakletvom. Esaun budući kruto ogladnio privari se, i reče: koja mi je korist s' pervorodjenstvom kada umirem od glada, dajmi sočivicu a etoti starešinstvo, i pervorodjenje, tako mi Boga ja ti ga prodavam. I tada nesrićni Esaun za jednu zdilicu sočivice dade blago, koje se prociniti ne može, jer što na zemlji dica činjahu i za maskaru deržaše Esaun, ono Gospodin Bog na nebu potverdi, i za zbilj primi.

Na 2231. Umri Ismael sin starii Patriarke Abrama, od godištah sto trideset i sedam.

Na 2245. Isak slip cineći blagosoviti Esauna blagosovi Jakova; a to se dogodi na ovi način: budući Isak ostario i oslipio, cinjaše da će berzo s' ovoga svita putovati, zato dozva prida se sina stariega Esauna, ter mu govoriti poče, da podje u lov, i da ulovivši štogod divjači pripravi, kako znadiše da je njemu drago blagovati, pak kada bude gotovo da donese, jer posli blagovanja ima primiti najposlidnje blagosove. Posluša Esaun Otca svoga, ter uzamši strile i ostalo oružje dili se u lov, a medju to, budući Rebeka razumila sve što starac besidjaše, i ljubeći veće Jakova, nego Esauna, hotiaše da sverhu njega otčcv blagosov padne, i zato mu reče, da udilj donese

dva najbolja kozlića, koja ću ja pripraviti (reče) i ti ćeš ih ponit k' Otcu neka blaguje, i blagosov ti dade, pria nego Esaun dodje. Odgovori joj Jakov, da ne smi, jer Esaun budući kosat i vas runjav, ako me popipa i poznade da ja nisam, cinit će da mu se rugam, i tako na misto blagosova, strah me je dat će mi prokletstvo. Neka sverhu mene to prokletstvo bude sinko moj, reče mu mater, podji ti slobodno, i učini kako sam ti rekla.

Otidje Jakov, i donese kako mu mater naredila biše; a kada pak sve bi pripravno, obuče ga majka u najlipše haljine Esaunove, pak obastrivši kožami od kozlićah ruke i vrat njegov, posla ga k' Otcu s' jizbinom pripravljenom, koi kada dodje govoriti mu poče: evo sam ti ćako moj lov ulovio, pripravio i donio, ustani ter blaguj pak ćeš mi blagosove dati. A koi si ti, i kako si (reče mu Isak) mogao tako berzo uloviti sinko moj?

Ja sam sin tvoj Esaun, odgovori Jakov, a volja je Božja bila da ti lov berzo ulovim, spravim i donesem. Nuder amo ruke (reče Isak) da popipam, jesi li ti Esaun ali ne. Poče ga pipati, i našavši runjave ruke reče: Glas je doisto Jakovljev ali su ruke Esaunove. Potom toga budući blagovao, i napio se poče sina blagosivljati, ovako govoreći: Dao ti Gospodin Bog od rose nebeske, i pritiline zemaljske, obilnost u pšenici, vinu i ulju; neka ti budu služiti i puci i narodi; budi gospodar bratje tvoje i neka ti se klanjaju sinovi matere tvoje; ako te ko bude kleti, da je on proklet; ko li te bude blagosivljati, da blagosovljen bude; poljubivši se pak s' njime, otidje veseo k' majci svojoj.

Istom Jakov od Otca se dilivši, evo Esaun s' lovom pripravljenim za blagovati idje, i Otca da blaguje zove; koi začudjen puno reče, da je malo pria blagovao i blagosov mu dao. Poznade tada Esaun da ga je brat privario, pak iza svega glasa zaplakavši govoriti poče: evo drugi put privari mene brat moj, pervorodjenstvo izmaknu, pak i blagosov moj ugrabi. Obrativši se potom

toga k' Otcu poče ga moliti, da i njemu dade blagosov. Vinom, pšenicom i uljem utverdio sam njega, gospodarom tvojim postavio, što veće mogu učiniti tebi moj sinko? Ah moj otče (Esaun mu odgovori) jeda li samo jedan blagosov imaš? daj mi blagosov otče moj. Videći ga starac puno ožalostjena, poče mu ovako davati blagosove: U pritilini zemlje, i u rosi neba bit će blagosov tvoj, živit ćeš na oružju, i bratu tvomu služit ćeš, ali će doći vrime, da ćeš se od njegove službe izbaviti.

Videći Rebeka sina Esauna mnogo serdita prama Jakovu, i čujući kako priti, da će ga ubiti koliko pria, poče Jakova svitovati da biži u grad Aram, koi je u Mesopotamii k' Labanu bratu njezinu, a ujcu Jakovljevu, i onde za niko vrime pribivati ima, dok ne prodje seržba Esaunu bratu njegovu, i tako Jakov primivši iznova od Otca blagosov, pobiže u Aram k' ujcu Labanu; i došavši u jedno misto leže spavati, budući sunce jurve počinulo, i spavajući ugleda u snu jedne listve duge od zemlje do neba, i uza nje Andjele ulazeće i slazeće. Vidi takodjer i Boga na listve naslonjena, koi mu ovako govoraše: Ja sam Gospodin Bog Abrama, i Isaka otca tvoga. Zemlju na kojoj spavaš tebi ću dati i simenu tvomu, i bit će sime tvoje kakono prah zemlje; razširit ćeš se k' zapadu, k' istoku, k' siveru i podnevu, blagosovit će se u tebi i porodu tvomu sva kolina zemaljska. Dilivši se pak iz toga mista Jakov, dodje posli nikoliko danah k' gradu Aramu, prid kojim nadje nikoliko čobanah, gdi poje živottinu, aliti stada na bunaru, koje izpitivati poče za Labana i kuću njegovu, a oni mu rekoše, da je zdrav, i da će njegova dćer Rakela berzo doći svojim stadom na bunar, za napojiti ga; a tako istom se razgovarahu dodje Rakela, koju Jakov lipo pozdravi, ukazavši se da je njezin rodjak; a posli nego joj pomože stada napojiti, podje k' Labanu ujcu svomu, i budući mu se ukazao ko je, od koga je, i za koju sverhu biše došao, bì od Labana lipo primljen i zagerljen koliko da mu isti sin

biše. Posli nikoliko danah Laban mu govoriti poče, da prem da je kerv njegova, nije pravo da ga mukte služi: pitaj dakle (reče) što hoćeš za tvoj trud da ti dadem. Služit ću te sedam godištah (reče Jakov) i neću druge platje nego da mi dadeš Rakelu dćer tvoju za ženu. Dobre voljė, odgovori Laban, i puno mu ta pogodba draga biše. Služi dakle Jakov Labana sedam godištah veselo i dobrovoljno za Rakelu, koja biše priko načina lipa i posve uredna; a imadiše i sestru stariu imenom Liu, koja budući malo kermeljokasta, oči joj samo malo lipotu kvarahu, i zato Jakov mimoišavši stariu zapita mladju. I budući jurve došlo vrime ugovorno od ženidbe Jakova i Rakele, Laban učinivši sobet gospodski zazva na pir mnoge prijatelje, i s' velikim poštenjem svoju dćer za Jakova hoti udati.

Ali se Jakov nadje privaren, jer na misto Rakele lipe podmakoše Liu dćer stariu s' kojom Jakov budući spavao, učini zakonito sdruženje. Poznavši pak u jutro da je Lia a ne Rakela, ostade puno smutjen i ožalostjen, pak poče činiti tužbu prid Labanom govoreći: ja sam se s' tobom pogodio činiti službu sedam godištah za Rakelu a ne za Liu, zašto mi učini privaru? Ovde je (reče Laban) običaj da se mladje dćeri ne udaju mimo starie, i tako je potribito da to dìlo učinim. Do malo danah dat ću ti Rakelu, s' ugovorom da me još sedam godištah dvoriš. Prignu se Jakov na taki ugovor dobrovoljno, i tako do malo danah sdruži se s' Rakelom, ter u isto vrime imade obe sestre za žene, a to sve biše volja Božja hotiući da se uzmnoži puk Israelski.

Slidi govorenje kako se Jakov učini bogat, i porodi mnoge sinove.

Budući Jakov izdvorio drugih sedam godištah za Rakelu prigledajuć stada i ostala dobra Labanova, učini iznova s' njime ugovor, da će ga u napridak služiti za

platju. Ali hotiući ga Laban i u tomu privariti, ovi ugovor s' njime učini, da što se godir šareno poleže, to jest kolura bila i zelena ima biti Jakovljevo, cineći Laban da će se malo, ili ni malo od take verste izleći. Ali se Jakov spomoću Božjom tomu domisli, usikavši mnoge šipčice zelene, ter im na mistim ogulivši koru, a na mistim ne, učiniše se šipke šarene, to jest kolura bila i zelena, pak ih stavi i razmetnu po vodam, na koje su običajne dolaziti ovce, koze, goveda i konji Labanovi za piti vodu, sastavati se muško sa ženskim za činiti porod, i tako videći životina prid sobom šarene šipke, u isto vrime kada se sastavahu i začimahu, od one verste kozlići, janjci, teoci i ostala polegoše se. Videći Laban svoju štetu a korist Jakovljevu, privernu ugovor utverdjeni, i drugi iznova učini, to jest da sve ono što se bude bilo poleći ima biti Jakovljevo, a što cerno i šareno da ima biti njegovo. Dobre volje (reče Jakov), ja sam kajel, pak se i tome domisli ogulivši svu koru od šipčicah, i učinivsi ih bile, koje metnu u vodu, kako je rečeno gori, i poleže se bilo malo da ne sve, i tako u šest godištah učini se puno bogat u svakoj versti živinah.

Medju to Lia žena njegova porodi mu šest sinovah, to jest Rubena, Šimuna, Levi, Judu, Isakara i Zabulona, takodjer i jednu dćer imenom Dinu. Rakela lipa dice ne imadiše, i zaradi toga nenavidjaše puno sestru svoju Liu, i želeći se zvati materom poče moliti Jakova da spava s' njezinom službenicom, kojoj ime biše Balam, i da s' njome na ime Rakelino porod učini. Uze dakle Jakov za ženu službenicu Rakelinu, i s' njome dva sina imade, to jest Dana i Neftalima. Lia budući pristala radjati, i bojeći se da je sestra ne priteče s' dicom koju radjaše nje službenica, na ime svoje gospodarice, dade i ona Zelfu svoju službenicu Jakovu za ženu, koja porodi dva sina, jednomu ime Gad, a drugomu Aser. Posli toga spomenu se Bog i Rakele neplodnice, ter joj dade sina, komu postavi ime Josip, od koga će se na svoje vrime besiditi.

Ali spomenuvši se Jakov starca otca i matere, i videći da je od Labana i ostalih zlo gledan zarad mnoštva životine, i ostalih dobarah koja mu Bog darovao biše, namisli bižati u otačbinu svoju. I budući jednom pošao Laban na daljk put, dili se Jakov sa ženam, dicom, slugam, službenicam, životinom i sa svim što je od razloga njegova; a medju to Rakela potajno odnese sve Idole, aliti lažljive Bogove od srebra, kojizim se otac njezin Laban i sva kuća klanjaše, budući Idološtovci, koji pravoga Boga ne poznavahu; i to ona odnese, brez znanja svoga muža Jakova i ostalih. Vrativši se pak Laban kući svojoj, razumivši Jakovljevo pošastje, i ne našavši srebernih Idolah, raserdi se priko načina, pak skupivši mnoge ljude oružane, otište se za Jakovom u potiru s' odlukom opakom, i stiže ga sedmi dan u planini zvanoj Galad, ali mu se prošastu noć biše ukazao Bog i naredio, da ni s' ričima ni s' dilom ima uvriditi zeta svoga Jakova, i tako mu nehti, pače ne smide učiniti zla nikakva, nego se samo poče tužiti, kako mu je Bogove odnio i kako je potajno pobigao, ne pitajuć on ni njegove žene, a svoje dćeri, blagosova. Odgovori mu ponizno Jakov, da on za idole ne zna ništa, a u koga se (reče) nadju da ima s' glavom platiti. Gleda Laban i primetnu svaka koja imadihu, ali ih ni pošto natji ne može, jer ih Rakela biše sakrila pod samar deve, na komu sidjaše; kažući se bolesna od bolesti, koja ženam nikih misecih običava dolaziti; i tako budući rekla otcu, da oprosti gdi se ne može dignuti prid njim, zarad ženskoga misečenja kojeg' terpljaše, bi izbavljena od smerti i napasti. Ne našavši Laban svoje tamne Bogove, poljubivši se sa svojim zetom Jakovom, dćermam, i sinovim i davši im blagosove vrati se nazad; a oni se uputiše k' otačbini i kraljevstvu svomu.

Na 2265. Približavši se Jakov k' medjašu Kananejskomu, i bojeći se brata Esauna, namisli s' poniznostju ukrotiti ga, i zato posla ulake k' njemu, da mu se po-

klone, i kažu kako ga brat Jakov lipo pozdravlja, i kako idje k' njemu za služiti ga, s' mnoštvom neizbrojenim životine od svake verste, s' dicom, ženam, slugam, i službenicam, želeći (rekoše) imati tvoje miloserdje, i vazda ti ponizni sluga biti. Ali povrativši se nazad, nevesele glase Jakovu doniše, to jest da ga idje Esaun susristi, sa četiri stotine ljudih oružanih. Poplaši se Jakov puno te nevesele glase razumivši, i poče se vruće Bogu priporučivati, pak zapovidi momcim da ga podju s' darovim susristi, i poklonivši mu se lipo, dare prikazati, to jest dvista kozah i dvadeset kozlićah, dvista ovacah i dvadeset ovnovah, devah ženskih s' devićim malim trideset, kravah četerdeset, i volovah dvadeset, magaricah dvadeset, a pulenja deset. Naredi im pak, da posli nego mu se poklone reku: Sluga tvoj ponizni Jakov šalje ovi darak mali svomu gospodaru i bratu Esaunu. Koji se diliše, a on polagano, moleći Boga sa svom obiteli napridovaše, i bojeći se zla, rastavi žene, dicu, sluge, službenice, i razdili ih u tri buljuka podaleko jedan od drugoga, govoreći: Ako Esaun zabavi se sikući jedan buljuk, ne bi li po srići sahranio drugi, i to razredivši ostade na jednomu mistu moleći Boga, a ostale pusti naprid itji; i priporučujući se Bogu ugleda jednoga čovika prid sobom, koi se uhvati s' njime po ruke, hotioći ga baciti na zemlju, a to biše obnoć prid zoru, ali Jakov vitežki se deržeći, i ervući se do zore, ne dade se ni pošto baciti na zemlju; poče mu tada govoriti čovik neznanac, da ga pusti, jer je počela zora; odgovori mu Jakov: neću te pustiti, već da mi blagoslov dadeš; kažimi kako ti je ime (reče neznanac) tad ću ti dati blagoslov: Jakov je ime meni, on mu odgovori: Do sada si se (reče mu neznanac) zvao Jakov, a od sada ćeš se zvati Israel, jer ako si jaki bio prama Bogu, koliko ćeš jači biti suprot ljudma. Ukazavši mu se pak da je Andjeo Božji, blagosovi ga, i sakri se od očiuh njegovih. Ali budući ga Andjeo s' njime se ervući udario u

žilu od bedre, ostade za svega života rom, i od tada on, i vas porod njegov, do dneva današnjega, žile od stegna životinskoga ne jidoše nikada, niti jidu.

Posli rečenoga ervanja budući se jurve svanulo, ugleda Jakov četu ljudih hoditi suproć sebi, i poznavši da je brat Esaun, priterča ramljući prid njega, ostavivši za sobom čeljad, i budući se približao, sedam se putah do zemlje Esaunu pokloni, koi ugledavši brata ponizna, uternu se ona davna seržba i nenavidost u njemu, a pristupivši ljubav bratinska, spunim očimam suzah priterča k' njemu, zagerli ga i poče ljubiti, plačući od dragosti jedan i drugi; a medju to dolazahu žene s' dicom klanjajući se do zemlje i čineći mu svako umiljenstvo, koliko je moguće. Izpita Esaun potanko Jakova, čije su žene, čigovi sinovi, čiji momci, i divojke, čija li stada tolika. Sve moje, a na službu tvoju brate i gospodaru moj, odgovori mu Jakov. Da kakva ono životina bihu što si naprid poslao, reče mu Esaun? Ono je bio darak (odgovori mu Jakov) koga sam poslao tebi gospodaru momu, da nadjem miloserdje prid obrazom tvojim. Imam mnoga brate moj (reče mu Esaun) neka tvoja budu tebi. Nemoj tako brate moj (odgovori mu Jakov) već ako sam našao milost prid obrazom tvojim, dostoj se primiti ovi darić od rukuh mojih: tako sam vidio obraz tvoj, koliko da bi vidio obraz Božji. Pomiri se dakle Jakov s' bratom Esaunom, koi se vrati nazad u Seir, misto svoje, i za njim polagano idjaše Jakov sa svom obiteli svojom, posli pak nikoliko vrimena sastaše se, i lipo skladovaše, ali pria toga, dogodi se jedna stvar, koja ožalosti Jakova, zarad uzroka koi slidi.

Na 2273. Budući se Jakov putujući približao jednomu gradu, koi se zove Sikima, kod njega stade svojom obiteli pribivati i želeći dćer njegova, Dina imenom, viditi žene grada rečenoga, ulize u grad, koju ugledavši Sikem sin Kralja grada Sikima, omili mu puno zarad velike lipote njezine, i ugrabivši je silom diže joj poštenje. Po-

tom toga namisli je uzeti za ženu, i poče moliti Kralja da je pita u Otca i bratje njezine. Kralj dobrovoljno prignuvši se na molbu sina svoga, poče moliti Jakova i sinove njegove, da Dinu dadu za Sikema rečenoga, obetavši im mnogo blago i svu onu deržavu na službu njihovu, želeći se s' njima sprijateljiti i jedan puk biti. Odgovoriše bratja njezina Šimun i Levi da oni ne mogu toga po zakonu dopustiti, ni s' njima se sprijateljiti, već kad bi se Kralj, njegov sin, i svi gradjani obrizovali i zakon njihov zagerlili. Kralj za učiniti im na volju i biti njihov prijatelj, čini se obrizovati sa sinom i svim svojim gradjanom. Poznajući pak Šimun i Levi, koji se najžešće bihu razserdili zarad sestre osramotjene, poznajući reko, da biše bolest od obrizovanja saplela i žestoko pritisnula Kralja i sve gradjane, uligoše (brez znanja otčeva) u grad potajno oružani s' momcim svojim, posikoše Kralja, sina mu i sve gradjane, jer se cića rečene bolesti nimalo braniti nemogoše, a tomu se niko i ne nadaše. Kada Jakov to razumi, teško se ožalosti, jer na privari i tverdoj viri bihu izsičeni. Bojeći se pak vilajeta okolostojećega, ako začuju rečenoga kralja i ostalih gradjanah nemilu smert, da se neskoče ter ih nepobiju, diže se i pobiže u Betel gdi uzidavši Otar prikaza Bogu Posvetilište zahvalivši mu na ljubavi, koi ga je čuvao od neprijateljah i svake napasti. Dilivši se pak od toga mista, za potji kući otca svoga Isaka, porodi mu žena Rakela drugoga sina, koga Benjaminom imenova, ali Rakela lipa umri radjajući ga, i bi od Jakova s' velikim plačem ukopana u misto koje se zove Betlem. Potom toga dili se u Ebron i nadje slipa otca Isaka, koi ga s' neizgovorivim veseljem primi, zagerli i poljubi, stojeći s' njime u ljubavi, skladu i miru do smerti Isakove.

Na 2276. Josip mladić od godištah šestnaest bi od bratje u Egipat prodan; dogadjaj ovi metje Vitezović na 2216. U koje vrime (kaže isti) poče se zidati grad La-

cedemon od Špartanah. Nimci od Kralja Sveva bihu vladani i od njega Švabi pozvani.

Uzroci pak za koje sinovi Jakovljevi zlo gledaše brata svoga Josipa, jesu ovi: Pervi jer očitova grihe opake koje činjahu otcu Jakovu, ter od njega bihu pokarani. Drugi uzrok bihu sni koje snijaše i bratji kazivaše; a sni jesu bili od ove verste: snijaše Josip da ženje žito s' bratjom, i vidjaše rukovet svoju stati uzgor, a rukoveti bratje njegove vidi prostirati se po zemlji, i klanjati se rukoveti Josipovoj. Kaza san bratji svojoj, koji mu serdito govoriti počeše: Jeda ćeš ti Kralj naš biti, ter ćemo se klanjati tebi? Posli toga do malo vrimena opet snije da mu se klanja Sunce, Misec, i jedanaest Zvizdah; koji san budući mu Otac razumio, pokara ga, govoreći: Što hoće reći ti sni tvoji? Jeda ja, mater tvoja i bratja tvoja hoćemo se klanjati tebi? Ovi sni, i druga mnoga bihu uzroci, da ga bratja zlo gledahu, a sverhu svega, jer vidjahu gdi ga Otac ljubi mimo sve sinove ostale najveće. Dogodi se pak do malo vrimena, da budući mu sva bratja otišla paziti i pasti stada svoja u jednomu mistu Sikim zvanu, ne ostavši doma nitko, izvan Otac Jakov, i dva mu sina najmladja, to jest Josip i Benjamin, od Rakele lipe oba rodjena; dodje u pamet Jakovu znati, i izviditi u komu se stanju njegovi sinovi nahode, zato šalje Josipa da podje ih natji, izvidi svaka i njemu dokaže. Otidje veselo Josip, i ne našavši ih u rečenom mistu, idje u Dotajim, i onde ih nahodi, koji kako ga ugledaše počeše jednokupno govoriti: Evo Sanitelj idje, ubimo ga, da vidimo što će mu pruditi sni njegovi, pak ćemo reći Otcu našemu da ga je zvir gorska prožderla. Rubenu bratu najstarijemu, to nemilo dìlo po ćudi ne budući, nastojaše ga od njihovih rukuh izmaknuti, i zato im reče: nemojmo ga mi ubiti, ni prolivati kerv brata našega, već ga bacimo u onu staru gustirnu koja vodu ne derži neka onde od glada umre. Ovako ih Ruben svitovaše da učine, misleći ga skrovito

izvaditi, i pridati u ruke Otca svoga. Primivši bratja svìt Rubenov svukoše s' njega haljine, i metnuše u rečenu gustirnu. Ali budući berzo izašli niki Ismaelitjani tergovci, koji u Egipat s' tergovinom idjahu, izvadiše ga iz gustirne, ter ga za dvadeset srebernjakah Ismaelitjanom prodadoše. Ruben ne budući tada s' njima, kada razumi što učinili bihu gorko plakati poče, govoreći: jadan ti sam, sada diteta nije, a ja kuda ću! ali za živiti s' bratjom u miru valjadiše mučati, i bratje zloću Otcu nekazati.

Bratja Josipova, za pokriti grih svoj razkidoše mu haljine, u kerv životinsku zamočiše, ter je Otcu Jakovu pokazavši rekoše: Vidi Otče je li ti haljina sina tvoga Josipa, ali ne? Poznavši je Jakov, i cineći da ga je kakva ljuta zvir zaklala i proždeгla iza svega glasa zaplaka, i nitko se nikada natji nemogaše koi bi ga utišio, dokle ga Bog ne obeseli, kako će se berzo viditi. Josipa Ismaelitjani tergovci dovedoše kakono sužnja u Egipat i prodadoše ga Putifaru poglavici Vojske Kralja Farauna, koi videći ga mladića pristala, mudra, dobra i ponizna učini ga vladaocem kuće, i prigledaocem sviuh dobarah svojih.

Na 2286. Josip ne samo u duši lip, uredan i Bogu ugodan biše, nego još i u kipu čudnovatom lipotom narešen i nadaren, cića koje od iste svoje Gospodarice žestoko bi napastovan, da s' njome bludno sagriši; ali od viteza Božjega bi vazda pridobivena napast paklena, ukazivajući joj sramotu koju želi učiniti svomu mužu i sebi i njemu a najveće uvridjenje Božje, i tako Josip s' kripostnim ričmam odvratjaše nečistu ženu od požudah putenih. Ali budući joj jednom muž izašao iz kuće, dozva ga u komoru, gdi njezina ložnica biše, i poče ga žestoko moliti i napastovati s' plačem i suzam gorkim, da se prigne za ispuniti želju njezinu, i videći da Josip ni po jedan način ne pristaje na njezin vragoluk, silom hotiaše izveršiti ono što s' molbom učiniti ne mogaše;

uhvativši ga rukam oko vrata poče ga nepoštena žena ljubiti, ali je Josip odkide, i odbaci od sebe, pak učini juriš i pobiže iz komore, sa svim tim budući ga bludnica uhvatila za plašt, aliti kabanicu, ostade joj u ruci plašt Josipov, i poče vičući zvat na pomoć sluge i službenice lažući im da joj Josip hotiaše silu činiti; i tako lažljivo prikaza istomu mužu kada se s' dvora vrati, noseći mu prid oči plašt Josipov za svidočbu.

Žestoko se razserdi na Josipa Gospodar njegov, i u taj čas zatvori ga u najgoru tamnicu u koju se najveći od kraljęstva zločinci meću. — Iz početka podnese Josip svaku tugu i nevolju, glad, žedju, golotinju i svako progonstvo, koje on s' velikim usterpljenstvom, Bogu zahvaljivajući, podnese. A to sve Božje dopuštenje biše, hotiući svoga slugu viditi ponižena s' tugam i nevoljam za veće ga posli uzvisiti, i proslaviti; svoje Bog pedipsa na ovomu svitu, ali ih opet pomiluje, dovodi ih do pakla, ali ih u paklu ne ostavlja, kako ne ostavi ni svoga viteza Josipa nego ga čini natji milost prid glavarom od tamničarah učinivši ga Subašom, aliti starešinom sverhu svih sužanjah, i tako premda siromah tamničar biše, glada, žedje, golotinje ni ostalih tugah ne terpljaše.

Na 2287. Nahodjahu se u tamnici dvi sluge kralja Farauna, jedan koi vino kralju služaše, i vinarom kraljevim zapovidaše, a drugi zapovidnik verhu kraljevih pećarah, koji za njega i dvorane njegove kruh pripravljaše i naredjivaše. Imadoše ovi dvorani sne čudnovate i različite: Vinar snije da vidjaše jednu lozu koja imadiše, tri mladice, ove berzo procvatiše i grożdje učiniše, koje kada biše zrilo, rečeni sluga ubra jih, pak ižaže vino u čašu, dade kralju piti primivši kupu veselo napi se. San mu Josip istomači ovako: Do tri dni spomenuvši se kralj od tebe, bit ćeš iz tamnice izvadjen, i na istu službu postavljen. Molim te dakle brate da se spomeneš siromaha mene, i da rečeš za me ričcu kralju neka me pusti iz ove tamnice, jer sam lupežkim načinom ugrabljen, i bez

griha u ovu tamnicu postavljen. Drugi mu sluga san kaže: činjaše mi se (govori) da nosim na glavi tri pertve brašna jednu sverhu druge, i u najgornjoj lipih biše od svake verste jizbinah, koje se od pećarah običaje kuhati i načinjati, pak doletivši nike ptice jidiahu one jizbine. Josip mu san istomači, da će do tri dni biti obišen, i gavrani padajući mu na glavu meso njegovo hoće jisti. Sve se tago dogodi, jedan bi obišen, a drugi izbavljen i na pervu službu postavljen, ali se siromaha Josipa nehti spomenuti, ni za njega moliti nigda. *To je dìlo običajno nepoznanacah.*

Na 2288. Umri patriarka Isak otac Jakovljev a did Josipov u Ebronu od godištah sto i osamdeset, i bi od Jakova i Esauna s' plačem i poštenjem velikim ukopan kod Abrama i Sare roditeljah njihovih.

Na 2289. Gospodin Bog hotiući jurve slugu svoga Josipa uzvisiti i proslaviti na svitu posli toliko tugah i žalostih, koje podnio biše, čini jednu noć, da Faraun snije dva sna od ove verste: Činjaše mu viditi gdi iz rike Nila izadje sedam kravah priko načina pritilih, koje krajem Nila vode pasahu. Za njima uput izadje drugih sedam kravah toliko meršavih da se gore ni jadnie nemogaše. Posli toga vidjaše sedam klasovah niknuti iz jednoga busa šenična, puna zernja pšenice, a za njima drugih sedam klasah praznih, brez zernja; probudivši se Faraun poče se smutjivati, i misliti što sni rečeni zlamenovat hotiju, a još veće bi smutjen i ožalostjen nemogući se nitko natji koi bi mu ga istomačio. Ali videći ga nevesela oni vinoslužac, komu je Josip san tomačio u tamnici, klekavši na kolina poče mu govoriti: Spominjem se ja privisoka kruno, da sam čudnovat san snio, u tamnici kada biah, koga mi istomači jedan plemić mladić od naroda Ebreiskoga imenom Josip, koi se i sada u tamnici nahodi, mladić lip, duha Božjega pun; on mi istinito san istomači, i sve mi se kako reče dogodi. Ovi je postavljen u tamnicu od poglavice velikoga Putifara,

ali kriv nije ništa kako mi se punokrat ispovidi, koi me vruće moljaše da za njega govorim, i nastojim prid tvojim veličanstvom neumerlim, ali do sada nisam se od njega spomenuo.

Kako kralj razumi to kazanje u taj čas dozva ga prida se, i razgledavši ga ulize mu u serce, pak mu rečene sne kazavši, upita ga bi li ih znao istomačiti. Dva sna tvoja od istoga jesu zlamenja kralju neumerli, reče mu Josip, u kojih ti Gospodin Bog ukazuje, što se berzo dogoditi ima; što si vidio sedam kravah pritilih i sedam klasovah punih, ono će za sedam godištah biti obilnost velika u pšenici i ostalomu žitu. Što li si vidio sedam kravah meršavih i sedam klasovah praznih, ono će za sedam godinah taki glad biti na zemlji da se veći ni jadnii ne može. Nadji dakle o kralju čovika mudra, i virna koi će u ono sedam godištah pritilih i obilnih, po svim mistim od kraljestva tvoga skupljati petinu od svake verste žitah, i u žitnice, aliti ambare tvoje sasipati, da se može sve kraljestvo tvoje ono sedam nevoljnih godinah prihraniti brez razasutja. Faraunu sasvim bi drago ovo istomačenje, a još veće svìt i nauk, koi mu Josip dàde; pak obrativši se svojim vićnikom i dvoranom ovako govoriti poče: Je li igdi moguće bilo natji čovika mudriega duha svetoga puna od ovoga? Pogledavši pak na Josipa reče: Budući da ti je Bog ukazao sve ono što si mi rekao, mogu li ja natji boljega i pametniega od tebe? Ti ćeš biti u napridak sverhu svih mojih Kraljestvah, Deržavah i Banovinah, i svi puci tvoju zapovid obslužiti imadu: hoću da je medju mnom i tobom samo razlikost Krune i Šipke Kraljske, a u ostalomu svemu činim te meni prilična i jednaka. Rekavši te riči skide s' ruke persten i stavi na perst njegov; potom toga postavi kolajnu od zlata na vrat njegov, i zaogernu ga plemenitim plaštom, pak ga postavi sverhu pristolja svoga uza se. Čini ga pak voditi po svem gradu, s' družtvom gospode najveće, a prid njim da idje

trumbečija trubeći, i vičući da mu se svaki ima pokloniti i za kraljem pervoga poznati: *ovako Bog uzvišuje svoje.*

Na 2290. Želeći kralj Faraun da Josip i porod njegov za vazda ostane u Egiptu, čini ga oženiti, i tada imadiše godištah trideset. Dade mu dakle Faraun za ženu Asenet dćer Putifara misnika, s' kojom pervo nego meršava godišta dodjoše imade dva sina, jednomu ime Manase a drugomu Efraim. Budući pak došla rodna i obilna godišta, otide Josip po svim mistim, deržavam i banovinam od Egipta, pak davši Egipcianom, aliti Misiranom samo onliko, koliko im dosta za hranu biše, ostalo sve kupujući u žitnice Kraljeve sipaše i sabiraše, neznadući nitko sverhu za koju on to činjaše, i u sedam godištah toliko množina pšenice biše u Faraunovim ambarim, da se peržini morskoj prilikovat mogaše.

Budući pak došla godišta gladna ne samo u Egiptu oliti Misiru nego li jošter po svemu svitu, bihu ljudi usilovani od glada pitati od Farauna hranu, koje pošiljaše k' Josipu da jim daje koliko i pošto hoće, zapovidivši im da mu poštenje nose kakono kralju istomu. Otvorivši sada Josip ambare velike, prodavaše pšenicu ne samo Egipcianom, nego još i ostalim svim Narodom Inostranskim. I tako kralj od Egipta imade ne samo jaspre od svojih podložnikah, nego još i od svih Narodah svita koji u Egipat dolazahu.

Na 2297. Glad teški ne samo kraljestvo Egipsko, nego li još i sve svita kraljevine budući pritiskao, Patriarka Jakov otac Josipov usilovan od glada šalje sinove svoje u Egipat kupovati žito za prihranit svoju čeljad. Deset dakle sinovah Jakovljevih dili se put Egipta s' konjma, koji zdravo došavši, ulizoše prid velikoga Principa, aliti Poglavicu Josipa, komu se prostrivši se po zemlji, kakono i svi ostali narodi pokloniše neznadući ni po jedan način, da je brat njihov, jedno jer biše golem narestao, drugo budući u plemenitim haljinam, tretje jer zarad njegova veličanstva, ne smijahu mu u obraz

gledati, nego svak prida se ponizno gledaše. Ali oni od Josipa bihu lipo poznati, koi premda se veseljaše svoju bratju ugledavši posli toliko godinah, sasvim tim za iskušati ih i promučiti ih, nehti se kazati njihovim bratom, nego serditim gospodarom i velikim neprijateljom, koi serdito govoriti i pitati ih poče: od koje su zemlje i Naroda? Oni pravo kazaše da su od zemlje Kananejske i od Kolina Ebreiskoga. Vi ste (reče Josip) nikakve uhode, izviditelji i špiuni poslani od vašega kralja da izvidjate mista i gradove, kako bi ih lašnje osvoili. Počeše se bratja kleti, da nisu došli za nikakvu drugu sverhu, nego da su poslani od Otca za kupiti žito. Kako je ime vašemu Otcu i koliko vas je u sve bratje, reče im Josip? Otcu našemu ime je Jakov, bratje nas je bilo dvanaest, ali je jedan umro, bit će deset, petnaest godištah, ovde nas je deset, a ostao je jedan najmladji s' Otcem doma imenom Benjamin. Vi ste uhode, i zli ljudi, niti je istina da ste vi bratja, reče Josip, dakle imate potji u tamnicu dok izvidim ko šte i što ste; pak zapovidi vezaocem da ih zakuju u gvoždja i postave u tamnicu. Tada bratja spomenuvši se zla kojeg bihu učinili prodavši Josipa, počeše plačući govoriti medju se: Evo sada pokaranje Božje pada sverhu nas zarad brata Josipa nepravedno prodana i umorena. Ruben koi nastojaše izbaviti Josipa, kada ga bratja ubiti htiahu, ovako govoriti poče: Nisam vas ja molio da ne tičete u vašega brata Josipa, i nehtiste me poslušati; evo se sad kerv njegova iziskuje. Sve to govorenje Josip čujaše i razumljaše, premda oni cinjahu da ne razumi njihov jezik, jer po dragomanu, aliti tomaču govoraše s' njima, i biše se serce njegovo uzigralo i ganulo na plakanje, ali se koliko je moguće usteže, da im se ne očituje; a medjuto oni bihu postavljeni u tamnicu.

Tretji dan Josip izvede bratju iz tamnice, pak im govoriti poče: jedan od vas ostat će u tamnici, a ostali poć ćete kući, i poniti žito, pak imate dovesti brata

najmladjega, da vidim je li istina što ste govorili. Zapovidi slugi od kuće svoje najstariemu da im naspe vrića pšenice, i da potajno metne u njihove vriće jaspre, koja su donili za kupiti hranu, pak da ih pošalje s' Bogom, a Šimuna čini postaviti u tamnicu, jer on kako níki tomačitelji govore, najvećma je nastojao da se Josip pogubi, i tako najveću i pokoru podnese.

Dodjoše posli mnogo vrimena, i putovanja doma, puno tužni i ožalostjeni, i sve pravo kazaše što im se u Egiptu zgodi, kako je Šimun ostao u tamnici, i kako ga Poglavica pustiti neće dok mu maloga Benjamina ne dovedemo. Taj jadni glas ožalosti puno starca Jakova koi gorko proplaka, i za Šimunom se raztuži, ali Benjamina maloga nipošto pustiti nehtiaše. Ali ove iznova drugi strah, tuga i žalost napade, jer otvorivši vriće nadjoše jaspre koje za žito donili bihu, i tako pristrašeni ne znadihu što reći, ni činiti. Budući pak izili sve što iz Egipta doniše, opet ih Otac šalje hranu kupovati, ali mu rekoše, da brez Benjamina nije u Egipat putovanja. Reče im Jakov da Benjamina prigoriti nemore ni po jedan način; ali Juda zaklinjati se poče da će ga zdrava dovesti nazad i da mu nikada ne prosti ako mu se što dogodi. Zaplakavši Jakov reče mu, koja je potriba bila kazivati tomu Principu, da imate brata još jednoga? Nebismo ni kazali, ali nas on ispita sve potanko, reče Juda, i tako nas usilova kazati svu istinu. Jakov videći se na sve strane usilovan, pusti maloga Benjamina, ali s' velikim prolitjem suzah i pritisnut svim tugam i žalostimam, s' jedne strane plačući Josipa cineći ga proždertа od vukovah, oli druge zviri gorske, s' druge strane za Šimunom u tamnici, s' tretje strane za Benjaminom, koi no mu razgovor Duša i Tilo biše. Naredi pak Sinovom da ponesu svaki darovah što najlipših imadiše i da ih ponesu Gospodaru od Egipta, ne bi li ga kako s' darovim ukrotili, pak poljubivši maloga Benjamina i polivši ga suzam, pusti ga s' bratjom u Egipat potji.

Došavši dakle Sinovi Jakovljevi u Eg'pat, najpri se pokazuju slugi i vladàocu kuće Josipove, ter mu se poklonivši prikazaše jaspre koje su u vrićam brez njihova znanja i zloće našli, potom toga prikazaše mu darove, koje su Poglavici donili. U ime jaspri (reče im sluga) ne brinite se ništa, jer smo za žito mi jaspre primili, a to je vami dao Bog vaš, a dare ću Gospodaru prikazati, stojte veselo i ne bojte se ništa. Pak otišavši kaza Josipu da su Ebrei došli, i dare mu donili, koje čini dovesti prida se, a oni pavši na zemlju ponizno mu se pokloniše, i tako se ispuniše sni njegovi u kojim vidjaše da mu se sunce i misec i jedanaest zvizdah klanja, to jest Otac, Mater i jedanaest bratje. Upita ih Josip: Je li to oni vaš najmladji brat Benjamin? Jest Gospodaru naš do istine; pak opet pavši svi na zemlju pokloniše mu se. A Josip razgledajući svoga dragoga brata Benjamina od iste majke, lipe Rakele, oba porodjena smilova mu se žestoko, i budući mu se pune oči suzah nalile, ulize u jednu komoru, ter se sit naplaka; posli toga zapovidi slugam da namiste njihove konje, a naredi Vladaocu od kuće da pripravi lipu čast, jer će s' nami (reče) blagovati. Sve to budući napravljeno, i Šimun iz tamnice izvadjen, došavši vrime od obida; postavi ih za terpezu, i on isti dileći meso i ostala, sve najveći dio šaljaše prid maloga Benjamina, tako da se bratja mnogo čudjahu, budući pak gospodski blagovali, lipo počinuli i izpokojili, naredi Vladaocu od kuće, da im čini nasuti vriće pšenice, i da u nje potajno metne jaspre koje donili bihu, a u vrićicu maloga Benjamina da stavi čašu aliti kupu od srebra s' kojom on vino pijaše, i to da sve učini potajno brez njihova znanja, pak da ih pusti poći kući svojoj, a kada budu izvan grada da za njima terkne i nabuči jako zarad čaše ukradene. Sve to budući sluga Josipov lipo i mudro upravio, pusti ih, i dodjoše puno veseli, ali ištom budući izvan grada izašli, evo za njima sluga Josipov vičući govoraše: stante lupeži, tako li se

vratja zlo za dobro; ostadoše oni izvan sebe začudjeni, ne znadući za koju sverhu to govoraše. Ali im sluga serdito govoriti poče: još se čudite što govorim? Kamo kupa, aliti čaša sreberna koju ste ukrali momu Gospodaru s' kojom vino pijaše? Ah ljudi neharni tako li se vratja nepoštenje za poštenje koje ste od moga Gospodara primili? Sami sebi glavu odsikoste. Počeše tada govoriti bratja: to nemože naš Gospodaru nikada biti istinito, jer mi nismo ljudi od toga dìla: Evo gledaj u koga se nadje čaša ima biti pogubljen, a mi ostali svi ostati za sluge tvoga Gospodara. Dobro govorite (reče im sluga) tako će biti kako ste rekli. Posli toga poče prometjati njihove vriće od najstariega do najmladjega; i nahodi čašu u maloga Benjamina vrići. Svikolici ostadoše začudjeni i pristrašeni, da ne umidihu riči progovoriti, nego stahu kakono stupi od mramora, kojizim sluga govoriti poče: Vi ostali koji šte bez griha podjite vašim putem, a ovi mali koi je sagrišio valja da pokoru *podnese.* Tada oni spomenuvši se što bihu rekli starcu Otcu Jakovu, da se ne brine ditetom ništa, iza svega glasa zaplakavši razdriše svite svoje: *ovaki običaj deržahu stari ljudi kad bi najžalostnii bili.* Nehtijući dakle pustiti sama Benjamina, vratiše se nazad svikolici, a Juda kakono najslobodnii prid njima ulizavši prid Josipa padoše na zemlju, na vas glas plačući, kojizim na ovi način govoriti poče: Za koi uzrok vi tako neharno dilo sa mnom dilovati hotiste? ne znate li da sam ja najmudrii i najveći posli Kralja od svih Egipcianah? odgovori mu Juda: Što odgovoriti možemo Gospodaru našemu? pokaranje Božje palo je verhu nas, evo mi svikolici sluge i sužnji tvoji bit ćemo vazda. Neće tako biti (odgovori Josip) nego oni kod koga je našasta lupeština, ostat će mi za slugu, a vi podjite s' mirom doma. Juda opet mu s' većim plačem govoriti poče: nemoj dragi Gospodine cviliti našega jadnoga starca Otca, iz koga će oni čas duša izići, kako te jadne glase razumi,

jer je to razgovor njegove starosti i velike, posli smerti sina Josipa, žalosti, za kojizim, prem da je mnogo godištah od kada je umro, nikada se utišiti ne može; evo dakle ja ostajem na njegovo misto oli na smert, oli na službu vikovnju, a njega mi pusti dragi i plemeniti Gospodine, jer brez njega nipošto ne smim k' momu Otcu dotji, budući mu se zakleo da ću ga zdrava dovesti; to rekavši padoše svi ničice za zemlju, čekajući najposlidnju odsudu Josipovu.

Gledajući Josip tužnu i plačnu bratju svoju a navlastito maloga Benjamina, koga ljubljaše kakono sebe istoga, nemože se više uzderžati da ne plače, i budući tada okolo njega mnogi plemići i od svake verste Gospoda čini ih svekolike na dvor izatji, a on sam s' bratjom ostade, pak oblivši se vas suzam, iza svega glasa zaplaka, tako da se po svem dvoru Faraunovu njegov plač čujaše; posli progovarati poče: Ja sam vaš brat Josip; je li još u životu dragi Otac naš? Kada bratja to razumiše izašavši izvan svisti, ostadoše pritisnuti jednim strahom da se žalostnie ne mogaše cineći da će ih na muke metjati što ga prodali bihu. Ali Josip pun ljubavi slobodit ih poče govoreći: Nemojte se plašiti bratjo moja pristupite k' meni da vas zagerlim i poljubim, pristupite slobodno, ja sam Josip brat vaš, od vas u Egipat prodan, ne bojte se ništa, jer je to sve volja Božja bila, koi znadući da će na svit ovi teški glad dotji, poslao je mene u Egipat da pripravim vami hranu, neka od glada ne pomrete.

Osvistivši se bratja njegova, pristupiše i s' njime jedan po jedan zagerlivši se s' velikim suzam poljubiše se; a maloga Benjamina zagerlivši, i suzam od mila polijući, ljubljaše brez pristanka. Posli pak nego se naplaka, poče im govoriti da podju dovesti Otca i svu čeljad ostalu sa svim imanjem u Egipat za prihranit ih, jer još za pet godinah ima glad na svitu biti, reče Josip, i mnogi će narodi od glada umriti. Ne stojte ni malo, nego se po-

težite i kažite Otcu sa sam živ, zdrav, i u velikoj slavi pervi za Faraunom, kako ste i sami vidili; dodjite odma, dat ću vami plodnu i zdravu zemlju koja se zove *Jesen*. Razglasi se po svemu gradu, da su ono bratja Josipova, i svak činjaše veliko veselje, a Kralj Faraun najveće, koi naredi Josipu, da čini uput dovesti Otca i svu kuću njegovu, i da nadje mnoga kola, ter ih pošalje u zemlju Kananejsku, za dovesti čeljad i pokućstvo Jakovljevo, obeća dati sva dobra zemlje Egipta. Josip sve izverši što mu od kralja naredjeno biše darovavši svakomu bratu po dvi promine plemenitih haljinah, a Benjaminu petere, posla ih vesele kući svojoj, davši im mnoge jaspre, žito, kočie, kola, i od Egipta pratioce, koji će starca Jakova, njegovu čeljad i sve imanje dovesti i dopratiti.

Obeseli se puno Jakov ugledavši Benjamina, Šimuna tamničara i ostalu bratju zdravu i veselu; ali kada mu govoriti počeše, da je njegov sin Josip živ, ne mogaše virovati nipošto; ali ukazavši mu svu istinu, kako su ga tergovcem od Egipta prodali, i kako je Josip uzašao na veličanstvo, i njih pravednim načinom promučio dok se je ukazao; kako ih je lipo darovao, kola i kočie po njega i svu čeljad da dodju u Egipat poslao, tada se probudi kakono od sna puno duboka, cineći mu se da je Josip uskersnuo, ter uzdahnuvši, reče: Nikakva stvar na ovomu svitu draža mi nemože biti, nego ta koju čujem da je moj sin Josip živ, otić ću i vidit ću ga pria nego umrem.

Na 2298. Dili se Jakov sa svom obitěli svojom iz doline Mambre u kojoj pribivaše i koja je u deržavi Ebronskoj, kako je rečeno gori. I došavši u misto koje se zove *Bersabe*, onde prikaza Bogu posvetilište, koi mu se ukaza obnoć govoreći: Ja jesam Bog svemogući, Bog Otca tvoga, nemoj se bojati potji u Egipat, ja ću biti vojvoda tvoj, i učiniti ću te glavarom od jednoga puka velika, bit ću vazda s' tobom, i Josip sin tvoj zatvoriti će oči tvoje svojim rukam, i tilo tvoje biti će pri-

nešeno iz Egipta u zemlju Kananejsku od istoga, i ukopano s' roditeljim tvojim. Josip razumivši da mu Otac idje, izadje daleko pridanj s' mnogom Gospodom za učinit mu poštenje, koji kada se sastadoše, zagerlivši jedan drugoga, gorko plačući ljubit se počeše, i za mnogo vrimena od velikih suzah, i serčene ljubavi, ne govoreći jedan drugomu ništa, kao nimi stahu; najposli starac Jakov, dignuvši oči k' nebu, reče mu: Bože moj sada dobrovoljno umirem kada sam vidio živa moga sina Josipa, što se nisam nadao nikada. Razgovorivši se pak lipo, poče ga Josip učiti kako će dotji prid Farauna, i što mu ima odgovarati. Bratju po isti način nauči, kako na pitanja Faraunova odgovarati imadu: Upitat će vas (reče) od koga ste rukodila, aliti zanata, a vi ćete mu odgovoriti da ste pastiri ovčii. *Ovi zanat u Egiptu biše tada pogerdan, kakono sada kod nas žbirluk, bikarluk, aliti naški kasap, i tako (govore tomačitelji) s' dobrom sverhom njih Josip učaše da se čobani kažu, bojeći se da po vrimenu mogli bi se sprijateljit s' neznabožcim Egipcianim, ženeći se oni od Egipcianah a Egipciani od njih, i tako bi mogli upasti u Idološtovstvo, a tako merzeći na čobane ne samo svoje dćeri davat jim neće, nego li jošter ni razgovarati se s' njima.*

Sve ono što ih Josip naučio biše izverši se, odgovorivši kralju da siromasi pastiri jesu, i to je dìlo njihovo, i njihovih starih vazda bilo. Dodje pridanj i starac Jakov, lipo mu se pokloni, čestitu sriću u vladanju i dug život ponizno nazva. Faraun starca dobrovoljno razgledavši, pitati ga poče, koliko godinah imade, a on mu odgovori, da sto i trideset imadiše godištah. Naredi pak Josipu da jim dade svu potribu njihovu, i namisti u najboljoj zemlji od Egipta, i tako bihu namišćeni u mistu puno lipu i plodnu, koje se zove *Jesen*, u komu mistu stojeći razplodiše se, i puno uzmnožaše.

Na 2300. Budući Josip za žito primio jaspre, ne samo od svega kraljestva Egipskoga, nego li jošter Kana-

nejskoga, i ostalih svita Banovinah, postavi ih u Azmu kraljevu. Ne imadući pak Egipciani jaspri, a vi mi vodite one ovce, volove, konje, i ostalo (reče) što imate, i ja ću vam davati žita koliko je potriba. Budući pak za hranu dali svu živótinu, počeše sedmo godište davati zemlje, i baštine, pak najposli prodavati sebe iste, i tako sve jaspre, sve živo što imadihu, njihove zemlje, i oni svi ostadoše na službu kralja, od njega kupljeni, i za sužnje vikovnje obratjeni. Potom toga sveršivši se sedam neplodnih godištah, poče Josip puku govoriti: evo godišta dobra počet će, ja vam povratjam vaše ovce, koze, goveda i zemlje, koje sijati imate, ali s' ovim ugovorom, da kralju odgovarate peto, od svih zemaljah i dobarah vaših u vike, i tako sve bi učinjeno, i od puka dobrovoljno obsluženo.

Na 2315. Sedamnaest godištah u zemlji od Egipta budući Jakov pribivao, dodje na skončanje života, i videći da će se berzo diliti s' ovoga svita, poruči po Josipa, da ga dodje pohoditi pria nego umre. Dodje Josip, s' njime se poljubi i pozdravi; komu Otac govoriti poče, da njegovo tilo ne ostavi u zemlji Egipskoj nego da ga čini poníti u zemlju Kananejsku, i da ga ukopa u grob Abrama i Isaka njegovih Roditeljah. Posli toga budući dva sina svoja Manasesa i Efraima priveo, da se sa svojim didom zagerle, i od njega blagosov primu, upita ga Otac na po slip, čija su to Dica? a on mu odgovori, da su sinovi njegovi, koje mu je u Egiptu Bog dao; tada ih starac zagerli i poljubi. Želeći pak Josip da jim dade pria smerti svoje blagosove postavi stariega Manasesa na desnu, a Efraima mladjega na livu njegovu. Jakov (hotiući tako Bog) prikriživši ruke, desnu stavi na Efraima mladjega a livu na Manasesa stariega, pak jim poče davati blagosove. Reče mu tada Josip: Oče moj privario si se, jer ti je desna ruka na glavi mladjega, a liva na glavi stariega, što nije po pravdi. Nisam se privario (Jakov odgovori) jer Efraim ima biti poglavica od većega puka

i naroda nego Manasse, sasvim tim i njegov porod uzmnožat će se zadosta. I ova dva sina Josipova uze Jakov za sinove svoje, i metnu ih u broj ostalih sinovah svojih, (reče) koje porodiš neka budu sinovi tvoji. Dozva potom toga sve sinove ostale da ih blagosovi, koje po redu imenujući, sve im prorokova što se njihovu porodu dogoditi ima. Rubenu najstariemu reče da njegov porod niti će biti velik, ni jaki zarad griha i sramote koju biše svomu otcu učinio, sagrišivši sa svojom matjehom, to jest s' Balom službenicom, koju Jakov za ženu uzeo biše.

Blagosivljući Šimuna i Levi koji bihu posikli kralja Emora, njegova sina Sikema, i sve ostale gradjane na viri i na privari, prokle njihovu seržbu, i u zlu dilovanju slog i jedinstvo, zato (reče) porod vaš bit će razdiljen i razterkan u Jsraelu po zemlji od obetjanja.

Blagosovi Judu, pak mu prorokova da će jaki i puno snažan u porodu biti, da će mu se klanjati bratja njegova, i da će od njega vazda kralji izlaziti, niti će pristati (reče) vladanje Judino, dok ne dodje koi ima biti poslan, to jest Mesia, aliti Odkupitelj Svita; i tako se dogodi, jer Kralji i Vojvode Žudinske vladaše sve do Isukerstova porodjenja, a posli Kralja ne imadoše niti ga će imati nikada.

Zabulonu prorokova da će njegov porod pribivati krajem mora.

Isakaru reče, da će pribivati u zemlji puno plodnoj i pritiloj.

Danu da će vladati svojim pukom kakono i ostala kolina Israelska.

Gadu prorokova da će na njega udariti lupeži Arapi, i da će od njega vazda biti razbijeni i porobljeni.

Aseru reče, da će blagovati kruh plemenit, to jest da njegov porod hoće uživati najpritiliu i lipšu zemlju od Palestine.

Neftali prorokova da će izatji od njega puk sasvim velik i na oružju snažan.

Josipa blagosovi na ovi način: Bog otca tvoga bio tebi u pomoći vazda, i dao ti obilnost svaku u vinu, ulju, pšenici, medu, mliku i svakomu imanju.

Benjaminu najmladjemu prorokova, da će od njega izatji narod snažan i puno jaki na oružju, koi će boj biti protiva svim sinovom Israelskim.

Dospivši pak blagosove i prorokovanja, sideći na postelji poče im govoriti, da njegovo tilo ponesu u Kananeu i da ga s' Abramom i Isakom ukopaju, pak spustivši glavu na jastuk duh izpusti, i bi od svojih sinovah plakan gorko, a od Josipa najveće, koi dozva likare iz Egipta, ter ga čini pomazati balzamom i ponese ga ukopati u zemlju Kananejsku kako mu naredio biše. Egipat vas plaka ga sedamdeset danah, koi živi godištah sto četerdeset i sedam.

Na 2369. Josip posli nego živi godištah sto i deset umri u Egiptu, videći sinove svojih sinovah do tretjega kolina. Ali pria nego umri, čini dovesti prida se svoju *bratju*, ter im poče govoriti, kako će ih Bog izvesti iz Egipta i uvesti u zemlju od obetjanja. Naredi im posli toga, da mu kosti ponesu sa sobom u zemlju koju će im Bog dati, i da ga ukopaju u zemlji aliti polju, koje je Jakov Otac njegov kupio, i njemu na smerti osobito ostavio. Ta i druga mnoga koristna njihovim dušam rekavši, dili se s' ovoga svita pun dobrih dilah, i dostojanstvah, godištah kako gori. —

Na 2385. Levi sin Jakovljev od godištah sto trideset i sedam podje s'ovoga svita.

Na 2427. Novi Kralj od Egipta koi stade za kralja po smerti Farauna Josipova Gospodara i uzvisitelja, ne poznajući ni Josipa ni njegova dobročinca, poče progoniti Israelitjane aliti sinove Jakovljeve.

Kraljevaše u to vrime u zemlji *Idumea* zvanoj jedan čovik dobar, pravedan, priprostit i Boga boječ od kolina Esaunova brata Jakovljeva, imenom Job, čovik u ovcam, volovim, devam, i od svake verste životini najbogatii

u to vrime, koi imadiše sedam iljadah ovacah, tri iljade devah, i pet stotinah jaramah volovah, nebrojeći konjah, ni ostale životine. Imadiše sedam sinovah i tri dćeri, koji činjahu sobete, aliti časti po redu u kućam svojim, zovući jedan drugoga i sestre na sobet; a Job Otac njihov prikazivaše za nje svaki dan Bogu Posvetilišta da nebi sagrišili i Boga uvridili. Budući jedan dan došli sinovi Božji, to jest Andjeli Božji prid Boga za prikazati mu zla i dobra koja se na svitu od ljudih činjahu, ukaza se medju njima i Sotona, oliti Andjeo zločesti, komu Bog reče: A ti od kuda idješ? Okolišio sam zemlju, (reče) i obšetao je svukoliku. Jeda si razgledao i iskušavao moga slugu Joba (reče mu Bog) komu na svitu prilike ne ima, čovika dobra, priprostita, pravedna i Boga bojeća? Ne boji se tebe Job zaludu, odgovori mu Sotona, budući ga ti obogatio i svakim imanjem nadario, za tu sverhu on se tebe boji, ali da hoćeš malo krenuti u njegovo imanje, tad bi i vidio ko je Job.

Ajde dajem ti oblast sverhu svega imanja njegova izvan samo neću da u njega tikneš, reče mu Gospodin Bog. Otidje dakle Sotona i poče činiti zlo koje mu Bog dopustio biše, ter do malo vrimena četiri ulaka jedan za drugim doterkujući, zle glase Jobu donošahu: pervi kaže kako Sabei na volove i volare udarivši, volove odrenaše, a volare izsikoše; drugi kaže, kako dodje vatra s' neba ter sve ovce i pastire sažeže. Tretji glas donese da lupeži Kaldei udarivši, sve deve odrenaše a čobane poraziše. Četverti idje najgore glase noseći, da sinovi i dćeri njegove časteći se u dvoru brata najstariega, dodje vihar nagal i puno snažan, ter oborivši kuću pobi sve sinove i dćeri njegove. —

Razumivši Job te glase žalostne, razdri svite svoje, ostriže perčin, aliti kose, pade na zemlju i poče govoriti: Go sam izašao iz utrobe matere moje, go ću se i u zemlju povratiti; Bog je dao, Bog i uzeo, neka bude ime Božje blagosovljeno; i tako ne sagriši Job, niti budalaste

riči reče protiva Bogu, koi videći usterpljenje njegovo; sotoni govoriti na ovi način poče: ti mené probudi i čini ganuti, da ti dopustim napastovati i pedipsat moga Joba, pak što sí opravio? Job dobrovoljno podnese progonstvo tvoje. Sve je to ništa (odgovori mu Sotona) da ti hoćeš meni dopustiti da ja krenem u tilo njegovo, to jest da njega istoga mučiti počnem, tad bi ti vidio kakav je Job. Čini od njega što hoćeš, reče mu Bog, ali nećn da mu smerti zadaješ. Otidje Sotona ter ga tako žestoko izrani, da svekoliko tilo Jobovo, od vérh glave do dna pete, u jednu se krastu okrenu, koga videći žena poče se na njega serditi, izdirati i govoriti, da blagosovi Bogu i umre; kojoj on uzterpljivo odgovori ovako: kakono jedna od ludih ženah govorila jesi, ako smo dobra primili od Boga, zla zašto ne bismo primili? Potóm toga dodjoše ga pohoditi i razgovarati mnogi prijatelji, gospodičići i mudraci, da se s' njime požale njegovoj nesrići i pedipsanju koje od Boga primio biše, i za puno vrimena s' njime razložiše od otajstvah dubokih Božjih, pitajući ga i prigovarajući se s' njime; ali Job pun mudrosti na svaku im tanko odgovori, ne uvridivši nikada Boga, ni izustivši rič ludu. Podnese godinu danah teške muke, i žalosti, a drugi govore sedam godištah. Posli toga ozdravi ga Bog, davši mu dvostruko bogatstvo veće nego je pria imao, to jest četernaest iljadah ovacah, šest iljadah devah, i iljadu jaramah volovah, nebrojivši ostalu verstu živinah. Imade opet sedam sinovah i tri dćeri, toliko lipe, da se lipše na svitu natji nemogahu. Živi Job posli nego podnese toliku tugu i žalost sto i četerdeset godištah, vidivši sinove svoje, i sinove sinovah svojih do četvertoga kolina. Arbor, aliti stablo Jobovo jest ovo: Abram, od Abrama Isak, od Isaka Esaun i Jakov, od Esauna Ravel, od Ravela Zara otac Jobov.

Na 2430. Rodi se Aron sin Amrama i Jokabede.

Na 2433. Rodi se Mojsie brat Aronov, od roditeljah gori rečenih. Arbor, aliti stablo njegovo jest, ovo: Abram,

od njega Isak, od Isaka Esaun i Jakov, od Jakova Levi, od Levi Amram otac Aronov i Mojsie. Ali pria nego se ova dva brata rodiše, budući se sinovi Israelski, (a to hoće reći Jakovljevi) čudnovatim načinom po svim mistim i deržavam Egipskim uzmnožali, i bojeći se novi kralj Faraun, da se s' pomoću kakva poglavice ne uzdignu protiva njemu i Kraljestvu njegovu, poče ih na svake načine progoniti, kako će lašnje skončati i posve biti izkorenuti, čineći da peku matune, opeke, oli čigle, za zidati gradove, kule i tverdjave, nose vodu, kopaju šance, i ostala neizbrojena brez pristanka i brez pokoja. Ali što ih neznabožci veće tergahu i mučahu to se oni sve to većma uzmnožahu. Videći Faraun da ih po način rečeni izkorenuti nemože naredi babam pupčenim, da što se rodi muško od Israelitjanah čine po koji način umoriti potajno, neka im se muško kolino umete; ali one bojeći se Boga odgovoriše, da Israelske žene znadu pupke dici rizati, činit ih radjati, i uzdizati kakono i one, i da toga nemogu nipošto izveršiti.

Faraun hotiući na svaki način viditi Israelitjane izkorenute, i vidivši da po putu gori rečenomu nemože im nauditi, ukaza im se očiti dušmanin i progonitelj, zapovidivši svomu puku da pod izgubljenje glave imadu bacati u riku Nilo sve što se muško rodi od Israelitjanah. I budući se u to vrime rodio sluga Božji Mojsie, valjadiše po zapovidi Kralja da se i on baci u riku Nilo, koga roditelji videći puno lipa i uredna, priko naredbe kraljeve za tri miseca deržaše ga sakrivena u kući; ali promišljajući da će ta stvar najposli izitji na svitlost, i isti roditelji s' ditetom poginuti, odlučiše ga metnuti u riku, neka ga nosi na sriću Božju. Opletoše dakle jednu krošnjicu na način kolivke, i svu ju opaklivši, da voda u nju ulisti nemože, postaviše maloga Mojsiu u nju, i krajem rike Nila u jedan bus trave njega skrovito postaviše, neka ga rika nosi kuda Bog i njegova srića hotili budu.

Dogodi se (po hotinju Božjemu) da u to isto vrime sadje k' vodi dćer kralja, Termut imenom, sa svojim službenicam da se pere i kupa u Nilu, i budući ugledala krošnjicu u travi krajem rike, čini je doniti i otvoriti, koja ugledavši dite priko čuda lipo i plemenito, reče: ovo je dite Ebreisko, aliti Israelsko, do istine ja ću ga činit odgojiti i uzeti za sina. Sestra Mojsieva malo podalje stojeći, koju dćer Faraunova nepoznavaše, ko li je, ni što li je, čuvši što ona govori, reče joj: ako hoćeš gospojo, ja ću ti natji dojilicu Israelitjansku, koja će ti ga dojiti i odgojiti, i budući joj rekla dćer kraljeva da nadje, otidje i dovede joj istu majku Mojsievu, kojoj Termut priporuči dite, da ga s' velikom pomljom doji i odgoji, a da će ona biti podpuno platjena, neznadući da je majka njegova; a posli kako ga malo uzdigne, da joj ga ima povratiti, jer ga je za sina uzela, koja mu postavi ime Mojsie, a to će reći *sahranjen od vode*. Odgoji ga dakle ista njegova majka tako skrovito, da nitko od inostranacah znati nemogaše da mu ona mater biše; pak odgojena dade ga dćeri Faraunovoj, a ona njoj mnoge dare za trud i muku koju oko njega podnese; i budući ga uzela za sina deržaše ga u dvoru kraljevu s' velikom pomnjom i poštenjem.

Mojsie još dite malahno baci na zemlju krunu Faraunovu i potare je nogam.

Dokazuje Josip Pisaoc, da Mojsie kada biše mladić u Egiptu, imadiše taku lipotu, da se u svemu Egiptu nije nikada lipše stvorenje našlo, i zaradi take lipote bi od svakoga milovan, ljubljen i lipo gledan, a navlastito od Termute dćere Faraunove, koja ga jedan dan donese Kralju, i postavi ga u krilo njegovo, govoreći mu da ga uzme za sina budući brez sinovah, i da mu ostavi krunu i kraljestvo po smerti njegovoj. Faraun gerleći ga i ljubeći, za ugoditi svojoj dćeri, skinu s' glave krunu i po-

stavi je na glavu Mojsievu, koi skide je s' glave, baci na zemlju, i poče je gaziti nogam. Nahodeći se tada prid Kraljem niki mudraci domišljitelji koji pogadjahu stvari došaste, i uzeše rečeno krune pogaženje za veliko zlo i kraljestva razasutje, ter kralju govoriti počeše, da pria velika zla, u taj čas dite pogubi, i to bi se sve dogodilo, pa ga Termut dćer kraljeva od smerti ne izbavi. Piše isti Josip da kada Mojsie nareste bi učinjen od Kralja Jeneral Vojske njegove, i da je razbio vojsku Kralja Arapskoga, porobio zemlju njegovu, i poglaviti grad Arapskoga kralja posvoio.

Na 2473. Pobiže Mojsie iz dvora Kralja Farauna, a uzrok od njegova bižanja bi ovi: videći svoje Israelitjane truditi brez pristanka, i svake posle činiti brez pokoja, opsovane i bijene i svakim mukam mučene od Egipcianah, u mistu skrovitu gdi njegovi Israelitjani trude i posluju, ugleda kako žestoko bije jedan Egipcianin, koi nad saraorim aliti argatim staše i upravljaše, jednoga Israelitjanina, nemogući sercu odoliti, izvadi mač i ubode ga, pak, pošto mu tilesinu zakopavši u peržinu, vrati se u dvor kraljev, ne bojeći se da će biti očitovan, jer ga od Egipcianah ne biše vidio nitko. Ali do malo danah budući se zavadila dva Israelitjanina, i Mojsie prigodivši se s' njima, poče karati i krivicu davati onomu, koi biše kriv, a on nemogući podniti pravedno pokaranje, poče mu govoriti: ko si ti, ko li te je za sudca nami postavio? jeda me misliš ubosti, kakono si uboja onomadne onoga gospodina Egipcianina? koga govorenje budući se po svem gradu razglasilo, i Faraunu u uši došlo, teško se Kralj razserdi i naredi da se Mojsie uhvati i pogubi. Ali Mojsie to znadući pobiže iz Egipta u grad zvan Madian, k' misniku bogatu, imenom Raguelu, koi ga dobrovoljno primi, i videći ga mladića versna, dobra i pametna, dade mu dćer Seforu za ženu, i učini ga starešinom i glavarom nada svim pastirom svojim, koi prista s' rečenim misnikom do smerti Farauna Progonitelja.

Na 2513. Budući došle suze, plač i vapaj puka Israelskoga prid Boga ganu se na miloserdje za izbaviti ga od jarma teškoga i progonstva Egipskoga po ovomu načinu koi slidi: Pasiaše Mojsie ovce tasta svoga u planini koja se zove *Oreb*, i vidi jedan dan izlaziti iz kupine plamen ognjeni puno velik, koi goreći u njoj, ni malo je ne sažigaše, i hoteći se prikučiti bliže, čuje glas iz plamena zovući ga imenom i govoreći da se ne približuje, i da izuje obuću, jer je zemlja (reče) na kojoj stojiš sveta, ja sam Gospodin Bog Abramov, Isakov i Jakovljev. Mojsie čuvši taj glas, pokri obraz svoj, bojeći se pogledati pram Bogu, koi mu opet govoriti poče: Čuo sam glas puka moga i vidio trud, muku i progonstvo koje od Egipcianah podnose, zato hoću ga od take službe izbaviti, i uvesti u zemlju bogatu, u kojoj je svaka obilnost: Podji dakle k' puku Israelskomu, i reci mu da izadje iz Egipta, prid kojim Vojvoda ti imaš biti. Reci takodjer od moje strane novom kralju Faraunu, da mirno *pusti* puk Israelski izatji iz Egipta, i poći u zemlju od obetjanja. Odgovori mu Mojsie da mu puk virovati neće, niti će ga kralj Faraun poslušati. Podji slobodno ne boj se, reče, ja ću biti s' tobom. Pak mu zapovidi da baci na zemlju šipku pastirsku, koju kada baci obrati se u jednu zmiju strahovitu, i budući se od nje poplašio Mojsie, reče mu Bog da je uhvati za rep, i budući tako učinio okrenu se zmija opet u šipku. Reče mu potom toga da metne ruku u nidra, pak da je izvadi, i sve to Mojsie obsluživši, kada je izvadi, vidi se punu gube, aliti gubavu svukoliku; opet mu reče da metne ruku u nidra, koi tako učinivši, i iz nidarah izvadivši nadje je zdravu, kako je i pria bila. Neka ti budu virovati (reče mu Bog), ta ćeš dva zlamenja činiti, ako li ti ni tako ne budu virovati, uzet ćeš vodu iz rike Nila, prolit ćeš je po zemlji, i obratit će se u kerv. Znadem istinito da otverdnuti Faraun neće htiti puka pustit povoljno, ali će ga pustit i na sramotu svojom velikom štetom. Mojsie

svakojako nastojaše da tamo neidje, izvitujući se da je mucav, i da neima hitra govorenja, moleći ga da šalje drugoga, slobodniega i pametniega. Ja koi činim slipe, gluhe, i nime (reče mu Bog), mogu činit da govore, čuju i gledaju: ajde dakle, ne boj se ništa, i uzmi za druga brata Arona, koi lipo i razborito znade govoriti. Primivši Mojsie taku naredbu dili se kući tasta svoga, komu govoriti poče, da će se povratiti u Egipat, budući umro kralj koi ga progonjaše; i tako se dili put Egipta sa ženom Seforom i imanjem svojim, i kada bi blizu grada, sriti se s' bratom Aronom, komu biše Bog objavio, sve što je rečeno gori, i posli nego se pozdraviše i razgovoriše obadva uputiše se k' Egiptu.

Poklisari Božji Mojsie i Aron dolaze prid Farauna.

Ulizavši Mojsie u Egipat, pria nego dodje prid Farauna ukaza se svojim Israelitjanom, ter im navisti odluku Božju, kako ih hoće izbaviti od Progoniteljah, i uvesti u zemlju od obetjanja, i učinivši prid njima ona zlamenja od šipke i gube, virovaše mu svikolici. Potom toga otidjoše k' Faraunu, ter mu od strane Božje navistiše, da ima pustiti puk Israelski za učiniti mu posvetilište u pustinji. Razserdi se Faraun žestoko protiva Mojsiu i Aronu, govoreći: Ja nepoznajem toga vašega Boga koga bi deržan bio poslušati, niti ću pustiti Israelitjane da mu čine posvetilište; a vi koji izbunjivate puk i nastojite ga izbaviti od službe i moga posluha, platit će te s' njime zajedno. Pak zapovidi glavarom koji bihu sverhu poslenikah, da ih još gore, teže i gerdnie čine poslovati, mučiti i biti, nego su pria, i tako nevoljni Israelitjani počeše tužbu činiti na Mojsiu i Arona, da su oni dali uzrok od težega brimena nego je bilo običajno. Videći njihov trud uzmnožani Mojsie i Aron mnogo bihu ožalošljeni i pavši na zemlju, počeše za puk Boga moliti, da ga oslobodi od progonstva u komu

se nahodjahu; kojim, reče Bog, da se ne boje ništa, i da će ih berzo izbaviti po kriposti čudesah, i pedipsanjah njegovih i naredi im da opet prid Farauna poći imadu, neka pusti puk za prikazati Bogu svomu posvetilište.

Mojsie i Aron idju drugi put prid Farauna, govoreći mu da dopusti puk iz Egipta izatji, i neka im može virovati da bihu od Boga poslani, baci Aron šipku na zemlju, i u taj čas obrati se u zmiju, koje čudo videći Faraun, zapovidi svojizim vilenikom, aliti čarovnicim, kojizih tada u Egiptu biše dosta, da i oni isto čudo svojim čarobijama učine, i tako doniše šipke, ter u zmije obratiše, ali bihu sve poklane, i proždertc u taj čas od zmije Arona i Mojsie. Sasvim tim otverdnuti Faraun nehti puka Israelskoga pustiti; i tako Bog naredi Mojsii i Aronu, da sutra dan podje sristi Farauna, koi će put rike Nila poći, i da mu od strane njegove narede tretji put, da pusti s' mirom poći puk njegov; ako li nehtio bude, da će ga činiti poznati što je, i ko je Bog, obrativši u kerv sve vode Egipta, a koi od ovih kervavih vodah bude piti, podnit će tešku muku i bolest. Mojsie i Aron prikazaše naredbu Božju kralju i ne budući uslišani udarivši prid očima Faraunovim šipkom po rici Nilu, svu je u kerv obratiše, ne samo rečenu riku, nego li jošter i sve potoke, blata, bunare i sve ostale po gradu i izvan grada, tako da pokrepaše od svake verste ribe, a ljudi i ostale živine za sedam danah ždju terpeći, dosta zla podniše. Ali budući i Faraunovi vilenici isto zlamenje učinili, nehti ni taka pustiti puka.

Slide različita pedipsanja, s' kojim Bog pokara Farauna i vas Egipat.

Sa svim gori rečenim zlamenjem od kervi, nehti se Faraun prignuti da dopusti puku izaći iz Egipta, i tako dodjoše mnoga pedipsanja sve jedno iza drugoga na njega. Pervo po naredbi Božjoj, činiše Mojsie i Aron iz rikah

i svih vodah Egipskih izadi toliko mnoštvo žabah, da se napuniše sve kuće, mista, vas grad i sva zemlja Egipska žabah, koju napast ne mogući Faraun podnositi, poče molit Mojsiu i Arona, da ih od takova biča oslobode; i oni s' molbom činiše rečene žabe pomoriti, i vas Egipat od take napasti osloboditi. Ali otverdnuti Faraun nehti puka pustiti. Bog svemogući šalje na njega bič drugi, zapovidivši Mojsiu i Aronu da udare šipkom po prahu zemaljskomu, i to budući učinili, vas prah zemaljski obrati se u komarice, koje kakono gusti oblak, pokriše svu zemlju, gradove i kuće tako da ljudi ne mogahu obnoć, ni obdan mira imati, i ništanemanje nehti ni tada pustiti puka Israelskoga. Šalje Bog tretji bič, to jest neizrečeno mnoštvo obadah, i od svake verste budući mušicah i mušunah, od kojih se ni ljudi, ni životina ne mogahu nipošto obraniti; zaradi toga dozva Faraun Mojsiu i Arona, govoreći im da dignu puk, i otidju činiti svomu Bogu posvetilište, ali blizu, to jest da ne izlaze izvan njegovih deržavah. Ali mu oni odgovoriše, da nemore na taj način biti ništa, nego je potribito, rekoše poći u pustinju, daleko tri dni hoda od Egipta, i da ondi po naredbi Božjoj prikažu Bogu posvetilište. Reče im tada Faraun: dignite i istirajte ove obade i zlokoljne mušice, ja ću vas pustiti, ali se nemojte daleko sasvim odmicati.

Mojsie i Aron s' molitvam svojim digoše bič od mušicah, i očistiše vas Egipat. Videći se Faraun oslobodjen od biča rečenoga, slaga i nehti ih pustiti u planinu. Videći Bog otverdnutje Faraunovo, posla na njega i kraljestvo njegovo peti bič, to jest kugu na životinu malu i veliku, ter po svem Egiptu jedno mnoštvo od svake verste živine pomori. Ali budući Bog svemogući činio otverdnuti serce Faraunovo, za posve iskorenut ga, ni na ovi bič prignuti se nehti. Šalje mu Bog bič šesti, to jest na ljude žestoke rane, i na živine njihove, od kojih prem da jako bolovahu, i tešku muku podnošahu, sa

svim tim Faraun ih pustiti nehti ni po jedan način. Šalje sedmi bič na Egipat, to jest gràd tako velik i strahovit da ga nije u Egiptu većega bilo, i pobi sve što živo nadje na dvoru, izlomi goru, voćke, lozje i učini neizrečenu štetu u svemu Egiptu. Pristrašen Faraun videći tolika čudesa i pedipsanja, dozva prida se Mojsiu i Arona, ter im poče govoriti, da ga po pravoj pravdi Bog kara zaradi njegovih grihah, i da mole Boga svoga neka mu se smiluje i čini pristati gràd, germljavinu, munje, i svako zlo, i da će do istine pustiti puk Božji poći kuda hoće. Po molbi svojih slugah Bog diže i ovi bič s' Egipta; ali Faraun videći se izbavljen od pokaranja rečenoga nehti ispuniti što se obećao biše. —

Bog svemogući reče Mojsiu i Aronu: Evo sam otverdnuo serce Farauna i njegovih vićnikah, za pokarati ga još gore: Podjite dakle ter će te mu navistiti ono što vam reći budem. Otidoše Božji poklisari, pak mu govorit počeše: Doklem misliš stati tako otverdnut? kad ćeš poznati Boga našega, kad li ćeš se poniziti prid njim? pusti puk Božji neka mu učini posvetilište, ako li nećeš skakavci pokrit će sve kraljestvo tvoje, i sve ono što je od krupe oliti od gràda ostalo proždrit će; i to rekavši okrenuše pletja, pak se vratiše nazad. Poglavice i ostali vićnici počeše moliti Farauna de brez velika zla i svega kraljestva izkorenutja učini na volju Boga Israelskoga, i tako Faraun čini doći prida se Mojsiu i Arona, pak ih poče pitati: Ja ću vas pustit da činite vaša posvetilišta, ali hoću pria znati koliko vas tamo ima poći: svi rekoše iz naroda Israelskoga, muško i žensko, staro i mlado po naredbi Božjoj poći imamo, povesti našu životinu i poniti sve naše imanje. To je zlamenje (reče im Faraun) da vi imate niku zlu odluku protiva meni i kraljestvu momu, kada vi na taj način mislite poći: dakle sami ljudi neka podju, a žene i dica ostati imadu; i tako rekavši istira ih serdito iz prid sebe.

Ali Mojsie diže šipku suprot Egiptu, i u taj čas poče

puhati vitar vrući nagal i velik vas oni dan, i svu noć, koi donese toliko mnoštvo skakavacah, da ih se veće u Egiptu nije vidilo nikada, niti će se viditi. Koji proždriše sva žita, trave, listje, i koru od lozjah, voćkah i gorah i sve ono što nebiše krupa otukla. Videći taki bič kralj Faraun dozva na svu prišu Mojsiu i Arona; pak im reče: Ja sam sagrišio protiva Bogu vašemu i vami, ali vas molju, da mi još za ovi put oprostite, i da me od ovoga biča oslobodite, a do istine pustit ću vas poći, kuda hoćete. Mojsie i Aron moliše Boga, koi se smilova, poslavši vitar jaki, ter skakavce diže, i u more Cerljeno do jednoga utopi. Ali Faraun budući i tada slagao, Bog mu posla deveti bič, to jest tmine tako velike, strahovite, i guste da se mogahu rukom pipati, koje se za tri dni ne digoše niti mogaše vidit čovik čovika, niti se ikuda s' mista maknuti. *Ali imaš znati moj štioče da puku Israelskomu nijedan od rečenih bičah, aliti pedipsah ne naudi, niti oni tada kakav strah terpiše, nego zdravi i veseli puno stahu, gledajući što se čini od nesrićnih Egipcianah, a Mojsie i Aron sva čudesa činjahu sa šipkom rečenom.* =

Opet Faraun dozva prida se Mojsiu i Arona, ter im reče: Podjite svi s' Bogom iz Egipta kuda hoćete, ali neću da vodite vaša stada sobom. Komu oni odgovoriše de je potribito povesti i svu životinu ne znadući koliko se hoće za činiti Bogu posvetilišta. Razserdivši se tada Faraun žestoko, izstira ih iz prid sebe, naredivši im pod izgubljenje glavah, da neimadu više k' njemu dotji ni njegova obraza viditi. Diže tada Mojsie glas i reče: dobro si rekao da već ne imam viditi obraza tvoga, i tako će biti, ali u po noći po svemu Egiptu bit će plač i žalost velika, jer ima umriti pervorodjeno od čovika do živine nerazložite, počamši od kuće tvoje, do najmanje u tvomu kraljestvu; i tada će tvoje poglavice i vas Egipat moliti mene i puk moj, da se udilj iz Egipta dilimo.

Slidi govorenje od čudnovatoga izašastja puka Israelskoga iz Egipta.

Pria nego Bog izvede puk Israelski iz Egipta reče Mojsii, da još jedan bič ima dotji na Farauna, i na vas puk njegov, to jest smert na pervorodjeno, kako je gori rečeno. Potom toga naredi mu Bog, da pria nego se dili sa svojim Israelitjanim, imadu toliko ljudi koliko žene zapitati sve najlipše haljine, sude od srebra i zlata, mendjuše, manine aliti narukvice od Egipcianah u zajam, i da će oni to sve njima dati uzajmice, cića velika straha, koi će na njih doći. A kada ovo Bog naredjivaše Mojsii, biše misec Ožujak, komu suviše govoriti poče: Hoću da je ovi misec početak od svih misecih, i pervi medju misecim od godišta. Na deset dakle ovoga miseca, ima svaka kuća i porodica pripravna deržati jednoga jaganjca, aliti janješce muško, od jednoga godišta, koje svaka kuća *ima zak*lati na četernaest rečenoga miseca k' večeru, i pečena blagovat će ga s' kruhom u prisan i sa salatom diviom, od koga ne ima ostati za jutro ništa, ako li bi ostalo da se ima sažcći na vatri. Ako li pak ne bude u kojoj kući dosta čeljadi za blagovati ga, ima prizvati komšiu aliti susida najbližnjega, ter ga s' njime blagovati, ali na putničku, stojeći na noguh, obuveni, i pripasani, deržeći štape u rukuh za putovati, a to zlamenuje Prolazište Gospodnje, jer ću ja poći, reče, onu noć priko Egipta, i pogubit ću sve pervorodjene od živine do čovika. U kerv pak onizih jaganjcah koje pokolju, umočiti imadu struk isopa, i s' njime svak svoja vrata poškropiti, i pomazati da ja prolazeći od kuće do kuće i pedipsajući Egipciane, našavši vrata kervlju pomazana, ne tiknem u kuće puka moga. I za uspomenu vikovnju, kada budete u zemlji od obetjanja, istoga dneva i miseca vazda će te ovo isto činiti, i obsluživati, neka umili budete kaživati vašim poslidnjim kad vas upitaju,

što to zlamenuje, da ovo złamenuje prišastje, aliti prolazište Božje priko Egipta kada pobi pervorodjene po njemu, i to se zove *Paska* a slovinski Vazam.

Mojsie budući Puku prikazao neredbu Božju, dobrovoljno i podpuno bihu svaka izveršena, a kada dodje dan, i noć zabiližena stade oko po noći taki plač i jauk u Egiptu, da gori ni žalostnii nije bio nikada, i ulize velik strah u Farauna, i sve gradjane, ter počeše moliti Mojsiu i puk Israelski da se oni čas, sasvim što imadihu dile kud im drago; i sve ono što uzajmice pitahu dobrovoljno njima dadoše, to jest haljine plemenite od svake verste i velike cine, sude od zlata i srebra sa svim lipšim što imadihu, ištom samo da ne kasne izaći iz grada. I tako Gospodin Bog hoti svući vas Egipat, ostavivši ga gola, nevoljna i uboga, a svoj puk obogatiti, i naplatiti obilato vas trud, koi oni i njihovi starii u Egiptu brez nikakve platje učiniše. Dili se dakle Mojsie prid pukom svojim na petnajest Ožujka miseca, i tada imadiše osamdeset godištah, a Aron osamdeset i tri. Pristaše Israelitjani u Egiptu posli kako Jakov Patriarka dodje iz Kananejske zemlje dvista i pet godištah, uzmnožaše se puno u Egiptu, jer izvan ženah i dice nadje se na broju kada se diliše šest stotinah iljadah Vojnikah (600,000) a ne biše ih došlo s' Jakovom u Egipat više od sedamdeset čeljadi.

Dili se dakle Mojsie s' Pukom svojim iz Egipta, i bi mu od Boga naredjeno da ga ne vodi priko Palestine u zemlju od obetjanja, nego priko pustinje da okrene k' Moru Cerljenomu. A za koi uzrok nedopusti Bog puku otići u rečenu zemlju priko Palestine, kud biše njihov put lip, lasan i kratak, može biti da biše ovi, jerbo protiva njima udarile bi Vojske od Palestine, a oni ne imadući oružja i ne naučni vojevanju videći se tako berzo od jednoga zla oslobodjeni, upasti u drugo gore, mogli bi nazad u Egipat pobignuti; za tu dakle sverhu hoti Bog da putuju priko pustinje. Vodeći ih on isti

obdan u prilici stupa od oblaka, a u noći u prilici stupa ognjenoga.

Kralj Faraun i Vojska njegova u More Cerljeno bi utopljen.

Posli kako se dili Puk Israelski iz Egipta, pokaja se kralj Faraun, da ga pustio biše, i sakupivši vojsku, dvista iljadah pišacah, pedeset iljadah konjikah, i šest stotinah kočijah otište se za njim u potiru, s' odlukom da ih sve izsiče, ako se braniti počmu, oli povesti ih u sužanjstvo, ako ga s' mirom dočekaju. Biše se tada puk Israelski utaborio krajem Mora Cerljenoga, to jest pao krajem rečenoga Mora, za počinuti od velika putovanja, i ugledavši silnu Vojsku Faraunovu, uzbojaše se veoma Israelitjani, nemogući natrag, ni naprid uteći, budući ih sprid zateklo more, a strag vojska Faraunova, i tako jednoskupno vikati protiva Mojsiu i Aronu počeše, da im bolje biše tugovati u Egiptu nego u pustinji, i kod mora Cerljenoga glavu izgubiti.

Mojsie uhvajući se u pomoć Božju, slobodit ih poče, da se ne boje ništa, jer oni isti Bog koi vas s' tolikim čudesim iz Egipta izvede, hoće za vas (reče) boj biti, i od njih osloboditi. Naredi medjuto Bog Mojsiu da digne šipku od čudesah prama moru, i to budući učinio rastavi se more, i učiniše se od njega kakono dva zida; a andjeo Božji koi prid njima u prilici stupa od oblaka idjaše, uzadje prid Vojsku Faraunovu ter je zauzbivaše da ne naserne na puk Israelski, dok ne prodje priko mora Cerljenoga. Budući se dakle rastupilo more, i učinila ulica široka, kako može lasno vas puk, i njihova životina proći, Mojsie ulize, i za njim svi ostali, ter po suhu moru na drugu stranu zdravi i veseli prodjoše svikolici; a za njima istim putem otište se Faraun sa svom vojskom svojom, i budući svi u dubinu morsku ulizli, diže suprotj njima Mojsie šipku, i u taj čas sklopi se

more okolo njih s' jedne i druge strane, ter ih svekolike proždri i zaduši, da od njih ne uteče ni jedan koi bi glas u Egipat odnio. Prišavši Mojsie s' Pukom na onu stranu mora cerljenoga zapiva jednu Pismu Duhovnu, koja počimlje ovako: *Pivajmo Gospodinu, slavno bo se je uzveličao, konja i konjika baci u more i t. d.* A u isto vrime kada Mojsie s' Pukom rečenu Pismu pivaše, i božja čudesa u njoj spominjaše, valovi morski izbaciše na kraj oružje vojske utopljene s' kojizim se oružaše Israelitjani, i to sve biše providjenje Božje, neka se mogu braniti od neprijateljah u vrime potribito.

Dili se Mojsie s' Pukom priko pustinje.

Budući rečenu Pismu izpivao Mojsie diže se s' pukom planini Sinajskoj priko mistah u kojim izvan živinah divjih ne pribivaše nitko, i ne našavši za tri dni vodu za piti, izvan tretji dan gorku, koja se cića gorčine piti nemogaše, poče se puk zloserditi, ali Bog pokaza mogućstvo svoje, naredivši Mojsiu da u vodu metne jedno dervo, koje će obratiti vodu gorku u sladku, ter se vas puk zadovoljno napi, s' njihovom životinom, od toga mista dilivši se, putovaše priko pustinje do petnaest Travnja miseca, i ne našavši nigdi što bi se blagovati moglo, protiva Mojsiu i Aronu zlo govoriti počeše, tužeći se i nezvisno besideći, da im bolje biše u Egiptu umriti gdi imadihu pune lonce mesa i kruha na svu volju, nego pomriti od glada u pustinji. Ali Bog veliki, njihov Vojvoda budući i branitelj, ukaza jim svoje miloserdje, ter jim providi hranu u pustinji, poslavši im brez broja pripelice, i daždeći manu nebesku, tako da se zadovoljno nasitiše mesa i kruha; a misto u komu jim Bog manu poče slati, zvaše se *Sin* planina, od koje dilivši se dodje u misto zvano *Dafga*, od koga mista u *Rafidim* vodeći ih andjeo Božji, kako je rečeno gori, gdi puk Israelski ne našavši vode, i budući ožednio, poče vikati protiva

Mojsiu i Aronu, priteći im da će ih kamenovati, ako im ne ukažu vodu. Postavivši se oni na molitvu, vapiti Bogu počeše, da žedan puk napoji, da ih izbavi od smerti, koju od puka serdita i neharna primiti bojahu se. Bog svemogući izbavi jih od smerti, a puk od žedje, naredivši Mojsiu da udari šipkom po tverdu kamenu, iz koga vode žive obilato udarit će, i tako budući učinio, otvori se kamen i pusti iz sebe vodu živu, ter se puk i živine njihove koliko htiše zadovoljiše. U ovomu mistu i dogadjaju, ne budući Mojsie i Aron svu slavu dali Gospodinu Bogu, kako mu se pristojaše nego sebi istim, kako da su oni vodu iz kamena činili provriti, imadoše i oni svoje pokaranje, navistivši im Bog, da neće ulisti u zemlju od obećanja, nego u pustinji da umrit hoće, i tako se dogodi.

Pribivajući Israelitjani kod rečene vode, uputi se protiva njima silna vojska Amalecitah, s'odlukom da ih sve u pustinji pobije, i budući se približala, Mojsie izabra puno iljadah najslobodniih vojnikah dobro oružanih, ter ih posla prida nje za pobiti se s' Amalecitim, a prid vojskom posla Josua za Jenerala i upravitelja, mladića puno kripostna, dobra i slobodna. Mojsie medju to i Aron i zet njihov imenom Ur, muž Marie sestre Mojsieve, izadjoše na jednu planinu mnogo visoku, s'koje mogahu viditi vojske kako se biju; a kada se udariše, Mojsie diže šipku k' nebu, i dok deržaše ruke k' nebu razkriljene, njegovi vojnici dobivahu, kada ih, umorivši se, k' zemlji spušćaše njegovi nazad bižahu. I budući se tomu domislio, side na jednoj stini, a deržahu mu ruke k' nebu rastvorene s' jedne strane Aron, a s' druge Ur, zet njegov; i tako deržeći rastvorene brez pristanka ruke, Israelitjani sve napridovahu, i bijući se s' Amalecitim do sunca počivala, razbivši ih, izsikoše jedno mnoštvo, komu se broja nezna, ne poginuvši od Israelitjanah ni jedan.

Na tri miseca Svibnja, a to je tretji misec kako se diliše iz Egipta, dodje Mojsie s' pukom Israelovim k' pla-

nini Sinajskoj, koja je toliko visoka da se činjaše gledaocem dodivat se neba, i pod njom hoti da puk stane, počine i svoje čadore, aliti šatore razapne do druge Božje naredbe; i ostavivši puk pod Sinaj planinom, uzadje na nju za zboriti s' Bogom, i primiti naredbe njegove, koi ga zovnu s' verha planine, govoreći mu: Ajde i reci puku Israelskomu od strane moje s' kakvim čudesim izveo sam ga ih iz Egipta, i prinio kakono sverhu krilah orlovih, i uzeo za moje sinove: daklem ako me bude slušati i obslužiti sve naredbe moje, bit će mi draži od svih pukah na svitu. Dodje Mojsie k' puku i kaza naredbu Božju ; koji mu odgovoriše da će dobrovoljno obslužiti sve, što im Bog naredi. Mojsie imadući taki odgovor, uzadje na planinu, i kaza Bogu odgovor puka. Ajde (reče mu Bog) očisti i posveti puk, jer ću ja treći dan saći k' puku, i prid njima govoriti ću s' tobom, neka ti u napridak budu virovati da se ja razgovaram s' tobom i naredbe dajem. Postavit ćeš merginj, oliti mejaš blizu planine, priko koga pod izgubljenje glave nema nitko prilaziti, ni k' planini se bliže prikučiti, toliko ljudi koliko živine. —

Sašavši Mojsie s' planine posveti vas puk, zapovidivši da haljine svak opere, i da ne imadu za tri dni svojim ženam spavati. I budući došao dan tretji, počeše u zoru pucat gromovi strahoviti, sivati brez pristanka dragušice, i gusta magla vidi se svu planinu pokriti, iz koje izlazaše glas trublje toliko velik i strahovit, da se veće nemogaše. I budući Bog sašao u ognju, sva planina dimljaše, a trublje glas sve to veće restući, vas puk od velika straha derhtaše. Poče pak Bog zvati Mojsiu s' planine, i govoriti mu gdi ga vas puk čujaše: Reci puku da neima proći merginja zabiliženoga, ali da stojeći na mistu zabiliženomu slišaju glas moj. Čekaše puk s' velikim strahom i poniznostju za čuti, i razumiti ono što mu Bog hotiše reći; i evo glas njegov bistar ču se govoriti: Ja jesam Gospodin Bog tvoj, koi te je izveo iz

Egipta, nemoj imati drugoga Boga izvan mene; potom toga izbrojivši ostale zapovidi, naredi da se imadu u pameti deržati i od svakoga obsluživati. Slušajući vas puk glas Božji, zvečanje trublje, videći planinu gdi gori i dim koi iz vatre izlazaše pristrašen jako, poče Mojsiu govoriti: kaži nam ti što obslužit imamo, a Bog neka nam ne govori, da ne pomremo. Ne bojte se ništa, reče Mojsie, Bog je došao da vas iskuša, i da uzmete strah njegov u serca vaša, za moći lašnje obsluživati njegove zapovidi. Pak ostavivši puk, ulize u maglu s' Bogom se razgovarati, koi mu naredi da reče puku od njegove strane, da Bogove od srebra, zlata ni od druge stvari činiti ne imadu, i da mu učine Otar za prikazivati posvetilišta na poštenje njegovo; davši mu još i druge naredbe mnoge, koje se u svetomu Pismu nahode, i štiju, to jest kako imadu sudci suditi, koja se pokora za koi grih ima dati i ostala mnoga, koja za ne uzmnožati govorenja ostavljam.

Bog zove Mojsiu da opet uzadje na planinu s' njime se razgovarati i primiti naredbe. Mojsie uzamši sobom Arona, Nadaba, Josua, i šest Poglavicah puka uzadje na planinu, i svi koji bihu s' njime vidiše slavu Božju, pak se isti dan povratiše nazad, ostavši na planini sam Mojsie sa svojim slugom Josuom. Dodje medjuto slava Božja sverhu Mojsia, i jedna gusta magla svega ga pokri za šest danah, videći i puk slavu Božju, kakono vatru goruću na verhu planine. Sedmi dan zovnu Bog Mojsiu da pridje k' njemu bliže na verh planine, i uzadje Mojsie po srid magle, ter se razgovara s' Bogom, za četerdeset danah i toliko noćih, ne jidući i ne pijući, i u to vrime naredi mu Bog, da mu učini jedno Pribivalište gdi će se njegovo ime slaviti, i koje će na misto cerkve služiti, ukazavši mu način, kako ga učiniti ima. Reče mu suviše da ima učiniti jednu korablju na način skrinje, u kojoj će stati zapovidi na daskam upisane, ukazavši mu način kako i od koje stvari ima biti učinjena. Naredi mu potom toga da učini brata Arona za Poglavicu

Misnikah, i da od njegova kolina a ne od drugoga u napridak imadu biti misničke Poglavice, ukazavši mu način kako ga posvetiti ima, i koje govoriti riči, kakve mu haljine, i od koje verste ima skrojiti. Naredi mu takodjer da čini skovati kaleže, kadionike i ostale sude za službu Božju potribite. Najposli pak dàde mu dvi daske, aliti pločice od stine, i na njima upisane zapovidi Božje od istoga Boga.

Mojsie protiva puka razserdjen, razbi pločice od zapovidih Božjih.

Ne videći Israelitjani Mojsiu za četerdeset danah, i cineći da se više vratiti neće, počeše govoriti Aronu s' oholostju i pritnjom velikom, da im u taj čas ima učiniti Boga, komu će se klanjati, i od njega pomoć pitati, jer ne znamo ništa što se je od Mojsie dogodilo, koi nas je u ovu pustinju uveo, i iz Egipta izveo; koliko prie dakle Boga nam učini, ako ti je drag život. Aron protiva puku zlu i obisnu ne mogući se opriti, i cineći da neće učiniti što mu narediti bude, reče im, kad hoćete druge Bogove, ajdete i donesite vaših ženah i dćerah od zlata mendjuše, i od njih salit ću vam Boga, komu ćete se klanjati. Ali oni budući na zlo berzi i na Idološtovstvo prignuti skinuvši sa ženah i dćerah zlatne mendjuše, donesoše ih k' Aronu, a on ne mogući drugo nadje meštre i sališe od mendjušah zlatno tele na način kako su u Egiptu vidili, i poče mu se puk klanjati kakono Bogu, i posvetilište prikazivati govoreći: Ovo su Bogovi o Israele, koji su tebe iz Egipta izveli. Potom toga budući zadovoljno blagovali, časti i sobete goleme učinili, uhvativši kola, okolo Idola igrati i pivati počeše.

Bog svemogući koi svaka vidi i znade, gledajući iz planine što puk neharni čini, reče Mojsiu sadji berzo s' planine, puk je mene ostavio, tele od zlata učinivši, i za svoga Boga uzeo govoreći: Ovo su Bogovi o Israele,

koji su tebe iz Egipta izveli. Vidim da je puk ovi tverdoglav, pusti me da ga smaknem i satrem, nemoj me moliti za njega, i učiniti ću tebe Glavarom od drugoga Naroda puno većega. Prostri se Mojsie po zemlji, ter poče plačući Boga moliti, da se puku neharnomu smiluje govoreći: Nemoj se Gospodine serditi, i puka tvoga koga si iz Egipta izveo smicati, da ne reku Egipćiani tvoji i naši neprijatelji, s' privarom njihov Bog iz Egipta njih izvede, da ih u pustinji putuče i pobije; spomeni se Abrama, Isaka i Jakova slugah tvojih kojizim si se zakleo da ćeš uzmnožati sime njihovo, kakono zvizde nebeske, i pisak morski. Plač i molba Mojsieva ugasi seržbu Božju, i ne izverši ono što rekao biše. A Mojsie pun tuge i žalosti sadje s' planine, noseći u ruci dvi daske od zapovidih, i našavši pri dnu planine Josua, gdi ga ostavio biše, kada ga Bog zazva, s' njime se uputi k' puku neharnomu smutjen i puno serdit; a kada dodje, ter ugleda tele od zlata, i okolo njega puk igrajući, baci od seržbe i žalosti daske, aliti pločice od zapovidih, i budući njimam jako udario o zemlju i o stine, razbi ih. Idološtovci ugledavši ga, ne nadujući se, ostadoše izvan sebe. Mojsie zapovidi svojim da tele bace za zemlju da ga sažegu, i u prah obrate, koi prah čini baciti u vodu da vas puk pije, neka jim njihov hudi Bog u terbuhu pribiva. Pokara posli toga žestokim načinom brata Arona, dopustivši zločestomu narodu toliku opačinu učiniti, ali se Aron opravda da je bio od puka usilovan. Zavikavši tada Mojsie iza svega glasa reče: ko je sluga pravoga Boga neka pristupi k' meni. Dodjoše dakle svi od kolina Levina, to jest misničkoga k' Mojsiu, kojim on reče: ovo vami govori Gospodin Bog, da uzmete mače vaše i sičete Teloštovce, ne prostivši bratu ni rodjaku, kumu ni prijatelju. Primivši oni taku zapovid, dvadeset i tri iljade nesrićnih grišnikah s' Mojsiem posikoše; i tako osvetivši Boga puno uvridjenoga, svoje ruke u kervi Idološtovacah posvetiše. Posli toga poče Moj-

sie moliti Boga, da ostalomu puku prosti; koi mu odgovori: Ajde i vodi puk u zemlju koju sam im obećao dati, a kada dodje vrime od osvetjenja, pedipsat ću zadovoljno zloću njihovu.

Na 2514. Opet Mojsie na planinu izašavši, i s' njime se za četerdeset danah i toliko noćih razgovarajući, ne jiduči ni pijući, bi dostojan drugi put primiti deset njegovih zapovidih na pločicam upisanih od istoga Boga; koje primivši, i za puk Boga umolivši, da mu oprosti grih priteški, vrati se k' puku nazad, noseći zapovidi Božje. Ali je potribito kazati u kratko i na koi način moljase Boga, da puku prosti teški grih od Idološtovstva: Uzašavši dakle na planinu, pade ničice na zemlju, i poče ovako s' Bogom se razgovarati: Oprosti Bože puku tvomu, akoli mu nećeš prostiti pomersi me, i izbaci iz knjige života, neka se ne nahodi ni moje ime medju živućim, a to će reći, ako misliš pobiti njih ubi s' njimam i mene. Odgovori mu Bog oni koi je sagrišio ima biti pomeršen iz knjigah mojih, a ti Mojsie počivaj u miru i vodi tvoj puk u zemlju od obećanja, andjeo moj bit će tebi u društvu, i on će hoditi prid tobom, a koliko je od strane moje, s' vami više neću putovati, jer vi ste jedan puk tverdoglav, nerazuman i samovoljan, i vi biste mene usilovali, da vas sve iskorenem u pustinji. Mojsie neveseo sadje s' planine i kaza puku seržbu i naredbu Božju. Puk pristrašen, smutjen i ožalostjen poče gorko plakati i pokoru činiti; koga videći pokorena Mojsie opet idje na planinu moliti za njega Boga, i na ovi način govorit mu poče: Gospodine ti si mi zapovidio da vodim puk ovi u zemlju, koju si nam dati obećao, a ko će hoditi prid nami? Dat ću vam (reče Bog) jednoga andjela koi će vodja vaš biti, a ja s' vami hoditi neću. Ali Mojsie s' velikom molbom prignu Boga na miloserdje da oprosti puku, i da on isti bude njihov Vojvoda i drug u putovanju. Ali za puno vrimena s' Bogom se razgovarajući, i slavu njegovu gledajući biše se obraz u-

činio njegov svitao kakono sunce, iz koga dvi zdrake izlazahu, jedna s' jednu stranu, a druga s' drugu stranu obraza, tako da kad bi s' pukom besidio, valjadiše mu s' maramom pokrivati obraz.

Posli stvarih gori rečenih dàde Mojsie naredbu da se čini Bogu posvetilište, gdi stati imadiše s' njima putujući, i tako bi učinjen jedan čador, oli kako drugi govore jedan šator velik i sasvim narešen, u duljinu lakatah trideset, u širinu deset, a u višinu deset na način jedne cerkve. Okoliš, oliti pridvratje ovoga pribivališta Božjega bi učinjeno u duljinu lakatah sto, a u širinu pedeset. Rečeni čador biše nakitjen s' dvora i iz nutra svilom, zlatom, srebrom, dragim kamenjem i drugim stvarima od različitih kolurah, aliti mastih, koje puk Bogu prikazao biše; noseći prid Mojsiu zlatne i sreberne perstene, mendjuše, narukvice, putašca, igle, sponje, haljine od svile, skerleta oliti čoje, beza tankoga, i od velike cine haljine i drago kamenje, koje od Egipcianah u zajam *uzeli* bihu, neka meštri zlato i srebro raztapaju, i od njih kaliže, kadionice, svitnjake i ostale sude za službu Božju potribite načinjaju; haljine takodjer da razkrajaju, i od njih misničku odiću, i što je potribito za nakitjenje Božjega Pribivališta da čine.

Korablja takodjer da se učiniti ima naredi, a to ne biše drugo, nego jedna skrinja od dervlja zvana *setim* sklopljena i načinjena s' dvora i iznutra svakolika zlatnim pločam oklopljena, i u toj skrinji stahu zapovidi Božje na pločicam, upisane perstom Boga živoga. Duljina nje biše dva lakta i po, širina lakat i po, a višina lakat i po. S' dvora stahu na njoj dva Andjela Kerubina, jedan na jednom kraju, a drugi na drugomu kraju korablje, okrenuvši obraz jedan prama drugomu, i pokrivši krilmi rečenu korablju.

Dospivši Mojsie Pribivalište Božje, i korablju od zapovidih, posveti brata svoga Arona za Poglavicu Misnikah; njegove sinove za misnike, i druge mnoge od kolina

Levina, služeći se s' ričma i načinom od Boga naredjenim, i pomazavši ih uljem svetim, koje od različitih stvarih Mojsie biše učinio i za tu sverhu posvetio po hotinju i naredbi Božjoj. Šest misecih potratiše Israelitjani doklem pribivalište Božje, korablju, otare od zlata, svitnjake, sude zlatne i sreberne, haljine misničke i ostala za prikazivati Bogu posvetilišta učiniše i dospiše. Dospivši pak svaka, prikazaše posvetilišta Bogu, kako i na koi način on isti naredio biše. A to dispiveno bi pervi dan pervoga miseca, to jest Ožujka, na početku godišta drugoga, kako se diliše iz Egipta. I budući Bog počeo u svom šatoru pribivati, obdan se vidjaše pokriven oblakom, a obnoć svitlostju velikom.

Na 2514. Travnja na dvadeset, budući se digla magla s' pribivališta Božjega, diže se i puk Israelski, te na način grada za maglom putovati poče, a tretji dan budući stala magla, stade i puk za počinuti. Ali budući se počeli tužiti, i mermotati mnogi protiva Bogu, da od truda i duga putovanja živiti nemogu, i da im se biše donrazilo svaki dan manu blagovati spomenuvši se lipa uživanja kojeg su imali u Egiptu blagujući meso, ribu, dinje, lubenice, luk, kapulu, ljutiku i mnoga druga. Ali Bog svemogući pokara ih žestoko, poslavši vatru koja ih za čas mnogo iljadah proždri, i još bi većega zla bilo da molitve Mojsieve seržbu Božju neugasiše.

Promišljajući Mojsie opaku narav puka svoga, trud i muku koju podnosi cića njega, poče Boga moliti da ga digne s' ovoga svita, oli da mu oblakša brime koje nosaše. Odgovori mu Bog da izabere sedamdeset mudrih i pravednih staracah, koji će mu biti pomoćnici u vladanju puka, i kojim ću dati (reče Bog) od duha tvoga, neka mogu pravedno suditi i mudro se vladati. Mojsie tako učinivši, imade dobre u vladanju pomoćnike. Komu opet Bog reče: Čuo sam mermotanje puka, da mu je mana dodijala, kaži mu dakle da ću ga nasititi mesa ne za nedilju ni dvi dana nego za misec dok mu ne omrazne.

Posla im pak neizrečeno mnoštvo pripelicah i nahrani jih koliko god hotiše. A ono misto gdi posla Bog na njih vatru bi zvano *Grebi poželenja*, jer ondi bihu pokopani oni nesrićnjaci koje vatra sažeže.

Dili se paka iz toga mista i dodje u Asarot, ali ni onde brez pedipsanja Božjega stati ne mogoše. Biše se priričila Maria sestra Mojsieva s' njegovom ženom Seforom, ter i Maria i Aron brat njezin protiva Mojsiu zlo govoriti počeše, to jest da on sam ne razgovaraše se s' Bogom, nego da i oni, kakono i on s' njime se razgovaraju, i da Mojsie od njih bolji ni draži Bogu nije. Razserdi se Bog na Mariu i Arona, kojizim ovako govoriti poče: Ja se razgovaram s' Mojsiom vas dan kakono prijatelj s' prijateljem, a s' ostalim prorocim u snu i u vidjenju razgovarati se hoću, jer dakle vi zlo od moga sluge govorite i malo mu poštenja nosite? Bog to rekavši, razserdjen dili se, a Maria sva ostade gubava.

Aron videći tako pokaranje Božje, ponizí se prid Mojsiom, i poče ga moliti da se gàne na miloserdje sverhu sestre Marie, koja na polak od gube izjidena biše. Mojsie pun ljubavi i dobrote, vazda na miloserdje prignut, uzmoli se Bogu za Mariu i bi od gube ozdravljena.

Mojsie šalje ljude, da izvide zemlju od obećanja.

Dilivši se puk Israelski iz Asarota dodje u pustinju, koja se zove Faran, od koga mista posla Mojsie dvanaest najslobodniih ljudih, od svakoga kolina Israelskoga po čovika, u zemlju Kananejsku, a to je zemlja koju njima Bog dati obećao biše, naredivši da je uhode i razgledaju po njoj gradove, sela i varoše, livade, polja i planine, a to sve bi po naredbi Božjoj poslano. Otidoše dakle rečene uhode, i u četerdesest danah svu je izvidiše, i doniše jabukah, smokavah, šipakah, i ostaloga voća, u rečenoj zemlji, koja blizu Farana pustinje biše ubrana.

Izvan rečenoga voća doniše jednu macu, aliti prut od loze punu groždja zdrila, ali je doniše dva medju sobom na jednomu dervetu, nemogući je sam jedan nositi, i kazaše zemlje lipotu, plod i pritilinu, da se veće nikada nemogaše ni bolje zaželiti. Kazaše takodjer tverdinu od gradovah, jakost od ljudih, mnoštvo od vojnikah, medju kojim se mnogi žiganti nahodjahu čudnovate jakosti i veličine ljudi. Potom toga poče se puk strašiti, da nije moguće nipošto onu zemlju osvojiti, ni u nju doći, i svi tako, izvan Kaleba i Josue, svidočahu i puk strašahu, ali ova dva s' druge strane slobodit ih počeše, da se ne boje ništa, jer s' pomoću božjom lasno će se osvojiti, kako im isti Bog obećao biše. Puk veće virujući smutljivcem nego njima, poče plakati i zlo veliko protiva Aronu i Mojsii govoriti, da su vas puk po zlu poslali i uveli ga u pustinju strahovitu, za izkorenuti ga posve: ne pristaše Israelitjani svu noć plakati i tužiti se sad protiva Bogu, sad protiva Aronu i Mojsii prijeteći im da se imadu smaknuti. Osvanuvši pak dan, skupiše se zajedno, i učiniše viće da ubiju dva brata Mojsiu i Arona, a da učine jednoga glavara koi će prid njima hoditi i uvest ih opet u Egipat, odklem su i došli. Mojsie i Aron razumivši što neharni sinovi govore, padoše na zemlju prid svim pukom, moleći Boga da im bude u pomoći; a medju to Kaleb i Josue govoriti počeše, da se ukrote i od Boga ne odmetnu, da će ih Bog uvesti u rečenu zemlju, brez njihove kervi i brez svake muke. U isto vrime u koje oni za ukrotit ih govorahu svi jednoskupno zavikaše protiva njima, popavši stine da ih kamenuju, ali u taj čas pokri ih Slava Božja, i izbavi od njihove nagle serditosti.

Bog svemogući njihovu opačinu videći, govoriti ovako Mojsii poče: Reci mi Mojsie, doklen ovi puk misli od mene zlo govoriti? Kad će početi videći tolika čudesa i zlamenja u mene virovati? Poslat ću kugu na njega neka ga svega umete i izkorene a tebe ću učiniti gla-

varom od jednoga puka puno većega i jačega nego je ovi. Nemoj Gospodine toga činiti molim te, reče Mojsie, nego se smiluj puku tvomu po veličanstvu miloserdja tvoga, da ne reku narodi, koji su okolo nas, izvede ih Bog njihov iz Egipta, faleći se da će ih uvesti u zemlju našu, nas istirati a njih namistiti, pak videći da nemože učiniti protiva nami ništa, pobi ih i potuče u pustinji. Ajde Mojsie prostio sam im (reče Bog) kako si me molio, ali neće nijedan ulisti ni viditi zemlju od obećanja, od svih onizih koji su izašli iz Egipta od dvadeset godištah i u napriid, izvan Josue i Kaleba, a oni će se skitati četerdeset godištah po Arapskim pustinjam za pokoru griha ne virujući uhodam, koji četerdeset danah zemlju kananejsku uhodiše, i za svaki dan uhodjenja činit će pokoru godište jedno cilo: koliko dakle danah zemlja bi uhodjena, toliko će se godištah po pustinjam tamo amo motati, dok svi ne pomru, i njihova dica koja će rečenu zemlju uživati ne narestu. U isto vrime u koje Bog ovako s' Mojsiem besidjaše, deset uhoda, koji puk izbunili bihu, na zemlju mertvi padoše, a puk to vas gledajući ostade pristrašen puno. Ali kad im kaza Mojsie Božju seržbu i odsudu, kako imadu svi u pustinji pomriti, počeše jednoskupno plakati, i u tom zaludnjemu plaču dospi dan, a noć se uhvati. —

Sinovi Israelski priko volje Božje, hotiući ulisti u zemlju od obećanja bihu pedipsani.

Još se ne biše lipo svanulo dolaze Israelitjani k' Mojsii govoreći da su sagrišili ne virujući Bogu, i ne uhvajući se u njegovo mogućstvo, i da su oni pripravni poći u rečenu zemlju kad god zapovidi. Ali videći Mojsie da je njihovo pokajanje u nevrime, reče im da se toga posla prodju, jer ne budući Boga s' vami, reče Mojsie, bit ćete od neprijateljah razbijeni i poraženi. Ali tverdoglavi Ebrei nehtijući ga poslušati, digoše se oružani za ulisti

silom u rečenu zemlju, i budući došli na medjaše Kananejke, skoči vojska velika Kananeanah i Amalecitah, udari na njih, razbi ih, potira i mnoge posiče; a ostali sramotni i pogerdjeni, pobigoše u puk plačući i kajući se gdi Mojsiu ne poslušaše; koi posli toga dogadjaja diže vas puk i povede ga nazad k' moru Cerljenomu, naredivši mu tako Gospodin Bog.

Slidi govorenje od pokaranja Božjega koje pade sverhu Kore, Datana i Abirona.

Nahodjaše se medju sinovom Israelskim čovik puno bogat, i moguć imenom Kore od kolina Levina, koi neñavidjaše Mojsiu i Arona brata njegova, nemogući podniti da oni od ostalih jesu veći u vladanju svitovnomu i duhovnomu. Zaslipljen dakle od nenavidosti, uzdizaše i podbunjivaše puk protiva Mojsiu i Aronu da su se učinili vladaoci po svojoj vlastitoj volji, ne za korist puka, nego za uzveličiti sebe iste i kuće svoje. Vikaše protiva Mojsiu, kako je učinio brata Arona za poglavicu misnikah, ne pitajući puka, s' privarom da je to volja Božja, što nemože, reče, biti istina, jer kad bi Bog hotio, da od kolina Levina samo, a ne od drugoga imadu biti poglavice misničke, našao bi i drugih ljudih od istoga kolina bogatiih i pametniih od Arona; *hotijući s' ovim ričmam ukazati sebe istoga, budući on* (kako je rečeno) *od Levina kolina.* A priličnie bi bilo, reče, da je veliki Misnik od kolina Rubenova koi biše najstarii sin Jakovljev, i u komu se nahodi ljudih pridostojnih za imati veliko misništvo, kakono ti Datan, Abiron i Hon, koji su iljadu krat dostojnii od Arona. S' ovakim mazanjem prignu Kore na svoju ruku Datana, Abirona i Hona, samo dvista i pedeset ljudih poglavitih i mogućih u puku, a oni vas ostali puk.

Budući dakle rečeni Kore prignuo sebi najveće puka poglavice, dili se prid njima naći Mojsiu, naslidovan

od puka, koi željaše vazda zlo ovim slugam Božjim; i došavši prid Mojsiu ovako mu govoriti poče: Budući ovi puk vas Božji, za koi dakle uzrok samo ti i brat tvoj hoćete biti vladaoci i zapovidnici? Kad bi Bog obrao velikoga misnika (kakono ti govoriš da je obrao Arona) obrao bi većega, bogatiega, i pametniega, nego je tvoj brat Aron. Kada Mojsie razumi ove poglavice puno moguće, koji vas puk u ruci deržahu, ostade iz početka izvan sebe, ali uhvajući se u Boga i poznajući svoju pravednost, na ovi način odgovori: Ja ne deržim tebe o Kore, ni ostale poglavice puka nedostojne velikoga misništva, ali sam učinio moga brata Arona, a ne tebe, jer mi je tako naredio Bog. Ako li mi pak nevirujete, a vi donesite sjutra kadionice i tamjan u kuću Božju, pak ćete tamjan prikazati Bogu, i onoga koga on učini s' kakvim zlamenjem za misnika velikoga, neka bude, ja sam kajel. Ukroti se puk za oni dan, razumivši one riči, i ne govori drugo. Sutra dan Kore i s' njim dvista i *pedeset* poglavicah, od svega puka naslidovani, dodjose s' kadionicim u kuću Božju za prikazati mu tamjan: Ali Datan i Abiron doći nehtiše; koje Mojsie posla zvati da i oni s' kadionicim dodju, ali ne samo doći nehtiše, nego li još oštre i ohole odgovore na ovi način njemu poslaše: Nije ti dosta Mojsie da si nas izveo iz Egipta, mista lipa, plodna i svakim milinjem obilata, i u ovu pustinju za činit nas sve pomriti uveo, nego još hoćeš da na silu kraljuješ? kamo ta zemlja plodna i pritila kojuno u Egiptu govoraše da ćeš nam dati, gdi su polja, gdi li vinogradi, gdi je med, gdi li je to maslo koje nam obećavaše dati? ne manjkati drugo, nego da nam još izvadiš oči, tamo dakle doći nećemo. U taj čas ukaza se Bog Mojsiu i Aronu govoreći: Uklonite se podaleko od puka ovoga, jer ga imam sad svega saterti i izkorenuti. Padoše Mojsie i Aron na zemlju ter plačno i vruće počeše Boga moliti, da zarad jednoga zloga vas puk ne smiče. Smilova se Bog i naredi im da

čine vas puk odstupiti od pribivališta Datana i Abirona još i od njihovih pomoćnikah.

Budući dakle Mojsie kazao puku naredbu Božju, poče svak dizati svoje šatorove, aliti čadore, i od njih se daleko uklonjati; a oni cineći da će ih puk sići, oli kamenovati izadjoše prid svoje šatore oružani s' mnogim slugam i najdražim prijateljim za braniti se i pobit se s' pukom. Ali strahovito poče se zemlja tresti, ter se pod njima proside, i proždri ih svekolike s' njihovim ženam, dicom, slugam, pomoćnicim, šatorovim, i sve što u njima biše; tako dakle Datan i Abiron sa svojim pomoćnicim u pakao živi upadoše. U isto vrime dodje vatra božja, ter sažeže Koru i s' njim dvista i pedeset koji bihu došli s' kadionicim da prikažu Bogu tamjan, za učinit se jedan od njih veliki Misnik. I tako sa svih stranah puk pristrašen ne znadiše kud bižaše.

Puk Israelski diže se protiva Mojsiu, da ga kamenuje.

Posli rečenoga dogadjaja sutra dan, gora smutnja od perve u puku se učini, jer rodbina onizih koje Bog pobi, željni osvetiti se, uzbuniše puk protiva Mojsiu i Aronu, govoreći da su oni uzrok od smerti njihove, a da ne bihu nikakva zla učinili protiva Bogu, izvan što su želili misništvo za služiti njemu i veću mu slavu dati. Puk na zlo svako prignut, i protiva slugam božjim serdit, njihovo zlo govorenje primi, i protiva Mojsiu i Aronu zavika, uzamši kamenje da ih kamenuje, i to bi se dogodilo da ne budu utekli u kuću Božju, koje slava Božja pokrivši, od njihove naglosti oslobodi. Reče tada Bog: Bižite uput izmedju puka ovoga, jer ću ga sada u ništo obratiti. Ali oni pavši na zemlju počeše ga moliti da puku prosti; a u isto vrime kada ga moljahu božja vatra poče puk žeći i paliti, koju stvar poznavši Mojsie zapovidi Aronu da s' tamjanom i kadionicom udilj terče

medju puk, i da ugasi seržbu Božju, pria nego vas puk pobije. Otide Aron sa svom hitrostju, i došavši medju puk, poče s' njime Bogu vapiti, i ugasi se seržba Božja; ali pria nego on dodje izgori četernaest iljadah i sedam stolinah Israelitjanah. Potom toga reče Bog Mojsiu: Neka ovi puk pristane zlo od tebe govoriti, naredi poglavicam od dvanaest kolinah Israelskih neka svaki učini svoju šipku, i na njoj upiše ime svoje, i od koje je obiteli; ime takodjer Aronovo upisat ćeš na šipci od Kolina Levina; pak sve rečene šipke donit ćeš prida me u kuću, aliti pribivalište moje, i na kojoj se ukaže zlamenje čudnovato, oni će biti poglavica misnički, od mene istoga obran i učinjen. Sva naredba Božja bi izveršena, i šipke u kuću njegovu postavljene, koje sutra dan otidoše gledati, i nadjoše ih onake kakve ih bihu ostavili, brez nikakva čuda ni zlamenja, izvan same šipke Aronove, koja onu noć biše procvala, listje pustila i plod učinila, to jest bajame zdrile. I od toga vrimena ukrotiše se Israelitjani u ime misništva Aronova.

Na 2552. Dilivši se Israelitjani od mista na komu primiše rečena pokaranja od Boga, dodjoše u misto zvano *Kades*, u komu mistu umri Maria sestra Mojsieva. Posli toga bihu poslani od Mojsie poklisari kralju od Edona, moleći ga da pusti puk Isralski proći priko zemlje svoje, brez nikakve njegove, ni podložnikah njegovih štete; ukazavši mu da su rodbina, to jest dva puka od dva brata Esauna i Jakova izašli. Ali rečeni kralj ne virujući im, pustit ih priko svoje deržave nehti, i zato Mojsie bi usilovan s' pukom na drugu stranu okrenuti. Budući dakle posli nikoliko putovanja došao k' planini zvanoj *Hor*, ondi hoti do druge naredbe Božje pribivati; a do malo vrimena naredi mu Bog, da izvede brata Arona na rečenu planinu, i da ga na verh nje svuče od haljine misničke, a obuče Eleazara sina Aronova. I budući Mojsie tako učinio, to jest Arona svukao a sina mu Eleazara obukao, padę Aron u taj kip na na zemlju mertav,

posli nego živi sto i dvadeset i tri godišta, i bi ukopan na verh rečene planine Hor, a od svega puka ża misec danah plakan.

Israelitjani boj bijući protiva Kananeanom, pervi put bihu razbijeni, a drugi put oni razbiše Kananeane.

Razumivši Arad Kralj Kananejski, da se Israelitjani bihu približali k' medjašu njegove deržave, skupivši vojsku veliku, udari na nje iznenada, razbi ih i porobi jako. Israelitjani taj nesrićni dogadjaj vidivši učiniše zavit Bogu, da ako im bude u pomoći, i dade im sriću za pridobit kralja Arada, da će razoriti sve do zemlje njegove gradove, i poraziti što u njima živo nadju. Gospodin Bog primi zavit njihov, i dade im pomoć protiva Kananeanom, koje razbiše, gradove do zemlje sravniše, izsikavši sve muško i žensko, staro i mlado što se nadje u njima.

Od rečene planine diliše se priko pustinjah k' moru Cerljenomu, ali zarad duga putovanja počeše mermotjati protiva Mojsiu i tužiti se protiva Bogu, da su ih iz Egipta izveli, i u strahovite pustinje za umorit ih uveli. Govorahu jošte da manu veće blagovati nemogu budući jedno jiće od ništa. Ali njihova opačina ne ostade brez pokaranja Božjega, poslavši medju njih zmije ognjenite, koje počeše Israelitjane klati, ter od njih uklani nemilo umirahu. Ali budući se pokajali, počeše moliti Mojsiu, da za njih Boga moli, i od rečene napasti njih oslobodi. Mojsie pun dobrote, ljubavi i milosherdja, poče za puk moliti Gospodina, koi mu reče: da čini jednu zmiju od tuča načiniti, na koju pogledavši od zmijah uklani u taj čas zdravlje će primiti. Mojsie budući od tuča (po naredbi Božjoj) zmiju učinio, uklani od rečenih zmijah na nju pogledavši oni čas ozdravljahu.

Od mista toga koje se zvaše Selmona, dilivši se Israelitjani priko pustinjah, dodjoše k' medjašom Amoni-

tanskim i Moabitanskim, i onde Bog zapovidi Mojsii, da neima protiva njima hoditi, ni boj biti, jer ti (reče Bog) neću dati jednoga pedlja zemlje njihove, budući je dao sinovom Lotovim, to jest Moabu i Amonu, od kojih rečeni puci izadjoše. I tako Mojsie nesmide s' pukom napridovati, nego se verti po pustinjam, hodeći od planine do planine za četerdeset godištah, dokle svi ne pomriše koji iz Egipta izašli bihu, a njihova dica u pustinji rodjena ne podrestoše.

Na 2553. Gospodin Bog dade naredbu Mojsii da budući jurve pomerli oni koji izadjoše iz Egipta, i koji ga slušati nehtiše, za ulisti u zemlju od obećanja; a naresli njihovi sinovi u pustinji rodjeni, versni boj biti, zato da se spravi biti se s' mnogim Kraljim, za ulisti u rečenu zemlju.

Imadući dakle Mojsie ovu naredbu, uputi poklisare k' Seonu kralju Amoreiskomu, moleći ga da dopusti priko njegove deržave proći puk Israelski, brez nikakve *štete* njegovih podložnikah. Ali kralj Seon, ne samo pustit ih nehti, nego skupivši vojsku silovitu, dodje u pustinju, i udari na Israelitjane, i pobiše se u mistu *Jasa* zvanu, ali s' pomoću Boga dobiše Israelitjani, pogubivši kralja Seona i svu njegovu izsikavši Vojsku. Odoše pak u kraljestvo njegovo, osvojivši sve gradove, i porazivši pribivaoce od zemlje Amoreiske, i počeše oni u njihovim gradovim pribivati. —

Potom toga uputiše se ka kraljestvu Vasamskomu, u komu vladaše jedan veliki, snažni i strahoviti žiganat imenom Og, koi imadiše mnoštvo veliko vojnikah snažnih puno i silovitih. Reče tada Bog Mojsiu: Nemoj se bojati od veličine, jakosti, ni oholosti kralja Oga, ni njegovih silovitih vojnikah, jer ću ih sve pridati u ruke tvoje i vojnikah tvojih. I kako Bog reče, onako se dogodi, jer udarivši na njih rečeni Og, bi posičen on i sva vojska njegova. Osvojiše posli toga slavodobitja sve kraljestvo njegovo, u komu biše šesdeset gradovah. —

Dilivši se Mojsie s' vojskom iz rečenoga kraljestva idje napridujući k' zemlji kananejskoj, i došavši na polje Jordansko, onde stade sa svim pukom za počinuti. Ali budući razumio Balak kralj Moabitanski, kako puk Israelski pobi rečene kralje, i njihove vojske, bojeći se sebi i kraljestvu svomu, misljaše na njega udariti, ali se neuzdaše u svoju snagu, i tako u velikoj misli i strahu se nahodjaše. I svitujući se s' kraljem Amonitanskim, koi bise njegov medjašnik i rodjak, premda na daleko puno, budući izašli od sinovah Lota, sinovca Abramova, kako i na koi način imadu se rečenomu puku opriti. I bi mu rečeno, da moli Proroka Balaama, koi pribiva kod Rike *Eufrata* zvane, neka prokune puk Israelski, jer koga on kune, ostaje proklet, a koga blagosivlje, blagosovljen ostaje. Kada dakle prokune puk Israelski, onda ćemo slobodno na njega udariti, i bit će svi poraženi.

Kralj Balak primivši taj svit i nauk posla poklisare k' rečenomu proroku govoreći mu da je došao nikakav puk velik i puno snažan od Egipta, koga dobiti nije verstan nitko, i tako (rekoše mu poklisari) moli te kralj naš da dodješ k' njemu, i da prokuneš rečeni puk. Odgovori im Balaam, da će im sutradan kazati što ima biti, i kako mu Bog naredi, onako će učiniti. Ali budući mu Bog rekao, da neima ni po jedan način rečenoga puka proklinjati, jer je od mene, reče, blagosovljen, posla poklisare nevesele nazad. Balak želeći zlo puku Israelskomu opet šalje druge izverstite poklisare k' Balaamu, moleći ga da po svaki način dodje prokleti puk Israelski, i da će mu dati ono što od njega zapita. Balaam poklisarom odgovori na ovi način : da mi vaš kralj daruje punu svoju kuću zlata, ja nemogu reći izvan ono što Bog hoće. Stojte, reče, sa mnom ovu noć, pak ću vam sutra kazati volju Božju ; ali budući mu Bog rekao da podje s' njima, ali da neima govoriti ni manje, ni veće, nego onliko, koliko ga on nadahne, uzjašivši na svoju magaricu, dili se s' poklisarim kralju Balaku. I jašući

na rečenom živinčetu, susriti ga andjeo Božji s' golim mačem u ruci, koga premda Balaam nevidjaše, od živinčeta biše vidjen, i tako poplašivši se od andjela, stramputice tamo amo bižati poče; Balaam hotiući putem svojim napridovati, bijaše nemilo živinu, ali nebi moguće na put je izrenati, jer joj Andjeo svuda priticaše, nazad je vraćajući. Najposli bijući je Balaam nemilostivim načinom, sverhu naravnim čudom govoriti poče: zašto me biješ kada ti nisam kriva? bijem te odgovori joj Balaam, jer mi se rugaš neslušajući me. Medjuto otvorivši se oči Balaamove, ugleda Andjela prid sobom s' golim mačem u ruci, prid kojim pavši na zemlju, ponizno mu se pokloni. Reče mu pak andjeo Božji: zašto ti biješ onako tvoju živinu? znaj dobro, da se nebude uklonila s' puta, odsikao bi ti glavu, a njoj nebi ništa bilo. Zlo sam učinio, reče Balaam, ali da budem vidio tebe, nebi tako učinio, i ako ti je žao da idjem kud sam namislio, vratit ću se nazad. Ajde reče mu Andjeo putuj naprid, ali pazi ne reči drugo, nego ono što ti ja zapovidim. Dodje dakle Balaam kralju Balaku, i bi od njega s' velikim veseljem primljen.

Mnogokrat usilovaše se Balaam da prokune Puk Israelski, ali na svoju ljutu sramotu na misto proklestva, dade mu blagosov.

Ne vidjaše kralj Balak trena ni časa, dok nevidi prokunen puk Israelski, za moći na njega udariti, i poraziti ga. Diže se dakle s' Balaamom, i s' najvećim poglavicam Moabitanskim i Amonitanskim, ter uzadjoše na jednu planinu visoku, s' koje se mogaše viditi sva vojska Israelska; na kojoj Balaam čini sagraditi sedam otarah za prikazati Bogu posvetilišta, prikazavši na svakom otaru po jedno tele i ovna, cineći s' posvetilištim prignuti Boga na dopuštenje proklestva protiva puku Israelskomu. Ali budući mu se Bog ukazao i zapovidio

što i kako govoriti imadiše, na vas glas poče blagosivljati, i uzvisivati rečeni puk. Kralj Balak to slišajući razserdi se govoreći mu: Nisam ja tebe doveo da onu vojsku blagosivlješ, nego da je proklinješ, zašto dakle to činiš? Ja nemogu na drugi način govoriti, (reče mu Balaam) nego onako kako Bog hoće. Ajdemo (reče mu Kralj) na drugu planinu, s' koje se samo jedan dio puka vidi, da ako ga odonle mogao budeš prokleti. Uzadjoše na planinu drugu, prikazavši Bogu Posvetilište; ali Balaam opet poče puk blagosivljati, kakono i prija. Poče ga tada kralj moliti, da ako ga nemore prokleti da ga barem ne blagosivlje. Odgovori mu Balaam da priko volje Božje nemože učiniti ništa. Kralj hotiući volju Božju pridobiti, i puk Israelski na svaki način prokleti, izvede ga na treću planinu, i prikazavši običajna posvetilišta, usilova se proklinjati puk, ali sve bi zaludu, jer ga poče veće i lipše blagosivljati, nego pria, a sverhu toga prorokovati poče, kako će mnoga kraljestva osvojiti, vojske i kralje poraziti, i kako će najposli doći narodi iz Italie, koji će ne samo kraljestvo Ebrejsko razrušiti, nego još i svu Soriu pod oblast svoju podložiti.

Slušajući kralj Balak svojim ušima kako Balaam puk Israelski blagosivlje, poče od žalosti i serditosti rukom u ruku udarati, govoreći: Ja sam tebe Balaame doveo da ti oni puk prokuneš, a ti ga tri krat blagosovi: ajde kući tvojoj, neću te više u kraljestvu momu, niti ću ti dati jednoga novca, premda sam ti bio gospodske dare pripravio. Da mi dadeš punu kuću tvoju srebra i zlata, reče mu Balaam, nije moguće činiti ono što Bog neće, i videći da nemogu nipošto učiniti što si želio, dat ću ti svit i nauk, kako ćeš moći nauditi puno puku rečenomu, premda ga posve iskorenuti nećeš. Imaš znati dakle kralju, da je ono puk Božji od njega čuvan i branjen, niti ga može itko dobiti, dok pribiva u njegovoj milosti, izvan samo onda kada mu štogod sagriši golemo: valja dakle naći način, kako će sagrišiti, i u

nemilost njegova Boga upasti, ter će onda biti od Boga ostavljen; a evo ti dajem nauk kako ćeš tu stvar izveršiti: Neima nikakve stvari na ovom svitu lašnje za privernut pamet ljudsku, i u zlo čovika oboriti, što žena: Neka dakle Madianitjani izaberu najlipše, i odivenie divojke, što se u njihovim gradovima nahode, i neka ih pošalju u tabor Israelski, budući oni blizu njihovih medjašah, i neka jim narede da ih prignu na putena poželjenja i dilovanja; u koja poklen upadnu, neka ih zaslipljene, čine svojim se Bogovom pokloniti, ter ćeš onda vidit, što će njihov Bog od njih učiniti.

Opaki nauk hudoga proroka bi dobrovoljno primljen, i kako neznabožce svitova, onako oni učiniše, poslavši najlipše i najodivenie divojke u vojsku Israelsku, koje mladići ugledavši, ne samo s' njima grišiti počeše, nego li još što je opačie, njihovim se Idolom pokloniše. I budući se Bog svemogući golemo razserdio, zapovidi Mojsiu da svc one, koji sagrišili bihu izsiče, ni jednomu ne prostivši. A u to vrime u koje Mojsie davaše naredbu da se grišnici smaknu, poglavica jedan od kolina Šimunova imenom Zambri prid svim pukom, pod svojim šatorom grišiti poče s' jednom divojkom imenom Kozbi, dćerom najvećega poglavice Madianitanskoga; koje zlo nemogući podniti Fines misnik sin Eleazarov, uzamši nož, probode i njega i njegovu bludnicu; a njega gledajući svi ostali, koji ne bihu u zlo upali, povadivši sablje, sići počeše nesrićne grišnike, ter ih u malo vrimena dvadeset i četiri iljade posikoše; i na taj način bi seržba Božja ugašena.

Potom toga naredi Mojsie, da se ima izabrati od svakoga kolina po iljadu najboljih vojnikah, i porobiti zemlja Madianitanska, koja toliko zlo uzrokova u puku Božjemu. Diže se dakle vojska Israelska protiva neznabožcem, a prid njom bi Jeneral rečeni Fines misnik, i pobivši se s' Madianitim, razbiše ih s' pomoću Boga, pogubivši pet principah aliti Poglavicah, i s' njima Ba-

laama, nepravednoga proroka, koi biše dao opaki nauk kralju Balaku. Posli toga, osvojivši sve njihove gradove, izsikoše staro i mlado, izvan samih divojakah neoskvernjenih, kojizih dovedoše u puk trideset i dvi iljade; šest stotinah i sedamdeset i pet iljadah ovacah, sedamdeset i dvi iljade volovah, i šesdeset iljadah magarenja, izvan ostale pertenine, i od velike cine odore, a sve to Mojsie puku razdili.

Mojsie po naredbi Božjoj čini pribrojiti vojnike.

Budući se približalo vrime da Bog uvede puk Israelski u zemlju od obećanja, naredi Mojsiu i Eleazaru poglavici misničkomu, da pribroje ljude, koji su prišli dvadeset godištah, to jest one koji su spodobni boj biti s' neprijateljim; i oni to ispunivši, nadjoše od te verste ljudih šest stotinah i jednu iljadu, sedam stotinah i trideset, nebrojeći one, koji bihu od kolina Levina, aliti misničkoga, kojizih bi nabrojeno dvadeset i tri iljade: i u ovomu velikom mnoštvu, nebiše nijedan od onizih, koi prodjoše dvadeset godinah kada iz Egipta izadjoše, izvan sama Mojsie, Kaleba i Josue, jer svikolici bihu u pustinji umerli, kako je rečeno gori. —

Pribrojivši dakle Mojsie vojnike, počeše ga moliti poglavice od kolina Gadovâ, Rubenova, i polak ih od kolina Manasesova, da se dostoji dati im kraljestvo Oga i Seona za njihovo vikovnje pribivalište. Ove bo kralje bihu pogubili Israelitjani, i njihove deržave osvojili; a obećaše se medju to, ostavivši same žene i dicu u rečenim Deržavam, da se s' ostalim pukom poći priko Jordana pomoći uzimati gradove i s' neprijateljim boj biti, dok ih sve neiskorenu. Dopusti im Mojsie što željahu, ali s' ovim ugovorom, da vojnici od rečenih triuh kolinah budući najslobodnii, imadu prid svim pukom vazda naprid hoditi, i pervu žestinu od vojevanja podnositi i tako rečena dva kraljestva bihu napučena od kolina Gadova,

Rubenova i Manasesova. Potom toga Mojsie reče puku, kako berzo imadiše ulisti u zemlju koju je Bog obećao dati, ukazavši im sva Kraljestva, Deržave, i njihove medjaše, koje će osvojiti, i doklen se razširiti imadu; Poglavice takodjer puka njima Mojsie zabiliži, koji će Deržave, posli kako se osvoje, pravedno razdiliti, i svakom kolinu Israelskomu svoj dio dati. Naredi potom toga Bog, da prid svim pukom imenuje za Vojvodu, aliti Poglavicu Israelskoga, Josua gori imenovanoga, i da ga imadu na misto njega slušati, i za glavara od istoga Boga obranoga poznavati. A posli toga da ima uzaći na visoku planinu, koja se zove Nebo, s' koje će moći viditi sve deržave zemlje od obećanja. Obsluži Mojsie svu naredbu Božju, učinivši za Vojvodu puka Israelskoga rečenoga Josua, i blagosovivši sva kolina Israelska, uzadje na planinu Nebo, s' koje mu Bog ukaza svu zemlju, koju puk njegov uživati ima, govoreći mu: Ono je zemlja koju sam obećao Abramu, Isaku i Jakovu da ću je dati sinovom njihovim, oni će berzo u nju ulisti i nju posidovati, ali ti nećeš; i tako se dogodi, jer Mojsie na istoj planini umri, od godištah sto i dvadeset, i bi ukopan od Andjela u jednoj dolini, za koga greb čovik nijedan znati nemože nikada; koga Israelitjani gorko za trideset danah plakaše.

Nebo ime je slovinsko, a to zlamenuje višinu, budući dakle rečena planina puno visoka dogodit se može, da joj Slovinjani tako ime dadoše.

Smert Mojsievu meću niki na 2493. U koje vrime (kažu) Sardo vladao je u Sardenji, od koga ova zemlja tako se zazva. Tebe, aliti Tiva grad u isto vrime bi uzidan. Hermes Filosof, naški mudroznanac, tada je živio.

Josue šalje dva čovika uhoditi grad Jerik.

Posli smerti Mojsieve ukazuje se Bog Josui Vojvodi puka Israelskoga i naredjuje mu, da se spravlja Jordan

prići s' pukom svojim, slobodeći ga, da se ništa ne boji jer ću ti ja, reče, vazda biti u pomoći, i činit ću te slavodobitnika od svih Kraljah i Poglavicah Kananejskih, samo hoću od vas obsluženje zakona moga, koga sam dao Mojsiu. Primivši Josue naredbu Božju, oznani vas puk da stoji pripravan za poći treći dan k' Jordanu i ulisti prišavši ga, u zemlju obećanu. Nadje pak dva čovika puno slobodna, i dade im naredbu, da podju uhoditi grad Jeriko, njegovo stanje, kule i zidove od grada, jesu li tverdi i na koi bi se način lašnje mogao s' jurišem osvojiti, a navlastito da izvide potanko, je li se oni puk poplašio od Israelitjanah.

Uhode prišavši Jordan, otidoše priko polja, i ulizavši u grad sve tanko potanko izvidiše, kako im Josue biše naredio; a prid noć odoše konakovati u kući jedne bludnice imenom Rahab, koje kuća staše naslonjena na beden od grada. Ali budući kazano Kralju od Jerika, kako su dva Israelitjanina vas dan grad uhodili, i ulizli u kuću Rahab bludnice za konakovati s' njome, posla svoje vojnike da ih uhvate i pridanj dovedu. Ali srića bi njihova jer žena mudra i vragometna umide ih sakriti pod kuće pokrov, i zamotat ih u làn aliti predivo, govoreći vojnikom da su u nje bili, večerali, pak pošli, i u vrime zatvora grada izašli na dvor; koje, ako hoćete, možete berzo dostignuti, jer u istinu nemogu biti daleko od grada. Vojnici brez svake sumnje virovaše joj, i podjoše za njima u potiru k' Jordanu; a medju to bludnica govoriti Israelitjanom poče: jeste li čuli kako sam ih privarila, i vidili u kakvo sam pogibje sama sebe cića vas stavila? daklen zakunite se da osvojivši grad ovi nećete mi učiniti zla nikakva, ni ostaloj mojoj rodbini. Zakleše se uhode Bogom nebeskim, da će biti sahranjen život njezin, i sve njezine rodbine, ukazavši joj način, kako će puk Israelski njezinu kuću poznati, i u miru je pustiti, to jest da sveže na ponistri, aliti obloku jednu struku cerljenu, koju njoj darovaše, i da je obisi

niz beden grada, budući joj kuća, kako je rečeno, uz grad prislonjena, i oblok od nje kroz beden grada načinjen. Narediše joj suviše da kada vojska na grad udari, čini dovesti u kuću svu rodbinu svoju, i sve one koje želi viditi sahranjene. Rahab bludnica to razumivši spusti ih niz beden grada davši im pria svit, da ne biže k' Jordanu, nego u planinu, dok se nepovrate nazad vojnici, koji su za njima pošli u potiru, i to oni obslužìvši, dodjoše zdravi u vojsku svoju, i kazaše kako su gradjani od Jerika sasvim pristrašeni, i kako ih Rahab bludnica od smerti biše oslobodila.

Puk Israelski pridje Jordan čudnovatim načinom. Tretji dan posli nego uhode iz Jerika u vojsku dodjoše, diže Josue puk svoj, i dovede ga k' rici Jordanskoj, putujući na ovi način: idjahu naprid misnici noseći korablju Božju, a za njima slidjaše puk, daleko od korablje, kako je mogaše viditi, i došavši k' Jordanu, reče Josue puku: Po ovomu poznat ćete da je Bog s' nami, kad ugledate vode gornje od Jordana stati kakono jedan zid, a dolnje istočit se, i proći svojim putem, tako da se po suhu, neskvasivši noge, moglo bude na onu stranu proći; po tomu reko čudu znat ćete, i virovati imate bez sumnje, da će vam Bóg brez nikakve muke, ni truda vašega svu zemlju obećanu dati, pobivši kralje, i izsikavši njihove snažne vojske.

Došavši dakle misnici s' korabljom na kraj rike, i budući ugazili s' nogom u vodu, gornja voda stade kakono zid, a dolnja svakolika izpuze, ter ostade suhota taka, da vas puk i živine, neskvasivši noge po suhu na drugu stranu pridjoše, stojeći medju to misnici i korablja na srid Jordana. Ali čudesa Božja ni tu ne dospiše, nego sve iz nova slidjaše, jer vode koje iz nova dolazahu, priko one, koja kano zid staše, prići nemogahu, i tako jedna sverhu druge uzlazeći, diže se toliko visoko da to čudo iz varošah, i bližnjih gradovah ljudi gledajući, od velika straha derhtahu kakono jedan prut.

A pria nego korablju misnici izniše iz Jordana, zapovidi Josue (naredivši mu tako Bog) da od svakoga kolina Israelskoga, po jedan čovik, ima uzeti po jedan kamen iz Jordana, i nositi ga do pervoga mista gdi bude puka pribivalište, aliti počivalo, i tako dvanaest stinah bi iz Jordana izvadjeno, a dvanaest drugih na ono misto gdi staše korablja, to jest na srid Jordana bi postavljeno, sve po naredbi Božjoj.

Prišavši dakle vas puk priko Jordana, naredi Josue misnikom da s' korabljom na dvor izadju, i u taj čas u koi izadjoše na dvor, vode počete teći po svojoj naravi običajnoj; a Israelitjani uputiše se ovim putem, i stadoše počivati pram gradu Jeriku od istoka u misto koje se zove Galgala, i u tomu mistu čini Josue postaviti dvanaest stinah izvadjenih iz Jordana za vikovičnju uspomenu čudnovatoga prišastja puka Israelskoga priko Jordana. I budući tada počeli blagovati voće, i ostali plod zemlje one, pristade mana iz neba padati. Potom toga naredi Bog Josui, da čini obrizovati sve one, koji se u pustinji rodili bihu, jer putujući tamo amo, ne imadihu načina za obrizovat se; i tako sve muško malahno i veliko bi u Galgali obrizovano.

Grad Jerik čudnovatim načinom osvojen.

Puci Kananejski od velika straha bihu se sasvim ostudenili i uvenuli, gledajući svojim očima čudesa Božja s' kojim vojsku Israelsku protiva njima za iskorenut ih vodjaše, a navlastito nesrićni Jerićani, koji stahu u gradu obnoć i obdan s' vratmi zatvorenimi; ali budući došlo vrime, da ih Bog porazi, naredi Josui da podigne svoju vojsku, i da ga ide osvojiti na ovi način: to jest da grad Jeriko za šest danah sa svom vojskom po jedan put okoliši, učinivši okolo njega procesion, i sedam misnikah da ima trubiti u sedam trubljah, a za njima ostali misnici da imadu nositi korablju Božju okolo gra-

da, posli pak misnikah da ima naslidovati vas puk ostali. Tako dakle budući za šest danah učinili, naredi Bog, da sedmi dan sedam putah rečeni grad okoliše, zvoneći u sedam trubljah misnici; i tako budući učinili, zapovidi Bog da svikolici jednoglasno zaviču, i to budući obslužili, padoše na zemlju svi bedeni od Jerika, u koi čas ulizoše Israelitjani, ter kralja sa svim što u gradu nadjoše posikoše, ne prostivši mušku ni žensku, staru ni mladu, i upalivši sve kuće, vratiše se nazad, noseći srebro mnogo i zlato, koje Bogu posvetiše. Ali bi od njihove sablje izbavljena Rahab bludnica, i svi koji se u njezinoj kući nadjoše, zarad zakletve gori rečene.

Ali budući Josue prokleo rečeni grad, i sve ono što se u njemu nahodi, zapovidio biaše pod izgubljenje glave, po naredbi Božjoj, da neima nitko ništa sebi uzeti, nego da se sve sažeći ima, izvan ono što se Bogu ima posvetiti; i našavši se jedan imenom Akan koi tu zapovid pristupi, Bog se razserdi i pokara puk, kako će se berzo viditi.

Posli osvojenja Jerika, šalje Josue uhoditi grad Hai, na koi se način osvojiti može; uhode vrativši se nazad, rekoše Josui, da nije potriba sve vojskê na rečeni grad mučiti, nego samo da pošalje tri iljade ljudih, Josue po njihovu kazanju, tri iljade posla vojnikah za osvojiti grad Hai, ali učinivši juriš gradjani na njih potiraše ih, i trideset i šest glavah posikoše; ostali pobigavši u vojsku ustrašiše i začudjene svekolike Israelitjane učiniše. Josue razdrivši svite svoje, pade ničice prid korabljom Božjom, a njega gledajući svi ostali glavari, prid korabljom plakahu govoreći: Ah Gospodine Bože naš, jeda si nas priveo priko Jordana za pridat nas u ruke naših neprijateljah? Ne biše li po nas bolje iza Jordana brez straha stati, nego ulizavši u zemlju neprijateljsku od njih poginuti? Odgovori Bog Josui: Digni se zašto se prostireš po zemlji? sagrišio je Israel pristupivši moju naredbu, uzimljući kriomice od odore grada Jerika, što

je najlipše i sebi koristnie vidio; a to je sve od tebe i od mene prokleto, i za izgorit na vatri naredjeno. Odoliti dakle vašim neprijateljim nećete nikada, niti ću ja biti s' vami dok se grišnik ne nadje i ne pedipše. Sutra dakle skupivši vas puk, metnut ćeš ždrib na dvanajest kolinah Israelskih, od kolina na porodicu u obćini, od porodice na kuću, od kuće na čeljad, i koi se nadje u grihu, da ima biti izgoren, sa svim što se njegova nadje.

Sutra dan budući se skupio vas puk, poče Josue vaditi ždribe i pade ždrib na kolino Judino, od njega na porodicu Zarinu, od nje na kuću Zabdinu, a od kuće Zabdine na Akana, komu Josue reče: Sinko moj daj slavu Bogu Israelskomu, ispovidi zlo, koje si učinio, i kaži grih tvoj, ne sakrivši ništa. Reče mu Akan, istina je da sam sagrišio protiva Bogu, jer kada osvojismò Jeriko, ja ugledavši lipu i plemenitu kabanicu, tkala i kroja Babilonskoga, dvista jaspri sreberni, koje se zovu sikli, i jednu zlatnu ploču; polakomi se, uze i potajno donesavši sakri u srid moga šatora, zakopavši u zemlju. Josue to razumivši, posla udilj rečene stvari iskopati i doniti prid vas puk. Posli toga uhvativši nesrićnoga Akana, njegove sinove, dćeri, životinu i sve što se njegovoga nahodjaše, čini u jednoj dolini sažeći, s' lupeštinom i sa svim njegovim, sverhu koga nametnuvši puk gomilu stinah ugasi se seržba Božja.

Posli rečenoga dogadjaja, udarivši Israelitjani na grad Hai, osvojiše ga i upališe kakono i Jerik, posikoše kralja i sve gradjane njegove ne prostivši mušku ni žensku, staru ni mladu.

Vitezović piše prolazak puka Israelskoga priko Jordana, i vojevanje Josuino da su bila godišta po stvorenju svita 2494, u koje vrime čovik niki imenom Kadmo s' bratom Finižem, gerčko pismo izmislili jesu; Radamant u Kandii kraljevao; Sicilia od Sikula ime primila; i Amfion veliki pivalac bio.

Gabaonitjani poslaše poklisare k' Josui, da utverde s' njime i pukom njegovim mir, lažući da su došli iz daleka kraljestva za tu sverhu, i tako sa zakletvom imadiše što želiše.

Biše ne daleko od Jerika jedan grad velik i poglavit, imenom Gabaon pun vojnikah snažnih, i na oružju silovitih, koi grad imadiše pod sobom tri druga tverda i napučena grada. Bojeći se dakle Gabaonitjani, da im se berzo ne dogodi zlo, kakono i ostalim, na sve načine misliše, što imadihu učiniti za oslobodit se od Israelitjanah; i poznajući da se na silu nemože učiniti ništa, odlučiše s' poniznostju, molbom i privarom sahraniti život. Poslaše dakle k' njima poklisare, davši im razderte opanke, stare i raskinute haljine, i plisnav kruh u vrićam starim, rekavši da su poslani od puno daleka kraljestva i da mogu uvìriti Israelitjane, da je sve istina što govoriti budu. I tako se sve dogodi, jer došavši k' Josui, i ostalim glavarom, i kazavši im da su došli od puno daleka kraljestva, čujući njihovu jakost, i desnicu Božju koja ih brani, i pridobiva kralje protivnike, za poklonit im se, utverditi mir zakletvom, i s' njimam se sprijateljiti za uvik, ukazavši im zlamenja od razdertih opanakah, haljinah i plisnava kruha, da su puno danah putovali dok su k' njima došli. Josue i glavari ostali virujući im, zakleše se Bogom Israelskim, da će vazda njihovi prijatelji i pomoćnici biti. A oni budući imali što su želili, vratiše se veseli kući svojoj, obeselivši Gabaonitjane, nemore se veće. Ali budući do tri dni posli te privare, digao Josue vojsku za uzimati gradove bližnje, i došao na medjaše rečenih Gabaonitjanah, bi mu rečeno, da je s' njima utverdio mir vikovnji s' Božjom zakletvom, koju stvar kada razumi začudi se, pak činivši dozvati prida se sve poglavice Gabaonske, reče im: za koi uzrok vi mene privariste, po-

slavši poklisare k' meni, varajući me da su došli iz daleka kraljestva za učinit s' nami mir i prijateljstvo? A oni mu ponizno odgovoriše: Razumili smo o nepridobiveni Vojvoda, da je Bog Israelski obećao tebi i puku tvomu dati svu zemlju Kananejsku, istiravši stare pribivaoce, i iskorenut ih, a vas na njihovim zemljam namistiti, zaradi toga mi priponizne sluge vaše, za uteći smert, tako smo dilovali. Sada dakle, budući svi u rukam vašim, sužnji svedjerni, činite od nas što hoćete.
Svitova se Josue s' poglavicam puka, koji rekoše da im prosti, zarad zakletve velike s' kojom s' njima mir i prijateljstvo utverdiše; i tako jim Josue reče: Podjite u miru, da vam je prosto, ali kako ste rekli da ste naše sluge tako će i biti, jer u svakoj potribi puku ćete Israelskomu služiti, vodu noseći, derva sikući, i ostalo što bude od potribe dilujući.

Kralj od Jeruzolima i s' njime četiri druga, digoše vojske na Gabaonitjane, jer se bihu podložili Israelitjanom.

Na 2554. Razumivši Adomisedek kralj od Jeruzolima kako se Gabaonitjani bihu sprijateljili s' Josuom, i s' Pukom Israelskim, ožalosti se veoma, budući medjašnici, i u svakoj potribi pomoćnici Jeruzolimski, protiva kojim namisli boj biti, i iskorenut ih posve, za dati strah Israelitjanom da naprid ne idju. Zovnu dakle na pomoć četiri druga kralja, to jest Oana kralja od Ebrona, Farama kralja od Jerimota, Jasiu kralja od Lakisa, i Dabira kralja od Eglona. Ove dakle poglavice s' vojskam velikim dodjoše pod grad Gabaon, ter ga sa svih stranah obsidnuše. Ali budući Gabaonitjani zazvali na pomoć Josua, ovaj diže obnoć svoje Israelitjane, i svu noć putujući udari na nje pria svanutja, i budući ih našao nepripravne, razbi ih u taj čas, i potira sikući brez pristanka. Ali evo i veće njihove tuge i žalosti, jer poče

iz neba dažditi veliko kamenje, ter ih s' kamenicim veće Bog potuče, nego ih od sablje pogibe. Tiraše ih Israelitjani do nagnutja sunca, i bojeći se Josue da koga noć neotme, zapovidi suncu da se nemiče s' mista, dok sve do jednoga ne porazi, govoreći: Stani sunce ne putuj naprid pram Gabaonu, i misecu ne hodi naprid pram dolini Ajalon; stadoše sunce i misec na jednomu mistu za jedan dan cio ne putujući, tako da nikada dulji dan nije se vidio. —

Medjuto pet kraljah gori imenovanih biše se u jednu špilju sakrilo, za koje znadući Josue, čini zatvoriti vrata od špilje stinam velikim, da ne uteku dok se vas boj nedospie; a posli kako bi dospiven, i sva vojska neprijateljska izsičena, i od kamenja Božjega pobijena, nepoginuvši od Israelitjanah ni jedan, povrati se Josue nazad, čini izvaditi iz špilje pet kraljah, i dovesti ih prida se, kojizim čini da sve starešine i poglavice puka stanu nogom na vrat, a posli te pogerde zapovidi da se *obise*, i tako bi učinjeno.

Isti dan Josue udari s' vojskom na grad Macedu, osvoji ga i posiče sve što u njemu nadje živo. Od toga grada udri na Lebno, i osvojivši ga, sve muško i žensko posiče. Od Lebna otide na Lakis, i osvoji ga, pogubivši kralja i podložnike njegove. I budući se s' vojskom uputio Oram kralj od Gazera, za dati pomoć rečenomu gradu Lakisu, bì od Josua razbijen, i sva njegova vojska izsičena. Od Lakisa diže vojsku i udari na Eglon, koga osvojivši, sve staro i mlado porazi. Udari potom toga na Ebron, jaki i veliki grad, osvoji ga, i sve pod sablju obrati. Od Ebrona dili se, i udari na Dabir, i ostale okolostojeće gradove, ter osvojivši ih pogubi sve narode u njima pribivajuće; i ne izgubivši jednoga vojnika svoga, povrati se slavodobitnik u Galgalu k' puku svomu, razdilivši blago neizmirno, i odoru neprijateljsku vojsci i puku Israelskomu kako je pravedno.

Mnogi kralji složivši se, hotiući pobiti Israelitjane, bihu oni od njih pobijeni.

Jabin kralj od Asora, komu mnogi drugi kralji podložni bihu, razumivši srićno i čudnovato vojevanje Josúino, i bojeći se sebi, čini dozvati prida se sve krune njemu podložne, i dàde jim naredbu, da sa svom snagom vojnikah njihovih dodju k' njemu na pomoć za udariti na Israelitjane, i ta naredba biše berzo izveršena, i tako se skupi vojska, kojoj nipošto broj znati se nemogaše; izvan pišacah biše mnoštvo neizrečeno konjah, konjikah i kočijah bojnih. Diže se dakle rečena vojska protiva Israelitjanom, i prid njom kralji mnogi, cineći da će ih punuvši na zemlju baciti. Ali Josue uhvajući se u Boga, nehti čekati dok oni udare na njega, nego on sa svojim vojnicim udari na nje, razbi ih, potira, i izsiče tako, da od svega mnoštva, koje biše došlo, neuteče nitko. I od toga dneva padoše pod oblast Israelitjanah deržave Kananejske, gradovi, varoši i sva zemlja od obećanja, izsikavši oni tolike kralje, vojske i žigante strahovite, i neizgovorne veličine i jakosti vojnike. Pogubiše trideset i jednoga kralja, uzamši vojevanje Mojsievo do sverhe Josuine. Sa svim tim nike tverdjave po planinam osvojit nemogoše, i to po hotinju Božjemu bi učinjeno, rad uzroka od koga će se govoriti posli. — U šest dakle godištah Josue sve rečene zemlje, kraljestva i banovine budući osvojio, i vojevati pristao, čini doniti posvetilište od ugovora, i korablju Božju u misto koje se zove Silo, i onde ga namistiti čini, dok dodje vrime od sagradjenja cerkve Božje, sagradivši pria otar od stinah na verh planine Ebal, i prikazavši prid svim pukom Bogu posvetilišta, zahvalivši mu na čudnovatom dobiću njihovih neprijateljah, i posidovanju zemlje od obećanja.

Na 2559. Posli nego Josue osvoji zemlju Kananejsku, i druge mnoge, razdili ih sinovom Israelskim, svakom

kolinu davši svoju hisu, aliti dio, kako je pravo; a to razdiljenje biše učinjeno na devet dilah i po, jer dva kolina i po drugoga imali su svoj dio iza Jordana, to jest kraljestva Oga i Seona, od Mojsie njima dopuštena, to jest kolinu Rubenovu, Gadovu, i polovici ljudih kolina Manasesova, kako je rečeno gori; kojim zahvalivši Josue na viteškom vojevanju, i virnosti pram Bogu i braći svojoj, dàde blagosov, i slobodu poći u rečena kraljestva, da ih napuče, zidaju gradove, i rade o zemljam svojim. Ostali takodjer podjoše svak u svoje deržave, koje im na ždrib zapadoše; a Josue odabra za svoje pribivalište grad i misto Sikim, u komu puno godinah pribivajući, u miru sa svih stranah, uživaše jedno nasladjenje veliko, gledajući svoj puk, posli tolikoga truda i muke počivati u svojoj zemlji od Boga darovanoj, o njoj raditi, nje pritilinu i plod blagovati i u njoj se kakono zvizde nebeske uzmnožati; a biše ih jedno mnoštvo veliko, koji u rečenu zemlju ulizoše, i koje se može poznati po broju vojnikah od Mojsie malo pria njegove smerti izbrojenih, a broj istih jest ovi:

Od kolina Rubenova četerdeset i tri iljade, sedam stotinah i trideset vojnikah.

Od kolina Šimunova dvadeset i dvi iljade i dvista vojnikah.

Od kolina Gadova četerdeset iljadah i pet stotinah vojnikah.

Od kolina Judina sedamdeset i šest iljadah i pet stotinah vitezovah.

Od kolina Isakarova šesdeset i četiri iljade i tri stotine vojnikah.

Od kolina Zabulonova šesdeset iljadah i pet stotinah ljudih.

Od kolina Manasesova pervoga sina Josipova pedeset i dvi iljade i sedam stotinah vojnikah.

Od kolina Efraimova drugoga sina Josipova trideset i dvi iljade i pet stotinah vitezovah.

Od kolina Benjaminova četerdeset i pet iljadah i šest stotinah vojnikah.

Od kolina Danova šesdeset i četiri iljade, i četiri stotine vojnikah.

Od kolina Neftalinova četerdeset i pet iljadah i četiri stotine vitezovah.

Ovo bihu vojnici od dvadeset godištah, i u naprid, s' kojizim Josue Jordan prišavši izsiče mnoge vojske i osvoji zemlju od obećanja. I ovde se nebroje ljudi od kolina Levina, jer je rečeno kolino misničko, odredjeno na službu Božju a ne na vojevanje. Odkuda može se doći u poznanje svega ostaloga puka, jer kad je toliko samih vojnikah od dvadeset godištah i u naprid bilo, koliko je imalo biti ženah, dice i ljudih za vojevanje nespodobnih? puno veće u istinu nego je vojnikah imamo ciniti. Prozvaše se ovi puci *Ebrei* od Ebera, oli od Abrama, kako naučitelji pišu, a bihu zvani *Israelitjani* zarad Jakova Patriarke Otca njihova, koga Bog Israelom zazva, a to će reći *jaki.* Isto je dakle reći *Israelitjani* koliko *Jakovljevci.*

Na 2561. Živi Josue u Sikimu dvadeset godinah u veselju, zdravlju i svakoj čestitosti; i videći smert približanu, čini dozvati prida se sve Poglavice puka Israelskoga, i spomenuvši im sva čudesa Božja s' kojim njih vodi priko pustinje toliko godinah, i uvede u zemlju od obećanja, priporuči im strah Božji, i uzderžanje u zapovidim njegovim; koje ako pristupite, i vašega se Boga, reče, zaboravite, bit ćete puk pogerdjeni i sužnji slugah vaših. Potom toga do malo danah umri, i poleti u krilo Abramovo, pun dostojanstvah i dobrih dilah, od godištah sto i deset. Podje takodjer s' ovoga svita malo posli i Eleazar poglavica misnički, sin Aronov, na koga misto stupi njegov sin Fines imenom. Uzderža se puk Israelski u dobroti i obsluženju zakona Božjega, sve dok živiše oni, koji s' Josuom bihu došli u zemlju od obećanja, a posli kako oni pomriše, zaboravivši se od Boga, i zakona

njegova, počeše se klanjati Idolom Narodah, kako će se viditi posli.

Na 2591. Nahodeći se Israelitjani u zemlji plodnoj i puno pritiloj, u lipu miru, zdravlju i veselju, nespominjujući se tugah ni žalostih, koje su njihovi stari podnili, dadoše se na opačine od svake verste, brez nikakva straha Božjega ni ljudskoga živući; a navlastito oni koji bihu od kolina Benjaminova, kako će se viditi iz ovoga dogadjaja koi slidi.

Jedan mladić od kolina Levina koi pribivaše u planini Efraimskoj imadiše ženu sa svim lipu od Betlema, s' kojom se budući jednokrat priričio, ostavi ga ona i pobiže u Betlem k' Otcu svom. Mladić rečeni puno je ljubeći, otidje u Betlem pomirit se s' njome, i dovesti je kući svojoj. Bi lipo primljen, i počastjen od svoga tasta, Otca ženina, koi postavi mir medju nje, i posla ih vesele kući svojoj. Budući se dakle dilili kasno iz Betlema, taj dan nemogavši dopriti u Efraim, svratiše se u Gabaon grad rečenih Benjaminovacah za konakovati u njemu, ali se nenadje čovik koi bi ih na konak pustio, i tako stahu na srid čaršie od grada, misleći se gdi će konakovati. U to doba izadje jedan starac težak, vraćajući se iz polja kući svojoj, koi im reče: Ovdi su ljudi puno zli i opaki, nemojte obnoćiti na čaršii, nego hodite sa mnom u kuću moju. Poslušavši oni starca, ulizoše u kuću njegovu, koje počasti koliko verstan biše. Ali u niko vrime noći, ljudi nečisti grada onoga, navališe na vrata od kuće vičući da hoće na svaki način putnike u ruke, za ispuniti bludne želje svoje, i tako bi rečeni Levita usilovan dati im svoju ženu, s' kojom do nikoliko vrimena noći pogano dilo dilujući, najposli ostavivši je malo živu, vratiše se u pogane kuće svoje, a ona zarad stida, i sramote nehtijući u kuću ulisti, pade krajem vratah i dušu pusti.

Muž njezin našavši je mertvu naperti na živinče, pak je odnese kući svojoj; i došavši doma razsiče je na

dvanaest komadah, aliti dilah, poslavši svakomu kolinu Israelskomu svoj dio, neka mogu viditi, je li se ikada taka pogerda zgodila u Israelu. Kada Israelitjani tako nepodobno dilo razumiše žestoko se razserdivši skupiše se u Masfi, i učinivši viće odlučiše pokarat i pedipsat grišnike. A prija svega zla poslaše poklisare k' Benjaminovcem, da im pridadu u ruke ljude nečiste, koji toliko zlo dilovali bihu. Benjaminovci ne samo dat ih nehtiše, nego skupivši jih se dvadeset i pet iljadah, sve po izbor najboljih vitezovah, nebrojivši rečene Gabaonitjane, odlučiše boj biti s' ostalim Israelitjanim ako bi na grad Gabaon udarili. Israelitjani taku oholost i pripravu razumivši, digoše se protiva njima, a biše ih četiri stotine iljadah, i prid njima Jeneral imenom Juda. Došavši dakle pod rečeni grad, obsidoše ga, ali budući na nje udarili Benjaminovci razbiše ih i posikoše dvadeset i dvi iljade vojnikah. Drugi put pobivši se, opet ih Benjaminovci razbiše, posikavši osamnaest iljadah Israelitjanah; a to sve Gospodin Bog dopusti, jer se veće uzdahu u svoju snagu i mnoštvo vojnikah, nego u pomoć Božju.

Israelitjani razbijeni, i puno ožalostjeni, dodjoše u Silo prid kuću Božju i korablju njegovu, ter počeše plakati prid Gospodinom, postiti i posvetilišta mu prikazivati, želeći znati hotinje njegovo, po velikomu misniku Fines imenom, imadu li opet boj biti, s' njihovom braćom Benjaminovcem, ali ne. Videći ih Bog ponižene odgovori, da podju slobodno, jer ću ih, reče, sutra pridati u ruke vaše. Podjoše dakle treći put protiva njima, uhvajući se u Boga, a ne u svoju jakost, ni mnoštvo vojske, i tako pobivši se pod rečenim gradom, razbiše ih i posikoše dvadeset i pet iljadah Benjaminovacah; upališe grad Gabaon, i sve što u njemu nadjoše izsikoše, neprostivši staru ni mladu, mušku ni žensku. Udariše potom toga na ostale njihove gradove, sela i varoše, ter ih osvojivši sažgaše, izsikavši po njima sve što živo nadjoše neprostivši nikomu, tako da od svega kolina

Benjaminova ne ostade nitko, izvan šest stotinah vojnikah koji imadoše sriću uteći u planinu izpod grada Gabaona, gdi je boj bio; a to sve bì po miloserdju i hotinju Božjemu sahranjeno, da se neumete dvanaesto kolino Israelsko, jer se opet od ono šest stotinah mnogi puk rodi i istu zemlju napuni.

Meće Vitezović ovi dogadjaj na 2576. U koje vrime kaže da je bio kralj Perseo na svitu, od koga Persia ime je primila. I Tros kralj od Frigie, a unuk Dardanov od koga Dardania zazva se Troja. Ali Kalmet i drugi meću rečeni dogadjaj, kako je pisano gori.

Na 2599. Sinovi Israelski neimadući nada sobom kralja, ni od druge verste vladaoca, činjahu sve ono što hotihu; i ženeći se dćermam neznabožacah, i svoje njima za žene dajući, s' istim se sprijateljivši njihove Idole, ostavivši svoga Boga, štovahu. Bog svemogući nemogući njihovu zloću podniti, pridade ih u ruke Kusana Rasataima kralja od Mesopotamie, komu davaše harače, i svaku *službu* činiše za osam godištah. I poznavši Israelitjani, da u rečeno sužanjstvo upali bihu cića njihovih grihah, zavapiše k' Bogu, i on se njima smilova davši im oslo-boditelja, imenom Otoniela Israelitjanina, zeta Kaleba virnoga, čovika sveta, dobra i viteza na oružju kripostna, koi skupivši svoje vojnike, razbi vojsku kralja od Mesopotamie, i postavi u slobodštinu vas puk Israelski, vladajući i sudeći za četerdeset godištah u Israelu; i u sve vrime života njegova puk Israelski sladki mir uživao je, i posli smerti njegove dvadeset i veće godinah.

Na 2661. Posli smerti rečenoga sudca i vojvode Otoniela, budući od nikoliko godinah opet puk Israelski na grihe se od Idološtovstva povratio, i prijateljstvo s' neznabožcim učinio, Bog se razserdi i dade ih u ruke kralja Moaba, pod kojim podnosiše sužanjstvo osamnaest godinah, dajući mu harač, i službu svaku brez nikakva pokoja čineći. Ali poznavši da ih za grihe njihove Bog karaše, pokajavši se iz svega serca zaplakaše, i zavapiše

Bogu, koi ganuvši se na miloserdje oslobodi ih od sužanjstva na ovi način: Poslaše Ebrei, aliti Israelitjani darove kralju Moabu njihovu gospodaru usilniku, po nikomu čoviku imenom Aodu, i ovi Aod noseći rečene darove, a cinim da bihu i harači s' darovim, namisli ubiti kralja Moaba, ako se po koi način moglo bude, i izbaviti puk svoj od njegova progonstva, i tako se dogodi; jer posli nego mu prikaza dar od puka poslani, poče mu govoriti, da mu ima ništo otajno reći. Kralj poslavši sluge i gospodu nadvor, sìde na pristolje za čuti što mu imadiše reći; i videći Aod da na pristolju sideći Moab, nemogaše izveršiti što namislio biše, zato mu reče: imam ti ja od strane Božje govoriti o kralju, koi radi poštenja Bogu pristojna diže se s' pristolja, i sadje k' njemu, a on vidivši svoje vrime izvadi nož i ubode ga, pak zatvorivši vrata velika od kraljeve komore, izadje na mala druga potajna, i pobiže u zemlju svoju, kazavši Israelitjanom viteško dilo koje učinio biše. Posli toga skupivši vojsku udari na Moabitjane, posiče ih jedan dan dešet iljadah i postavi narod svoj u slobodštinu, vladajući nad njim osamdeset godištah u velikom miru i svakoj čestitosti.

Posli smerti rečenoga sudca i vojvode Aoda, puk Israelitjanski bi vlađan od jednoga Israelitjanina imenom Samgara, koi s' jednim lemišem pobi šest stotinah Filišteanah, ali ne živi nego jedno godište u svomu vladanju.

Na 2719. Malo posli sudca Samgara, Israelitjani (zarad griha) opet u veliko zlo upadoše, pridavši ih Bog u ruke Jabina kralja Kananskoga, pod koga vladanjem za dvadeset godinah žestoko progonstvo podniše, dajući mu harače i čineći službe vele trudne. Ali budući se k' Bogu utekli, zaplakali i zavapili, oslobodi njih od rečenoga kralja po jednoj ženskoj proročici imenom Debori, i po kapetanu Baraku, koi po svitu i nauku rečene Debore, diže se protiva Jabinu s' deset iljadah Israelitjanah, i

udarivši na vojsku njegovu, razbi je i kruto izsiče pogubivši Sisaru, velikoga od vojske Principa, aliti poglavicu; i oslobodivši svoj puk od sužanjstva, bi odabran od istoga za njegova sudca i vojvodu, vladajući nad njim četerdeset godištah; u koje vrime bijući se s' rečenim kraljem Jabinom, nehti ga ostaviti, dokle ga posve ne iskorenu.

Ovi dogadjaj piše Vitezović na 2631. koi kaže da se u ovo vrime zidaše grad August u Nimačkoj zemlji; i da je Midas kralj od Frigie tada bio.

Na 2759. Gedeon po smerti Debore proročice i sudca Baraka za vojvodu Israelskoga stade; a početak od njegova vladanja bi uzrok ovi: Sinovi Israelski kako dobiše kralja Jabina, uživajući lipi mir, zaboraviše se Boga i njegovih zapovidih, protiva kojim Bog se razserdivši, čini ganuti Madianite, njihove smertne neprijatelje, koji tako pridobiše i porobiše Israelitjane, da bihu usilovani ostaviti svoje kuće, polja, baštine i kriti se po dubravam i špiljam planinskim, za uteći sablju njihovu; i za sedam godištah podnoseći svaku tugu i žalost, bihu se učinili nesrićnii od svih Narodah svita. Ali budući se utekli k' Bogu i njemu plačno zavapili, Bog ih oslobodi od sužanjstva po načinu koi slidi: šalje Andjela svoga k' jednomu mladiću imenom Gedeonu, koga na ovi način pozdravi: Bog bio s' tobom od svih ljudih naijači čoviče. Odgovori mu Gedeon neznadući da je Andjeo: A zašto tolika zla dodjoše na nas moj Gospodaru, kad je Gospodin Bog s' nami? Kamo čudesa s' kojim on izvede naše stare otce iz Egipta, a sad je nas u ruke Madianske zapustio? Neboj se ništa, reče mu Andjeo, ti ćeš osloboditi puk Israelski od njegovih neprijateljah. Na koi način dragi Gospodine ta stvar može biti, odgovori mu Gedeon, budući ja od kolina Manasesova, najzadnjega u Israelu, od kuće najmanje, i u kući najmladji; reče mu Andjeo, ja ću biti s' tobom ne boj se, i tako ćeš lasno dobiti mnoštvo neprijateljah, koliko da

je sam jedan čovik. Ali budući Gedeon iskao on njega zlamenje od istine, bojeći se da nije kakva privara, Andjeo učini zlamenje čudnovato, čineći da izadje vatra iz kamena, i sažeže posvetilište koje Gedeon prikazivaše, i u taj čas budući se sakrio od očiuh njegovih, poznade da Andjeo biše.

Posli toga ukaza mu se u noći Gospodin, i naredi mu, da Idole, i njihove otare baci i satare, a da njemu otar načini, i posvetilište prikaže; koju naredbu Gedeon pomljivo izverši, i proglasi po svoj zemlji Israelskoj da je njega Bog odabrao za izbavitelja i osloboditelja puka svoga. Medjuto Madianitjani, Amaletjani, i ostali mnogi puci od istočnih stranah bihu Jordan prišli, i u zemlju Israelku ulizli za porobit je, kako svako godište običavahu. Gedeon s' druge strane skupi svoje Israelitjane za udariti na nje, ali mu Bog reče, da nije potribe od tolike vojske, jer s' malo ljudih razbit imaš i poraziti sve mnoštvo, koje je došlo protiva vami, da ne reku sinovi Israelski, jakost naša dobi Madjane. Reko dakle, koji se straše neka idju kućam; i tako dvadeset i dvi iljade vratiše se natrag.

Opet Bog reče Gedeonu: Još je vojske mnogo, s' manje ljudih imaš razbiti Madiane: Vodi dakle vojsku na vodu, i razgledaj dobro kako koi vodu pije, ter one koji budu piti kleknuvši na kolina ničice šalji nazad kući, a koji budu piti stojeći kano živine, ali s' rukom zaserkivajući se, one ćeš sa sobom povesti, i s' njima neprijatelje pridobiti. Učini Gedeon kako mu Bog naredio biše, i nenadjoše izvan trista ljudih, koji se stojeći i serkomice napiše. S' takom malahnom četom uputi se Gedeon za udariti na jedno mnoštvo neizbrojeno, i pria nego se pobiše, dade svakomu vojniku jednu trublju u ruke, i po jednu sviću sakrivenu u sudu od zemlje, jer u noći to se činjaše i spravljaše. Vojska neprijateljska staše utaborena u dolini Jesraelovoj, blizu koje budući oko po noći pristupio Gedeon, razredi vojnike, na koi se način

vladati imadu za udariti na nju, to jest da udare sa tri strane, zatrubivši svaki vojnik pria u svoju trublju, i razbivši sude od zemlje, neka čine bùku, i sviće se mnoge ukažu, za dat razumiti Madiancem, da je silovita vojska na njih došla; posli toga reče im da zaviču: Sablja Gospodinova, sablja Gedeonova. Ova naredba Gedeonova od vojnikah bi ispunjena, i zatrubivši on u svoju trublju, sa tri strane zatrubiše, i ostali razbiše sude zemljane i ukazaše se mnoge sviće, zavikaše pak govoreći: Sablja Božja, Sablja Gedeonova. Vojska neprijateljska tomu se zlu nenadajući, spavaše brez straha, ali čuvši glas od trubljah, i na sve strane mnoštvo videći svićah, učini im se da je vas svit protiva njima došao, i tako pristrašeni što od sna što od noći, najveće od trubljah rečenih, neznadući što čine, cineći da ih neprijatelji siku, počeše brez obzira bižati, i medjuse se sići, neznadući kud li bižе, koga li siku, a medjuto Gedeon s' vojnicim tiraše ih i sicijaše brez pristanka, *oznani*vši Israelitjane, koji okolo Jordana pribivahu, da im pute zateku, i tako što od njihove sablje uticaše, ono od busijah ginjaše, i na taj način izgiboše, da malo koi od njih uteče, budući ih poginulo sto i dvadeset iljadah, i s' njima najveće njihove Poglavice, imenom Zebu i Salmana; koje svojom sabljom posiče Gedeon.

Sinovi Israelski posli toga srićnoga boja i od neprijateljah izbavljenja uzeše Gedeona za svoga Sudca, vojvodu i glavara, s' kojim pridobiše i poniziše na sve strane njihove protivnike, svega vrimena njegova vladanja lipi mir uživajući. A posli nego vlada u Israelu devet godištah, podje s' ovog svita ostavivši nakon sebe sedamdeset sinovah zakonitih, koje s' različitim ženam imade, i jednoga naravnoga rodjena od nike suložnice iz grada Sikima, a biše mu ime Abimelek, koi veliku smutnju zametnu u Israelu, kako će se sada viditi.

Na 2768. Abimelek sin naravni Gedeonov, posli smerti otca svoga, otide u grad Sikim k' rodbini matere svoje,

i s' pomoću gradjanah od Sikima budući puno željan za vladati i kraljevati učini se na silu i na privaru kralj Israelski, davši mu rečeni gradjani ne samo pomoć od vojnikah, nego li još mnoštvo jasprih za moći kùpiti vojnike, i uzimati gradove po zemlji Israelskoj; i tako u malo vrimena od svake verste ljudih k' njemu se pridružiše, a najveće skitaoci, siromasi i pustaije, s' kojizim potajno ulize u grad Gedeona otca svoga, u komu pribivaše sedamdeset braće njegove, i sve ih na jednom mistu posiće, izvan što uteče najmladji imenom Ioatan. Gradjani od Sikima to razumivši s' velikim veseljem proglasiše ga za kralja od svega Israela; a u vrime njihova veselja Joatan rečeni, koi biše utekao, uzadje na jednu planinu više grada Sikima, i poče dozivati po imenu gradjane, udarajući njih u oči s' neharnostju, i nepoznanstvom, koje učiniše kući Gedeona njihova dobročinca i svega puka Israelskoga Osloboditelja. I za ukazat im veliko zlo, koje bihu učinili, odabravši za kralja Abimeleka reče im ovu priliku: gore oliti dubovi učiniše viće medju se, da postave za kralja jednoga od njih, i odrediše učiniti za kralja maslinu, ali se ona izvitova ponizno da zaradi svoga ulja, s' kojim se služe Bogovi i ljudi, nemože nipošto na to gospodstvo stupiti, i svoj plod ostaviti. Ponukovaše smokvu da kraljuje nad njima, ali i ona odgovori, da nemože ostaviti sladkost ploda svoga, za dilovati dilo vladaoca sverhu njih. Upitaše lozu, hoće li ona kralj njihov biti, ali loza ovako odgovori: Je li prilično da ja ostavim vino koje je veselje ljudsko, za kraljevati vami? Odoše najposli moliti draču, ne bi li se dostojala njihov kralj biti, koja naduvena izprazne slave, i željna zapovidati dobrovoljno primi krunu od vladanja, govoreći: Dodjite k' meni, i počivajte u debelu hladu listja moga. S' ovizim pričicam dade im razumiti, da nisu mogli gorega čovika za kralja odabrati nego Abimeleka, jer kako je drača najnevaljalia od svih stabalah svita, ne imadući čestita ni

listja, ni hlada, tako da ni on ne imadiše u sebi nikakve dobrote, nego izprazne slave i svake zloće. Reče jim suviše: ako ste dobro učinili, ja vam nazivljem čestitu sriću i vikovnje veselje, ako li ste zlo dilovali, zlo vam i Bog dao, s' vašim kraljem zajedno, on bio vaše izkorenutje, a vi njegovo, i to rekavši pobiže u misto skrovito za sahranit svoj život.

Ne prodje mnogo vrimena, dogodi se gradjanom Sikima, sve ono što jim Joatan rekao biše, jer pokajavši se da su ga učinili Kraljem, najpria počeše zlo gledati, pak i prigodu za smaknut ga iskati. Abimeleku bi od virna prijatelja dokazano, koi dodje s' vojskom, pobi se s' gradjanom, i razbivši ih osvoji grad, izsiče sve što u njemu nadje, a njega razorivši posoli solju za vikovičnju uspomenu. Razrušivši Sikim udari s' vojskom na grad Tebes, koi blizu Sikima biše, i s' jurišem osvoji ga, porazivši gradjane; ali budući se u jednu kulu zatvorili poglavitii od grada, Abimelek ulizavši pod nju za upalit je, smertnu ranu primi od jedne žene iz rečene kule, koja ga udari s' jednim komadom, aliti paračicom mlina u glavu i otvori mu moždane.

Videći Abimelek da je rana smertna, dozva slugu i reče mu: neću da se mnome rugaju neprijatelji, da sam od jedne žene poginuo, izvadi mač ter me posici, i tako budući učinjeno, izpuniše se riči Joatana sina Gedeonova.

Na 2772. Tola od kolina Isakarova za Sudca i vojvodu Israelskoga bi učinjen; koi posli nego vlada dvadeset i tri godišta u Israelu umri.

Na 2795. Bi učinjen za Sudca Jair Galaditjanin, od kolina Manasesova i bi vladalac dvadeset i dva godišta. Imadiše trideset sinovah, koji bihu vladaoci u trideset gradovah.

Vitezović piše da je Tola bio za Sudca na 2714, u koje vrime kaže da su na svitu bili Priamo kralj Trojanski, i Medo pervi Kralji od Medie, koja zemlja od njega se Media zazva.

Sudstvo Jairovo meće na 2757. U koje vrime nahodjaše se u Latinskoj zemlji glasovita žena Kamentes imenom, u pismu puno naučna, koja iznadje slova latinska, s' kojim se i sada služe Latini, i mnogi drugi narodi. Biše takodjer u to vrime Arakne divojka, koja perva posli potopa tkati poče. Posli nikoliko godinah žene nike jake, Amazone zvane, protiva Tebanom vojevaše, i srićno ih dobiše; a to bì kako hoće rečeni Vitezović na 2758. Ali ja po broju Kalmetovu budući moje govorenje počeo, po istoga broju slideći dospiti mislim.

Na 2817. Za Sudca sinovah Israelskih bi učinjen Jefte, sin naravni čovika nikoga imenom Galaad od kolina Gadova; i za ukazat način, po komu se Poglavica Israelski učini, mećem ukratko vas dogadjaj: Israelitjani (kako je njihov običaj) bihu se posve Boga zaboravili, klanjajući se Idolom Narodah, to jest Baalimu, Astarotu, i ostalim lažljivim Bogovim Moabitanskim, Amonitanskim, Sirianskim, Filištejskim i drugih Narodah, nadometjući grihe verhu grihah. Bog svemogući za pokarat njihovu neharnost, Poglavice rečenih Narodah protiva njima ganuti čini, od kojih bihu porobljeni, pritisnuti i na sve načine za osamnaest godištah ožaloštjeni. Potom toga poznavši da ih za grihe Bog karaše, vapiti i plakati počeše da ih od sužanjstva oslobodi. Ali Bog po ustima svoga proroka, njima na ovi način odgovori: Ja sam vas do sada mnogo putah izbavljao od vaših neprijateljah, obećavši se, i utverdivši vi samnom ugovore, da me ostaviti nikada nećete, ali svedjer se porekoste, mene odbacivši a tudjine Bogove zagerlivši, i njima se poklonivši: Podjite dakle k' vašim Bogovim, kojima se klanjate, neka vas oni izbave od vaših neprijateljah, a samnom vi neimate posla nikakva. Ali sinovi Israelski još vruće vapiti počeše govoreći: Sagrišili smo ostavivši Boga našega, ali veće nećemo nikada; Bože samo za ovi put izbavi nas, a u napridak bit ćemo

ti virni. I to rekavši baciše, i pogaziše sve idole, i Bogu se sa svim sercem utekavši, ljubiti i štovati ga počeše; koi se ganu na miloserdje, ter ih izbavi od njihovih dušmanah, nadahnuvši poglavice Israelske da odaberu za svoga vojvodu gori rečenoga Jeftu, koga bihu istirali njegova braća iz kuće otca svoga i iz grada Masfe, u komu pribivahu, nebudući sin zakoniti, ni baštinik, oliti dionik dobarah njihovih; i ovi pobigavši od njih, podje pribivati u zemlji zvanoj Tob, koi budući vitez na oružju kripostan i jaki, učini se glavar od pustaijah, iliti hajdukah; i na taj način živući, njegovo junaštvo svuda se proglasi. Nahodeći se dakle Israelitjani u velikoj potribi, poslaše po njega poklisare za moliti ga da se dostoi doći svojim hajducim, biti njihov poglavica, i oslobodit ih od njihovih neprijateljah; i budući se zakleli, da neće doći na manjak od njihovih besidah, dodje rečeni Jefte k' njima, koga učiniše za svoga Sudca i vojvodu, da nad njima vlada, i protiva neznabožcem *boj bije*; koi imadući oblast osobitu, skùpi vojsku i u*dari* protiva Amonitjanom, razbi njihovu vojsku, i mnogo iljadah porazi, pak ulizavši u njihovo kraljestvo, svega ga porobi, osvojvši još suviše dvadeset njihovih gradovah.

Ali budući zavit Bogu učinio, pria nego se pobi s' rečenim Amonitjanom da će prikazati na posvetilište, kada se kući povrati što pervo ugleda od svoje kuće za susrist ga, ako mu Bog dade sriću na oružju. Vraćajući se dakle slavodobitnik kući svojoj, izadje najperva pridraga jedina dćer njegova, za radovati se srićnu vojevanju, i povraćenju njegovu, koju kada Otac ugleda, od žalosti razdrivši svite svoje, reče joj: Ah jadna dćerce što si učinila? Zavit je moj da prikažem na posvetilište Bogu, koga pervoga ugledam od kuće moje; jer si dakle perva izašla i svoj život izgubila? Ali mu ona slobodno odgovori: Otče moj ako si taki zavit učinio ispuni ga, ja sam kajela, budući dobio naše neprijatelje, samo te molim za jednu milost, da me pustiš po pla-

ninam dva miseca, plakati divičanstvo moje. U ona vrimena žene neplodne, to jest one koje poroda nemogahu imati, bihu cinjene i deržane za rugo, i tako dćer rečenoga Poglavice, hotiše plakati svoju nesriću, gdi brez poroda imadiše poći s' ovoga svita. Dopusti joj otac rečenu milost, a posli dva miseca čini je zaklati, i Bogu prikazati na posvetilište. Potom toga bi učinjen kakono ti jedan zakon u zemlji Israelskoj, da se na sversi godišta imadu skupiti zajedno divojke Ebrejske, i za četiri dana plakati dćer rečenoga Poglavice.

Razumivši niki Israelitjani, od kolina Efraimova, kako vojvoda Jefte razbi Amonitjane, porobi njihovu zemlju, i osvoji mnoge gradove brez njihove pomoći, razserdiše se protiva njemu jako, i skupivši vojsku veliku pridjoše priko Jordana, s' odlukom da robe svoju braću Israelitjane, i pogube rečenoga poglavicu, kojim on čini reći, da se takova zla dila prodju, neimadući uzroka nikakva na nje vikati, ni protiva njima boj činiti budući moljeni, da na pomoć ostaloj braći idju, a oni nisu htili. Ali Efraimovci nehtijući se ukrotiti, počeše neprijateljski robiti svoju braću Israelitjane. I tako vojvoda Jefte, nemogući podniti njihovu oholost, skupivši vojsku, izadje suprot njima, i pobivši se razbi ih, i posiče četerdeset i dvi iljade Efraimovacah. Zapovidaše dakle Jefte u Israelu šest godištah, ponizivši na sve strane njihove dušmane, pak dospivši živiti, bi ukopan u Masfi.

Vladanje rečenoga vojvode meće Vitezović na 2758. U koje vrime bila je na svitu Pantasilea žena Amazonska, u vojevanju puno srićna i na oružju glasovita.

Na 2823. Abesan od kolina Judina po smerti snažnoga vojvode Jefte, bi postavljen za Poglavicu Israelskoga. Vladao je u Israelu sedam godištah, ostavivši nakon sebe trideset sinovah i toliko dćerih.

Na 2830. Ajalon od kolina Zabulonova stade za Sudca i poglavicu Israelskoga, i vlada je u Israelu deset godinah.

Na 2840. Abdon od kolina Efraimova Sudac je Israelski bio. Vladao je osam godištah, i ostavi nakon sebe četerdeset sinovah. Abesanovo vladanje govori Vitezović da je bilo na 2765. Ajalonovo na 2773, a Abdonovo na 2782. U kojih Sudacah vrimena ugrabio je Aleksandro, Priama kralja sin lipu Jelinu gerkinju, Menelaja kralja od Šparte ženu, i poveo je sobom. Posli toga dogadjaja Gerci obsidoše Troju grad veliki, i deseto je godište osvojivši užegoše. Biše tada na svitu Enea glasoviti. Grad Kolonia u Nimačkoj zemlji zidaše se, i Napulja u Latinskoj zemlji. Kamila i Lavina jake žene u ovo su vrime bile; i Akvilea aliti Aglar zidati se poče.

Na 2848. Posli smerti Abdonove za vladaoca i poglavicu sinovah Israelskih, bi učinjen veliki misnik Eli, koi četerdeset godištah vladao je u Israelu. Ali za sad ostavivši od njega govorenje, od Samsuna besidit se pria ima.

Govorenje kratko od jakoga Samsuna.

U vrime vladanja misnika Eli, ukaza se Andjeo Gospodnji ženi čovika nikoga, komu ime biše Manue, a žena biše neplodna, i reče joj Andjeo da će začeti i poroditi sina, ali da neima ona piti vino, rakiu, pivo, ni sve ono što opiti može, i da ne jide stvari nikakve nečiste. Sin (reče joj Andjeo) koi se od tebe poroditi ima, zvat će se Nazareo, a to će reći posvećen Bogu; britva neće uzaći na glavu njegovu, to jest neće se briti nikada, i ovi će počet izbavljat sinove Israelske od rukuh Filištejskih. Ali je potribito vratiti se malo nazad, i ukazati stanje u komu se Israelitjani nahode. Posli rečenih gori Sudacah, budući se zaboravili Boga, kako je njihov običaj, i počeli se klanjati Idolom Narodah, Bog ih pridade u ruke Filišteanah, najžešćih njihovih neprijateljah, koji za četerdeset godinah njima zapovidajući, neizbrojena zla istim zadadoše. Ali ostavivši za sada ovi

razgovor, vraćam se na govorenje od Samsuna. Žena rečenoga Manue kaza mužu svaka, koja joj Andjeo naredio biše. Manue tu stvar razumivši, poče Boga moliti da mu pošalje rečenoga Andjela, za izpitati ga na koi način ima se gojiti sin, koi se od njega roditi bude. Usliša Bog molbu njegovu, i posla drugi put Andjela k' ženi njegovoj, koja oznanivši muža i on došavši k' Andjelu imade istu naredbu od njega u ime diteta koju je prie imala žena njegova. Hotiše Manue pripraviti mu blagovati, cineći da je čovik, ali mu odgovori, da on neblaguje jizbine svitovnje, već kad imaš tu želju (reče mu Andjeo) prikaži posvetilište Bogu. Poče ga tada Manue pitati za ime, kako se zove; ali odgovorivši mu Andjeo reče: zašto pitaš ime moje koje je čudnovato? Prikaza medjuto posvetilište Bogu, i digavši se dim k' nebu s' istim dimom diže se na nebesa, i tada Manue poznade da Andjeo Božji biše.

Na 2849. Rodi se jaki Samsun od Manue gori rečenoga koi bi od kolina Danova, i ovi ditić biše odgojen po naredbi koju je dao Andjeo materi i otcu njegovu. I došavši na godišta od snage i razuma zaljubi se u jednu divojku Filištejsku i neznabožkinju od grada Tamne zvana, hotijući je imati za svoju zakonitu ženu. Pokara ga cića toga otac i mater govoreći mu: Jeli neima u Israelu divojakah od Naroda i plemena tvoga, već hoćeš da se ženiš od neznabožacah? Ali budući im odgovorio da hoće onu po svaki način (a to sve biše volja Božja, radi uzroka koi će se berzo viditi). Roditelji nemogoše drugo učiniti nego se s' njime dilivši podjoše put grada Tamne za utverditi pir s' otcem divojčinim, i budući Samsun ostao podaleko iza njih, udari na njega jedan lav žestoki, koga Samsun uhvativši razkide, kakono jedno kozle malahno, i ostavivši ga, podje svojim putem za roditeljim, ne kazavši im ništa od lava rečenoga. Došavši pak k' otcu divojčinu, bihu lipo primljeni, i kazavši mu sverhu, za koju došli biahu, dobrovoljno

obećа im dati dćer za njihova sina Samsuna, ugovorivši dan i vrime, u koje imadiše pir biti; i tako opravivši što su htili, vratiše se nazad kući svojoj.

Samsun, budući došlo vrime ugovoreno pira, dili se od kuće svoje po zaručnicu, i približavši se k' mistu, u komu lava razkinuo biše, dodje mu u pamet da ga vidi, i pristupivši k' njemu, nadje da su čele učinile sat meda u ustim njegovim, i puna ga meda nanile, koga izvadi iz ustah lavskih, ter poče jisti davši ga takodjer otcu da blaguje, ne kazavši mu ništa od kuda ga imao biše. Došavši pak kući zaručnice, bi učinjen pir gospodski i sobet veliki, na koi, izmedju ostalih biše došlo trideset mladićah poglavitiih od Filišteanah, kojizim Samsun u najvećem vinu i razgovoru zaverže ovu zagonetku: jizbina izašla je od onoga koi proždire, i sladkost izašla je od jakoga. Ovu zagonetku (reče Samsun mladićem) ako mi razmersite u sedam danah, dat ću vam trideset kabanicah i toliko jačeramah, ako li na nju neodgovorite imate mi dati toliko kabanicah i jačeramah. Sedam danah njima Samsun zabiliži, jer za sedam danah pir imadiše sliditi. I budući se obećali rečeni mladići na zagonetku odgovorit mu, i nju razdrišiti za tri dni se mučiše za razdrišit je, ali nebi moguće, nego počeše moliti njegovu zaručnicu, da bi ona s' lipim ričma na koi način prignula ga za kazat joj zlamenje rečene zagonetke i njimam ga očitovala. Za tri dneva bi Samsun od zaručnice napastovan, ali joj nipošto očitovati nehti. Došavši pak sedmi dan pritit joj počeše govoreći, ako ga neprigneš na kazanje zlamenja zagonetke, sažgat ćemo i tebe i kuću tvoju. Budući ona prijanula plakati, i govoriti da je neće dobro, niti je ljubi iz serca, kako joj neće da kaže što zagonetka zlamenuje, Samsun se prignu za utišiti je, ter joj očitova zlamenje zagonetke; a ona u taj čas mladićem rečenim, koi odgovoriše Samsunu ovako: Što je sladje od meda i jače od lava? iz lava izašao je med, i od istoga lava, koi je živina jaka

i razdiruća, izašla je jizbina. A to će u kratko reći: Našao si sat meda u ustim lava, pak si-ga izio. Poznavši Samsun da im je žena kazala, reče: da vam nebude moja žena kazala nebiste vi na zagonetku odgovorili. A to rekavši skoči se na noge i otidje u jedan grad Filištejski, koi se zove Askalon, u komu posikavši trideset mladićah, uze njihove kabanice i jačerme, pak ih dade mladićem kako ugovoreno biše. Razserdivši se pak na svoju zaručnicu ostavi je, i otidje brez nje kući svojoj.

Samsun upali polje Filištejsko, ter izgoriše sva žita, vinogradi i masline.

Spomenuvši se Samsun svoje zaručnice otidje ju pohodit i ponese joj na dar jedno kozle, komu kada dodje kući otca ženina reče tast: Ovde tvoje zaručnice nije, jer cineći da si je za uvik ostavio i odbacio, udala se je za drugoga; imam dćer mladju, i lipšu od nje, ako hoćeš moreš je za ženu uzeti, ja ti je dobrovoljno dajem. Razserdi se Samsun žestoko, i namisli svako zlo činiti Filišteanom, a pervo zlo poče na ovi način: uhvati trista lisicah i svezavši za repove njihove goruće zubljice, pusti ih u žita Filištejska, koja jurve zdrila biahu, budući vrime žetve. Lisice bižeći tamo amo i verući se po žitim, upališe ih na sve strane, ter ne sama žita, nego li još vinograde, masline, smokve i ostale voćke izgoriše.

Kada Filišteani razumiše veliko zlo od Samsuna uzrokovano, nemogući učiniti njemu ništa, pošavši upališe kuću tasta njegova, u kojoj ga zajedno s' dćermam sažgaše. Ali se Samsun osveti berzo, pogubivši mnoštvo veliko Filišteanah, koji videći njegovu čudnovatu snagu, skupiše vojsku i odoše ga iskati u zemlju žudinsku, u kojoj biše njegovo pribivalište; i budući rečenu zemlju robiti počeli, Žudie aliti ljudi Israelitjani od kolina Ju-

dina tužiti se počeše, za koju sverhu robe njihove podložnike koji njima harače daju, i svaku službu čine; a oni odgovorivši rekoše im, da su došli uhvatiti Samsuna, koi je njima neizbrojna zla učinio. Ukrotite se rekoše Žudie, mi ćemo ga uhvatiti i u vaše ruke pridati. Samsun biše se sakrio u jednu špilju, za koga znadući Žudie, otidje njih tri iljade za izvaditi ga i pridat u ruke Filištejske, i došavši k' njemu rekoše mu: Što si učinio Samsunu? a neznaš li da su Filišteani gospodari naši? kojim on odgovori: kako su oni učinili meni, onako sam ja njima. Nemojte me posići, već me svežite dvama konopim novim, i pridajte u ruke njihove ja sam kajel. Svezavši ga dakle kako je rekao, pridadoše ga u ruke Filištejske, koji kada ga ugledaše bihu puno veseli, i poletivši k' njemu da ga razkinu od jida, upadoše u zlo nenadnje, jer Samsun razterže oba konopa kakono jednu paučinu, i namirivši se na kosiricu magareću posiče s' njome iljadu neznabožacah, a ostale tamo amo raztira i razperha. Ali budući od velika truda i umora ožednio teško, zavapi k' Bogu da mu bude u pomoći i u taj čas iz zuba kosirice udari točak vode, ter se zadovoljno napi.

Potom toga ulize jednu večer u grad Filištejski, koi se Gaza zvaše, potajno, ali budući ga gradjani podpazili, zatvoriše jako vrata, da ga sutra svanućem uhvate i ubiju. Samsun rano uranivši, da iz grada izadje, i našavši vrata jako utverdjena i zatvorena, izvadi prage i vrata zajedno, pak se s' njima zametnuvši odnese ih na verh planine više grada, i onde ih ostavi. Posli toga bi puno napastovan od žene Dalile, da joj kaže gdi mu snaga pribivaše, a to nastojaše znati, za pridati ga u ruke Filištejske, jer joj bihu teško blago obećali, kojoj reče: da me tkogod sveže sedmerim konopim novim od žile opletenim, nebi se mogao maknuti. I budući zaspao, Dalila zveza ga s' konopim sedmerim, pak deržeći Filišteane u potaji zavika: Samsune ustani evo na

te Filišteani. Koi skočivši se, razkide konope, kako da bi jedan konac bio. Na puno još načinah od nje napastovan, varat je hoti Samsun, pustivši se od nje vezati, i kako je gori rečeno vikati, *Eto Filištei*, ali svaku stvar kakono jednu paučinu razkidivaše. Ali zaslipljen puno od ljubavi Dalile, slušajući danas, sutra nje sladku molbu, i lažljive suze, očitova joj svu istinu, govoreći: Britva nije nikada izišla na glavu moju, jer sam Bogu posvećen od utrobe matere moje: Da me tko obrie, svu bi snagu izgubio.

Potom toga budući zaspao na krilu Dalile, čini mu ona obriti kose, pak zavika: Samsune ustani, evo Filištei na te. Skoči se Samsun, ali se nadje brez snage i kriposti, a Filištei medjuto naskočivši uhvatiše ga, svezaše, i oči mu izvadiše. Povedavši ga pak u grad Gazu, dadoše mu za pokoru i pogerdu jednim velikim mlinom okrićati, s' kojim običavahu konji okrićati. A medjuto poslaše ulake po svim deržavam k' poglavicam Filištejskim, da dodju u Gazu prikazati njihovim Bogovom posvetilišta, i zahvalit im na ljubavi, da su se dostojali pridat im u ruke njihova neprijatelja, Samsuna jakoga. Dodjoše dakle od svih deržavah najveći Plemići, Gospoda i Poglavice, i budući se skupili u jednoj polači obćenoj, čineći svetkovanje, časti, sobete i veselje veliko, u kojoj se nahodjaše do tri iljade ljudih, činiše dovesti slipoga Samsuna, da prid njima igra i skače, za viditi ga i pogerditi. Bi dakle siromah Samsun u rečenu polaču uveden, i usilovan da igra; koi poznavši da mu je kosa naresla, i čujući se puno snažan, namisli sveršiti sebe i dušmane svoje. Ukazujući se dakle puno umoran od velika igranja, i znadući da se sva ona kuća na dva stupa naslonjaše, reče Vodji, da ga privede k' rečenim stupim za naslonit se i počinuti malo, koi ga poslušavši k' stupim privede, a on priporučivši se u sebi Bogu, iza svega glasa zavika: Neka umre Samsun s' neprijateljim svojim, pak obujitivši kolone, aliti stupe, pri-

lomi ih, i tako pavši sva kuća na zemlju, ostadoše Filišteani sa Samsunom zakopani pod stinam.

Slidi krakto govorenje od žene u svetom Pismu glasovite, imenom Rut.

Posli smerti Samsunove u vrime kada vladaše Eli poglavica misnički u Israelu, biše veliki glad pritiskao svu zemlju Israelsku, cića koga čovik niki Betlemljanin, imenom Elimelek, bi usilovan ostaviti otačbinu svoju, i pobignuti u kraljestvo Moabitansko sa ženom svojom imenom Noemi, i s' dvama sinovim, jednom ime Mahalon, a drugomu Kelion. Pribivajući dakle Elimelek u zemlji Moabitanskoj za niko vrime, umri, ostavši mu žena i dva sina gori imenovana, koji uzeše žene Moabitanske, jednoj ime Orfa a drugoj Rut. Ali se dogodi da oba rečena brata umriše brez poroda, ostavivši samu ožalostjenu majku Noemu s' dvima nevistam, koje joj činjahu urmet i svako *poštenje*, koliko da bi bile dćeri rodjene.

Ali Noemi razumivši da je Gospodin Bog opet poslao obilnost u zemlju žudinsku, odluči vratiti se nazad u Betlem grad svoj, i tako nevistam govoriti poče: povratite se dćerce moje kućam materah vaših; Bog bio vami u pomoći, i ukazao vami miloserdje svoje, kakono ste i vi ukazale meni; Bog vam dao dobru sriću, da se udadete, i u svakoj čestitosti s' vašim muževim da do starosti danke provedete. Zagerlivši ih pak, poče ih ljubiti, a one na vas glas zaplakavši govorit joj počeše, da će i one s' njome poći živiti i umriti. Ali starica Noemi donese razloge, da se k' svojim kućam povratiti imadihu po svake načine, i tako Orfa zaplakavši još većma, i s' njome se poljubivši, vrati se kući majke svoje; ali Rut ni po jedan način nehti ostaviti staricu, nego se s' njome dili put Betlema, u koi kada dodjoše; razglasi se po svem gradu povraćenje Noemino, i gradjani hotijući je dobro, dohazahu k' njoj za razgovorit

je, a niki čudeći se govorahu: ovo li je ona Noemi glasovita? kojim ona reče: Nemojte me zvati *Noemi* (a to će reći lipa) nego li me zovite *Mara* to jest gorka, jer je gorkosti sasvim napunio mene svemogući.

Biše tada u Betlemu čovik bogat, i moguć imenom Booz, rodjak Elimeleka muža Noemina, i u to vrime ženjući se žita po Žudinskoj zemlji, poče Rut pitati testir, aliti dopuštenje od svoje svekerve, da je pusti klase kupiti za žetelicam, za prihranit se koi dan, i budući joj onda dopustila, podje na polje rečenoga Booza, i za žetelicam klase kupiti poče, koju Booz ugledavši, reče žetelicam: kakva ono žena za nami klase kupi? ono je (rekoše žetelice) ona Moabitjanka, nevista Noemina, koja je s' njome iz Moabitanske zemlje došla. Razumivši tu stvar Booz, dozva je prida se i reče joj: kùpi dćerce klase po njivam mojim, a u tudje nehodi. Pavši Rut na zemlju reče mu: od kuda ta milost dodje meni, jednoj ženi nevoljnoj, putnici i inostranci? kojoj Booz odgovori: kazana su meni svaka, koja učinila jesi svojoj svekervi, ostavivši majku i braću za služit je, i pomagati u njezinoj starosti; pomoć će tebe Bog, razveseliti i utišiti; a kada, reče, bude vrime od blagovanja s' mojim ćeš žetelicam blagovati. Naredi pak žetelicam da za sobom ostavljaju klasje, i gdikoju rukovet, neka bi lašnje vriću napunila, i svojoj baki ponila.

Posli nikoliko vrimena, omili rečenomu Boozu, uze je za ženu, i porodi sina, komu postaviše ime Obed, i ovoga uze starica Noemi za svoga sina, kojoj došavši žene od grada Betlema počeše joj se radovati, da joj je dao Bog sina od neviste. Lipo ga Noemi odgoji, i odhrani, koga kada nareste oženi, i imade sina imenom Isai otca Davidova, koi bi kralj Israelski, i od njega ostali kralji Žudinski, do skončanja Žudinskoga kraljestva: ovo je dakle kolino Davidovo, od koga izadje Divica Maria, Josip i Isukerst kako čovik.

Govorenje kratko od Samuela proroka.

Na 2849. Rodi se Samuel Prorok, koi bi misnik, i Vojvoda puka Israelskoga. Rodi se istoga godišta kada i Samsun jaki, kako meće Kalmet; a način kako se porodi, i život koi učini kažem u kratko, za ne uzmnožati dugo govorenja.

Biše čovik jedan od Ramataima Sofima, imenom Elkama, koi imadiše dvi žene, jednoj ime Ana, i ova dice nejimadiše, a drugoj Fenena u koje dice biše. I zaradi toga bi Ana od Fenene prikorena i pogerdjena, zovući je neplodnicom i nesrićnicom. Ana za puno vrimena plaka, i uzdisa Bogu, da joj porod dade, učinivši mu zavit dati ga na službu njegovu, ako muško bude; i Bog se ganu na miloserdje gledajući suze njezine, ter joj pokloni sina Samuela, koga posla, kako od mlika odbi i odvrati, i Bogu darova da mu svedjer služi, pridavši ga u ruke Eli poglavice misničkoga, koi u mistu zvanu Silo pribivaše, gdi kuća i korablja Božja od Josue biše namišćena. Ana zahvalivši Bogu, i ostavivši sina Samuela u kući njegovoj, vrati se nazad kući svojoj, koja posli porodi tri sina, i dvi dćeri; a Samuel dan i noć staše u kući Božjoj čineci mu službu pristojnu. Ali sinovi velikoga misnika Eli, nebudući u strahu Božjemu uzdignuti, bihu puku usilnici, i Bogu neugodni, na silu od posvetilištah, koje puk donosaše za prikazati Bogu, sve što najbolje vidjahu otimljući, i za svoju korist okrićući; a imena njihova bihu, jednomu Ofni, a drugomu Fines.

Puk čini tužbu njihovu otcu Eli, ali sve zaludu, jer ih samo s' ričmam pokara, ali s' dìlom pokarat ih nehti. Zaradi toga razserdivši se Bog protiva njemu, reče mu po ustah proroka, da će pokarati njega i sinove njegove, zarad njihovih zloćah, i da će priniti Veliko Misništvo iz kuće njegove u kuću drugu; a zlamenje od

ove istine, reče prorok poznat ćeš po ovomu, kada budeš čuti, da su oba sina tvoja jedan dan na boju poginula. Isto pokaranje bi mu navišćeno drugi put po Samuelu ditiću, koi od kuće božje neodlazaše; ali misnik Eli nehti nikada pokarati oštro sinove svoje; i zaradi toga Gospodin Bog hoti ga pedipsati, kako mu prorokovano biše po prorocim, dopustivši da Filišteani udare na puk njegov, i četiri iljade Israelitjanah posiku. Glavari vojske Israelske poznavši da ih Bog za grihe pedipsa, činiše doniti korablju Božju u vojsku, cineći da će ih pomoći pridobit njihove neprijatelje, s' kojom dodjoše izmedju ostalih misnikah dva sina Elina, Ofni i Fines, i budući se drugi put pobili s' Filišteanim, bihu od njih opet razbijeni, i trideset iljadah posičeno, u komu boju pogiboše i dva sina Elina, Ofni i Fines rečeni; a još suviše korablja Božja bi uhvaćena, i u grad Azot od Filišteanah unešena.

Eli Misnik razumivši zle glase od vojske izsičene, sinovah pogubljenih, i korablje uhvatjène, pade sa stoca, na komu sidjaše, razbi glavu i dušu pusti od godištah devedeset i osam posli nego vlada u Israelu četerdeset godinah. A Filišteani uniše korablju Božju u cerkvu njihovu poganu, i postaviše je krajem Dagona Idola, aliti njihova tamnoga Boga; ali došavši jutrom u cerkvu, nadjoše Idola Dagona ležeći ničice prid korabljom, koga opet namistivši na svoje misto, nadjoše ga drugi dan ležeći prid korabljom brez glave i brez rukuh. Posli toga dodje na Azotjane pokaranje Božje; pervo miši, koji žita, vinograde i voćke od svake verste izjidoše; drugo bolest u ljude unuternja, od koje brez pristanka umirahu. Sumljajući Azotjani da li se je to njima zgodilo zarad korablje, ali je zlo po naravi došlo, hotiše iskušati, poslavši korablju u drugi grad, koi se zvaše Askalon, ali budući isto zlo došlo i na nje, poslaše je u treći grad, u komu isti biči sliditi počeše; iz trećega bi poslana u četverti, a iz četvertoga u peti; ali Desnica

Božja svuda ih nahodjaše i pedipsaše. Učinivši pak poglavice Filištejske viće, što se od korablje činiti ima, i bi odredjeno da se s' poštenjem i darovim pošalje u zemlju Israelsku, i tako bi učinjeno.

Na 2888. Samuel prorok posli smerti Eli misnika, za vojvodu puka Israelskoga bi učinjen, koi budući pravi sluga Božji, sve Idole po zemlji Israelskoj čini sažeći i njihove cerkve i otare na tle baciti, ponukujući svoj puk da se k' Bogu uteče s' plačem, molitvam i postom, ako se želi izbaviti teška jarma Filištejskoga; i za tu sverhu budući se skupilo mnoštvo veliko Israelitjanah u Masfu, gdi biše misto od molenja, bi dokazano Filišteanom, koji, cineći da čine viće za udariti na nje, skupiše vojsku veliku i strahovitu, koja se podiže protiva njima, za porazit ih sve do jednoga. Israelitjani nebudući se na boj spremili, nadjoše se brez oružja, i ugledavši vojsku veliku i puno strahovitu protiva njima hoditi, kruto se poplašivši na pomoć Boga zavapiše. A Samuel medjuto slobodeći ih da se ne boje ništa, poče Bogu prikazivati posvetilište, i za puk moliti da ga od vojske Filištejske brani; i Bog uslišavši molenje njihovo, obrani ih čudnovatim načinom, činivši da se u čas naoblači, pucaju gromovi, trese se zemlja pod vojskom Filištejskom, i obuzme ih taki strah, da bacivši na zemlju oružja svoja, biže brez obzira kud koi mogaše. Israelitjani videći ih bižati, pokupivši oružja njihova, počeše ih tirati, sići i biti do medjašah Filištejskih. Potom toga na puno ih mistah pridobivši, priuzeše sve gradove, koje Filištei njima osvojili bihu; i tako ih poniziše, da nikada nesmidoše napastovati puk Israelski, svega vrimena Samuelova vladanja.

Samuel budući ostario, metnu za Sudce i Vojvode Israelske dva svoja sina, to jest Joela i Abiu, koji neputujući otčevim putem, bihu svemu puku omerzli, jer činjahu pravdu po mitu i hatoru. Nehtijuć ih dakle starešine puka podnositi, skupiše se k' Samuelu u Ra-

matu, ter mu na ovi način govorit počeše: vidimo da si ostario, a sinovi tvoji neidju po pravomu putu, daj nam kralja neka nam sudi, kakono svi Narodi imadu. Samuelu mersko biše njihovo pitanje; i budući se utekao Bogu, Bog mu naredi da učini na volju puka, govoreći mu: nisu ostavili tebe, nego mene da nekraljujem nad njima: sasvim tim ukazat ćeš jim (reče) oštro kralja vladanje, neka mogu poznati, što će reći kralj.

Samuel po naredbi Božjoj puku odgovori ovako: kralja pitate, kralja ćete imati, ali zapovid njegova biti će ovaka: Sinove će vaše uzeti za sluge, i dćeri za službenice svoje. Vojnike će činiti i vojvode, s' kojima će koluneli i ostali glavari vladati, i voditi će ih kud kralj zapovidi. Sverhu vaših dobarah postaviti će gospodare, prigledaoce, šubaše, i stražane svoje, da nećete biti gospodari od muke i truda vašega. Još ostala mnoga Samuel njima reče, ali sve zaludu, jer zavikaše jednoglasno: Kralja ter kralja hoćemo.

Počimlje govorenje od kralja Israelskoga.

Na 2909. Saul od kolina Benjaminova bi pervi kralj Israelski, pria koga vladahu Vojvode, Sudci i Misnici, i bi učinjen na ovi način, kako slidi: Nahodjaše se tada u puku Israelskomu čovik bogat od kolina Benjaminova, imenom Cis, i ovi imaše sina jednoga imenom Saula, koi biše dobar, lip, i od svega puka glavom viši. Biaše Cisu poginulo živinčenje, oli kako sveto Pismo kaže *tovarice* i za iskat ih posla sina Saula, koi svud ih ištući, naći ih nemože nipošto, nego se biše uputio k' proroku Samuelu, koi pun svetinje vidjaše stvari otajne, i kazivaše sakrivene, da ga upita za rečeno živinčenje. Biše Gospodin Bog objavio Samuelu, da pomaže za kralja onoga mladića koi sutra dodje k' njemu, pitati ga za izgubljeno živinčenje, i tako došavši Saul u grad, susrite

ga prorok Samuel, i reče mu da se nebrine ništa, jer su živine izgubljene našaste; pak ga uvede u kuću, počasti, i pomaza za kralja, naredivši mu da nekaže nikomu, doklem ga Gospodin Bog ne oglasi prid svim pukom.

Potom toga zazva Samuel vas puk Israelski u Masfu, gdi biše misto od molenja, komu ovako govoriti poče: ovo govori Gospodin Bog: Ja izvedoh vas puk iz Egipta, i oslobodih od ruke Egipcianah, i od ruke sviuh koji progoniše vas, a vi danas odbaciste mene, koi sam vas oslobodio od svih tugah, i žalostih vaših, i sa svim tim mene nećete, nego kralja hoćete vami. Sada dakle stojte prid Gospodinom, i na koga ždrib padne, oni će biti kralj vaš. I budući stavio ždribove na kolina Israelova, pade ždrib na kolino Benjaminovo. Metnu ždrib na porodice rečenoga kolina, i pade na porodicu Metrinu. Postavi na familie aliti obiteli rečene porodice, i pade na kuću Otca Saulova; a od njegove kuće na Saula; koga iskaše za pokloniti mú se, ali ga nenadjoše, jer se biše sakrio; ali prorok Samuel, koi skrovita vidjaše, budući im rekao da se sakrio biše u kući svojoj, izvadiše ga i silom u vojsku povedoše. Tada prorok puku reče: Eto sada vidite koga vam je Bog za kralja odabrao, čovika komu neima slike ni prilike u svoj vojsci Israelskoj. Tada zavika vas puk govoreći: Neka žive kralj naš u vike, i poklonivši mu se, podje svak svojoj kući, a Saul kralj k' svojoj, naslidovan od jednoga dila puka, a drugi ga za kralja nehtiaše, ali do malo vrimena vas Israel poznade ga, i bi mu viran kako će se viditi poslie. U to vrime poglavica misnički biše Akias; a Poglavice Misničke, deržahu se tada u veličanstvu, kao sada kod nas Pape.

Niki pisaoci kažu da Saul bi učinjen za kralja na 2860; i u to vrime, govore: Omer i Esiod, Gerčkoga Naroda veleznanci jesu bili. Euristeo pervi kralj Lacedemonski, i Kodro najposlidnji kralj Atenski, u ovu su

vrime kraljevali. Jakin, Padua u Latinskoj zemlji, i Turom u Franci zidati se počeše. Ali na govorenje od proroka Samuela i kralja Saula povratit se imam.

Do malo danah posli, kako se kralj Saul obra za vladaoca Israelskoga, dozva Samuel Prorok opet pridase puk, ter mu na ovi način govoriti poče: Pitaste kralja, i eto vam ga dadoh; govorite dakle sada, i osvadite me prid vašim kraljem, u sve vrime što sam s' vami stao, sudio i vladalac vaš bio, jesam li za mito od koga uzeo vola, oli konja, jesam li koga opsóvao, ali siromaka pritiskao, jesam li-i od koga najmanji darak primio, kažite mi, da vam prid kraljem danas povratim svaka? I odgovorivši mu vas puk, da nije ni od koga uzeo ništa, učini im jedno govorenje dugo, kako je Bog izveo iz Egipta Otce njihove; pìtao manom, i porazivši tolike kralje i vojske u zemlju od obećanja uveo; kako sinovi Israelski mnogokrat ostavivši Boga, od njega su bili pokarani, i u ruke neprijateljah upali, i kako oni vapijući Bogu, vazda su bili uslišani, i od sužanjstva izbavljeni. Posli toga reče im da su zlo učinili kralja pitati, budući Gospodin Bog njihov kralj bio, sve do toga vrimena; sa svim tim (reče jim Samuel) ako budete obsluživati njegove zapovidi, imati ćete ga vazda za pomoćnika, ako li ne i vi i vaš kralj bit ćete žestoko pokarani, kako jim se sve posli dogodi. I budući tada vrime sušno zavika Samuel k' Bogu, koi ga posluša, poslavši jedan dažd ugodni i obilati; a puk poznavši da je zlo učinio kralja proseći, poče se kajati, ali na vrime nebi.

Početak vojevanja Kralja Saula.

Veći dio vojske Israelske nehti poznati Saula za svoga kralja, ali budući dobio i razbio vojsku kralja Amonitanskoga, i njih od njegove sablje oslobodio, poznaše ga svikolici, i virni mu se ukazaše. A na koi način razbi vojsku neprijateljsku u kratko kazati hoću.

Naas kralj Amonitanski diže vojsku puno snažnu i silovitu na Israelitjane, i porobivši mnoga mista, obside grad Jabes imenom. Gradjani videći, da nisu versni njima odoliti, kralja Naasa moliti počeše govoreći mu, da će se njemu brez kervi i brez boja pridati i podložnici biti, ako jim život prosti. Ali Naas pun oholosti, ovako im odgovori: Ja ću vas primiti za moje podložnike, ali s' ovim ugovorom, da svakomu čoviku grada vašega izvadim oko desno; a to nemilostivi kralj hotiše učiniti, neka nisu više versni protiva njemu se uzdizati i rat činiti. Gradjani nesrićni primivši taki odgovor žestoki, za neizgubiti i oči i glave, odabraše manje zlo, to jest izgubljenje desnih očiuh, ali s' ovim ugovorom, da ih počekaju sedam danah, dok im dodje pomoć od njihove braće Israelitjanah, ako, rekoše, nebi pomoć došla, pridat ćemo se po načinu kako je kralj Naas odlučio.

Naas uzdajući se u silu i množtvo vojske, cinjaše da se mogućstvo na svitu naći nemogaše, koje bi moglo s' njime boj biti, i tako dobrovoljno dopusti gradjanom sedam danah vrimena, rugajući se i smijući se s' njima. A gradjani medjuto poslaše ulake po svim mistim Israelskim, kazujuć im tužno i čemerno stanje grada Jabesa, i njegovih gradjanah, i u isto vrime pitajući pomoć od njih.

Plakahu Israelitjani iza svega glasa, slušajući jadne glase od braće svoje; a kralj Saul koi, u Gabanu pribivaše, razserdi se protiva kralju Naasu, i budući pristupio k' njemu duh Božji, izvadi sablju, ter izsiče na komade dva vola svoja, pak njihovo meso čini nositi po svim gradovim Israelskim, vičući i govoreći: Ovako će volovi biti izsičeni onog svakoga, koi nebude sliditi kralja Saula i proroka Samuela, i koi nedodje treći dan u misto Besek zvano, kod Jordana. Razumivši sinovi Israelski taku žestoku naredbu, bojeći se svak sebi i želeći oslobodit svoju braću od kralja ohola Naasa, digoše se k' rečenomu mistu, u komu ih Saul kralj i Sa-

muel prorok čekahu. Bì vojska Israelska pribrojena, i nadje se trista iljadah vojnikah, nebrojeći kolino Judino, kojih biše trideset iljadah versnih vitezovah.

Poklisari grada Jabesa dodjoše nazad i kazaše gradjanom, da će im berzo pomoć doći, to jest onu istu noć; a oni za privarit neprijatelje neka se nederže pripravni, rekoše im da će se sutra pridati u njihove ruke. Saul medjuto prisavši s' Vojskom Jordan, i davši naredbu kako se ima na neprijatelje udariti, dodje u noći i udari sa tri strane na nje, ali tako serdito i naglo, da ih za jedan mah razbiše, potiraše i nemilo sići počeše; tako bi vojska neprijateljska poražena, da malo tko od njih i uteče. Oslobodivši dakle Saul rečeni grad, povrati se s' vojskom u Galgalu, gdi Samuel prikaza Bogu posvetilište, zahvalivši mu na miloserdju koje pokaza puku svomu. Potom toga bi potverdjen Saul za kralja Israelskoga, primljen i poznan od svih Israelitjanah, koi izabra tri iljade najboljih vojnikah za svoju službu i obranu, dvi da stoje uzanj i da ga čuvaju, a jednu dàde Jonati sinu svomu, da vojuje i brani svoje Israelitjane od neprijateljah, a ostale sve posla kućam svojim.

Govorenje òd junaštva Jonate, sina Saulova.

Israelitjani zarad njihovih grihah, budući pali pod oblast Filišteanah neznabožacah, podnosiahu teško progonstvo, i svaku tugu brez nikakva utišenja ni razgovora. I za učinit ih ponižene i za vojevanje nemoguće, zabraniše pod izgubljenje glave, da u svoj zemlji Israelskoj njima podložnoj, neima nitko činiti dìlo kovačko, neka neimadu gdi sabaljah, mačah, kopljah, ni ostaloga oružja načinjati. Lemiše, motike, mašline, cartala i ostalo što je za težaka potribno, izvan Saula, Jonate sina njegova, i nikoliko vojnikah poglavitiih, oružja neimadihu Israelitjani, nego se bijahu stinam, praćicam, štapovim debelim, sikiram i ostalim težačkim orudjem.

Budući dakle Filišteani gospodari od zemlje Israelske, i deržeći svoje vojnike u mnogim mistim, navlastito u Makmasu, Gabaonu i Betelu, Kralj Saul biše namislio istirat ih iz svoje Deržave s' pomoći Božjom, i virnostju svojih podložnikah, a početak učini njegov sin Jonata, udarivši samo sa svojih iljadu vojnikah na jedno mnoštvo Filišteanah, koji bihu u Gabi Benjaminovoj, i sve ih poraziše. A kada Israelitjani razumiše viteško dilo Jonatino, željahu se izbaviti progonstva Filištejskoga, sa svih stranah dodjoše k' Saulu svomu kralju u Galgalu, da boj biju protiva svojim dušmanom. Ali razumivši Filišteani njihovu pripravu i odluku, skupiše i oni vojsku puno veću i silovitiu, trideset iljadah kočijah oružanih, šest iljadah konjanikah, a pišacah (govori sveto *Pismo*) biše kakono pèska, aliti peržine morske, kojoj *broja nije*. I toliki strah obuja Israelitjane, kada ugledaše vojsku Filištejsku, da veći dio od njih, ostavivši svoga kralja, pobiže u planinu, sakrivši se u jame i tamne špilje. Nahodeći se Saul u zlu stanju, i videći da Samuel prorok *kasni* doći u vojsku, kako se biše obećao, i ugovor s' njime učinio, prikaza Bogu posvetilište za prignut ga na miloserdje, da pomoćnik bude puku Israelskomu; ali ga s' tizim na seržbu dovede, čineći dilo koje mu se nepristojaše, i ukazavši se neposlušan Gospodinu Bogu, nehtiući čekati proroka, kako mu naredjeno biše. Malo posli kako Saul prikazao biše posvetilište, dodje k' njemu Samuel prorok, i poče ga karati govoreći: Saule nesrićni, što si učinio? Bog se je razserdio na te i od obraza svoga odbacio, i drugoga učinio kralja, koi će ga slušati i čestito kraljevati. Odgovori mu Saul: Videći ja da moja vojska biži, a ti za doći kasniš, zaradi toga, usilovan od velike potribe, tu stvar učinio jesam. Budalasto si učinio (reče mu Samuel) neslušavši naredbu Gospodinovu, pak onako serdit povrati se u Gabu, koga Saul, Jonata i ono malo vojske naslidova do rečenoga grada Gabe.

Filišteani medjuto budući ulizli u zemlju Ebreisku,

počeše je robiti sa svih stranah, tako da se kralj Saul i puk njegov u velikoj pogibi nahodjahu, ali od Jonate i sluge njegova bihu s' pomoću Boga oslobodjeni na ovi način: Dodje Jonati u pamet da se zabiliži i proglasi u viteštvu, i tako svomu oružniku virnu drugu, i junaku govoriti poče: Bogu nije mučno oslobodit koga hoće s' malo ljudih, koliko ni s' vele, ajdemo dakle k' vojsci Filištejskoj, i ako nam reku kada nas ugledaju: čekajte nas tute, doći ćemo k' vami, ter ćemo vam ništo kazati, čekajmo njih na mistu, ako li reku: dodjite k' nami, ajdemo slobodno na nji udariti, jer do istine Bog je njih pridao u ruke naše. Odgovori mu sluga oružnik: kako god rečeš onako ću činiti; i tako otišavši ona dva, nekazavši nikomu, ukazaše se Filišteanom, koji se bihu na jednoj visokoj planini utaborili, a ostali po poljim robeći i plineći razašli: Filišteani kada ih ugledaše rekoše: Eno Ebrei izlaze iz špiljah i jamah, u koje su se bili sakrili; pak ih počeše zvati da dodju k' njima, a oni poznavši po tomu da će Bog biti s' njima, uzadjoše lizući na planinu, i udarivši na nje iznebljušice, počeše ih tirati i sići, tako da u malo vrimena okolo dvadeset glavah odsikoše, a ostala vojska pristrašivši se, i cineći da je Saul sa svom vojskom udario, smete se tako, da jedan drugoga nepoznajući, budući od puno narodah sastavljena, počeše se medjuse sići, i kud koi mogaše bižati. Bi dokazano kralju Saulu to čudo nenadno, ali neznadući tko toliko snažnu vojsku razbi poče gledati po vojsci svojoj koga nije, i nadje se da nebiše Jonate ni sluge njegova; tada s' ono malo vojske berzo podje i udarivši na Filišteane jurve razbijene, pristrašene i sasvim smetene, a medjuto izašavši iz jamah, i planinskih špiljah oni, koji se bihu sakrili dodjoše kralju na pomoć, ter počeše i oni Filišteane tirati i sići do njihovih medjašah. Ali budući Saul naredio svojim, da ne imadu pristati tirajući ih, i sikući do merkloga mraka, i dao proklestvo svakomu, koi bi sio blagovati, pria sunca počivala, na ovi

način govoreći: Proklet bio svaki koi bi išta do sunca počivala okusio. Jonata sin njegov za to proklestvo neznadući, namirivši se na med, ferkomice okusi meda, i upade u proklestvo. Budući dakle do merkloga mraka sikli, i tirali neprijatelja, čini Saul udariti u trublje da vojska stane, počine i pokripi se, a nebiše vojske njegove izvan deset iljadah.

Svanuvši sutrašnji dan, hoti Saul da se idje u potiru za onizim, koje biše noć otela, i ulisti u kraljestvo Filištejsko za porobiti ga, ali budući mu rekao veliki Misnik Akias, da ne upitavši Boga tamo ne idje, Saul ga posluša i poče po istomu Misniku pitati Boga da mu kaže imali slidíti naprid ali ne. Ali neimadući nikakva odgovora ožalostivši se reče: Istinito u mojoj vojsci ima biti kakav veliki grih, i grišnik, budući se ovako Bog razserdio, ter mi neda odgovora; ali se zaklinjem istim Bogom, kada nadjem grih i grišnika, da bi isti moj sin Jonata bio, činit ću ga umrit smertju nemilom. Posli toga govorenja, zapovidivši da sva vojska stane na jednu stranu, a na drugu on i njegov sin Jonata, naredi vaditi ždribove, da na koga padne, bude pogubljen, ali ždrib pade na Saula i Jonatu; ždribavši se pak oni dva medjuse pade ždrib na Jonatu. Upita ga Otac kakav grih učinio biše, i kazamu pravo, da neznadući za njegovo proklestvo, ni zakletvu, namirivši se u gori, tirajući Filišteane, na med, izvadio na šipci jedan satić meda biše, i za moći berže neprijatelje tirati poblagovao ga. Bog mene ubio (reče mu Saul) ako ja tebe ne činim umriti. Čuvši tu zakletvu vojska, zavika jednoglasno: Jonata dakle ima umriti, koi je toliko spasenje učinio u Israelu? Tako nam Gospodina Boga, nikada to istina biti neće, niti će pasti jedna dlaka s' glave njegove. I ova vojske zakletva sahrani život Jonati.

Kralj Saul dobi mnoge Kralje, ali sarad neposluha pokara ga Bog, i odbaci od obraza svoga.

Posli boja gori rečenoga Saul na sve strane s' neprijateljim bijući se njih srićno pridobivaše.

Udari protiva Moabitanom, razbi ih, izsiče i ponizi; pridobi punokrat Amonite, Idumeane, kralja od Sobe, Filišteane i ostale mnoge na taj način, da u napridak ne smijaše nitko napastovat puk Israelski, dali poniženi i pristrašeni od njihova se osinja plašahu.

Na 2919. Rodi se David sin čovika imenom Isai od kolina Judina, i ovi posli smerti Saulove za kralja je bio.

Na 2930. Dodje prorok Samuel kralju Saulu, ter mu od strane Božje naredi, da s' vojskom idje protiva Agagu kralju Amalekitanskomu, i sve izsiče muško i žensko, malo i veliko, neprostivši ni ditetu koje mliko sasne, još ni živini verste koje mu drago bila; da sažeže njihove gradove, sela, varoše, odoru i sve što se u njihovim kućam nahodi neobazrivši se ni na što, ni poželivši njihovo bogatstvo, zlato, srebro, haljinu, oli koju drugu stvar, nego da sve prokune, i na vatri izgoriti čini.

Primivši Saul naredbu Božju, skupi vojsku veliku, dvista iljadah Israelitjanah, i deset iljadah od kolina Judina, s' kojizim uputi se protiva Amaleku, i ulizavši u kraljestvo njihovo, skupiše se Amalekiti, i pobiše se s' Israelitjanim, ali bihu lasno razbijeni, i izsičeni; pak na njihove udarivši gradove, berzo ih osvojiše, i ognjem sažegoše, porazivši razložito i nerazložito. Ale se nesrićni Saul ukaza Bogu neposlušan, jer uhvativši kralja Agaga, imade miloserdje sverhu njegova veličanstva i lipote, ter ga nehti pogubiti, nego ga dovede sobom u zemlju Israelsku, takodjer njegovo bogatstvo što lipše biše ono uze sebi. Vojnici po isti način ono što nevaljadiše izgoriti činiše, a što lipše i bolje bi, ono okrenuše za svoju korist.

Razrušivši dakle Saul sve kraljestvo rečeno, povrati se veseo u zemlju svoju, i došavši u Galgalu poče prikazivati Bogu Posvetilišta od životine, koju biše zaplinio u zemlji Amalekitanskoj. Ali budući se Gospodin Bog razserdio na neposluh Saulov, ukaza se Samuelu proroku, i reče mu: Kajem se učinivši Saula kraljem Israelskim, jer nehti obslužiti naredbu moju. Ožalosti se Samuel, i svu onu noć priplaka, moleći ga da mu prosti; pak jutrom rano diže se za naći Saula i pokarati za neposluh Bogu učinjeni, koga Saul ugledavši izadje pridanj, ter ga veselo pozdravi govoreći mu: Dobro došao od Boga blagosovljeni: Evo sam se s' vojskom zdravo nazad povratio, i sve učinio, kako mi ti od strane Božje naredi. Samuel reče mu: da kakav se ono čuje glas od volovah, ovacah, kozah, i ostalih živinah? ono smo (reče Saul) zaplinili i doveli ovde za prikazat Bogu posvetilište. Reče mu tada Samuel: dopusti mi molimte da ti kažem ono što mi je Bog objavio noćas od tebe. Govori slobodno, reče mu Saul: Tada prorok na ovi način govorit mu poče: Tebe je Gospodin Bog učinio od malakna, najvećega čovika u Israelu, dao ti je bogatstva i svu zemlju Israelsku na oblast tvoju, poslao te protiva Amaleku, da poraziš sve što živo nadješ, i sažežeš ne samo kuće i gradove, nego i sve ostalo što se u kućam nadje. Jer dakle neposluša tvoga Boga, nego zaslipljen od lakomosti, i bogatstva Kralja Agaga, sve što lipše i bolje bi, ono si sebi uzeo? Poče se tada Saul prav ukazivati, da je on obslužio svu naredbu Božju, izsikao muško i žensko, upalio gradove, varoše i sela, doveo svezana kralja Agaga, i dogna mnogu živinu, za prikazat je Bogu na posvetilište. Jeda činiš (reče mu prorok) da Bog pita od tebe posvetilišta? on hoće posluh, veće nego posvetilište, zato dakle nebudući ga ti poslušao, odbacio je tebe od obraza svoga, i našao je kralja koi će mu biti poslušan. Ožalostjen puno Saul reče: sagrišio sam neposlušavši Boga, moli za me, neka mi se smiluje, i hodi

samnom, da prikažemo Bogu posvetilište. Ja s' tobom poći neću (reče mu Samuel), jer kako si ti zabacio zapovid Božju, onako je zabacio tebe Bog da više kralj nisi; i to rekavši uputi se kući svojoj. Ali budući ga uhvatio Saul za plašt, i s' velikom molbom prignuo da se vrati nazad, posluša ga, i dodje u vojsku; pak posli nego prikazaše Bogu posvetilište; čini Samuel dovesti pridase kralja Agaga, i svega ga na pečice izsići. Potom toga povrati se u Ramatu grad svoj, a Saul u Gabu, i veće jedan drugoga nevidi nikada na ovom svitu, ali Sàmuel nepristavaše plakati nesriću Saulovu.

David mladić bi za kralja Israelskoga pomazan.

Na 2941. Ukaza se Bog Samuelu, i reče mu, kad ćeš pristati o Samuele Saula plakati, koga sam jurve od obraza moga odverga, i drugoga, koi će meni ugodan i poslušan biti odabrao? Napuni sudić ulja, s' kojim se kralji pomazuju, i otidji u Betlem Žudinski k' čoviku imenom Isai ter ćeš pomazati za kralja jednoga od njegovih sinovah, koga ti ja rečem. I bojeći se Samuel poći u Betlem, da ga kralj Saul nepogubi, kada čuje da je došao drugoga kralja obirati, reče mu Bog: uzmi jedno tele i razglasi da si došao posvetilište činiti Gospodinu. Učinit ćeš rečeno posvetilište, na koje dozvat ćeš Isai, i sinove njegove, ter ćeš pomazati onoga, koi od mene zabiližen bude.

I budući učinio Samuel kako mu Bog naredi, reče Isai da mu prikaže sinove jednoga po jednoga, koi mu privede stariega, imenom Eliaba, mladića lipa, visoka i sa svim pristala, ali Bog reče Samuelu: Negledaj njihove višine, ni lipote, ljudi sude po onomu što s' dvora vide, ali ja gledam serca ljudska; toga za kralja neću. Bi mu prikazan drugi imenom Aminadab; ali Samuel reče: Neće ni ovoga Bog za kralja. Dovede Isai trećega, koi se zvaše Samaa, ali ni njega za kralja Bog ne bu-

dući obrao, imade odgovor kakono i dva perva. Isai posli toga prikaza svih sedam sinovah zajedno; ali mu prorok reče: Bog nije odabrao od ovizih nijednoga. Jesu li (reče mu Samuel) svi tvoji sinovi ovde? Jesu svi (odgovori Isai) izvan jednoga najmladjega, koi je kod ovacah. Dovedite ga udilj, reče Samuel, jer za terpezu sisti nećemo, doklem ga ne dovedete prida me. Došavši dakle David čoban prid Samuela, bi mu puno drago, jer ga vidi pristala u kipu, i lipa u obrazu, imadiše kose cerljenkaste, i zlatnim žicam prilične, koga pomaza uljem svetim, i za kralja Israelskoga učini, priporučivši mu, takodjer otcu i ostaloj braći da se ta stvar derži otajna, dok nedodje vrime od očitovanja. I kako David bi za kralja pomazan, Duh Božji ulize u njega, a od Saula odstupivši, pride k' njemu duh nečisti, ter ga poče tako mučiti da pokoja neimadiše. Koga videći dvorani puno nevesela, smućena, i od bolesti nevidjene napastovana, rekoše mu da čini doći k' sebi jednoga *tamburčiju* aliti kitarčiju koi umi lipo zvoniti, i u *tamburu* po njihovom načinu udarati, za razgovoriti ga, i razsladiti na koi način tuge, koje ga muče. A budući mu kazano, da u svemu Israelu ne nahodjaše se u tomu zanatu naučenii ni bolji od jednoga čobana, aliti pastira ovčijega, imenom Davida, sina Isai Betlemljanina; Saul posla sluge po njega, koga ugledavši lipa, i sasvim pristala, bi mu ugodan, i još mu veće omili čuvši ga sladko zvoniti u svoju kitaru; i dok bi David zvonio, Duh nečisti od Saula bi pobigao, ter u to vrime veseo brez svake muke stao. Hoti Saul da u dvoru njegovu svedjer pribiva učinivši ga svojim oružnikom; i tako David zvonjaše i pivaše u dvoru Saulovu.

David izadje na mejdan Goliatu, i odsiče mu glavu.

Na 2942. Podniti nemogahu Filišteani, da puk Israelski staše u slobodštini, nebudući njima podložan, ka-

kono biše u prošasta vrimena, i za podložit ga pod svoju oblast, skupiše vojsku veliku, ter se uputiše za porobiti zemlju Israelsku. Kralj Saul s' druge strane skupi vojsku silovitu za pobit se s' Filišteanim; u kojoj vojsci tri brata staria Davidova nahodeći se, bi potribito da se David vrati kući svojoj, i da pazi ovce. Vojska Saulova umeterizi se blizu Filištejske za udarit na nju, kad vidi prigodno vrime; ali izadje čovik žiganat iz vojske Filištejske imenom Goliat, visok šest lakatah i pedalj, vojnik stari, i junak glasoviti, koi poče zvati u vojsku Saulovu, na ovi način govoreći: Nije potribe da se vojske biju, siku, ni kerve, neka mi izadje kogod od vas na mejdan, i ako me pogubi, svi Filišteani imadu biti vaše sluge, i podložnici, ako li ja mejdan odnesem, Israelitjani imadu biti podložnici Filištejski. Za četerdeset danah tako izlazaše, ali se nenadje nitko od vojske Saulove, koi bi mu izašao na mejdan, prem da Saul mnogo blago, još i svoju dćer obećavaše, ko bi ga pogubio.

Medjuto Isai želeći znati jesu li mu sinovi u životu, posla Davida u vojsku Saulovu s' hranom što će blagovati, i s' darom koga imadiše vojvodi njihovu prikazati; i budući došao u vojsku, u isto vrime kada se približaše da se pobiju, izadje strahoviti Goliat pridanje, koga ugledavši Israelitjani svi nazad odstupiše, a on osta na mejdanu, psujući i rugajući se s' njima. David medjuto budući našao braću, i lipo ih pozdravio od strane otčeve, poče ih pitati, što kralj obećaje onomu čoviku koi pogubi Goliata, i oni mu kazaše, da obećaje blago mnogo, dćer za ženu, i kuće izbavljenje od davanja i svakoga harača. David nemogući podnositi oholost Goliatovu, poče hoditi po vojsci, i govoriti da on hoće izaći na mejdan, i s' njime boj biti. Ali Eliab brat starii, slušajući što David govori, poče ga žestoko karati, a kako i ostala dva brata govoreći mu: što si ovde došao? komu li si tvoje ovce ostavio, da ih vuci i medvidi razterzaju po planini? moga mi mejdančije koi će

sa žigantom boj biti, odmah da si pošao k' ovcam. Ukloni se David od braće, ali nehti potji k' ovcam, nego po vojsci idjaše govoreći, da bi on dobrovoljno Goliatu na mejdan izašao.

Kralju Saulu budući dokazano Davidovo govorenje, čini ga dotji prida se, i razgledavši ga od pete do glave reče: Podji sinko s' Bogom, ti si još malahan, i sa svim nemoguć s' Goliatom boj biti, koi je vojnik strahovit, i naučan boj biti od mladosti svoje. Odgovori mu David: Ja se uhvam u Boga Israelskoga, koga vojsku oni nezabožac psuje i pogerdjuje, da ću ga s' njegovom pomoćom pridobiti; lavi i medvidi u moje ovce zalićahu grabeći ih, ali ja iz ustah njihovih ovce otimam, a njih kakono male janjce zadavljivam i razkidivam. Nemože Goliat biti jači, ni žešći od lavah, ni medvidah, dakle ako mi dopustiš, ja ću na njega udariti. Začudjen Saul mnogo, gledajući slobod jednoga diteta, staše izvan sebe, pak mu reče: ajde u ime Gospodnje, Bog ti bio u pomoći, i svukavši haljinu svoju, postavi je na Davida, davši mu još mač svoj, i ostalo oružje, obuče ga lipo. Oružavši se David, poče kušati kako se pod oružjem vladat ima, i ne budući običajan pod oružjem hoditi, učini mu se neobično, i tako reče kralju: ja nemogu na ovi način boj biti. Pak bacivši oružje uze svoj štap običajni, i izabravši u potoku pet stinčicah oblih, metnu jih u torbicu pastirsku, i praćcu u ruku, izadje pram žigantu, koi kada ugleda diže se, i izadje suprotj njemu. Ali videći ga brez oružja sa štapom u ruci, reče: Jeda sam ja pas da ćeš se sa štapom braniti od mene; hodi amo, hodi danas ću činiti, da se najidu orli, gavranovi, i lisice mesa tvoga. Ne pristraši se David ni malo, nego mu slobodno reče: Ti protiva meni idješ s' mačem i kopljem, a ja protiva tebi, u ime Gospodina vojskah, Boga vojske Israelske, koju ti pogerdio jesi: on će isti danas tebe dati u ruke moje, ter ću ti odsići glavu, i dati tilesa Filištejska za hranu ticam ne-

beskim, i zvirim zemaljskim, neka vas svit pozna, da je pravi Bog u Israelu. Razumivši Goliat slobodno govorenje, razserdi se žestoko, i poterče prama njemu da ga pogubi, ali David deržeći pripravnu praćicu, i u njoj stinu, i videći svoje vrime potežega se iz praćice, tako lipo umirivši, da ga usrid čela stina udari, i budući mu prilomila kost, i u moždane se zadila, smert mu naglu uzrokova, ter pade na tle mertav. A David pristupivši k' njemu, i ne imadući mača, izvadi njegov, i odsiče mu glavu. Nije moguće kazati, koliko veselje tada bi u vojsci Israelskoj, kolika li žalost u Filištejskoj, i ne sama žalost dali još i strah, cića koga, ostavivši ćadore, aliti šatore, i sve štó se u njima nahodjaše, brez obzira i razreda bižati počeše, a za njima vojnici Saulovi sikuć ih, i tirajući koliko mogoše, osvojivši sve ono što donili bihu sa sobom. A David odsikavši glavu Goliatovu; donese je prid kralja Saula, koi ga s' velikim veseljem primi, i pohvali prid Gospodom njegovo junaštvo; a Jonata sin Saulov, svukavši haljine sa sebe, obuče Davida, koga do svoje smerti ljubljaše kakono dušu svoju.

Saul bojeći se da mu David ne uzme kraljestvo nastojaše ga pogubiti.

Dobivši Saul Filišteane, slavodobitnik povrati se nazad sa svom vojskom, i s' njime David noseći strahovitoga žiganta glavu. I kudagod prolazahu, žene i divojke Ebreiske sritajuće ih, kola igrahu, i od slavodobitja Saulova vesele pisme pivahu; izmedju ostalih slušaše Saul pivati pismu ovu: *Saul posiče iljadu a David deset iljadah*, koje pivanje ràni ga žestoko u serce, ter u sebe govoriti poče: meni daju iljadu a Davidu deset iljadah: što mu tribuje drugo nego da ga kraljem učine? I od toga vrimena Saul poče zlo gledati, ne samo nedavši mu svoju déer za ženu, ni ostalo kako u velikoj potribi obećao biše, nego još odveće namisli ga pogubiti: ali za

ukazat se očiti nepoznanik, učiniga glavarom nad iljadu ljudih, i posla ga boj biti s' Filišteanom, s' odlukom i željam da od njih bude ubijen; s' Davidom Bog budući na svakomu mistu viteški se podnese. Nahodeći se jedan dan Saul u dvoru svomu od duha nečistoga mučen i žestoko pritisnut, dodje David k' njemu, i počne zvoniti u običajnu svoju kitaru, za oblakšati žalosti teške, i osladit gorkosti njegove unuternje, a on noseći mu skrovitu nenavidost, i nemogući je deržati sakrivenu, uze koplje ter se verže na Davida, da ga skroz probode, ali mu neučini ništa, jer se David hitro ukloni, a koplje u zid, gdi david zvonjaše, udari.

Mikol dćer Saula nosaše veliku ljubav Davidu, a to poznavši Saul namisli dati mu je za ženu, hotiući na taj način vidit ga mertva, i zato posla svoje dvorane, da mu od strane kralja reku, kako ga ljubi, i misli učiniti velika, dajući mu svoju dćer mladju Mikol za ženu. Sva kraljeva naredba, bi Davidu od Dvoranah prikazana, kojim on ponizno odgovori, da budući jedan nedostojni pastir od kućē malahne i uboge, nije podoban imati taku milost, i nazvati se zet jednoga kralja toliko moguća i velika. Dvorani prikazaše kralju odgovor Davidov; a kralj mu opet posla reći: Neima potribu Saul od darovah, tratnje ni tvoga pirovanja, jer od tebe ne želi drugo imati za dćer, koju ti misli dati za ženu, izvan ovo: Da mu posičeš sto Filišteanah, i doneseš pridanj sto biligah od neznabožacah posičenih; a to kralj naredjivaše čineći da će pria biti ubijen od Filišteanah, nego će sto njihovih glavah odsići. David uhvajući se u Boga dobrovoljno zagerli kraljevu naredbu, i otidje sa svojizim vitezovim u zemlju Filištejsku; posiče dvista Filišteanah, i donese prid kralja dvista njihovih biligah. Saul za ne očitovat svoju nenavidost, pohvali ga, i dade mu prikovoljno svoju dćer Mikol za ženu; ali nemogući se smiriti u dnevu, ni u noći, misleći kako bi ga smakao otajno da svit ne poznade, da

je on uzrok od njegove smerti, jer dobro znadiše da vas Israel ljubljaše Davida, kakono dušu vlastitu, i sverhu svih Jonata sin Saulov. Za ne ukazat se dakle uzročnik od njegove smerti opet ga šalje s' ono malo vojske protiva Filišteanom; ali s' Davidom Bog budući, kudgod idjaše svud dobivaše, i porazivši mnoge neznabožce, vrati se slavodobitnik k' kralju svomu Saulu. Koi videći da je Bog s' njime uzboja se kruto, da mu neotme krunu, i kraljestvo, ter namisli očitim načinom pogubit ga.

Budući ga dakle opet Sotona počela mučiti, i teška tuga obujala, David za dati mu lašnjinu poče običajno zvoniti, ali nepoznanik dobarah njegovih, deržeći koplje u ruci, baci ga se, ali nesmiri, i tako tu večer pobiže i sakrj se u kući svojoj. Ali Saul posla vojnike i vezaoce da mu kuću obsidnu, i dovedu ga njemu, oli ga ubiju u kući njegovoj. Ali Bog budući s' njime, i od te napasti njega izbavi, jer niz penčer budući ga žena Mokol spustila, uteče i ne uhavatiše ga. Ali Jonata sin Saulov ogovarajući ga, i kažući otcu dobra koja je od Davida primio, malo ne poginu; a David videći da mu nije stana u dvoru Kraljevu, pobiže u Ramatu k' Samuelu proroku, tužeći mu se na Saula, i na njegovo nepoznanstvo. Razumivši Saul da se David nahodi za Samuelom prorokom u Ramati, posla vezaoce da ga dovedu, i našavši ga na polju zvanu Najot, blizu grada Ramate sa Samuelom, i mnogim prorocim da prorokuje, pristupiše k' njemu za svezati ga, ali ulizavši u nje duh Božji, učiniše se mirni, ter počeše i oni prorokovati. Čudeći se Saul što ih nebi, šalje druge vojnike i vezaoce, ali i oni došavši medju proroke, prorokavat počeše. Ne imadući Saul usterpljenje, idje on glavom, ali dosavši k' prorocim, poče i on prorokovati s' njima zajedno.

David videći da mu stanja u zemlji Israelskoj nije, ostavivši Samuela, pobiže iz Ramate, i dodje u grad koi se zove Nobe k' poglavici misničkom Akimeleku imenom. Ali pria toga potribito je u kratko govoriti od neizgo-

vorne ljubavi Jonate šure Davidova, koju nosaše Davidu, a David njemu. Nastojaše Jonata na svaki način ugasiti seržbu Saulovu, i metnut Davida u milost otčevu na ovi mu način govoreći: Jer kralju uvridjuješ Boga, ištući kerv pravednu? Koje je zlo tebi učinio David? Nije doisto nikakvo, pače svako dobro, postavivši na pogibelje glavu svoju, za oslobodit tebe, i kraljestvo tvoje od neprijateljah, pogubivši lava žestoka, i ponizivši na sve strane tvoje dušmane. Vidio si i obeselio si se jer dakle, na se i na svoj porod navratjaš seržbu Božju, ištući i uzimljući na se kerv pravednu? Mnogokrat Jonata na ovi način otca od zla odvratjaše, ali nebi moguće ukrotiti ga. I tako videći zlo, koje se dogoditi mogaše, sastavši se s' Davidom, navisti mu da biži kud znade, pak na rastanku zagerlivši se, poljubivši i gorko zaplakavši rastadoše se mnogo raztuženi i ožalostjeni; ali ostavivši ovo govorenje, vratjam se nazad na skazanje ostavljeno.

Došavši dakle David u grad Nobe, k' rečenomu misniku Akimeleku gladan, žalostan i umoran, poče pitati kruha od njega, i jedan mač, ako ga ima izvitujući se kraljevom zapovidju, i naredbom naprišitom, da nije imao kada poniti ni oružja, ni brašenicu. Veliki misnik ćineći da je od kralja poslan, za kakav njihov posao skroviti, neimadući drugoga kruha, izvan posvetjenoga, i mača izvan Goliata žiganta, koi staše u kući Božjoj na uspomenu junaštva Davidova, i proslavljenje Božje desnice, koja dade pomoć Davidu, da porazi jakoga lava, dade mu rečeni kruh, i mač Goliatov, a to David i hotiše, ne nahodeći se drugi priličan njemu.

Pobigavši dakle David iz kraljestva Israelskoga, ulize u zemlju Filištejsku, i dodje u jedan grad imenom Get u komu pribivaše Akis kralj Filištejski, cineći, nepoznajući ga nitko, da će u tomu gradu slobodan i prost biti; ali do malo vrimena nadje se u velikoj smetnji i žalosti, jer ga Filišteani poznadoše, uhvatiše, i svezana

prid kralja dovedoše govoreći: Evo kruno prisvitla oni naš neprijatelj David, koi pogubi Goliu sve uzdanje naše, koi na puno mistah izsiče naše Filišteane, i učini sam on veče zla nego svi ostali Israelitjani, sad je vrime da ga mučimo, i da se osvetimo, budući sam upao u naše ruke. Siromah David videći se iz jednoga zla izbavljen upasti u gore, poče misliti, bi li se mogao na koi način izbaviti, i ne nahodeći način drugi, učini se viditi budalast, i tako poče se, kriviti, bukati, i kakono vuk vijati, bacati bale ali stine na dvor iz ustah, i udarati tamo amo sa sobom. Kralj Akis cineći da je ničesova budala reče Filišteanom: doveli ste mi budalu na misto Davida, pustite ga neka idje s' Bogom kud hoće, nije to David ni njegova prilika. I na ovaj način budući se David smerti izpriprostio, pobiže iz zemlje Filištejske, i vrati se nazad u zemlju žudinsku, ali nesmide doći ni u jedan grad, selo ni varoš, nego pobiže u planinu, i poče pribivati u spilji zvanoj *Odola*, za koga znadući bratja i rodbina bližnja, dodjoše k' njemu u pustinju, i s' njime pribivati počeše, bojeći se kralja Saula da ih onako serdit cića Davida nepobije. I ne samo rodbina, dali još i svi oni, koji u nemilosti kraljevoj, zarad njihovih pomanjkanjah prognani, oli od usilnikah pritisnuti i zadavljeni dodjoše k' Davidu u pustinju, da s' njime četuju i novu sriću ištu; a to bi razgovor Davidov, videći se vojvoda od četiri stotine virnih vitezovah, s' kojizim mnoga junaštva učini, kako će se viditi malo poslie, a sada vratit se na skazanje nesrićnoga dogadjaja, velikoga Misnika Akimeleka, i kuće njegove, potribito je.

Na 2944. Saul čini posići poglavicu misničkoga, i sve ostale od njegove kuće cića Davida; za koi pak uzrok kazat ću u kratko.

Kada Akimelek veliki Misnik davaše kruh i mač Goliatov Davidu od Saula bižećemu, nadje se u tom mistu jedan čovik opak, starešina pastirah Saulovih, imenom Doeg Idumeanin, i ovi kaza Saulu kako je Aki-

melek lipo primio Davida, dao mu mač Goliatov i sve što mu biše potribito. Kralj Saul razserdi se žestoko, i zapovidi da mu dovedu Akimeleka, i ostale njegove misnike, koji biše u sve s' njime osamdeset i pet. Budući dakle prid kralja doveden Akimelek, reče mu ovako: Za koi uzrok ti Akimeleče jesi se služio s' Davidom protiva meni, i kući mojoj? Jer ti njemu dade kruh i mač Goliatov, da boj bije protiva meni? A neznaš li da on nastoji privernuti kuću moju? Odgovorivši mu Akimelek ponizno reče: Nije li David tvoj sluga privirni? Nije li oni koi učini tebi poštenje veliko porazivši Goliata, i ponizivši sve tvoje neprijatelje? Nije li zet tvoj poljubljeni? To je perva koju čujem, a ja do sada za tu stvar, Bog mi je svidok, znao nisam ni malo.

Saul nebojèći se Boga, i neslušajuć razloga, navisti mu smert, govoreći: Ti sada Akimeleče umrit imaš sa svom obiteli Otca tvoga, reče pak vezaocem: ajdete na nje i posicite ih. Ali vezavci bojeći se Boga, i noseći poštenje misnikom, uztegoše se verći ruke na sluge Božje. Ali nahodeći se tu Doeg Idumeanin, prikaza, ali dokazitelj Saulov, zapovidivši mu kralj posiče Akimeleka, i sve ostale koji s' njime bihu, osamdeset i pet u sve misnikah. Ali kerv rečenik misnikah nebi zadovoljna ugasiti seržbu Saulovu, dok ne dodje u grad misnički Nobe imenom, u komu posiče njihove žene i dicu, staro i mlado, neprostivši ni ditetu koje mliko sasne; i tako neuteče nitko izvan Abiatar, jedan od sinovah Akimelekovih, koi pobiže u goru k' Davidu, kazavši mu zlo koje se radi njega dogodi. David ga primi ljubeznjivo, i na misto velikoga Misnika derža i štova.

David sa ono malo družine razbi Filišteane.

U vrime u koje se nahodjaše David sa svojom četom u pustinji, udariše Filišteane na varšioce žudinske,

i na grad koi se zove Ceila; a to budući Davidu kazano svitova se s' Bogom po Abiataru misniku, ima li na nje udariti ali ne, i budući mu Bog rekao da udari, otide David sa svojizim vojnicim, udari na Filišteane, razbi ih i izsiće, grad žudinski oslobodi, i svoje vojnike s' odorom Filišteanah obogati.

Ali Saul razumivši da se David u gradu Ceili nahodi reče: Sad mi je Bog dao Davida u ruke; pak sa svom hitrostju diže vojsku za obsidnuti Ceilu, i uhvatiti Davida; a budući Davidu kazano da vojska idje na njega, poče govoriti Abiataru misniku da pita Boga, je li mu slobodno stati u gradu Ceili, ali ne, hoće li ga gradjani pridati u ruke Saulove ali ne. Misnik Abiatar poče pitati Boga, kako mu David naredio biše, ali mu Bog odgovori da on u taj čas biži, jer će te, reće, gradjani, brez svake sumlje, pridat u ruke Saulove; i tako David sa svojim vitezovim, kojizih tada biše okolo šest stotina, pobiže u pustinju.

Na 2945. Videći David da nije miran, ni u gradu, ni u varošu, ni u polju, ni u ikakvoj planini, pobiže u pustinju, koja se zove Cif, osam miljah daleko od Ebrona; i u toj pustinji za puno vrimena pribivajući, dodje k' njemu ljubeznjivi Jonata sin kralja Saula, koi mu reče, da se ne boji ništa otca njegova Saula, jer ti reče u ovakoj pustinji nemože nauditi ništa. Znam da je Bog s' tobom, i da će ti dati kraljestvo Israelsko, ti znaš ljubav, koja je medju nami, spomeni se mene, i sinovah mojih. Potom toga zagerlivši se i poljubivši, Jonata dili se u Gabu, a David ostade u pustinji. —

Ali pribivaoci bližnji rečene pustinje dodjoše k' Saulu u Gabu i rekoše mu: Priuzvišena kruno neznaš li da se nahodi David u pustinji našoj, dodji s' vojskom, mi ćemo ti ga pridati u ruke. Saul tu stvar razumivši dade jim iljadu blagosovih, hvaleći ih da su mu virni podložnici. Pak podigavši vojsku uputi se k' pustinji Cif; ali Davidu sve misli, govorenja i putovanja Saulova budući od prijateljah očitovana, pobiže iz toga mista u

drugo, koje se zvaše Maon. Ali Saulu budući dokazano, podje ga s' vojskom naći, i okruživši vojska rečenu planinu, nadje se David u muci i pogibeli velikoj; ali srića njega slideći, bi oslobodjen od neprijateljah, jer u to isto vrime dodje glasnik, da su Filišteani udarili na zemlju Saulovu, robeći sela i varoše, i tako bi silovan dignuti vojsku, i dati pomoć svojim Israelitjanom, a David medjuto imade sriću na drugo pobignuti misto.

Na 2946. Pobigavši David iz mista gori rečenoga, približa se k' Jeruzolimu i k' Betlemu, i poče pribivati u planinam Engadskim, u kojim nahodeći se špilje i jame čudnovate, brez straha i velika predanja mirno počivaše. Ali Saul znadući za konake njegove, podje ga sa samo tri iljade najboljih vojnikah iskati i tirati po rečenim špiljam i pustinjam. Uzašavši dakle Saul na planinu, u kojoj znadiše da David pribiva, dodje mu potriba od sebe poći, i odstupivši podaleko od vojske, ulize u jednu špilju veliku, za očistit tilo svoje, a u toj istoj špilji staše sakriven David, sa samo šest stotinah svojih vitezovah, koji vidjahu Saula, premda oni od njega vidjeni ne bihu; i tako rekoše vojnici Davidu: Evo nam dade Bog neprijatelja u ruke, ajdemo ga ubiti. Ali David bojeći se Boga, njima odgovori na ovi način: Bog sačuvao da bi ja metnuo ruke na gospodara moga, i na pomazanika Božjega. Ništanemanje ustade se David, i dolibivši se polagano iza njega, odriza mu jedan komad kabanice ostrag da on nemože znati ni čuti, pak se polagano vrati nazad k' svojizim, a Saul opravivši naravno dilo, idje u vojsku svoju. Ali videći David da je podaleko od špilje odstupio; poče ga iza svega glasa zvati, govoreći: Saule Kralju i Gospodaru moj. Obazri se Saul i ugleda Davida, koi mu se do zemlje poklonivši reče: Jer kralju slušaš one koji govore, da ja ištem glavu i krunu tvoju? Nisi li sada bio u ruci mojoj, mogući te pogubiti, ali nisam htio metnuti ruke na gospodara moga, i kralja od Boga posvećenoga? Vidi dragi otče moj, je

li ova peča ostrižena od kabanice tvoje u špilji, gdi sam ti mogao glavu odsići, ali nedao Bog, da ja zamislim učiniti taku propast; i sa svim mojim dobrom, nepristaješ ištući mene smaknuti, jednu buhu malahnu, jednu živinicu mertvu. Bog vidi serce moje i tvoje, on će pravdu činiti meni i tebi, i osloboditi mene od progonstva tvoga.

Kada Saul razumi govorenje Davidovo, njegovu dobrotu, i ljubav čudnovatu, prama svomu kervniku, zajeca i poče gorko plakati, pak reče: Jeli to glas tvoj sinko moj Davide? vidim da si puno pravednii od mene: Ti mi nisi učinio drugo, nego dobro svako, a ja tebi zlo koje sam mogao i nemogao. Bio sam u ruci tvojoj, i prostio si mi. Može li se na svitu bolji čovik naći, koi mogući pogubiti neprijatelja, neće, već mu život sahranjiva? Bog ti sinko dao svako dobro za ljubav koju sam danas od tebe primio. Znam da ćeš posidovati kraljestvo Israelsko, budući ti Bog obećao: Zakuni mi se dakle Bogom Israelskim, da nećeš razasuti dicu moju, ni porod njihov, a ja ću se zakleti, da te više progoniti neću. David mu se zakle, i tako se Saul povrati s' vojskom nazad.

Na 2947. Podje s' ovog svita u krilo Abramovo, veliki prorok i sluga Božji Samuel, od godinah devedeset i osam, i bi ukopan u Ramati. Znadući David da Saul neće biti gospodar od riči, niti će obslužiti mira, zakletvom utverdjena, dili se godišta gori zabiliženoga iz zemlje žudinske u deržavu zvanu Faran, koja je u zemlji Arapskoj, i poče pribivati u pustinji Maonskoj, blizu planine Karmela, na kojoj staše s' kućom jedan čovik puno moguć u bogatstvu, imenom Nabal, koi izvan drugih dobarah, imadiše tri iljade ovacah, i iljadu kozah. Ali koliko biše bogat, toliko još i veće mahnit, nesvistan i nečovičan, komu David mnogo dobra učini, braneći od lupežah i zlih ljudih njegove ovce, koze i sve imanje tako, da odkad on biše svojizim vojnicim u to

misto došao, nesmide nitko k' Nabalu pristupiti, ni u njegove ovce krenuti. Nahodeći se dakle David u tudjem vilajetu, i imajući potribu od svačije pomoći, za prihranit sebe i družinu, posla jednom deset svojih vojnikah k' rečenomu Nabalu, da ga od njegove strane lipo pozdrave, nazovu mir, i čestitu sriću na dvoru i u kući; a potom toga da pitaju, i mole ga neka jim štogod pošalje za ljubav bratinsku, i prijateljstvo, koje su mu osvidočili, braneći njegove ovce i sve imanje od neprijateljah. Došavši dakle mladići Davidovi, lipo ga pozdraviše, i na ovi način govoriti počeše: mir bio s' vami i s' nami, mir pribivao u kući tvojoj, i u svemu posidovanju: Čuli smo da pastiri tvoji koji pribivaju s' nami u Karmelu strigu ovce, koje smo čuvali od lupežah, ter ti nijedna pomanjkala nije, dakle budući ovi dnevi od veselja, šalje nas tvoj sin David, da se i njega spomeneš, poslavši mu darak da se proveseli i on, i mi s' njime zajedno. Ali budući Nabal mahnit, mahnito i odgovori: Ko je taj David, sin Abisain, jednoga siromašnog težaka? Skitalac i bižalac od planine do planine? Jeda ću ja klati ovce moje, i s' mesom hraniti gorske aramije? Nedam ništa, podjite vašim putem.

Vratiše se neveseli k' Davidu, kazavši mu nečovičstvo Nabalovo, i psovke koje rekao biše; a David to čuvši razserdi se žestoko, pak naredi vojnikom, da se priprave sutra poći s' njime pohoditi Nabala i kuću njegovu, i poraziti ga sa svim što se nadje živo od njegove kuće. Imadiše rečeni Nabal ženu imenom Abigail mudru, pametnu, dobru, i u kipu puno prikladnu, koja razumivši mahnitoga Nabala odgovor pogerdni, nepoznanstvo i nebarnost protiva dobročincu, i znadući što se berzo dogodit od njezine kuće imadiše, na svu prišu uze dvista kolačah kruha, dva miha vina, pet ovnovah, pet vrićah brašna ječmena, pet zavežájih groždja suha, i dvista kertolićah smokav suhih, pak sve rečene stvari napertivši na svoje tovarčiće uputi se k' Da-

vidu, da joj muž za tu stvar neznadiše ništa. I putujući ona za prikazati Davidu rečeni dar, ugleda ga idjući pram sebi, sa samo četiri stotine oružanih junakah, a dvista ih biše ostalo čuvajući ono što imadihu. Približavši se Abigail k' Davidu, do cerne mu se zemlje pokloni, pak mu padnuvši prid noge reče: Dopusti mi milost moj dragi Gospodine da se s' tobom razgovorim; i budući joj David dopustio, na ovi način pametna žena moliti ga poče: Sverhu mene kralju i Gospodine moj neka se prolije pravedna seržba, i osveta tvoja, a Nabal muž moj, i kuća njegova neka nadje miloserdje prid obrazom tvojim, koi budući izvan sebe u svako vrime nezna što čini, ni govori; a ja kada su tvoji junaci dolazili, nebudući se s' njime našla, nisam mogla učiniti moje dužnosti; sada dakle kralju i Gospodaru moj, dostoj se primiti ovi mali darak koi ti tvoja službenica prikazuje, i zaboravi se nečovičstva moga muža Nabala, jer nije u svoj svisti. —

David odgovorivši mudroj ženi reče: blagosovljen bio Bog Israelski koi te je poslao prida me, i blagosovljena ti od Boga, koja si ustegla moju desnicu, da ne prolivam kervi i ne činim ostvetu po sebi; jer ti se kunem Bogom, da nebudeš tako učinila, nebi ostalo ni pašče živo od kuće tvoje. A sada podji u miru kući tvojoj, i zaradi tebe prostio sam Nabalu. Poklonivši se Abigail Davidu, povrati se vesela kući svojoj, i kaza mužu svaka, koja mu se dogoditi imadihu; koi uze u serce jedan strah taki da do deset danah umri. David razumivši smert Nabalovu, posla poklisare k' ženi njegovoj, da je upitaju, hoće li biti kajela poći za njega; koji došavši, kazaše joj želju Davidovu. A ona to razumivši pade na zemlju govoreći: Službenica Davidova bila bi puno srićna da može prati noge slugam njegovim, sa svim tim kad je volja njegova taka, ja, premda nedostojna, evo sam za obslužiti naredbu i želju Gospodara moga. Ustade se pak na noge, i uzamši pet službenicah svojih, otide

k' Davidu, vinča se s' njime po načinu Mojsieva Zakona i bi mu žena zakonita. —

Potom toga ostavivši David zemlju Arapsku povrati se opet nazad u kraljestvo Israelsko, i poče pribivati u pustinji Cif; ali Cifeani oznaniše Saula, koi sa svom hitrostju dodje sa samo tri iljade vojnikah iskati ga i pogubiti. David znadući za njegovo došastje i odluku, uze svoga netjaka Abisai, i podje s' njime gledati vojsku Saulovu, koja biše popela čadore, oliti šatore (kako drugi izgovaraju) na jednoj glavici zvanoj Akila, i onde od velika putovanja i umora ležahu, i spavahu brez straže i brez straha. Poznajući David čador Saulov i videći da spava, ulize polagano u vojsku, dodje k' njemu i poče mu netjak Abisai govoriti: Sad je vrime da se tvoj dušmanin pogubi, ako hoćeš ja ću ga probosti kopljem. Bog sačuvao (reče David) da metneš ruku na pomazanika Božjega. Uzmi koplje njegovo, koje mu stoi kraj glave pobieno, i oni sud vode, što se kod glave vidi, *pak bižimo* na planinu. Odniše dakle koplje Saulovo i sud, aliti ibrik, koi kod glave Saulove staše, izadjoše izmedju vojske da ih nevidi nitko.

Poče David s' jedne planine zvati Abnera Poglavicu aliti Jenerala vojske Saulove, komu (kada se ozva) govorit na ovi način poče: Tako li se Abnere čuva tvoj kralj? Ti si najbolji junak u Israelu, i najvirnii brojiš se sluga Saulov, i ne umiš ga čuvat od neprijateljah? Nu pogledaj gdi mu je koplje i sud vodeni, pak ćeš razumiti jesam li ga mogao pogubiti? Saul čujući glas Davidov, poče mu govoriti: Je li to glas tvoj sinko moj Davide? Evo drugi put sam upao u ruke tvoje, i sverhu mene imao si miloserdje, Bog ti dao svako dobro, kako će ti i dati; povrati se sinko moj k' meni, vidim da si stokrat od mene bolji i pravednii, neću te u napridak tirati ni progoniti. Ali mu David virovati nehti, nego povrativši mu koplje i sud vodeni, pobiže u drugo kraljestvo.

Akis kralj Filištejski primi dobrovoljno Davida, njegove vojnike, žene, dicu i svu rodbinu njegovu.

Poznajući David nevirnost Saulovu, da u riči ni u zakletvi nije viran ni temeljit, i da u njegovu kraljestvu nemogaše biti miran, pobiže k' kralju Filištejskomu, Akisu imenom, obetavši mu se biti viran, za njega vojevati, i od neprijateljah ga braniti. Akis dobrovoljno primi Davida i njegove vojnike, davši mu grad Siceleg za njegovo i svih njegovih pribivalište, iz koga čestokrat odlazaše u zemlju Amalecitinsku, žestoko je robeći, neprostivši mušku, ni žensku, što pod sablju neokretjaše, plino brez broja goneći, i njihovo imanje noseći. Ali činjaše razumiti Filišteanim da robi i zlo čini svojim Israelitjanom, ter cića toga bi puno drag kralju Akisu. I razglasivši se svuda njegovo junaštvo, dodjoše k' njemu mnogi vojnici od kolina Judina, Benjaminova i Gadova, ljudi (kako kaže sveto Pismo) strahovita pogleda, berzi kakono serne gorske, divokoze, i najberže živine divlje, smertni junaci i nepridobitni na oružju vitezovi, koji s' Davidom virno vojevaše i neprijatelje poniziše.

Na 2949. Akis kralj Filištejski sakupivši silnu vojsku, diže se protiva Saulu kralju Israelskomu, naredivši Davidu, da sa svojim vitezovim dodje mu dati pomoć, i tako David, budući na službi rečenoga kralja, valjadiše da dodje u vojsku Filištejsku, i dati mu pomoč protiva svojoj braći Israelitjanom. Putujući dakle s' vojskom Filištejskom, k' dolini Israelskoj, u kojoj se utaborit namislila biše, dodje k' njemu jedna četa Israelitjanah, od kolina Manasesova, sve na oružju žestokih junakah, koji bihu odbigli Saula i k' Davidu se pridružili.

Saul po isti način biše skupio vojsku, koliko može veću, s' kojom došavši na planinu zvanu Gelboe, onde se utabori za oprit se vojsci Filištejskoj. Ali videći jedno mnoštvo veliko, uzboja se kruto i poče po svojim mis-

nicim pitati Boga, da mu objavi kakva sverha toga rata imadiše biti, komu Gospodin nehti odgovora dati, ni po misnicim, ni po prorocim, ni u snu; i zato smeten i pristrašen, neznadiše kuda će, ni što će činiti. Ali budući mu kazano da se blizu planine Gelboa, u mistu zvanu Endor nahodjaše jedna vilenica, koja svojim zanatom čarovničkim činjaše duše i duhove s' onog svita dolaziti, i po njima stvari došaste znati mogaše, priobrazivši se otide k' njoj i poče je moliti, da mu svojim zanatom od zaklinjanja i čaranja čini ukazati dušu Samuela proroka. Učinivši dakle ona svoje dilo, ukaza se duh u prilici Samuelovoj, komu se Saul pokloni do cerne zemlje. A duh mu na ovi način reče: zašto me mučiš i zoveš? Usilovan sam za veliku potribu zvati te (reče Saul) jer budući se Filišteani skupili protiva meni, a Bog me je ostavio, nedajući mi nikakva odgovora, ni po misnicim, ni po prorocim, ni u snu ni u javi, cića toga zovnuo sam te, da mi kažeš što učiniti *imam*. Reče mu tada Samuel: kada te je Bog ostavio, što ti ja mogu činiti? Kako sam ti navistio u početku tvoga vladanja, onako će si se dogoditi, zaradi tvoga neposluha, David imat će tvoje kraljestvo: Sutra ćeš ti i tvoji sinovi biti sa mnom, jer će vas Filišteani pogubiti, vojsku tvoju izsići, i sve kraljestvo porobiti.

Nesrićni Saul razumivši te jadne glase, ostade izvan sebe, i od velike tuge i žalosti pade na po mertav na zemlju, nemogući se na noge dignuti, jer oni dan nebiše ništa okusio; ali budući mu vilenica blagovat pripravila, čini ga silom blagovati; i pokripivši se malo, tu istu noć povrati se u vojsku svoju; ali je potribito da se ja povratim na govorenje od Davida.

David kako je rečeno gori, nahodeći se u vojski Filištejskoj, biše kralju Akisu puno drag i ugodan, ali nebi njegovim Poglavicam, jer se neuzdahu u virnost Davidovu, cineći da će ih izdati u najvećoj potribi, i za pomoć svoje Israelitjane protiva se njima dignuti, i za tu sverhu

počeše moliti kralja, da ga pošalje nazad, i da ga nipošto sa sobom ne derži. Kralju mučna biše ova stvar, ali za ugoditi poglavicam reče Davidu: Poznajem dobro virnost i junaštvo tvoje, ali mojim Poglavicam ugodan nisi; povrati se dakle s' tvojim nazad i podji u miru. Biše mučna Davidu ta naredba, ali nemogući drugo učiniti, povrati se nazad u Siceleg. Ali bi teško smutjen i ožalostjen, jer nadje grad Siceleg upaljen; žene, dicu i svu životinu odvedenu od Amalecitanah. I tako on i njegovi počeše gorko plakati za svojim ženam, dicom i imanjem, koji nahodeći se u takoj potribi, uteče se k' Bogu i Bog mu reče po Abiataru misniku, da idje u potiru za neprijateljim, da će ih dostignuti, izsići, roblje, životinu i sve stvari zarobljene povratiti. Diže se dakle David za njima u potiru, sa samo šest stotinah vitezovah najberžih, ali došavši na potok Bozor zvan, nemogeše ga prići izvan četiri stotine, i sa ono malo vojnikah David udari na Amalecite, koji se bihu brez straha i brez straže razpustili po jednomu polju, jidući, pijući i veselje provodeći, razbi ih i izsiče na taj način, da od njih neuteče drugo, izvan četiri stotine najberžih mladićah. I ne samo povrati što bihu zarobili i zaplinili, nego li još svu njihovu odoru odnesavši, obogatiše se njegovi vojnici.

Ostavivši za sada govorenje od Davida, vraćam se k' Saulu, koi se biše utaborio u planini Gelbojskoj, i k' Filišteanim, koji u dolini Israelskoj stahu. Ne smidući Saul izaći s' vojnicim, za pobit se s' Filišteanim uzadjoše oni k' njemu na planinu, i pobiše se s' vojskom njegovom, s' kojom nebudući Bog, lasno je potiraše, i nemilo sići počeše; i pogiboše izmedju ostalih tri sina Saulova, Jonata ljubeznivi prijatelj Davidov, Abinadab, i Melkisva. Saul kralj branio se je za nikoliko vrimena, ali budući sva sila na njega nasernula, i smertne ga rane dopadnule, reče svomu slugi oružniku: izvadi mač tvoj i posici me, neka neznabožci nebudu se slaviti da su mi glavu odsikli. Ali

sluga nehtiući na njega ruku staviti, izvadi on mač svoj, nabode se za njega, i pade na zemlju mertav. Sluga videći ga mertva, izvadi mač, nabode se na njega, i pade pored Gospodarom mertav na zemlju. Filišteani medjuto razbivši i izsikavši vojsku Saulovu, vratiše se veseli nazad, i odsikavši glavu Saulovu, i njegovim sinovim, odnesoše ih, i staviše na grad Betsan, koi se drugačije zove Scitopoli. A Israelitjani razumivši nesrićni dogadjaj, pristrašeni i sasvim ožalostjeni, pak mnoge gradove ostavivši prazne, pobigoše u planine, i tako se Filišteani ugospodariše od mnogih gradovah Israelskih.

Treći dan posli rečenoga razboja, dodje k' Davidu jedan mladić inostranac, pak mu se poklonivši reče: Vojska je Israelska poražena: Saul takodjer i Jonata sin mu poginuli. Kako ti znadeš (reče mu David) da je Saul poginuo? Namiri se na planini Gelbojskoj (odgovori mu mladić) i ugleda gdi se je Saul na svoj mač naboja, koi budući još u životu, poče me moliti da ga pogubim, i tako videći ja da živiti nemože, posikao sam ga, i evo sam ti donio krunu njegovu, koja se tebi pristoji. Cinjaše ovi mladić nesrićni, da će ga David darovati, i velika učiniti, prikazujući mu da je Saula, koi Davida progonjaše posikao, premda istinito negovoraše, jer kako je rečeno gori, Saul je sam sebi smert zadao; sa svim tim namirivši se pervi na tilo Saulovo, uzamši mu krunu donese je k' Davidu.

Razumivši David smert Saulovu, sinovah njegovih i svoje braće Israelitjanah, od velike žalosti razdri svite svoje, a tako, njega gledajući, i svi ostali; i poče gorko plakati od jutra do mraka, nejidući i nepijući ništa. Plačući pak David spominjaše junaštvo i nesrićnu sverhu Saulovu, a sverhu svega neizrečenu ljubav Jonatinu, proklinjući planine Gelbojske, i govoreći: planine Gelbojske dažd i rosa na vas nepadala, jer su na vami poginuli snažni vitezovi Israelski. Dozva posli nego se

naplaka, prida se mladića, pak mu reče: odkuda si ti? Ja sam (odgovori mu) Amalecitanin. Kako si smio (reče mu David) postaviti ruku na pomazanika Gospodnjega, i pogubiti kralja Israelskoga? Zapovidi pak jednomu od svojih vojnikah, da mu odsiče glavu, i tako bi učinjeno.

Slidi kratko govorenje od okrunjenja Davidova u Ebronu, i Isbošeta sina Saulova u Israelu; od rata takodjer koi slidi medju ove dvi kuće.

Po smerti kralja Saula, David poče pitati svit od Boga, po velikomu misniku Abiataru, bi li se dilio iz zemlje Filištejske u koi god grad Žudinski, i budući mu Bog odgovorio, da slobodno idje u rečenu zemlju, a u Deržavu Ebronsku, dili se dakle svojom vojskom, njihovim ženam, dicom, i sa svim što se njihova nahodjaše, ter dodjoše u Ebron, i onde pribivati počeše. Poglavice kolina Judina razumivši za njegovo prišastje, dodjoše k' njemu i s' velikim veseljem okruniše ga i poznadoše za kralja. —

U isto vrime Abner Jeneral i poglavica vojske Saulove privede priko Jordana Isbošeta sina Saulova, i okruni ga za kralja Israelskoga, u gradu koi se zvaše Naanaim, u komu Filišteani neimadihu oblasti nikakve; i bi od svih kolinah Israelskih za kralja primljen, i poznan, izvan sama kolina i kuće Judine, koja Davida slidjaše i poznavaše za kralja.

Na 2951. Dvi godine danah u miru kraljeva Isbošet nad sinovim Israelskim, ali cineći da je brezakonito kuća Judina obrala za svoga kralja Davida, namisli boj biti protiva njemu, i pedipsati kuću Judinu. Skupivši dakle Isbošet vojsku veliku, posla je protiva Davidu, i prid njome snažnoga Jenerala aliti poglavicu Abnera. David po isti način skupivši vojsku, koliko veću mogaše, posla je protiva Abneru i prid njom svoga Jenerala Joaba. Budući se dakle dvi vojske blizu susrile, Jeneral Ab-

ner poče govoriti Joabu jeneralu Davidovu: Neka se nikoliko junakah mojih, i tvojih proigraju, i pohervu prid nami, da vidimo koi od nas boljih vitezovah ima. Dobrovoljno prignu se na njegovo govorenje Joab, i tako se izabra dvanaest najboljih junakah od vojske Abnerove, i dvanaest od Joabove, ter se počeše s' mačim škrimat. Ali nebiše medju njima igra, nego rat žestoki i neprijateljski, jer skrozi jedan drugoga probode, i padoše svi od jedne i od druge strane na zemlju. Posli toga zametnu se rat zbiljni, ali Davidova vojska pridobivši, potira Isbošetovu, brez miloserdja sikući. Za Jeneralom Abnerom otište se jedan mladić imenom Asael, brat jenerala Joaba koi biše berz priko načina, i videći Abner da će ga stignuti, obrati se k' njemu i reče: Asaele neterči za mnom, prodji me se danas, jer ću biti usilovan da te probodem kopljem, i omrazim se s' tvojim bratom Joabom. Asael mladić berz i silovit nehtiaše se proći, i tako budući se Abneru, staromu vojniku i glasovitomu junaku, dodijalo bižati, obrati se k' njemu, probode ga kopljem, i pade na zemlju mertav. A Joab brat njegov, videći ga mertva, razserdi se žestoko, i nepristade Israelitjane tirati, ni sići do sunca počivala. Videći poglavica Abner da se Joab neprolazi tiranja ni sičenja braće svoje Israelitjanah, izašavši na jednu glavicu, poče dozivati Joaba, ovako mu govoreći: Jeda će do iskorenutja o Joabe sići mač tvoj? Ali neznaš što će reći ljudi dešperani, to jest brez uhvanja sahranit se? zašto neustegneš vojsku tvoju, da neproliva kerv braće svoje? Razumivši ga Joab čini, zatrubivši u trublje, vojsku svoju smiriti, da više za njima neterču.

Budući Bog odabrao Davida za kralja, njegove sve stvari napridovahu, a sina Saulova na skončanje dolazahu, gubeći na svakomu mejdanu vojska njegova, premda biše deseterostruko veća nego Davidova, i prid njom mudri i snažni poglavica Abner. David dakle u Ebronu kraljujući nad samom kućom Judinom, uživaše posli tolikoga

progonstva lipi pokoj, čast i svako poštenje. Imadiše u to vrime i sinovah dosta, od ženah različitih rodjenih, to jest Amnona, koga mu porodi Akinoam Jesraelitjanka; drugoga Keleaba imenom, drugojačie Daniela, rodjena od žene Abigail. Trećega Absalona, rodjena od žene koja se zvase Maaka, dćer Tolmaja kralja od Jesura. Četvertoga Adoniu rodjena od žene Agite. Petoga Sefaciu, rodjena od žene Abital imenom; šestoga Jetrama, rodjena od žene Egle imenom. Imadiše tada i jednu dćer Tamar imenom, sestru Absalonovu od Maake rodjenu.

Vas Israel poznade i primi Davida za kralja.

Bi osvadjen poglavica Abner kod kralja svoga Isbošeta, da mu je otčevoj suložnici i svojoj Matjehi, imenom Resfi, sramotu učinio, i uzeo je za ženu, što nije morao učiniti, budući bila žena jednoga kralja, premda nebiše od onizih okrunjenih. I tako rečeni poglavica bi pokaran s' ričmam oštrim od svoga kralja Isbošeta, koi razserdivši se reče mu: ja toliko vrimena imadoh miloserdje sverhu kuće Saulove, i učini tebe kraljem Israelskim, i branih te od tvojih neprijateljah, da neupaneš u ruke Davidove, a ti mene karaš zarad jedne žene: Bog me pedipsao, ako ja neučinim Davidu sve ono što mu je Gospodin obećao, i neprivedem vas puk Israelski pod njegovu zapovid. Siromah Isbošet nesmide mu na to odgovoriti ništa, jer ga se kruto bojaše. Poče dakle od toga vrimena Abner činiti ugovore s' Davidom da mu pridade kraljestvo od svega Israela, nagovarajući poglavice i starešine puka da ostave Isbošeta, a pridruže se s' Davidom, s' kojim je Bog Israelski. I razumivši se sa svim poglavicam Israelskim, dili se put Ebrona k' Davidu, sa samo dvanaest poglavitiih od Israela, s' njime utverdi govorenje, i način kako će ga učiniti kraljem, i privesti vas Narod Ebrejski pod za-

povid njegovu, pak počastivši se Gospodski, i poklonivši se Davidu, povrati se nazad veseo puno.

Joab u to vrime nahodjaše se s' Davidom, jer biše pošao tirati nike lupeže i gorske pustaije, koje izsikavši vrati se u Ebron malo posli nego Abner izašao biše iz grada, i razumivši kako je k' Davidu dolazio, počastjen bio, i s' velikim poštenjem odpravljen, raztuži se žestoko, noseći mu nenavidost, zaradi brata Asaela koga Abner pogubio u velikoj potribi biše; a još veće, bojeći se da mu Gospodstvo poglavito od vladanja vojske David neoduzme, i Abneru, kakono mudriemu, stariemu i vitezu boljemu, nepridade. Zaradi toga dakle ulizavši prid Davida, poče mu govoriti, da je zlo učinio, imadući u ruci neprijatelja, od one verste pustiti ga, koi je došao (reče) izviditi stanje tvojih gradjanah, vojske, i mogućstva tvoga. Pak nekazavši Davidu, posla za Abnerom sluge, da ga od strane Davidove čine povratiti nazad, za zboriti još ništo otajno s' njime. Sluge dostigavši ga, rekoše mu kako im Joab naredio biše, i tako se povrati nazad, a Joab ga dočekavši prid gradom, pozdravi ga, s' njime se poljubi, i reče mu, da ima ništo skrovito prišapljati mu. Siromah Abner nenadajući se privari, na neviri odstupivši malo od svojih ljudih, pristupi k' njemu, a on izvadivši nož ubode ga na privari, i na tverdoj viri.

Kralj David kada razumi svoga dobročinioca taku smert nemilu, zaplaka gorko, i razžalosti se tako kruto, da nije jadnii nikada do toga vrimena bio, pak poče kleti Joaba, i vas njegov rod i pleme, da iz njegove kuće neima nikada služba, bolest, žalost, ni erdja izaći. Ukopa ga David velikim poštenjem, i plačem čudnovatim, spaminjuci njegovu mudrost, junaštvo i smert od nevirnoga Joaba uzrokovanu.

Posli smerti Abnerove malo živi kralj Isbošet, jer dva lupeža opaka, Rekab i Benaja imenom, ulizavši u dvor Isbošetov, i našavši ga spavajući, odsikoše mu glavu, i

doniše je k' Davidu u Ebron govoreći mu: Evo svitla kruno glava Isbošetova neprijatelja tvoga, koi iskaše glavu tvoju; cinjahu ovi opaki sinovi primiti veliki dar i gospodstvo od Davida, ali primiše smert, jer ih čini isti čas pogerdnom smertju umriti. A Israelitjani videći da je kuća Saulova na skončanje došla, i da Bog Davida pomaže na sve strane, poslaše k' njemu svoje starešine i poglavice da ga poznadu i odaberu za kralja sverhu svega Israela; i tako s' velikim veseljem bi okrunjen, i nazvan kralj Israelski. A pri njegovu krunjenju nadje se vojske tri stotine i dvadeset i četiri iljade vojnikah od svega Israela, koji došli za poznati ga bihu, i pristaše u Ebromu tri dni u veselju i radosti velikoj. Hrana vojsci bi pripravljena ne samo od Davida, kuće Judine, ni kolinah bližnjih, dali jošter od kolina Zabulonova, Isakarova, Neftalinova, i od ostalih koji bihu iz daleka došli, i donili brašno, smokve, groždje, vino, ulje, volove, ovnove, i ostalo sve što je od potribe.

Na 2951. Do godine danah, posli gori rečenoga krunjenja, kralj David skupivši silovitu vojsku diže se prid njom za osvojiti grad tverdi Jeruzolim, koi se biše sam uzderža u slobodštini, nebudući ga do toga vrimena osvojili Israelitjani. Došavši dakle David pod rečeni grad, i uzdajući se gradjani u tverdost njihovih zidovah, počeše (rugajući se) govoriti da sami hromci i slipi mogahu ga obraniti, a ostala vojska neka s' mirom piva i počiva. Razumivši David Jeruzolimitjanah oholost, dade naredbu vojsci da udari na grad, i oni (reče) koi pervi skoči na bedene, i istira slipe, i kljaste, koji će (kako se hvale) grad braniti, bit će zapovidnik najstarii od sve vojske moje. Budući dakle vojska na grad udarila, najpervi se nadje Joab koi skoči gradu na beden, i bi dostojan imati sve vojske Davidove poglavito starešinstvo.

Osvojivši dakle David Jeruzolim prinese unj svoje pristolje, i prozva se grad Davidov; u komu sagradi lip dvor i polaču, zidovim takodjer tverdjim, i lipšim njega

opasa, i u njemu trideset i tri godišta, a pria toga sedam godištah u Ebronu, kraljeva.

Na 2958. Razumivši Filišteani kako David osvoji Jeruzolim, i kako ga srića naslidjaše, za nedatmu se toliko uzveličati, skupiše vojsku puno veliku i strahovitu, koja ulize u zemlju žudinsku, i utabori se blizu Jeruzolima u dolini žigantskoj ; a pria toga bihu osvojili Betlem, i u njega svoje vojnike postavili. Videći David tu vojsku nenadnju, i neimadući vrimena skupiti svoje Izraelitjane, pobiže s' malom vojskom na planinu Odola zvanu. I budući teško ožednio, poče govoriti : ah da mi se je napiti iz gustirne Betlemske, koja je blizu vratah. Čuvši to tri mladića slobodna Davidova, ne rekavši mu ništa, učiniše juriš po srid vojske Filištejske, dodjoše do gustirne rečene, zagrabiše vodu, i doniše je Davidu, koi nehti je piti, nego je prolivši prikaza Bogu na posvetilište, govoreći: Bog sačuvao da se ja napijem kervi ovizih mojih junakah, koji su se metnuli na izgubljenje svojih glavah, za ugasiti žedju moju.

Potom toga upita Boga, bili udario na Filišteane, i budući mu odgovorio da udari slobodno, i da će ih pridati u ruke njegove, i tako budući učinio, razbi ih, izsiče i odnese svu njihovu odoru, još i lažljive Bogove, koje donili bihu, ter ih svekolike na vatri sažeže. Do nikoliko vrimena posli rečenoga razboja, opet Filišteani vojsku skupiše protiva Davidu, ali ih s' pomoću Boga razbi i brez broja porazi.

Na 2959. Posli kako David ponizi Filišteane, dodje mu u pamet priniti korablju Božju, koja pribivaše u gradu Kariatarimu, u svoj grad Jeruzolim, i poznajući da ta stvar poglavicam i svemu puku ugodna biše, posla ulake po svoj zemlji Israelskoj neka naviste misnikom i puku, da u dan zabiliženi imadu se naći u Jeruzolimu, za priniti rečenu korablju s' poštenjem velikim u grad Davidov. Skupivši se dakle u Jeruzolimu neizbrojeni puk i mnoštvo veliko misnikah, s' kojizim se Da-

vid dili put grada Kariatiarima. Stavivši dakle korablju na jedna kola nova, i uvezavši volove pod kola, povedoše je s' velikim veseljem, pismam duhovnim, i zvonenjem svake verste tamburah, trubaljah i sviralah. A sinovi Abinadabovi, u koga kući korablja staše, Oza i Ajo imenom, idjahu uz kola, upravljajući ih da se nenakrive, i korablja nepadne; ali budući se približali k' Jeruzolimu, počeše se volovi obadati, i tako se nagnu korablja da padne, a Oza priterčavši, poče je izpraljati, i u taj čas ubi ga Gospodin Bog ter padne na zemlju mertav. *Dva uzroka kažu tomačitelji za koje pokara Bog rečenoga Ozu, pervi za dat im razumiti da korablja Božja neimadiše se potezat od volovah, nego s' velikim poštenjem, bogoljubstvom, poniznostju i strahom biti nošena od misnikah. Drugi zašto se uzdaše Oza u svoju samo snagu, cineći da Bog nije verstan brez njegove pomoći uzderžati korablju.*

Ožalosti se David za Ozom i pristraši veoma, ter nehti korablju nositi u grad, ni u kuću svoju, nego je čini postaviti u kuću Obedemovu, u koga kući pista tri miseca danah, i napuni Bog blagósovim kuću njegovu, davši mu u svemu obilnost veliku I razumivši David kako je Bog blagosovio kuću Obedema i kuću njegovu, čini opet doći vas puk i sve misnike od kraljestva, s' kojim se dili put kuće rečenoga čovika, i s' velikim poštenjem čini je nositi od misnikah, udarajući u trublje, svirale, tambure i od svake verste sladkozvonje, i pivajući složnopivaoci aliti muzici pisme duhovne, s' jednom sladkostju svemu puku ugodnom: Izmedju ostalih čuše se pivati ovi glasóviti Pivaoci: Eman, Eran i Asaf. Misnici pak noseći korablju, na svako šest koračajah stavahu, i na posvetilište po jednoga vola i ovná Bogu prikazivahu, i tako slidiše do polače Davidove, u kojoj bi korablja postavljena, i na posvetilište sedam volovah i sedam ovnovah prikazano.

Namisli David sagraditi jednu Cerkvu lipu i veliku, u

kojoj ima pribivati korablja Božja, i hvaliti se Gospodin od puka svoga; ali mu reče Bog po ustah Natana proroka, da toga nečini, jer sin (reče Natan) koi će se od tebe poroditi, sagradit će kuću Božju. I tako Cerkva Jeruzolimska bi sagradjena od njegova sina Salomuna, a njemu Bog dopustiti nehti, budući mnogu kerv prolio, svega života vojujući. Sa svim tim metnu se pripravljati vas lis potribiti za zgradju Cerkve.

Na 2960. Utverdivši David pristolje svoje u Jeruzolimu, namisli boj biti sa svim kraljim okolostojećim, i poniziti neprijatelje puka Israelskoga; i za tu sverhu skupivši vojsku udari na Filišteane, razbi ih i izsiče mnoštvo veliko na puno mistah, i osvoji Get i Meteg poglavite gradove njihove. Diže vojsku protiva Moabitanom, izsiče ih, zasužnji, i pod harač metnu. Dili se s' vojskom protiva kralju od Sobe, Adareseru imenom, razbi mu vojsku, i posiče dvadeset iljadah pišacah, osvojivši sedam iljadah konjah, i iljadu kolah. Osvoji mu Tebat, i Kume gradove, i odnese sve što u njima bolje biše, navlastito tuč mnogi, od koga njegov sin Salomun sali stupe, i druge stvari lipe u Cerkvi Jeruzolimskoj. Udari potom toga na kralja od Sirie, razbi mu vojsku, porobi kraljestvo, i osvoji grad poglaviti Damašak, i svu Siriu podloživši pod oblast svoju, metnu je pod harač. Na isti način osvoji Idumeu, i Jeneral njegov Abisai imenom, posiče osamnajest iljadah neprijateljah u dolini Solinskoj. Joab takodjer poglaviti Jeneral Davidov, malo posli na drugomu mistu razbi Idumeance, i posiče ih dvanaest iljadah, i osvojivši sve njihove gradove, postavi u nje svoje vojnike, a kraljestvo podloži pod harač.

Biše David na vojevanju puno srićan, na svakom mistu dobivši, a nigdi neizgubivši, jer nepitajući Boga, nečinjaše ništa, i tako na sve strane bi slavodobitnik, da se svuda razglasi njegovo ime, slava i junaštvo? Zapovidaše svom vojskom njegovom Jeneral Joab, sestrić

aliti netjak njegov, junak silni i glasoviti, ali oholac, i osvetitelj žestoki. Josafat prikazivaše šuplike aliti *naški* molbe; Saraja biše sekretar veliki; Banaja zapovidnik vojnikah inostranacah, koji se zvahu Ceretjani, i Feletjani; sinovi Davidovi takodjer imadihu vladanja perva u dvoru njegovu; Sadok i Abiatar bihu dvi poglavice Misničke, koji imadihu oblast u stvarmam duhovnim, i nada svim misnicim, kakono sada Papa kod nas. A kako se dogodi da se u to vrime dva ova velika misnika nahodjahu, u kratko ću kazati: kada kralj Saul posiče Akimeleka velikoga misnika, koi Davidu biše dao mač Goliatov, kako je rečeno gori, i ostale sve sinove njegove izvan jednoga, koi uteče, tada na misto njegovo učini Sadoka, a David s' druge strane poznade za velikoga misnika Abiatara sina Akimelekova, koi biše utekao, i k' Davidu u pustinju pobigao. Budući se pak David po smerti Saulovoj učinio kralj od svega Israela, i u to vrime oba se ova velika misnika živa nahodeći, pusti ih David oba u miru i veličanstvu pribivati, Abiatara u Jeruzolimu a Sadoka u Gabaonu.

Na 2967. Kada David bižaše tamo amo od progonstva Saulova, nemogući naći ni prid jednim kraljem čestit pokoj, ni utočište, izvan prid Naasom kraljem Amonitanskim, i zato mu David nosaše veliku ljubav, čast i poštenje, vraćajući mu dobro za dobro primljeno. Budući pak rečeni kralj Naas pošao s' ovog svita, i sin njegov Anon sio na prištolje otčevo, David posla mu svoje poklisare, da mu se raduju novomu uzvišenju, i prožaloste s' njime Otca njegova s' ovog svita pošastje. Ali budući kralju Anonu lažljivo rečeno od poglavicah, da nije David poslao poklisare s' njime se radovati, ni žaliti Otca mertva, nego za izviditi grad, kako ga može lašnje osvojiti, razserdivši se, učini nakazne ljude Davidove, obrivši svakomu polovicu brade, i odrizavši polovicu njihovih dolamah, pak ih pusti naružene poći k' Davidu Gospodaru svomu. I poznavši zlo koje učinio

biše, i osvetu Davidovu, koja se sverhu njega politi imadiše, poče na sve strane vojsku kupiti i druge kralje na pomoć zvati, za moći se braniti od Davida ako bi došao protiva njemu.

Kada David ugleda nakazne svoje poklisare i razumi pripravu, koju činjaše kralj Anon, razserdi se protiva njemu, posla Jenerala Joaba s' vojskom velikom, da pedipše neharno dilo njegovo, kojega se vojska utaborila biše blizu grada Medale; a pomoćnici njegovi stahu na polju ispod grada u Taboru, na koje Joab snažno udarivši razbi ih, potira i mnogo iljadah posiče; a oni koji bihu blizu grada, videći razbijene pomoćnike (a to bihu najveće Siriani) pobigoše u grad i u njemu se zatvoriše. Pokaravši dakle Joab Davidove neprijatelje, povrati se veseo u Jeruzolim.

Adareser kralj od Sobe, od Davida pridobiven, kako je rečeno gori, i pod harač njegovo kraljestvo postavljeno, hotiući se osvetiti, i od Davidove oblasti osloboditi, poče nagovarati kralja Anona potajno, da se opet digne s' vojskom protiva Davidu, i da će ga pomoći što god veće mogao bude. Posla takodjer svoje poklisare u Siriu, aliti Mesopotamiu iskati pomoć od Sirianah, i tako se skupi vojska kojoj broja nebiše, za udariti na Deržave Davidove, koi razumivši za rečenih kraljah pripravu i odluku, skupi strahovitu vojsku, i on isti dili se prid njom priko Jordana, gdi se Siriani utaborili bihu; koji snažno na Davida udariše, ali s' pomoću Božjom David berzo ih razbi, posikavši četerdeset iljadah konjanikah, i sedam stotinah uhvati od boja kočijah, posikavši vojnike koji u njima biahu; pogubivši takodjer i velikoga poglavicu vojske Sirianske imenom Sobaka.

Piše Kalmet da u tom boju poginulo biše izvan rečenih konjanikah, četerdeset iljadah pišacah, i sedam iljadah uhvaćeno kolah; ali sveto Pismo nemeće, nego kako je rečeno gori. Adareser s' ostalim kraljim uteče

sa samo pedeset i osam iljadah vojnikah, a David slavodobitnik povrati se u Jeruzolim.

Na 2969. Do godine danah posli rečenoga razboja budući se kralj od Sirie, i svi ostali podložili Davidu, izvan Anona kralja Amonskoga, koi se još u oholosti deržaše, David posla vojsku, i prid njom svoga Jenerala Joaba, koi posli nego porobi zemlju njegovu, obside grad poglaviti, Rabat imenom; a David medjuto podloživši na sve strane svoje protivnike lipi u Jeruzolimu mir uživaše; i ustavši se jedan dan po podne iz postelje, uzadje na tavan, aliti šetalo, koje biše sverhu pokrova polače njegove, i po rečenomu tavanu šetati poče, odkolem ugleda jednu ženu sasvim lipu i prikladnu, gdi se gola pere na tavanu sverhu pokrova od svoje kuće: *Ovake tavane verhu pokrovah kućah, i sada derže ljudi istočni.* Ulizavši dakle Davidu u serce lipota žene vidjene, posla slugu da izvidi čija je, i kako se zove, komu reče, da je žena Urie Etea, koi se tada u vojsci Joabovoj nahodjaše, a njoj ime biše Betsabea, koju David čini k' sebi doći i požude bludne ispuniti; i učinivši grih od priljubodinstva, zače Betsabea i kaza Davidu, koi za pokriti grih i sramotu svoju i njezinu piše knjigu Jeneralu Joabu, da mu pošalje oficiala Uriu Etea, a Joab budući ga poslao, i on prid Davida došao, ispita ga kralj što se čini u vojsci i kako se vlada Joab; počastivši ga pak gospodski, reče mu da podje kući svojoj spavati i počinuti do sutra. Ali Uria nehti poći kući, ni spavati svojom ženom, nego leže spavati s' ostalim oficialim Davidovim prid vratmi polače kraljeve. Znadući David da nebiše k' ženi dolazio, ni s' njome spavao reče mu: jer vrativši se s' duga puta nisi pošao počinuti u kući svojoj? Odgovori mu Uria: Korablja Božja, moj Gospodar Joab, i sva tvoja vojska leže na polju verhu zemlje gole, a ja da idjem u kuću moju spavati sa ženom na mekahnu dušeku? Neću doisto ni po jedan način. Reče mu David da postoji još do sutra,

pák da će mu knjigu dati za ponit je Joabu. Počasti ga Dadid i tu večer i golemo napoji, uzdajući se da će poći k' ženi, i s' njome spavati za oglasit da je dite Uriino, a ne koga drugoga, ali Uria ni po jedan način nehti poći kući svojoj. I tako David za pokriti jedno zlo, namisli učiniti kako i učini drugo gore, napisavši knjigu Joabu, da postavi Uriu gdi prilasno može poginuti, i tako Joab učinivši, pogibe berzo Uria, a David uze Betsabeu za ženu sebi.

Na 2970. Budući David učinio dva velika griha, od priljubodinstva i ubojstva, dodje k' njemu Natan, prorok od Boga poslan, ter mu od strane Božje na ovi način govoriti poče: Dva čovika bihu u gradu jednomu, jedan bogat a drugi siromah; bogat imadiaše ovacah i volovah dosta, a siromah neimadiše izvan jedinu ovcu, i došavši putnik niki u kuću bogatca, nehti mu zaklati ovcu iz stada svoga, već uzamši, onu jedinu, koju siromah imadiše počasti čovika putnika. Razserdivši se David protiva bogatcu reče: u istinu govorim da je dostojan smerti, a za ovcu ima vratiti četiri.

Ti si oni čovik bogatac, reče mu Natan, tebe je gospodin Bog obogatio i uzvisio davši ti kuću gospodara tvoga, njegove žene, imanje i kraljestvo, a ti tomu nebudući zadovoljan, Uriu Etea jesi pogubio i njegovu ženu sebi uzeo. Cića toga (govori ti Bog) neće odstupiti mač od kuće tvoje, uzet će ti žene na oči tvoje, i dat će ih drugim. Ti si učinio potajno, a on će prid očima svega Israela. Ali David iz dubine serca svoga pokajavši se reče: sagrišio sam Gospodinu; i tada mu Natan reče: Gospodin Bog prinese grih tvoj, nećeš umriti, ali jesi uzrok bio da neprijatelji Božji psuju i zlo govore protiva njemu zaradi tebe, sin tvoj, koi se je od Betsabee rodio umrit će.

*Biše se grih Davidov od jedne i druge verste, ne samo po svoj zemlji Israelskoj očitovao, nego li još*er *i po drugim mistim neznabožacah, ter počeše psovati,*

i zlo govoriti od Boga, da je uzvisio jednoga priljubodivca i ubojicu, što bi ga imao pokarati i saterti, da ga na svitu nije.

Posli kako Natan svoje govorenje doverši, posla Bog smertnu bolest na sina koga mu Betsabea rodila biše; a David to videći poče za dite postiti, plakati, moliti i žestoku pokoru činiti na zemlji ležeći, i s' nikim se nerazgovarajući. Ali Bog hotiući ispuniti ono što rekao biše, umri mu sin dan sedmi; a David zahvalivši Bogu, ustade se i otide tišiti Betsabeu, koja u velikoj žalosti staše, s' kojom posli toga imade sina, mudroga Salomuna imenom, od koga biti će govorenje naše na svoje vrime. David pak zadovoljnu pokoru učini za svoje grihe plačući i Pisme Pokore pivajući do svoje smerti.

Joab Jeneral Davidov deržaše obsidnut grad Rabat, kako je rečeno gori, i budući ga tako jako obladao i stiskao da se braniti gradjani više nemogahu, napisa knjigu Davidu da ga dodje osvojiti, i posidovati, neka je slava njegova a ne Joabova. I tako se dili David s' mnogom vojskom, ter ga lasno osvoji, i s' nemilom smertju nesrićne gradjane čini umriti, odnesavši sve što se u gradu lipše nahodjaše; izmedju ostalih stvarih plemenitih odnese krunu od zlata, koja staše na glavi Merkoma Idola, lažljivoga Boga Amonitanskoga, koja potezaše jedan talenat, to jest osamdeset i pet libricah, i četernaest unačah, po svidočbi Kalmetovoj; kruna rečena biše svakolika dragim kamenjem urešena.

Poče se ispunjivati sverhu Davida i kuće njegove proročanstvo Natana proroka.

Na 2972. Ubi Absalon lipi Amona brata svoga, a sina najstariega Davidova, zarad uzroka koi slidi: imadiše Absalon sestru po otcu i materi, imenom Tamar, koja biše priko načina lipa, kakono i on, koje lipota prignu na zle misli Amona gori rečenoga po otcu brata

njezina, želeći s' njome bludno sagrišiti, i nemogući mu doći do ruke, jer u dvoru majke svoje bi s' velikom pomljom gojena i skrovito (kako je običaj dćerah kraljevih) deržana, za njom čeznjaše i svaki dan sanjaše.

Ali po nauku i svitovanju svoga rodjaka Jonadaba sina Seme brata Davidova, učini se bolestan i podje leći u postelju, za imati na koi način sestru Tamaru, i grih opaki s' njome učiniti. David, cineći da se zbiljnim načinom razbolio biše, podje ga obaći, koi mu poče govoriti, da nemože blagovati ništa, već da bi mu sestra Tamar došla, skuhala i donila blagovati, i tako David neznajući propastne misli njegove, čini je k' njemu doći, koja spravivši blagovanje, ponese mu blagovati, a on njoj tada očitova svu opaku odluku i željn putenu; koja osta izvan sebe, čudeći se što govori, i ponukujući ga da se te mahnitosti i opačine prodje. Ali Amon od sotone napastovan i od bluda zaslipljen, nemogući ispuniti povoljno što namislio biše, izverši na silu, i tako učini sramotu veliku sestri svojoj, kući i sam sebi, a Boga uvridi za najveće.

Absalon brat njezin ugledavši je plačnu, i porušenu, i razumivši uzrok plača, i porušenja, reče joj da negovori nikomu ništa, a on u sercu odluči Amona do zgode perve ubiti. Do dvi pak godine danah učini sobet veliki u kući svojoj osobitoj, koju imadiše blizu grada Efraima, u vrime kada mu se strizjahu ovce, i poče moliti otca Davida, da se dostoji doći na sobet, sa svom braćom svojom, ali David nehtijući poći, bi stegnut s' velikim molbam pustiti mu sve sinove svoje, i tako veseli se diliše na sobet brata Absalona. Biše Absalon dao svojim naredbu, da kada vide Amona vinom pritisnuta, udare s' nožim na njega i da ga ubodu, i da će on za tu stvar kralju odgovoriti, i tako sve bi izveršeno, Amona ubiše, a ostali skočivši na mazge pobigoše.

Davidu berzo zao glasnik dodje, kažući da su svi sinovi njegovi pobijeni, a on te glase nenadne razumivši

skoči se na noge, razdri od žalosti svite svoje, a njega gledajući poglavice, i dvorani po isti način učiniše, pavši s' njime na zemlju gorko zaplakaše. Ali njegov sinovac Jonadab, koi Amonu biše neharan nauk dao, kako je gori rečeno, poče mu govoriti: neće biti istina kralju moj, da su svi sinovi tvoji poginuli, nego sam Amon, jer ga odavna zlo gledaše Absalon. U to isto vrime ugledaše se kraljevi sinovi plačni za bratom Amonom, koje David vidivši, štogod se razgovori, ali se za tri godišta ne ostavi plakati sina Amona. Absalon medjuto pobiže kralju od Jesura, i nemogući ga otac imati u ruke, za dati mu dostojno pedipsanje, najposli po molbi jedne mudre žene Tekuite i Joaba Jenerala prosti mu, i primi ga u milost svoju na 2977.

Na 2981. Absalon napunjen oholosti, i slave izprazne, diže se protiva Otcu Davidu, za pogubiti ga, i ugrabiti na silu krunu i kraljestvo njegovo, kako se pak i na koi način odverže u kratko ću kazati.

David premda biše dopustio sinu Absalonu povratiti se u Jeruzolim, sa svim tim nedopusti mu priti prida se za dvi godine danah, i zato biše puno smutjen i ožalostjen. A posli dvi godine danah, posla slugu po Joaba Jenerala da dodje k' njemu, za poslat ga k' Davidu, neka ga moli, da ga pusti doći prida se, ali Joab nehtijući k' njemu doći, opet šalje po njega da svakojako dodje, i nehtijući ga Joab poslušati razserdi se, pak posla sluge da upale žito Joabovo, koje biše na svojoj njivi posijao, koje jurve nareslo i sazorilo biše. Podjoše sluge Absalonove, i kako im biše zapovidio onako učiniše. Joab razumivši štetu učinjenu, podje k' njemu, i poče mu govoriti: zašto sluge tvoje užegoše moje žito? Komu Absalon odgovori: dvakrat sam te moleći poslao zvati, da dodješ k' meni, i da mološ otca moga neka me pusti prida se doći za viditi obraz njegov, oli neka me barem posiče, a ti nisi htio, zato dakle činio sam upaliti tvoje žito. Razumivši Joab njegovo govorenje i želju o-

tide i kaza Davidu svaka, koja Absalon učinio i rekao biše: a on ganuvši se na miloserdje posla ga zvati, koi kada dodje, pade prid noge otca svoga, pitajući od njega proštenje; i David poljubivši ga prosti mu sve zlo, koje učinio biše.

Imadući dakle Absalon slobodu pervašnju, zače u svojoj pameti izmaknuti otcu svomu kraljestvo, i za tu sverhu učini sebi od velike cine kočie, i dobavi iz drugih kraljestvah konje plemenite, ter ih uvezavši pod kočije, aliti kola, idjaše po Jeruzolimu, i okolo njega s' velikom oholostju, a prid njim pedeset ulakah, kakono prid jednim kraljem terčaše. I za primamiti sebi puk Israelski svakoga pozdravljaše, tako da se po svemu Israelu njegova lažljiva ljubav razglasila biše. I ne samo na taj način nastojaše uspeti se na pristolje Israelsko, nego li još suviše odvraćajući puk od ljubavi otca svoga Davida, govoreći onizim, koji na pravdu dolazahu i gubljahu, da imadu pravicu, ali da jim neima ko pravdu činiti: koće me staviti (reče) za sudca sverhu zemlje da k' meni dodju svikolici, i da jim pravedno sudim? Govorenje tvoje brate (reče) vidi se meni dobro, i pravedno ali zaludu kada te neima ko slušati, ni pravicu učiniti. Tako on čineći svaki dan, poteže za sobom veći dio puka Israelskoga, plemićah, i poglavicah najvećih s' kojizim učini ugovor, da se imadu dignuti protiva Davidu, ubiti ga, i kraljestvo izmaknuti. Videći dakle svoje vrime podje prid Otca, i od njega poče testir, aliti dopuštenje pitati, da ga pusti poći do Ebrona: jer sam se (reče) zavitovao poći u Ebron onda kada sam pobigao od pravedne seržbe tvoje. David neznadući za njegovu zloću ni odluku, pusti ga poći u Ebron. A on posla medjuto poklisare po svoj zemlji Israelskoj, neka naviste puku, da kada čuju glas trublje, proglase da Absalon kraljuje u Ebronu, i to budući učinjeno, dodje sa svih stranah k' njemu mnoštvo veliko vojske vičući iza svega glasa: neka žive kralj Absalon. Izmedju ostalih poglavicah, i

versnih ljudih, primami k' sebi najmudriega vićnika Davidova Akitofela imenom, s' kojizim se David u najvećoj potribi služaše.

Berzo k' Davidu dodje jedan glasnik, ter mu nevesele donese glase, da je Absalon kralj učinjen, i da ga vas Israel nasliduje; koi razumivši te nenadne glase, reče dvoranom, i od grada glavarom: bižimo odmah, jer ćemo svi poraženi biti. I tako David ostavivši samo deset svojih ženah suložnicah u dvoru kraljskomu, i sa ono malo vojnikah, što svedjer sa sobom deržaše, a to bihu ceterjani, i feletjani inostranci, ali silni i puno virni junaci. Imadiše izvan toga šest stotinah junakah od grada Geta, koji mu vazda virni bihu, i ovi idjahu prid Davidom kada bižaše. Prišavši dakle David priko potoka Cedronskoga, uputi se k' Jordanu, putujući bos, i plačući gorko on, i vas puk koi ga naslidovaše. Medjuto dodje za njim Sadok poglavica misnički, Abiatar, i mnogi misnici, noseći korablju božju, kojim David reče, da se s' korabljom povrate nazad u Jeruzolim, jer ako volja Božja bude, opet ću se reče povratiti k' vami, ako li Bog hoće da poginem, neka bude volja njegova. Samo od vas želim biti oznanjen, kada dodje Absalon s' vojskom, kako i po koi način mogu se osloboditi od njegova progonstva. Ali kada razumi da se Akitofel biše pridružio k' Absalonu, još se veće poplaši, uzdahnu, zaplaka, i Boga moliti poče govoreći: Gospodine Bože učini molim te da vića i nauk Akitofelov nebude od moga sina primljen; znadiše bo David, da nauk rečenoga Akitofela, nemože nigda zaludan ni prazan biti, i zato se veće njega sama bojaše nego sve ostale vojske Absalonove. Izašavši David bos sa svim pukom na planinu, i okrenuvši se k' gradu Jeruzolimu, prostri se po zemlji i pokloni Bogu, moleći ga da mu se smiluje. Medjuto dodje k' njemu jedan verstan i pametan vićnik njegov, imenom Kužai iz Araka, stari prijatelj Davidov, s' odlukom da ga nasliduje u njegovoj velikoj potribi.

Ali mu David reče: Ako ti želiš pomoći mene, podji u Jeruzolim, ter kada dodje s' vojskom Absalon, čini se viditi da si mu prijatelj i da si došao k' njemu za vićnika, pak viće i svìt koi davati bude Akitofel čini da nebude primljen od sina moga, i tako opravivši, veće mi pameti dati nemoreš. Posluša ga Kužai i otidje u Jeruzolim, a u isto vrime dodje s' vojskom i Absalon. David medjuto slidjaše svojim putem k' pustinji; i došavši k' jednom varošu zvanu Baurim, izadje suprot njemu čovik, od kuće Saulove, imenom Semei, i poče psovati, proklinjati, i svim rugama ružiti Davida, govoreći mu, da je kervolija, sin Belialov, čovik nepravedan, od Boga pokaran, od sina prognan, jer si reče, nepravedno ugrabio kraljestvo Israelsko, iskorenuvši kuću Saulovu; i tó govoreći bacaše se kamenjem pram njemu da ga udari. Nemogući takove psovke podniti jedan od njegovih Jeneralah, Abisai imenom, brat Joabov, a netjak Davidov, poče mu govoriti: ima se dakle dopustiti psu jednomu, da na oni način psuje Gospodara našega kralja? idjem ovi čas odsići mu glavu.

Ali David reče netjaku: slidimo mi našim putem, a neka on mene psuje, Bog je oni koi ga je poslao protiva meni, a ko je on koi smi reći Bogu, zašto si to učinio? vidite braćo, da isti sin moj ište glavu moju, a nećete da jedan tudjinin, od kuće Saulove reče riči nakazne protiva meni? pustite neka govori, kad tako Bog hoće, ko zna ter mi se smiluje za ove psovke današnje; i počinuvši u rečenomu mistu Baurim za malo vrimena, digoše se i podjoše put Jordana.

Medjuto biše Absalon ulizao sa svom vojskom u Jeruzolim i u dvor otca svoga, u komu našavši deset ženah Davidovih, izvede ih na tavan aliti šetalo, koje biše sverhu pokrova polače Davidove, i na oči svega puka učini pogerdu otcu svomu, bludno grišeći s' njegovim ženam, a svojim matjeham, a to on učini po nauku rečenoga Akitofela, neka može puk poznati, da mir medju

otcem i sinom nemože biti veće nikada. I tada se ispuni proročanstvo Natanovo, koi Davidu navistio biše, da će mu drugi spavati s' njegovim ženam, ne otajno nego na oči svega Israela; i na onomu tavanu, aliti šetalu Bog dopusti da mu se taka sramota i pogerda od svoga sina čini; jer kako čovik sagriši onaku i pokoru podnosi.

Akitofel medjuto dade svìt i nauk Absalonu na ovi način: da mu dopusti poći sa samo deset iljadah vojnikah tirati Davida umorna, i pristrašena, na koga udarivši iznenada, bit će (reče) u taj čas razbijen i posičen, tako ćeš ti brez nikakve muke posidovat njegovo kraljestvo. Ovi svìt bi ugodan Absalonu, i poglavicam vojske; sa svim tim (Bog tako hotiući) reče mu da će se svìtovati i s' Kužai, koga biše za tu sverhu David poslao, kako je rečeno gori. Došavši dakle rečeni Kužai i razumivši svitovanje Akitofelovo, poznajući da je za Davida puno zlo i nesrićno, poče davati nauk protivan Akitofelovu, i na ovi način govoriti Absalonu: A neznaš li svitla kruno, ko je otac tvoj, i kakve silne vojnike ima sobom? A sada razserdjeni, da već nemogu gore, bìti će se deseterostruko veće nego su običajni, a može biti da se je do sada utverdio u kakvoj planini, kojoj se doći lasno nemože, da ako ga po nesrići Akitofel nedobije, moglo bi se dogoditi zlo veliko, to jest vojska tvoja izgubivši uhvanje dobiti ga, mogla bi k' svojim kućam pobignuti, oli se istomu Davidu pridružiti. Evo dakle nauk moj: skupi vojsku koliko igda možeš veću, neka bude brez broja, kakono pisak morski, pak ćemo ga tada poći tirati po svim mistim, planinam, i gradovim doklem ga nenadjemo i nepogubimo. Ovi nauk po milosti Božjoj bi primljen a bačen Akitofelov; koi znadući da će na taj način David dobiti, i njega posli na smert iskati, pobiže kući svojoj, i obisi se.

Kužai medjuto izašavši iz dvora kraljeva, otidje potajno i kaza Sadoku i Abiataru misničkim poglavicam što

je u zboru rečeno, i nauk koi biše dao Akitofel, a oni mučem poslaše k' Davidu Jonatu i Akimasa, sinove svoje, koji za tu sverhu stahu izvan grada sakriveni, za dati na glas Davidu svaka, koja se protiva njemu činjahu, i zborahu. Ali malo glave nepogubiše, jer budući ih ugledalo jedno dite, i u gradu kazalo, otidoše za njima vojnici, ali po milosti božjoj bihu oslobodjeni, i tako dodjoše k' Davidu, ter mu svit, i nauk koga biše Akitofel dao kazaše, i rekoše, da bîži koliko pria priko Jordana; i tako David učinivši na svu prišu sa svojim vojnicim, dodje u jedan grad s' onu stranu Jordana, koi se zove Maanaim, i onde se koliko bi moguće utverdi.

Absalon budući skupio vojsku puno veliku od svih mistah Israelskih, učini za Jenerala najvećega Amasu rodjaka svoga, a netjaka Davidova, od Abigail druge sestre njegove rodjena, a perva se zvaše Servia, majka Joabova, i tako dva rodjaka bihu glavari najstarii od dviuh vojskah protivnih. Dili se dakle Absalon sa svom vojskom *iskati* Davida, s' kojom prišavši Jordan, utabori se u mistu zvanu Galaad. A David medjuto, učinivši nove zapovidnike, na misto onizih, koji ga bihu odbigli, i na službu Absalonovu pošli, pribroji i razredi vojsku koju imadiše, i na tri je dila razdilivši, jedan dio dade Joabu, svomu sestriću, drugi njegovu bratu Abisai, a treći Etai Geteaninu inostrancu, ali virnu vitezu. Koliko pak vojske imadiše, sveto pismo nekaže, ali budući na troje razdiljena, kako je rečeno, cinim da je biše dosta, premda puno i puno manje nego u Absalona, sa svim tim, budući vojnici stari, boju učni, jedan njegov za puno Absalonovih valjadiše.

David hotiaše poći prid vojskom, ali mu Joab i ostali glavari nedadoše, noseći razloge, da Absalon neište drugoga, nego samu (rekoše) glavu tvoju, a ostalo sve on derži za ništa, jer poginuvši ti sam, on je kralj brez nikakva drugoga boja, a nas da i porazi, ostavši zdrav ti, korist je učinio malahnu, ostavši mu u životu oni,

koi s' pomoću kraljah može ga s' pristolja dignuti; dakle ti ostani u gradu, a mi ćemo s' pomoću Božjom i tvojim blagosovom poći, i s' njime se pobiti. I tako David ostade u gradu Maanaimu, priporučivši sina Absalona ne samo glavarom, nego li još i svim vojnikom da ga nesmiču, ako bi im do ruke došlo. Uputi se pak vojska Davidova, i našavši Absalonovu na polju Efraimskomu utaborenu, udari na nju tako naglo, serdito i žestoko, tako jedino, složno i razredeno, da Absalonova smetena, brezredna, i pristrašena poče nazad bižati, i natiravši ih Davidovci na jedne visoke stine, počeše niza stine skakati sunovrat, i veće ih vrat polomi, nego ih sablja posiče, i koplje probode.

Videći nesrićni Absalon da nije moguće vojsku pristrašenu zauzbiti, i u red postaviti, pobiže i on na mazgi svojoj priko jedne guste dubrave. Ali od velike hitrosti i terke vijući se dug perčin za njim, zape mu se za jedan ogranak i ostade viseći o ogranku, a mazga proleti izpod njega, koga našavši Joab Jeneral viseći, probode s' kopljem, i s' dušom ga rastavi, pak zapovidi trumbečijam, da zatrubivši čine vratiti vojsku, neka više netira, i nesiče Israelitjanah, kojizih tada dvadeset iljadah ostade mertvih.

Slidi plač Davidov za Absalonom, i povratjenje u Jeruzolim.

Jeneral Joab posla Kuži k' Davidu da mu kaže dobre, srićne i čestite novine. Malo posli njega podje kratjim putem Akimas sin velikoga misnika Sadoka, koga straža od grada ugledavši na svu prišu terčući zavika i dade na znanje Davidu, cineći da je vojska razbijena, i čovik biži u grad od neprijateljah; ali mu David reče: kad je sam nosi dobre glase, a nebiži, jer bi se još i drugih ljudih vidilo. Pogledavši straža vidi drugoga na vas mah terčući, i zavikavši kaza Davidu, koi mu reče: ako je

sam i on neboj se ništa, nosi dobre glase. A medjuto budući došao Akimas poklonivši se do zemlje kralju reče: Bog te uzderžao kralju, tvoja je vojska dobila. Reče mu kralj: moj sin Absalon je li živ? Nehti mu kazati, već reče da nezna. Medjuto došavši Kuži drugi glasnik, i poklonivši se govorit poče: Kralju i Gospodaru moj, nosim ti dobre glase, vojska je tvoja zadobila. Je li u životu moj sin Absalon upita ga David? Oni koji su iskali glavu tvoju (reče mu Kuži) svi jesu pogubili svoje.

Poznavši David, da je poginuo Absalon, što bi se imao veseliti, ono se teško ožalosti, ter polivši se vas suzam, na vas glas nabrajati poče, spominjući često sina i govoreći: Absalone sinko moj, sinko moj Absalone, jer ja pria tebe nepogiboh, Absalone sinko moj, da nečujem tvoju smert nemilu. Nitko nesmiaše k' njemu pristupiti ni razgovoriti ga, i tako sve veselje okrenu se u plač i neveselje. A vojnici kada razumiše plač Davidov, razserdiše se i zlo od njega govoriti počeše na ovi način: sada poznajemo da on za nas nemari ništa, i da bi volio sve nas viditi mertve, nego da je dušmanin njegov, i svega kraljestva poginuo; mi za izbaviti njega od smerti našu kerv prolivamo, a on zato i nehaje, hotiući bolje kervnika nego svoje virne vojnike.

Najveće se budući razserdio Jeneral Joab, ostavivši vojsku podje prid Davida, pak mu oštro i oholo govoriti poče: ti si danas Davide smutio svu vojsku tvoju, koja je spasila tebe i tvoju kuću, ljubeći one, koji te ljube. Vidim sada očito da bi ti s' našom kervlju (kad bi mogao) odkupio i povratio na svit sina Absalona. Izadji dakle prid vojnike, ukaži im veselo lice tvoje, i zahvali im na ljubavi koju su ti učinili, ako li ćeš u napridak viditi jednog čovika na službi tvojoj, i bit će gora smutnja poslidnja od perve. Nemogući David učiniti drugo, otare se od suzah, učini se silom veseo, i prid grad izašavši side kod vratah, ter s' veseljem dočeka vojnike i zahvali im na ljubavi serčenoj.

Absalon (govori sveto Pismo) tako lip i pristao biše, da se od dna pete do verh glave u njegovu kipu gruboće naći nemogaše. A sverhu svega rešaše ga perčin čudnovati, koga dlake vijahu se, kakono žice zlatne, ter gospoje s' njima svoje kose rešijahu, po svidočbi tomačiteljah.

Israelitjani Absalonovi naslidnici, navlastito oni koji bihu od kolina Judina, videći se pridobiveni i poznajući zlo koje učinili bihu ostavivši Davida, medjuse razgovarati se počeše: Absalon je poginuo, jer mi nebismo pošli dovesti u Jeruzolim našega staroga kralja Davida, koi nas je od Filišteanah i svih ostalih progoniteljah oslobodio. Davidu njihovo govorenje budući dokazano, posla im ljubeznjivi pozdrav, i na ovi način govorit im čini: Što će reći da moja braća Israelitjani slide se doći k' meni, za dopratit me u Grad moj? Dodjite dakle braćo slobodno kakono vašemu kralju i bratu, ja ću svakoga gerliti i milovati kakono sam i do sada; a još suviše zaklinjem vam se da ću Amasu netjaka moga, kogano ste bili za vašega poglavicu uzeli, učiniti za Jenerala verhu sve vojske moje, na misto Joaba. Biše se David protiva Joabu razljutio žestoko zarad ubojstva Absalonova, oštrih i oholih ričih, s' kojimi pokara Davida zarad plakanja sina svoga, i tako ga skide s' vladanja, ali mu neizadje, kako mišljaše, a to ćete viditi malo posli.

Primivši Žudili sladko i ljubeznjivo ponukovanje Davidovo, skupiše se i uputiše k' Jordanu, za poklonit se Davidu, i dopratit ga u Jeruzolim. Ostalih Israelitjanah veći dio nedodje s' njima, jer ne bihu oznanjeni, i zaradi toga razserdiše se protiva Žudilom, aliti Žudincem, jer brez njihova znanja po Davida bihu došli za dovesti ga u Jeruzolim. Ali budući im oni oštro odgovorili svadiše se, i razdiliše se medju se, a od toga razdiljenja bi uzrok jedan Israelitjanin, imenom Seba od kolina Benjaminova, koi zatrubivši u trublju reče: Israelitjani povratite se u vaše kuće: mi s' Davidom neimamo posla nikakva, on naš

kralj nije. I tako okrenuvši za sobom vas Israel, to jest deset kolinah Israelskih, sama kuća Judina ostade naslidujući Davida; koi došavši u Jeruzolim, naredi Amasi novomu Jeneralu da kupi vojsku po svoj zemlji žudinskoj, i da s' njome dodje u Jeruzolim treći dan, s' kojom (reče) otići imaš protiva mojim odmetnikom. Otide Amasa kupiti vojsku, i nebndući došao treći dan, kako mu je kralj naredio, dozva prida se Abisai svoga netjaka, a brata Joabova, ter mu ovako govoriti poče: Seba sin Bokrin namislio je gore zlo činiti, nego je učinio moj sin Absalon, uzmi dakle svu moju vojsku koja se sa mnom ovde nahodi, i podji ga tirati, pria nego se u kakvu gradu utverdi i odmetnike sakupi.

Abisai digavši vojsku iz Jeruzolima, kako mu naredjeno biše, podje na svu prišu za pogubiti rečenoga smutljivca Sebu, i došavši blizu Gabaona, ugleda se Abisai s' vojskom koju po žudii pokupio biše, i sdruži je s' vojskom Abisainovom. Joab nahodeći se s' bratom Abisai u vojsci i noseći veliku nenavidost Amasi svomu rodjaku komu David (kako je rečeno) biše njegovo Jeneralstvo dao, podje ga pozdraviti, poklonivši mu se do zemlje, pak himbeno zagerli ga, poče ljubiti, i medjuto dobavivši se noža ubode ga, i pade Amasa na zemlju mertav, a on stade na njegovu mistu za vladaoca sve vojske Davidove; s' kojom se dili iskati Sebu, koga našavši u gradu Abeli obsidoše ga, i sa svih stranah navalivši za osvojiti ga, gradjani za izbavit se od smerti, bihu usilovani odsići glavu Sebi, i dati je u ruke Joabove, koi ponizivši i podloživši vas Israel pod zapovid Davidovu vrati se u Jeruzolim slavodobitnik, i bi Jeneral od sve vojske Davidove kakono i pria, jer ga sva vojska dobrovoljno slušaše i ljubljaše.

Na 2983. Nemogući Filišteani podniti da Israelitjani koji u prošasta vrimena njima podložni bihu, uživahu čestitost, mir i slobodštinu pod vladanjem Davidovim, vojsku veliku skupivši na nje udariše; protiva kojim David se s' vojskom diže, razbi ih i mnoge posiče; ali i

on u tomu boju malo neizgubi glavu, nasernuvši na njega jedan snažni i čudne veličine žiganat imenom Jesbi od roda Refaimskoga a to će reći *žigàntskoga*, koi imadiše koplje veliko od osam libricah teško, i ovi budući udario na Davida malo se zlo nedogodi, ali priterčavši njegov netjak Abisai odsiče žigantu glavu. I od toga vrimena zabraniše glavari Davidu, da na vojsku neidje.

Drugi put se pobiše s' Filišteanim u mistu zvanu Gazera, ter ih i tada razbiše i poniziše, u komu boju silni junak Davidov Sobocai imenom posiče strahovita žiganta po imenu Safaima. U istomu mistu Gazeri bi treći boj i mejdan, na komu posiče brata Golie žiganta jedan Israelitjanin imenom Elkanan iz Betlema ; četverti boj bi učinjen u Getu, u komu posiče strahovite veličine, snage i pogleda žiganta Jonatan sinovac rodjeni Davidov. Ali niki govore, da ovi žiganti izgiboše u početku kraljevanja Davidova; i to može biti istinitie, nego u dospitku njegova vladanja.

Kralj David imadiše u svojoj vojsci ove glasovite junake i vitezove, koje Sveto Pismo imenuje, i u kratko njihova junaštva kaže. Pervi i najveći biše Jesbaam, koi sam svojim kopljem jedan dan pogubi tri stotine neprijateljah.

Za njim drugi biše Eleazar sin Dodin, koi nahodeći se jedan put u boju s' Filišteanim, i budući Filišteani potirali vojsku Davidovu sam on i Jesbaam rečeni pobignuti nehtiše, nego se opriše protiva svoj vojsci Filištejskoj, ter ih Eleazar tako izsiče, da mu ruka za sablju, sikuć ih, i mašući priresla biše. A Israelitjani koji pobigli bihu, videći što oni čine, uzeše slobod, ter se povrativši nazad, udariše na nje, i poraziše mnoštvo Filišteanah.

Trećega Pismo Sveto kaže Semu imenom koi kada se jednom pobiše Filišteani s' Israelitjanim, i ovi budući pobigli, sam Sema opri se, i posiče jedno mnoštvo veliko neprijateljah.

Posli ovih slide junaci glasoviti, malo manji od ona tri perva. Jedan biše Abisai brat Joabov, a netjak Davidov, koi jedan dan s' kopljem probode trista ljudih. Posli njega imenuje se Bunaja, koi izmedju ostalih junaštvah, ulizavši u jednu gustirnu, i našavši u njoj lava s' njime se pobi i ubi ga. Drugi put udari na njega Arapin s' kopljem, žiganat veliki, a on u ruci neimadiše drugo, nego štap izmače mu koplje, i s' njime ga probode. Sveto Pismo trećega neimenuje, i to će biti (govori Kalmet) Joab Jeneral Davidov oli Sabokai koi strahovita žiganta ubi. A izvan rečenih vitezovah biše ih na glasu pedeset i tri, ali ne kakono imenovani gori.

Na 2987. Posli gori imenovanih napastovanjah koje David podnese i pridobi, poče uzivati lipi mir i pokoj u gradu svomu Jeruzolimu. Ali za malo taj njegov pokoj biše, jer ga poče napastovati sotona na oholost, to jest da pribroji puk svoj za znati koliko ga je; i tako Joabu Jeneralu naredi, da uzme ljude pametne, i da s' *njima* podje pobrojiti vas puk kraljestva svoga. Joab poznajući da je to jedna oholost i slava izprazna govorit mu poče: Bog svemogući uzmnožao stokrat veće put tvoj nego je kralju moj, a ti se toga prodji, jer na se i puk svoj može doći cića toga kakvo pokaranje Božje. Ali David hotiući vidit ispunjeno što naredio biše, dili se Joab s' poglavicam mnogim od grada, i podje po svemu kraljestvu brojiti puk Israelski. Posli pak devet misecih i dvadeset danah dodje u Jeruzolim s' brojem puka, koga dade kralju Davidu, i nadje se od Israela osam stotinah iljadah vojnikah, nebrojeći staracah, ženah, ni dice, a od kolina Judina pet stotinah iljadah versnih i podobnih za pobiti se, nebrojeći dva kolina Israelska to jest Levina ni Benjaminova.

Dodje potom toga David u poznanje zla koje učinio biše, i stegnut od grizodušja, kleče na zemlju i poče vapiti k' Bogu govoreći: sagrišio sam veoma u ovom dilovanju, ali te molim Gospodine da mi se smiluješ,

jer sam ludo učinio. Dodje malo posli k' njemu prorok, imenom Gad, poslan od Boga neka mu reče, da od tri biča, aliti pedipsanja odabere koi hoće, ali glad za sedam godištah, oli rat za tri miseca, u komu ćeš gubit, a nećeš nigda dobiti, oli kugu za tri dni: Uzdahnuvši David reče: sa svih stranah zlo, ali volim upasti u ruke Božje nego ljudske, jer je veliko miloserdje njegovo; i tako obra kugu, koja ni kralju neprašta. Poče dakle moriti kuga sutra dan, i umori u malo vrimena sedamdeset iljadah čeljadi, od mista zvana Dan do Bersabee. I došavši Andjeo Božji u Jeruzolim s' mačem u ruci da Jeruzolimitane porazi, ugleda ga David, pak vikati, i plakati na ovi način poče: ja sam Gospodine Bože oni koi sam sagrišio i nepravedno učinio, a ovce moje što su ti učinile? obrati Gospodine mač prama meni, i kući mojoj, a nemoj puka moriti cića grihah mojih. Videći Gospodin Bog plačna i pokorna Davida reče Andjelu: dosta je, ne više. I tada pristade kuga moriti, ali David nepristade do svoje smerti plakati, ni pokoru činiti. Psalmi njegovi s' kojim Boga hvaljaše, jesu puni otajstvah nebeskih, sladkosti, i svake duhovne kriposti, s' kojizim se sveta cerkva služi za slaviti i hvaliti stvoritelja Boga.

Poče potom toga činiti priprave za cerkvu, koju sin njegov sagraditi imadiše, neizbrojene našavši meštre od stinah, koji imadu stine kresati i diljati, stupove od mramora načinjati, i svaka za cerkvu Božju urešiti i lipo pripravljati, meštre takodjer za diljati daske, grede, i druge lipe stvari od cedra načinjati dovesti čini David s' mnogo iljadah argatah, aliti saraorah, koji imadu svaki pošao činiti, za korist cerkve Božje. Potom toga budući namislio sina svoga Salomuna metnuti na pristolje svoje, govoriti mu poče: moja je želja bila uzidati Bogu jednu cerkvu lipu i plemenitu, ali mi nedopusti te milosti, jer su ruke moje u kerv ljudsku umočene, bijući boj od mladosti do starosti, nego mi

reče Bog, da sin moj koi će se od mene poroditi sagradit će cerkvu njegovu. Ti dakle moj sinko, koi ćeš stupiti na vladanje Israelsko, imaš Bogu tu čast učiniti; a evo sam ti sve što je potribito pripravio.

Na 2988. Budući David sa svim ostario, Adonia sin njegov, a brat po otcu i materi Absalonov, od Agite kraljice oba rodjeni, nadiže glavu još za otca živa da će kraljevati sverhu Israela. Pomoćnici i nagovornici njegovi bihu mnoge poglavice Israelske, navlastito Joab Jeneral i veliki misnik Abiatar, koji nastojahu Adoniu postaviti na pristolje Davidovo. I zaradi toga Adonia, koliko da je jurve kralj učinjen, mnoge kočie, konjike i sluge pribavio biše; a suviše pedeset ulakah koji imadu prid njim terčati; niti ga otac pokara kadgod zašto to činiš? Biše bo i on sa svim lip, kakono i Absalon starii brat njegov. Učini posli toga sobet kraljski na koi zazva Joaba, Abiatara poglavicu Misničkoga, mnoge glavare i svu braću svoju izvan Salomuna, Sadoka drugoga poglavicu Misničkoga, Natana proroka, Banaje, i glavarah vojske Davidove. A taj sobet učinio biše rečenim poglavicam da ga poznadu i proglase za kralja.

Medjuto dodje Natan prorok k' kraljici Betsabei majci Salomunovoj, ter joj na ovi način govoriti poče: nečuješ li da Adonia sin Agite kraljice kraljuje, a Gospodar naš David za tu stvar i neznade? Poslušaj me dakle ter sahrani život tvoj i sina Salomuna. Otidi i ulizi prid Davida, pak mu reci ovako: nisi li se Gospodine moj kralju zakleo meni službenici tvojoj, da će Salomun sin moj kraljevati posli tebe, i da će siditi na pristolju tvomu, zašto dakle kraljuje Adonia? i tako ti prid njim govoreći, ja ću medjuto ulisti k' njemu, ter ću potverdit i ispuniti govorenje tvoje. Betsabea obsluživši svitovanje Natanovo, ulize prid Davida i sve mu reče kako je biše naučio prorok. Medjuto dodje i Natan, koi poklonivši se kralju do zemlje poče mu govoriti, kako je Adonia sobet

veliki učinio, zazvao sve sine Davidove, a svoju braću izvan Salomuna, Joaba velikoga Jenerala, Abiatara misnika, i mnoge poglavice koji mu čestitu sriću u vladanju nazivlju i kraljem ga imenuju. Razumivši David take glase zakle se, da neće drugi na njegovu pristolju siditi izvan Salomuna. Pak naredi rečenomu proroku Natanu, Sadoku velikomu misniku, Banaji sinu Jojade i ostalim dvora i vojske poglavicam govoreći im: uzmite sina moga Salomuna, postavite ga na mazgu moju, povedite ga s' vojskom k' točku Jonskomu, pak zatrubivši u trublje, neka vas puk dodje, onde ćete ga proglasiti kraljem Israelskim, i s' velikim poštenjem činit ga sisti na pristolju momu.

Slidi govorenje od Salomunova uzvišenja.

Na 2989. Salomun sin kralja Davida i žene Betsabee od rečenih gori poglavicah i vojske Davidove bi s' velikom slavom i poštenjem kod vode Jonske proglašen i učinjen za kralja Israelskoga s' pivanjem i zvonenjem od svake verste sviralah, trumbetah i tamburah, pomazavši ga svetim uljem Sadok misnički poglavica. Posli pak kada svaka ispuniše, povratiše se s' njime k' dvoru Davidovu naslidovani od svega puka Jeruzolimskoga, koi nepristavaše vičući: Neka žive Salomun kralj Israelski. Side dakle Salomun na pristolju Otca svoga Davida, komu se pokloniše svi glavari i gospoda čestitu mu sriću navištujući. Ali kada nesrićni Adonia i njegovi prijatelji, koji tada na sobetu se nahodjahu razumiše Salomunovo uzvišenje, ostavivši terpezu, veselje i blagovanje kud koi znadiše onde bižaše; a Adonia najveće se bojeći, pobiže u kuću Božju, uhvativši se otara i posvetilišta, i nehti ga pustiti, dok mu Salomun ne dade tverdu viru, da mu neće učiniti zla nikakva; koi mu na ovi način odgovori: Ako budeš dilovati kakono čovik dobar, neće ti biti zla nikakva; ako li budeš zlo činiti zlo će te i

stignuti ; podji u miru tvomu. Primivši Adonia taki odgovor dodje prid brata Salomuna, i pavši na kolina, ponizno mu se pokloni, on mu reče: podji mirno k' tvojoj kući.

Poznajući David da se približalo biše vrime od njegove smerti, čini dozvati pridase sve poglavice, glavare, gospodu i svake verste zapovidnike, kojima ovako poče govoriti: budući volja Božja taka, da mu sin moj Salomun, a vaš kralj sagradi cerkvu, evo sam za tu sverhu pripravio kamenje, srebro, zlato, tuč, gvoždje, drago kamenje, i ostala svaka za narešenje cerkve potribita. A izvan toga postavio sam u aznu za trošak koi će biti, sto iljadah talenatah zlata, i milinu, ali deset stotinah iljadah talenatah srebra: *Talenat svaki nosi sto i dvadeset i pet libricah rimskih, a osamdeset libricah i četernaest unačah francuskih po svidočbi Kalmetovoj.*

Izvan toga (reče David) sahranio sam za prikazati Bogu posvetilišta tri iljade talenatah zlata iz Ofira, i sedam iljadah talenatah srebra. Ako koi od vas hoće štogod prikazati Bogu, može doniti, i na ovi dan Gospodinu prikazati i posvetiti. Tada svi glavari od najvećega do najmanjega obećaše dati, što koi verstan bude; i tako buduči učinili, nadje se mnogo zlato, srebro, midje, tuč i ostala prikazana na službu i poštenje Božje. David videći njihovo bogoljubstvo, napunjen duhovnoga veselja, ovako Boga slaviti poče: Tebi se Bože pristoi veličanstvo, slava, poklon, poštenje, mogućstvo, slavodobitje, bogatstvo, jakost i vladanje. Od tebe smo sve ono primili, što ti danas mi sluge tvoje prikažujemo, zahvaljujući ti na velikoj ljubavi tvojoj. Uzderži Bože puk tvoj u ljubavi tvojoj, i čini da svedjer pude poslušan, i obslužitelj zakona tvoga: Daruj momu sinu Salomunu serce ispunjeno, čisto i u svemu doveršeno, neka bude tebe ljubeći, obslužitelj pravi tvojih svetih zapovidih. Naredi posli toga govorenja. da se čine posvetilišta, i bi

prikazano Bogu sutra dan, iljadu volovah, iljadu ovnovah, i iljadu jaganjcah, i s' velikim veseljem i bogoštovstvom.

Na 2990. David star od sedamdeset godinah podje s' ovoga svita, u krilo Abramovo, pun dostojanstvah i dobrih dilah, posli nego kraljeva u Israelu četerdeset godištah. Ali pria nego se s' dušom rastavi, dozva prida se sina Salomuna ter ga ponukova da obslužuje zakon Mojsiev, nepristupivši Božje zapovidi. Posli toga naredi mu da nepusti Joaba Jenerala svojom smertju umriti, nego kako je on (reče) pogubio dva principa Israelitjana, to jest Abnera i Amasu svoga rodjaka, onako ti po pravdi imaš pogubiti njega. Po isti način smaknuti imaš Semei sina Jerina koi me je psovao, i name se kamenjem bacao, kada sam bižao od progonstva tvoga brata Absalona. Ja budući mu se zakleo, da ga pogubiti neću kada dodje prida me proštenje pitati, nisam ga po pravdi smaknuti mogao; tebi dakle obadva pridajem u ruke, da ih po pravoj pravdi pedipsaš, kako su dostojni; i to sve bi od Salomuna izveršeno malo posli smerti Davidove, kako će se viditi.

Adonia gori imenovani brat Salomunov, nemogući podniti da Salomun kraljuje, poče o smutnji nastojati s' pomoću Abiatara velikoga misnika, Joaba Jenerala i drugih nemirnih ljudih. Ali Salomun znadući za njihov slog i dogovor, naredi Banaji da ubije Adoniu, i tako bi učinjeno. Dozva pak prida se Abiatara misnika velikoga, govoreći mu ovako: ti si dostojan smerti, ali budući nosio korablju Božju prid Davidom otcem mojim i njega u progonstvu naslidovao, praštam ti i nećeš poginuti, sa svim tim, velikoga misnika dilo činiti nećeš, ni u Jeruzolimu pribivati, nego imaš odmah poći u Anatol misto tvoje. I tako se ispuni proročanstvo rečeno Eli velikomu misniku, da će iz njegove kuće biti prinešeno misništvo u drugu kuću. Ostade dakle sam Sadok za misničkoga poglavicu.

Joab Jeneral videći što se od Adonie dogodi, pobiže u pribivalište Gospodnje, ter se uhvati otara Božjega. Ali nehtijući iz kuće Božje izaći, zapovidi Salomun Banaji do ga u njoj ubije, i osveti kerv pravednu dvajuh principah prolivenu; Banaja pogubi ga kod otara, kako mu naredjeno biše. Posli toga do malo godinah čini odsići glavu psovaocu Semeji, kako dostojan biše.

Na 2991. Očistivši Salomun svoje kraljestvo od smutljivacah, oženi se dćerom kralja od Egipta, kojoj otac, izvan ostalih stvarih, dade za perćiu svoj jedan grad veliki imenom Gazer. Potom toga podje u Gabaon za prikazati Bogu posvetilišta: koi mu se ukaza u snu, posli nego mu iljadu prikazao biše posvetilištah, govoreći mu: pitaj od mene što hoćeš dat ću tebi. Salomun mu na ovi način odgovori: Gospodine ti si učinio veliko miloserdje sa slugom tvojim Davidom, učinivši ga velika, i mene si hotio sisti na pristolje njegovo, dite jedno, mlado, nerazumno, i nenaučno, postavljeno za sudca puku veliku, komu neima broja: dajmi Bože mudrost i znanje da umim pravedno suditi, i zlo od dobra razabrati. Bi ugodno Bogu pitanje Salomunovo, koi mu ovako reče: nebudući pitao duga života, bogatstva, ni život neprijateljah tvojih, dajem ti taku mudrost i znanje da pria tebe mudrii čovik na svitu nie bio, niti će se posli tebe roditi; a sverhu toga dat ću ti bogatstvo, slavu i poštenje koje nijedan od kraljah prošastih nije imao, i ako budeš naslidovati stope otca tvoga Davida, dat ću ti i život dug.

Povrativši se u Jeruzolim, i budući učinio sobet kraljski svim poglavicam i dvoranom svojim, dodjoše pridanj na sud dvi žene bludnice, moliti ga da im pravdu učini. Jedna ovako govoriti poče: molim te Gospodine da mi pravo sudiš, ja i ova žena pribivamo u jednoj kući, mi dvi, drugi s' nami nitko; porodih ja dite, porodi i ona treći dan: ova žena ležeći u postelji sa sinom svojim uduši ga obnoć spavajući, koga užamši

mertva, postavi u krilo moje, a moga živa i zdrava odnese, neznadući ja zato ništa, jer sam bila nevoljna zaspala, a kada se prenuh, hotiući sina podojiti, nadjoh ga mertva, ali poklem se svanu razgledah ga, i nadjoh da dite moje nije: daklem pravedni sudče sudi i čini da mi povrati ova žena moga sina.

Ali druga poče na drugi način govoriti: da nije istina kako ona kaže, nego da je ona njezina ukrala i svoga mertva njoj u krilo podmetnula. Tako se pak puno vrimena inadeći, da je ona, a druga da nije već ona, svi glavari stahu zamišljeni, kako bi se mogla ta parnica razmersiti, i što im Salomun imadiše odsuditi. Ali naliven Božje mudrosti, reče ovako: Donesite mač prida me; koga kada donese sluga reče: razsicite dite na dvi pole, ter jednu polovicu dajte jednoj a drugu drugoj. Ali ona koja biše prava mater plačući govoriti poče: nemoj ga kralju sići, nego ga podaj svega njoj. Odgovori ona koja mu mater nebiše: ni meni, ni tebi, nego da se ima razsići. Poznade tada Salomun koja biše prava majka ditetova, ter ga njoj dade govoreći: podajte dite onoj koja govori, da se nesmiče, jer je ona prava majka njegova. I tada vas Israel poznade mudrost Salomunovu.

Poglaviti Salomunovi vićnici, pomoćnici i vojske vladaoci bihu ovi: Sadok veliki misnik, Banaja sve vojske Jenerališim, aliti vlastiti zapovidnik, Azaria sin Sadokov, Elioref i Aja bihu sekretari, aliti otajni pisaoci, Josafat sin Ailudov veliki kančelir, Azaria sin Natana proroka biše sverhu onizih, koji stahu uz kralja, Zabud misnik sin rečenoga Natana Proroka imadiše veliko pristupište kod kralja, Aisar sve njegove kuće prigledalac i upravitelj, a biše Adoniram sverhu svih haračah i davanja, koja se kralju pristoje prigledalac i nareditelj.

Priprava za svakdanja njegova i dvoranah njegovih blagovanja bihu ova: trideset mirah brašna običajnoga, deset volovah uhranjenih i opritiljenih, dvadeset volovah od paše, i sto ovnovah, nebrojeći sernah, jelinah, di-

vokozah, ni ostale divjači; kokošiuh, tukah, golubićah, ni letućih ostalih. Deržaše četerdeset iljadah konjušaricah u različitim mistim gdi mu stahu konji podkolni, oliti od kočiah; i dvanaest iljadah konjušaricah konjah za jahti od sedla. Mudrost pak njegova bi sasvim čudnovata, nikakva se mučnost naći nemogući, koju prilasno razmersio nebi, poznajući svake trave, i derveta vlastitost i kripost; sviuh živinah vodenih i zemaljskih, idjućih, plazućih i letućih narav i vlastitost njihovu. Upisa mnoge Nauke, i stvari duhovne puno sladke, ugodne i cerkvi svetoj koristne. I tako Salomun nadmašuje u mudrosti sve istočne mudrace i veleznance glasovite, kakono ti mudroga Etana, Emana, Kalkola i Dordu.

Na 2992. Salomun cerkvu Božju zidati poče, koje duljina biše lakatah devedeset, a širina trideset. Kada li biše digao u višinu devedeset noguh, učini jedan tavan, od koga opet je poče zidati u višinu devedeset noguh, tako da se činjahu dvi cerkve, jedna sverhu druge, i tako sva njezina višina biše sto i osamdeset noguh. Uzidana biše svakolika od stinah živicah, tako lipo okresanih, i od mudrih meštarah izdiljanih, da se znati nemogaše gdi bihu njih sastavci, nego se činjaše sva cerkva od jednoga kamena salivena, Iznutra bi oklopljena plemenitim daskam od cedra, a daske svekolike u čisto zlato obučene. Grede takodjer, tavan, i iznuternji cerkve pokrov zlatnim pločam čini obući i' oklopiti, i tako se sva cerkva činjaše da je od zlata čistoga uzidana.

Saliž nje biše od plemenitoga mramora; čavli aliti ekseri od čistoga zlata bihu svikolici. Učini izvan ostalih stvarih za službu Božju potribitih jedan otar od tuča, dvadeset lakatah u duljinu, dvadeset u širinu a deset u višinu. Čini saliti jedan sud od tuča, koi zarad veličine bi zvan' *more*, višina koga lakat pet biaše, deset širina a trideset okoliš, i ovi sud dvanaest volovah od tuča uzderžaše, u komu misnici perihu ruke, kada u cerkvu za činiti svoju duhovnu dužnost dolazahu. Stinodlljacah,

oliti od stinah meštarah biše osamdeset iljadah; saraocah, rečenih argatah, bi sedamdeset iljadah; zapovidnikah, upraviteljah, rečenih protah, tri iljade i tri stotine biše.

Kadionici, čiraci, aliti svitnjaci, tepsie, pijati, noži, nožice, oliti makaze, avani, boce, gostarice, sinije, i ostalo što za posvetilišta tribovaše sve od čistoga zlata i srebra bi učinjeno. I premda Sveto Pismo nemetje broj ovih stvarih, koje na službu Božju Salomun učini, sa svim tim glasoviti i virni Josip pisalac čudne stvari kaže, to jest izvan velike sinije od zlata, učini drugih manjih deset iljadah od zlata čistoga; kadionikah zlatnih dvadeset iljadah; deset iljadah zlatnih svitnjakah; osamdeset iljadah čašah oliti kupah sve od zlata; sto iljadah od zlata tepsiah, i dvista iljadah od srebra, osamdeset iljadah zlatnih pijatah, a dvakrat veće srebernih; malih kupicah od zlata dvadeset iljadah, a od srebra četerdeset iljadah. Ovo se čudo nenahodi u svetom Pismu, ali je stvar koja se može virovati; budući da Sveto Pismo govori ovako: *a biaše mnoštvo sudovah brez broja*, to jest stvarih gori imenovanih.

Cerkvu Salomun poče zidati četverto godište svoga vladanja, i dospi u sedam godištah. —

Na 3001. Dospivši Salomun cerkvu Božju hoti s' velikim poštenjem, i slavom da se donese iz Siona korablja Božja i postavi u cerkvu, zaradi toga naredi svim poglavicam, i starešinama puka od svega kraljestva svoga da dodju u Jeruzolim s' pukom što veće mogu u dan od njega odredjeni. I tako budući došao puk neizbrojni, diže se Salomun s' misnicim, diacim, složnopivaocim, aliti mužicim, sviračim, i od svake verste tamburčijama, naslidovan od poglavicah, vladalacah, plemićah, i od svake verste tamburčijah, i od svega puka, koi se tada u Jeruzolimu nahodjaše. Uzamši dakle misnici korablju Božju s' velikim poštenjem, i bogoljubstvom nošahu, pivajući složnopivaoci pisme sladke i Bogu ugodne, a svirači, trublječije, i ostali od svake verste zvonari svi-

rajući, trubeći i zvoneći. Prikazivahu se uz put mnoga posvetilišta, doklem je u cerkvu Božju unesoše, a poklem je na svoje misto postaviše, dvadeset i dvi iljade volovah, i sto i dvadeset iljadah ovnovah bi Bogu prikazano; misnici i diaci pivajući pisme Božje, a izmedju ostalih ovu: *Dajte slavu Gospodinu jer je dobar, jer je vikovnje miloserdje njegovo;* i ostalo do sverhe. Cerkva Božja medjuto napuni se oblaka, u komu biše došao Bog uzeti posidovanje cerkve, i posvetit je. Salomun tada kleknuvši na kolina, i dignuvši k' nebu ruke prid korabljom i otarom Božjim, poče činiti jednu molitvu dugu, u kojoj moljaše Boga, da pusti svoj blagoslov sverhu cerkve i puka njegova. Četernaest danah slidi Svetkovina, a petnaesti dan puk, primivši od kralja blagoslov, dili se u pribivališta svoja.

Dospivši Salomun svaka koja se Bogu pristojahu, poče zidati za svoje pribivalište jednu polaču čudnovate lipote i veličanstva, sto i sedamdeset noguh u duljinu, osamdeset i pet noguh u širinu, a pedeset i jednu nogu u višinu. A rečena polača bi uzderžana od četiri reda stupovah, rečenih kolonah, i svaki red biše od petnaest stupovah. Učini takodjer različite zgradje druge, i pridvratja čudnovatog veličanstva. Polaču takodjer gdi suditi imadiše, i pravice svomu puku pokazivati, u kojoj učini jedno pristolje lipo i plemenito, na komu siditi imadiše, od čistoga mramora, pokriveno s' daskam udiljanim od cedra, a daske sve bihu obučene u čisto zlato. Uzlazaše se na ovo pristolje po skalinim zlatom obučenim, kojizih biše deset, i na svakomu skalinu po jedan lav s' jedne i druge strane; komu pristolju nebiše prilike ni u jednoj kraljevini svita. Potom toga čini sagraditi polače svojoj kraljici, dćeri kralja od Egipta, ali toliko lipu i plemenitu da se lipša nemogaše izmisliti ni načiniti; i to sve bi u trinaest godištah dospiveno. Svi sudi s' kojizim se služaše on i kuća njegova, to jest pijati, tepsie, čaše, verči, bukare, i sve ostalo bihu od

čistoga zlata učinjeni, jer se srebro u ona vrimena za ništo deržaše i cinjaše.

Sagradi potom toga mnoge brodove kod Mora Cerljenoga, u to vrime njegova, i rečene brodove šiljaše u Ofir gdi se nahodjahu rude bogate i pritile od zlata, srebra i dragoga kamenja, koje vadiaše i u svoj grad Jeruzolim donositi činjaše; i tako učini se bogatii od svih kraljah svita. A izvan toga mnogi mu kralji karače davahu, nesmidući nijedan na njegovo kraljestvo udariti. Mudrost pak njegova budući se po svitu razglasila, dolazahu k' njemu mnogi mudroznanci, za izviditi jeli istina što se govori; a posli nego bi svojim ušima njegovu mudrost slušali, i veličanstva, bogatstva, lipotu cerkve, i zgradju čudnovatu njegovih polačah svojim očima vidili, začudjeni neumidihu govoriti.

Kraljica Saba od zemlje Arapske, slušajući glas njegove mudrosti, i veličanstva, podiže se s' darovim plemenitim, i od velike cine, za poklonit mu se i izviditi jeli sve istina što se govori. Ali kada vidi lipotu cerkve, dvora i bogatstva Salomunova, obilnost jistbinah, mnoštvo slugah, veličanstvo Gospode, i polačah lipotu, i mnoštvo konjah i kočiah, lipotu mladićah, koji prid njim idjahu obučeni u svilu i skerlet, s' perčinim (govori Josip pisaoc) posutim zlatom, ter bi se svitlasali kano ždrake sunčene, i čujući njegovo govorenje, i razlaganje, ostade izvan sebe, pak reče: Veća je mudrost tvoja nego je glas koga sam čula. Prikaza dakle kraljica Saba Salomunu sto i dvadeset talenatah zlata, a suviše mirise plemenite, i neprocinjene, koji se nebihu pria u Jeruzolimu vidili. Posli pak nego svaka izvidi, vesela puno povrati se u kraljestvo svoje, i s' darovim puno većim, nego ih ona biše Salomunu donila, i s' ditetom muškim u terbuhu, kako niki pišu, prem da to sveto Pismo nekaže, niti smo deržani virovati, koje, (govore) biše začela pribivajući sa Salomunom, od koga izadjoše kralji, koji se sada Pretjani zovu; i to oni isti svidoče.

Imadiše Salomun sedam stotinah kakono kraljicah, i tri stotine drugih manjih suložnicah; a budući da ga rečene žene, mnoge neznabožacah kraljah dćeri, činiše s' višine mudrosti svratiti i pasti u tmine Idološtovstva, sagradivši na poštenje njihovih idolah pogane cerkve, pak najposli klanjat im se, tamjan prikazati, i posvetilišta činiti. Ali Bog uvridjen i razserdjen puno, ukaza-mu se govoreći: raskinuvši kraljestvo tvoje, dat ću veći dio slugi tvomu, jer ti odbacivši mene, Bogove tudje zagerlio jesi: zarad Davida sluge moga, u vrime života tvoga tu stvar učiniti neću, ali će se izkoliti na sinu tvomu. I tako se dogodi, kako će se viditi doli. Živi Salomun šestdeset godištah, a kraljeva četerdeset u miru s' nikim rata neimadući.

Početak kraljevanja Roboama sina Salomunova.

Na 3029. Roboam Salomunov sin, po smerti otca svoga, za kralja Israelskoga stade. Ali treće godište njegova vladanja, odcipi se od njega deset kolinah Israelskih, učinivši za kralja slugu Salomunova imenom Jeroboama, i tako se izverši rič Božja. Samo dakle kolino iliti kuća Judina i Benjaminova naslidjaše Jeroboama sina Salomunova; i neka se vas dogadjaj lipo razumiti može u kratko ga kažem. Malo pria smerti Salomunove, nahodjaše se u Israelu jedan mladić imenom Jeroboam, puno pametan, hitar, i razuman u vladanju, i svitovnih stvarih upravljanju, koga kriposti Salomun poznajući, učini ga vladalcem kolina i kuće Josipove, oliti harakčilom sverhu svih haračah, i davanjah kralju pristojnih, učinivši ga suviše banom i gospodarom od mnogih banovinah. Idjući dakle jednom Jeroboam iz Jeruzolima, sriti ga na putu prorok Akia, koi ga zavede s' puta, da vidjen biti od nikoga nemože, iskinuvši sa sebe plašt nov, razdri ga na dvanaest parčićah, dilah, aliti komadićah, ter na ovi način govoriti poče: uzmi deset

dilah sebi od plašta ovoga, jer ti govori Gospodin Bog Israelski: raskinut ću kraljestvo Salomunovo, i dat ću ti deset kolinah Israelskih, nad kojim ti ćeš kraljevati, a to sve hoće biti zarad grihah Salomunovih, i ako budeš meni poslušan, obslužujući zapovidi moje, dugovično biti će kraljevanje kuće tvoje.

Primivši Jeroboam ovi veseli glas od proroka Akie, dili se svojim putem, i budući mudroznan i moguć u Israelu, poče otvorati put za ulisti na vladanje Israelsko, milujući puk, i odvratjajući ga od ljubavi Salomunove: ali bi dokazano Salomunu to njegovo skrovito dilovanje, i poče ga progoniti, i da se pogubi iskati, koi za sahraniti život, bi usilovan pobignuti u Egipat, i prista onde do smerti Salomunove. Posli pak kako umri Salomun, od poglavicah i starešinah puka bi zazvan povratiti se u svoju otačbinu. Budući pak došlo vrime da se ispuni proročanstvo Akie proroka, digoše se s' njime glavari i starešine od svega Israela prid novoga kralja Roboama sina Salomunova, neka im oblakša jaram od haračah i drugih davanjah, od kralja Salomuna na Israelitjane postavljeni. Ali budući od kralja samosvistna, koi svit staracah neslušaše nego mladićah jogunastih, primili oštar odgovor, to jest, da će od njega biti puno veće mučeni, nego su bili od Salomuna otca njegova, razserdjeni žestoko vikati počeše, da ga veće za kralja nepoznaju. Roboam za ukrotit ih i pomirit se s' njima, posla k' njima jednoga velikog Gospodičića, koga ugledavši skočiše se i kamenovaše, a to bi se i kralju dogodilo da utekao nebiše. A Israelitjani vrativši se nazad, okruniše za svoga kralja rečenoga Jeroboama, slugu Salomunova; ter od toga vrimena bi posve razdiljeno Kraljestvo Ebrejsko, jedan se zovući kralj Žudinski, koi u Jeruzolimu pribivaše, a drugi Israelski, i ovoga pristolje u Samarii biše. —

Na 3029. Roboam sin Salomunov, nemogući podniti na njegov sluga u Israelu kraljuje, skupi vojske sto i o-

samdeset iljadah, za udariti na njega, ali mu bi od jednoga proroka rečeno od strane Božje, da naprid ne idje budući volja istoga Boga da Jeroboam kraljuje u Israelu; i tako se sa svom vojskom vrati nazad. Ali nevirni Jeroboam videći svoje podložnike hoditi u Jeruzolim, za moliti Boga u cerkvi Salomunovoj, i prikazivati Bogu običajna posvetilišta, uzboja se da ga puk neodbije, i Kralju se Žudinskomu nepriloži; i tako za odbiti puk Israelski od kuće i službe Božje, učini Idole od zlata, govoreći puku: ovo su Israele Bogovi, koji otce tvoje izvedoše iz Egipta. I tako nevirni Jeroboam, u malo vrimena čini sve kraljestvo Israelsko Boga pravoga ostaviti, a kipom se zlatnim, to jest juncem od zlata salivenim klanjati, i za Bogove deržati.

Na 3032. Malo bolji budući kralj žudinski Roboam od Jeroboama rečenoga, zaboravivši se Boga i zakona njegova, sa svim kraljestvom svojim, zaradi toga Gospodin Bog, razserdivši se na njega, godište zabiliženo *podiže* za pokarati ga Sesaka kralja Egipskoga sa samo šesdeset iljadah konjikah, i brez broja pišacah, koi ulizavši u zemlju Žudinsku, brez miloserdja porobi je, osvojivši mnoge gradove, pak najposli podje s' vojskom i obside Jeruzolim, u komu Roboam kralj s' poglavicam pribivaše, prid koga budući ulizao prorok Semeja, ovako kralju i ostalim govoriti poče: ovo vami govori Bog: Vi ste ostavili mene, i ja sam vas ostavio u ruke Sesaka kralja Egipskoga. Pristrašeni mnogo, i ožalostjeni glavari s' njihovim kraljem, rekoše: Pravedan je Gospodin Bog. Videći Bog milostivi njihovo skrušenje, plač i poniženje, reče Semeji proroku: Vidim ih poniżene, zato posve razasuti, poraziti ni zapuštiti neću, dali ću im štogod dati pomoći, i osloboditi od ruke kralja Sesaka, ali hoću da mu služe, neka poznadu kolika je razlikost medju službom mojom, i kraljah zemaljskih. Ulize dakle kralj Sesak u grad Jeruzolim, i neučini (hotijući tako Božje miloserdje) nikomu ništa, ali od-

nese aznu iz kuće Božje, i polače kraljeve sa svim što bolje i lipše biše. Živi Roboam četerdeset godištah, a kraljeva sedamnajest u Jeruzolimu.

Na 3046. Abia sin Roboamov a unuk Salomunov, po smerti otca svoga u Jeruzolimu bi okrunjen, i kralj Žudinski je postao; koi ne mogući podniti, da jedan sluga njegova dida u Israelu kraljuje, i veći dio kraljestva posiduje, skupi vojsku veliku, četiri stotine iljadah vojnikah, i silenih junakah, ter se s' njima dili u zemlju Israelsku protiva Jeroboamu, ali i on budući skupio vojsku puno veću, to jest osam stotinah iljadah vojnikah snažnih, i mnogo kriposnih, uputi se s' njome susristi Abiu, koi ugledavši vojsku strahovitu, uspe se na jednu planinu, s' koje poče dozivati Jeroboama i vojsku njegovu, ovako im govoreći: Neznate li Israelitjani da je Gospodin Bog obećao Davidu momu šukundidu kraljestvo Israelsko i porodu njegovu u vike, a sada sluga dida moga, složivši se sa sinovim opakim raskide kraljestvo Israelsko, i na silu kralj se učini sverhu puka moga, i što je još opačie, učini junčiće zlatne, govoreći, da su ono Bogovi, koji naše otce iz Egipta izvedoše, ter obori vas Israel u Idološtovstvo, a mi Boga pravoga štujemo, i njemu se klanjamo, prikazujući mu posvetilišta po rukuh misnikah od kolina Aronova; sada dakle promislite jeste li versni s' Bogom boj biti? Na to njemu Israelitjani odgovora nedadoše, nego od svih stranah okolišivši ga spravljahu se udariti na njega. Abia to videći naredi misnikom da zatrube u trublje, i tako budući učinili, strah veliki obuja Israelitjane, na koje udarivši Abia s' vojskom, lasno ih pridobi, potira, i porazi pet stotinah iljadah. Porobi potom toga zemlju njihovu, i osvoji mnoge gradove; ali ne bi moguće imati Jeroboama u ruke, ni skinuti ga s' pristolja, jer tako Bog hotiše, zarad grihah Salomunovih. Povrati se dakle Abia slavodobitnik nazad u Jeruzolim s' velikim veseljem i poštenjem; ali treće godište svoga

vladanja život sverši ostavivši nakon sebe dvadeset i dva sina od različitih ženah.

Na 3049. Asa sin rečenoga kralja Abie bi okrunjen u Jeruzolimu. I ovi kralj učini ono što ugodno Gospodinu biše, dignuvši i bacivši sve Idole, koji se po nikim mistim nahodjahu. Protiva Asi diže se kralj Arapski s' deset stotinah iljadah Arapah, a imadiše i Asa trista iljadah snažnih vojnikah od kolina Judina, a dvista i osamdeset iljadah od kolina Benjaminova, prid kojim diže se prama kralju Arapskomu, imenom Zari. Budući se dakle približale vojske, Asa zavapi Bogu govoreći: Gospodine Bože naš, komu nije mučnie pridobiti vojsku veliku nego malahnu, budi nam u pomoći danas, jer mi u tebe se uzdajući došli smo boj biti s' našim neprijateljim, i to rekavši udari na ono mnoštvo Arapah, koje s' pomoću Boga potira, i sve izsiče; pak porobivši njihove gradove, sela i varoše, slavodobitnik nazad se vrati, s' neizbrojenim plinom i bogatstvom.

U to vrime umri kralj Israelski Jeroboam, na koga pristolje uzadje njegov sin Nadab, koi u zloćam nadadje otca svogà. Ali malo živi, jer od ovoga, koi slidi (po hotinju Božjemu) bi ubijen, sa svim njegovim opakim porodom i plemenom.

Na 3050. Baasa od kolina Isakarova stade za kralja Israelskoga; i ovi ubi Nadaba sina Jeroboamova i svu njegovu kuću, rod i pleme iskorenu, kako biše rečeno od Boga po ustah proroka, istomu Jeroboamu. Ali i Baasa u zloćam hoti naslidovati stope Jeroboamove, i zaradi toga posla mu Bog proroka govoreći, da će se kući njegovoj dogoditi ono, što se kući Jeroboamovoj dogodilo biše; koi što bi se imao pokoriti, razserdi se protiva proroku Božjemu, i čini ga pogubiti. Posli toga godište trideset i šesto kraljevanja Ase kralja Židinskoga, skupi Baasa vojsku veliku protiva Asi, što bi se imao uteći Bogu, uteče se kralju od Sirie, Benadadu imenom, poslavši mu mnogo zlato, izvadjeno iz azne kuće.

Božje, moleći ga da mu dodje na pomoć protiva Baasi kralju Israelskomu. Primivši kralj od Sirie toliko zlato prignu se na molenje kralja Žudinskoga, diže vojsku i porobi zemlju Israelsku.

Medjuto dodje prorok Božji, Anani imenom prid kralja Asu, ter mu govoriti od strane Božje poče, da je zlo učinio, izgubivši uhvanje u Boga, koi ga je od mnoštva Arapah i ostalih mnogih protivnikah oslobodio, a utekavši se jednomu neznabožcu, svomu neprijatelju, kralju od Sirie. Ovo govorenje nebudući kralju Asi ugodno, razserdi se, i postavi proroka Anani u tamnicu a mnoge druge pogubiti čini.

Kraljeva Asa četerdeset i jedno godište u Jeruzolimu, posli koga stupi na kraljestvo njegov sin, koi će se imenovati posli, kako se doverši skazanje od Baase kralja Israelskoga, njegova sina i drugih opakih posli njega. Kraljeva dakle Baasa u Israelu godištah dvadeset i četiri pun grizodošja i nemira, pak u Idološtovstvu podje s' ovoga svita.

Na 3074. Ela sin rečenoga Baase bi učinjen kralj Israelski, ali nesrićno i kratko vrime kraljeva, to jest godište, ne veće, jer ga ubi njegov jeneral, Zambri imenom, i vas njegov rod i pleme bi pogubljeno, kako bi prorokovano otcu njegovu Baasi od proroka Božjega.

Na 3075. Zambri Jeneral vojske Israelske pogubivši svoga kralja, na silu se kraljem učini; ali nekraljeva nego sedam danah, jer ga vojska zlo hotiući, obsidi mu dvor, a on za neupasti u ruke njihove upali dvor, i izgori sa svim, što se u njemu nahodjaše. A vojska okruni za kralja svoga vojvodu Zambri imenom; i ove nadadje u zloći sve kralje prošaste. Sagradi Samariu, i kraljeva dvadeset godištah u Israelu, pak pun zloćah živiti pristade.

Na 3087. Akab opaki sin rečenoga Zambri za kralja Israelskoga bi učinjen. I ovi uze za ženu Jezabelu dćer

Kralja Sidonskoga, za koje ljubav sagradi cerkvu, i u nju postavi Idola Jova, Boga Sidonskoga, ter mu s' Jezabelom svojom zaručnicom poklone činjaše i posvetilišta prikazivaše, i učinivši još i druge mnoge veće zloće, nego prošasti kralji učinili bihu. U to vrime nahodjaše se u Israelu Ilia Prorok, koi nemogući podniti tolike zloće kralja Akaba, na ovi mu način govoriti poče: Evo ti se zaklinjem Bogom prid koga obrazom stojim, da iz neba neće pasti ni rosa ni dažd na zemlju, dok me drugi put nebudeš vidio. I to rekavši dili se od njega u pustinju, ter stade kod jednoga potoka, i onde za puno vrimena pribivajući, donosaše mu gavran kruh i meso svaki dan, a pijaše vodu iz potoka, blizu koga pribivaše. Ali nepadajući običajni dažd, prisuši potok, nestavši vode u njemu, tako da se Ilia neimadiše šta napiti; komu Bog naredi da podje u jedan grad, koi se zove Sarepta Sidonska, i ondi u kući jedne udovice da ima stati, koja će ga hraniti i službu mu činiti. *Ilia* poslušavši naredbu Božju, dili se iz pustinje u Sareptu Sidonsku, i došavši blizu grada, nadje jednu ženu šumu beruću, kojoj govoriti poče, da mu donese malo kruha za blagovati; ali mu se ona zakle da neima u svojoj kući kruha ni jednoga zalogaja, izvan ništo malo brašna u jednomu sudiću, i u jednoj uljenici malo ulja; i evo (reče žena) kupim šumu za ispeći pogačicu *sebi* i sinu svomu, pak potom toga da umremo od glada. Podji (reče joj Ilia) učini kolačić od to malo brašna, i donesi mi da blagujem, a ostalo neka bude za tebe i tvoga sina, jer ovo govori Bog Israelski: neće pomanjkati brašna u sudu, ni ulja u uljenici, dok nepošljem dažd sverhu zemlje.

Budući udovica učinila, kako joj Ilia naredi, nepomanjka joj brašna u sudu, ni ulja u uljenici, i o tomu priživi žena, sin joj i Prorok Ilia sve vrime dok suša slidi. U to vrime umri sin rečene udovice i videći je Ilia plačnu i puno ožalostjenu, poče vapiti k'

Bogu, i Bog uskersnu dite, ter mu život povrati po dostojanstvu svoga sluge Ilie.

Akab šalje iskati Iliu.

Videći kralj Akab da sve živuće od glada i žedje mraše, nedošavši dažd za tri godine danah, šalje poklisare iskati Iliu po svim planinam, gradovim i mistim, spomenuvši se, što rekao biše, da neće viditi dažda, doklem ga opet nebude vidio, ali ne bi moguće natji ga ni viditi. Ali budući se Gospodin neharnomu puku smilovao, reče Ilii, da se podje ukazati Akabu, za poslati dažd na zemlju. Podje Ilia kako mu Bog naredio biše i putujući srite Abdiu, koga kralj poslao biše, da po jamam, i potočinam ište, nebi li gdigod našao trave za kraljeve konje, i ostalu životinu, neka im se ne umete sime, komu Ilia reče: Ajde k' tvomu Gospodaru, i kaži mu da sam ovde, čekajući ga, nemoj se bojati. Podje dakle Abdia (a ovi bise čovik dobar) i kaza kralju, da je vidio Iliu, i da ga čeka na tomu mistu. Obeseli se kralj puno, i podje ga isti čas naći, koga ugledavši, reče mu: jesi li ti oni koi smutjuješ svu zemlju Israelsku? Odgovori mu Ilia: nisam oni koi smutjuje Israel, nego ti i kuća otca tvoga, koji zabacivši pravoga Boga učinili ste se sluge Idolah, i podložili njihovoj službi vas puk Israelski. Ali dodji s' pukom tvojim na planinu Karmelsku, i dovedi tvojih osam-stotinah i pedeset prorokah, ter ćemo onde izviditi koi je pravi Bog, ali moj, ali oni kojim se ti klanjaš.

Razumivši kralj govorenje Iliino, čini doći vas puk, i lažljive proroke na planinu Karmelsku; kojizim Ilia na ovi način govoriti poče: Doklem ćeš puče Israelski na dvi strane ramati? Ako je Gospodin pravi Bog njega slidite, akoli je Bog Baaljim slidite svikolici njega: evo ja sam ostado od toliko prorokah Gospodinovih, a ostale sve ste pogubili: prorokah vašega Boga Baaljima osam

stotinah i pedeset imade, dovedite ovde dva vola, jednoga neka uzmu vaši proroci, i neka ga razsikavši prikažu Bogu Baaljimu na posvetilište, metnuvši ga sverhu dervah da izgori, kako je običaj, ali neću da postavljaju vatru pod derva; a ja ću takodjer drugoga vola ubiti, razsići i staviti sverhu dervah brez vatre, aliti ognja, pak ćemo moliti Bogove, vi vašega, a ja moga, i koi Bog pošalje vatru s' neba, užeže derva, i čini izgoriti vola, onoga ćemo naslidovati. Drago bi puku ovo Iliino govorenje, i svi jedinoglasno zavikaše: Najbolje govorenje: da se uput izveršiti ima.

Počeše se činiti Posvetilišta, za izviditi koi je pravi Bog.

U taj čas volovi dovedeni bihu, i misnici Baaljimovi, izabravši jednoga ubiše ga, i na komade razsikoše; uzidavši pak otar, i postavivši derva, sverhu njih metnuše meso, pak počeše zvati Baaljima na pomoć, da im oganj s' neba pošalje, i posvetilište sažeže. Vikaše puno vrimena, plakaše i moliše jednoskupno njihova hudoga Boga, a Ilia medjuto njimam se rugajući govoraše: Vičite jače, može biti da se je vaš Bog na putu zabavio skim god besideći, oli u kakvoj kerčmi, aliti mejani blaguje i vino pije, oli umoran od velika i duga putovanja zaspao je. Tada oni još većma vikati počeše: *Baaljime*, *Baaljime* plačući, bijući se i rižući svoje meso, nebi li ga na koi način umolili, i tako do po dneva zaludu vikaše i zvaše.

Ilia potom toga dilo svoje činiti poče, uzidavši otar, i ubivši vola, na komade ga iskresati čini; pak metnuvši s' jednu i s' drugu stranu otara derva i meso koje sverhu dervah staše, poče na ovi način Boga moliti: Gospodine Bože Abramov, Isakov i Jakovljev, čini danas proslaviti ime tvoje prid ovim pukom, neka se poznade da si ti sam Bog, i da izvan tebe nije dru-

goga Boga: usliši me Gospodine, usliši, neka ovi puk, vidivši čudesa, može doći u poznanje Boga svoga. Još ne biše Ilia molenje sveršio, sadje s' neba vatra, koja u jedan krat i čas sažeže derva, i posvetilište Bogu prikazano. A kada puk vidi to čudo veliko, pavši na zemlju vikati poče: Gospodin jest pravi Bog, Gospodin je pravi Bog. Zapovidi tada Ilia da se lažljivi proroci posiku; i puk navalivši, sve ih do jednoga posiče, osam stotinah i pedeset ljudih. Naredi posli toga kralju Akabu, da koliko pria biži u grad pervlje dažda velikoga, koi ima doći; pak to rekavši uzadje na verh planine Karmela, i pavši na zemlju poče Boga moliti, da pošalje dažd ugodni, i u taj čas počeše vitri naglo puhati, nebo se oblačiti, i dažditi tako naglo, i obilno da se sva zemlja Israelska lipo natopi.

Jezabela Kraljica poče Iliu progoniti.

Kraljica Jezabela žena Akabova budući opaka neznabožica i Idolska štovalica, ljubljaše puno lažljive misnike, i zato kada razumi da su joj proroci (po naredbi Iliinoj) posičeni veoma ee ožalosti, i žestoko protiva Ilii razserdi, zaklevši se da će ga viditi koliko pria posičena. Ali budući njezina seržba i pritnja Ilii prikazana, izadje iz grada i pobiže u pustinju, u kojoj umoran puno side pod jednim smričem, pak poče Boga moliti, da ga s' ovoga svita digne. Potom toga naslonivši se na ruku zaspa, a medjuto andjeo Božji taknuvši ga reče: ustani Ilia i blaguj. Pogledavši Ilia okolo sebe ugleda pogaču krajem glave, i jedan sudić vode, i budući blagovao i napio se, opet se naslonivši zaspa; i evo Andjeo Gospodnji, iznova zvati ga poče: pustni Ilia i blaguj, jer još puno imaš putovati. Ilia ustavši se blagova i napi se, pak se metnu putovati, i putova četerdeset danah i toliko noćih u kriposti blagovanja rečene pogače, koju pod smričem blagovao biše,

dok nedodje na planinu Božju Oreb, u kojoj našavši jednu špilju ulize u nju, i onde pribivati poče.

Posli nikoliko vrimena ču Ilia glas Božji, koi ga upita govoreći: Što činiš u toj špilji Ilia? Što si došao činiti u ovoj planini? A on mu odgovori: ljubav tvoja i zakon tvoj ovde mene činio je doći Bože moj, jer braneći tvoj zakon i poštenje, ištu mi tvoji neprijatelji život, koga za sahranit ulizao sam u špilju ovu. Izadji (reče mu Bog) iz špilje, ter se vrati putem kojim si i došao, i otidji u Damašak, ter ćeš pomazati za kralja od Sorie čovika, imenom Azaela, a za kralja Israela pomazat ćeš Vojvodu koi se zove Jeu, za proroka takodjer na tvoje misto, pomazat ćeš Elisea sina Safatova: ovi će osvetiti mene lipo, tako da koji budu uteći od mača Azaelova, bit će posičeni od vojvode Jeu, a koji uteku od mača Jeuvina, bit će posičeni od Elisea Proroka: i tako svi Israelitjani izvan onizih, koji se Idolom poklonili nisu, poraženi bit će.

Dili se Ilia od planine Oreba, i povrati se u zemlju Israelsku, koi našavši Elisea orući zemlju, skide plašt i zaogernu ga s' njime; a on ostavivši volove, poče ga naslidovati, pozdravivši se prie s' otcem i materom, i primivši od njih blagoslove. Ilia potom toga izverši sva koja mu Bog naredio biše, i dogodi se kralju Akabu i puku Israelskomu sve ono, što Bog reče Ilii, kako će se posli viditi. Ali ostavivši za sada govorenje od Akaba neharnoga, vratjam se na skazanje stvarih, koje u zemlji Žudinskoj slidjahu.

Na 3090. Po smerti Ase kralja Žudinskoga njegov sin dobri Josafat za kralja bi okrunjen u Jeruzolimu, treće godište po okrunjenju Akaba u Israelu; Josafat biše drag Bogu puno, jer ga vidi putovati putem Davidovim, obslužujući njegove zapovidi, i bacivši po svim mistim Idole i pogane otare njihove, činjaše svoje podložnike u pravoga Boga virovati, i sve što je njemu ugodno dilovati. Dade mu Gospodin Bog neizgovorna bo-

gatstva, mir, slavu, i poštenje veliko, nesmidući kralj nijedan, na njega udariti, nego mu prikazivahu darove, i harače, kakono ti Filišteani i Arapi, i tako mnoge gradove, tverdjavi, kule i polače sagradi, i utverdi po kraljestvu svomu. Imadiše mnogo vojsku jaku, i puno snažnu, prid kojom ovi glavari, aliti Jenerali bihu:

Vojvoda Ednaš, i s' njime vojske trista iljadah, sve vitezovah na oružju glasovitih.

Vojvoda Joanan, i s' njime vojske dvista i osamdeset iljadah.

Vojvoda Amasia sa samo dvista iljadah vojske.

Vojvoda Eliada, i s' njim vojske dvi stotine iljadah.

Vojvoda Jozadab sa samo sto i osamdeset iljadah vitezovah.

Svi rečeni Vojnici bihu pod oblastju kralja Josafata; koga na pomoć zazva rečeni gori kralj Israelski Akab, protiva Benadadu kralju od Asirie. Ali u kratko tribuje kazati nike dogadjaje, koji se prie toga u Israelu zgodiše: Benadad kralj od Asirie biše se puno usilio, imadući pod svoju zapovid neizbrojenu vojsku, i trideset i dva kralja pomoćnika, koji mu podložni bihu; i zaradi toga diže se sa svom vojskom i kraljim pomoćnicim protiva Akabu kralju Israelskomu, i porobivši njegovu zemlju, obside ga u gradu Samarii. Videći se Akab od tolikoga mnoštva obastert, drugo nečekaše nego smert, i kraljestva izgubljenje. Ali dodje pridanj Prorok Božji, ter mu govoriti poče: neka znadeš da nije drugoga Boga izvan Boga Abramova, Isakova i Jakovljeva, koi je Gospodin Bog Israelski, sve ono mnoštvo brez broja vojnikah neprijateljskih, s' malo ljudih činiti će dobiti i rastirati. Upita ga tada Akab: Ko ima tu vojsku razbiti? Same sluge (reče Prorok) tvojih poglavicah. Ko će pervi prid njima biti, reče mu Akab? Ti pervi imaš na nje udariti, odgovori mu Prorok. Akab dakle dozva prida se poglavicah svojih sluge, i nebiše ih drugo nego dvista i trideset i dva. Pribroji pak

ostale vojnike, i nebiše ih nego sedam iljadah u sve. S' ouo malo ljudih učini Akab juriš na vojsku, kojoj se broja neznadiše, a u to vrime užinaše kralj Benadad pod čadorom svojim, sa ono trideset i dva kralja pomoćnika; i metnuvši Gospodin Bog strah u serca njihova, počeše brez obzira bižati, kuda koi mogaše, a za njima ono malo Israelitjanah, ter ih sikoše, koliko bi moguće; i na taj način njih oslobodi Bog od neprijateljah, kojizih zaira, i sve što donili bihu ostade pod gradom Samariom.

Posli rečenoga dogadjaja, dodje jedan Prorok ka kralju Akabu, ter mu prorokova, da do godine danah opet isti kralj od Asirie ima na njega udariti sa svom snagom vojske svoje, ali se (reče) neboj ništa, jer će ga Bog pridati u ruke tvoje; i kako reče, onako se dogodi, jer nemogući Asiriani podniti štetu ni sramotu koju primiše od Israelitjanah, počeše nagovarati ih kralja svoga, da opet vojsku skupi i na nju udari, ne u planini (rekoše) nego na polju da se s' njima pobiju, jer su Bogovi Israelski (govorahu) Bogovi planinski, koje u planinam nije moguće dobiti, ali na polju neimadu snage nikakve; ovako mahniti neznabožci svoga kralja učahu, ali neudobar, i po se, i po njega, jer ulizavši s' jednom silnom vojskom u zemlju Israelsku, i pokrivši jedno veliko polje, Akab sa svojom vojskom (koja pram Asirianskoj činjaše se kakono jedno malo stado životine) udari na Asiriane, ne u planini nego u polju, i razbivši ih s' pomoću Božjom, ostade sto iljadah mertvih nevirnikah na polju; a kralja Benadada živa uhvativši, s' mnogim njegovim slugam i poglavicam, nehti ga Akab pogubiti, nego mu prostivši život, s' velikim poštenjem posla ga nazad kući svojoj. Ali Bogu nebudući ugodno brezsvistno miloserdje Akabovo, reče mu po usta Proroka svoga na ovi način: Zašto si ti pustio čovika dostojna smerti, tvoj život dat će razlog od njegova života, i tvoj puk dat će razlog od njegova puka,

komu si prostio, i pustio poći zdrave kućam svojim; a to će reći: kad si ti prostio život onomu kralju koi biše dostojan smerti, tvoja glava otići će za njegovu; i tako mu se dogodi, kako će se sada viditi, povrativši se na govorenje počcto od Josafata, njegove pomoći, i godištah u koja se to zgodilo biše.

Na 3107. Namisli kralj Akab osvojiti grad Ramot, koi se nahodi u zemlji Galadskoj podložnoj u to vrime kralju od Asirie, i za tu sverhu zazva na pomoć Josafata kralja Žudinskoga, koi dobrovoljno podiže vojsku, i s' njime se sdruži, ali pria nego se uputiše, reče mu Josafat, da je potribito upitati Boga po Proroku, imadu li tamo poći, ali ne. Posluša ga Akab, i čini doći prida se svoje lažljive Proroke brojem četiri stotine, koje prid Josafatom poče pitati, hoće li biti slavodobitnici, ali ne; a oni mu jedinoglasno odgovorivši rekoše, da slobodno idje, jer ćeš (rekoše lažci) dobiti tvoje neprijatelje. Reče mu opet Josafat: ima li ovdi koi Prorok Božji? Odgovori mu Akab, da imade jedan, ali ga reče dobro negledam, jer mi vazda stvari protivne prorokuje, i ovomu je ime Mikea. Nemoj tako kralju govoriti (reče mu Josafat) nego ga zovi, da čujemo glas Božji. Dozva ga dakle Akab, ter mu reče: Mikea kaži pravo, imamo li poći u Ramot Galadski, ali ne? Ajdete, (reče mu Mikea) imat ćete sriću veliku. Opet mu poče Akab govoriti: zaklinjem te tri krat Bogom da pravo kažeš što će se dogoditi. A Mikea odgovorivši mu reče: Vidio sam vojsku Israelsku razsterkanu po planinam, kakono ovce brez pastira. Tada kralj Israelski reče Josafatu: nisam li ti rekao, da ovi neprorokuje dobro nikada, nego sve što je zlo. Mikea još i druga mnoga kralju reče, ukazujući mu, da su lažci svi njegovi hudobni Proroci, navištujući mu sriću i čestitost iz svoje glave. Ali otverdnuti Akab, premda tolika čudesa vidio biše, nehti se pokoriti, ni Idole ostaviti; i tako zatvorivši Mikea u tamnicu, diže vojsku, i podje kud nami-

slio biše. Ali dočekavši ga Asiriani, vojsku mu razbiše i njega ubiše, a Josafat svojom vojskom povrati se u Jeruzolim.

Na 3108. Tri kralja velika i puno moguća, složivši se zajedno, udariše s' vojskom kojoj se broja neznadiše na Josafata kralja Žudinskoga; a to biše kralj Moabitanski, Amonitanski i Asirianski; Josafat i sve kraljestvo njegovo biše se kruto priplašio, niti se u drugu pomoć uzdaše, izvan u samoga Boga, koga sa svim sercem, i s' velikim skrušenjem brez pristanka moljaše, da mu u pomoći bude. I za isprositi od Boga pomoć, dade naredbu, da se po svim njegovim deržavam postiti ima. Bog svemogući usliši slugu svoga, i reče mu po usta Jaaziela, sina Zakarie da se neboji ništa: jer ja (reče mu Bog) imam boj biti protiva neprijateljim tvojim. Poslušaj (reče Jaaziel) zemljo Žudinska, grade Jeruzolime, i ti kralju Josafate, ovo govori Gospodin Bog: nemojte se bojati, ni strašiti od mnoštva ovoga, jer nije vaš boj nego Božji; neplači se Juda, ni Jeruzolime, sutra ćete izaći suprotj njima, i Gospodin bit će s' vami. Slušajući Josafat i puk njegov ovi glas veseli, padnuvši na zemlju zahvališe Bogu na ljubavi i miloserdju njegovu.

Sutra dan podigavši Josafat puk svoj, uputi se s'njime prama vojsci neprijateljskoj (po načinu procesiona) priko pustinje Tekue, ovako svojoj vojsci govoreći: Slušajte me ljudi Judini, i svi pribivaoci Jeruzolimski; virujte Gospodinu Bogu vašemu i prorocim njegovim, neće vam nauditi niko. Naredi pak misnikom da prid vojskom idju, i ovu zapivaju Pismu: *Ispovidajte se Gospodinu, zašto je dobar, zašto je u vike miloserdje njegovo.* I tako pivaše svu rečenu pismu do sverhe; a u isto vrime kada je pivahu, Gospodin Bog čini da se vojske neprijateljske medju se pobiju, i tako neznadući što čine, ni koga siku, tako se nemilo izsikoše, da se mertvacah broj neznadiše. A kada Josafat s' pukom u-

zadje na planinu s' koje se mogaše viditi sva vojska neprijateljska, ugleda polje veliko mertvim tilesim pokriveno, budući se tako izsikli, da nijedan od njih živ neostade. Podje dakle Josafat sa svim pukom svojim kùpiti njihovu odoru, to jest haljine, oružje, srebro, zlato, i od velike cine sude, i za tri dana nemogaše svega pokupiti, ni u Jeruzolim doniti. Zahvalivši Josafat Bogu, na čudnovatom daru, veseo se u Jeruzolim povrati; ali ostavivši za sada od njega govorenje, povratjam se na skazanje kralja Israelskoga i njegova dilovanja.

Na 3108. Po smerti nepravednoga kralja Akaba, njegov sin Okozia za kralja Israelskoga bi okrunjen; i ovi u zloćam hoti naslidovati stope otca svoga Akaba, i majku nevirnu Jezabelu, štujući Idole i njimam se klanjajući. Budući se pak razbolio teško, posla svoje sluge da pitaju Belzebuba Boga Akaronskoga, hoće li priboliti ali ne. Medjuto Andjeo Gospodnji ukaza se Ilii proroku, ter mu reče: podji sristi sluge kralja Okozie, koji idju k' Belzebubu za pitati ga, hoće li priboliti od bolesti, oli ne, i reći ćeš im; jeda neima Boga u Israelu, nego Belzebuba pitati idjete? Vaš kralj ozdraviti neće, dali ima smertju umriti. Otidje Ilia srite ih na putu, i sve im kazavši kako je andjeo rekao, čini da se povrate nazad. Došavši dakle sluge prid kralja, kazaše mu zle glase da umriti berzo ima; i poznavši kralj, da to biše Ilia Tesbiten, posla jednoga kapetana sa pedeset ljudih, da ga pridanj dovedu, koji došavši pod planinu, na verh koje Ilia staše, zvati ga počeše govoreći: O čoviče Božji, kralj je zapovidio da sadješ i pridanj dodješ. Ako sam čovik Božji (reče Ilia) neka sadje vatra s' neba, i sažeže tebe i pedeset vojnikah tvojih. U taj čas pade vatra s' neba, ter ih proždri i sažeže. Kralj šalje opet drugoga kapetana i s' njime pedeset vojnikah, koji došavši zvati ga poče: Čoviče Božji sadji, kralj te zove. Ako sam (reče Ilia) čovik Božji, neka vas prož-

dre vatra nebeska, i u taj hip došavši vatra s' neba, sve ih sažeže. Šalje Okozia trećega i pedeset vojnikah s' njime, koji se bojeći zlu, da se nedogodi ono, što se i ostalima dogodilo kleknuvši na kolina, moliti ga počeše, da im se smiluje. I tada Andjeo Božji reče Ilii da slobodno podje kralju Okozii; i tako otide Ilia, ter mu reče da ozdraviti neće, jer zabacivši pravoga Boga, Idolu Belzebubu utekao se biše. I tako umri Okozia, a priuze vladanje Israelsko njegov brat koi slidi.

Na 3109. Po smerti rečenoga kralja Okozie, njegov brat Joram, za kralja Israelskoga bi okrunjen. Ali pria nego od njegova vojevanja i života govorenje počmem, kazati u kratko sverhu Ilie Proroka imam.

Putujući Ilia s' Eliseom iz Galgale, i poznavši da ga ima Bog dignuti k' sebi, reče Eliseu slugi svomu: sidi ovde, jer je Bog mene poslao do Betela. Komu Eliseo odgovori; žive Bog i žive duša moja da te neću ostaviti; i tako obadva dilivši se, dodjoše u Betel. Tada mu Ilia opet reče: sidi ovde jer me je Bog poslao u Jerik. Ali mu Eliseo reče zakletvom kakono i pria, da ga nipošto ostaviti neće; i tako se uputi s' njime k' Jeriku; u koje misto došavši reče Ilia: sidi ovde, jer me Bog šalje tja do Jordana. Ali budući se zakleo Eliseo, da ga ostaviti neće do Jordana, s' njime se dili od Jerika, k' rečenomu mistu. Došavši pak k' Jordanu, skide Ilia plašt sa sebe, i s' njime udari po rici Jordanskoj, i u taj čas vode se Jordanske razdiliše na dvi pole, i tako oba po suhu prodjoše priko Jordana na onu stranu. Reče tada Ilia Eliseu, da pita od njega što želi, pria nego se digne na nebo; a Eliseo molit ga poče, da mu dade dvostruk duh svoj. Odgovori mu Ilia: mučnu si stvar zapitao; sa svim tim ako me uzbudeš viditi, kad se dignem na nebo, biti će ti što si zapitao, ako li me nevidio budeš, nećeš imati što si prosio. Putujući dakle tako, i razgovarajući se, evo se ukazaše kola ognjena, i konji ognjeni, rastaviše ih me-

dju se, i Ilia bi odnešen na nebo u kolim ognjenim. Koga Eliseo videći reče: otče moj kočie, aliti kola Israelska i kočiaš njegov; a to hoće reći: otče moj vidim te na nebo poći, daj mi što si obećao. Ilia medjuto baci mu plašt svoj, i nevidi se više. Pogledavši okolò sebe Eliseo, ugleda plašt Iliin, koga uzamši, nazad se k' Jordanu povrati, pak udari s' njime po rici Jordanskoj; ali videći da se vode nerastavljahu, zavika govoreći: gdi si Bože Iliin? I udarivši drugi put po vodi, rastavi se na dvi pole, ter po suhu prodje Jordan na drugu stranu.

Od Jordana dili se put Jerika, u koi grad došavši, učini jedno čudo, obrativši vode po naravi gorke u vodu sladku, i postavivši u nje malo soli. Od Jerika dili se put Samarie i prolazeći krajem Betela grada, nadje nikoliko dice gradske gdi se igrahu, koji kada ga ugledaše, počeše mu se rugati da je ćelavac, a on se razserdivši dade im proklestvo; i u taj čas izašavši dva medvida iz pustinje, koji umišavši se medju dicu, četerdeset i dvoje ih zaklaše, aliti ujidoše. Od njega za sad govorenje ostavljajući, priuzimljem skazanje početo od Jorama.

Kralj Joram nevirnik biše, kakono mu i roditelji njegovi. Imade rat s' Mesom kraljem Moabitanskim, od koga zaratjenja bi uzrok ovi: kralj Mesa davaše harače Akabu kralju Israelskomu, na godište po sto iljadah ovnovah, i toliko iljadah janjacah. Ali posli smerti Akabove, Mesa kralj posili se ter Joramu sinu Akabovu rečenoga harača davati nehti. Radi dakle te sverhe kralj Joram na njega udariti namisli, i što namislio biše, ono hoti da se izverši. Skupivši dakle vojsku koliko veću može, i zovnuvši na pomoć Josafata kralja Žudinskoga, i kralja Edomskoga, tri protiva jednomu. Podignuvši dakle rečeni kralji svoje vojske priko pustinje Idumejske, i putujući sedam danah, nenašavši za se, ni za konje vodu, poče kralj Israelski puno smutjen, i oža-

lostjen govoriti: jaoh nami, jer nas je Bog tri kralja sastavio, za pridat nas u ruke moabitanske. Reče mu kralj Josafat: je li u vojsci koi prorok Božji, da za nas Boga moli, i od njega milost izprosi? Bi mu rečeno da se nahodi jedan imenom Eliseo, sluga Ilie Tesbitjanina. Podjoše dakle sva tri k' njemu, koga kralj Israelski pitati poče na ovi način: za koju nas je sverhu Bog sastavio, i doveo u ovu pustinju, da nas pobiju Moabitani? Serdito mu odgovori Eliseo, ajde (reče) k' prorocim otca i matere tvoje, pak neka ti oni kažu. Ali budući ga opet moleći pitao, reče mu: da mi nije gledati na Josafata kralja Žudinskoga, nebi poslušao nijednu rič tvoju: Dubite i kopajte jame, aliti bunare, Bog će ih napuniti vode, ter vojske i živine zadovoljit će se. Kralja Moabskoga gradove, varoše, gore i dubrave izsići imate, gradove, kule i tverdjave razoriti hoćete; vode i sve bunare zavaliti, a polja i njive kamenjem pokrit ćete. Tako vam naredjuje Gospodin Bog. Svaka *koja* Eliseo reče dogodiše se, bunari se napuniše vode, Moabitansku zemlju porobiše, i učinivši sve onako, kako im Bog po Eliseu proroku navisti, povratiše se slavodobitnici nazad s' plinom, i bogatstvom velikim.

Slidi kratko kazanje čudesah Eliseovih.

Žena nika udovica prid Eliseom plačući tužbu učini, kako joj čovik jedan dva sina hoće da odvede, zaradi duga njezina muža, i tako pomoć od Elisea iskaše. Upita ju Eliseo imade li išta u kući svojoj; a ona mu odgovori da neima drugo od fajde u kući svojoj, izvan malo ulja u sudiću. Reče joj Eliseo: podji i pitaj u prijateljah i susidah sude koliko veće moreš, neka ti dadu uzajmice, i zatvori se u kući s' tvojim sinovim, ter nalivaj iz onoga sudića ulje u sudove koje nadješ dok ih svekolike nenaliješ pune. Podje udovica, ter našavši u susidah, od svake verste mnoge sude, veće i manje,

pak zatvorivši se u kući sa svojim sinovim, poče u nje livat ulje iz onoga maloga sudića, i napuni sve one koje donila biše. Koja kazavši Proroku čudo učinjeno, reče joj: podji i prodaj od onoga ulja, ter plati dug, a što priteče, živiti ćeš o tomu sa sinovim tvojim.

Žena nika neplodnica, po molbi Elisea sina imade, koi kada nareste razboli se i umri. Videći Eliseo njegovu majku plačnu, smilova se na suze njezine, i uskersnu sina njezina.

Imadiše jednom dvadeset malahnih kolačićah, i budući sto ljudih došlo k' njemu, da im dade štogod blagovati. Eliseo zapovidi slugi da im kruha dade; a on mu odgovori, da je ono kruha sasvim malo za toliko ljudih; komu Eliseo reče: ovo govori Gospodin Bog, blagovat će svikolici, i još će im ostati, i tako se dogodi.

Biše u njegovo vrime kod kralja od Asirie jedan poglavica puno bogat i moguć, imenom Naaman, koi biše gubav, i nemogući u svemu kraljestvu naći likara, koi bi ga ozdravio, bi od kralja poslan u zemlju Israelsku k' Eliseu proroku, koi mu reče, da se opere sedam putah u Jordanu, i to on budući učinio ozdravi od gube. I hotiući mu rečeni poglavica dati mnogo srebro i zlato, Eliseo nehti uzeti ništa; a poglavica tada zahvalivši mu lipo, i obetavši se da izvan Boga Israelskoga, drugoga poznavati ni štovati neće, dili se put kraljestva svoga, a Eliseo k' svojoj kući. Ali ovo čudo i drugo za tim slidi: Razumivši Jezi sluga Eliseov, da njegov gospodar Eliseo nije htio primiti srebro, ni zlato koje mu je Naaman davao, potajno otište se za njim, i dostigavši ga, čini da mu dade sve ono što Eliseu darovati hotiše; i tako s' mnogim blagom povrati se veseo k' Eliseu proroku. Ali Prorok budući sve vidio u duhu, što sluga opravio biše reče mu: ti si donio jaspre s' kojim ćeš kupiti vinograde, masline, ovce, volove, sluge i službenice, ali guba Naamanova ima prići na te i porod tvoj

do skončanja svita; i u taj čas ostade Jezi vas gubav i pokriven s' gubom od pete do glave.

Nastojaše kralj Asirianski na puno načinah kako bi uhvatio kralja Israelskoga, i njegovu zemlju porobio, mećući busie i zaside, ali mu nikada na ruku ne izadje, jer prorok Eliseo otajna svaka videći, kralju dokazivaše, neka se čuvati more. Ali budući kazano kralju od Asirie da Eliseo sve njegove aranzadluke znadiše, i svomu ih kralju kazivaše, namisli po koi način pogubiti Elisea. Budući dakle ispitao u komu se mistu nahodi Eliseo, posla vojsku potajno da ga uhvate, koja dilivši se po noći, dodje pod grad Dotaim u komu Eliseo staše, i sa svih ga stranah obsidoše Asiriani. Eliseo sutra dan ugledavši vojsku okolo grada, poče moliti Boga da ih svekolike oslipi, neka nemogu znati, ni viditi kud li idju, što li čine. I budući Bog poslao na vojsku slipoću, ulize Eliseo medju nje, pak im reče: nije ovo grad koga ištete, hodite samnom, ja ću vas uvesti u grad Dotaim, i kazati vam čovika koga ištete. Podjoše dakle za njim slipajući, i uvede ih u veliki grad Samariu, u komu kralj Israelski pribivaše, tako da se svi gradjani čudjahu što čini Eliseo. Budući ih dakle na srid gradi doveo, poče moliti Boga da ih čini progledati, i u taj čas otvoriše se oči njihove, ter kakono da su se od sna probudili, poznadoše da su u gradu Samarii, i u rukuh svojih neprijateljah. Hotiše ih kralj Israelski svekolike posići, ali nedade Eliseo, već mu reče: Ovo tvoje junaštvo nije, nego Božje, počasti ih i pošalji zdrave kućam svojim, i to sve bi učinjeno.

Benadad kralj od Damaska obsidnu Samariu.

Videći Benadad kralj od Damaska i Asirie da s' privarkom nemogaše kralju Israelskomu učiniti ništa, zarad proroka Elisea, skupi jednu strahovitu vojsku, i udari s' njome na zemlju Israelsku, ter robeći gradove, va-

roše, i sela dodje pod Samariu, stolni grad kraljah Israelskih, i obside ga sa svih stranah, za imati kralja Jorama i Elisea proroka u ruke. Deržeći dakle Samariu za puno vrimena obsidnutu, gradjani nahodjahu se u velikoj tuzi i žalosti, budući pojili sve što imadihu, i tako od glada mnogi umirati počeše; a glava magareća prodavaše se po osamdeset srebernjakah. Ali evo i gore žalosti: jedan dan hodeći kralj po bedenu grada, dodje pridanj žena nika moleći ga da joj pravdu učini, na ovi način tužeći se: žena ova reče meni daj sina tvoga da ga izjidemo danas, a sutra ćemo pojisti moga. Svarismo dakle moga sina i izjidosmo ga; pak sutra dan rekoh joj: daj sina tvoga da ga blagujemo, a ona ga sakri i nehti ga dati; dakle kralju pravedni čini pravdu. Kada razumi kralj taj ručak nepodobni, razdri svite svoje, i razserdivši se jako protiva proroku Eliseu, kuneći se Bogom da će mu odsići glavu, cineći da je on od takoga zla uzrok. Posla dakle kralj nevirni vojnike k' Eliseu, da mu glavu odsiku, a to videći i poznajući Eliseo, reče onim koji u kući s' njime bihu, da vrata zatvore; jer je poslao (reče) oni ubojica čelate, da mi glavu odsiku, a evo se čuje, i kraljevih noguh bat, koi za njima idje, budući se pokajao od nepravedne naredbe da ih vrati nazad pria nego k' meni dodju. I on tako govoreći, dodje u isto vrime čelat, i kralj koi mu ovako govoriti poče: što se ovo čini Eliseo: možemo li gorega zla dočekati, nego smo dočekali? Odgovori Eliseo, slušajte rič Božju: ovo govori Gospodin, sutra u Samarii biti će tolika obilnost, da će po jednu sitnicu biti star veliki cvita od brašna, a dva stara ječma imat će te za jednu sitnicu. Svi se obeseliše te glase slušajući, ali jedan od velikih poglavicah rugajući se reče: da Gospodin Bog bude s' neba dažditi brašnom i ječmom, još nije moguće da će to biti istina. Odgovori mu Eliseo: to će sutra biti, ali ti viditi nećeš, ni jisti, i to mu se dogodi, kako će se viditi berzo.

Tu istu noć Bog svemogući metnu niki strah u vojsku neprijateljsku tako žestoko, da ostavivši svoje čadore, aliti šatore, srebro, zlato, konje, volove, brašno, žito, i sve što imadihu, pobigoše brez obzira, koliko da ih vojske siku i tiraju, i tako bižeći ne ustaviše se dok izvan medjašah Israelskih neizadjose. Sutradan videći gradjani da okolo grada nebiše nikoga od ljudih, otvorivši vrata, počeše navalice izlaziti nadvor; i budući kralj postavio na vrata grada gori rečenoga poglavicu, neka pazi da se čeljad gladna podušila nebi; ali kada puk navali ostade on isti pogažen i udušen od puka; i tako mu se dogodi kako mu Eliseo prorokova. Ali ostavivši za sad kralja Israelskoga, vratjam se na govorenje od kralja Žudinskoga.

Na 3112. Podje s' ovoga svita pravovirni sluga Božji Josafat kralj Žudinski, koga sin Joram na pristolju njegovu side; ovi budući uzeo za ženu sestru Jorama kralja Israelskoga, čini ga upasti u kipoštolstvo, jer biše neznabožica kakono i roditelji njezini. I tako po nagovoru žene, izvan ostalih zalah, čini posići svu braću svoju, i mnoge poglavice žudinske. I videći Bog da opako putuje, naslidujući stope kraljah Israelskih, hoti ga pokarati, dopustivši da ga ostavi deržava Idumejska, i protiva se njemu uzdigne. Po isti način dopusti da se kralj Arapski s' jednom vojskom velikom protiva njemu podigne, koi ulizavši u zemlju Žudinsku, nemilo je porobi, izsikavši mnoge Žudile, ženu kralja Jorama, i njegove sve sinove, izvan najmladjega, koi imade sriću uteći. A Gospodin Bog sverhu svih pedipsah, posla na njega jednu bolest žestoku, koja ga budući dva godišta mučila, najposli umri, posli osam godištah njegova nebarna vladanja.

Na 3119. Okozia sin kralja Jorama u Jeruzolimu za kralja Žudinskoga bi okrunjen. Ali i ovi hoti naslidovat nevirnost kraljah Israelskih, i otca svoga Jorama, štujući Idole, Boga pravoga zabaeivši. Ali pravedno pe-

dipsanje od Gospodina Boga imade po načinu ovomu: Kralj Israelski ujac njegov budući namislio udariti na zemlju kralja od Damaska, zazva na pomoć Okoziu, koi skupivši vojsku, podje mu dati pomoć, a to bi pervo godište vladanja njegova. Podignuvši dakle ova dva kralja, vojske, ulizoše u kraljestvo Damašcensko, i obsidoše grad jedan, pod kojim kralj Israelski Joram ranjen bi kruto; i za izličiti se od ranah, ostavivši vojsku pod gradom obsidnutim, i prid njom svoga Jenerala, Jeu imenom, podje u grad Jezrael k' likarom od grada onoga. Ali nehtiući ga brez sebe pustiti njegov netjak kralj Župinski Okozia, i on ostavivši vojsku svoju, dili se s' njime put rečenoga grada Jezraela.

Dodje posli toga u vojsku Israelsku jedan mladić, poslan od proroka Elisea, koi našavši generala Jeu gdi sidi i razgovara se s' gospodom i glavarim, koga pozdravivši, reče mu: imam ti ništo skrovito reći o Glavaru; koi ostavivši Gospodu, podje s' njime u misto skrovito. Tada mladić rečeni izvadivši gostaricu ulja, izli je na glavu njegovu, pak mu na ovi način govoriti poče. Govori ti ovako gospodin Bog: Evo ja tebe pomazah za kralja Israelskoga, i ti imaš poraziti svu kuću, rodstvo i pleme Akabovo, ne ostavivši nikoga živa od njegova roda ni plemena. *Akab biše otac Jorama, koi se od ranah u Jezraelu ličaše.* Rekavši pak rečeni mladić te riči, pobiže naprišito nazad, a Jeu došavši k' poglavicam, koje ostavio biše, kaza im sve pravo, kako je Prorok Eliseo poslao rečenoga mladića da ga pomaže svetim uljem za kralja Israelskoga, i kako je od njega jurve pomazan. Kada glavari vojske te stvari razumiše, svukoše sa sebe haljine, od kojih učinivši mu kakono jedno pristolje, sverhu njih sidit ga činiše. Posli toga činiše da zatrube trublječije, i da zaviču neka sva vojska sluša: *Kralj novi Jeu neka živе čestito.* Svi vojnici takodjer kada te glase čuše, puno veseli jednoglasno vikati počeše: Kralj Israelski neka žive u vike.

Videći Jeu da ga sva vojska dobro hoće i nasliduje, diže je izpod toga grada, i otide s' njome k' Jezraelu, za pogubiti opakoga kralja Jorama, koi se (kako je rečeno) lrčaše od ranah. Putujući dakle Jeu s' vojskom pram Jezraelu, ugleda je kralj Joram iz grada, i začudivši se puno, posla dva izviditelja, jednoga za drugim, da izvide kakve te novine bihu, i s' čijom oblastju Jeu diže izpod grada neprijateljskoga vojsku. Ali videći da se izviditelji nevratjahu a vojska napriduje, ulize u kočie, i podje on s' glavom srist jih, i viditi što je i kako je, a u drugim kočiam njegov netjak Okozia naslidovaše ga. Približavši se dakle kralj Joram k' vojsci, i ugledavši svoga Jenerala Jeu, poče mu govoriti: Je li mir o Jeu? kakav mir, odgovori mu Jeu? zloće matere tvoje Jezabele nisu dospile, nego su još u cvitu. Kada razumi Joram što Jeu govori, okrenuvši kočie nazad, glasom velikim zavikavši reče: biži Okozia izdati smo. Medjuto udari ga Jeu strilom u pletja, i ostade mertav; a kralj Okozia pobiže, ali neuteče, jer bì smertno ranjen, i od svojih slugah u Jeruzolim ponešen i ukopan. Tilo pak kralja Jorama bi bačeno u vinograd Nabatov, koga Akab otac njegov ubio biše nepravedno za osvojit mu rečeni vinograd. I to hotiše pravda Božja, da ga u vinogradu nepravedno ugrabljenu psi jidu i njegovu kerv loču. Ulizavši pak Jeu u grad, čini baciti s' ponistre, aliti obloka doli na zemlju nevirnu Jezabelu, majku Joramovu, koja od konjah i konjikah bì poražena, i sva satervena. Zapovidi posli toga Jeu slugam svojim, de je podju ukopati, na ovi način govoreći: podjite i ukopajte onu prokletu ženu jer je dćer kraljeva. Otidoše sluge, ali nenadjoše drugo, nego kosti oglodjane od psenjah, i tako se ispuni proročanstvo jednoga proroka Božjega, koi prorokova, da će psi izjisti meso Jezabelino.

Sedamdeset sinovah imadiše Akab, koji bihu bratja Joramova, i ove sve čini Jeu posići. Posli toga otide u

Samariu, u komu gradu sve one, koji bihu od kolina i plemena Akabova posići čini, izkorenuvši (po naredbi Božjoj) ne samo kolino njegovo, nego li suviše i poglavite njegove prijatelje pogubivši. Izsiče takodjer sve Idolske misnike, i za iskorenut ih po svemu kraljestvu, da nijedan ne uteče, nadje ovi način: ukaza se puku viditi da je i on Idološtovac pravi kakono i ostali kralji, koji su pria njega bili u Israelu, posli Salomuna i za činit ih brez sumlje virovati da je tako, skupivši puk, govoriti na ovi način poče: Akab je štovao Boga Baaljima, a ja ću ga još veće štovati i slaviti. Zovite dakle sve proroke i misnike Baalimove, da nijedan, pod izgubljenje glave ne ostane, jer imam učiniti tako veliko posvetilište našemu Bogu Baaljimu, da ga većega u Israelu bilo nije. Primivši kraljevu naredbu lažljivi proroci i misnici, dodjoše veseleći se svikolici, da od njih neostade nijedan; koji ulizavši u cerkvu poganu, napuniše je svukoliku od verha do dna Reče pak kralj Jeu: pazite da nije kogod u cerkvi od onizih koji Boga Abramova, Isakova i Jakovljeva štuju, i ako bi se kogod našao, istirajte ga, jer nije dostojan u našoj pribivati cerkvi. Budući mu dakle odgovoreno da neima nikoga, zapovidi tada vojnikom da ulizavši u cerkvu, sve do jednoga posiku, i tako vojnici sve opraviše. Razoriti posli toga čini cerkvu, sažeže Idole po kraljestvu. Ali Jeu neučini sve ono što učinit imadiše, jer dva junčića zlatna, koji se štovahu od puka neharnoga, baciti nehti, i zato se Bog na njega razserdi, kako će se viditi doli. Za sada ostavivši kralje Israelske, vraćam se na govorenje kraljah Žudinskih.

Govorenje od Atalie majke Okoziine, i Joasa kralja Žudinskoga.

Na 3120. Atalia nevirna majka Okoziina bi u Jeruzolimu okrunjena na ovi način: Kada dodje glas da je kralj Okozia poginuo, majka njegova Atalia, žena slo-

bodna i vragometna nadje način, i učini se kraljicom Žudinskom, i za kraljevati brez nikakva straha, čini posići své sinove Okoziine a svoje unuke, ne ostavši nijedan, izvan u povoju najmanji, imenom Joas, sakriven od tetke Joasa, sestre Okoziine, a žene Jojade poglavice misničkoga. Ovoga dakle s' dojilicom sakri u cerkvu tetka njegova, i tako otajno ga čini hraniti i gojiti, da za njega izvan nje i Jojade misnika znati nemože niko, a to sve biše po hotinju i milosti Božjoj, da se neizkorene pleme Davidovo, od koga se Isus imadiše poroditi. Poglavica medjuto misnički uhvatio biše prijateljstvo s' gospodom i glavarim Žudinskim, koji ga slušahu dobrovoljno što on hotiše i naredjivaše. I videći da su svi prignuti na njegovu ruku, usudi se očitovat im i ukazati maloga kraljića, dite od sedam godištah, kako ga biše sakrio, gojio i hranio u cerkvi skrovito; a posli toga govorenja poče im kazivati, da nije njihovo poštenje biti vladani od jedne opake i obole žene, i kako bi dobro bilo da mali Joas, koi je od kolina Davidova njima vlada, i upravlja. Vojvode, glavari i ostala gospoda to slušajući stahu izvan sebe začudjeni, i videći nenadnjega kraljića ostadoše napunjeni veselja i radosti, i ne kasneći ni malo, činiše doći mnoštvo vojnikah oružanih, i uvest ih u cerkvu Salomunovu, koju iznutra i iz dvora jako utverdiše, okruživši je jedno veliko mnoštvo vojnikah, a u cerkvi bi učinjeno kraljsko pristolje na koga činiše sisti maloga Joasa, koga pomazavši Jojada veliki misnik, i postavivši krunu na glavu njegovu, čini da trublječije zatrube, svirači zasvire, i ostali od svake verste zvonioci u svoje violine, kitare i tambure zazvone, a sva vojska zaviče: *neka žive Joas Kralj Žudinski.* Čujući Atalia kraljica buku i veselje neobičajno, izadje hitro iz dvora svoga, i prošavši kroz puk veliki ulize u cerkvu, i videći prid otarom kraljića na pristolju uzvišena s' krunom na glavi, zavika govoreći: Izdaja, iz-

daja, pak to rekavši vrati se serdita i pristrašena nazad. Ali po naredbi velikoga misnika bi izvan cerkve posičena. Ulize posli toga veselja i okrunjenja puk Jeruzolimski u cerkvu Idola Baaljima, u kojoj se nevirna Atalia Sotoni klanjaše, i svu do zemlje razori, Idola razbi i pogazi, a Matana misnika Idolskoga prid poganim otarom posiče. Kralja Joasa s' velikim veseljem vas puk, gospoda i vojnici dopratiše do njegova dvora; koi kraljeva četerdeset godištah u Jeruzolimu, obslužujući Zakon Božji svega vrimena života Jojadina. Ali po smerti rečenoga Jojade upade u Idološtovstvo, i budući ga za taku nevirnost pokarao Zakaria veliki misnik, a sin rečenoga Jojade, posiče ga u cerkvi prid otarom, nespominjući se dobra, koga mu Jojada biše učinio. Videći Bog svemogući toliko nepoznanštvo, za osvetiti kerv pravednu, čini protiva njemu dignuti Azaela kralja od Damaska, koi posli nego razbi i izsiče vojsku njegovu, dodje prid grad Jeruzolim, i sa svih ga stranah obside. Joas nemogući mu odoliti, izvadi sve blago iz kuće svoje i iz cerkve Salomunove, dade ga kralju Azaelu da se digne izpod grada, i na taj se način oslobodi od sablje njegove. Ali nebudući se pokorio, dopusti Gospodin Bog, da od svojih slugah i dvoranah ubijen bude. Ali ostavivši za sad kralje Žudinske na Israelske se povratiti imam.

Na 3148. Posli smerti kralja Israelskoga Jeu, njegov sin Joakaz za kralja bi učinjen, koi naslidujući stope zlih kraljah Israelskih, odbacivši Boga Israelskoga, i zagerlivši Idole, bi od Boga pedipsan, dopustivši da protiva njemu digne vojsku Azael kralj od Asirie i Damaska, od koga na puno mistah bi njegova zemlja porobljena i vojska izsičena. Ali budući se s' plačem utekao Bogu, posve ga nezapusti, niti ga diže s' pristolja Israelskoga kako dostojan biše, kraljeva sedamnajest godištah, ali sve u tuzi i žalosti, neostavši mu od sve vojske, izvan pedeset konjikah, deset kočijah, i deset

iljadah pišacah, jer ostalo što se ne razbiže od Azaelove vojske bi posičeno.

Na 3165. Joas sin rečenoga Joakaza na pristolju otca svoga side. Posli nikoliko vrimena budući se na smert razbolio veliki prorok Eliseo u gradu Samarii, podje k' njemu Joas za obaći ga, koi mu ovako govoriti poče: Otče moj, otče moj ti se diliš s' ovoga svita, a ko će braniti puk Israelski od neprijateljah i svakih protivštinah? Reče mu Eliseo: donesi mi luk i nikoliko strilah. Koje kad bihu donešene, čini otvoriti ponistru, koja pram istoku gledaše, to jest pram kraljestvu Asirianskomu: reče mu pak da strilu naperi, i da je baci suprotj kraljestvu Asirianskomu; i tako kralj budući učinio, reče mu Eliseo: Strila od spasenja protiva Sirii, koja će od tebe biti satervena. Naredi mu za tim, da udara strilom u zemlju; i budući kralj trikrat udario, nehti više, nego pristade udarati strilom zemlju. Razserdi se Eliseo, ter mu reče: da budeš pet, šest, oli sedam putah zemlju udario, sa svim bi kraljestvo Asiriansko satergao, ali budući trikrat zemlju udario, trikrat ćeš samo razbiti jako kralja Asirianskoga, a ne više; i tako se sve dogodi. Ali i njegove kosti počeše čudesa činiti, a izmedju ostalih ovo čudo učiniše: biše umro čovik niki, koga noseći ljudi za ukopat ga, ugledaše hajduke, aliti pustaije, i pristrašivši se, nesmidoše ga nositi gdino greb biše, nego bacivši ga u greb Eliseov pobigoše; ali kako se mertac dodi kostijuh Eliseovih uskersnu i podje s' ostalim kući svojoj. Kraljeva Joas godištah šestnajest razbivši trikrat vojsku kralja od Asirie, pak ponizivši neprijatelje umri, a njegov sin od koga će posli govorenje biti vladanje Israelsko primi.

Na 3165. Po smerti gori rečenoga Joasa kralja Židinskoga, njegov sin, Amasia imenom, bi u Jeruzolimu okrunjen, u isto vrime kada i Joas kralj Israelski. Ovi kralj iz početka još zao nebiše, nego se ukaza dobar i pravedan. Ali budući razbio Edoma, i osvojio mno-

ge deržave Arapske uzdiže se veoma, i ostavivši Boga zagerli Idološtovstvo, i zaslipljen od oholosti, poče zvati na mejdań Joasa kralja Israelskoga, da digne vojsku, i dodje se s' njime pobiti. Koi mu ponizno odgovori, da s' mirom počiva u kući i kraljestvu svomu, i da mu je dosta slave, pridobivši kralja Arapskoga. Ali uzdajući se Amasia u silu nehti se ostaviti, dok na seržbu neprobudi rečenoga Joasa, koi skupivši vojsku izadje suprot njemu, ter se pobiše, i za puno se satih bijući, s' jedne i s' druge strane mnogo mertvih pade. Ali najposli pridobivši Israelitjani Žudie, mnogo ih iljadah posikoše, i uhvativši živa njihova kralja Amasiu, povedoše ga k' njegovu gradu Jeruzolimu, koga, sa svih stranah obsidnuvši, najposli osvojiše. Učinivši se dakle kralj Israelski Joas od Jeruzolima osobiti Gospodar, sve srebro, zlato, drago kamenje i ostala bogatstva koja nadje odnese sobom u zemlju Israelsku; a kralju Amasii prostivši život, i povrativši mu kraljestvo, ostavi gola i uboga, pak se s' vojskom obogatjenom povrati slavodobitn k nažad. I na taj način bi pokarana od Boga oholost kralja Amasie; koi živi u kraljevanju petnajest godištah posli smerti Joasa kralja Israelskoga; u koga kraljestvo, ostavivši zemlju Žudinsku za sada prilazim.

Kratko govorenje od Jeroboama sina Joasina kralja Israelskoga, i od Jone Proroka.

Na 3181. Za kralja Israelskoga, po smerti Joasa stade njegov sin Jeroboam, drugi toga imena, koi kraljeva četerdeset i jedno godište u Israelu. Ovi kralj čovik zao biše, kipoštovalac, i veliki nevirnik, ali junak na oružju, i vojnik glasoviti, koi rat imadući sa svim kraljim okolostojećim, sve ih srićno i čestito pridobi; a to mu biše od proroka Božjega prorokovano, da će na oružju srićan biti i sve neprijatelje s' pomoću Boga pridobiti, prem da nebiše dostojan take milosti. U njegova kraljevanja vrime cvatiše Jona prorok, komu Bog

zapovidio biše, da podje u Niniven grad veliki, i stolno misto kraljah Asirianskih; ter da im od strane Božje navisti grada prosidnutje do četerdeset danah zarad njihovih teških grihah. Ali nebudući Joni ugodno k' rečenomu gradu poći pobiže u Jopen, i od toga mista ulizavši u brod pobiže u Tarsis. Ali budući brod izašao na pučinu morsku, udariše vitri, i strahoviti morski valovi tako naglo, da bi potribito baciti u more sve što se od težine nahodjaše; a Jona medjuto brez nikakva straha spavaše. Videći mornari da su na pogibeli, i cineći da ih Bog zarad kakva velika griha i grišnika kara, metnuše žribje za naći grišnika i bacit ga u more; ali žrib pade na Jonu; koga mornari pitati počeše što je učinio, da im pravo kaže. Jona netajivši grih svoj pravo im kaza, kako bižaše od obraza Božjega, za nepoći u Niniven, kud mu naredio biše. Mornari puno pristrašeni, pitat ga počeše: što ti dakle sada učinit imamo, neka vitar pristane, i ova seržba *Božja*? Bacite me u more (odgovori Jona) tako će vitar oni čas pasti. Iz početka nehtiahu mornari tu nemilost dilovati, ali restući vitar sve to veći, pomoliše se Bogu da im prosti, pak uzamši Jonu baciše ga u more, i u taj čas učini se more tiho, kakono mliko. Medjuto Gospodin Bog biše poslao jednu ribu veliku koja se zove kit, ter ga proždri oni hip u koi pade u more; i u u*trobi* istoga kita prista živ i zdrav Jona za tri dni i tri noći, koliko da sidjaše u jednoj kući, moleći Boga da mu prosti, i da mu se smiluje. A treći dan (hotiući tako Bog) izbaci ga kit iz utrobe svoje na suho; komu opet zapovidi Bog da idje u Niniven (koga okoliš tri dni hoda biše) i da rečenim gradjanom navisti pedipsanje koje će za njihove grihe berzo od Boga primiti. Podje Jona put Ninivena i ulizavši u grad pripovidati poče: do četerdeset danah Niniven će se prosisti. Pametni i srićni bihu gradjani, jer Joni virujući, žestoku pokoru činiti počeše, obukavši se u vriće, i posuvši se lugom.

Kralj isti Joni virova, i zapovidi da postiti imadu ne samo ljudi, dali i njihove živine. A Jona obslužívši naredbu Božju iz grada izadje, i učinivši ništo malo hlada nedaleko od grada, side u hladu čekajući što će se dogoditi. Ali budući prošlo četerdeset danah, i videći da se grad neproside, razserdi se, pak poče Boga moliti da umre, na ovi način s'njime se razgovarajući: znam dobro Gospodine Bože da si pun dobrote i milosérdja; i da se udilj prigiblješ na miloserdje, kako vidiš grišnika skrušena i ponižena, i za tu sverhu pobigao sam u Tarsis od obraza tvoga, znadući zarad tvoga miloserdja da ćeš im prostiti, i da se neće dogoditi ono što im budem prorokovati, kako se i nedogodi: zato dakle Gospodine uzmi dušu moju, jer mi je bolje i poštenie umriti, nego ovako živiti. Odgovori Joni Bog: ciniš Jona da imaš razlog serditi se? I budući tada žestoke vrućine, čini gospodin Bog naresti jedan lip berštan nad glavom njegovom pod kojim mogaše hladovati Jona, koi se puno obeseli; ali posla Gospodin Bog jednog cerva da podgrize koren od berštana, i to učinivši, usahnu vas, i opavši mu listje, ostade Jona brez hlada i brez veselja; ter opet poče moliti Boga da ga digne s'ovog svita. Komu reče Bog: koi razlog imaš Jona serditi se i žalostiti? Imam razlog (reče Jona) i žao će mi biti berštana do moje smerti. Reče mu Bog: tebi je žao berštana, i grizeš se cića njega, koga nisi usadio, gojio, ni okolo njega radio, a nećeš da je meni žao Ninivena grada i da prostim gradjanom, medju kojim nahodi se veće od sto i dvadeset iljadah dušah, koje nisu zla učinile nikakva, i koje sam ja gojio i hranio? I ovde dospiva govorenje od Jone, a sada od kralja Žudinskoga govorit se ima.

Na 3194. Azaria sin Amasie kralja Žudinskoga u Jeruzolimu bi okrunjen. Kralj ovi puno dobar biše, i zaradi toga Bog mu dade sriću u vojevanju, ter mnoge kralje razbi, vojske, i njihove zemlje osvoji. Ali bu-

dnći se (zarad srićna vojevanja) ništo poholio, hoti činit dilo misničko, i tako na otaru zlatnomu poče činiti posvetilište i Bogu tamnjan prikazivati. Ali u isto vrime pristupivši k' njemu poglavica misnički s' ostalim svećenicim, pokara ga govoreći: Gospodine, ne pristoi se tebi tamnjan Bogu prikazivati, nebudući ti od kolina Aronova; ali nehtiući ga poslušati, bi pokaran od Boga, poslavši na njega gubu, koja ga kakono snig svega pokri, od koje i umri u dvoru svómu posli nego kraljeva pedeset i dva godišta. Koga kraljestvo za sad ostavivši u Israelsko prilazim.

U ova vrimena bihu proroci: Zakaria, Osea, Joel i Abdia.

Na 3232. Zakaria sin kralja Israelskoga Jeroboama, bi za kralja Israelskoga okrunjen. I ovi hoti naslidovat zloće otca svoga, štujući Idole, i svaku opačinu čineći. Ali nekraljeva nego šest misecih, jer ga pogubi Selum i za kralja se okruni. Ali ni on čestit ne bi u kraljevanju, jer nevlada izvan misec danah, budući ga iz kraljestva istirao poglavica niki, imenom Manae, koi stade za kralja i za deset godinah vlada u Israelu. A posli smerti njegove priuze vladanje Israelsko njegov sin Facea, koi nekraljeva izvan dva godišta, jer ga posiče jedan vojvoda koi se istim imenom Facea zvaše; i ovi se okruni u Israelu; protiva komu kralj Asirianski silnu podiže vojsku, porobi zemlju Israelsku, veći dio osvoji, i neizbrojnu čeljad u svoje kraljestvo za sužnje povede. Bi ubien kralj Facea od jednoga poglavice, komu Osea ime biše, posli nego kraljeva dvadeset godištah. A rečeni Osea na silu se okruni u Israelu, kako će se viditi posli; a sada vratit se u zemlju Žudinsku potribito je.

Na 3246. Joatan sin Azarie rečenoga bi u Jeruzolimu za kralja Žudinskoga okrunjen, koi kraljeva šestnajest godištah i biše dobar kakono i Ozia otac njegov; zaradi toga imade od Boga blagosov i veliku u vojevanju

sriću, razbivši mnogokrat neprijatelske vojske. Po smerti njegovoj bi okrunjen ovi koi slidi. U ovo vrime Isaia i Osea prorokovahu.

Na 3261. Akaz zločesti sin dobroga Joatana kralja Žudinskoga u Jeruzolimu bi okrunjen, koi od svih kraljah Žudinskih najveći Idološtovac biše. Protiva njemu Facea kralj Israelski i kralj od Damaska digoše vojske, i s' njime se pobivši pridobiše ga, i vojsku mu izsikoše. Videći se Akaz u potribi velikoj uteče se kralju Asirianskomu, koi sakupivši vojsku strahovitu dodje s' njome pod grad Damašak, obside ga, osvoji, i kralja od Damaška, koi biše došao gradu na pomoć, pogubi. Ali bojeći se Akaz da se kralj Asirianski njegov pomoćnik ne obrati protiva njemu istomu izvan blaga što on imadiše diže sve zlato i srebro iz cerkve Božje, ter ga ponese u Damašak, i darova kralju Asirianskomu. I povrativši se nazad, čini zatvoriti cerkvu Božju, i uzidati druge iznova za svoje Idole, kojim se klanjaše sve vrime svoga opakoga vladanja; od koga za sad dilivši se prilazim u Israel.

Na 3265. Osea gori imenovani; pogubivši kralja Facea, vladanje Israelsko posidova. Ovi kralj po smerti opakoga Akaza kralja žudinskoga, osvoji sve kraljestvo Žudinsko, učinivši se kralj od svega Israela; ali nesrićno poče, a gore doverši, jer se diže protiva njemu Salmanasar kralj Asirianski sa svom snagom koju imadiše, i obside stolni grad Samariu, i za tri godišta nedigavši se izpod njega, na sverhi trećega osvoji ga, i uhvativši kralja Osea postavi ga u tamnicu, i sve njegovo osvoji kraljestvo. Israelitjane koje neposiče, one odvede u kraljestvo svoje, a druge Puke i Narode čini doći u zemlju Israelsku, i posidovati njihove deržave i gradove. Tada dakle Israelitjani izgubiše svoje kraljestvo, sriću i čestitost po pravoj pravdi Božjoj, nehtiući ga poznavati za svoga Boga. Pribivaše u slobodštini Israelitjani u zemlji od obećanja devet stotin četerdeset

i sedam godinah, a potom toga svedjer u progonstvu.

Dogadjaj od Akaza i Osea piše Vitezović bì na 3209, posli koga vrimena do godine danah, kaže da početak Rimu dadoše dva brata Romulo i Remo imenom, od Ilie žene rodjeni, koja budući hudih bogovah misničkinja, i čistoću oskvernila porodivši dva rečena brata bì od pravde ubiena, a dica u riku bačena, ali se nadje jedna bludnica imenom Lupa, naški Vučica, koja njih iz rike izvadi, i skrovito odgoji, a jedan od njih imenom Romulo pravi kralj Rimski postade.

Slidi govorenje od Tobie pravednoga.

Salmanasar gori imenovani medju ostalim pukom Israelskim Tobiu pravednoga zarobi, i u Niniven stolno misto svoje povede, u komu gradu pribivajući ne samo on i kuća njegova u obsluženju zapovidih Božjih medju neznabožcem uzderža se nego li još i ostale sužnje Israelitjane svojim ponukovanjem i svetim izgledom tverdjaše, i kripljaše da zakon svoga Boga obslužuju, Idolom se neklanjaju. Imadiše sina jednoga imenom Tobiu koga uzdiže u strahu i ljubavi Božjoj.

Posli toga do nikoliko godinah Senakerib kralj Asirie skupi vojsku silovitu i s' njome udari na zemlju Žudinsku koja pod vladaocem kralja Ezekie biše se otresla od jarma i oblasti njegove, kako će se berzo viditi u razgovoru od rečenoga Ezekie kralja Žudinskoga. I budući u zemlji Žudinskoj rečenoga Senakeriba vojska razbiena, povrati se nazad s' velikom serditostju, ter poče Žudile i Israelitjane koji se u njegovu kraljestvu zasužnjeni nahodjahu sići i teško progoniti, zapovidivši svakomu da ih pod izgubljenje glave niko neima ukopati. Ali Tobia veće bojeći se Boga nego kralja svitovnjega pod mučem gdi koga mertva nahodjaše skrovito ga kopaše. Kralju berzo to njegovo dobročinstvo budući pri-

kazano, razserdi se i naredi da se Tobia ima pogubiti. Ali po milosti Božjoj sakrivši se, sahrani život i oslobodi se od seržbe kraljeve. Ali budući Senakerib od svojih vlastitih sinovah ubien, opet se Tobia smiri, k' svojoj kući povrati, i dila od miloserdja kopajući mertve činiti poče. Ali jednom budući došao umoran kući svojoj, zaspa pod gnjizdom lastavičjim, iz koga upade mu u oči vruća nečist od lastavice, i oslipi posve, da viditi nemogaše, i sve to podnese usterpljivo radi ljubavi Božje, koja u njemu goraše, cića koga usterpljenja od prijateljah, a najveće od svoje žene biše porugan, pogerdjen i prikoren puno, koja mu čestokrat govoraše ovako: Tvoja dobročinstva sva su izprazna i brezkoristna; i tako siromah starac u svedjermom prikoru živiti nemogući, poče moliti Boga da ga digne s'ovog svita. I cineći da je jurve došlo vrime od njegova putovanja dozva prida se svoga sina Tobiu i poče ga svitovati da se uzderži u strahu Božjemu, obslužujući zakon njegov, i da biži od Idološtovacah i njihova obćenja. A posli nego mu mnoga za duše spasenje izgovori, dade mu jedno pismo u komu se uzderžaše dug jednoga prijatelja svoga imenom Gabela, koi staše u gradu Rages zvanu, i koi biše zarobljen u isto vrime kada i Tobia. Ovome u velikoj potribi zajmio biše Tobia mnoge jaspre, i za imat ih prie smerti reče sinu svomu Tobii, da do njega podje i rečene jaspre donese. Ali ne znadući mali Tobia puta k' rečenomu mistu otac ga nauči da nadje druga dobra i virna koi znade put k' Ragesu. Izašavši dakle mladi Tobia s' tom sverhom na dvor iz kuće, ugleda jednoga mladića pristala, obučena na putničku, koga poče pitati, ko je, čijega je plemena i kuda idje, neznadući da Andjeo Božji biše. Odgovori mu mladić putnik, da je Israelitjanin, imenom Anania, sin velikoga Azarie i daidje u Rages k' čoviku imenom Gabelo, u koga kući (reče) da pribiva. Obeseli se puno Tobia i uvede ga u kuću k' otcu svomu, prid

kojim putnik kazivati poče, da pribiva u kući Gabelovoj, da k' njemu idje, i da će mu sina povesti i dovesti zdrava. Davši im dakle Tobia starac blagosove, diliše se, ostavivši plačnu majku Tobiinu, koja se tužaše na muža, da zarad jaspri meće na pogibel svoga jedinoga sina. Došavši putnici na konak pervi, gdi biše jedna rika Tigris imenom, podje Tobia na vodu da noge opere, ali udarivši na njega jedna riba strahovita, zavika, i poče zvati druga na pomoć; komu Andjeo reče da se neboi, nego da je uhvativši izvuče nadvor; i tako on budući učinio, naredi mu Andjeo, da izvadi njezino serce, žigericu i žuć, i da sve sahrani zašto te stvari (reče Andjeo) imadu kripost iztirati vragove i ozdravljati slipe. Dilivši se iz toga mista, dodjoše blizu grada Ragesa, komu se uputili bihu, i budući se približali kući Ragoela Israelitjanina, poče mu Andjeo govoriti: ono je kuća Raguela bogatoga, ondi ćemo noćiti a on neima sinovah, nego samo jednu dćer, koju ti imaš uzeti za ženu, i sve bogatstvo otca njezina tvoje će biti. Odgovori mu Tobia, ja sam čuo da je ona sedam muževah imala, i svaki je pervu noć ostao mertav: strah me je da se i meni nedogodi isto, jer je u muževim nesrićna. Reče mu Andjeo: istina je da su pomerli ženeći se na način nerazložitih živinah, ne za dobru sverhu nego za ispuniti tilesno nasladjenje, i zato su od Sotone pobieni bili, ali je ostala divojka čista kako je i sada, ali bojeći se ti Boga kakono i ona, tebi se pristoi uzeti je za ženu, jer je nju za te Bog odlučio i odredio; dakle se neboj ništa, jer ti se dogoditi neće zlo nikakvo; ali za tri noći posli nego je uzmeš, imaš stati s' njome na molitvi, i uzderžati se od dila putenoga; a medjuto metnut ćeš na žeravu žigerice one ribe što si izvadio iz vode, i s' onim dimom istirat ćeš Sotonu iz kuće njezine. I tako se razgovarajući dodjoše kući rečenoga Raguela, koi biše rodjak njegova otca; i budući mu se kazao mali Tobia da je

sin dobroga starca Tobie, zagerli ga, poljubi i veoma se obeseli. Pripravivši potom toga večeru, postavi ih za terpezu, aliti sto, ali pria nego blagovat poče, reče mu: neću blagovati dok mi ne obećate dati vašu dćer za ženu. Ožalosti se Raguel puno, bojeći se da mu se nedogodi ono, što se i ostalim; ali budući mu Andjeo rekao da se zato nebrine ništa, jer se samu njemu a ne drugomu ona za ženu pristoi. Raguel od veselja plakaše, a još veće od straha, bojeći se zla; pak uzamši ruku dćere svoje, postavi je u ruku Tobiinu, govoreći: Bog Abramov, Isakov i Jakovljev vas sastavio i sdružio i bio s' vami vazda; pak to rekavši veselo blagovat počeše. Kada pak bi vrime od počivanja, podjoše svi u svoje ložnice, a Tobia uzamši žigericu rečene ribe, stavi je na žeravu, i okadi misto, ali ložnicu u kojoj spavati imadihu; a medjuto, Andjeo drug njegov, svezavši Sotonu Asmadela, zaprati ga u pustinju od Egipta. Tobia pak poče zaručnici govoriti: za tri noći molit ćemo Boga, i s' njime se sdružiti, a četvertu noć sdružit ćemo se (po naredbi Božjoj) medju se; jer se tako ima činiti od pravih slugah Božjih, i ona primivši dobrovoljno svit i nauk njegov, posli nego za puno Boga moliše, legoše spavati do zore.

Slidi govorenje od pira i veselja njihova.

Posli nego pervi pivci zapivaše ustade se Raguel, i bojeći se, da se je Tobii zgodilo što i ostalim, zovnu sluge, i naredi im da iskopaju greb, i da ga pria svanutja ukopaju. Sluge budući naredbu njegovu obslužili, šalje Raguel službenicu da podje u ložnicu i vidi jeli mertav Tobia; ali službenica našavši ga živa, veseleći se, povrati se, i kaza gospodaru da je živ. Razumivši to Raguel, napuni se velika veselja, pak svanuvši se poče pripravljati sobet veliki i zazvavši sve svoje prijatelje na pir, časti ih za tri dana s' velikim šemlukom, i neizgovornim veseljem. Andjeo Božji medjuto,

virni drug Tobiin, podje kući Gabelovoj, i donese sve jaspre koje mu starac Tobia zajmio biše. Izverši vši se pak dnevi pirni, Raguel učini pismo, kako svega svoga bogatstva polu dariva svomu zetu Tobii, a drugu polu da ima uživati posli smerti njegove. Dade im dakle mnogo blago, srebro, haljine, zlato, životinu, sluge i službenice, pak ih blagoslovivši i poljubivši posla kući svojoj. Andjeo Božji na putu Tobii govoriti poče: mnogo je žalostan za tobom otac tvoj, a još veće Ana tvoja majka, plačućite u noći i u dnevu, bojeći se, da ti se nije koje zlo dogodilo; dakle neka Sara tvoja zaručnica, sluge i službenice idju polagano za nami, a mi da se potežimo kući tvojoj, za utišiti slipa otca, i staricu tvoju majku. Dobrovoljno Tobia posluša svoga druga, i ostavivši sve ostale, dihiše se k' Tobiinoj kući. Ana Tobiina majka uzašla biše više kuće na jednu planinu, za gledati nebi li ga od kuda putujući ugledala, kako svaki dan činjaše. Ali evo njezine sriće, ugleda ga, poznade, i doterča kazati starcu Tobii. Andjeo drug Tobiin biše ga naučio, da kada se zagerlivši počme ljubiti s' otcem svojim, uzme one ribe žuć, i pomaže ga po očiuh, i da će oni čas progledati. Starac Tobia razumivši glas veseli, od povratjenja sina svoga, a medjuto budući došlo malo pašče kući, koje s' Tobiom biše na putu, napuni se radosti, pak se skoči na noge, ter onako slip izadje prid kuću, a u ta doba dodjoše i putnici, ter se lipo pozdraviše i poljubiše. Tobia mladi u vrime koje se s' otcem gerljaše pomaza oči njegove s' rečene ribe žućju i poče mu s' očiu padati, kakono bilance od jaja, i progledavši lipo, vidi svoga sina Tobiu, i druga njegova, veseleći se, čudeći se, i Bogu na takom daru zahvaljujući. Ali kada mu kazaše, da će mu berzo nevista doći s' blagom, slugam, službenicam i s' bogatstvom mnogim, i sve ostalo kako su i na koi način putovali, i čestito sve što želiše opravili, ostade izvan sebe, od velika veselja i radosti.

Sedmi dan dodje zaručnica Tobiina sa slugam i službenicam svojim, koju s' velikom radostju dočekaše, i za sedam danah pir činiše. A posli sedam danah, sin i otac dozvaše prida se druga Tobiina, ter mu mnogo zahvaljujući govoriti počeše, da se dostoi od sviuh dobarah, koja donili bihu uzeti sebi polovicu. Andjeo njima odgovorivši reče: hvalite Gospodina Boga nebeskoga, i blagosivljajte ga prid svim narodim, jer je učinio vami miloserdje zaradi molitavah, milostinje, oliti blagodarstva i dobrih dilah, koje ste činili kopajući mertve. Ja sam se činio prid vami viditi, da jidem i pijem, ali ja blagujem jizbine duhovne, koje vi nevidite: ja sam Rafael Andjeo, jedan od sedam, koji stoimo prid licem Božjim, a vi blagosovite Boga, i zahvalite mu na daru, ukazujući svakomu čudesa njegova; i to rekavši izčeznu iz očiuh njihovih. A oni pristrašeni padoše na zemlju, za tri sata hvale Bogu uzdajući. Živi posli toga starac Tobia puno godinah, videći sinove sina svoga i sinove svojih unukah.

Na 3278. Ezekia sin rečenoga gori Akaza za kralja Žudinskoga bi okrunjen i kraljeva u Jeruzolimu dvadeset i devet godištah. Ovi kralj biše dobar i pravi sluga Božji, obslužujući njegove zapovidi, i putujući putem Davidovim. Otvori cerkvu Salomunovu, od nevirnoga Akaza otca svoga zatvorenu, narešivši je, i postavivši u nju sve stvari potribite za činiti Bogu posvetilišta. Razoriti takodjer čini pogane cerkve, i otare Idolske po svemu kraljestvu svomu, zapovidivši žestoko da se Bogu Israelskomu čini čast, poklon i svako poštenje, i zaradi njegove dobrote, branjaše ga Bog od svih neprijateljah okolostojećih. Četernajesto godište njegova vladanja, kralj Senakerib od Asirie s' jednom velikom vojskom podje i udari na deržave Egipske, ter mnoge gradove, i Banovine osvoi, medju kojim ugrabi i nikoliko gradovah Žudinskih; i budući se Ezekia kralj Žudinski poplašio, bojeći se da mu sve neugrabi kra-

ljestvo, posla k' njemu svoje poklisare moleći ga, da netiče u njegove Deržave, a da će mu davati harače, koliko moguć bude, Senakerib napunjen oholosti, odgovor mu dade, da ako želi s' njim mirovati, hoće da mu pošalje tri stotine talenatah srebra, i trideset zlata, i to čini mnogo i mnogo iljadah dukatah. S' velikim trudom nadje Ezekia toliko blago, svukavši ne samo svoju kuću, nego li još i Božju, ter ga posla oholomu Senakeribu, koi primivši blago, napisa knjigu puno psostih, pak je posla kralju Ezekii, govoreći u njoj da mu u taj čas ima dati Jeruzolim i sve ostale gradove, i da se neuzda u svoga Boga nimało, jer te (reče) neće moći od moje snažne desnice osloboditi. Primivši kralj Ezekia knjigu ohologa Senakeriba, odnese je u cerkvu Božju, i prid otarom poče je štiti, slušajući vas puk, pak polivši se suzam poče vruće Boga moliti, da mu bude u pomoći, i da psovaoca ohologa pokara.

Nahodjaše se u Jeruzolimu veliki sluga Božji prorok Isaia, koi kada razumi knjigu i psosti Senakeribove, poče kripiti kralja Ezekiu da se nimalo neplaši: jer ćeš (reče Isaia) viditi čudesa Božja, kako i na koi način pedipsa ohole psovaoce. U to isto vrime nahodjaše se Senakerib sa svom vojskom pod jednim gradom Žudinskim, Lakis imenom, koga za osvojit obsidnuo biše, i evo obnoć, udarivši Andjeo Božji na njegovu vojsku, sto i osamdeset i pet iljadah vojnikah posiče, a on s' ostalom vojskom, što ostalo biše, pobiže u Niniven, stolno misto svoje, i onde prikazujući Idolom posvetilište hudobno od svojih sinovah bì ubien.

Razboli se posli toga dogadjaja Ezekia,, i bì od proroka Isaie pohodjen, komu od strane Božje navisti, da se ima pripraviti za umriti lipo, i to rekavši dili se od njega. Ezekia ostade puno ožalostjen, i okrenuvši se k' zidu poče plakati gorko i Bogu se priporučivati. Isaia još nebiše iz dvora kraljeva izašao, evo mu se ukazuje Bog govoreći: povrati se kralju Ezekii, i reci mu da

sam uslišao molbu njegovu, neće još umriti do petnajest godištah, i branit ću ga od svih njegovih neprijateljah. Povrati se Isaia ter mu kaza riči Božje i treći dan ozdravi, pak podje u cerkvu Božju hvale dati. Živi potom toga petnajest godištah, pak počinu u miru.

Vitezović ove dogadjaje meće na 3238 u koje vrime biše zidana Sirakusa u Sicilii. Asiriansko kraljestvo prinešeno u Babiloniu. Solon, Kilon, Kleobul i Periander mudraci gerčkoga naroda tada su na svitu bili; i Karan od kolina Erkulova rastiravši bane Makedonske, učini se najpervim kraljem od Makedonie.

Na 3306. Podje s' ovoga svita dobri kralj Ezekia, i sin njegov Manase imenom za kralja Žudinskoga u Jeruzolimu bì okrunjen. Kraljeva godištah pedeset i pet, ali zlo i opako, jer zaboravivši se Boga svoga, postavi Idole u cerkvu Božju, ter ne samo sebe, nego li još i svoje podložnike u Idološtovstvo obori. I budući pokaran od prorokah i od ljudih pravovirnih sve ih čini pogubiti. I tako ovi kralj zločesti mnogu kerv u Jeruzolimu proli; koga zloću Bog svemogući podnositi više nehtiući, diže protiva njemu kralja Babilonie, koi osvojivši Jeruzolim, i sve njegovo kraljestvo, uhvati ga živa, i svezana u sinčiru povede u Babiloniu, i postavi u tamnicu puno tamnu i opaku, deržeći ga u njoj gore nego nijednoga zločinca. Ali se u nevolji spomenu nesrićni grišnik, da mu se to zlo dogodilo biše, zarad odbačenja Boga pravoga, Idološtovstva i prolitja kervi pravedne, i tako s' velikim plačem, i skrušenjem uteče se k' Bogu, koi budući pun miloserdja smilova mu se, i nadahnu kralja Babilonskoga, da ga pusti poći u kraljestvo svoje, i tako sve bì učinjeno. Manases došavši u Jeruzolim pogazi i baci na vatru sve Idole, i očisti cerkvu Božju, zapovidivši svim podložnikom svojim, da pod izgubljenje glave niko se neima Idolom klanjati. Kraljeva potom toga u miru puno godinah pokoran i ponizan.

Na 3361. Amon sin kralja Manasesa u Jeruzolimu bì okrunjen; ali slideći put otca svoga po komu u mladosti putovaše, dopusti Gospodin Bog, da od svojih slugah bude ubien, drugo godište svoga vladanja.

Na 3363. Josia sin rečenoga kralja Amona bi okrunjen u Jeruzolimu, i kraljeva trideset i jedno godište. Imadiše Josia osam godištah kada kraljevati poče, i posli Davida nenadje se kralj bolji u zemlji Židinskoj, jer poče od svoga ditinstva iskati Boga i pogerdjivati Idole, postavivši pomnju veliku da ih sve izkorene ne samo iz Jeruzolima, nego li još i iz svega kraljestva svoga, kojizih biše po svim mistim jedno mnoštvo veliko. Posli toga čini posići sve pogane Idolske misnike, gatalce, čarovnike i vilenike. Dade se potom toga na službu Božju, i na ponovljenje cerkve Jeruzolimske, koja biše od opakih kraljah ogoljena, i na sve načine pogerdjena; a on je uresi, obuče i obogati. Cvatiše u njegovo vrime veliki sluga Božji Jeremia Prorok. Ali godište trideset i jedno svoga vladanja podje s' ovog svita u krilo Abramovo, od svojih podložnikah gorko plakan, od koga Jeremia Prorok učini verse, aliti pisme žalostne. Posli njega kraljeva Joakaz sin istoga; ali pria toga potribito je govoriti od viteštva, koje učini jedna udovica imenom Judita.

Dilo viteško Judite udovice.

Nabukodonosor kralj Asirianski, koi pribivaše u velikomu gradu Ninivenu, budući na polju Ragau razbio kralja Medinskoga, Arfažada imenom, i njegovu izsikao vojsku, biše se puno posilio, ter postavi u pamet da će svu zemlju, i sva kraljestva pod svoju oblast podložiti, i zaradi te sverhe skupivši vojsku veliku, posla je uzimati tudje gradove i deržave, prid kojom vojskom poglavica oliti veliki Jeneral biše Oloferne; i ovi u malo vrimena dosta zla učini, Narode pridobi i deržave o-

svoji. Došavši pak na medjaše Žudinske, posla ulake po svim mistim i gradovim, navištujuć im da se brez njihova zla imadu odmah podložiti kralju Nabukodonosoru. Ali budući Žudili jednoglasno odgovorili, da oni Nabukodonosora za gospodara nepoznaju, razserdi se žestoko Oloferne, i podigavši vojsku ulize u zemlju Žudinsku. Ali pria nego je robiti poče, hoti znati kakav je taj Narod Žudinski, kakva li je jakost njihova. I budući mu jedan vićnik (imenom Akior) odgovorio, da je Narod Žudinski branjen od njihova Boga, i da ga dobiti nemore niko, dok se u milosti njegovoj uzderži, zato (reče mu Akior) izvidi najpri gospodaru naš, je li oni puk u prijateljstvu njegova Boga ali ne: ako je u neprijateljstvu, ajde slobodno jer će se lasno dobiti; ako li je u milosti njegovoj, protiva njemu nehodi, jer ćeš u istinu izgubiti i sebe i vojsku.

Serdito Akioru oholi Oloferne odgovorivši reče: koi se to Bog naći može koi će vojsku kralja moga pridobiti? Ja drugoga Boga većega ni jačega nepoznajem od Nabukodonosora kralja moga. Potom toga digavši vojsku dodje pod grad pervi Žudinski imenom Betuliu, ter ga sa svih stranah okruži i obside. Siromaha Akiora, koi mu jakost Boga Israelskoga pripovidaše čini svezati blizu grada Betulie za jedan dub, govoreći mu: Tebe će Žudili odrišiti, i povesti u grad, zaradi toga činim te blizu grada svezati, neka moseš tvojim očimam viditi, da veće more vojska kralja moga, nego taj Bog Israelski koga jakost kažeš, a to ćeš onda poznati kad osvojim grad, ter se s' gradjanim moja snažna vojska pobije. Svezavši ga dakle blizu grada Betulie, i odstupivši vezaoci nazad, dodjoše Betuliani, i odvezavši ga u grad uvedoše, od koga razumivši psovke Oloferna, koje protiva Bogu rekao biše, svi jednoglasno zavapiše Boga u pomoć, i u njegove se ruke postaviše. Oloferne medjuto čini zatvoriti sve vode, i odvratiti potoke, koji u grad tečahu, neka bi od žedje pomerli; i tako bu-

doći do dvadeset danah nestalo vode, počeše Betuliani vikati i govoriti, da ako ih do pet danah Bog ne oslobodi, da će se pridati Olofernu.

Razumivši njihovu odluku udovica Judita, koja Boga ljubljaše, posteći i u čistoći se uzderžeći, i koje lipota nadlazaše ostale udovice i divojke, poče ih karati, govoreći: ko ste vi, koji hoćete Boga napastovati, dajući mu vrime, da vam se smiluje kada vi hoćete? molite (reče) Boga za mene brez pristanka jer ću ja noćas poći s' mojom službenicom u vojsku Oloferna, a vi ovo pet danah na molitvi pristojte, da mi dade način i sriću za izbavit vas od nevolje. To rekavši, i puk umirivši, zatvori se u kuću svoju, opasa se cilicіom, aliti kanicom pokornom, i posuvši lugom glavu, pade na kolina, ter se vruće uzmoli Bogu, da joj dade kripost, i jakost slomiti oholost Olofernovu, i vojske njegove, neka po ruci jedne žene žestoki lav bude pridobiven od Boga. Posli toga, umi se, i obuče se što lipše mogaše, metnuvši na se srebro i zlato, a sverhu njezine čudnovate lipote, nadostavi joj Bog lipotu verhunaravnu; koja izišavši sa svojom službenicom iz grada, ulize u vojsku, koju kada ugledaše vojnici, ostadoše izvan sebe začudjeni cića njezine velike lipote. Došavši pak prid Oloferna i poglavice vojske, pokloni se do zemlje, pak im mudro govoriti poče, kako je pobigla iz grada, znadući da će berzo pasti u ruke njegove, i kako ih je pokarao Bog Israelski, koi je (reče Judita) meni očitovao, da ćeš, neizgubivši nijednoga čovika, posidovati sve kraljestvo Župdinsko; zato molim veličanstvo tvoje, da mi dopustiš u svako vrime, ove tri četiri noći hoditi s' mojom službenicom u planinu, i s' Bogom se razgovarati, za korist tvoju i vojske tvoje. Sve joj Oloferne dopusti što željaše; zapovidivši vojsci da je neima smetati poći kud ona hoće; i tako Judita idjaše k' planini plakati i Boga za svoj puk moliti. Došavši pak četverti dan, bi ugovoreno da Judita ima s' Olofernom spavati; i tako

učini Oloferne jedan sobet veliki, i budući u veliku veselju pio priko običajno, bì od vina priuzet. I budući pošao u ložnicu zaspa tako jako, da za se ništa neznadiše. Judita koja biše k' njemu pod čador uvedena, videći lipu prigodu, dobavi se noža Olofernova, i s' njime ga zakla, odkla glavu, i dade je službenici da nosi sobom. Pokrivši pak tilo Olofernovo, dili se kroz vojsku, i donese glavu Olofernovu u Betuliu; dade pak naredbu gradjanom, da zorom u trublje zatrubivši na vojsku udare, koja kad ugleda svoga poglavicu brez glave, pristrašena i smetena bižat će brez obzira. I sve se dogodi kako im reče, jer oni zorom izašavši iz grada, i na nje s' vìkom udarivši, podjoše zvati Jenerala da se ustane bìti se s' vojskom žudinskom, ali našavši ga brez glave napuniše se straha, ter smeteni brezredno bižati počeše, a za njima Žudili sikući koliko mogoše. I budući dali na glas od ostalih gradovah i mistah žudilom, poletiše za njima u potiru, ter ih izsikoše brez broja. Povrativši se nazad pokupiše svu odoru njihovu, srebro, zlato, oružje, haljine, čadorove, konje, volove i ostalo. Misnik veliki Eliakim s' mnogom gospodom Jeruzolimskom dodje viditi Juditu, koja toliko junaštvo učinila biše, i pohvale mnoge prid svim pukom istoj dade govoreći: ti si slava Jeruzolimska, ti si veselje Israelsko, ti si poštenje puka našega. Naredi pak rečeni misnik Eliakim da joj se ima dati sve blago Olofernovo koje se pod njegovim nadje čadorom, aliti šatorom, i tako bi učinjeno. Puno godinah živi Judita, i svega vrimena njezina života, uživaše Žudili čestiti mir i pokoj.

Na 3395. Joakaz sin dobroga kralja Josie za kralja Žudinskoga postade, ali nekraljeva izvan tri miseca, jer ga skide s' pristolja kralj Egipta, a brata njegova Eliacima okruni. Bi puno opak kralj Eliacim, jer Boga oostavivši Idolom se pokloni, potegnuvši sve svoje kraljestvo za sobom. Nemogući gospodin Bog više podnositi zloće Žudilah i kraljah njihovih, hoti ih ostaviti i raz-

rušiti kakono i Israelitjane, i tako dopusti kralju Nabukodonosoru, da se digne protiva njima, koi s' vojskom mnogo snažnom ulizavši u zemlju Žudinsku porobi je, i osvojivši grad stolni Jeruzolim, pogubi kralja, i sve srebro, zlato i drago kamenje odnese, ne samo iz kućah njihovih, nego li još i iz cerkve Salomunove, ostavivši je golu i ubogu. I postavivši na pristolje Jeruzolimsko Joakima sina rečenoga kralja Eliacima dite od osam godinah, povrati se nazad u kraljestvo svoje. Ali do malo vrimena, bojeći se Nabukodonosor da mu mali kraljić Joakim neće viran biti, i da će nastojati osvetit smert otca svoga, posla vojsku i odvede ga s' najvećom gospodom u Babiloniu, ostavivši na mistu njegovu strica istoga Joakima, imenom Sedeciu, čovika zla i poganoga Idološtovca. Biše tada s' ostalom gospodom u sužanjstvo poveden i prorok Ezekiel, mladić od malo godinah, koi u Babilonii prorokovati poče.

U vrime kralja Sedecie življaše prorok Jeremia, koi mu prorokova da će biti poveden u sužanjstvo od Kaldeanah, sa svom gospodom i pukom mnogim. Pisa mu takodjer iz Babilonie i prorok Ezekiel, prorokujući mu ono isto što i Jeremia, ali s' ovom razlikostju da će biti poveden svezan u Babiloniu, ali da Babilonie viditi neće; i nemogući Sedecia razumiti, da se može doći u Babiloniu nevidivši je, nehti virovati jednomu, ni drugomu proroku, nego im se rugajući slidjaše Idolom se klanjati. Ali nehtiući dati carinu, aliti harač kralju Babilonskomu, sve mu se dogodi kako mu prorokovano biše, jer Nabukodonosor obside Jeruzolim, i drugo godište osvojivši ga, uhvati kralja, posiče mu na oči sinove, a njemu izvadivši oči, slipa u Babiloniu povede ga sa svom gospodom, i od svakoga zanata mudrim zanatčijam. Upali lipi grad Jeruzolim, i porobi svu zemlju Žudinsku, pak ostavivši puku za vladaoca jednoga čovika dobra i Boga bojeća, imenom Godolie, po-

vrati se nazad, davši mu naredbu, da čini puk o zemlji raditi, i njemu virno carinu odgovarati.

S' ostalom gospodom i plemićem Žudinskim bihu povedeni četiri mladića u Babiloniu, koji bihu od kolina kraljah Žudinskih aliti Davidova, to jest prorok Daniel, Anania, Misael i Azaria. Ovi mladići koliko bihu u kipu lipi i Boga bojeći, koji pribivahu u dvoru kraljskomu, učeći mudrost i jezik Kaldejski, i u malo vrimena sve mudrace od Babilonie nadadjoše; a to im sve Gospodin Bog dade zaradi njihove dobrote i čistoće.

Kratko govorenje od sna Nabukodonosorova.

Na 3402. Kralj Nabukodonosor vidi u snu stvari čudnovate, i u spavanju biše mu Bog san istomačio, ali posli kako se probudi zaboravi i san i njegovo zlamenje, ter ostade puno smetjen i smutjen. I hotiući da mu se san istomači, čini doći prida se sve mudroznance, zvizdoglede, gatavce, čarovnike i vilenike, zapovidivši im da mu kažu što u snu vidio biše, i da mu istomače što san zlamenuje. Odgovoriše mu da oni san istomačiti nemogu, ako im ga nekaže. Razserdivši se kralj žestoko, zapovidi da se svi posići imadu. I budući u broju mudroznanacah četiri mladića rečena, imadihu s' ostalim biti posičeni i oni. Koji došavši prid kralja počeše ga moliti, da im dopusti vrime do sutra dan, i da će mu kazati san i ono što zlamenuje. Kralj dobrovoljno dade im to malo vrimena; a oni svu noć primolivši Boga, imadoše od njega milost, ter im kaza san i ono što zlamenuje. Podje sutradan veseo Daniel prid kralja, pak mu ovako govoriti poče: nije moguće o kralju da čovik umerli po svomu znanju može ono što si u snu vidio znati, nego sam Bog nebeski, i oni komu on očituje. Bog dakle svemogući, stvoritelj neba, zemlje, čovika i svih stvarih meni je po svomu milosrdju očitovao san tvoj, i jest ovi: ti si vidio u snu

jedan kip čovičji puno velik i čudnovat kojega glava biše od zlata, persa i ruke od srebra, terbuh i stegna od midja, a noge od mišanije, to jest jedna strana aliti dio od gvoždja, a druga od zemlje. Vidio si pak gdi se otište jedna stina iz planine i udarivši u noge rečenoga kipa, svega ga u prah obrati, a stina koja ga satra, nareste velika koliko najveća planina i pritište svu zemlju. Zlamenje pak sna tvoga jest ovo: ti si kralj kraljah, i tebi je dao Bog nebeski veliko gospodstvo sverhu zemlje, i tako ti i tvoje kraljestvo jeste glava zlatna; ono kraljevanje koje za tobom stupi bit će toliko manje, koliko je manje cine srebro od zlata; treće kraljevanje bit će manje od drugoga koliko je manje cine midje od srebra, a četverto kraljevanje koje noge zlamenuje, s' jedne strane bit će jako puno a s' druge slabo i mlohavo, jer zlamenjuje zemlju, koja se lasno razasiplje, i budući da zlamenjuje gvoždje s' jedne strane bit će jače od triuh pervašnjih, jer kako gvoždje tuče i pridobiva srebro, zlato i midje, onako će četverti kralj sve ostale tući i pridobiti, ali imadući s' druge strane noge od zemlje bit će sve kraljestvo saterveno i u prah obratjeno od jednoga kralja koga će Bog poslati zlamenovana po onoj stinčici koja se iz planine otište, kip vas u prah obrati, i nareste kakono planina najveća ter svu zemlju pokri.

Kada kralj ova razumi, poklonivši se Danielu reče: do istine tvoj Bog je sverhu svih Bogovah i gospodar svih kraljah, budući ti očitovao toliko veliku otajnost. Potom toga dade mu dare plemenite, učini ga poglavicom svih Banovinah Babilonskih i sverhustancem svih svojih majistratah. Ananiu, Azariu i Misaela takodjer kralj uzviši, davši im gospostva velika, i svakomu postavi ime drugo, Danielu Baltasar, Ananii Sidrak, Misaelu Misak, a Azarii Abdenago. I tako kraljestvo žudinsko imade svoju sverhu i dospitak, zaradi grihah i opačinah njihovih vladaocah, posli nego vla-

daše četiri stotine i šesdeset i osam godištah, počamši od Davida do Sedecie nesrićnoga; a tri stotine i osamdeset i osam godištah posli kako se od Israela odcipiše, i po sebi kraljevaše, ovi se zovući Žudili a oni Israelitjani. Ali bi upravnie bilo da se zovu Judinovci nego Žudili budući od kolina Jude sina Jakovljeva izašli. Ali povratjam se na govorenje rečenih mladićah, koji stahu u Babilonii, to jest Daniela, Ananie, Misaela i Azarie; i kažem ono što Kalmet piše od istih, to jest da nisu zarobljeni sa Sedeciom kraljem najposlidnjim kako niki drugi meću, nego u vrime Eliacimova dospitka, to jest na 3399; a Sedecia bì uhvatjen i slip u Babiloniu poveden 3416; koga ja budući počeo slidîti broje i godišta, tako deržim i virujem.

Govorenje kratko od zlatnoga kipa Nabukodonosorova.

Kralj Nabukodonosor budući učinio jedan veliki kip od suhoga zlata u višinu lakatah šesdeset, a u debelinu šest, i namistivši ga u mistu podobnu gdi od svakoga može biti vidjen, i poklon mu se učiniti, zapovidi da od svih mistah, gradovah i deržavah imadu doći glavari i gospoda na rečenoga kipa posvetjenje i svetkovanje. I budući došli od sviuh mistah poglavice, gospoda, i od svake verste narodi u vrime zabiliženo, svi se pokloniše kipu zlatnomu izvan triuh mladićah, Sidraka, Misaka i Abdenage, koje kralj zovnuvši prida se, serdito ih pitati poče: je li istina mladići da se vi momu kipu neklanjate? Istina je kralju (odgovoriše sluge Božje) jer se mi drugomu Bogu neklanjamo nego stvoritelju Neba i zemlje. Ali kralj puno razserdjen, opet im govoriti poče: ako se vi udilj (čuvši trublje i svirale) nepoklonite s' ostalim pukom kipu zlatnomu, bacit ću vas u peć ognjenu, pak ću ja tada viditi, može li vas Bog vaš izbaviti od ruke moje. Odgovoriše mu mladići: naš Bog (ako hoće) može nas prilasno od tvoje

ruke osloboditi; ako li pak nehtio bude gospodar je. Ali imaš znati kralju da se tvomu kipu nikada pokloniti nećemo.

Razumivši Nabukodonosor njihovu odluku, zapovidi da se razpali i razžeže peć sedam putah veće, nego je običajno, i da se vergu u peć. Sve te stvari berzo budući izveršene, svezavši tri mladića Sidraka, Misaka i Abdenagu, koji se pria zvahu: Anania, Azaria, i Misael, baciše ih u peć ognjenu. Ali sve one koji stahu blizu peći, izašavši plamen iz nje proždri, a oni bihu od Andjela primljeni na ruke, koi učinivši jedan vitar hladan svu snagu i žestinu od vatre diže, ter nikakve nečuše muke, niti vatra može nauditi haljinam ali perčinom njihovim, izvan samo što uža aliti konopčići, s' kojim svezani bihu izgoriše. Bi dokazano kralju kako tri mladića pivahu pisme nike u peći, ter slave svoga Boga; koi začudjen mnogo, dodje prid peć, i poče ih zvati da nadvor izadju. Poslušavši mladići nadvor izadjoše, koje razgledavši kralj lipo, i videći da ni haljina na njima, ni dlaka od perčina izgorila nebiše, zavikavši reče: blagosovljen budi Bog vaš koi je u istinu primoguć. Potom toga dade naredbu po svemu kraljestvu svomu, da pod izgubljenje glave neima niko opsovati Boga Israelskoga, a njih uzviši na velika Gospodstva, davši im Banovine u kraljestvu svomu. I tako tri mladića živiše u veliku poštenju s' njihovim drugom Danielom, koi se (cinim) u vrime poklona rečenomu kipu tada u tom mistu nenahodjaše, jer bi i on s'njima u peć bačen bio.

Kratko govorenje od drugoga sna Nabukodonosorova.

Na 3434. Vidi u spavanju kralj Nabukodonosor san od ove verste: činjaše mu se viditi jedan dub neizgovorne veličine, koi biše na jednomu polju nikao, i izrestao; koga verh nebo diticaše, a grane od kraj do

kraj svita bihu se razgranale, listja plemenita, i ploda od svake obilnosti puna. Živine zemaljske svake verste pod njim hladovahu, hraneći se plodom njegovim, a ptice nebeske po granam njegovim stahu, i po njima letjahu, blagujući zadovoljno plod koi na njem biše. Vidi takodjer slaziti s' neba Andjela (koga on zoviše bdiocem svetim) i ču govoriti ovako: posicite dub veliki, grane njegove i plod koga daje razbacajte neka biže izpod njega živine zemaljske i ptice nebeske. Ništa nemanje u tapat, ni u žile njegove ne tičite, neka stoi u zemlji, medju travam poljskim svezan verugam gvozdenim. Rosa neka ga natapa, i travu s' ostalim živinam neka pase, komu serce čovičje, i obličje imaše izvaditi, a dati mu se serce životinsko, sverhu koga sedam vrimenah izveršit se i prominit imade: tako je odredjeno, i tako biti ima neka svi živući poznadu, da je privisoki Gospodar osobiti i vlastiti od svih Cesarstvah i Kraljestvah, dat ih komu hoće, i uzeti kada mu je drago.

Svi mudroznanci i vračari san tomačiše, ali se do sama Daniela domisliti nemože niko; koi kralju ovako ga tomačiti poče: ti si o kralju dub oni veliki koi si se do neba uzveličio, i mogućstvo tvoje od kraj do kraj svita pustio. Što si pak vidio svetoga slaziti s' neba i govoriti da se dub posiče, ali žile njegove neka zdrave ostanu, to će se tebi dogoditi, jer ćeš biti od ljudih istiran, i živinam nerazložitim bit će pribivalište tvoje, travu kakono vol pasti hoćeš, dok se sedam vrimenah neprominu sverhu tebe, i dok neuzbudeš poznati, da privisoki Bog na zemlji kraljuje, i da daje kraljestva komu on hoće. Što li je pak rekao, da se u tapat ni u žile ticati neima, to zlamenjuje da ti kraljestva uzeti neće, nego ćeš ga opet imati, posli nego poznat budeš mogućstvo njegovo. Nuder dakle kralju (reče Daniel) čini blagodarstva i miloserdje ubozim, ter s' dobročinstvom peri grihe i zloće tvoje, nebi li se

smilovao. Sva ova padoše sverhu Nabukodonosora: bi izbačen izmedju ljudih, travu kao vol pasao, i sinčirim gvozdenim, kakono živina nerazložita, vezan za sedam vrimenah, a to niki tomače za sedam godištah, posli kojih otvorivši mu Bog oči pameti, pogleda k'nebu, ter ispovidi da sva veličanstva dolaze od Boga, i ponizi se pod desnicom privisokoga. Povrativši mu pak Gospodin Bog pamet i sve ljudsko obličje, dodjoše k' njemu glavari i na njegovo ga pristolje postaviše; koga govorenje posli nego u se dodje jest ovo; posli sverhe danah ja Nabukodonosor oči moje k' nebu digoh, i očutjenje moje povratjeno jest meni: Privisokomu blagosovi, i Živućega u vike pohvali, i uzveliča, jer mogućstvo njegovo jest vikovnje. I svi pribivaoci zemlje kod njega za ništo su deržani i t. d. U ono vrime razum i poznanje povrati se u me, obličje takodjer čovičje dodje k' meni, i poglavice moje iskaše mene, postavivši me na pristolje moje, i veličanstvo veće bi nadometnuto meni. Sada dakle ja Nabukodonosor hvalim, uzveličajem i slavim Kralja neba, jer su sva dila njegova istinita, i putujuće u oholosti može poniziti. *Je li pak sahranjen, nije li, sveto Pismo nekaže. Kalmet piše da je u Idološtovstvu umro, a drugi govore da se pokorio biše, i pokornik da je pošao s' ovog svita: znade Bog i on najbolje. Kraljevao je četerdeset i tri godišta u Babilonii*; posli koga za kralja bi uzvišen njegov sin Evilmerodak ali nekraljeva izvan dva godišta, na koga misto stade ovi koi slidi.

Na 3444. Baltasar sin rečenoga Evilmerodaka bi okrunjen za kralja Babilonskoga. Pervo godište vladanja kralja ovoga, Daniel prorok imadiše čudnovata vidjenja. Pervo, vidjaše četiri živine izlaziti iz mora, jedna biše prilična lavici, koja imadiše krila na način orla: i ova živina zlamenovaše kraljestvo Nabukodonosorovo. Druga živina biše prilična medvidu, koja imadiše trostruke zube i ova zlamenovaše kraljestvo Persiansko. Treća biše pri-

lična risu, koja imadiše četiri glave, i četiri krilá, i ova živina zlamenovaše Aleksandra velikoga, koi imadiše razrušiti kraljestvo Persiansko. Četverta živina biše strahovita i priko načina jaka, imadući zube od gvoždja, ter svaku stvar na komade razkidivaše. Imadiše deset roguh, i jedan malahan izmedju njih koi restući nadhiti sve ostale: ova zlamenovaše dva kraljestva, to jest Sirie i Egipta; deset roguh zlamenovaše deset kraljah, a mali rožčić, koi najveći od svih nareste, zlamenovaše kralja Epifana, koi od malahna kraljića, veći se od svih učini.

Drugo Danielovo vidjenje bi ovo: vidjaše dva ovna, jedan imadiše dva roga, a drugi jedan, i ovi jednorožac terčaše po svitu tako berzo, da se zemlje nedodivaše, i namirivši se na ovna dvorožca, udari ga, baci na zemljù i svegà ga pogazi. Ovi jednorožac zlamenovaše Aleksandra velikoga, koi udari na cara Daria, i osvoji carstvo njegovo.

Na 3448. Kralj Baltasar učini jedan sobet veliki poglavicam i glavarom kraljestva svoga, kojizih tada na rečenom sobetu (izvan ženah kraljevih i suložnicah) iljadu biše. Posli pak nego puno piše, i veseliše se, zapovidi kralj da se donesu sve one čaše i kaleži zlatni i sreberni koje njegov otac Nabukodonosor biše iz cerkve Salomunove odnio, kada Jeruzolim osvoji i porobi, i budući doneșeni sudovi posvetjeni, kojim se ima čast i poštenje nositi, počeše s' njima vino piti, kralj, njegove žene i sva gospoda, hvaleći njihove Bogove zlatne sreberne i dervene. Ali njihovo veselje obrati se u veliki strah i neveselje, jer se ugledaše na zidu pram svići kakono persti čovičji, i kralj videći perste gdi se miču i pišu po zidu, uzderhta se od velika straha, i ostudeni kakono jedna stina, nemogući štiti ni razumiti pismo, koje se na zidu gledaše upisano; i zato uput čini doći sve mudroznance, ali se nenadje nijedan koi bi rečeno pismo proštio, ni istomačio. Razumivši kra-

ljica majka Bartasarova tugu i žalost u kojoj se njezin sin nahodjaše, dodje k' njemu, ter mu reče: nesmutjuj se kralju ništa, jer ti imaš u tvomu kraljestvu jednoga čovika, imenom Daniela, koi je pun duha Bogovah svetih, i koi je tomačio sne otca tvoga: dovedi ga dakle, on će ti istinito pismo proštiti i istomačiti. Čuvši kralj riči matere, udilj čini dovesti Daniela, komu obeća dati kolajnu zlatnu, plemenite haljine, i veliko gospodstvo, ako mu proštie i istomači pismo koje se na zidu gleda.

Daniel odgovori kralju na ovi način: tvoji darovi i gospodstva o kralju neka budu tebi, a pismo štit ću ti istomačiti. Spominješ se dobro što se dogodi ocu tvomu Nabukodonosoru, kako ga, i na koi način Gospodin Bog pedipsa, i u živinu obrati, dok nepoznade njegovo mogućstvo i veličanstvo? A ti, koi si njegov sin, ne samo ponizio se prid njim nisi, nego li još odviše pijući s' njegovim sudim svetim i kaležim, i hvaleći hude i izprazne Bogove tvoje, na veliku seržbu i osvetu njegá naveo jesi, kako ćeš sada razumiti iz njegova pisma, koje ću ti proštiti i istomačiti; a pismo jest ovo: *Mane*, *Tekel*, *Fares*; ove tri riči razume se ovako: *Mane*, izbrojili su se dnevi tvoga kraljevanja, i danas jesu dospili; *Tekel*, postavljen si na terezije i našao si se lagahan, *a to će reći prazan*, *nikakva dobra neimadući*; *Fares*, tvoje kraljestvo razdiljeno je i dato Madianom i Persianom. I kako mu reče, tako mu se dogodi, jer istu noć bi posičen, koga kraljestvo Dario kralj Medie i njegov ujac posidova.

Na 3450. Videći poglavice, aliti principi, zapovidnici i ostala gospoda Kaldejska uzvišena Daniela, veće nego ijednoga od njih, i puno dobro gledana od kralja Daria, nošahu mu smertnu nenavidost, ištući načine, kako bi ga prid kraljem osvadili, i pogubit činili; ali nenahodeći uzroka nikakva, namisliše najposli s' ovim načinom smaknuti ga: vidjahu svedjer Daniela pram

Jeruzolimu okrenuvši se klečati, plakati i Boga Israelskoga moliti, i sverhu njegova molenja učiniše viće, da podju kralju, i da ga mole neka bi učinio jedno pismo i zapovid obćenu, i zakonitu, da pod izgubljenje glave neima niko moliti nikakva Boga ni čovika, izvan sama kralja, znadući temeljito da će se kralj Dario na taku izpraznost prignuti, i podpisati, a s' druge strane deržeći brez sumlje da ga Daniel neće poslušati, i tako bit će pogubljen.

Kako nepravednici zboriše, onako bi upravljeno, zapovid i zakon postavljen i po svemu kraljestvu proglašen, da se drugi niko moliti neima, nego sam kralj; sa svim tim Daniel pravi sluga Božji u svojoj kući običajne molitve činjaše, koga neprijatelji budući zapazili, kazaše kralju i osvadiše ga prid njim. Ali kralj ljubeći ga puno ožalosti se, i poče nastojati da ga na koi način oslobodi, i tako do sunca počivala nehti se prignuti na njihovo pitanje i osvadjenje. Ali budući mu poglavice, i svi Danielovi dušmani rekli, da ni po jedan način zapovid kraljeva (po svemu kraljestvu proglašena, i od kralja i svih poglavicah podpisana) neima biti neobslužena, uzboja se i dopusti poglavicam pogubiti Daniela, bacivši ga u jamu lavsku, da ga raskinu i proždru. Komu kralj na rastanku reče: Bog tvoj, komu se brez pristanka klanjaš bit će spasitelj i oslobodителj tvoj. Kralj čini zatvoriti jamu lavsku jednom pločom velikom, zapečativši je s' pečatom svojim, da mu nebi naudili neprijatelji, i ubili ga u jami, ako ga lavi nebudu izisti. I budući za njim žalostan puno, otide ne večeravši ništa u ložnicu, nemogući svu noć zaspati, misleći o Danielu, i plačući njegovu smert nemilu. Svanuvši se pak, ustade se kralj, i otide nad jamu lavsku zavikavši glasom žalostnim: Daniele slugo Božji, tvoj Bog komu si brez pristanka služio, je li te mogao osloboditi od ustah lavskih? Odgovori mu iz jame Daniel: O kralju, živi u vike; Bog moj poslao je An-

djela svoga, i zatvorio je usta lavom, ter mi nisu mogli nauditi ništa. Kralj čuvši glas Danielov, obeseli se puno, pak zapovidi da se on čas izvadi, a njegovi osvaditelji s' njihovim ženam, i dicom da se u jamu lavsku bace; i tako budući učinjeno, od lavah bihu za čas razkinuti i izjideni. A kralj Dario posli toga dogadjaja, zapovidi svojim podložnikom, da pod izgubljenje glavah imadu štovati, i hvaliti Boga Danielova.

Na 3455. Ciro Persianin budući dobio svoga dida, materina otca, kralja Medie, i svoj puk Persianski, koi rečenomu kralju podložan biše, od njegove oblasti oslobodio, diže vojsku protiva Dariu kralju Kaldejskomu, svomu ujcu rodjenomu, i udarivši na grad Babiloniu, aliti Bagdat, osvoji ga sa svim kraljestvom Kaldejskim. Side dakle Ciro na pristolju svoga ujca u velikomu gradu Babilonii, i budući mu došle pod ruke knjige Isaie proroka, u kojim prorokova na dvista i deset godištah pria nego on Babiloniu osvoji, da će on izbaviti Žudile od sužanjstva njihova, i pustit ih poći u zemlju svoju, iz koje su bili od Nabukodonosora izvedeni, sagraditi iznova Cerkvu Salomunovu, Jeruzolim, i druge gradove, od rečenoga Nabukodonosora razvaljene i upaljene. Štiući dakle Ciro knjige rečenoga proroka, bi mu drago čuti, kako od njega čovik Božji prorokuje, i tako čini pisati jednu knjigu, i poslat je po svim deržavam svojim, ovako govoreći: Gospodin neba meni je dopustio, i podložio sva kraljestva zemlje, i zapovidio mi je da mu sagradim jednu cerkvu u Jeruzolimu. Koje god medju vami od Puka Božjega, njegov Bog neka bude s' njime, i neka se dili put Jeruzolima. Zapovidi pak da se iz azne ima dati vas potrošak, koi će se potrošiti za uzidati Cerkvu Božju, i zidovi, aliti bedeni Jeruzolimski ponoviti. Čini takodjer povratiti sve čaše, aliti kupe, kaleže, i ostale sude odnešene iz cerkve Salomunove, kojih sudićah i osta-

roga orudja cerkvenoga od zlata i srebra bi u sve povratjeno pet iljadah i četiri stotine.

Mnogi žudili i Israelitjani od svih kolinah Israelskih od Gospodina Boga nadahnuti, ostavivši svoje kuće i zemlje diliše se iz kraljestva Kaldejskoga u svoju starinu, i otačbinu, posli nego sedamdeset godištah u rečeno kraljestvo bihu dovedeni, kako im prorokovano biše od Jeremie proroka. A onizih koji se u kupu diliše bi na broju četerdeset i dvi iljade, trista i šesdeset dušah, prid kojim vojvode bihu Zorobabel sin Salatielov od kolina kraljah Žudinskih i od kolina Davidova, od koga se imadiše poroditi Divica Maria, a od nje naš Spasitelj Isus, drugi biše Esdra, treći Nehemia; a četverti Jesus sin Josedekov, a sinovac poglavice misničkoga, Saraje imenom, koi bi najposlidnji vladalac cerkve Salomunove, pria nego biše od Nabukodonosora razorena. Diliše se s' ostalim misnicim i sveštenicim mnogim, koji će u novoj Cerkvi, koju zidati namislili bihu, činiti dilo misničko, i na službi Božjoj stati. Oni pak žudili, i Israelitjani koji ostaše, dadoše putnikom mnogo srebro, i zlato, koliko koi verstan biše, za načinjati kuću Božju. Kralj Ciro posla zapovidi po svim deržavam kuda prolaziti imadihu, da ih lipo primaju, prate i svu potribu daju, i tako zdravi i veseli došavši u Palestinu, svoju otačbinu, počeše zidati iznova kuću Božju, bedene grada Jeruzolima, i ostalih gradovah, ter u njima mirno, i čestito pribivaše zajedno s' onizim, koji nebihu u sužanjstvo povedeni.

Na 3457, Medju ostalim Idolim, kojim se klanjaše kralj Ciro, deržaše u velikoj cini i poštenju Idola imenom Bela, komu se svaki dan prikazivaše dvanajest vrićah brašna šeničnа, četerdeset bravah ovčjih, i po sedam velikih sudovah, aliti mirah vina. Ciro budući sverhu svih poglavicah svojih uzvišio Daniela proroka, koi u dvoru njegovu staše, s' njime blagujući, i koga jedan dan upita: Zašto ti Daniele nečiniš poklon momu

Bogu Belu? Nasmíhnu se Daniel, ter mu odgovorí: ja se kralju neklanjan izvan Bogu živomu, koi je stvorio nebo i zemlju. Reče mu Ciro: a što ciniš da moj Bog Bela nije živ? Nevidiš li koliko na dan jide i pije? Nemože (reče mu Daniel) zemlja ni tuč jisti, ni piti, privaren si kralju, jer ljudi piju i jidu ono, što se njemu prikazuje.

Razserdivši se kralj na taki odgovor dozva prida se lažljive misnike, ter im ovako reče: ako mi neočitujete koji su to, koji blaguju ono što se Belu prikazuje, činit ću vas svekolike umriti: ako li mi činite viditi da blaguje Bel, Danieľ koi ga je opsovao umriti ima. Odgovori Daniel, ja sam kajel, neka tako bude. Biše sedamdeset misnikah Belovih, koji s' njihovim ženam i s' dicom ulazahu obnoć u poganu cerkvu, na nika vrata otajna, koja bihu izpod otara Idolskoga probili, i sve što se prikazivaše lažljivomu Bogu jidjahu. Rekoše dakle kralju rečeni misnici: mi ćemo svi izaći nadvor iz cerkve, a ti o kralju čini zatvoriti vrata cerkve, metnuvši prid Bela našega Boga, običajno prikazanje i zapečati vrata tvojim pečatom, pak dodji sutra i otvori Cerkvu, i ako nadješ da Bel nije sve izjio, što mu je prikazano, mí umriti imademo. Svaka kralj učini kako mu od misnikah rečeno biše. Ali Daniel poklem izadjoše misnici iz cerkve, naredi svojim da mu donesu mnogo luga, s' kojim čini svu cerkvu posuti, sijući ga na rešeto, pak izadjoše iz cerkve, zatvorivši vrata, i zapečativši ih s' pečatom kraljevim. Ali sutradan otvorivši kralj cerkvu, i videći da prid Idolom jizbine nebiše ništa, zavikavši glasom velikim reče: ti si mnogo velik Bože moj Belo, i u štovanju tvomu nije laži nikakve. Ali mu Daniel (nasmihnuvši se) reče: nu pogledaj kralju po saližu cerkve, čije su one stope po lugu? I pogledavši kralj vidi stope ljudih, ženah i dice, koji bihu onu noć kroz niku šupljinu otajnu ispod cerkve, za tu sverhu učinjenu, ulizli, i sve što prid Ido-

lom nadjoše pojili i popili. Tada poznavši njihovu vragoliu i privaru, sve ih čini pogubiti, a Danielu budući dao oblast, da čini od Idola i cerkve što je njemu drago, bi po naredbi njegovoj razorena i bačena na zemlju s' Idolom, lažljivim Bogom.

Nahodjaše se u Babilonii jedan zmaj, koga Babilonci deržahu za Boga, čineći poklone, i prikazivajući mu posvetilišta. Klanjaše se dakle rečenomu zmaju i kralj Ciro sa svom kućom svojom, i videći da se Daniel nehti pokloniti, ni za Boga njega deržati, reče mu: barem sada Daniele nemoreš reći da ono nije Bog živući i jidući; odmah dakle da si se pošao njemu pokloniti. Odgovori mu Daniel: drugomu se Bogu neklanjam, nego stvoritelju neba i zemlje; a tvoga Boga zmaja, ako mi dopustiš, ja ću ga pogubiti brez mača i brez štapa. Dopusti mu kralj što hotiše, uze Daniel pakla tankoga, loja i druge mišanije, zakuha i dade zmaju, koi do malo vrimena pukne. Ali Babilonci što bi mu imali zahvaliti, razserdiše se žestoko, i dodjoše s' vikom prid kralja, priteći mu da će ga ubiti, i svu njegovu kuću iskorenuti, ako im ne prida Daniela u ruke. Kralj pristrašen dade im u ruke Daniela, koga baciše u jamu lavsku, u kojoj biše sedam lavah, i za šest danah nedaše im ništa jisti, neka onako gladni usilovani budu izjisti Daniela. Ali Bog sveza usta njihova, da mu zla neučiniše nikakva; a u isto vrime providi i hranu Danielu po Abakuku proroku, koi se nahodjaše u zemlji Žudinskoj, mnogo stotinah miljah daleko od Babilonie. Biše dakle rečeni prorok pripravio obid aliti užinu, za ponit je svojim žetaocem, komu se ukaza Andjeo, ter mu reče: ponesi u Babiloniu užinu k' Danielu koi se nahodi u jami lavskoj. Odgovori mu Abakuk: Gospodine u Babilonii nisam bio nikada, niti znadem gdi je jama lavska. Tada ga Andjeo uze za verh perčina, i ponese ga u Babiloniu nad jamu lavsku, i davši Da-

nielu blagovati, bi povratjen i postavljen od Andjela u svoje misto.

Sedmi dan dodje kralj plakati Daniela nad jamom, ali videći ga zdrava, živa i vesela medju lavim siditi, zavika glasom velikim govoreći: velik jesi Bože Danielov, i čini vši ga izvaditi iz jame, zapovidi da se bace medju lave svi oni, koji Daniela osvadili bihu, i tako bi obsluženo. Posla potom toga naredbu, aliti zapovid po svemu Carstvu svomu, da se ima čast i poštenje nositi Bogu Danielovu, koi je (reče) sam Stvoritelj i Spasitelj svita. Mnoga druga čudesa učini Daniel, i čudnovata vidjenja vidi, koja za ne uzmnožat govorenja ostavljam.

Na 3475. Umri veliki kralj Ciro od godištah sedamdeset, na koga pristolje uzadje njegov sin starii Kambiše, drugojačie Asuero, koi učini rat protiva Amasi kralju Egipta, razbi vojsku njegovu, i kraljestvo mu osvoji. Diže potom toga vojsku na Arape, ali zlu imade sriću, jer mu Arapi mnogu vojsku poraziše, pria nego u njihovu ulize zemlju. Ali budući se zarad njegova oštra, i neharna vladanja uzdigla vojska i poglavice istoga, za uteći od sablje njihove pobiže na konju, i budući se bižeći ranio nehote sabljom u bedru, od iste rane umri kod planine Karmelske.

Na 3483. Po smerti rečenoga kralja, sedam velikih kraljestva poglavicah na silu se vladaoci svega Carstva Persianskoga, i Kaldejskoga učiniše, medju kojim najveći biše Artaserše; i ovi zabrani Židilom i Israelitjanom, da ne imadu slidili zidanje cerkve Salomunove, ni zidovah grada Jeruzolima; ali na 3486 budući rečeni usilnici pobijeni, i Dario ilti Asuero na Carstvo Persiansko i Kaldejsko stupio, dopusti Židilom dilo počito doveršiti, zapovidivši njihovim neprijateljim, da ze imadu u miru pustiti, i svomu Bogu Cerkvu sagrabiti. I tako Židili na istomu mistu, na kome je i pria bila od Salomuna uzidana, lipu i plemenitu cerkvu udidaše.

Kratko skazanje velikoga Sobeta Asuerova i Kraljice Estere.

Na 3487. Car veliki Asuero, aliti Dario, koi kraljevaše sverhu sto dvadeset i sedam deržavah, od Indiah tja do Arapske zemlje, sidjaše u velikomu gradu Susanu; a Mardokeo žudio bogoštovac i časni obslužitelj zakona Mojsieva pribivaše kod vratah dvora Asuerova, koi razumivši jednom dogovor dviuh slugah, aliti dvoranah Asuerovih, kako će i na koi način zadaviti kralja, oliti Cara Asuera, kaza kralju njihov dogovor, i izbavi ga od smerti. Ali pria toga rečeni Mardokeo biše vidio jedan san čudnovat, i biše ovi: vidjaše u snu tmine velike, iz kojih izadjoše k' njemu na boj dva zmaja strahovita, zviždući i bučeći s' ustim otvorenim za proždriti vas jedan Narod, koi se jurve biše na smert pripravio. Ali evo izadje jedna malahna ričica, i učini se rika velika, izteče takodjer sunce i svitlost, ter se tmine razperhaše i nestade ih, i dva zmaja izgubivši svu snagu ostadoše poniženi i pristrašeni, a Narod koi se biše pristrašio, ostade uzvišen i puno veseo. Istomačenje sna ovoga vidit će se na dospitku skazanja početoga.

Godište treće svoga kraljevanja, učini Asuero sobet veliki svim poglavicam Carstva svoga, koi slidi sto i osamdeset danah; i budući poslao zvati kraljicu Vasti (koja po isti način učinila biše sobet svim najvećim kraljestva gospojam) da dodje k' njemu obučena u najlipše svoje haljine, da gospoda nje lipotu viditi mogu, nehti doći, nego pogerdi zapovid njegovu. Asuero videći se prid tolikom gospodom pogerdjen i neposlušan od kraljice Vasti, veoma se razserdi, pak je odbaci i nehti je više za ženu. Ali kad mu seržba prodje, za njom se puno ožalosti, ali po svitovanju svojih vićnikah, čini doći prida se sve najlipše kraljestva divojke, medju kojim biše Estera, žudinka, dćerca rečenoga

Mardokea sluge Božjega, koju biše za déer uzeo, i u strahu Božjemu uzdigao; ova budući od svih ostalih divojakah najlipša, uze je kralj Asuero za ženu; ali se nehti očitovati da žudinka biše, jer je tako nauči Mardokeo.

Posli toga uzdiže kralj Amana sverhu svih njegovih poglavicah, zapovidivši svakomu, da mu se ima činit poklon padnuvši na kolina. Ali Mardokeo koi se pravomu Bogu, padajući na kolina klanjaše, oholomu Amanu poklonit se nehti nikada, i zaradi toga puno ga Aman nenavidjaše, smert mu želeći, i budući mu od kralja velika oblast data, učini od strane kraljeve narediti, da se jedan dan po svemu kraljestvu imadu posići svikolici Žudili, njihove žene i dica; koju naredbu razumivši Mardokeo, veoma se ožalosti, i kaza kraljici Esteri smert nemilu, koju on i vas Narod Žudinski primit berzo imadihu. Kada Estera take žalostne razumi glase, dade naredbu svim Žudiem, koji se u gradu nahodjahu, da za tri dni postiti i Boga moliti imadu, a tako i ona sa svojizim divojkam i službenicam učini. Treći dan obuče se što lipše more, i otide prid kralja, ali s' velikim strahom, jer zapovidio biše pod izgubljenje glave, da niko brez njegova zvanja neima k' njemu ulisti. Budući dakle Estera došla prid kralja, pade ničice na zemlju, a on diže šipku zlatnu sverhu nje govoreći: što si pristrašena i ožalostjena Ester? Ustani se i pitaj što hoćeš, ako bi hotila po kraljestva moga. Koja mu odgovori na ovi način: neće drugo službenica tvoja, nego da se dostojiš doći sutra na mojoj terpezi, aliti Sinij blagovati s' Amanom poglavicom. Kralj još obeta što hotiše i pitaše.

Noć došastu nemogući Asuero spavati, čini da prid njim štiju dogadjaje kraljestva, i našavši kako Mardokeo žudia biše oslobodio istoga kralja Asuera od smerti u početku imenovane, upita dvorane: je li mu za tu virnost koje poštenje učinjeno, i budući mu rekli, da

nije nikakvo, namisli ga velika učiniti. Istu večer biše se Aman dogovorio sa svojim kućanom i prijateljim, da će sutra dan pitati oblast od kralja, za obisiti Mardokea žudila, i uzdajući se brez sumlje u kraljsko dopuštenje, naredi uput da se načine i dignu za Mardokea višala. Došavši dakle s' tom sverhom prid kralja, poče ga pria svega govorenja kralj pitati: što bi se hotilo o Amane učiniti jednomu čoviku, koga hoće kralj poštovati? Cineći Aman nesrićni, da kralj biše namislio njemu istomu to poštenje učiniti, reče: daj mu svitla kruno tvoga najboljega konja i odiću, pak koi ti je najdraži i najveći poglavica, neka po svemu gradu pod njim konja vodi vićući: ovako kralj štuje i uzvišuje, koga hoće štovati i uzvisiti. Reče mu tada kralj: udilj da se ima to poštenje učiniti Mardokeu Žudilu, i ti budući mu poglavica najdraži imaš pod njim konja voditi, kako si sam rekao. Oholi Aman ostade izvan sebe, kada razumi da ima službu činiti onomu, koga on namislio biše obisiti, ali na njegovu ljutu sramotu valjadiše mu kraljevu naredbu obslužiti; i učinivši sve kako je zapovidjeno, podje tužan i neveseo kući svojoj.

Ali buduć došlo vrime obida, dodje kralj Esteri, kako joj se obetao biše, takodjer i Aman poglavica, premda prikovoljno i neveseo. Dospivši pak blagovati reče kralj Esteri, da od njega milost pita koju želi. Ester kraljica ponizno mu odgovori: ja drugo kralju privisoki ne prosim, nego moj život i Naroda Žudinskoga: jer sam (reče) i ja žudinkinja, a tvoja je zapovid, da se svi Žudili i Žudinke smaknu. Ko je tu naredbu dao, reče joj kralj? Aman tvoj poglavica, reče mu Estera. Razumivši tu stvar Asuero žestoko se razserdi, i zapovidivši da se Aman udilj obisiti ima, i bì obišen na onizim istim višalim, koje on biše za Mardokea pripravio. Ali Estera nastojeći svoje Žudie uzvisiti, a njihove neprijatelje poniziti, kaza da je Mardokeo njezin stric rodjeni; a kralj to razumivši učini ga pervim po-

glavicom svoga dvora, i svega kraljestva, davši mu persten zlatni na komu biše kraljev pečat; a sverhu toga dopusti mu da s' Esterom kraljicom čine i pišu po svemu kraljestvu kako i što hoće. Pisaše dakle od strane kraljeve, da se po svim gradovim imadu pogubiti glasoviti neprijatelji Naroda Žudinskoga, i tako izvan deset sinovah Amanovih, sedamdeset i pet iljadah drugih njihovih dušmanah posiče. Zlamenje sna gori imenovanoga jest ovo: tmine koje Mardokeo vidjaše, jest sužanstvo u komu se Žudili nahodjahu, i nenavidost Idološtovacah, koju protiva njima nošahu. Germljavina koju čujaše zlamenuje pritnju Amanovu, i naslidnikah njegovih. Drakuni, aliti zmaji bihu Aman rečeni i oblast njegova; ričica koja velika nareste, biše kraljica Ester koja od malahne izadje na veličanstvo, i oslobodi puk svoj od progonstva. Sunce i svitlost zlamenuje milost Božju.

Na 3519. Umri Dario, aliti Asuero Car Persianski, i na njegovo misto stupi Serse, koi posli nego kraljeva deset godištah, umri, i na njegovo pristolje uzadje Artaserse. Posli ovoga bì Dario Kodoman najposlidnji.

Vitezović piše da je Dario, aliti Asuero na pristolju Persianskomu sio na 3442, u koje vrime bihu ovi ljudi na svitu glasoviti: Zorobabel Žudinski poglavica i vojvoda, Jesus poglavica misnički, Neemia prorok Božji, Pindar poglavica Tebanski, Lukrecia rimkinja u čistoći pripovidana, premda biše neznabožica, Astiade najzadnji kralj Medie; a Rimljani kralje bacivši, sudce učiniše. Rati žestoki medju Slovincim i Macedoncim u ona vrimena bihu.

Na 3580. Umri prorok Neemia, i Eliasib poglavica misnički, na misto koga stupi Jojada, drugojačie Juda; a posli smerti Judine bi poglavica misnički Jonatan; posli njega bi vladalac duhovni Jado.

Na 3671. Aleksandro veliki kralj Macedonie, bi od vladalacah Gerčkih poznan za Jeneralisima, aliti naški

osobitoga i vlastitoga Upravitelja i vojvodu sve vojske njihove, s' kojom podje u Persiu protiva Dariu Kodomanu, najposlidnjemu Samoderžcu Persie, i ostalih kraljestvah mnogih njemu podložnih. Misleći dakle Aleksandro na koi bi način rečenoga Samoderžca, aliti Monarku pridobio, ukaza mu se u snu poglavica misnikah Žudinskih, u haljinam misničkim, koi ga ponukova i slobodit poče da se neboji ništa i da slobodno ulize s' vojskom u Aziu, jer te je Bog (reče] odabrao za osvojit i saterti Cesarstvo Persiansko; a misnički poglavica, koga u snu vidjaše Aleksandro biše Bog oli Andjeo u prilici rečenoga misnika.

Digavši dakle Aleksandro vojsku, ulize u Aziu, i u malo vrimena svu je podloži, ulize potom toga u Ciliciu i Siriu, i razbivši na sve strane Jenerala Daria kralja, pridobi najposli i njega, učinivši se Gospodar od njegovih velikih deržavah. Obside pak grad Tiro, ispod koga poslao biše poklisare u Jeruzolim k' Jadu poglavici misničkomu, da mu ima poslati jaspre, i harače, aliti carinu, koju su kraljem Persianskim bili običajni davati. Ali budući mu odgovorio veliki misnik Jado, da toga učinit brez griha nemože, jer smo (reče) utverdili zakletvom virnost uzderžati kralju Persie, razserdi se Aleksandro, priteći mu da će s' vojskom u Jeruzolim, kako osvoji grad obsidnuti.

Aleksandro posli sedam misecih obsidnutja grada Tira, osvoji ga, a posli toga učini se gospodar od sve Palestine, i spominjući se odgovora velikoga misnika Jada, povede vojsku k' Jeruzolimu, za pedipsat rečenoga Misnika, i ostale glavare Žudinske, Jado poznajući da nije verstan s' njime boja biti, uteče se k' Bogu sa svim Pukom svojim, plačući, i posvetilišta mu prikazivajući, da ih od napasti oslobodi. Noć došastu ukaza mu se Bog govoreći, da se neboji ništa, i da otvorivši vrata izadje pridanj obučen u haljine velikoga misnika, sa svim ostalim misnicim na misničku obučenim, i sa

svim pukom obučenim u bilo. Jado po naredbi Božjoj, otvorivši vrata Jeruzolimska, izadje prid Aleksandra sa svim pukom u bilo obučenim, i prid njima misnici, obučeni na misničku svikolici, a medju njima veliki poglavica Jado, u haljinam pristojnim veličanstvu duhovnoga poglavice.

Kada Aleksandro ugleda vojsku u bilo obučenu, i misnike u haljinam misničkim, a navlastito Jada poglavicu, komu na glavi biše mitra, na čelu ploča zlatna, a na njoj ime Boga Israelskoga, ostade začudjen puno, krotak i ponižen, pak pristupivši k' Jadu misniku pozdravi ga lipo, poklonivši mu se sa svom poniznostju. Začudjeni ostadoše njegovi glavari puno, videći velikoga Aleksandra prid kojim kralji i cesari derhtahu, pokloniti se jednomu misniku Žudinskomu, i zato mu Parmenion najdraži i najpristupnii poglavica reče: što će reći kralju neumerli, da se ti do zemlje hoti pokloniti jednomu misniku Žudinskomu, koga si bio namislio za neposluh pokarati? Neklanjam se ja (rečemu Aleksandro) misniku Žudinskomu, nego Bogu, koi se je u prilici njegovoj meni ukazao, u onim istim haljinam, i dao mi pomoć za osvojit sve, što sam osvojio. Posli kako to reče, zagerlivši se s' Poglavicom Jadom, ulize s' njime mirno u grad Jeruzolim, i ulizavši udilj u Cerkvu, prikaza Bogu posvetilišta, po načinu kako ga veliki misnik Jado nauči. Pokaže mu potom toga rečeni Jado knjige Daniela proroka, u kojim biše prorokovao, da će jedan poglavica gerčki osvojiti cesarstvo Persiansko, i to Aleksandru puno ugodno biše, poznajući da prorok Daniel od njega prorokuje. Sutra dan čini dozvati prida se sve misnike i poglavice govoreći im, da pitaju milost od njega koju hoće. A oni mu odgovoriše da nežele drugo, nego da ih pusti u miru živiti i njihov zakon obsluživati. Aleksandro dobrovoljno sve im dopusti što željahu, i još suviše harač, aliti carinu,

koju davahu kraljem Persie dignu im, pak se sa svom vojskom diže mirno iz Jeruzolima.

Na 3673. Aleksandro posli kako osvoji svu Aziu, Persiu, Kaldeu, Palestinu, i ostala mnoga istočna kraljestva, udari s' vojskom na kraljestvo Egipta, i berzo ga osvoji, učinivši se u malo vrimena kralj kraljah, i gospodar sviuh Carstvah i deržavah istočnih, kako se u svetom Pismu štije na ovi način govoreći: *Aleksandro sin Filipov, koi bì pervlje kralj zemlje Gerčke, pridobi Daria kralja Persie, i Medie, učini mnoge bojeve, osvoji gradove najtverdje, i posiče kralje zemlje. Đodje do kraj svita, obogati se s' odorom Narodah i zemlje umuknu prid njim. Učini se gospodar kraljah i pukah, i uzvisi se serce njegovo. Posli toga razboli se, i poznade da će umriti berzo. Tada dozva poglavice, i za života razdili im kraljestvo svoje.*

Na 3681. Umri Aleksandro veliki od otrova, posli nego dvanajest godinah kraljeva, a imadiše tada trideset i dva godišta i osam misecih.

Prašukundidu njegovu biše ime Aleksandro, i ovi (kako piše Vitezović) kraljevaše u Macedonii na 3478. Did njegov zvaše se Aminto, i ovi budući pridobiven od Slovinačah, davaše im harač, i umri 3597, na koga misto stupi njegov sin Aleksandro, stric velikoga Aleksandra, koga Slovinci dobiše, i za pomirit se s' njima bi usilovan, izvan harača dat im svoga brata Filipa, otca velikoga Aleksandra za tutiju, aliti u poručanstvo, ali kraljeva vrime kratko, jer bi ubijen od svoje hude majke, Euridice imenom; na koga pristolju njegov brat Filip side na 3605. Kralj ovi srićan biše u vojevanju, jer pridobi Peomce i mnoge Narode. Pobi se s' Bradilom kraljem Slovinskim na 3606, i posiče mu sedam iljadah vojske. Rodi mu se potom toga sin Aleksandro glasoviti na 3608. Otide s' vojskom u Šitiu na 3614, razbi vojsku kralja Atea Šitie, porobi njegovu zemlju, zarobi dvadeset iljadah ženah i dice, zaplini brez broja

svake versti životine, ali povratjajući se Filip nazad, udariše na njega Slovinci Trivali, razbiše mu vojsku, roblje i plino oteše, njega (ubivši pod njim konja) u bedru raniše, i tako Filip sve vrime svoga vladanja nepristade boj biti s' Narodom Slovinskim, koji od njegova sina Aleksandra bihu posve pridobiveni, kakono i svi kralji ostali. Ali po broju godištah, koje Kalmet meće ovi se dogadjaji čak posli dogodiše.

Razdiljenje Monarkie aliti Samoderžtva Aleksandrova.

Pó smerti Aleksandra velikoga, njegova Monarkia bì na četvero razdiljena. Tolomea sina Lagova dopade u dio kraljestvo Egipta, Seleuka Nikanora kraljestvo Sirie, Kasandra Macedonia, a Lisimaka Tracia i deržave bližnje. Zemlja Žudinska nahodeći se medju Siriom i Egiptom biše podložna svakim tugam, i žalostima, bijući se kralji obanju, sad pod oblast kralja Sirie, sad Egipta padajući. Tolomeo kralj Egipski, znadući da Žudili dan Subotnji tako svetkuju, da bi se pria pustili umriti, nego oni dan braniti se suproti neprijatelju, ali kakav drugi posao činiti; poznajući dakle rečeni Tolomeo da ih u Subotu pritisnuti brez muke i kervi može, dodje s' vojskom, pod grad Jeruzolim, i dade razumiti gradjanom, da je došao Bogu prikazati posvetilišta, koji otvorivši grad, pustiše ga na prijateljsku, ali Tolomeo ukaza im se veliki neprijatelj, robeći ih, i plineći što gore mogaše. Osvojivši pak Jeruzolim, i sve kraljestvo Žudinsko, povede u sužanjstvo oko sto iljadah dušah u Egipat, kako svidoči Aristea.

Na 3691. Antigono kralj Azie gornje skupivši vojsku dodje u zemlju Žudinsku, i pridobivši rečenoga Tolomea, učini se opet gospodar kraljestva Žudinskoga.

Na 3692. Tolomeo sin rečenoga Tolomea Laga, po smerti otca svoga imade kraljestvo Egipsko, koi skupivši vojsku veliku udari na Demetria, aliti Dimitra kralja Azianskoga, i budući ga pridobio, podloži opet kra-

ljestvo Žudinsko pod oblast svoju. Kralj ovi nebiše zločest Žudilom, dali ih ljubljaše puno, kako će se berzo viditi. Nasladjivaše se mnogo u knjigam i nauku, zaradi toga hoti imati svake versti knjige, za moći sve stvari pisane znati. Za tu dakle sverhu naredi Dimitru Faleriu da izbere knjige najbolje, i da ih u njegovu libreriu, aliti knjižaricu nosi i meće. Upita ga jednom kralj: koliko si dosad knjigah našao i kupio? Našao sam ih (odgovori mu Dimitar) do sada dvista iljadah, a berzo ću (uhvam se) i pet stotinah iljadah: reče mu potom toga, da je razumio, kako se kod Žudilah nahodjahu knjige lipe, Sveto Pismo od njih zvano, i kako bi dostojne bile, da se u njegovoj knjižarici nahode; ali budući (reče) pisane u Jezik Ebrejski, bilo bi potribito prinit ih u naš jezik Gerčki, što mi se mučno vidi; sa svim tim kad bi tvoje Gospodstvo hotilo pisati velikomu misniku Ebrejskomu, aliti Žudinskomu, i to bi se moglo opraviti.

Nahodjaše se tada u dvoru kraljevu jedan poglavica imenom Aristea, veliki prijatelj Žudinski, koi željaše od mnogo vrimena viditi oslobodjene Žudile od sužanjstva Egipskoga, dovedene od Tolomea otca rečenoga kralja, i videći ovu lipu prigodu, poče kralju govoriti, da neće lipše ni bolje stvari imati u svojoj librerii, što knjige Žudinske, i to će oni priniti iz svoga jezika u Gerčki; ali bi bila tvoga veličanstva slava, i poštenje po svitu razglašeno, da Žudile sužnje činiš povratiti nazad u njihovo kraljestvo. Reče mu kralj: koliko ciniš da je Žudilah u Egiptu? ima ih (odgovori mu Aristea) okolo sto iljadah. Ter ti se to malahna stvar čini, reče mu kralj? Odgovori mu Aristea s' mnogim poglavicam: pram veličanstvu tvoje dobrote, to je stvar od ništa, a bit će (rekoše) njihovu Bogu, koi te je uzvisio i neprijatelje tebi podložio, puno draga i ugodna.
Prignuvši se kralj Tolomeo na njihovo razložito go—

vorenje, posla sve Žudile zasužnjene u otačbinu svoju, davši im još suviše jaspre mnoge. Napisa pak knjigu velikomu misniku Eleazaru, da mu pošalje od svakoga kolina Israelskoga, aliti Jakovljeva, po šest ljudih naučnih u jeziku Ebrejskomu i Gerčkomu, koji će priniti pisma njihova u jezik Gerčki, i posla mu pet stotinah talenatah zlata, što čini, veće od miliuna dukatah, za službu Cerkve Božje, koja se štuje u Jeruzolimu. Posla mu takodjer mnoštvo dragoga kamenja, za narešenje stvarih cerkvenih. Odpisa mu poglavica misnički s' velikom poniznostju, zahvaljujući mu na velečasnoj ljubavi, koju čini Bogu i puku njegovu. A s' tizim šalje mu Pisma Sveta, moleći ga da ih povrati potlem budu u Gerčki jezik prinešena; takodjer i mudre zakona naučitelje, koji će ga u Gerčki jezik priniti od svakoga kolina po šest, i to biva sedamdeset i dva tomačitelja Pisma Svetoga.

Obeseli se puno Tolomeo kada pridanj dodjoše i časti ih dvanajest danah na svojoj terpezi. Posli toga dade im jednu polaču lipu i podobnu u kojoj će dok Sveto Pismo prinesu, a to biše u jednoj adi, aliti otoku, zvanu Faro, daleko od vìke ljudske, da ih nesmetaju, i svakomu dade osobitu celu, aliti pribivalište da jedan s' drugim obćiti nemore, dok se ne dospie prinešenje Pisma Svetoga. I tako jedan s' drugim neobćeći, niti mogući pitati koi od koga pomoći, počeše pisati, i u isto vrime svi dospiše, i u gerčki jezik prinesoše. Bi potom toga štiveno prid mnogim Žudilim, koji se u Aleksandrii nahodjahu, i oni jednoskupno kazaše da je sve virno prinešeno, kako se u njihovu jeziku nahodi pisano.

Budući dakle rečeno Pismo dospiveno, donesoše ga prid kralja, koi sideći na svomu pristolju čini ga štiti, i videći da je od svih sedamdeset i dva tomačitelja jednako pisano, nebudući nikakve različnosti u ričma, slovu, oli brazgotini, i poznajući dobro da medju nji-

ına nije mogao dogovor biti, ostade začudjen puno, i tako se vidi (govori Epifanio) da je po Duhu Svetomu tomačeno, i u gerčki jezik prinešeno. Ali je potribito vratit se malo nazad, i od poglavicah Žudinskih u kratko besiditi.

Na 3693. Umri Jado gori imenovani, poglavica misnički, i na njegovo misto stupi Onia pervi.

Na 3702. Umri rečeni Onia, i bi za poglavicu učinjen Šimun Pravedni.

Na 3711. Po smerti rečenoga Šimuna, bi učinjen Onia, drugi toga imena, sin njegov, koi jer biše još dite malahno, nemogući dilo velikoga vladaoca dilovati, njegov stric Eleazar vladaše i upravljaše. I ovo je oni Eleazar komu pisa kralj Egipski Tolomeo, da mu pošalje sedamdeset i dva tomačitelja, kako je gori rečeno.

Na 3771. Po smerti Manasevoj poče vladati njegov praunuk Onia drugi, koga smo gori imenovali.

Na 3783. Umri Onia drugi, i bi učinjen za poglavicu misničkoga Šimun, drugi toga imena.

Vitezović Tolomea kralja Egipskoga, od koga je bilo govorenje gori, meće na 3680; Biše u to vrime Piro, drugojačie Uroš kralj Skenderski, koi žestok rat imade s' Rimljanim. Carnoja takodjer kralj Macedonski u ta vrimena biše; a na 3685 Brem i Bolg bihu duke, aliti vojvode Slovinske, koji protiva Gerkom boj biše, i njihovu robiše zemlju. Na 3726. Agron kralj Slovinski, u ovo je vrime kraljevao, i puno se snažan učinio. Na 3728. Agron kralj Slovinski učini rat protiva Etolom i srićno ih pridobi. Na 3732 Agron kralj od tišnje umri, i njegova žena Teuta kraljestvom Slovinskim vladala je. Ova kraljica mnogu vojsku imadiše, i mnoge rate učini na sve strane neprijatelje slovinske dobivši; i budući dala svojim podložnikom oblast da robe kuda i koga hoće, ter da se pomažu, i zato dosta zla učinili jesu Latinom, Gerkom i Skerdercim. Na 3733. Bihu poslani od Rimljanah poklisari, Kajo i Lucio imenom k' Teuti

kraljici Slovinskoj, da bi pokarala svoje podložnike, i digla im oblast da u napridak neimadu robiti zemlju Latinsku: ali kraljica jugonasta, čini ih sikirom ubiti, a brodare i brodove, koji ih dovedoše čini ognjem sažgati. Potom toga diže vojsku na Skenderce, osvoji Korčulu na otoku, i grad Dračevo u Skenderii; a prid vojskom njezinom biše Dimitar Faranin, sve njezine vojske poglavica.

Ali budući se žestoko razserdili Rimljani, cića nepoštenja koje njima Teuta učinila biše, pobivši poklisare njihove, skupiše vojsku veliku i poslaše je protiva Teuti u Dalmaciu. A Dimitar Faranin iznevirivši se svojoj kraljici, ostavi je i pridruži se Rimljanom, ter vojsku i po otocim gradove njima pridade. Druga vojska Rimska dodje u Dalmaciu po kopnu, i osvojiše sve po Dalmacii gradove, a Teuta pobiže u jedan grad koi se zove Risan, i onde učini mir s' Rimljanim.

Na 3741. Slovinci pomoć dadoše kralju Antigonu, suprotj kralju Kleomenu za osvojit grad Spartu i deržavu njegovu. Povrativši se dakle nazad priko Macedonie, počeše je neprijateljski robiti, i putujući brezredno, udari na nje rečeni Antigon kralj Macedonie, komu Slovinci na pomoć došli bihu, razbi ih i porazi mnoge: ali i Antigon bijući se s' njima, od velike vike otvori mu se žila, ter kervju bljujući do malo vrimena dušu pusti. Na 3742, Filip po smerti Antigona rečenoga Macedonskim kraljem postade. U to vrime Istriane morske razbojnike ukrotiše i poniziše Rimljani.

Dimitar Faranin sa Slovincim Dalmatinim porobi Gerčke otoke po moru, i ovi imadiše za ženu Triteutu Pine kralja Slovinskoga mater. Na 3743, Kraljevaše u Slovinskim deržavam Serdilaida Slovinjanin, koi porobi Macedoniu, noseći razlog, da mu nije Filip kralj Macedonie platio potroške, za pomoć koju mu biše poslao protiva Etolom i Macedonom. Na 3746, Filip rečeni kralj Macedonski diže vojsku na zemlju Slovinsku, za

osvetiti se ali imade lošu sriću, jer ga Serdilaida razbi i istira iz zemlje slovinske. Ali opet vojsku veliku skupivši, vojevat protiva Slovincem poče na 3749 i osvoji otok Vis u Dalmacii. Ali zasad ostavljam dogadjaje, i broj godištah koje Vitezović piše, i slidim s' Kalmetom govorenje početo od Tolomea Delfa aliti Laga.

Po smerti rečenoga Tolomea, bi učinjen za kralja Egipta njegov sin imenom Tolomeo Evergete. Posli smerti njegove side mu sin na pristolju imenom Tolomeo Filopatore; i ovi kralj imade žestoke rate s' Antiokom velikim, koi mu biše mnoge deržave ugrabio i od zemlje se Žudinske gospodar učinio; najposli mu Tolomeo vojsku razbi i priuze deržave ugrabljene.

Na 3787. Nahodeći se rečeni kralj u Jeruzolimu, i hotiući silom ulisti u Cerkvu Božju, bi mu smeteno i zabranjeno od misnikah, cića toga puno razserdjen dili se iz Jeruzolima u Egipat, zapovidi svim Žudilom, koji se u Egiptu nahodjahu pod izgubljenje glave, da svoj zakon i Boga ostavivši, imadu se njegovim Idolim klanjati. Mnogi se od straha Sotoni pokloniše i pridadoše, a puno ih veće biše, koji za neizgubiti dušu, odlučiše izgubiti glavu.

Kada razumi Tolomeo Filopatore, da ga veći dio Žudilah poslušati nehti, pisa knjigu iz Aleksandrie njegova stolnoga grada poglavicam i vladaocem gradovah Egipskih, da mu sve Žudile koji se u njihovim gradovim nahode, i koji se neposlušni ukazaše, svezane u Aleksandriu pošalju. I tako bì dovedeno ljudih, ženah i dice u sinžiru aliti verugam, jedno mnoštvo veliko koje kralj odsudi da imadu biti pogaženi, i poterveni nogam nikih živinah velikih i strahovitih koje se zovu Elefanti, naški Tigli; ali budući se oni s' velikim plačem utekli k' Bogu, bihu od rečenih figlah oslobodjeni, poslavši Bog prid figle dva Andjela, koji okameniše jake i razserdjene živine, da se nemogahu naprid maknuti; a na kralja dodje strah, i derhtavina taka, da se u-

čini miran, krotak, i sa svim dobar Narodu Žudinskomu.

Na 3800. Umri rečeni kralj Tolomeo, na koga pristolje side njegov sin Tolomeo Epifane zazvan, dite od četiri godišta, protiva komu diže vojsku Antiok veliki kralj Sirianski, razbi mu na puno mistah vojsku, i osvoji deržave njegove.

Na 3808. Umri poglavica misnički Šimun drugi, i bi učinjen za poglavicu misničkoga Onia, toga imena treći.

Na 3812. Antiok veliki dade svoju dćer Kleopatru za ženu Tolomeo Epifanu kralju Egipta, i povrati mu (na ime perćie aliti dote) Celesiriu, Feniciu, Samariu, i kraljestvo Žudinsko, što mu oteo biše.

Na 3815. Antiok veliki učini rat protiva Rimljanom, ali lošu sriću imade jer na puno mistah njegova vojska budući dobivena, izgubi mnoge deržave, ostavši sama Siria i zemlja Žudinska pod njegovom oblastju, koi na 3817 umri, a njegov sin Seleuk, Filopator imenovani, stade na vladanju Sirianskomu.

Na 3828. Eliodor poglavica kralja Seleuka bi poslan u Jeruzolim da odnese aznu iz Cerkve Božje, a to činjaše po nagovaranju Šimuna Israelitjanina od kolina Benjaminova, koi nastojaše baciti s' pristolja duhovnoga Oniu dobroga i svetoga Misnika, a sebe učiniti. Došavši dakle rečeni Eliodor u Jeruzolim s' vojnicim mnogim, bi s' velikim poštenjem primljen od Onie misnika velikoga, koi mu kaza di su jaspre, koje se u Cerkvi nahode, metnute na postavu udovicah, samohranicah, i siromakah, a ostalo da je nikoga hirkana Tobie čovika velika. Ali Eliodor zato nemareći diže sve jaspre koje u Cerkvi nadje; ali ih povrati s' njegovom štetom, jer mu se ukaza konj, i na njemu strahovit konjik, oružan s' oružjem zlatnim, koi ga s' jakostju pogazi, a ukazaše se još i dva snažna mladića, koji ga počeše po svem životu tući, i biti tako jako i žestoko, da na

po mertav na zemlju pade, zanimivši, i iz svisti izašavši. Onia poglavica misnički bojeći se kralja da nebude posumljiti štogod na njegove ljude da su ga oni bili, poče za Eliodora posvetilišta činiti, i Boga za njegovo ozdravljenje moliti, koga Bog usliša i ozdravi ga. A oni isti mladići Božji, koji ga biše i tukoše, ukazaše mu se govoreći mu: Onii velikomu misniku zahvali, jer ti je zarad njega Bog povratio život. A ti od Gospodina Boga bien kaži veličanstvo i mogućstvo njegovo. I ova rekavši nestade ih.

Na 3828. Bi ubien Seleuk kralj Sirianski, i na njegovo misto stupi njegov brat Antiok rečeni Epifane.

Na 3829. Jason brat Onie trećega poglavice misničkoga, kupio je veliko misništvo od Antioka Epifane. U to vrime smutjeno, mnogi Žudili pogazivši zakon Mojsiev i odbacivši Boga, Gerčke Idole štovati počeše po nagovaranju i po nukovanju nepravednoga i nevirnoga Jasona, koi svoje podložnike zlu učaše, da svoj zakon odbacivši, pridruže se k' Narodom i njihove hudobštine nasliduju. Ali budući Menelao od kolina Benjaminova obećao dati kralju Antioku tri stotine talenatah srebra, suviše nego mu rečeni Jason dao biše, učini ga velikim misnikom; a Jason nemogući s' poštenjem pribivati u Jeruzolimu pobiže u zemlju Amonitansku. Menelao rečeni koi uzadje na pristolje velikoga misnika po putu tako bezrednu, nepoštenu i nepravednu, nehajući dati kralju Antioku trista talenatah srebernih bì iz oblasti velikoga misništva svučen, a njegov brat, Lisimak imenom na vladanje postavljen. Ali Menelao budući iz Cerkve Božje pograbio mnogo srebro i zlato, i podmitio kraljeve poglavice opet priuze velikoga misnika oblast, i čini pogubiti dobroga Oniu trećega, koi radi progonstva Menelaova pribivaše u Dafni blizu Antiokie. Bi dakle ubien Onia treći pravedni i zakoniti poglavica misnički na 3834.

U ta vrimena, po Žudile puno nesrićna, vidjahu se u

arii nika vidjenja čudnovata, to jest vojske u zlatne haljine obučene, konje i konjike na junačku oružane, s' golim sabljam u ruci, sikući se i s' kopjim budući. Čudesa ova bihu gledana od gradjanah Jeruzolimskih za četerdeset danah, koji stahu u velikomu strahu, moleći Boga, da čudnovata vidjenja, u dobro se o-brate; ali se okrenuše u veliko po nje zlo, jer Jason rečeni koi biše kupio veliko misništvo i pobigao u zemlju Amonitansku, od Menelaova straha, koi ga sverže s' vladanja, kako je rečeno, ulizavši s' iljadu vojnikah iznenada u Jeruzolim, poče nemilo sići po gradu svoju braću Žudile i svoje gradjane, prolivši mnogu kerv u Jeruzolimu. Sa svim tim veliko misništvo imati nemože, i poznajući zlo svojoj baći učinjeno, pobiže iz zemlje Žudinske skitajući se od grada do grada, od kraljestva do kraljestva, nigdi neprimljen, zlo od svakoga gledan, i tako dospi život u skitanju i bižanju, kano Kain.

Slidi kratko govorenje, kako Narod Žudinski podnese žestoko progonstvo od kralja Antioka Epifane, i kako bihu izbavljeni od Jude Makabea i braće njegove hrabrenitih vitezovah.

Na 3836. Premda zemlja Žudinska podnese mnogo zla pod kraljim prošastim, uzimljuči je sad jedan sad drugi, sa svim tim nikada veće ni gore Žudili prognati nebihu, što u vrime Antioka Epifana, koi posla s' vojskom Apolonia poglavicu u zemlju Žudinsku da je robi, gradove razara i nesrićne Žudile koji se Idolom klanjati neće, siče i svako zlo čini. I budući ulizao u grad Jeruzolim porobi ga svega i ogoli Cerkvu svetu, odnesavši sve što najlipše nadje u njoj. Razori pak zidove Jeruzolimske, a ukraj kuće Božje čini uzidati gradić, aliti tverdjavu, u koi čini postaviti svoje vojnike da ga čuvaju, i Žudile u jarmu uzderže. Čini u kući Božjoj sagraditi pogani Otar i na njega postaviti Idola, komu na

posvetilište prašce prikazivaše. Zapovidi po isti način da se po svim gradovim, kaštelim i selim imadu Idoli uzdignuti, i od svih Žudilah pod izgubljenje glavah slaviti, i posvetilišta im se prikazivati. Mnogi se nadjoše, koji za neizgubiti život tilesni izgubiše duhovni, klanjajući se Idolom poganim, i obslužujući izpraznosti Gerčke, a oni koji se poklonit nehtihu na svake načine mučeni su bili.

Zapovidi odviše nevirni Apolonio da se niko od Žudilah obrizovati neima pod izgubljenje glave, i da se Pisma Sveta gdi se godir nahoditi budu, na vatru bace. I tako u ona vrimena nečujaše se drugo nego plač, tuga i žalost, niti se drugo vidjaše izvan prolitje kervi pravovirnih slugah Božjih, muke različite, bižanja ljudih, ženah i dice po planinam i pustinjam. Nahodjaše se u to vrime u varošu, aliti selu Modin zvanu jedan misnik imenom Matatia, koi imadiše pet sinovah, to jest Ivana, Šimuna, Judu, rečenoga Makabea, Eleazara i Jonatu. Ovi dakle postaviše u svoje serce i pamet pria podniti muke svakojake, nego zakon Mojsiev ostaviti, i svoga uvriditi Boga. A medjuto budući došao u rečeni varoš jedan glavar kralja Antioka, s' nikoliko vojnikah, da siluje Žudile poklone Idolu činiti, nehti Matatia misnik ni njegovi sinovi nipošto toga učiniti, pače povadivši sablje posikoše rečenoga glavara i njegove vojnike, a starac Matatia videći jednoga Žudila da se klanja Idolu, odsiče mu glavu, a Idola baci na zemlju, i otar pogani obori, pak zavika iza svega glasa: svi oni koji ljube Boga i zakon njegov neka ostavivši kuće, baštine i svaka koja posiduju, nasliduju mene, i rekavši te riči pobiže sa svojim sinovim u pustinju, naslidovan od mnogih ljudih, ženah i dice.

Razumivši Apolonio dilovanje Matatie i sinovah njegovih posla iz Jeruzolima mnoge vojnike, tirati ga po pustinji, udariše na nje u dan subotnji, aliti kod Žudilah svetačni, u koi poslovati i trud činiti biše njima

zabranjeno, i tako, nebraneći se, bihu svi posičeni, muško i žensko, malo i veliko. Ovu nemilost kada razumi Matatia, koi se u istoj dubravi s' mnogim nahodjaše, učini s' ostalim ugovor, da ako bi na nje udarili neprijatelji u subotu, neimadu se pustiti sići, nego se braniti. Dodjoše dakle mnogi Žudili k' njemu, koga učinivši vojvodom, sudcem i vladaocem, za njim idjahu po svoju zemlji Žudinskoj robeći, i sikući ne samo vojnike kralja Antioka, nego li još i iste Žudile, koji bihu Boga oslavili i poklonili se Idolom. Idjahu takodjer po svim selim i varošim, bacajući na tle Idole, i njihove razarajući otare.

Na 3838. Razboli se rečeni misnik Matatia, i videći da ima s' ovog svita putovati, učini jedno dugo svojim sinovom pripovidanje, ponukujući ih, da imadu do svoje smerti zakon Božji braniti i za njega, ako potriba bude, kerv proliti, pak poznajući da je Juda Makabeo od sve braće jači i slobodnii, učini ga od svojih naslidnikah vojvodom i poglavicom, pak počinu u miru pervo godište svoga vladanja.

Juda nebudući manje slobodan od svoga otca Matatie, i videći se poglavicom učinjen od ono malo vojske, nehti kasniti, ni vrime gubiti, nego s' njome tamo amo terčeći, poče robeći po svoj zemlji Žudinskoj, i koliko igda mogaše, zlo neprijateljem Božjim čineći. Apolonio opaki nemogući podniti Judino junaštvo, ni zlo koje mu činjaše, podiže vojku za iskorenuti njega i sve naslidnike njegove. Ali Juda s' braćom svojom, i s' ono malo vojske nehti se ukloniti, nego izašavši pridanj, udari kakono jedan lav žestoki i serditi na njega, umiša se u vojsku i odsiče mu glavu. Vojska sva ostala smetena i pristrašena bižati počeše i za njima Judinovci tirajući ih i sikući koliko mogoše. Povrativši se pak nazad pokupiše njihova oružja, i plemenitu odoru, ter se viteški s' njihovim oružjem oružaše i bogatstvom obogatiše; A mač Apoloniev uze Juda, s' kojim sve vri-

me života svoga vojeva i glave odsica. A videći ostali Žudili sriću i junaštvo Judino, mnogi k' njemu pristupivši, vojevat s' njime počeše, i tako se Juda svud razglasi i velik učini.

Duka aliti vojvoda Sirie, Sera imenom, mladić snažan i ponosit skupi vojsku veliku, i podiže je protiva Judi hvaleći se i sokoleći da će mu odsići glavu; ali Juda izadje svojom vojskom pridanj, koju videći pristrašenu slobodili poče, da se neboje mnoštva neprijateljah, jer će ih (reče) Bog naš smesti i pridati u ruke naše; i kako reče tako se dogodi, jer ih razbi, potira, i mnoštvo veliko posiče.

Na 3839. Budući kralj Antiok razumio zlo, koje Juda njegovim vojnikom u zemlji Žudinskoj učinio biše, i bojeći se da se neuzveliča, i snažan učini, naredi vicekralju Lisii da pošalje vojsku u zemlju Žudinsku, i da Judu sa svim njegovim naslidnicim izkorene. Lisia primivši zapovid kraljevu, posla u Žudiu četerdeset iljadah pišacah i sedam iljadah konjikah, a prid njima tri Jenerala, to jest Tolomea, Nikanora i Gorju. Tergovci iz mnogih gradovah bihu došli s' mnogim blagom u vojsku rečenih Jeneralah za kupovat Žudile, cineći (brez sumlje) da će biti on čas pohvatani, i da će ih cine moći kupiti za malo jaspri, priprodati i bogati se učiniti, ali se privariše kako će se sada viditi.

Kada razumi Juda taku jakost vojske hoditi suprot sebi, uteče se k' Bogu s' molitvami, postom, i posvetilištim, zovući ga na pomoć, i pokripivši svoje vojnike da se neboje ništa, diže se obnoć, i udarivši snažno na vojsku neprijateljsku, razbi je, potira, i tri iljade posiče. A posli nego ih priko Žudinskih mejašah pritiraše, vratiše se nazad, ter njihovu odoru pokupiše, i našavši mnogo srebro i zlato koje tergovci donili bihu za kupovat sužnje, obogatiše se zadovoljno.

Na 3840. Hotiući se Lisia vicekralj, aliti na misto kralja, osvetiti protiva Judi, koi njegovu vojsku razbio

i izsikao biše, diže opet vojsku protiva njemu, šesdeset iljadah pišacah, i pet iljadah konjikah, prid kojim on se isti uputi, ali ga Juda sa samo deset iljadah svojih vitezovah dočeka, razbi, i pet mu iljadah vojske posiče. Videći pak Juda da je s' pomoću Božjom ponizio neprijatelje, podiže se s' vojskom k' Jeruzolimu, za izmaknut ga iz rukuh Božjih neprijateljah, a navlastito Cerkvu, za moći u njoj slaviti Boga. Ali od grada zidove nadje oborene, a po gradu biše naresla trava i gora kakono u pustinji, i to Juda i njegovi vojnici gledajući zaplakaše, i ožalostiše se promišljajući u kakvu se stanju lipi grad Jeruzolim na hodi. Biše (kako je gori rečeno) ukraj kuće Božje sagradjen jedan tverd kašteo, i u njemu stahu mnogi vojnici kralja Antioka, i hotiući Juda očistiti Cerkvu, postavi mnoge od svoj vitezovah medju cerkvom i kaštelom, da bi čuvali one koji nju čistiti budu od vojnikah Antiokovih, i na taj način bi očištena od Idolah, i svake pogani, koja se u njoj nadje, narešivši je lipo, i pripravivši sve stvari za prikazivati Bogu posvetilišta. Čini potom toga opasati s' jednim tverdim zidom planinicu Sion zvanu, za moći braniti od neprijateljah kuću Božju. Ali u isto vrime bi napastovan puno od neznabožacah, i Žudilah Božjih odmetnikah, koji nastojahu smesti ga da nemože činiti što počeo biše; ali se Juda i njegovi vitezovi pošteno branjahu, u isto vrime Cerkvu Božju čisteći i planinu Sionsku tverdeći. Dospivši pak sgradju rečenu diže vojsku protiva Idumeanom, koji ga najveće napastovahu, i udarivši na nje u Akrabatani, gdi se bihu utverdili, razbi ih i posiče dvadeset iljadah. Diže posli toga vojsku protiva sinovom Beaminovim koji se bihu zatvoriliu dvi tverdjavi, aliti kaštela velika, i osvojivši ih, pogubi više od dvadeset iljadah dušmanah. Pridje posli toga priko Jordana i ulize u zemlju Amonitansku, udari snažno na vojsku njihovu, prid kojom biše Jeneral imenom Timoteo, i posli mnogo boja i ervanja Juda ih

pridobi, i na peče izsiče, osvojivši suviše njihov tverdi grad Jazer s' deržavom svojom.

U isto vrime, u koje se ova činjahu u Židinskoj zemlji, kralj Antiok prišavši riku Eufrate, ulizao biše u Armeniu s' vojskom i kralja, Artasia razbivši mu vojsku, živa uhvatio. Potom toga budući razumio da se nahodi u Persii jedna Cerkva bogata posvetjena Božici Veneri u gradu Elimajdi, puna srebra, zlata, dragoga kamenja, štiti od suhoga zlata i oružja cine neizgovorne, podiže vojsku za osvojiti je, ali budući od Persianah sramotno istiran izpod grada Elimajde, pobiže sa svim ožalostjen nazad. Ali kada razumi kako Juda razbio biše njegove vojske, i Jenerale na puno mistah, učinio se velik, bacio njegove tamne Bogove, očistio Cerkvu Jeruzolimsku, opasao zidom planinu Sionsku, i učinio se poglavica osobiti od sve zemlje Židinske, napuni se seržbe, i oholosti govoreći, da će obratiti Jeruzolim u jednu grobnicu Židinsku, pak zapovidi kočiašu, da na svu prišu konje, koji ga u kočiah k' tiraju, tira i nepočinuvši k' zemlji Židinskoj da napriduje sa svom vojskom svojom. Ali zločesti Antiok bi na putu pedipsan od Gospodina Boga, i zaušen jednom iznuternjem bolestju tako žestoko, da nigdi mira ni pokoja imati nemogaše, i ne samo to, dali još i privernuše se kočie, zarad nagla konjah terčanja, iz kojih pavši na tle, vas izranjen i saterven ostade, koga na nosila sluge stavivši, doniše u jedan grad najbliži imenom Tabes. Ali seržba Božja budući se sverhu njega prolila, rane mu se koliko izvanjske toliko unuternje tako usmerdiše, da niko blizu njega stati nemogaše, a cervah se toliko mnoštvo u njegovu tilu zametnulo biše, da se čudjahu koji ga gledahu. I poznavši nesrićnik da mu to zlo cića mnoštva grihah Bog dao biše, dozva prida se glavare i vićnike svoje, ter poče zloće izpovidati, govoreći: spominjem se zalah koja sam u Jeruzolimu, i svoj zemlji Židinskoj učinio, razrušivši Cerkvu Božju, odnesavši

sude svete i ostavivši je svu golu. Učini potom toga zavit Gospodinu Bogu, da će dati slobod Israelitjanom svoj zakon obsluživati, povratiti sve što odnio biše iz kuće Božje, i darovati puno veće blaga, i neprocinjenih stvarih, nego je on odnio iz rečene Cerkve, i da će Idole odbacivši, zakon Mojsiev obsluživati, ako mu dade Bog zdravlje. Ali sa svim plačem, molenjem i zavitim, nemože ovi opaki naći miloserdje prid Bogom, jer se nekajaše cića uvridjenja Božjega, nego zarad izgubljenja života tilesnoga, i kraljestva zemaljskoga.

Videći dakle Antiok da se je približala smert, čini doći prida se Filipa, najvirniega poglavicu, pak mu pridade krunu, persten s' ruke, i kraljsku kabanicu, govoreći mu, da virno prida njegovu sinu, i da on vlada kraljestvom, dok mu sin dodje na godišta razuma i mogućstva za vladati, nebudući mu tada izvan devet godištah. Umri dakle na putu silni Antiok Epifane, na koga pristolje uzadje njegov sin Antiok rečeni Eupator, koga kraljestvo bi vladano od Lisie gori imenovanoga, a ne od Filipa, jer mu tu sriću ugrabi Lisia na-silu.

Slidi skazanje viteškoga vojevanja Jude Makabea u vrime vladanja Lisie, i novoga kralja Antioka.

Timoteo koi bi pridobiven i razbiven od Jude Makabea, hotiući osvetiti svoju vojsku od Jude posičenu, skupi iznova vojsku silovitu, i čini doći mnogo iljadah konjikah iz Azie, s' kojizim se dili u zemlju Žudinsku protiva Judi i braći njegovoj. Ali Juda i njegovi vojnici ulizavši u Cerkvu Božju, padoše prid Otarom, i počeše prositi pomoć od Boga, da im dade kripost i jakost protiva neprijateljem. Budući se dakle priporučili Bogu, i u njegove ruke metnuli izadjoše iz Jeruzolima, podjoše suprotj vojsci neprijateljskoj. Sunce istom izteklo biše, kada se dvi vojske sritoše, i udariše, jedna se uhvajući u mogućstvo Božje, a druga u mnoštvo voj-

nikah i jakost njihovu. Vidiše neprijatelji pet konjikah oružanih doći s' neba na zemlju, i hoditi prid vojskom Žudinskom. Dva branjahu Judu od strilah i kopljah neprijateljskih, jedan stojeći s' desnu, a drugi s' livu stranu Judinu; a tri idjući prid vojskom, strilajući žestoko protivnike, koje potiravši, sići počeše brez pristanka. I bi posičeno tada vojske neprijateljske dvadeset i pet iljadah i pet stotinah pišacah, suviše šest stotinah konjikah. Timoteo uteče i pobiže u grad tverdi Filištejski, Gazeru imenom, u komu zapovidaše Kerea brat Timoteov. Ali Juda s' vojskom obside ga, i peti dan osvojivši, sve što u njemu biše posiče; a Timotea s' bratom našavši sakrivena u jednoj gustirni izvadi, i glave im odsići čini, pak slavodobitnik vrati se u Jeruzolim, i zahvali Bogu na milosti, koju mu poklonio biše.

Na 3841. Mnogi Narodi, Žudinski neprijatelji, hotiući izkorenuti ih posve, složiše se zajedno, a to bihu Arapi, Amonitani i Moabovci, i skupivši vojsku, počeše robiti zemlju Ebrejsku, a prid njima biše Jeneral imenom Timoteo, ne oni od koga je bilo govorenje gori, jer je oni posičen, kako je rečeno, nego drugi toga imena. Budući dakle sa svih stranah udarili neprijatelji na Israelitjane, i počeli ih sići, robiti i voditi u sužanjstvo, bi potribito, da Juda na puno mistah šalje pomoć svojoj braći, i tako bi odredjeno da Juda i brat mu Jonata s' osam iljadah vitezovah prodje Jordan, i dade pomoć onizim koji se nahodjahu u zemlji Galadskoj; Šimun treći brat da idje s' tri iljade u Galileu dati pomoć Galileanom, a da Josip i Azaria imadu čuvati Jeruzolim i zemlju Žudinsku od Filišteanah.

Šimun sa svojom malom vojskom razbi na puno mistah neprijatelje, pokupi njihovu odoru, i oslobodi Galileane od njihovih dušmanah.

Juda Makabeo sa svojom vojskom i s' bratom Jonatom prišavši Jordan, uputi se priko pustinje i dodje u zemlju Galadsku, u kojoj Ebreji podnošahu mnoga pro-

gonstva od neprijateljah njihovih, i budući osvojio Bosor grad veliki, posidovan od neznabožacah upali ga i posiče sve muško što se u njemu nahodjaše. Od rečenoga grada dili se s' vojskom k' Datemanu, koga neprijatelji obsidnuli bihu; ali kako ugledaše Judu i vojsku njegovu, pobigoše brez obzira, za kojim Juda i vojska njegova budući potekla osam iljadah neprijateljah bi posičeno. Oslobodivši Juda svoju braću Israelitjane, koji u Datemanu pribivahu, dili se s' vojskom put grada Masfe, i osvojivši ga, sve posiče neznabožce, koji se u njemu zatvorili bihu; osvoji potom toga grad Kasbon, Maget i sve ostale u zemlji Galadskoj od neprijateljah ugrabljene. I tako oslobodivši Israelitjane od svojih progoniteljah, povrati se s' bogatstvom velikim u Jeruzolim. Ali Lisia vicekralj i vladalac svega kraljestva Antioka Eupatora, nemogući podniti Judinu sriću, ni junaštvo po svitu razglašeno, i želeći osvetiti pervu sramotu svoju, koju primio biše od Jude, namisli ga posve izkorenuti, i za tu sverhu diže protiva njemu osamdeset iljadah pišacah, nebrojeći mnoštvo konjikah, ni bojnih elefanatah aliti filjah. Ali Juda znadući za njihovo putovanje, i mnoštvo koje se biše protiva njemu diglo, neizgubi se u slobodu, dali priporučivši se Bogu, veselo se uputi s' njegovom malahnom vojskom udarit se s' njime, gdi se sritnu. A u isto vrime u koje vojnici iz Jeruzolima izlazahu, ugledaše jednoga mladića konjika u bilo obučena koi poče prid vojskom hoditi, slobodeć je da se neboje ništa. I posli nikoliko vrimena njihova putovanja sritoše vojsku neprijateljsku, na koju kakono serditi lavi udariše, i s' pomoću Božjom berzo je razbivši, jedanajest iljadah pišacah posikoše, i iljadu i šest stotinah konjikah, a ostali s' njihovim glavarim imadoše sriću uteći u planinu.

Videći Lisia da nije moguće Judu pridobiti, utverdi s' njime mir s' ugovorom kako hoti Juda i glavari Židinski. Ali za malo slidi mir rečeni, jer deržaoci der-

žavah bližnjih nehtiući u miru pribivati počeše opet E-brejskomu Narodu činiti zla svaka, navlastito gradjani Jopena, koji na privari i brez uzroka, utopiše u more Žudile, rečenoga grada pribivaoce. Koje zlo nemilo ne-mogući Juda podniti, dodje sa svojim vojnicim pod grad Jopen, i sve brodove koji u luci, aliti slobodniku bihu sažeže, a mornare i ostale koji se tada u luci nadjoše posiče. I razumivši da gradjani Jamnia, isto zlo učiniti Žudilom, koji s' njima pribivahu, namislili bihu, dodje s' vojnicim obnoć, i sve im upali brodove. Bi mu po isti način kazano, koliko zlo činjaše Timoteo u zemlji Galadskoj Israelitjanom, i tako se dili s' vojskom dati pomoć svojoj braći, koi prišavši Jordan, uputi se priko pustinje, i do malo danah ulize u zemlju Galadsku, u kojoj osvojivši na silu tverdi grad Kasbin, drugojačie Esebon, sve izsiče, što u njemu nadje. Podiže od toga grada vojsku u zemlju Karaku zvanu, koju robljaše Ti-moteo, i u kojoj se biše nikoliko njegove vojske u-tverdilo, i zatvorilo u jednoj tverdjavi, aliti fortici, ali dva Jenerala Judina, Dositeo i Sosipatro imenom s' malo vojnikah na nje udarivši osvojiše tverdjav, i posikoše deset iljadah ljudih, a Juda sa samo šest iljadah iskaše Timotea da se s' njime pobije. Ali Timoteo imadiše jednu vojsku sa svim veliku, sastavljenu od Arapah, i ostalih različitih Narodah, sto i dvadeset iljadah pišacah, i dvi iljade i pet stotinah konjikah. Sa svim tim Juda nehti pobignuti, ni dočekat ih, nego dili se s' vojskom su-sristi ga, i na njega udariti. Biše se Timoteo s' vojskom utaborio krajem jednoga potoka, na koi došavši Juda sa svojom malenom vojskom, pridje priko potoka, i udari na nje tako snažno, jako i serdito, da neprija-telji nemogući njegovoj naglosti odoliti, bacivši oružje bezredno pobigoše, ali ih ostade mertvih na mejdanu trideset iljadah, a ostali pobigoše kud koi, kud koi, a najveće u grad Karnaim, zatvorivši se u cerkvu reče-noga grada; ali Juda osvojivši na silu grad, izsiče što

u njemu nadje, upali cerkvu Idolsku u kojoj izgoriše vojnici Timoteovi, kojizih tada pogibe dvadeset i pet iljadah, izvan onih koji na mejdanu pobigoše.

Poglavica Timoteo bižeći posli rečenoga razboja, upade u ruke Dositea i Sosipatra Jeneralah Judinih, koje moliti poče da ga nesmiču, a da će im sve Žudile zasužnjene od njega povratiti, i na taj način glavu sahrani. A Juda pobivši svoje dušmane, diže vas puk Israelski iz zemlje Galadske, za povesti ga u Žudiu, i budući došli k' Efronu gradu, priko koga put njihov biše, za ulisti u zemlju Žudinsku, nemogući se drugim putem proći, gradjani ne samo zatvoriše vrata, nego li ih još i zazidaše, da im smetu priko Efrona proći. Juda poče ih ponizno moliti, da ga puste mirno proći kroz njihov grad, brez nikakve štete gradjanah; ali nevirnici nehtiše vrata otvoriti, i tako bi usilovan Juda udariti s' vojskom na grad, i čineći juriše brez pristanka vas jedan dan i svu noć na silu ga osvji, gradjane izsiče, a grad do zemlje razori. Dili se potom toga k' Jeruzolimu, i dodje slavodobitnik oko svetkovine sienicah u Jeruzolim, ulize u Cerkvu Božju, i prikaza Bogu Posvetilišta, zahvalivši mu na milosti, i pomoći koju mu je dao.

Posli kako Juda i vojska njegova malo počinu, podje sa samo tri iljade vojnikah protiva Gorju vladaocu Idumejskomu, i udarivši na vojsku njegovu, razbi je i izsiče, a Gorja pobiže u Maresu. Ali u ovom boju pogibe nikoliko versnih vitezovah Judinih. Dili se posli boja ovoga protiva sinovom Esaunovim, koji se bihu ogospodarili od nikoliko zemlje Žudinske pram podnevu, i osvoji grad Ebron i sve ostale od neprijateljah posidovane. Osvojivši Juda i braća njegova deržavu Ebronsku, ulize s' vojskom u zemlju Filištejsku, osvoji nikoliko gradićah, razori i upali cerkve Idolske, baci otare na zemlju, sažeže mnoge Idole, obogati svoju vojsku i povrati se s' mnogom odorom neprijateljskom u Jeruzolim.

Ebrei koji bihu Boga ostavili, i zagerlili Idološtovstvo gerčko, noseći Judi i braći njegovoj veliku nenavidost, otidoše kralju Antioku Eupatoru, ter ga prid njim žestoko osvadiše, kako progoni, robi i siče, sve one koje kralju posluh čine i njegovim se klanjahu Bogovom. Još i druga mnoga Božji odmetnici prid kraljem protiva Judi govoriše, i činiše da se s' vojskom silnom protiva njemu podigne, i zemlju Žudinsku robi. Dodje dakle Antiok u Žudiu sa samo sto iljadah pišacah, dvadeset iljadah konjikah, i trideset i dva Elefanta, aliti filja, s' kojom vojskom obside tverdi grad Betsuru, i poče ga sa svih stranah biti s' oružjem, s' kojim se u ona vrimena vojske služahu, a to bihu nike makine, s' kojim se najtverdji zidovi razbijahu, kakono u sadašnja vrimena topovi. Elefanti rečeni nošahu na sebi tverde kule od gredah i dasakah načinjene sverhu kojih stahu rečene makine, a u svakoj kuli koje ove strahovite živine na sebi nošahu, bihu po trideset i dva vojnika.

Juda s' vojskom malenom koju imadiše, priterča gradu na pomoć, i učinivši pervi juriš u vojsku neprijateljsku, četiri iljade posiče vojnikah, i jednoga najvećega elefanta. Drugi juriš učini, ali neposiče izvan šest stotinah ljudih: i u tom jurišu pogibe, (ali viteški) njegov brat Eleazar, na ovi način: vidjaše Eleazar jednoga filja aliti elefanta najvećega, oružana kraljevim oružjem, i cineći da je u kuli koju nosaše kralj, učini kroz vojsku neprijateljsku juriš, sikući na livo i na desno, dok ne ulize pod Elefanta velikoga, koga s' kopljem udari u terbuh iznad sebe, i budući ga smertno ranio, pade elefanat sverhu njega mertav, i uduši ga pod sobom.

Ali videći Juda da nije moguće toliko silovitu vojsku dignuti ispod grada Betsure, ostavivši ga dili se put Jeruzolima, koi biše blizu Betsure. Betsurani pristrašeni, i izgubivši uhvanje obraniti se, pridadoše grad Betsuru kralju Antioku, s' ugovorom da im nečini zla nikakva.

Osvojivši dakle Antiok grad rečeni, diže vojsku na Jeruzolim, koga bedeni budući oboreni, kako je rečeno gori, druge tverdjavi neimadiše, izvan Cerkve Božje, u kojoj se zatvori Juda s' braćom, i s' malo vojske svoje ter je viteški od silne vojske Antiokove branjaše, postavivši sve svoje uhvanje u Gospodina Boga. Medjuto dodje glasnik Antioku, poslan od poglavice Lisie, koi svim njegovim kraljestvom upravljaše, i kazivati kralju poče, kako je Filip, imenovani gori, ulizao u kraljestvo s' jednom vojskom velikom, koju mu je dao kralj Egipta, i kako je potribito da ostavivši Jeruzolim, i pomirivši se s' Judom idje udilj protiva Filipu rečenomu. Razumivši dakle Antiok te glase nenadnje, učini mir s Judom, i diže vojsku ispod grada Jeruzolima, neučinivši onliko zla koliko namislio biše.

Na 3842. Budući utekao iz Rima Dimitar stric kralja Antioka Eupatora, koi staše u tutii aliti poručanstvu Rimskomu, i došavši u Siriu pogubi maloga Antioka kralja, sinovca svoga, i na njegovu side pristolju. Medjuto Ebrei smutljivci, i od Boga odpadnici, dodjoše k' novomu kralju Dimitru tužbe protiva Judi činiti, kojih poglavica biše Alcimo imenom, misnik od kolina Aronova. Kralj Dimitar primivši njihovo nepravedno osvadjenje, učini za velikoga misnika poglavicu rečenoga Alcima, i dade mu svoga Jenerala Bakidu imenom, s' vojskom mnogom, davši mu naredbu da pogubi Judu, i naslidnike njegove, i da rečenoga Alcima misnika, čini sisti na pristolju poglavništva misničkoga, i poznati ga od svega puka za glavara njihova.

Došavši dakle Bakido u zemlju Žudinsku nastojati poče, da s' privarom uhvati Judu, ali neimade te sriće, jer Juda poznajući vragoluk gerčki pobiže u pustinju, naslidovan od svojih najvirniih vojnikah. Bakido medjuto utverdivši nevirnoga Alcimu za poglavicu misničkoga povrati se u Antiokiu, ostavivši nikoliko vojske s' Alcimom u Jeruzolimu, komu se pridružiše mnogi zlo-

činci, Judini neprijatelji; ali malo po malo bihu od njega izkorenuti, i tako videći Alcimo da jakost Judina rastiše, a njegova se smankaje, pobiže iz Jeruzolima kralju Dimitru u Antiokiu, i prid njim iznova učini tužbu protiva Judi. Kralj hotiući ga po sve načine viditi mertva, posla s' vojskom u Žudiu poglavicu Nikanora s' naredbom, da ga ubie oli daleko iz Žudie protira. Ali Nikanor imade zlu sriću i sverhu, jer na njega udarivši Juda sa samo svojih iljadu vojnikah (veće bo ih u to vrime neimadiše), razbi mu vojsku, potira, i teško izsiče, pogubivši još i Jenerala Nikanora.

Na 3843. Razserdi se Dimitar žestoko protiva Judi, kada razumi smert Nikanora, i poraženje vojske njegove, zaradi toga opet šalje Bakida sa dvadeset iljadah pišacah i dvi iljade konjikah u zemlju Judinu, da ga po svaki način smakne sa svim svojim naslidnicim. Budući se dakle približao k' medjašu Žudinskomu, izadje Juda suprotj njemu sa samo tri iljade vojske, koja kada ugleda mnoštvo neprijateljah, pristraši se sasvim, i tako pobigavši vojnici Judini, koi tamo, koi amo, ostade Juda sa samo osam stotinah ljudih, i neimadući svoje vojnike kupiti, reče onim koji ostali bihu, i koji ga nagovarahu da se ukloni zla, dok neskupi vojsku veću: nemože nigda istina biti da ću ja pobignut, i pogerdit prošasta junaštva, koja učinili jesmo, ako je (reče Juda) došlo vrime da poginemo, umrimo kano vitezovi, poštenje će nam veće biti, nego pobignuvši, našoj slavi sramotu učiniti. I to rekavši razserdi ono malo vojnikah, pak udari naglo na nje, i biše se do počinutja sunca, jedna strana drugu nepridobivši. Poznavši Juda, da Jeneral Bakide biše u krilu desnomu svoje vojske, uze jednu četu najboljih junakah, pak tako serdito, i žestoko udari na krilo desno, ištući Jenerala Bakida da mu glavu odsiče, i metne strah u svu vojsku njegovu.

Nemogući dakle oni, koji bihu u krilu desnomu, podniti naglosti Judine pobigoše, a Juda za njima si-

kući ih i tirajuć do planine Azota. Ali oni koji bihu u krilu livomu, potekoše za Judom i vojnicim njegovim ozada, a obrativši se oni, koji bižahu pram njemu, sklopiše krilo desno s' livim, i uzeše ga medjuse, sa sve četiri strane nasernuvši na njega, i njegovu malahnu vojsku, ter se učini jedan boj žestoki s' jedne i s' druge strane mertvi padajući. Sa svim tim Juda s' ono malo vojske tiraše i sicaše neprijatelje, ali primivši od zadnjih smertne rane, pade na zemlju mertav, a ostali prodriše kroz vojsku, ter srićno utekoše. Braća Judina, Jonata i Šimun, izmakoše tilo Judino, i ukopaše ga u grebu roditeljah njegovih u gradu Modinu, koga plaka vas Israel plačem velikim.

Kratko govorenje vladanja Jonate brata Judina, i njegova vojevanja.

Po smerti Judinoj, budući se sva zemlja Ebrejska kruto poplašila, poznade neznabožca Bakidu za Gospodara, navlastito zli i opaki Boga odpadnici, sa svim tim prijatelji Judini i braća njegova, koji poštenje Božje branjahu, obraše jednoskupno Jonatu brata Judina za poglavicu misničkoga, i Jenerala njihova; koju stvar kada Bakide razumi, poče iskati načine za imati u ruke Jonatu; ali budući Jonati njegova odluka i pritnja dokazana, nemogući se braniti, ni s' njime boj biti, pobiže s' ono malo vojnikah i s' bratom Šimunom u jednu pustinju blizu Jordana. Ali Bakide diže vojsku i sa svih ga stranah okoliši, tako da nemogaše nikuda uteći, nego oli se s' njime biti, ali u Jordan riku skočiti. Jonata videći se sa svih stranah zatvoren, ponukova svoje vojnike, da imadu kripko uhvati u Boga, za koga poštenje i slavu boj biju, i da se neboje ništa mnoštva neznabožacah. Dospivši pak rečeno ponukovanje udari na vojsku neprijateljsku, i posli nego iljadu i veće neznabožacah sa svojim vojnicim pogubi, tolikomu mno-

štvu odoliti nemoguči udari, u riku Jordan, i za njim svi ostali, ter je srićno i viteški priplivavši, sahraniše život i poštenje. A Bakide videći da nije moguće Jonatu imati u ruke, povrati se serdit u Antiokiu.

Posli pak kako se dili Bakide s' vojskom iz zemlje Žudinske, Jonata sve to veće u jakosti vojske napridovaše, kupeći se k' njemu svi oni koji ljubljahu Boga, i njegovo poštenje braniti željahu. Ali s' druge strane oni, koji se bihu Boga odmetnuli, nemoguči podniti njegovo veličanstvo, Jonatu kod kralja osvadiše, lažući protiva njemu, i iznoseći svako zlo; a potom toga molit ga počeše, da opet pošalje Bakida s' vojskom u zemlju Žudinsku, obećavši mu se da će mu ga oni isti pridati u ruke njegove. Sve što želiše Jonatini neprijatelji, to im dopusti kralj Dimitar, i tako se dili Bakide s' vojskom velikom u Žudinsku zemlju. Ali nemože tako skrovito doći, da Jonata za njegove pute znati nemogaše, i tako se zatvori s'bratom Šimunom i svojim vojnicim u jedan grad tverd, koi se zvaše Vitalaga, koga do malo vrimena obside Bakide s' vojskom za imati u ruke Jonatu i brata njegova. Ali Jonata pripo-ručivši grad i gradjane bratu Šimunu izadje obnoć iz grada, skupi vojsku po zemlji Žudinskoj, i udari obnoć na Bakida i vojsku njegovu, ter puno pogubi neprijateljah, pak se utabori s' vojskom blizu Bakidove, koja staše zatvorena medju gradom i vojskom Jonatinom, i videći da se u zlu veliku nahodjaše, razserdi se protiva smutljivcem, koji ga bihu na to naveli, i sve ih posiče. Potom toga zapita mir u Jonate, da ga pusti s' mirom u svoju zemlju s' vojskom povratiti se, i obećavši se zakletvom, da u napridak neće biti od Gerkah napastovan; prignu se Jonata na molbu njegovu, i pusti ga poći mirno u Antiokiu. A Jonata postavivši svoje pristolje u Makmasu, vladaše mirno u kraljestvu svomu, pedipsajući one, koji o smutnji vazda su nastojali, i zakon Božji pod noge bacili.

Na 3851. Sin naravni kralja Antioka Epifane, koga na putu živa cervi rastočiše, kako je govoreno gori, namisli strica Dimitra pogubiti, i s' pristolja baciti, i tako videći da puci mnogi zlo gledaju Dimitra, dodje u Siriu, i bi od njih proglašen i pozdravljen kraljem Sirie. Dimitar videći se u zlu stanju, posla k' Jonati svoje poklisare, moleći ga da mu pomoćnik bude protiva sinovcu Aleksandru, koi došao biše za ugrabit mu kraljestvo, i u isto vrime čini ga pricipom, aliti Gospodarom vlastitim svih Ebrejskih deržavah. Ali budući i Aleksandro poslao svoje poklisare, i darove velike s' molbom da mu bude pomoćnik protiva Dimitru, Jonata spominjući se zalah, koje mu biše Dimitar učinio, odstupi od njega, i pridruži se k' Aleksandru, davši mu pomoć protiva Dimitru; koi pobivši se sa sinovcem Aleksandrom, izgubi vojsku, kraljestvo i glavu, na koga pristolju rečeni Aleksandro side, a Jonata sa svim Narodom Žudinskim poče lipi mir uživati.

Na 3854. Sin starii kralja Dimitra, koga sinovac Aleksandro biše pogubio, i njegovo posidovao kraljestvo, namisli osvetiti smert otca svoga, i tako dodje s' vojskom u Ciliciu biti se s' Aleksandrom. Kada Aleksandro te glase razumi, ostavivši na svomu mistu za vicekralja Sirie poglavicu imenom Apolonia, dili se put Antiokie, za učiniti priprave za pobiti se s' Dimitrom Nikanorom. Vicekralj Apolonio dobavivši se vladanja Sirianskoga, i nemogući podniti da se Jonata poglavica Žudinski zove i da mir uživa, diže vojsku protiva njemu, i pobi se s' njime, ali bi u tom boju nesrićan, jer ga Jonata sa samo deset iljadah vojske razbi, i posiče mu devet iljadah vojnikah. Osvoji potom toga nikoliko gradovah posidovanih od neznabožacah, i oslobodivši svu zemlju Žodinsku od smutljivacah i dušmanah puka svoga, povrati se s' velikim poštenjem i veseljem u Jeruzolim.

Medjuto Aleksandro kralj Sirie, budući se pobio sa

svojim rodjakom Dimitrom, bi pridobiven i vojska mu izsičena, a on pobiše k' kralju Arapskomu Zabdielu imenom, koi mu čini glavu odsići, i tako Dimitar bi učinjen kralj Sirie.

Na 3860. Nove smutnje posli rečenih ratah, u Azii aliti Sirii porodiše se, kojih bi uzrok i početak Trifon Jeneral i poglavica vojske kralja Aleksandra, od Dimitra njegova rodjaka s' carstva sveržena, i od kralja Arapskoga posičena, kako je gori rečeno. Imadiše ovi Aleksandro sina imenom Antioka, i ovi se nahodjaše u dvoru kralja Arapskoga, protiran od Dimitra usilnika i otčeva ubojice. Trifon dakle rečeni dodje ka kralju Arapskomu prid kojim učini molbu, da mu dade vojsku svoju, i da digne s' pristolja Sirianskoga kralja Dimitra, a postavi Antioka sina Aleksandrova, koga u dvoru svomu deržaše; na koga molenje prignu se kralj Arapski, i udari s' vojskom na Dimitra, proglasivši za kralja Sirianskoga mladoga Antioka, koi bojeći se Jonate poglavice Žudinskoga, napisa mu knjigu punu molbe i poniženstva, zovući ga svojim bratom, i dragim prijateljem, a potom toga, moljaše ga da mu u pomoć bude protiva Dimitru, potverdjujući ga u isto vrime poglavicom, gospodarom i vladaocem deržavah, koje od Tira do mejašah Egipskih počimlju, izvan pak toga posla mu darove lipe. Jonata dobrovoljno pridruži se k' mladomu Antioku, i podigavši vojsku počese na sve strane biti se sa vojnicim Dimitrovim, koje na svakomu mistu srićno pridobi. A Šimun medjuto njegov brat, obside tverdi grad Betsuru blizu Jeruzolima, koga neznabožci osvojili bihu, kako je rečeno gori, i posli nikoliko vrimena na silu ga osvoji, i svoje vojnike u njega postavi.

Jonata pridobivši neprijatelje, i Antiok istiravši iz kraljestva Dimitra, poče tverditi kule i gradove od neprijateljah razorene, navlastito Jeruzolim koga opasa

jednim zidom tverdim, budući njegovi bedeni do zemlje razvaljeni od neprijateljah, i u gradu na planini tverd gradić uzidan, koga na silu od juriša nije bilo moguće osvojiti nikada, doklem ga s' gladom neosvojiše, kako će se malo posli viditi.

Na 3861. Trifon gori imenovani poglavica, i Jeneral sve vojske novoga kralja Antioka, videći se tako uzvišen, da sve stvari kraljestva Sirianskoga kroz njegove ruke prolaze, i razumivši da je Dimitar potirani upao u sužanjstvo kralja od Egipta, nebojeći se nikoga, namisli ubiti svoga kralja Antioka. Ali s' druge strane znadući da je Jonata prijatelj veliki Antiokov, i da će nastojato osvetiti ga, namisli pogubiti i njega, i tako učini, umamivši na prijateljsku Jonatu u grad Tolemaidu s' malo vojnikah, lažući mu, da će njemu rečeni grad pridati, vojnike udilj posiče, a njega rasužnji, ali do malo vrimena pogubi i njega, kako će se sada viditi.

Budući kako je rečeno, nevirni Trifon posikao vojnike, koji s' Jonatom u grad Tolemajdu ulizoše, a njega u gvoždja postavio, posla odmah pria nego se razglasi, vojnike svoje k' Šimunu bratu Jonatinu, da i njega na privari i tverdoj viri ubiju, ali Šimunu budući dokazano nepravedno dìlo Trifonovo, pogubi one koji ga pogubiti došli bihu, i videći Žudile sa svim pristrašene zarad rečenoga dogadjaja, poče ih tverditi i slobodili s' ričmam kripostnim, da se neboje ništa, jer braneći poštenje Božje i zakon njegov on će nas (reče) isti braniti od svih naših dušmanah. Govorenje i ponukovanje Šimunovo učini tako Žudile slobodne i u uhvanju kripke, da odbacivši strah, odlučiše boj biti protiva svim neprijateljima svojim; i Šimuna na misto Jonate za velikoga misnika, sve vojske vojvodu, i Žudinskih deržavah vladaoca učinivši, pod upravom njegovom vojevat počeše. I budući se ljuto razserdili protiva Trifonu nevirnomu, namisliše i podjoše na njega, i njegovu udariti vojsku, koi poznajući jakost Žudinsku, s' njimam

se pobiti nesmide, nego opet nastojat o privarí poče, knjigu Šimunu na ovi način pišući: tvoj brat Jonata bio je momu kralju dužan, i zato sam njega samnom uzderžao, dok se ne obeća platiti što je dužan: sada dakle pošaljimi jaspre i dva sina Jonatina u poručanstvo, aliti tutiu, tad ću ti i poslati brata Jonatu. Šimun premda znadiše laž i nevirnost Trifonovu, sa svim tim posla mu jaspre, i dva Jonatina sina, da ne reku Narodi: za uživat gospodstvo Jonatino nehti ga iskupiti, mogući lasno. Ali nevirni Trifon učini udilj posići Jonatu i sinove njegove, pak digavši vojsku pobiže u Siriu, i ubivši svoga kralja side na pristolju njegovu.

Na 3864. Nevirni Trifon kratko vrime uživa Carstvo Azie, aliti Sirie, jer Antiok brat Dimitra gori imenovanoga, koga kralj Egipski u sužanjstvu deržaše, kako smo rekli malo pria, diže se protiva nevirnomu Trifonu, s' jedne strane on, a s' druge poglavica Žudinski Šimun, i razbivši mu vojsku, pogubiše ga. Side dakle Antiok na pristolju Sirianskomu, a Šimun osvoji grad Gazu, i mnoge druge gradove od neznabožacah u zemlji Žudinskoj posidovane. Posli toga obside tverdi Kašteo u Jeruzolimu u komu do toga vrimena vojnici kraljah Sirianskih stahu, i s' gladom usilovani pridadoše ga Šimunu, koi ga čini do zemlje razoriti, još i planinicu na kojoj uzidan biše čini sravnati, i tako očisti Šimun svu zemlju Žudinsku od Idološtovacah i smutljivacah.

Na 3866. Antiok novi kralj Sirie, nespominjući se dobra, koje mu Šimun učinio biše, postavivši ga na Siriansko pristolje, posla svoga Jenerala Cendebea imenom s' mnogom vojskom, za osvojiti zemlju Žudinsku. Šimun sasvim da ostario biše, neizgubi se u slobodštini, nego skupivši vojsku, izadje suprotj njemu, učinivši za glavare i vojvode vojske Judu i Ivana, rečenoga Irkana, svoje sinove, a on pak nada svim biše vojvoda. I budući došli k' jednoj rici, ugledaše vojsku

neprijateljsku utaborenu s' onu stranu rike. Starac Šimun videći da niko od vojske njegove, nesmiaše udariti u riku, za prići na drugu stranu, ulize on najpervi, a za njime svi ostali, i prigazivši je viteški, udariše naglo i serdito na vojsku neprijateljsku, razbiše je, potiraše, i mnoge posikoše. Od vrimena toga nesmidući na Židile niko udariti, uživahu mir i svaku sriću pod vladanjem Šimunovim.

Ali kako braća njegova svojom smertju nepomriše, tako ni on. Imadiše Šimun zeta, imenom Tolomea, koi u Kaštelu Dog pribivaše; i ovi nenavideći veličanstvo Šimunovo i sinovah njegovih namisli pogúbit ih i učinit se poglavica misnički. Za tu dakle sverhu biše učinio gospodski sobet, i na njega zovnu Šimuna tasta, punicu i šure svoje. U najlipšemu pak veselju i razgovoru ovi opaki i nevirni Tolomeo starca Šimuna posiče, a punicu i šure zatvori; pak u taj čas posla mnoge konjike u grad Gazu, da posiku Ivana, rečenoga Irkana, trećega sina Šimunova. Ali budući Ivan prie njih oznanjen od nemiloga dogadjaja metnu se na oružje, i posiče konjike, koji ga posići bihu namislili. Posli toga podje u Jeruzolim, koga gradjani, za svoga poglavicu i velikoga misnika učiniše na misto otca njegova Šimuna, zatvorivši vrata od grada Tolomeu nevirnomu, koi biše doterčao s' vojskom za osvojit ga, i protiva se nepravedniku svikolici okrenuše.

Ivan poglavica posli kako prikaza posvetilišta Bogu, skupivši vojsku podje k' nevirnoga zeta Kaštelu, za izmaknuti majku i braću svoju iz rukuh njegovih. Došavši dakle vojska k' rečenoj fortici, aliti tverdjavi, učini juriš na nju, a Tolomeo medjuto izvadivši iz tamnice punicu, i dva sina njezina, izvede ih na bedene fortice, i onde ih mučiti i biti poče na oči Ivanove, neka bi zarad muke materine, i braće digao vojsku ispod tverdjave, i tako činjaše svaki put, kad bi vojska na juriš udarila; a Ivan za nevidíti svoju majku, i

braću na oni način mučiti, pristavaše terčati na juriš, sasvim da mu majka vikaše s' bedena, da zarad njezine muke nepristaje juriš činiti, i svoga otca osvetiti. Ali Ivan nemogući te žalosti gledati, diže vojsku i ostavi majku i braću u rukuh dušmanina Tolomea, koi poklem se vojska diže, posiče i punicu i šure, pak pobiže izvan mejašah Žudinskih.

Na 3870. Razumivši Antiok kralj Sirie da biše Šimun poginuo, namisli se osvetiti na Ivanu Irkanu sinu Šimunovu, koi (kako je rečeno gori) biše razbio Celdebca njegova Jenerala i vojsku mu izsikao. Skupivši dakle Antiok vojsku silovitu, diže se on isti prid njom, i dodje u zemlju Žudinsku. Ali Ivan neimadući jakosti za pobit se s' njime, zatvori se u Jeruzolimu, koga Antiok obside, i na juriš uzimati poče; ali se Ivan i njegovi vojnici viteški branjahu, da se i Antiok čudjaše njihovoj slobodi i junaštvu. I budući došla jedna Žudinska svetkovina u koi dan nepristojaše se njima po zakonu ikakvo dìlo trudno činiti, počeše moliti kralja da ih oni dan pusti s' mirom počivati i Bogu svomu služiti. I evo se zgodi čudo veliko i nenadnje: Kralj Antiok ne samo se zakle da će ih oni dan pustit u miru, nego li još suviše, posla im jednoga vola; da ga prikažu Bogu na posvetilište i nikoliko sudovah od zlata i od srebra, u kojim bihu mirisi ugodni za prikazat ih Gospodinu A potom toga darova im mir, i diže vojsku pak podje u svoje kraljestvo, neučinivši nikomu zla nikakva.

Na 3874. Antiok rečeni budući pošao s' vojskom u Persiu za osvojit je, bi njegova vojska razbiena od kralja Arsaca; i videći Ivan Irkan lipu prigodu, otide s' vojskom u Siriu i osvoji mnoge gradove. Posli toga obside veliki grad Samariu, stolno misto u prošasta vrimena kraljah Israelskih, komu gradu biše poslao vojsku na pomoć novi kralj Sirie imenom Antiok Cizizem, protiva kojoj vojsci posla Ivan svoga sina Aristobula s'

nikoliko vojske svoje, koja sritnuvši vojsku Antiokovu udari na nju, pridobi je i istira iz zemlje Žudinske. A Ivan posli godine danah osvojivši na silu Samariu grad razori ga do temelja, neznadući se nipošto da je na tom mistu grad bio, i posli nego čestito i srićno vlada u Israelu trideset i jedno godište počinu u miru.

Kratko govorenje o njegovim sinovima, unucima, i kraljevima koji vladaše do Isusova Porodjenja.

Na 3898. Po smerti Ivana Irkana njegov sin Juda, pridivkom Aristobulo, za vojvodu Žudinskoga i velikoga misnika postade. Ali Aristobul ne više poglavica, nego okrunivši se kralj Žudinski hoti se zvati, i od svojih poznavati podložnikah. Ali budući Ivan otac njegov ostavio u oporuci (teštamentu) svojoj ženi vladanje Žudinsko dok bude živiti, i ona po kriposti rečenoga teštamenta hotiući, vladati, bì od sina Aristobula u tamnicu metnuta, u kojoj od glada život sverši. Postavi po isti način u tamnicu tri brata svoja, koji o nemiru nastojahu, izvan četvertoga imenom Antigona, jer biše dobar i miran, i ovoga ljubieć kakono sebe istoga, učini ga pomoćnikom vladanja i kraljestva svoga Ali zločesti nenavidljivci budući ga osvadili prid Aristobulom lažljivo, činiše da ga pogubi, a to se dogodi na ovi način: biše se Antigon povratio slavodobitnik s' vojnice, i došavši u dan svetačnji u Jeruzolim, ulize u Cerkvu pod oružjem kako ga s' vojske donio biše za dati hvale Bogu na čestitu vojevanju i zdravu povraćenju. To videći njegovi neprijatelji, dodjoše prid kralja i lažljivo ga osvadiše da je ulizao oružan u Cerkvu, za podbuniti puk protiva kralju, i za ugrabiti na silu kraljestvo Žudinsko. Smuti se puno Aristobul kralj, koi se tada bolestan u postelji nahodjaše, sa svim tim poznajući dobrotu brata svoga Antigona, nehti ga smicati, ni njima virovati, nego posla sluge da mu od njegove strane na-

viste, neka ostavi oružje, i brez oružja da pridanj doći ima. Ali sluge podmićeni s' jaspram od zlogledalacah Antigonovih, nekazaše mu kako je kralj naredio, nego drugojačie, to jest da ima oružan prid kralja doći, tako ti (rekoše) kralj zapovida. Siromah Antigon udilj izadje iz Cerkve, ter se pod oružjem uputi bratu kralju pokloniti mu se; ali nenavidljivci budući prie njega doterčali, i kralju rekli kako ga idje Antigon oružan naći, s' odlukom da ga posiče, privari se kralj i posla vojnike da ga posiku prie nego pridanj dodje, i tako bi opravljeno. A njegovi kervnici poglaviti bihu kraljica i poglavita gospoda od dvora kraljeva. Ali njegova smert bi sdružena do malo vrimena sa smertju kraljevom, jer prošavši mu serditost, i spomenuvši se dobroga brata, i velika zla koje dilovao biše, smaknuvši najpri majku pak njega, tolika žalost i tuga njega ubi da se nemogaše smiriti, ni razgovoriti ni obdan ni obnoć, i tako od žalosti umri.

Na 3899. Po smerti Aristobula rečenoga njegov brat Aleksandro za kralja Žudinskoga stade. Ovi kralj biše vojnik žestoki, budući se pobio sa kraljim različitim, navlastito s' kraljim Sirie, zemlje Arapske, s' Tolomeom kraljem Egipskim, a najposli i sa svojim Ebreim podložnicim, koji se bihu od njega odmetnuli, i kralje rečene pram njemu uzdignuli. Ali od Aleksandra bihu čestito pridobiveni i s' nemilom smertju umoreni. Jedan dan čini ih osam stotinah na križ propeti, njihove žene i dicu na njihove oči posići. Kraljeva srićno dvadeset i sedam godištah, pak podje s' ovoga svita ostavivši kraljestvo ženi svojoj Aleksandri, dok mu sinovi Irkan i Aristobul nedodju na godišta od mogućstva kraljestvom vladati. Aristobul biše mladić nemiran, i puno jogunast, a Irkan miran i ponizan i zato majka kraljica učini za poglavicu misničkoga Irkana, ne samo jer starii sin biše, nego jer ga vidjaše mirna i priprostita.

Na 3933. Aristobul drugi sin Aleksandrov, budući

(kako je rečeno) nemirne naravi, i željan za kraljevati izadje iz Jeruzolima, skupi vojsku i osvoji mnoge gradove po zemlji Žudinskoj, u vrime u koje se njegova mater kraljica bolestna nahodjaše, i poče se kraljem Žudinskim zvati, i od naslidnikah poznavati. Ali budući kraljica pošla s' ovog svita, poglavita gospoda okruniše u Jeruzolimu Irkana brata stariega za kralja, koi skupivši vojsku izadje s' njome za pobit se s' bratom Aristobulom, ali bi nesrićan; jer njegova vojska bi pridobivena, i tako Aristobul za kralja Žudinskoga bi okrunjen, i od svih Žudinskih poglavicah poznan.

Na 3939. Irkan (po nagovoru jednoga bogata poglavice Idumeanina, Antipatra imenom, od koga se porodi kralj Irud, kako će se berzo viditi) pobiže k' Areti kralju Arapskomu, iskati od njega pomoć protiva bratu Aristobulu; i budući mu rečeni kralj dao vojsku silovitu povede je u Žudiu, pobi se s' bratom, razbi mu vojsku, i podje osvojiti grad Jeruzolim. Aristobul budući se zatvorio sa svojizim vojnicim u Cerkvi viteški se branjaše, ali videći se u zlu stanju, posla poklisare k' velikomu Pompeu, Cesaru Rimskomu, koi tada vojevaše u Armenii protiva kralju Tigranu, moleći ga da ga izbavi iz nevolje. Cesar Pompeo imadući miloserdje sverhu njega, posla mu na pomoć vojsku, i prid njom Skavra Jenerala, i tako vojska kralja Arapskoga bi usilovana bižati iz zemlje Žudinske.

Na 3940. Pompeo veliki budući dobio Tigrana kralja Armenie, dodjoše k' njemu svi poklisari kraljah, za pokloniti mu se, prikazat darove, i radovat se njegovoj srići. Dva rečena brata, Aristobul i Irkan, svoje poklisare poslali bihu, za pravdati se o kraljestvu Žudinskom, i prikazivati svaki svoje razloge; kojim Pompeo dade odgovor, da oni isti imadu doći pridanj i svoje razloge prikazati. Ali budući se Aristobul ukazao neposlušan, podje ga Pompeo s' vojskom naći, i osvojivši na silu Jeruzolim, uhvati ga, i povede sve-

zana u Rim, i njegova dva sina, postavivši na pristolje Irkana, ali mu zabrani da se kraljem imenovati neima, nego samo velikim misnikom, i Žudinskim poglavicom.

Na 3947. Sin Aristobulov imenom Aleksandro, koga Pompeo biše u sužanjstvo s' otcem poveo, uteče i dodje u zemlju Žudinsku, i skupi vojsku za dignuti strica Irkana s' pristolja. Ali nesrićan u tom vojevanju biše, jer mu razbi vojsku Gabinio Jeneral Rimski; i sve gradove, koje biše podložio izgubi.

Na 3948. Aristobul budući utekao iz Rima, dodje u Žudiu, i poče protiva bratu Irkanu vojevati; ali od Rimljanah bi uhvatjen, i opet u Rim odveden.

Na 3950. Aleksandro sin Aristobulov; a sinovac Irkanov, opet vojsku skupivši poče robiti zemlju Žudinsku, koga vojsku Gabinio Rimljanin razbi kod planine Taborske, i tako nesrićno i nemirno živući, i novu sriću kušajući, najposli izgubi glavu s' otcem Aristobulom zajedno, jer Aristobul u Rimu bi otrovan, a njemu bì od Šipiona glava odsičena.

Na 3957. Antipater Idumeanin otac Irudov budući od Rimljanah, zarad virnosti i junaštva dobro gledan, i na velika vladanja uzdignut, a poznajući s' druge strane slabost i nepomlju Irkana kralja Žudinskoga, umide se tako kod rečenih vladalacah Rimskih vladati, da svoga sina Fasaela učini za governatura, aliti upravljaoca u Jeruzolimu, a Iruda drugoga sina u deržavi Galilejskoj.

Na 3962. Antigon drugi sin Aristobulov. a sinovac Irkana kralja Žudinskoga, za osvetiti otca i brata Aleksandra, dodje u Žudiu, ter skupivši nikoliko vojske poče robiti svoju braću Žudile, ali protiva njemu izadje s' vojskom vladalac Galilejski Irud, pobi se s' njime i razbi mu vojsku. Ali budući se utekao k' Partanom, imade kod njih utočište, davši mu pomoć i vojsku golemu, koja osvojivši Jeruzolim, i uhvativši Fasaela brata Irudova, i Irkana kralja i velikoga misnika, pridade ih u ruke Antigonove. Fasael sam sebi smert za-

dade, a Irkanu stricu svomu Antigon čini odrizati uši, neka nije više podoban za dilovati dilo misničko. Irud uteče u Rim, iskati pomoć od Senata Rimskoga, koi ne samo pomoći mu dade, nego li još odviše bi od Senata Rimskoga za kralja sve zemlje Žudinske učinjen.

Slidi govorenje od srićnoga kraljevanja Irudova.

Ulizavši Irud s' velikom vojskom Rimskom u zemlju Žudinsku pobi se s' Antigonom, koi ga biše potirao, i kralj se Žudinski učinio, pridobi ga i živa uhvati, komu malo posli bi glava odsičena, i tako Irud s' pomoću Rimljanah side na pristolju Žudinskomu, i čestito kraljevati poče. Ali nederžeći se posve slobodan dok sve neiskorene one, koji se od kraljah Žudinskih kervi nahodjahu na svitu, i budući Irkan tast njegov, a kralj Žudinski u sužanjstvu Spartanskomu, čini ga dovesti u Jeruzolim s' poštenjem velikim, i s' obećanjem da će ga deržati kakono otca, ali do malo vrimena čini ga pogubiti. Ostade Irkanu sin, imenom Aristobulo, a brat rodjeni žene Irudove Mariane, koi biše poglavica misnički, i ovoga nevirni Irud čini utopiti; i tako se iskorenu sve pleme velikoga Jude Makabea i braće njegove.

Biše Irud u kraljevanju i u vojevanju srićan, ali u kući svojoj nemiran i nesrićan, ukazujuć se svojim ne kakono otac ljubeznjivi nego kakono lav razdirući. Ženi svojoj Mariani čini glavu odsići, sinove takodjer svoje od Mariane porodjene, to jest Aleksandra i Aristobula, pogubiti čini s' mnogim od kuće i kervi svoje. A malo pria smerti pogubi i trećega sina, Antipatra imenom, poznavši ga himbena osvaditelja braće posičene za ostati on sam na vladanju Žudinskomu, i premda tolika zla činjaše, biše s' druge strane blagodaran, i čovičan u dilenju blaga svoga. Sagradi mnoge gradove iznova, stare ponovi i Cerkvu Jeruzolimsku razorivši

do temelja, drugu puno lipšu i plemenitiu sagradi. Imade s' mnogim kraljim rate, i sve ih sriéno i čestito dobi. Sasvim tim od svojih podložnikah zlo gledan biše, ciéa kervoluka koga u svojoj kuéi i u kraljestvu učini.

Pade Irud u jednu bolest žestoku i strahovitu tako da se živ vas ocerva, i poznajući da će berzo umriti, i da će njegova smert sve kraljestvo svoje obeseliti, nadje način kako će oni dan oli noć u koju umre sve kraljestvo ožalostiti, i na misto veselja u plač se obratiti, premda mu neizadje kako biše namislio; a način opaki koga izmisli bi ovi: zapovidi da u Jeruzolim dodju svi glavari i starešine svoga kraljestva, koje kada dodjoše, čini postaviti u jednu veliku tamnicu, pak dozva prida se svoju sestru Salomeu ter joj ovako govoriti poče: kako vidila budeš da je iz mene duša izašla, pria nego se razglasi moja smert, zapovidit ćeš od moje strane, da se imadu posići svi oni glavari, koje sam u tamnicu zatvorio, i hoću s' jednom žestokom zakletvom da se obećaš tu stvar izveršiti, neka moja smert od njih toliko čekana, bude sdružena s' njihovom smertju, i neka sám brez gospode neidjem na oni svit. Zakle se Salomea da će sve učiniti, što joj naredio biše. Umri do malo vrimena Irud posli nepravednoga teštamenta, ali Salomea nehti izveršiti opakoga brata naredbu, nego udilj razglasivši smert njegovu, pusti gospodu iz tamnice, i posla ih kućam svojim. Smert Irudova dogodi se posli Porodjenja Isusova, to jest na jedno godište po Porodjenju, premda je pria metnuta.

Vitezović piše, da je Pompeo Cesar Rimski osvojio Jeruzolim na 3890. A dogadjaji, koje isti kaže da se malo posli zabiliženih godištah zgodiše jesu ovi: na 3900, bi žestoki rat medju Rimljanom; i u to vrime Peraštani Dalmatini digoše se protiva Rimljanom, i s' njima boj biše. Na 3901. Cezar Španju osvoji, i Dalmatini Kotorcem Liburnežom veliki grad Promin osvojiše,

i svu Rimsku vojsku koja rečenim Liburnežom na pomoć došla biše, hametom pobiše. Na 3925 Irud za kralja bi učinjen, i ovo je pervi kralj Inostranac, koga Žudinski narod imade. Digoše se u ovo vrime Posavci Slovinjani suprotj Rimljanom; ali dodje s' vojskom silnom August Cesar, i obside stolni grad Posavski Sigečicu, koga posli dvadeset danah osvoji. Dodje potom toga s' vojskom u Liburniu aliti zemlju Hervatsku, i obside grad Promin, koga Dalmatini osvojili bihu, razbi vojsku Tutima kralja Dalmatinskoga, i grad rečeni osvoji. Diže se s' vojskom posli nego Promin osvoji, protiva Dalmatinom, koje pridobivši, pod harač obrati, davši mu sverhu toga u poručanstvo sedam stotinah mladićah. Ovo su dogadjaji i godišta, koje meće rečeni Vitezović.

Na 3999. Andjeo Gabriel navisti pričistoj Divici Marii začetje Isusa sina Božjega Odkupitelja Svita.

Dospitak Pisma staroga i početak novoga.

POGLAVJE DRUGO.

OD PORODJENJA ISUSOVA DO 1760.

Na 4000. Isus Sin Božji, Gospodin i Stvoritelj naš, Naroda čovičanskoga Odkupitelj, rodi se u Betlemu Žudinskomu od Marie Divice, za vladanja Cesara Oktaviana čestitoga.

ARBOR ALITI STABLO NAŠEGA SPASITELJA ISUKERSTA.

Adam,
Od Adama Set,
Od Seta Enos,
Od Enosa Kainan,
Od Kainana Malaleel,
Od Malaleela Jared,
Od Jareda Enok,
Od Enoka Matusalem,
Od Matusalema Lamek,
Od Lameka Noe,
Od Noja Sem,
Od Sema Arfaksad,
Od Arfaksada Sale,
Od Sale Heber,
Od Hebera Falek,
Od Faleka Reu,
Od Reu Saruk,
Od Saruka Nakor,
Od Nakora Tara,
Od Tare Abram,
Od Abrama Isak,
Od Isaka Jakov,
Od Jakova Juda,
Od Jude Fares,
Od Faresa Esron,
Od Esrona Aram,
Od Arama Aminadab,
Od Aminadaba Nahason,
Od Nahasona Salmon,
Od Salmona Booz,
Od Booza Obed,
Od Obeda Jese,
Od Jese David kralj,
Od Davida mudri kralj Salomun,
Od Salomuna Roboam,
Od Roboama Abias,
Od Abiasa Asa,

Od Ase Josafat,
Od Josafata Joram,
Od Jorama Ozia,
Od Ozie Joatan,
Od Joatana Akaz,
Od Akaza Ezekia,
Od Ezekie Manassen,
Od Manasena Amon,
Od Amona Josia,
Od Josie Jekonia,
Od Jekonie Salatiel,
Od Salatiela Zorobabel,
Od Zorobabela Abiud,
Od Abiuda Eliacim,
Od Eliacima Azor,
Od Azora Sadok,
Od Sadoka Akim,
Od Akima Eliud,
Od Eliuda Eleazar,
Od Eleazara Matan,
Od Matana Jakov,
Od Jakova Josip zaručnik Marie Divice od koje se porodi Isukerst kakono čovik.

Počimlju godišta Isukerstova.

Na 1. Bi obrizovan naš Spasitelj Isukerst Siečnja na 1. Isto godište tri kralja Melkior, Gašpar, i Baltasar dodjoše u Betlem s' darovim, za pokloniti se Isukerstu kralju svih kraljah. Irud hotiući ubiti Isusa, Divica Maria i Josip pobigoše s' njime u Egipat, a Irud u to vrime čini pobiti sve mladince, koji se u Betlemu, i deržavi Betlemskoj nadjoše.

Umri u to vrime Irud Isusov progonitelj, na koga pristolju budući sio Arkelao povrati se Josip s' Gospom i s' Isusom iz Egipta u zemlju Žudinsku po stvorenju svita na 4001.

Na 2. Arkelao baci s' poglavarstva misničkoga Joazara, i učini za velikoga misnika Eleazara.

Na 6. Rimljani ovo vrime vojevali jesu suprot Slovinjanim Moravcem, kojizih kralj zvaše se imenom Moroboduk.

Na 7. Doklem Rimljani suprotj Moravcem boj biše, ostali Slovinjani odvergoše jaram zapovidništva Rimskoga, i suprotj njima oružje digoše, i osvojivši Macedoniu, mnoštvo veliko Rimljanah posikoše. Biše tada Slo-

vinacah od oružja osam stotinah iljadah pišacah, i dvista iljadah konjikah po svidočbi Veleja Rimljanina. Vojvode, aliti duke ovih vojskah bihu dva, to jest Batana i Pinet. Odverže se u isto vrime od Rimljanah, kralj Tracie aliti Drinopolja, Remetalac imenom, koi množtvo veliko Rimljanah posiče. I tako u većem strahu, ni jadniem stanju, Rimljani nikada nisu bili, što tada.

Na 8. Dodje Rimska vojska u Dalmaciu, i same Makarane s' bojem pridobila je.

Na 9. Arkelao kralj Židinski bi dignut s' pristolja, i u Beč poveden. U to vrime silna vojska Rimska dodje, i razbivši vojsku Slovinsku, uhvatiše vojvode Slovinske Batanu i Pineta.

Na 10. Moravci i Slovaci rečeni Toti razbivši vojsku Rimsku žestoko je izsikoše.

Na 12. Isus ulizavši u Cerkvu Jeruzolimsku, za tri dni prigovaraše se s' mudroznancim, zakona Mojsieva, neznadući za njega cinjeni otac Josip, ni majka njegova Maria.

Na 17. Umri Oktavian Cesar August, aliti čestiti, za kojim Klaudio Tiberio bi za Cesara obran, i ovi istira iz Italie sve one koji zakon Ebrejski deržahu.

Na 19. Rimljani pridobiše Slovinjane, Moravce i Tote, a njihov kralj Maroboduk bi u milostju Rimljanah primljen, koi se u Rovinju gradu Istrie nastani.

Na 28. Poslan biše od Rimljanah Poncio Pilat za glavara Židiom.

Na 29. Ivan Kerstitelj u Jordanu Gospodina Isukersta kerstio je.

Na 30. Ivan Kerstitelj izadje iz pustinje pripovidati pokoru na odpuštenje grihah.

Na 31. Isukerst odabrao je svoje Apostole, kojih biše dvanajest: Petar, Andria, Jakov, Ivan, Toma, drugi Jakov, Filip, Bartuo, Matij, Šimun, Tadia i Juda, koi bi izdajica, na koga misto stupi Matia od Apostolah, po Duhu Svetomu obran. Pavao bi Apostol trinajesti,

od Gospodina Isukersta posli nego uzadje na nebesa obratjen i poslan po svitu pripovidati Evandjelje i učiti Narode. Evandjeliste, koji život i dìlovanja Isusova pisaše jesu četiri: Ivan, Matij, Luka i Marko.

Na 33. Isukerst učini čudesa mnoga a na 34. podnese muku u Jeruzolimu pod vladanjem Poncia Pilata. Isto godište bi sveti Stipan mučen, aliti kamenovan od Žudilah.

Na 39. Kajo Kaligula Rimski Cesar četverti postao je. Ovi mnoge dobre i poštene ljude s' gorućim gvoždjem za pogerdu zlamenovao je na čelu, koje čini rude kopati, pute tarecati, aliti saližati. Nike je medju zvire razdiruće bacao, nike pilam pripilivao, jedne na vatri pekao, a jedne na pečice sikao. Svim hudim Bogovom aliti Idolom onoga vrimena činio je glave odkinuti, a svoje glave priliku na njihove trupe postaviti. Nemogući Rimljani njegovu zloću terpiti ubiše ga treće godište i deset misecih njegova neharna vladanja. Ovo isto godište naslidnici Evandjelski u Antiokii počeše se zvati Kerstjani.

Kratko skazanje od Apostolah i njihova pripovidanja.

Posli Uzašastja sina Božjega na Nebesa, ostadoše njegovi Apostoli Duha Svetoga čekajući, koga im Gospodin Isukerst obećao biše. Potom toga učiniše Sabor u Jeruzolimu za obrati dvanajestoga Apostola na misto Jude odpadnika, i postavivši na brušket aliti žrib Josipa i Matiu, počeše Boga moliti da obere jednoga od njih dvajuh, i potegnuvši bruškete, pade brušket sverhu Matie, i bi ubrojen medju dvanajest Učenikah.

Opet Apostoli skupiše se zajedno, s' kojim se nahodjaše i Divica Maria s' ostalim pravovirnim, i počeše vruće moliti Isukersta Meštra svoga, da im pošalje Duha Utišitelja, i budući uslišani, dodje sverhu njih Duh Sveti s' velikom zukom i naglostju u prilici jezikah og-

njenih, i u taj čas počeše novim Jezicim govoriti, i svako Pismo lasno razumiti. Posli toga počeše neizgovorna činiti čudesa, uskersnivajući mertve, ozdravljajući slipe, kljaste i bolestne.

Treći se put bihu skupili zajedno za učiniti pomoćnike sebi, jer budući se mnogi kerstili, i drugi se brez pristanka iznova kersteći, nemogahu sami Apostoli odoliti, i zato odabraše ih sedam, to jest Stipana, Filipa, Prokora, Nikanora, Timona, Parmena i Nikolu od Antiokie. Stipan pun Duha Svetoga, ljubavi i mudrosti pripovidaše veleznano, i prigovaraše se od zakona s' naučiteljim Žudinskim, koga, zarad nenavidosti, nemogući mu odgovoriti, kamenovaše; i on bi najpervi Mučenik posli Isukersta.

U to vrime pravovirni veliko od Žudiah podniše progonstvo, i tako se izvan Apostolah tamo amo razbigoše. A najveći njihov progonitelj budući Pavao, izpita oblast od poglavicah Misničkih, da može poći u Damašak za hvatati Kerstjane i svezane u Jeruzolim voditi. Ali došavši blizu Damaška, obastri ga iz neba jedna svitlost velika iz koje ču glas govoreći: Pavle, Pavle zašto me progoniš? I budući ga upitao Pavao, koi je to, koga on progoni, odgovori mu: Ja sam Isus Nazarjanin koga ti progoniš. Videći ga pak pokorena, skrušena i obratjena, posla ga k' Ananii da se Kersti i primi kripost duhovnu i tilesnu, jer ga rečena svitlost, koja ga obsinu, biše na zemlju bacila i oslipila tako, da ništa nevidjaše. Na taj dakle način sveti Pavao od progonitelja svete vire, učini se kripostni i jaki nje iste branitelj.

Svi Apostoli jednaku oblast bihu primili od Isukersta, jer svaki mogaše davati svete Redove i činiti Biskupe. Biskupi pak, koje oni bihu redili, nemogahu brez Apostolske oblasti narediti oli učiniti kakvu stvar veliku iznova, kakono ni sadašnji Biskupi brez Pape.

Petar pak sverhu svih Apostolah, Biskupah i Ker-

stjanah glavar i poglavica biše; koju oblast imade od Isukersta sina Božjega. Postavi pervo svoje pristolje u Antiokii, posli nego obrati neizbrojeni puk na viru svetu, ne samo u Antiokii, dali još i u Pontu, Galacii, Kapadocii, Azii, Bitinii i u drugim mistim.

Prinese posli toga svoje pristolje u Rim kad Klaudio Cesar zapovidaše, i u Rimu dvadeset i pet godinah svetom Cerkvom vladao je. Najposli pod Nerunom Cesarom podnese muku, na križu stermoglav propet.

Pavao sveti u mnogim deržavam, mistim i gradovim pripovidao je, koi podnese neizrečena progonstva, i udarce od Žudilah. U Filibi gradu bi bien i u klade metnut. U Listrii bi kamenovan. U Ikonii prognan, i psovan. U Efesu bačen medju živine da ga izjidu. U Damašku progonjen, i spušten niza zid u krošnji za uteći od progonstva ljudskoga. U Jeruzolimu vodjen prid sudca u sinčžiru, bien i pogerdjen dosta. U Cezareji lažljivo osvadjen, i u tamnicu zatvoren. Idjući priko mora u Italiu bi na velikim pogibam, i podnese neizgovorna zla. Dodje u Rim, pripovida viru Isusovu, i mnoge neznabožce pokersti. Posli toga bi mu glava odsičena isti dan, u koi Petra na križ propeše.

Andria brat Petrov rodi se u Betsaidi, i bi učenik svetoga Ivana Kerstitelja, koi čuvši ga jednom slaviti Isukersta, i govoriti da je Isus jaganjac Božji, koi oduzima grihe svita, ostavi ga i podje naslidovat Gospodina, komu još i brata Petra privede. A posli Uzašastja Isusova na nebesa, Apostoli budući se razašli pripovidajući po svitu, Andrie zapade Šicia, Romania, Bulgaria, i Arbania, u kojim deržavam pripovidajući i velika čineći čudesa, neizbrojeno mnoštvo ljudih iz tminah nevirnosti u svitlost vire svete uvede.

Dodje najposli u Akaju i obrati na viru Isusovu neznabožce mnoge. Ali u Akaji vladajući Ejea poglavica, razumim kako Andria puk obratja i Isusa uzvisuje, zapovidi mu da ga u napridak neima slavit, ali Andria

ljubeći veće svoga Meštra nego sebe, nęhti ga poslušati, nego sve to veće poče ga slaviti i njegovo pripovidat Evandjelje. Ejea razserdivši se žestoko, čini ga na križ propeti, na komu dva dni živi, i puku s' njega pripovida, pak s' križa poleti na nebesa.

Jakov sin Zebedeov, a brat Ivanov bi jedan od onizih triuh, koje Isus najveće ljubljaše. U Žudii i Samarii mnogi puk na viru Isusovu obrati. Dili se potom toga u Španju i pripovidajući Evandjelje mnoge sinove Isukerstu porodi. Iz Španje vrati se u Jeruzolim, i onde izmedju ostalih Ermojena čarovnika, aliti vilenika na svetu viru okrenu. Ali Irud Agripa, od Cesara Augusta na vladanje Žudinsko uzdignut, za učinit se drag Žudilom čini ga posići. Ivan Apostol, i Evandjelista veoma drag Isusu biše, radi divičanstva i čistoće njegove komu svoju majku Mariu Divicu s' križa priporuči. Po uzašastju Isusovu na nebesa u mnogim deržavam i gradovim Ivan je pripovidao, i mnoštvo Idološtovacah na viru svetu obratio. Pisa Evandjelje Isusovo, koje je razdiljeno u dvadeset i jedno poglavje, i poče duboko pisati od Boga: *U počelo biaše Rič, i Rič bišekod Boga i t. d.* Bi metjan u vrilo ulje, ali mu naudit nemože. Od Domiciana Cesara prognat je s' ostalim pravovirnim bio, i u otok Patmos zatvoren, u komu pisa Apokalipsis, to jest vidjenja i očitovanja puna otajstvah privisokih. Posli smerti Domiciana Cesara povrati se u Efes, u komu gradu pribivao je do Trajana Cesara. Živi šestdeset godištah posli muke Isusove, i umri u rečenom gradu star od puno godištah.

Toma sumljivac, tako rečeni, jer nehti virovati da je Isus uskersnuo doklem ga svojim očima nevidi, i rane njegove perstom netaknu. Pripovidao je Evandjelje mnogim Narodom, to jest Partianom, Medianom, Persianom, Hirkanom i Baktrianom. Dili se najposli u Indie, i onde obrativši mnoge na svetu viru, bi s' kopljim izboden i umoren.

Jakov drugi, prizivkom pravedan, rečeni brat Gospodinov, mesa nikada blagovao nije, ni stvari plemenite, kakono vino, rakiu, šerbet, aliti drugo pitje, izvan vode pio nije, niti se je kadgod obrio. I tako samu njemu u misto prisveto pristojno ulaziti bi. Od Apostolah Biskup Jeruzolimski učinjen biše, u komu gradu mnoga učini čudesa, nesamo on, dali još i osinj kipa njegova. Živi osamdeset godinah, pak najposli od nevirnikah bi kamenjem bien, potom toga na višinu Cerkve izveden, i na zemlju bačen, ter za Isusa kerv prolivši podje na nebesa uživati lice njegovo.

Filip Apostol podje pripovidati u Šitiu, i tako Narod oni malo da ne vas na svetu viru okrenu. Došavši potom toga u Jerapolim Frigie za pripovidat pukom Evandjelje sveto, bi na križ propet, i stinam pritisnut. Tilo njegovo posli mnogo vrimena bi u Rim prinešeno.

Bartuo Apostol, rodom Galileanin, po smerti Isusovoj podje pripovidati Indianom, kojizih neizbrojeno mnoštvo s' pripovidanjem i čudesim na svetu viru privede. Potom toga u veliku Armeniu došavši, Polimia kralja, ženu mu, i dvanajest gradovah na katoličansku obrati viru, i zaradi toga bi puno od hudobnih misnikah I-dolskih nenavidjen i prognan, koji nagovoriše brata rečenoga kralja Polimia, imenom Astiaja, da ga smakne, i tako po zapovidi rečenoga neznabožca bi na nih odert u gradu Albanu, u komu od Kerstjanah bi ukopan; posli toga prinešen u Liparu, a od toga mista u Rim od Cesara Otona.

Matij Apostol i Evandjelista, zvan Levi, po naredbi Petra i ostalih Apostolah upisa Evandjelje u jezik Žudinski. Otide potom toga u Egipat pripovidati Evandjelje, ter mnoge na viru Isusovu obrati. Nahodjahu se u gradu Vadaberu dva vračara, aliti vilenika, jednomu ime Zaroes a drugomu Arfasat, i ovi s' njihovim čaroliam ljude, koje bi hotili, smicahu, prikazujući se u prilikam

čudnovatim, i sdruženi živinam strahovitim, ter hotihu da im se puk kakono Bogovom klanja.

Protiva dakle rečenim vilenikom Matij pripovidajući, i nahodeći se jednom u kući Eunuka Arap, koga Filip pokerstio biše, dodju k' njemu dva vračara, vodeći sobom dva zmaja da proždru Matia; ali kako ga ugledaše udilj prid noge njegove padoše kakono mertvi. Tada se mnogi puk skupi za viditi to čudo, i gledati zmaje prid nogama Matievim, kakono mirne janjce ležati. Matij zapovidivši zmajem da nikomu zla neučinivši imadu iz one deržave izaći, digoše se mirno, i neučinivši zla nikomu izadjoše izvan mejašah zemlje one.

Pripovidajući Matij u gradu rečenomu, dogodi se da kralju dćer umri, koju svetac Božji uskrisi, a kralj i sva kuća njegova to čudo vidivši, pokersti se, i sve kraljestvo njega gledajući. Mnoge Matij redi misnike, i i po svem Egiptu mnoge čini Cerkve sagraditi, u komu kraljestvu pripovida, i duhovno vlada trideset i tri godišta. Čini sagraditi manastir za monakinje aliti koludrice, i za starešicu njima dade Epigeniu dćer kralja Egipskoga. Ali budući otac njezin pošao s' ovoga svita, stupi na pristolje njegovo drugi, imenom Itarko, koi za ženu namisli uzeti rečenu Epigeniu Opaticu. Ali Epigenia budući se učinila zaručnica Isusova, drugoga zaručnika nehti nipošto; koju odluku poznavši kralj, poče moliti Matia, da je prigne na hotinje njegovo, obećavši mu polovicu kraljestva, ako mu tu ljubav učini. Odgovori mu Matij, da idje s' njime u cerkvu koludričku, i da će onde pripovidati Epigenii od Sakramenta Ženidbe i Vinčanja, i da se uzda prignut je na svoju ruku.

Dobrovoljno kralj posluša Matia, ter s' njime ulize u cerkvu koludričku i Matij pripovidati Epigenii i ostalim Divicam poče, slušajući kralj i mnoštvo veliko puka; a njegovo pripovidanje biše sverhu Sakramenta Ženidbe i Virnosti, koje medju mužem i ženom biti ima, i

kako je velikog pedipsanja dostojna žena, koja svomu mužu nevirnost učini, da ga ostavivši podje za drugoga. Po isti način čovik koi bi tudju ženu sebi zaručio kako ima biti pedipsan. Obrativši se pak Epigenii reče: budući se ti Epigenia vinčala s' Isusom sinom Božjim smideš li ga sada ostaviti, i poći za kralja Itarka? Promisli dobro što imaš činiti, a drugo ti negovorim. Kralj tako pripovidanje razumivši pobiže iz cerkve, pak naredi čelatu da ga posiče, koi prid otarom udari ga mačem medju pletja, i pade mertav na zemlju. I nemogući nevirni Itarko imati za ženu Epigeniu, obastri s' ognjem vas manastir za sažeć nju sa svim ostalim, ali dodje sveti Matij, ter oganj ugasi, a dvor kraljev upali, u komu izvan njega i sina mu, jer utekoše, sva čeljad izgoriše. Ali se nevirnik vas oguba, i sam sebi od žalosti smert zadade.

Šimun koi se zove Želot podje pripovidat u Egipat, a Juda Jakovljev, to jest Tadia u Mesopotamiu, koji posli nego mnoge duše k' Bogu obratiše, otidoše u Persidu, i pripovidajući Narodom viru Isusovu, za istoga oba zajedno kerv prolišе, i zaradi toga sveta ih Cerkva zajedno svetkuje.

Marko Evandjelista bi učenik svetoga Petra, s' kojim dodje u Rim, i onde Marko pisati poče Evandjelje, kako od Petra čuo biše; a to učini po molbi Rimskih Kerstjanah. Dospivši dakle pisati Evandjelje, pokaza ga Petru, koi vidivši da je sve istinito pisao, potverdi i zapovidi da se od svakoga za sveto i istinito ima deržati.

Posla ga Petar u Aquileju, u kojoj deržavi mnoge na pravovirnost obrati, pak se opet podiže u Rim k' Petru, i dovede sobom jednoga od učenikah svojih imenom Ermakora, koga Petar za biskupa Aquileje posveti, i bi posli nikoliko vrimena, zarad svete vire mučen i ubien. A Marka posli sveti Petar posla u Aleksandriu, i on bi pervi koi zakon Isukerstov u Aleksandrii proglasi, i neizbrojeni puk na pravu viru o-

brati. Ali neznabožci nemogući njegovo pripovidanje podniti, mučiše ga, i proli kerv za Isusa. Njegovo tilo Mletčani u Mletke doniše i vele plemenitu Cerkvu na njegovo poštenje uzidaše, deržeći ga za svoga odvitnika i obranitelja.

Luka Evandjelista biše likar, veoma naučan i Boga bojeć. Ovi sdruži svetoga Pavla Apostola u svim njegovim putim, koga isti Pavao na puno mistah spominje i hvali u svojim Pištolam. On je pisao Dìla Apostolska i sveto Evandjelje razdiljeno u dvadeset i četiri poglavja. Od Matie Apostola, koi na misto Jude bi odabran, rečeno je u kratko gori, zato od njega negovorim.

Ovo su dakle Bogočastni štioče temelji Cerkve Svete Katoličanske, koji nju uzderže. Ovo su težaci virni vinograda Boga Sabaota, od Isukersta usadjena, i njegovom kervlju natopljena, kojizim ga priporuči da ga goje, čiste, kopaju, i brane od lisicah, i drugih poštetnih živinah, to jest Eretikah, naški zašlacah, stramputnikah, aliti zabasalacah, koji stramputice idju i basaju, verući se kakono lisice i lupeži da u vinograd Božji ulizu i štetu mu učine.

Rečenih Eretikah, zašlacah i stramputnikah u svako vrime dosta je bilo, koji ljulj po šenici sijaše, to jest svojim opakim i lažljivim naukom svetu Cerkvu smutiše, njezine sinove, kervlju Isusovom odkupljene, od svoje majke odcipljujući, i za sobom u paklenu jamu vodeći. Ovizih hudobnih ljudih, u svako je vrime, kako je rečeno, bilo puno, ì ostavivši ostale, samo ću ukratko poglavite, za njihovu veću pogerdu kazati, i njihove zloće onizim, koji nisu znali očitovati, neka se umidu paziti od njihovih učenikah, ako bi se koi našao. I ostavivši one, koji su pria Isusova porodjenja bili, mećem na svitlost one, koji bihu posli njegova porodjenja.

Eretici, aliti zašlaci vika pervoga.

Šimun Mago, naški Vilenik, koi cinjaše da se dar Božji more za jaspre kupiti, i tako donio biše jaspre Petru za kupit Duha Svetoga. Pripovidaše da svit nije stvoren od Boga; da čoviku Bog nije dao vlastite volje; da dobra dìla nisu potribita; da duše idju iz tila u tilo, i druga balanzanja ovim prilična.

Drugi biše Menander, koi iste budolaštine učaše, i još odviše da je on Spasitelj svita.

Treći bihu Nikolovci, od Nikole zašlaca tako zvani, ovi učahu da grih nije bludnosti činiti.

Četverti zvaše se Cerinto, a peti Ebion, koji govorahu da Isukerst nije Bog nego samo čovik.

Naučitelji vire svete, koji protiva rečenim odmetnikom boj biše, i njih pridobiše bihu sveti Apostoli, sveti Dionisio Areopagita, i sveti Injacio Biskup Antiokie.

Eretici, aliti zašlaci drugoga vika.

Saturniani, rečeni od Saturnina njihova meštra, koji priuzeše lažljivi nauk Šimuna vilenika i Menandra.

Iljadari, koji govorahu da će ljudi posli suda obćenoga iljadu godištah na svitu s' Isukerstom kraljevati, pak s' njime posli iljadu godinah da će na nebesa poći.

Valentiniani, rečeni tako od njihova lažljivoga meštra Valentina: ovi učahu puk da Isukerst nije uzeo tilo od Divice Marie, nego da je samo kroz njezinu utrobu prošao, kao voda kroz žlibu, i tako ovi poganici pripovidahu da Gospa nije majka Isusova.

Adamiani, koji govorahu da ljudi i žene neimadu u skupštinu obučeni dolaziti, nego goli, i da je ženidbu Sotona iznašla.

Kardonjani, deržahu da su tri Boga, dva svitu protivna, a jedan dobar i milostiv.

Poglaviti vojnici, koji protiva rečenim zašlacim boj biše jesu ovi: sveti Hireneo biskup, Atenagora, Hegisip i ostali mnogi.

Eretici, aliti zašlaci vika trećega.

Origeniani, tako rečeni od Origena zašlaca, koji učahu, da nemore niko u Raj poći koi nije uškopljen, da sva tri Kipa Božanstvena nisu jednaka, nego da je jedan od drugoga veći i starii. Bili su i drugi ovoga vika, koje za neuzmnožati govorenja ostavljam.

Mejdančije svete, koji na mejdan izadjoše, i zašlacim toga vika glave odsikoše bihu ovi: Klement od Aleksandrie, sveti Gergur Taumaturgo Biskup, sveti Ciprian, sveti Zeno Biskup Verone, sveti Metodio i Arnobio, Laktancio i drugi mnogi.

Zašlaci vika četvertoga.

Ario Aleksandrin, koi učaše da je Isus stvorenje, i da nije od vika s' otcem.

Macedon Biskup Carigradski, koi učaše da je Duh Sveti Stvorenje.

Julian Kaludjer, koi sebe pripovidaše da je poglavica misnički, i ovi hotiaše Idološtovstvo ponoviti.

Vojnici Isusovi koji suprotj njima boj biše jesu ovi: Sveti Atanasio Biskup Aleksandrie, Sveti Hilario, sveti Ćirilo Biskup Jeruzolima; Sveti Efrem, Sveti Basilio, naški Vasilia, Arcibiskup Cezarie u Kapadocii, Sveti Jerolim Slovinac, Sveti Gergur Nisen, Rufin učenik Svetoga Jerolima, i Sveti Ivan Zlatoust Biskup Carigradski.

Zašlaci vika petoga.

Pelagio, koi učiaše da grih Adamov nije nikomu naudio, izvan Adamu, i druge mnoge stvari lažljive.

Sekundin, koi govoraše da Bog prominjuje svoje naredbe, to jest da istu stvar sad hoće sad neće.

Vigilancio, koi pripovidaše da je izpraznost zvati svete na pomoć.

Nestorio Biskup Carigradski, koi učaše da su dva kipa u Isukerstu.

Eutikio opat kaludjerski rugaše se Saborom svetim.

Vojnici Isusovi koji s' njima boj biše jesu ovi: Sveti Augustin Biskup i Naučitelj, Sveti Maksim, Pavao Španjol, učenik Svetoga Augustina, Sveti Ćirilo Biskup Aleksandrie, Teodoret Biskup Cira, Sveti Petar Križolog, Sveti Leon Papa, Sveti Ilario Biskup Arelatana, Sveti Prošper iz Aquitanie, Vasilia od Seleucie, Salvian Biskup Marsilje, Sveti Gelasio Papa, i drugi mnogi.

Zašlaci šestoga vika.

Talmud i njegovi naslidnici, koji učahu da je Bog mnogo svitovah stvorio i raztvorio, dok se je naučio stvarati, i druge mnoge budalaštine Talmudovci govorahu, koje su smiha dostojne.

Petar Apameo, koi se po sebi učini Biskup Apamee: ovi svetu Cerkvu i njezine uprave za ništo deržaše; odbaci prilike Svetih, a postavi na misto njihovo prilike Eretikah.

Vojnici duhovni, koji protiva rečenim lažcem boj biše jesu izmedju ostalih ovi: Sveti Fulgencio Biskup, Andria Biskup Cezaree, Evodio Biskup, i Gergur Biskup Turina.

Zašlaci sedmoga vika.

Monotelite, naški jednovoljci, koji jednu samu volju u Isukerstu pripovidahu, i tako oli Božanstvo ili Čovičanstvo zanikivahu u Isukerstu. Rečene laži bi početak Ciro Patriarka Aleksandrie, u koju upade i Patriarka Carigradski Sergio imenom.

Muhamed Turski zakonoša rodjen u zemlji Arapskoj i on sastavi zakon lažljivi izvadjen iz mnogih drugih zakonah, a to činjaše s' pomoću Sergia Kaludjera A-

rianskoga slidjenja i stramputja. Biše na Muhamedu bolest zlopadavica aliti malkaduk, i lagaše narodu, da onda kada pada, govori s' njime Bog po Mihovilu Arkandjelu, komu mnogi Narodi virovaše i za njim se okrenuše.

Toga vika bihu njihovi protivnici, veliki Gergur Papa, Ilisikio Biskup Jeruzolimski, Sveti Sofronio, Sveti Ildefonso Biskup, Sveti Atanasio Biskup Nicena, i drugi mnogi.

Zašlaci vika osmoga.

Ikonomaki, koji pripovidahu da prilike Svetih jesu Idoli, i da se njima klanjati neimamo.

U tu Eresiu biše upao Cesar Leon Isaurik, koi zapovidi, da se prilike Svetih imadu baciti na vatru.

Aldabertini, koji deržahu svoga meštra Aldaberta Francuza za sveta, kakono i Petra Apostola, i govorahu da on poznavaše sve grihe otajne, i da grišnike brez ispovidi odrišiti mogaše.

Njihovi protivnici bihu ovi: Gergur Papa drugi, S. Marcelin, S. German Biskup Carigradski, Poštovani Beda S. Ivan Damašen, i S. Bonifacio Biskup i mučenik.

Zašlaci vika devetoga.

Focio Patriarka Carigradski, koi se na silu učini Patriarkom, bacivši s' pristolja Injacia Svetoga, od Cerkve se Rimske odcipi, i protiva njoj mnoga govori, pisa i učini, povukavši za sobom vas Narod Gerčki i druge mnoge do dneva današnjega.

Zašlaci vika desetoga.

Ovoga vika novih zašlacah nebiaše, ali jesu slidili počete Eresie vikovah prošastih, a najveće šizma, aliti smutnja Gerčka, protiva kojoj vojeva S. Leon Papa, Leon Cesar šesti, koi se zove mudri i drugi mnogi.

Zašlaci vika jedanajestoga.

Berengar i njegovi naslidnici, koji izmedju ostalih zloćah, učahu da se mala dica kerstiti neimadu, dok ne narestu.

Vojnici Božji, koji protiva njima boj biše, bihu ovi: S. Petar Damian Kardinal, S. Anselmo Biskup, drugi S. Anselmo Arcibiskup i Teofilat, aliti Teofil, Arcibiskupi Bulgarie.

Zašlaci vika dvanajestoga.

Marcelo od Padue, koi učaše da Papa nije naslidnik Isusov, i da nikakve razlikosti nije medju Papom i Biskupim.

Basilio medik, koi učaše da u Bogu nije Trojstva, i da je svit stvoren od vragovah, ali ovi nevirnik bi sažežen na vatri, od Cesara Aleksia Komnena.

Tanquilin, koi pripovidaše, da je sama vira za spasenje dovoljna, da ispovid i pričeštenje nije potribito, i da blude činit prosto je.

Vojnici Božji, koji se njima protiviše bihu ovi: Sveti Bernardo opat, Gracian Koludar, Rikardo Koludar aliti Fratar, Petar iz Lumbardie Biskup Pariza, i Todor Balsamon.

Zašlaci vika trinajestoga.

Guljelmo od Pariza, koi protiva uboštvu Redovnikah mnogo zla reče, to jest da uboštvo povoljno nije dobro, ni duši koristno, da Fratri neimadu prositi, da neima niko ulisti u oni Red, koi neima svojih baštinah.

Fraticelli, koi pripovidaše, da je oblast Svete Cerkve pristala zarad zloće Biskupah, da nije dužno nikomu posluh činiti, i da bludno dilovati nije grihota.

Viklefiani deržahu da ispovid nije potribita onomu,

koi se u sercu kaje, da niko neima nikakve oblasti duhovne kad se u grihu nahodi; da je desetina jedna lemozina; da su u proklestvu svi oni koji Fratrom dile lemozine, da Redovnici koji u Redu živu nisu Katolici, i da su Sveti sagrišili koji su redove postavili.

Vitezovi Božji koji rečenim bezjakom glave odsikoše jesu ovi: Inocencio Papa treći, S. Antun od Padove Reda S. Frane, S. Toma od Akvine Reda S. Dominika, i S. Bonaventura Naučitelj Kardinal i Biskup Arbanie Reda S. Frane.

Zašlaci vika četernajestoga.

Ivan Poljak, koi govoraše, da niko neima oblasti ispovidili grišnika, izvan njegov vlastiti Parok, aliti Pastir, i te oblasti ni Papa, ni Bog isti drugomu dati nemože.

Turlupini, koji učahu da se neima niko stiditi, ukazat svoje golo tilo prid svakim. Ove Papa Gergur drugi čini ognjem sažeći.

Vojnici Isusovi, koji protiva njima boj biše jesu ovi: Gergur Papa rečeni, Ivan Skot Reda S. Frane naučitelj tankoznani, Nikola Liran mudri naučitelj, i Svetoga Pisma iztomačitelj Reda S. Frane, i drugi mnogi.

Zašlaci vika petnajestoga.

Husiti, tako zvani od Ivana Husa Čeha, koi svojim učenicim, ne samo Česku otrova, nego li još i druge mnoge kraljevine. Ovi poganici učahu, da Sveti Petar nije bio glavar Cerkve Svete, i da Papa ima biti podložan kralju. Ivan rečeni bi na vatri sažežen zajedno sa svojim drugom Jerolimom iz Praga.

Pikardi, aliti Adamite, rečeni od Pikarda Francuza, koji pripovidahu da ljudi i žene goli imadu hoditi u Cerkve i skupštine.

Erman, koi pripovidaše da Andjele nije stvorio Bog, da duša umire s' tilom, da neima pakla i mnoga druga. Bi sažežen na vatri.

Naučitelji njima protivnici: Sveti Vincenco Fererio Dominikan, Ivan Jerson, S. Bernardin od Siene Franceškan, S. Ivan Kapestran Franceškan, Eneo od Silvie pisaoc Cesarov, a najposli Kardinal i Papa, Pio imenom, Blaženi Lovre Justinian Patriarka Mletački i mnogi drugi.

Zašlaci vika šestnajestoga.

Luter rodom iz Saksonie, Reda S. Augustina, koi najpri poče pripovidati protiva Proštenju, pak druge laži brez broja, i okrenu mnogi puk za sobom po Germanii i mnoge cile deržave čini od Svete Cerkve odcipiti, kakono ti Saksoniu, Šveciu, Prusiu i druga mista, a njegovi naslidnici Inglezku, Olandu i t. d.

Andria Karlostadio, rodjen u Frankonii, Arcidiakon Vittemberga bi pervi Luterov učenik, koi izvan iresiah Luterovih mnoge druge izmisli.

Ivan Kalvin Pop, u gradu Noviodunu rodjen, učenik Martina Lutera, koi ga u zlu nadadje, izmislivši druge laži iznova. Ovi zločesti lažac govoraše, da nije samo jedan zakon u komu se sahraniti može, da nauk Apostolski koi nije upisan neima se virovati, da nisu istinite svekolike knjige Pisma Svetoga, to jest Knjige Tobiine, Judite, Salomunove, Proročanstvo Barukovo, jedan dio knjigah Danielovih i Makabeanah. Govoraše da svak na svoj način more Sveto Pismo tomačiti, da nisu potribita dobra dìla za sahranit se, da je Isus bio čovik nemudar, i da je kako mogao nebi bio za nas umro i t. d.

Ovoga vika poče Red Jesuitski, i ovi se puno protiviše rečenim zašlacem, nedavši im se toliko razširiti koliko bihu namislili.

Zašlaci vika sedamnajestoga.

Bihu mnogi ovoga vika odmetnici, ali su svi, ili u svemu ili u komu dilu naslidovali Lutera i Kalvina.

Biše ovoga vika Antun Dominiš Arcibiskup Splitski, koi učaše da Papa neima veće oblasti od Biskupa. Ali ovo je slava i dika Dalmacie, a najveće grada Splita, jer se nenadje niko koi bi mu virovao, pače jedan pop Klera Splitskoga kad rečeni Arcibiskup neharno pripovidaše, ovako mu odgovori: lažeš u glavu tvoju.

Naučitelji vojnici: Robert Belarmin Kardinal Rimski, Fra Frane Faverden Reda S. Frane i drugi mnogi.

Slidi broj Svetih Naroda Slovinskoga.

Izvadjen iz knjigah u latinski jezik na svitlost postavljenih po otcu Josipu Bedekoviću Reda S. Pavla pervoga pustinjaka.

Sveti od kolina Dioklecianova.

Sveti Kajo Papai mučenik, primi krunu na 296. (1).
Sveti Gabin misnik mučenik, brat S. Kaja.
Sveta Susana dćer Gabinova, divica i mučenica.
Sveti Klaudio stric Dioklecianov, mučenik.
Sveti Maksim brat Klaudiov, mučenik.
Sveta Prepedinja, žena Klaudiova, mučenica (2).
Sveti Aleksandro, sin Klaudiov mučenik.
Sveta Kutia, dćer Klaudiova mučenica.
Svi ovi krunu primiše sa svetom Susanom (3)
Sveta Serena, žena Dioklecianova.
Sveta Artemia, dćer Dioklecianova mučenica.

(1) Breviar. Rom. Martirolog. Rom. Petrus de natal. lib. 7. Cap. 49.
(2) Martirolog. Rom. Petrus de natal. lib. 3. cap. 136.
(3) Petrus de natal. Martirolog. Rom. Usuad. etc.

Sveti Jerolim Dalmatin veliki naučitelj S. Cerkve, koi učini žestoku pokoru u špilji Betlema, pak pun svetinje podje na Nebesa (4).

Sveti Maksimian Biskup Ravene, roda Slovinskoga, otačbinom Istrianin (5).

Sveti Porfirio Ilirik, Solinjanin iz Dalmacie, Biskup Gaze u Palestini (6).

Sveti Adrian mučenik, sin Valeria Proba Cesara, rodom iz Srima, u Slavonii (7).

Sveti Ćiril i Metodio Biskupi i Apostoli Naroda Slovinskoga, koji Bulgariu, Serbiu, Slavoniu, Bosnu, Dalmaciu, svu Moskoviu, Poloniu, Česku i Moraviu na poznanje prave vire okrenuše (8).

Sveti Venancio mučenik, Biskup Solina, Dalmatin, rodom (9).

Sveti Herma Dalmatin, Biskup Srima (10).

Sveti mučenici Paulinian, Telo, Aster, Anastasio, Mauro, Septim, Antiokian, i Kajan Dalmatini, u Solinu mučeni (11).

Sveti Orso sin kralja Dalmatinskoga, koi bì putnik po svitu za pedipsanje svoga tila; umri u Italii kod grada Sabsene pun svetinje i dostojanstva (12).

Sveti Montinian mučenik u Srimu (13).

S. Timoteo mučenik u Srimu (14).

S. Maksim Biskup Ljubljane, mučenik, koi pripovi-

---

(4) Marian, victor, Baron, Cornel.

(5) Martirolog. Rom. Fer. in Typographia, verbo. Raven.

(6) Martirolog. Rom. Menalog. Graecor. Metaphrassesci.

(7) Martirolog. Rom. Niceph. in Chron. Tomko de Ss. Illyr.

(8) Martyrolog. Rom. in notis. Bar. Joan. de' Pessina, Maurus orb. de Reg. Slav.

(9) Martirolog. Rom.

(10) S. Zentivan in dissert. Paralipomenika, catal. 75.

(11) Martirolog. Rom. Joan. Tomko in vindic. S. Felici p. 30.

(12) Martirolog. usuardi.

(13) S. Zentivan loco cit. et indic. ungar. sanc.

(14) Boland. et Zentiv. cit. ac indicia Hung. sanc.

dajući u Bribiru viru Isusóvu, bì kamenovan od nevirnikah (15).

Sveti Kvirin mučenik, Biskup Sišina, u riku Savu od nevirnikah utopljen (16).

Sveti Bonifació mučenik, Biskup Bosanski u Moskovii, radi vire i zakona pravoga mučen (17).

Sveti Adalbert, rodom Dalmatin, Arcibiskup Praga u Boemii, mučenik (18).

Sveti Ivan ispovidnik i pustinjak, sin Jesetumila kralja Dalmatinskoga, koi čini sveti život 6 godinah u pustinji, i pun dostojanstva dili se s'ovog svita na bolji (19)

Sveti Ladislav ispovidnik, kralj Slavonie, Hervatske, i Dalmacie, koga sestra bi žena kralja Demetria, drugačie Zvonimira (20).

Sveta Hema Banica Karintie, Slovinkinja rodom, koja velike pokore učini, i puna dobrih dilah podje s' ovog svita u slavu nebesku (21).

Sveti Adalbert Ilirik oliti Slovinac, Biskup Koma u Italii, koi čini sveti život i velika čudesa, pak pun dostojanstva podje u slavu nebesku.

Sveti Benedeto pustinjak, Slovinac, Dalmatin rodom, ubien od lupežah (22).

Sveta Kunegonda, kralja Ungarskoga, Dalmatinskoga

(15) Nikolaus Mozol de Sanc. Istrix. Joan. Tabler in Epitome chron. Labacen.

(16) Mart. Rom. Beda, usuard. Zentivan.

(17) S. Petrus Damas. in vita S. Romuald. sur. Petrus de natal.

(18) Petrus Ribadeneira in flolore sanc. Tom. 2. Matthia Boluez. in rosa Bohemica.

(19) Nicol. salius, in Anal. Bohem. Surius. Tomko.

(20) Laurentius Surius Tomko. Bonfin dec. 2. lib. 3.

(21) Adalbertus Reiskar in Breviar. Histor. Corint. Valvasor. in Anal. Carn.

(22) Ferdin. in Ital. Soc. Tom. 5. col. 242. valv. lib. 8. pag. 492.

i Hervatskoga, imenom Bele dćer, koja od kraljah Serbskih po ženskoj kervi izlazi (23).

Sveta Justina krikarica, žena Konstancia Klora Rimskoga Cesara, a majka velikoga Konstantina Cesara, koja ga u Nišu iza Bosne porodi; i ona se rodi u Braču, kako mudri svidoče oli u Bulgarii, kako drugi hoće, i u gradu zvanu Sofia. Oli u Braču, oli u Sofii Slovinskoga je Naroda i Jezika. Umri u Rimu od godinah osamdeset (24).

Sveti mučenici Floro, i Lauro Slovinci i meštri Stina; radi vire Isusove mučeni (25).

Sveti Anastasio, u Solinu radi vire svete bi posičen (26).

Sveta Basila divica i velika Božja službenica, koja kod Srima u Slavonii sveti život provodi i sveto sverši (27)

Sveti Martinian Biskup Koma, Slovinac (28).

Sveti Marin djakon i pustinjak, rodom Dalmatin iz grada Raba (29).

Sveti Niceta mučenik Slovinac, u Bulgarii od nevirnoga kralja Atanarika mučen, i na vatri izgoren (30).

Sveti Salomun kralj Ungarski, pustinjak, koga se tilo nahodi u Poli u Istrii cilo (31).

Sveti Petronio, Biskup Bolonjski, Slovinac rodom od kervi Konstancia Rimskoga Cesara, dili se u slavu nebesku na 425 (32).

---

(23) Boland. Tomko. Bonfiniusec.

(24) Joan. long. Canonic. Cracov. vading. in Anor Nuin.

(25) Tomko pag. 70. Piaćević in sua Geograph. Baron. Corn. Grajus etc.

(26) Martirolog. Romanum, Menlaog. Graecor.

(27) Martirolog. Rom. Usuard. Petrus de natal. lib. 7. c. 88.

(28) Petrus de natal. lib. 11. cult. n. 231.

(29) Ferdinand Ughellus in Italia sacra. Tom. 5. Valvasor. lib. 8. pag. 523.

(30) Martirolog. Rom. Fer. in typograph. Petrus de natal. mejus vita. Baron. in notis. etc. Marulas l. 4. cap. 5.

(31) Inchoffer in Anal. Eccl. Hung. Manzol. in descript. Istric.

(32) Petrus de natal. lib. 9. cap. 20. Mart. Rom. Genadius, Ado in Chron.

Sveta Placidia divica, dćer Valentiniana trećega Rimskoga Cesara, od Jezika i Naroda Slovinskoga. Bì uhvátjena od Jenserika kralja Vandalskoga, i u Afriku s'materom Eudoksiom, i sa sestrom Eudociom povedena, koja divičanstvo uzderža i udaju odbaci čineći sveti život i pokoru čudnovatu; u Veroni podje s' ovog svita u slavu Nebesbu (33).

Sveta Ćirila divica i mučenica dćer Decia Cesara Slovinca, i svete Trifonie Cesarice (34).

Sveta Natolia žena svetoga Adriana mučenika, rodom iz Srima u Slavonii (35).

Sveti Bubian Slovinac iz Sišina, Biskup Koma u Italii, koi pun svetinje i dobrih dilah podje na nebesa (36).

Sveti Antun monak i pustinjak, rodom iz Slavonie medju Dunajem i Dravom. Čini puno godinah sveti život u pustinji Italie skrovito, da za njega nemogaše znati niko do smerti njegove (37).

Sveti Savo Biskup od zemlje Serbske, sin kralja Nemanića, učini pokoru žestoku i umri na 1250 (38).

Slidi broj Blaženih Roda Slovinskoga.

Blažena Margarita divica, dćer kralja Bele rodjena u Klisu u Dalmacii (39).

Blaženi Karlo Šaki Demetria Bana Slovinskoga sin, Reda S. Dominika, čini sveti život puno vrimena, pak se dili u slavu nebesku (40).

---

(33) Martirolog. Rom. Tomko. Petrus de natal. Ferar in Typograph.

(34) Martir. Rom. Tomko, Usuard. Petrus de nat. l. 9. c. 118.

(35) Martir. Rom. Petrus de nat. lib. 1. cap. 18.

(36) Ughel. Tom. 5. Italia sacra. Valvaj. lib. 8. pag. 567. Vitezović in chron. Croat.

(37) Cluvorius in Introd. Geograph. l. 4; c. 1.

(38) Tomko in Reg. Fecuzd. Illyrica, sanct. Bombar. p. 211.

(39) Sigis. Ferr. in hist. Prov. Hung. ord. Praed. Pater Tim. in synopsi chron.

(40) Sigismund. Ferr. loc. cit. Tomko in Fecund. Sanct. Illyric.

Blaženi pet mučenika Reda S. Frane u Vidinu gradu Bulgarskomu mučeni od Šismatikah, aliti smutljivacah(41).

Blažena Geltruda divica, dćer kralja Bele, i Jeline kralja Urosa kralja Slovinskoga i Serbskoga (42).

Blaženi Mauricio Šaki, Reda S. Dominika, sin Bana Demetria, koi za veće pedipsanje svoga tila učini veliku pokoru (43).

Blaženi kralj Vladimir, mučen od Bulgarah (44).

Blaženi Jakov Ilirik, Reda S. Frane, koga tilo i sada se nahodi cilo (45).

Blaženi Agustin Gazot aliti Kasot iz Trogira, Biskup Zagreba (46).

Slidi broj velikih slugah Božjih od našega slavnoga jezika i naroda, koje premda Cerkva sveta nije metnula u broj Svetih, ni Blaženih da se obćenito i očito štuju od bogoljubnih, ali jih poznaje i za velike sluge Božje u Raju medju Svetim i Blaženim derži.

Veliki sluga Božji Domicio, Biskup Carigradski, brat Proba Cesara Slovinjanina rodom iz Srima u Slavonii (47).

Bogoljubni sluga Božji Probo, Biskup Carigradski, Cesara Proba sinovac, rodom iz Srima od Slavonie (48).

Velečastni sluga Božji Petar Ilirik Svete Cerkve Kardinal (49).

Veliki sluga Božji Glicerio Cesar, Dalmatin rodom, koi pod Valentinianom Cesarom bi Kolunel, a po ho-

(41) Vading in Annal. min. Pater Tim. in imagine Hung.
(42) Ladislaus Turozy in Compend. Hung. lib. 2. num. 11.
(43) Sigismund. Fest. Tomko etc. Bedeković.
(44) Tomko, Joseph. Bedeković.
(45) Ex chron. Min. Bedeković.
(46) Tomko, Bedek.
(47) Martir. Rom. Tomko in vita S. Metrophani.
(48) Tomko cit. Niceph. l. 8. Joan. Maran in Thesaur. Paroch. l. 1. Pianpin, lib. de veterib. monument.
(49) Tomko in vindic. S. Felicis pag. 9. Zentvan, cit. Lucius in catal. Episcoporum.

tinju vojske Rimske bi učinjen Cesar, ali posli godišta njegova vladanja bi od Julia Marcelina Rimljanina s' pristolja dignut, i Biskup Solina učinjen; čini sveti život i sveto umri (50).

Pravovirni sluga Božji Mihovio kralj Bulgarski rečeni Bogor; ovi odbaci svitovnje vladanje, učini se Redovnik monak, čini sveti život, i podje k' Bogu uživati njegovo lice (51).

Bogoljubni sluga Božji fra Agustin od Olova iz Bosne, parok u Iloku deržave srimske, mučen od Turakah.

Veliki sluga Božji fra Andjeo od Verbose u Bosni, koi učini veliku pokoru i čudnovati život. Njegovo se tilo i sada nahodi u Fojnici cilo (52.)

Veliki sluga Božji Monaldo Dalmatin mučenik, Reda S. Frane (53).

Veliki sluga Božji fra Gergur Dalmatin iz Trogira, Reda S. Frane od Eretikah posičen (54).

Vazda virni sluga Božji fra Nikola Dalmatin iz Šibenika, Reda S. Frane, od Turakah posičen u Jeruzolimu (55).

Sluga bogoljubni Petar od Slankamena, Reda S. Pavla pervoga pustinjaka (56).

Veliki sluga Božji Toma Bakas Arcibiskup Ostrogona, i Kardinal S. Cerkve Rimske, rodjen u dolnjoj Slavonii u mistu zvanu Erdod, u knežii Valpoljskoj (57).

Velečastni sluga Božji Jure Drašković, Biskup Zagre-

---

(50) Pagius in critica ad Baron. Graveson in Histor. Eccl. Tom. 3. pag. 135.

(51) Ex Chron. Min. Bogat. part. 2. lib. c. 3.

(52) Soondan in Aucta, Rio ad Annal. Baronii. Aturus in Martirolog. Francor.

(53) Ex Annal. Fran.

(54) Tomas Bozius de sign. Eccl. l. 7. c. 27 ex hist. Franc.

(55) Anal. ord. ejusdem.

(56) De eo purpur. Panonica. Vitezović in chron. Croat.

(57) Pater Timon in purpura Panonica.

bački, posli Arcibiskup Kolača, i Kardinal Svete Cerkve (58).

Veliki sluga Božji Ludovik Velaki, Biskup Vesprimjenski. Od kolina starih Banah Srimskih porodjen, a posičen od eretikah (59).

Pravovirni sluga Božji Nikola Mikalić, rodom iz Sišina, Biskup najpri Zagrebački, pak Varadinski, bi mučen od eretikah (60).

Veliki sluga Božji Marko Krisin, u Hervatskoj zemlji rodjen, a od eretikah mučen (61).

Veliki sluga Božji Petar Domitrović, Biskup Zagrebski, braneći i pripovidajući zakon Božji, bi od zločinacah utopljen u jednu jarugu (62).

Pravovirni sluga Božji Ivan Kegljević, Reda S. Pavla pervoga pustinjaka (63).

Veliki sluga Božji Nikola Ratkaj Hervatjanin, Reda Družbe Isusove, Indie misionar (64).

Mnogoslavni sluga Božji Ivan Ratkaj, Reda Družbe Isusove misionar Apostolski u Americi, otrovan od nevirnikah (65).

Mnogoslavni sluga Božji Martin Borković Hervat, Reda S. Pavla pervoga pustinjaka, najpri Biskup Zagrebski, pak Arcibiskup Kolača, čini pokorni život i priminu na 1687 (66).

---

(58) Pater Franc. Kazjim Hist. Hung.

(59) De eo Auctor libri cui Tit. propugnaculum Reipubl. Christianae in Hung.

(60) Ladislaus Turozi in compendio Hung. num. 184. Zentivan Caval. 75.

(61) Ratkay Georg. Patacić in gloria collegii Bonon.

(62) Annal. Ord. ejusd.

(63) Ex relatione Patrum Lusitanor. Socior. Jesu.

(64) De eo liber cui tit.: Undeni Graecenses Academici suo sanguine purpurati.

(65) Reverend. Dom. Thomas Kovačević can. zagrab. in opere de Epis, Zagrab.

(66) Maran. in Thesaur. Paroch. pag. 478.

Veliki sluga Božji fra Gergur Jakšić, Reda S. Frane, od Turakah zaradi vire svete posičen u Srimu na 1695(67).

Ali ostavivši ove Svetce Božje, koji dosta dobra svetoj Cerkvi učiniše, povratjam se na put početi, to jest na godišta ostavljena, i na skazanje stvarih poglavitih, koje se koga vrimena dogodiše.

Na 43. Klaudio bi učinjen peti Cesar Rimski.

Na 44. Kralj Irud Jakova Apostola, brata Ivanova čini posići. Pričista Divica Maria, ovo je vrime ponešena od Andjelah na nebesa, i Petar Apostol u Rim došao.

Na 54. Nerun šesti Rimski Cesar postao je, od koga nemilostiviega čovika zemlja nije rodila. Ubio je Seneku meštra svoga, Mater, tetku, ženu, šure, mnoge prijatelje, gospodu Rimsku i mnoge druge. Tito svetoga Pavla učenik dodje u Dalmaciu i Liburniu, rič Božju Slovincem navištivati.

Na 57. Pavao po Slovinskim deržavam ovo je vrime pripovidao, i Tita svoga učenika učini za Biskupa Kandie; u to vrime dodje i Sveti Luka u Dalmaciu pripovidati Sveto Evandjelje.

Na 63. Bi kamenovan u Jeruzolimu Jakov Apostol rečeni Manji.

Na 66. Cesar Nerun užegao je Rim za svoje nasladjenje, i vergao je krivicu na Kerstjane; i tada pervo poče progonstvo pravovirnih slugah Isusovih, koje je četiri godišta slidilo.

Na 68. Petar Apostol bi raspèt na križu, a Pavlu isti dan glava je odsičena. Istoga godišta Galba Sergio bi Cesarom Rimskim učinjen.

Na 69. Lino po smerti S. Petra Papom, aliti poglavicom Svete Cerkve bi učinjen. Isto godište Oto za Cesara Rimskoga osmoga izadje, ali ne živi nego tri miseca u Cesarstvu, jer u Kremoni sam sebe ubode.

(67) Martirolog. Relig.

Za njim bi učinjen Vitelio deveti Cesar, koi posli sedam misecih Vladanja, bi na čaršii aliti terzištu rimskomu ubien.

Na 72. Vespasian pridobivši Vitelia rečenoga, za Cesara stade, i ovi bi deseti Cesar Rimski. A po smerti njegovoj bi učinjen za Cesara njegov sin Tito, i ovi biše jedanajesti Cesar Rimski, koi osvoji svu zemlju Žudinsku, razori do temelja Jeruzolim i Cerkvu Jeruzolimsku, neostavivši kamen sverhu kamena. Izvan mnoštva brez broja, koji od glada pomriše, i braneći se pogiboše, bi zarobljeno devedeset i sedam iljadah Žudilah, koji se u rečenom gradu nadjoše, i to najveće biše dice, i mlade čeljadi, a' ostalo Rimljani sve pod sablju obratiše.

Od toga vrimena neimadoše nikada poglavicu misnič koga, Cerkve, zakonoše poglavitoga, kralja ni kraljestva do dana današnjega, niti će ga imati u vike, nego se skitaju razterkani po svim mistim i kraljestvim, od svakoga zlo gledani i prognani: *Teško ti svakomu koga Bog odbaci od sebe*; bi Tito učinjen Cesarom na 81.

Na 82. Budući pošao s' ovog svita Lino Papa, Kleto side na pristolju Svetoga Petra; posli koga do godine danah, budući umro od otrova Cesar Tito, njegov brat Domician za Cesara bi učinjen na 83.; i to biše Cesar Rimski dvanajesti.

Na 94. Umri Papa Kleto, na koga misto stade Klement, koi četiri godišta vlada Cerkvom svetom.

Na 96. Učinjeno bi drugo progonstvo Kerstjansko, i bihu mučeni izmedju ostalih Kerstjanah sveti Timoteo u Efesu, S. Dionisio u Parizu, Gervaž i Protaž u Milanu.

Na 98. Nerva trinajesti Rimski Cesar, jedno samo godište carovaše; na koga misto stupi Trajan Španjol, i ovi biše Cesar Rimski četernajesti. Pod njegovim vladanjem umri u Efesu sveti Ivan Evandjelista.

Na 110. Nastade treće progonstvo Kerstjansko, u

komu bi raspet na križu Sveti Simeon Biskup Jeruzolimski. Sveti Injacio zaklan od živinah razdirućih. S. Kirin Apostolski učenik Biskup Slovinski, viru svetu braneći, bi u vodu aliti riku Kupu utopljen.

Na 111. Po smerti Klementa Pape na pristolje S. Petra stade Evaristo Gerk, koi bi mučen i umoren od Cesara Trajana.

Na 119. Aleksandro Rimljanin po smerti Evarista bi Papom učinjen, i ovi bi pervi koi vodu svetu naredi u Cerkvi deržati i na Misi vodu u vino mišati.

Na 120. Adrian Španjol Rimskim je Cesarom postao.

Na 121. Bi učinjen Papom Ksisto Rimljanin, koi za viru Isusovu podnese muku.

Na 129. Po smerti Pape Ksista bi učinjen za Papu Telesfor Gerk, i ovi naredi postiti Korizmu, aliti četerdesetnicu.

Na 139. Anton Pio Rimski Cesar postao je ovo vrime.

Na 140. Za Papu Rimskoga po smerti Telesfora, stade Higinio. Ovi Papa naredi da se Krizma čini, i kumovi na Kerštenju da se imadu deržati. Ptolomeo zvizdar, i Galen likar ovo su vrime bili.

Na 144. Pio Papa na pristolje S. Petra side. Ovi Papa zapovidi da se Uskers u nedilju slavi. Justin mudri, zarad vire Isusove, muku je u godište ovo podnio.

Na 159. Anicet Papom Rimskim po smerti Pia bi učinjen, i ovi zapovidi Biskupom i Redovnikom da brade neimadu nositi.

Na 161. Marko Aurelio za Cesara Rimskoga stade. I u to vrime četverto progonstvo Kerstjansko bi učinjeno, ter mnogi zarad vire Isusove muke žestoke podniše, izmedju ostalih S. Felicita i njezinih sedam sinovah u Rimu strahovite muke podniše.

Na 170. Soter Rimski Papa dvanajesti na pristolju S. Petra side. Markomani, aliti Moravci Slovinjani protiva Rimljanom vojevaše, i na puno se mistah pobiše.

Na 176. Po smerti Soterovoj, bi učinjen za Papu

Eleuterio, u njegova vladanja vrime kralj Britanski sa svim ljudstvom svojim kerst je sveti primio.

Na 181. Komod osamnajesti Cesar Rimski bi učinjen.

Na 191. Bi učinjen u ovo vrime Papa Viktor; a na 194 za Cesara Rimskoga stade Elio Pertinaks, ali ne vlada izvan tri miseca, jer od Juliana bi ubien, koi side na njegovu pristolju, ali i on posli dva miseca vladanja bi ubien od Severa, koi uzadje na Cesarstvo, i vlada četernajest godištah.

Na 203. Zeferin Rimljanin za Papa izadje. Tertulian, Simak, i Irineo u Svetom Pismu mudroznanci u ovo su vrime bili. Potom toga do godine danah nastade peto svete Cerkve progonstvo, i bihu mnogi pravovirni mučeni.

Na 213. Po smerti Severa Cesara njegov sin Anton za Cesara izadje. A za njim bi učinjen Popilio Makrin na 220. Ali ne vlada nego jedno godište i dva miseca, jer mu zajedno sa sinom Diadumenom bi glava odsičena.

Na 221. Kalist Rimljanin za Papu bi učinjen; i ovi Papa zapovidi da se Redovnici ženiti neimadu. Anton Eliogabalon za Rimskoga Cesara stade; ali od svojih slugah bi zaklan. Na koga misto stupi Aleksandro Sever na 225, koi posli trinajest godištah cesarovanja bi ubien od svojih vojnikah.

Na 226. Urban Rimljanin na pristolju S. Petra side. Ovi dopusti Rimljanom baštine i kmete deržati.

Na 236. Poncian Rimljanin po smerti Urbana na pristolje svete Cerkve Katoličanske uzadje.

Na 238. Maksimin Drinopoljac Slovinjanin za Cesara Rimskoga izadje. U to vrime poče šesto progonstvo pravovirnih slugah Božjih.

Na 240. Bi učinjen za Papu Anter Gerk; a Gordian za Rimskoga Cesara stade..

Na 244. Vladao je Slovinskim deržavam kralj Suates, a Slovinjani nad kojim on kralj biše zvahu se Avari, i Abari.

Na 247. Filip Arapin dvadeset i osmi Cesar Rimski bi učinjen; vladao je svojim sinom pet godištah Cesarstvom, i ovi biše najpervi od Cesarah i Rimskih poglavicah, koi kerst sveti primi: A bi keršten od svetoga Fabiana Pape, koi u vrime rečenoga Filipa na pristolju S. Petra sidjaše.

Na 252. Decio u Srimu rodjen od kolina plemenita i Naroda Slovinskoga bi za Cesara Rimskoga učinjen. Ovi se Cesar pobi s' Gotim Slovincim, koji bihu Dunaj prišli, i u pervom mejdanu trideset iljadah rečenih Gotah pogibe, ali u drugomu pogibe mu sin i mnoga vojska njegova.

Pod rečenim Cesarom poče sedmo svete Cerkve progonstvo, ter mnogi Kerstjani muke podniše, u koje vrime i Fabian Papa bi mučen u Rimu; na koga misto stupi Papa Kornelio, koi braneći viru svetu umri mučenik.

Na 254. Trabonian Francuz od vojnikah bi Cesarom Rimskim učinjen, i ovi Cesar s' Gotim Slovinjanim učini mir podloživši se pod harač, rimskomu imenu sramotni. Vladao je svojim sinom jedno godište, pak od svojih slugah oba ubieni bihu. Bribirani u to vrime, ubiše svetoga Maksima. A na 255, side na pristolju S. Petra Stipan Papa.

Na 256. Po smerti Treboniana, i sina njegova Volusiana bi postavljen na Cesarstvo Licinio Valerian, koi s' Persianim boj bijući, bi uhvatjen i oslipljen, a izvan toga služaše za stolac kralju Persianskomu, kada na konja uzjahivaše.

Na 257. Ksisto drugi toga imena za Papu bi učinjen; u koje vrime bihu na svitu Gergur Neocesarin i Dionisio Aleksandrin. Do godine danah posli uzvišenja Ksista Pape poče osmo Cerkve svete progonstvo, u komu izmedju ostalih bi mučen rečeni Ksisto, S. Lovre, Ciprian Kartajin i ostali mnogi.

Na 260. Licinio Galieno Valerianov sin po sužanj-

stvu otca svoga Cesarstvo Rimsko imade, i ovi je kraljevao jedanajest godištah. Najposli bi ubien od Cekropa Dalmatina.

Na 269. Felic Rimljanin ovo godište bi učinjen Papom.

Na 271. Flavio Klaudio Slovinac Dalmatin najbolji Rimski Cesar postao je. Ovi Gote i Šite pridobio je, Nimce takodjer srićno pridobi, i pod oblast Rimskoga zapovidništva podloži.

Na 273. Eutikian bi Papom Rimskim učinjen. Aurelian takodjer Slovinac rodom iz Srima u Slavonii, bi na Cesarstvo Rimsko uzvišen. Okolo ovoga vrimena razbieni bili su Goti, kojih bi posičeno trista i dvadeset iljadah. Brodovah njihovih u Dunaju potonu dvi iljade. Ostali pobigoše u Ungarske gore, gdi su pak od glada pomerli. Pogibe u tom boju mnogo vitezovah Dalmatinskih, najveće konjikah, dok ih pridobiše Gote.

Na 279. Klaudio Tacit na silu se Rimskim Cesarom učini, ali posli šest misecih svoga vladanja bi od vlastitih slugah ubien. Brat njegov Anton Florian na silu se učini Cesarom, ali posli osamnajest danah vladanja život sverši. Na koga misto stupi Marko Aurelian Slovinac iz Srima rodom, oli (kako drugi hoće) Dalmatin. Ovi biše vojnik silni koi pridobi u zemlji Francuzkoj četiri stotine iljadah Nimacah; u zemlji Slovinskoj razbi i pridobi Sarmate i Gote, a i to je niki drugi Narod Slovinski, aliti Ilirički.

Na 281. Kajo Dalmatin na Papavstvo bi uzdignut A na veličanstvo Cesarsko bi uzvišen Aurelio Karo, koi s' Persianim boj bijući, pogibe; bi učinjen Cesarom na 286.

Na 288. Dioklecian Slovinac Dalmatin na pristolju Rimskoga Cesarstva side, koi za pomoćnika u vladanju imade Maksimiana. Pod ovizim neznabožcem deseto i najveće progonstvo terpi Cerkva sveta. Izmedju ostalih

neizbrojenih mučenikah, bi sveti Kajo Papa od kolina Dioklecianova, brat mu Gabin, i dćerca mu Susana.

Na 291. Marcelin Rimljanin na pristolju S. Petra side; a za njim na 300 bi učinjen Papom Marcel. Vandali u to vrime Moldaviu, i Karavlašku zemlju porobili jesu.

Na 307. Eusebio Gerk bi učinjen Papom. A Galerio Maksim Cesarstvom vladaše. Imadoše Cesarstvo na 308.

Na 309. Melkiade Papa trideset i treći u ovo je vrime učinjen, i ovi naredi da se u nedilju i u četvertak postiti neima.

Na 310. Konstantin veliki Slovinjenin, od Niša rodom, na Cesarstvo Rimsko izadje, pokersti se i učini dobra mnoga, navlastito svetoj Cerkvi, kojoj darova Rim grad i druge deržave po Italii. Kraljeva trideset i jedno godište, i umri u Carigradu od otrova.

Na 314. Sveti Silvestar Rimljanin na pristolje S. Petra bi uzvišen, i ovi Papa kersti Konstantina velikoga.

Na 317. Konstantin veliki pridobi Licinia u zemlji Slovinskoj; a na 319, vojevao suprotj Šitom, i pridobio kralja Rasimoda. Ovi Cesar učini most priko rike Dunaja.

Na 325. Bi učinjen za Papu Marko Rimljanin, a za njim do dva godišta bi uzvišen na Papavstvo Julio.

Na 328. Konstantin veliki poče zidati Carigrad. Skocia i Hibernia i sva Armenia ovo vrime kerst primiše.

Na 338. Rodio se je sveti Jerolim Slovinac i Naučitelj svete Cerkve u Strigonu, oliti (kako drugi pišu) u Skradinu. Otac njegov zvaše se Eušebio.

Na 341. Konstantin, drugi toga imena, sin Konstantina velikoga za Cesara Rimskoga izadje, i u Carigradu side.

Na 353. Liberio Rimljanin na Papavstvo bi uzvišen.

Na 365. Julian Apoštata, aliti odmetnik izadje za Cesara Rimskoga, i side u Carigradu. Ovi nevirnik fratar je pria bio, pak ostavivši Red svoj, i zanikavši I-

sukersta učini se Cesarom, i bi veliki imena Isusova progonitelj, ali pogibe drugo godište svoga vladanja. Na koga pristolje stupi Jovia Slovinac od Srima iz Slavonie rodom na 367, i u to vrime izadje za Papu Felic, drugi toga imena.

Na 368. Valentinian bi učinjen Rimski Cesar. A na 370 Damažo Španjol siđe na pristolje S. Petra. U isto vrime bili su na svitu ovi sveti Naučitelji: Basilio, aliti Vasilia veliki, Ćiril, Ambrož Biskup, Epifanio, i Gergur Nazianzen.

Na 373. Ugričići alit Magiari u ovo vrime dodjoše iz Šicie u Panoniu, aliti Slovinsku zemlju, deset stotinah i osamdeset iljadah ljudih velikih i malih, i ovi sa Slovincim žestoke rate imadoše.

Na 379. Za Valentinianom Cesarom, bi uzvišen na Cesarstvo njegov brat Valens; a po smerti istoga god. 383, stade za Cesara Gracian sin Valentinianov. Za Papu bi učinjen Siricio Rimljanin na 385.

Na 388. Teodosio, Španjol, Cesarstvo Rimsko imade. Pobi se s' ovim Cesarom Maksim, i bi od Teodosia pridobiven; pobi se takodjer s' Marcelinom bratom Maksiminovim, i dobi ga.

Na 394. Bi žestoki rat medju Cesarom Teodosiom i Eujeniom u Istrii, ali ga Teodosio čestito nadvlada. A na 395, dva sina Teodosieva razdiliše Cesarstvo medju se. Arkadia stariega brata od osamnajest godištah, dodje na dio sva istočna strana; Onoria brata mladjega, koi tada imadiše godištah dvanajest, sve zapadnje strane na dio dodjoše, i bihu tada dva Cesara Istočni i Zapadnji. Goti Slovinjani u to vrime robili su druge Orsage.

Na 400. Radigost došao je s' vojskom iz Šitie u Dalmaciu, i ostale Slovinske Banovine, ter protiva njima srićno vojujući, jaki se je puno učinio. A na 401, Goti Slovinjani uzeše Rim, i njihov kralj zvaše se Alarik. Atila pervi kralj postade i zvaše se *Bič Božji.*

Dodje s' vojskom u Dalmaciu, protiva komu diže se Makrin duka, aliti vojvoda Dalmatinski, i Tetrić duka Istrianski, ter se žestoko pobiše i s' obe strane mnogo iljadah mertve vojske ostade, u komu boju pogibe Makrin vojvoda Dalmatinski, a Tetrić Istrianin bi u čelo strilom ranjen.

Na 411. Bi učinjen za Papu Inocencio. U to vrime grad Budim zidati poče Buda brat Atilin. Na 412. Onorio bi uzvišen na Cesarstvo Rimsko.

Na 417. Goti zadobili su Španjolski Orsag; a na 420 Zozim Gerk na Papavstvo bi uzvišen. Na 421. Mletački grad čudnovati i plemeniti zidati se poče.

Na 424. Bonifacio bi za Papu postavljen, a za njim bi učinjen Celestin na 426.

Na 431. Teodosio mladji bi uzvišen na Cesarstvo Rimsko, a na Papavstvo Siksto treći toga imena na 432.

Na 439. Leo ovoga imena pervi Papa bi učinjen. A do godine danah za njim na Cesarsko pristolje uzadje Marcian.

Na 451. Kralj Ungarski Atila poče robiti zemlju Nimačku i druge deržave po svitu, ali bi razbien od Ecia Rimljanina na polju Katalonskomu.

Na 452. Leo pedeset i pervi Rimski Cesar postao je. Rodom je Gerk. U to vrime kralj Atila osvoji Trogir, Split, Šibenik, Biograd, Senj, Parencu i ostale gradove po Dalmacii; Razori potom toga veliki grad Akvileju, i mnoge druge po Italii. Oženi se posli toga vojevanja star od godištah sto i dvadeset i četiri, s' jednom mladom divojkom, i budući mu kerv na gerlo udarila, s' njome se zaduši u vrime najvećega veselja.

Na 457. Ardarik kralj Slovinski diže vojsku protiva Atilovim sinovim, koje pridobi i posiče vojske Ungarske 30,000. U komu boju pogibe i Elak, sin mladji Atilov, a drugi uteče, i od toga vrimena pade velika sila Atiline vojske i njegovih sinovah. Ali na 460 Dinčić sin Atilov skupivši vojsku udari na donju zemlju

Slovinsku, i podside grad Bosanje, protiva komu dodje kralj Liburnie Kunimund imenom, nanj udari, razbi ga, i istira iz deržave svoje, a i on u boju pogibe.

Na 463. Hilario Papa Rimski ovo je vrime učinjen; a za njim Papa Simplicio na 470.

Na 473. Teodemir kralj Slovinski, kraljevaše u Slavonii krajem Save, i ovi osvoji grad Niš, Prizren i mnoge druge. Podside potom toga Salonić i budući s' jaspram podmitjen ostavi ga, i to isto godište umri, na koga pristolje uzadje njegov sin Teodorik, koi oslobodi Dalmaciu, Reciu i Italiu od usilnikah i progoniteljah.

Na 474. Zenon Cesar Rimski bi ovo vrime učinjen; vladao je sedamdeset godištah Cesarstvom. Posli ovoga nije bilo drugoga pravoga Cesara Rimskoga u zapadnjim stranam, do Karla velikoga.

Na 475. Odokar kralj Slovinacah, koji se zvahu Verli, Eruli i Vandali osvojivši Rim učinio se je kralj Latinski. Dodje potom toga u Dalmaciu silnom vojskom, i pridobivši kralja Ojaza, osvoji mu kraljestvo, i razširi se kruto, ali ga istira gori rečeni Teodorik kralj Posavski, kako je malo pria rečeno.

Na 484. Felic treći toga imena bi na pristolje S. Petra metnut, a za njim na 491 bi učinjen Anastasio drugi ovoga imena.

Na 493. Teodorik kralj Slavonie podiže vojsku na Odokara Slovinacah Vandalah aliti Erulah, i pogubivši njega i vojsku njegovu učini se kralj Italie.

Na 498. Šimak za Papu ovo je vrime učinjen.

Na 501. Dodjoše Bulgari Slovinci od rike Bulge na ovu stranu Dunaja u Slavoniu, s' kojim se pobi Arist duka, ali vojvoda Slavonski, ali bi tada nesrićan, jer mu Bulgari osam iljadah junakah posikoše.

Na 512. Ormisda bi postavljen za Papu. A Justin Drinopoljac, Naroda Slovinskoga bi učinjen za Cesara Rimskoga, Carigradskoga na 515.

Na 522. Za Papu bi učinjen Ivan Tasko, a za njim na 524 postade Papom Felic, toga imena četverti.

Na 526. Kraljevao je ovo vrime u Dalmacii i Hervatskoj zemlji Selimir, Svevlada kralja sin.

Na 528. Bi učinjen za Cesara Rimskoga i Carigradskoga Justinian Slovinac, rodjen u Prizrenu Raške zemlje, i ovi biše sestrić Cesara Justina. U to isto vrime za Papu bi stavljen Bonifacio; a za njim Ivan drugi na 530. Za njim Agapit na 533. Za Agapitom Silverio na 535. Za Silveriom Virgilio Rimljanin na 537.

Na 541. Dodje (kako niki pisaoci hoće) u ovo vrime kralj Ostroilo u Dalmaciu, koi istiravši stare Slovince iz deržavah njihovih, svoje iznova naseli.

Na 543. Pelagio Papa ovo je vrime učinjen.

Na 548. Diže Ostrivoj, aliti Ostroilo vojsku i osvoji gornju Dalmacïu do Dračeva. Posli toga porobi zemlju Drinopoljsku.

Na 550. Svevlad sin kralja Ostrivoja po smerti otca svoga za kralja Slovinskoga stade, i ovi udari s' vojskom na zemlju Gerčku, ter je brez miloserdja porobiše, i vojsku Cesarovu izsikoše kruto. Posli toga na 552 osvoji Svevlad Macedoniu, i Iliriu, ter se od toga vrimena, rečene deržave Slovinske prozvaše. Na 554. Slovinci pridobiše Gote, izsikavši ih na puno mistah, a i Goti rečeni bihu Jezika i Naroda Slovinskoga. Odoše posli toga u Siciliu, i svu je nemilo porobiše; ali najposli bili su istirani od Jermana vojvode Cesarova.

Na 564. Justin mladji, rodom Slovinac, za Cesara Rimskoga i Carigradskoga bi učinjen. U to vrime dodjoše niki drugi Slovinjani imenom Abari iliti Avari u zemlju Slovinsku na onu stranu Dunaja, i osvojivši na silu deržave prikodunajske, puno se jaki učiniše. Potom toga udariše na Istriance, i na druge mnoge deržave i Narode, koje pridobivši pod harač obratiše.

Glavar njihov, oliti Vojvoda, zvaše se imenom Ban, od koga duke aliti vojvode Slovinske Bani se prozvaše

do dneva današnjega. Ovi se poglavica puno velik i mogući učini tako da istoga Cesara Carigradskoga (osvojivši mu deržave mnoge) pod harač podloži, dajući mu na godište po sto iljadah zlatnih dukatah.

Na 575. Tiberio ovoga imena drugi na Cesarstvo Rimsko i Carigradsko bi uzdignut; a na Papavstvo Benedeto Rimljanin na 577. U to vrime Slovinjani Abari grad Segedin osvojiše, a za njim do godine danah Srim stolno misto kraljah Slavonskih.

Na 582. Mauricio zet Tiberia Cesara na Cesarstvo stupi. A za njim do godine danah, Pelagio drugi toga imena bi učinjen Papom.

Na 584. Rečeni Slovinjani Abari grad Zemun kod Dunaja, i mnoge druge do temelja razorili jesu. Potom toga porobiše Drinopolje, i sve do Carigrada deržave; Dalmaciu po isti način svu razrušiše, i u njoj četerdeset do zemlje oboriše gradovah.

Na 596. Muhamed Turski Zakonoša rodio se je ovo vrime u zemlji Arapskoj, i u gradu Medini od otca Abdule i matere Emine.

Na 602. Foka ovo vrime na Cesarstvo Rimsko i Carigradsko bi uzdignut. U vrime njegovo Slovinci svu Istriu opustili jesu, pobivši vojnike Cesarove, i to se zgodi na 604.

Na 605. Sabinian bi za Papu učinjen. Za njim na 607 bi učinjen Bonifacio, treći toga imena. A na 609 Bonifacio četverti na pristolje S. Petra side.

Na 611. Eraklio Foku Cesara umoriti čini, i on na Cesarstvo stupi.

Na 614. Bi za kralja Slovinskoga i Avarskoga Kajan, koi porobi i osvoji vas Friul iza Mletakah; obside potom toga veliki grad Vidam, u komu zapovidaše udovica Romilda, i razgledajući iz grada kralja Kajana, mladića lipa i pristala, zaljubi se u njega, i posla mu po virnu slugi knjigu, u kojoj mu piše da ako je hoće za ženu uzeti, da će mu grad pridati. Obeća joj Ka-

jan na volju učiniti, i tako pusti nesrićna žena u grad Avare, koji brez miloserdja budući, sve gradjane posikoše, i učiniše veliku nevirnost. Kajan nevirni pervu noć spavao je s' Romildom, posli toga pridade je u ruke nečistih bludnikah, a najposli na kolac je nabiti čini: dilo nemilo, i sasvim opako. Discant mulieres.

Na 620. Opet Slovinci Avari porobiše deržave istočne do Carigrada, i zaradi toga Cesar od kralja Avarskoga bi usilovan mir pitati.

Na 637. Dalmatini Slovinjani obsidoše grad Sipont u Latinskoj zemlji, ubiše Aja vojvodu, i svu njegovu izsikoše vojsku. Posli toga do godine danah Avari Slovinjani porobivši Dalmaciu, diliše se priko mora robiti Italiu.

Na 639. Opet Slovinci Avari dodjoše u Dalmaciu, i sve gradove koje pria oborili nebihu, razoriše do temelja, medju ostalim veliki, glasoviti i puno plemeniti grad Solin, stolno misto Cesara Diokleciana. Stari takodjer razoriše Dubrovnik, i sasvim opustiše, ali ostavivši gradove ostale, od Solina kratko skazanje činim.

Grad Solin, koga se štogod zgradje i sad nahodi, biše na lipu mistu u kraj mora uzidan, a po srid njega rika iz planine izvirući teciaše, i salivaše se u more. Radjahu se u rečenoj rici ribe pasterve i ugori sladkosti izverstite. Grad Solin u širinu puno velik nebiše, ali duljina njegova, (kako pisaoci kažu) bi šest miljah latinskih k' zapadu protegnuta. Biše rečeni grad podložan Rimskim Cesarom, u komu Dioklecian veliki, posli kako ostavi Cesarstvo za sveršiti život u miru, veselo i čestito dospiti dneve svoje, pribivati poče, i u kojoj stvari nebiše urešen, on ga čini urešiti, sagradivši lipe zgradje i čudnovate polače dostojne veličanstva njegova, tako da se mogaše jednomu Rimu prilikovati.

U kraj mora od Solina tri milje daleko jednu polaču veliku uzidati Dioklecian čini, koja se zvaše polača nasladjenja, aliti polača Dioklecianova, sada se grad Split, najlipši koi se u Dalmacii nahodi, zove. Budući dakle

Solin grad odabrani za pribivalište jednoga Svita Gospodara, i istoga Otačbina stara, koliko bi njegovo veličanstvo u bogatstvu, toliko Solin bi velik u lipoti, tverdjave i svake verste zgradji čudnovatoj. Koga izvan rečenih zgradjah, rešiaše i kitijaše cvit Gospode Slovinske, vlastele plemenite, Knezovah, Banah, i svake verste glavarah.

Pervi Arcibiskup Solinski, i Metropolita sve Dalmacie, i Hervatske bio je Dujam Sveti, učenik Petra Apostola, od koga bi za pastira duhovnoga u rečeni grad poslan, i vladalac Cerkavah njemu podložnih učinjen. Mnogi su posli njega Arcibiskupi Solinski bili do razasutja Grada, koje za neuzmnožati govorenja nespominjem; samo od Onoria dvadeset i pervoga Arcibiskupa Solinskoga, i njegova Sabora koga učinio biše na 581. kratku uspomenu činim. Budući se uzmnožali po Dalmacii Kerštjani po pripovidanju slugah Božjih, bi potribito uzmnožati ne samo paroke, aliti pastire po selim nego li još i Biskupe po gradovim, i za tu sverhu rečeni Onorio Arcibiskup zovnuvši sve Biskupe Dalmacie i zemlje Hervatske, njemu kakono Primatu, aliti najstariemu vladaocu duhovnomu podložne, s' njima godište imenovano sabor obćeniti učini; i za Biskupe od nikih mistah tri Redovnika izabra; izmedju kojih bi posvetjen za Biskupa Makarskoga Stipan pop Solinjanin, i ovo je pervi Biskup Makarske, koja se u to vrime zvaše Mukaro, grad u stara vrimena tverd i dosta obiiat u komu rečeni Stipan Biskup sagradi Cerkvu, i utemelji Biskupsko pribivalište.

Ali razorivši neznabožci grad, bi takodjer i cerkva do temelja tako razorena, da joj se za temelj ni za misto gdi je bila uzidana znati nemože ni od koga, dok ne bì na pristolje pastirsko uzvišen prisvitli i pripoštovani Stipan Blašković, rečenoga grada, Neretve i Imotskoga pridostojni Biskup. Ovi dakle (po nadahnutju Božjemu) zemlju blizu mora od Marka Kačića, reče-

noga Andriaševića i Ivana Kačića kupivši i naredivši poslenikom da o njoj rade, bi u dubini zemlje našast temelj cerkve rečene, nje duljina, širina i način na koi sagradjena biše.

U istom temelju Cerkve nadjoše se dva stupa od mramora, na ploči tri križa udiljana, i na jednoj ove riči: *Stephanus Episcopus*, *Stipan Biskup*. Nadje se takodjer pridotarnik od kamena, i druge stvari stare s'križim posvetjenim od rečenoga Stipana Biskupa, a našaste od Stipana Bisknpa Blaškovića, koi blizu rečenoga cerkve temelja, sagradi lipi i veliki palac, aliti naški polaču, njegovu veličanstvu dostojnu, Cerkvu takodjer lipu sagraditi čini na poštenje prisvetoga Trojstva, Divice Marie, Svetoga Filipa Neria, i Stipana pervoga Mučenika, koje dospitak bi na 1758. I tako od sagradjenja perve cerkve, do njezina od temelja ponovljenja, biva godištah 1177, budući se počela zidati od Stipana Solinjanina na 581.

Ako budeš moj poštovani štioče dobro promisliti ovo moje (premda neurešeno) govorenje, poznat ćeš, da stvari rečene nisu brez kakvagod otajstva čudnovata i providjenja Božjega: Stipana pervoga Biskupa Makarskoga ime i uspomena, i njegove cerkve temelj u zemlji toliko stotinah godinah stati, i na svitlost po Stipanu Blaškoviću (komu Gospodin dopustio je zdravlje i dugi život) izaći brez otajstva biti nemože; a budući i Blašković od starine Solinjanin, kako će se berzo viditi, može se lasno dogodit da su oba Stipana istoga roda i plemena. Sa svim tim ostavivši ovo govorenje vratjam se na skazanje Solinskoga razasutja.

Na 639. Nahodjaše se u Solinu Arcibiskup imenom Teodor, aliti u naš jezik Todor, i u vrime ovoga vladaoca Solinjani samo se imenom Kerštjani zvahu, ali dilo kerstjansko oli u malim, oli ni u komu se nenahodjaše, i zaradi njihovih zloćah hoti Gospodin Bog pokarati i razrušiti glasoviti grad Solin, i njegove gra-

djane, dopustivši rečenim Avarom Slovinjanom, oli (kako piše Toma Arcidjakon Splitski) duki, naški vojvodi Neretvanskomu da se s' vojskom podigne i grišnike pedipše. I tako rečeni duka skupivši mnogo iljadah konjikah i pišacah podiže se prid njima, i udari na Solin sa svih ga stranah okolivši, i juriše brez pristanka čineći, jedni na vrata grada navaljivahu, drugi prislonivši listve na bedene grada skakahu. Gradjani nesrićni, premda pametna, slobodna i ljubeznjiva vladaoca tada neimadihu, sa svim tim za puno danah viteški se braniše; ali videći gdi gospoda najveća, i bogati tergovci svoja imanja u brodove za pobignuti kercaju, i sa svom obiteli u nje ulaze izgubivši uhvanje, ostaviše bedene braniti, ter na buljuke k' moru, muško i žensko, malo i veliko s' jednim plačem i vikom pobigoše, a medjuto neznabožci budući u grad ulizli, počeše sići ne prostivši mušku ni žensku, staru ni mladu, upališe grad i sve kuće i polače po njemu, najposli i zidove grada, kućah i cerkavah do temelja nevirnici Goti od Neretve razoriše. Teodor Arcibiskup prie toga nesrićnoga dogadjaja biše pošao s' ovog svita, a gospoda i ostali mogući, koji svoje brodove imadihu utekoše priko mora, od kojih jedni naseliše školj, aliti naški otok imenom Soltu pram gradu Splitu u moru, u komu otoku pribivajući, učiniše se od gospode Solinske i bogatih tergovacah težaci, i lovci do dneva današnjega, premda ne svikolici, kakono ni po ostalim mislim Dalmacie. Izmedju ostalih ljudih kripostnih, koji se u Solti otoku porodiše biše jedan Nikola Bianković Biskup Makarski, puno kripostan u nauku, i provodjenju života svetoga. Drugi je Stipan Blašković pričastni Biskup grada rečenoga Makarske, koi se i sada u zdravlju i čestitu vladanju nahodi: Bog mu život produžio i dušu sahranio, Amen.

Niki pak od Solinjanah stadoše u Braču, niki u Farskom otoku i u Visu, a jedni se ustaniše u Korčulanskomu otoku, i na ovi način dospi slava, poštenje i

dika glasovitoga grada Solina. Ovo isto vrime vladaše svetom Cerkvom Papa Ivan četverti toga imena, Dalmatin Zadranin rodom, koi milujući svoju Otačbinu, poslao je u Dalmaciu Martina opata s' mnogim jaspram da odkupi sužnje od neznabožacah zarobljene, i da ih u Latinsku privede zemlju. Sveta takodjer tilesa da iz Dalmacie, i Istrie digne, i u Rim ih donese; i tako sve rečeni opat Martin opravivši, povrati se nazad.

Na 640. Dodjoše Hervati od gore Babine u Dalmaciu, i iztiravši stare pribivaoce Slovinske, Hervatsku naseliše zemlju; i prozvaše se Hervati od njihova Bana komu Hervat ime biše.

Na 641. Kostantin sin Eraklia Cesara, na otčevo pristolje uzadje. Za njim imade Cesarstvo njegov sin Konstans na 643.

Na 644. Martin Papa ovo je vrime počeo vladati cerkvom svetom. A Slovinskim Avarskim deržavam vladaše kralj Kajan, i ovi se pobi s' Vukom vojvodom Furlanskim: biše se tri dni ove poglavice, ali četverti dàn Kajan Slovinac razbi Vuka, i vojsku njegovu.

Na 647. Eugenio Rimljanin bi Papom učinjen. Posli Eugenia na pristolju S. Petra side Papa Vitelian na 650.

Na 667. Pobiše se Slovinci i Francuzi u zemlji Koruškoj, ali Francuzi bihu razbieni i izsičeni od Slovinjanah, u komu boju pogibe sin Pipina kralja Francuzkoga Astiagis imenom.

Na 668. Adeodato bi učinjen Papom, a za njim Kostantin četverti Rimskim i Carigradskim Cesarom na 670.

Na 683. Side na pristolju Cerkve Katoličanske Benedetto drugi toga imena Papa. A posli njegove smerti na 684 Ivan Antioken peti toga imena za Papu izadje.

Na 687. Bi učinjen za Cesara Justin, aliti Justinian mladji.

Na 688. Francuzi bihu zapovidnici u Hervatskoj zemlji, koji neizrečene propasti i usilovanja Hervatjanom činjahu, a izmedju ostalih zalah ovo: malu dicu iz-

dirahu materam iz rukuh, pak ih razkidivahu i psom bacahu; opačinu taku Hervatjani podnositi nemogući, izsikoše po svojoj deržavi sve vladaoce Francuzke i njihove vojnike. Razumivši kralj Francuzke zlo opravljeno, posla silnu vojsku na Hervate, protiva kojoj se viteški oprіše Hervati, i za sedam se godištah biše, pak ih najposli s' njihovim Jeneralom sve hametom pobiše.

Na 692. Saraceni pridobivši Rimljane, počeše glasoviti postajati, a Rimljani u junaštvu smanjkivati. Na 693 Mujamat s' Prebejim Slovincim udario je na Traciu, aliti Romaniu odkud mnogo plino i roblje dovede. Goti Slovinci ovo vrime Ariansku eresiu, aliti stramputje odbacivši katoličansku viru zagerliše.

Na 696. Leoncin bacivši Justiniana Cesara s' pristolja, Cesarom se učini, ali na 699 Tiberio, treći toga imena, pogubivši rečenoga Leoncina za Cesara u Carigradu stade. Na 700 Krak sagradi grad u zemlji poljačkoj koi se zove Krakovia. Rimljani u to vrime razbiše Saracene, i dvista ih iljadah posikoše.

Na 706. Slovinci pridobili su deržavu Furlansku i Lumbardiu i pridobivši njihove vojske posikoše Ajadu Bana Furlanskoga, sa ovim Plemićim koje bihu uhvatili i Ferdulfa duku Longobardeskoga. Zarobiše tada čeljad mnogu, zapliniše plino brez broja, i doniše bogatstvo neizmirno u zemlju Slovinsku.

Na 713. Filip Bardesan na Cesarstvo Rimsko i Carigradsko bi uzvišen. Za njim Anastasio na 715, a posli njega Leon treći na 717.

Na 718. Dovezli su se Saraceni iz Azie u tri iljade brodovah, koji s' mora i s' kopna Carigrad obsidoše, ali ga neuzeše. To isto lito dvadeset i pet iljadah rečenih Saracenah, bi u Bulgarii pobieno, a drugi pišu trideset iljadah.

Na 730. Karlo Martel sa svojom vojskom u zemlji Španjolskoj posiče Saracenah trista i osamdeset iljadah.

Na 740. Kostantin, peti toga imena, stade u Carigradu za Cesara.

Na 756. Okolo ovoga vrimena kraljevao je u Dalmacii i Hervatskoj zemlji Budimir kralj sveti, i ovi je razdilio svoje kraljestvo u dile i Banovine. Na 757. Pavao, pervi toga imena, bi Papom učinjen.

Na 763. Iza Cernoga mora opet niki Slovinski Narod dodje, i stade krajem vode Aterne. Na 768 bi učinjen Papom Stipan, treći toga imena; a posli njega na 772 bi učinjen za Papu Adrian.

Na 782. Kostantin šesti ovoga imena a sin Leonov na Cesarstvo bi uzdignut; ali gospodstvo malo uživa, jer ga s' Cesarstva svergoše i oči mu izvadivši u tamnicu postaviše. Od koga vrimena Cesarstvo Latinsko bi prinešeno u zemlju Nimačku, i dva Cesara tada postaše jedan Nimački i Zapadnji, a drugi Gerčki i Istočni; oba se zvahu Cesari, i zapovidnici Rimski. I tako Karlo veliki najpervi je Cesar Nimački postao.

Na 811. Nicefor Gerčki Cesar od Bulgarah bi žestoko razbien i njegova vojska izsičena. Posli koga boja Bulgari obsidoše Carigrad, ali ga neuzeše.

Na 812. Bi učinjen za Cesara Carigradskoga Mihailo koi do godine danah dignuvši vojsku protiva Bulgarom, bi od istih razbien u Drinopolju na dva klasna. Potom toga pridavši Cesarstvo Leonu Ameniu, učini se Kaludjerom.

Na 814. Ludovik sin Karla Cesara Nimačkoga, po smerti otca svoga na pristolju Cesarskomu side. A za Papu bi učinjen Paskal na 817.

Na 818. Ban Ljudevit, vladalac Požege, Srima, i Slavonie odverže se od oblasti Cesara Ludovika, poče s' njime boj biti, i robiti tudje deržave. Biše u to vrime kralj Dalmatinski imenom Borna, koi diže vojsku na Bana Ljudevita, pobi se s' njime kod vode Kupe, i bi od Ljudevita pridobiven i vojska mu izsičena.

Na 820. Udariše sa tri strane vojske na Bana Lju-

devita, ali mu nemogući učiniti zla nikakva, sramotno se nazad povratiše, s' njihovom štetom velikom, jer mnogi s' njime se bijuć pogiboše. Ali do godine danah, budući puno veća i jača vojska Cesarova udarila na njega posli mnogo boja i ervanja bi pridobien i istiran iz Slavonie, koi pobiže u zemlju Serbsku k' Vojvodi Serbskomu, od koga bi lipo primljen, i u dvoru rečenoga vojvode aliti duke deržan, ali se Ljudevit ukaza nepoznan, i žestoko neviran, jer pogubi svoga dobročinca, i učini se gospodar njegova grada i deržave. Pravo je rečeno: *ne čini dobra nepoznanu, da te zlo ne nadje.* Ali ko zlo čini dobro sveršiti nemože, Ljudevit iz deržave Serbske budući istiran pobiže u Dalmaciu, gdi od svojih najdražih prijateljah bi ubien.

Na 826. Saraceni u Kandii tako razbiše Gerke dvakrat, da od vojske Gerčke neostade jedan, koi bi glas donio rečenoga boja; i tako kraljestvo Kandie bi od Saracenah tada osvojeno, i tada Mletčani izadjoše pervi put na more boj biti sa Saracenim.

Na 827. Eugenio, drugi toga imena, na pristolju S. Petra side. U to vrime dodjoše s' vojskom po Dravi Bulgari, koji porobiše Slavoniu, i veći dio ljudih Slovinacah pogubivši, učiniše se gospodari Slavonie; svoje glavare i zapovidnike u njoj postaviše.

Na 828. Kraljevao je u Dalmacii i nad Hervatim Tomislav, koga niki Mihovilom zovu. A u drugim Slovinskim deržavam kraljevao je Gostumil na 832.

Na 837. Po smerti Tomislava kraljevao je u Dalmacii Terpimir, i u njegovo vrime Senjani robili jesu Friul iza Mletakah.

Na 841. Lotario Ludovika Cesara Nimačkoga sin, za Cesara Zapadnjega bi učinjen; a na 842 Sergio drugi toga imena stade za Papu. I u vrime rečenog Pape Saraceni Siciliu porobili jesu, i u Dalmacii mnogo zla učinili.

Na 845. Mihailo, treći toga imena, za Cesara Carigradskoga stade.

Na 864. Demogoj kraljevao je nad Hervatim i Dalmatinim.

Na 866. Svetom Cerkvom vladaše Papa Nikola pervi. U to vrime Mihailo kralj Bulgarski odstupivši od cerkve Carigradske, priložio se je sa svim kraljestvom k' cerkvi Rimskoj Katoličanskoj; ali na silu oružja Cesara Carigradskoga opet ostavivši Cerkvu Rimsku Gerčkoj se priložili jesu.

Na 872. Po smerti Demogoja kralja Slovinskoga Sebeslav prognavši njegove sinove, kraljevao je nad Hervatim i Dalmatinim. Na 878. Karlo sin Ludovika Cesar je Nimački ovo vrime postao, koga Žudili u Mantui otrovaše. A sin Ludovik imenom bi za Cesara učinjen. U to isto vrime Sebeslava kralja ubio je vojvoda Branimir, i kralj se Dalmatinski učinio.

Na 881. Karlo, treći toga imena, na pristolje Nimačkoga Cesara side, i ovi je Saracene iz Latinske zemlje istirao. Kralj Slavonie u ova vrimena biše Branislav. A u Dalmacii Mučimir to jest na 890. Ovo vrime robio je Slovinske deržave kralj Moravski imenom Zventivlad.

Na 891. Ugričići istiraše Avare Slovince, koji stahu okolo Dunaja, i onda je skončalo njihovo ime i kraljevanje. U to isto vrime Slovinci razbili su Bavareže i Francuze.

Na 892. Pristolje Cerkve Rimske imade Papa Formožo. U to vrime vladaše Nimačkim Cesarstvom Cesar Arnulfo.

Na 894. Stipan, toga imena šesti, Papom je učinjen.

Na 903. Ludovik, četverti toga imena, Arnulfov sin, za Cesara Nimačkoga bi učinjen.

Na 913. Bi početak Reda Klunianskoga pod Otonom.

Na 914. Tomislav kralj Hervatski ovo je vrime bio.

Na 923. Mlečani vojevali su protiva Istrianom i veliki dio Istrie osvojili su.

Na 936. Simeon Bulgarski kralj vojevao je suprotj

Hervatom, ali on posičen bi, i sva njegova bi hametom pobiena vojska; A Hervati za tim robili su širom Bulgariu.

Na 938. Oto, pervi toga imena, Cesar Rimski i Nimački bi učinjen. Na 941. Stipan, osmi toga imena, za Papu je izašao.

Na 949. Pribina ban ubio je Miroslava kralja Hervatskoga i Dalmatinskoga. Na 953. Roman imenom za Carigradskoga Cesara stade. Ugričići od Otona Cesara blizu grada Augusta bili su pobieni na 955. A Nicefor drugi toga imena za Cesara Carigradskoga stade na 959.

Na 969. Slovinci Neretvani privezli su se priko mora u Latinsku zemlju, i žestoko pobili Turke Saracene, koje su iz gore Garganske istirali. U to je vrime vladao u Dalmacii i Hervatskoj zemlji kralj Derčislav.

Na 971. Ivan Zimiska za Cesara Carigradskoga stade; a za njim Vasilia na 977, u koje vrime bihu iz Kandie istirani Turci Saraceni.

Na 984. Oto, treći ovoga imena, Cesar Nimački postade.

Na 990. Terpimir kraljevao je u Dalmacii i Hervatskoj zemlji. Na 891. Derčislav Erceg aliti vojvoda, Krešimira kralja sin, Dalmatinskim i Hervatskim kraljem postao je. A na 995. bi učinjen za Papu Ivan Gerk.

Na 1001. Sveti Stipan sin Jeize duke, naški Ercega aliti vojvode, za kralja Ungarskoga bi učinjen. A Enrik Sveti za Cesara Nimačkoga stade na 1003. Ovoga sestru imao je za ženu S. Stipan kralj Ungarski.

Na 1005. Bi učinjen Papom Sergio, četverti ovoga imena. U to vrime Erdeljci primiše svetu viru.

Na 1012. Turci oteše Persianom grad Jeruzolim. U ovo vrime poče Red Kamaldolenski Blaženoga Remija. A na 1015 kraljevao je Krešimir u zemlji Hervatskoj Na 1018, Moskove pridobiše Poljaci, i tada se rečeni Moskovi učiniše kerštjani.

Na 1030. Vozeći se po moru četiri Biskupa gornje

Dalmacie', to jest Kotorski, Antibarski, Dulcinjski i Suački, za poći u Split za zbor duhovni, udarivši zlo vrime potopiše se. Od koga vrimena ove četiri Cerkve od Splitskoga starešinstva odstupile jesu, i od Pape Arcibiskupa isprosile.

Na 1031. Benedeto deveti bi učinjen za Papu; a na 1035 bi učinjen za Cesara Carigradskoga Mihailo četverti.

Na 1040. Enrik treći, sin Konradov, Cesarom Rimskim u Nimačkoj zemlji postade. Bi u ovo vrime za Papu učinjen Gergur šesti.

Na 1047. Bi za kralja Ungarskoga učinjen Andriaš; i ovi kralj imade dva sina Salomuna i Davida.

Na 1059. Kraljevao je nad Hervatim Krešimir. Ovo isto vrime pridali su se Bošnjaci Beli kralju Ungarskomu, s' ugovorom da oni svoje Bane imadu obirati, i bi odabran za Bana Ivan Kotromanović.

Na 1065. Kraljevao je u Slovinskim deržavam Stipan sin Krešimirov. U to isto vrime umri Bela kralj Ungarski, i bi učinjen na kralja Salomun sin Andriaša gori rečenoga; A za Papu Stipan deveti; Posli njega Benedeto deseti toga imena.

Na 1074. Kralj Hervatski bi Zvonimir, koga baci s' vladanja Ban Slavić; ali s' pomoću Gergura osmoga, koi u to vrime svetom Cerkvom vladaše imade opet kraljestvo Hervatsko.

Na 1077. Vladao je u zemlji Serbskoj kralj Mihailo. U to isto vrime Jeiza sin kralja Bele gori imenovanoga baci s' pristolja Ungarskoga Salomuna, i kralj se Ungarski nazva; Ovi imade dva sina Kolomana i Almusa.

Na 1080. Sveti Ladislav po smerti Jeize stade za kralja Ungarskoga. Aleksa u Carigradu bi učinjen za Cesara. Viktor, treći toga imena, za Papu. Red Kanonikah, koji se zovu Regulari tada je postao. Kartusianski takodjer Red od Bruna početak je tada imao.

Na 1091. Ladislav kralj Ungarski osvoji zemlju Her-

vatsku, i postavi za kralja Hervatskoga svoga bratića, koi se zvaše Almo.

Na 1095. Ladislav Sveti kralj Ungarski umri brez poroda, i Koloman sin Jeize rečenoga gori, za kralja Ungarskoga stade.

Na 1099. Grad Jeruzolim i svu zemlju Žudinsku osvojiše Kerštjani od rukuh Turakah Saracenah posli nego u njoj četiri stotine i šestdeset godištah staše i vladaše. Gotifred duka aliti Erceg od Lotaringije, koi najpervi na bedem Jeruzolimski skoči, bi za kralja Jeruzolimskoga učinjen. To isto lito podiže se iz Babilonie sto iljadah konjikah, i četiri stotine iljadah pišacah protiva Gotifredu kralju Jeruzolimskomu, koje rečeni kralj dočekavši sa samo pet iljadah konjikah, i petnajest iljadah pišacah, na nje udari, razbi ih, i posiče sto iljadah Saracenah Turakah.

Na 1100. Paškal, drugi toga imena, na pristolje Papino side. A kralj Bodin isto je vrime kraljevao u Dalmacii i Hervatskoj zemlji.

Na 1103. Koloman kralj Ungarski dodje s' vojskom u Dalmaciu, koja neimadući u to vrime gospodu skladnu ni složnu, pade pod oblast njegovu, pridavši mu se najpri Split za njim Trogir pak Zadar.

Na 1107. Bi učinjen za Cesara Nimačkoga Enrik, toga imena peti.

Na 1115. Vladao je u Slovinskim deržavam kralj Jure, koi svoje sinovce progoneći bi sveržen, i Grubiša njegov sinovac za kralja učinjen.

Na 1116. Pridade se Duždu Mletačkomu, Ordelafu imenom, Zadar, Šibenik, Trogir, i Split, koje gradove kralj Ungarski posidovaše, ali i rečeni Dužd s' Ungarcim viteški boj bijući pogibe. Do dvi godine danah posli bi učinjen za Cesara Carigradskoga Ivan Andjel; a Gelasio toga imena drugi za Papu. Za kojim side na pristolju S. Petra Kalisto drugi toga imena.

Na 1122. Dominik Dužd Mletački s' pomoću Slovi-

nacah Dalmatinah podigavši se u istočne strane, mnogo zla Turkom Saracenom učini, i gradove njihove osvoji, to jest Jopen, Tiru i druga mista. Ali doklem se vojska Duždeva okolo svete zemlje oderža, Saraceni Trogir grad porobili jesu.

Na 1126. Lotario Cesar Nimački u ovo je vrime učinjen. U to isto vrime vladaše Svetom Cerkvom Papa Onorio, drugi toga imena.

Na 1131. Stipan kralj Ungarski neimadući poroda, baci kraljestvo i fratar se učini, na koga pristolju side Bela, drugi toga imena, slipi zvan, sin Alme duke aliti Ercega, komu biše stric njegov kralj Koloman oči izvadio. I ovi razumno, pravedno i sveto vladao je.

Na 1141. Knez Radoslav s' braćom svojom Ivanom i Vladimirom počeše vladati Slovinskim deržavam po smerti Dragine kralja, otca njihova, ali napastovani od Desse mnogo bihu, koi nepristavaše s' njimam boj biti.

Na 1144. Celestin bi za Papu učinjen, posli njega do godine danah bi učinjen Eugenio, treći toga imena.

Na 1151. Desa imenovani gori ovo vrime suprotj kralju Radoslavu vojujući puno se snažan učini. A na 1161 posve ga pridobi, i njegovo posidova kraljestvo. Ovi darova koludrom otok Mlit kod Dubrovnika, i bi dobar katolik, i podložnik Rimskoj Cerkvi. U to vrime vladaše Cerkvom svetom Papa Aleksandro, treći toga imena; a budući Jeiza kralj Ungarski pošao s' ovog svita, njegov sin Stipan, treći toga imena, za kralja Ungarskoga stade.

Na 1171. Nemanja sin Dese rečenoga za kralja Slovinskoga bi učinjen, i ovi se puno jaki učini. A na 1172. Bela, treći toga imena, sin drugi Jeize, a brat kralja Stipana za kralja Ungarskoga bi učinjen.

Na 1190. Stipan Nemanić sin rečenoga Nemanje, po smerti otca svoga kraljevati u Slovinskim Deržavam poče.

Na 1191. Poče svetom Cerkvom vladati Celestin treći. A posli njega Inocencio treći na 1198.

Na 1200. Simeon sin Stipana Nemanića za kralja Rascie i Dalmacie bi okrunjen; i ovi osvojivši mnoge banovine, puno se snažan učini. U to vrime Bosnom vladaše Ban Kulin.

Na 1204. Bi za kralja Ungarskoga učinjen Ladislav treći. A do godine danah bi okrunjen za kralja Ungarskoga Andriaš drugi. Na 1216 vladati poče Svetom Cerkvom Papa Onorio treći.

Na 1218. Benko Ban Hervatski ovo je vrime vladao, od koga koji izadjoše, prozvaše se Benkovići. U kotaru vidi se jedan gradić, ter se zove Benkovac, sva je prilika da je od Bana Benka zidan.

Na 1235. Umri kralj Ungarski Andriaš, na koga pristolju side njegov sin Bela četverti. U vrime kralja ovoga porobiše i popališe Tatari svu Ungariu, pritiraše k' moru kralja Belu, izsikavši žestoko vojsku njegovu. Ali s' pomoću Bana Frangipana, opet se nazad u svoje kraljestvo povrati, pridobivši i izsikavši rečeni Ban Tatare.

Na 1241. Senjani s' upravom Bana Frangipana veliku virnost ukazaše kralju Beli, jer viteški pridobivši Tatare na polju Grobničkomu, posikoše ih okolo pedeset i šest iljadah, od koga vrimena Grobničko polje učini se neplodno do dneva sadašnjega. Na 1242 Vladati poče svetom Cerkvom Papa Inocencio četverti. Na 1250 za Cesara Rimskoga izadje Konrad četverti sin Federika Nimačkoga Cesara.

Na 1252. Stipan Ban Slovinski zidati poče grad Jablanac. U to isto vrime kralj Ungarski učini Šubiće knezove od Bribira u Kotaru; i od ovizih Šubićah izadjoše bani Zrinovići. Na 1256. Aleksandro četverti Rimskom Cerkvom vladati poče.

Na 1271. Banovao je u Bosni Ninoslav; a Gergur deseti svetom je Cerkvom vladao. Na 1275 Bela kralj Ungarski umro je, i njegov sin Stipan peti za kralja

okrunjen. Ovi kralj na vojevanju srićan je puno bio. Pridobivši kralja Českoga i Bulgarskoga. Živi tri godine, posli kojih side na pristolju Ungarskomu njegov sin Ladislav četverti. Ali ovi bi nesrićan, jer ga Tatari pridobiše i iskorenuše.

Na 1285. Poče svetom Cerkvom vladati Papa Onorio četverti; a za njim na 1288 Nikola, četverti toga imena. Malo posli toga Stipan Nemanić osvoji Bosnu, koju do godine danah izgubi, jer ga Pavao Dalmatin i Hervatski Ban pridobiše i Bosnu priuzeše; koga Bana sin imenom Mladin za vladaoca Bosanskoga stade. Ovo isto godište bi pri nešena od Andjelah kuća Divice Marie iz Nazareta u Tersat, koja se sada nahodi u Loretu.

Na 1292. Celestin osmi Papa Rimski bi učinjen, koi ostavivši Papavstvo učini se fratar, i na njegovo misto stupi Bonifacio osmi.

Na 1300. Pervi kralj Turski bi Otoman, koi ovo vrime poče kraljevati, i svi koji od njega izadjoše zovu se Otmanovići.

Na 1301. Po smerti Andriaša kralja Ungarskoga gospoda Ungarska dovedoše iz Česke Ladislava sina Otokara kralja Českoga, ter ga za kralja okruniše, ali Ladislav do malo vrimena bracivši Ungarsko vladanje; povrati se u svoju otačbinu, i bi učinjen Oto duka Bavarski na 1304. A na 1310 stade za Kralja Ungarskoga Karlo, koga gospoda okruniše u Stojnom Biogradu. U to vrime Zadrani Dalmatini podložiše se Banu Pavlu i sinovom njegovim, odstupivši od Mletačkoga zapovidništva.

Na 1311. Red Templarski bi iskorenut i poražen, zaradi velikoga bogatstva, oholosti i drugih grihah, koje redovnici Templari činjahu. Bog bi dao da se još komu tako nedogodi, jer za sveštenika nisu azne, bogatstva, ni svitovna vladanja, nego knjige, krunica i križ.

Na 1312. Orkan sin Cara Otomana, na pristolje otca

svoga siđe. U to vrime Ban Kninski, Skradinski i drugih mistah biše Mladin, sin Pavla Bana Šubića.

Kralj Ungarski Karlo u ovo je vrime pod svoju oblast podložio Hervatsku zemlju, Dalmaciu, i Bosnu.

Na 1317. Uroš sin Stipana Nemanića u ovo je vrime u Serbskoj zemlji kraljevao.

Na 1319. Nahodjahu se u Bosni mnogi eretici, aliti zašlaci imenom Patareni i Manikei, koje Ivan Papa iskorenuti želeći, pisao je knjigu Mladinu knezu, i Banu u to vrime Bosanskomu, da ih iskorene iz kraljestva Bosanskoga, neka od njih ni sime, ni ime neostane.

Na 1322. Složiše se Šibeničani i Trogirani protiva silnomu Banu Mladinu, koi istim svako zlo činjaše, robeći ih, plineći, i mnoge poglavite ljude ražeći. I nemogući od njegova zla živiti metnuše se pod oblast i obranu Mletačku, koji došavši s' bojnim brodovim, osvoji Omiš i Skradin, gradove Bana Mladina, sažgavši kuće i sve njihove brodove koje nadje vojska Principova. Dodje potom toga Karlo kralj Ungarski u Knin, i uhvativši Bana Mladina, povede ga svezana u zemlju Ungarsku.

Na 1329. Poče vladati Cerkvom Rimskom Papa Benedeto dvanajesti.

Na 1331. Uroša Stipana velikoga kralja Slovinskoga postavi sin Stipan u tamnicu, po nagovoru svojih svešteníkah, i u njoj ga umoriti čini, stavši za kralja na misto njega.

Na 1338. Orkan Turski Car osvoji Gerkom lipi i veliki grad Brusu. U to vrime Vladislav, brat Bana Stipana Bosanskoga, uze za ženu Jelu, Jurja kneza Kliskoga dćer, a svoju rodicu.

Na 1339. Dodjoše u Bosnu Fratri S. Frane, koje lipo primi kralj Stipan, i čini im dati i manastir u Mileševu.

Na 1340. Kralj Stipan Nemanić osvoji Macedoniu, Bulgariu, Romaniu i mnoge još druge deržave, ter se

poče Cesarom zvati. Na 1342 Umri Karlo kralj Ungarski, i njegov sin Ludovik bi za kralja učinjen. Ovo vrime na vladanje duhovno bi uzdignut Papa Klement, šesti toga imena.

Na 1345. Razumivši kralj Ungarski Ludovik da je u Kninu umro Ivan Nelepić knez Kninski, poslao je vojsku, i prid njom svoga Bana da osvoje grad Knin, ali braneći ga viteški udovica žena Nelepića, nemogoše ga uzeti, nego praznoruci vratiše se nazad. Sa svim tim budući do godine danah sa silnom vojskom došao kralj Ludovik s' Banom aliti kraljem Bosanskim u Bijač, Udovica Nelepića, i ostali knezovi Hervatski, svojih gradovah ključe kralju pridadoše. I tako kralj Ludovik ulize u tverdi grad Knin, i u njega postavi svoje vojnike i vice bana Ungarca. Diže se potom toga s' vojskom za osvojit Klis, posli toga Skradin, ali rečene gradove viteški braneći knez Mladin od kuće i plemena Šubića Kotarca, nebi moguće da ih osvoji. Diže se s' vojskom za osvojit Ostrovicu, ali je viteški obrani knez Pava Banić, od kolina i plemena Šubića. Ovo vrime Zadrani sedmi put odvergoše se od Mletčanah.

Na 1347. Po smerti kneza Pavla, Jure sin njegov pridao je Ostrovicu kralju Ludoviku, a on njemu Zrin grad, i od toga vrimena Šubići knezovi prozvaše se Zrinovići.

Na 1349. Murat sin Orkanov bi za Cesara Turskoga učinjen. A na 1350 bi učinjen za Papu Inocencio šesti Španjol.

Na 1354. Uroš drugi toga imena stade za kralja Slovinskoga. Splitjani i Trogirani odstupiše od Mlečanah na 1357.

Na 1363. Ivan Paleolog Cesar Gerčki videći se teško stisnut, i pridobiven od Uroša kralja Slovinskoga, poče na pomoć zvati (ali u zao čas pose i vas kerštjanluk istočni) Cara Murata, koi skupivši vojsku, čini je pribrodlti u brodovim Genueskim priko mora Carigradskoga.

Ali nevirni Murat okrenu se protiva Cesaru Paleologu, ter mu Filipopolje (Filibu) i druge gradove osvojivši pod harač ga podloži. Ovo godište kralj Ludovik dodje u Zadar.

Na 1364. Omišani pod vladanjem Kneza i njihova vojvode Kačića po moru vojevaše, i mnogim dosta zla učiniše, ali bihu ukrotjeni od Bana koi tada u Dalmacii vladaše. Isto godište Urban peti za Papu izadje.

Na 1371. Ubi kralja Uroša nevirni Vukašin, koga biše uzdigao i na gospodstvo postavio, i učini se na misto Uroša kraljem Slovinskim. Govore niki da je bio Vukašin tast Urošev, ali se varaju, jer je priličnie da mu biše zet nego tast. Biše u to vrime za kralja Bosanskoga Tverdko, i ovi kralj sagradi Novi u Boci Kotorskoj.

Na 1376. Udariše Turci s' vojskom od sedamdeset iljadah na kralja Vukašina, i Vukašin sa samo trideset iljadah pobi se s' Turcima na bojnom Kosovu, koje razbi, ter ih posiče trideset iljadah, izvan onizih, koji se u vodi Marici utopiše. Pridjoše priko rečene vode Marice tirajući i sikući Turke, ali zarad nesrićne lakomosti izgubiše mejdan, poštenje i glavu, jer ostavivši sići neprijatelje, počeše sadirati odoru s' tilesah mertvih, i napertjeni odore Turske bezredno nazad se povratiše. Turci videći svoje vrime, obrativši se nazad, udariše na nje, ter ih srićno potiravši na vodu Maricu natiraše, deset iljadah odsikavši glavah, a pet ih iljadah voda proždri. Utopi se veliki vitez Uglješa, brat kralja Vukašina, koi malo pria (kako pisaoci kažu) veće od trista glavah Turskih odsikao biše. Proždri tada voda Marica i glasovitoga viteza Relju Omučevića, rečenoga Bošnjanina. Pripliva Vukašin na konju, i pobiže priko gore, ali zaludu, jer ga pogubi sluga Nikola Narsoević, oliti Harsoević imenom, za ednit mu kolajnu i križ od zlata. Ostadoše Vukašinu četiri sina, to jest Marko rečeni Kraljević, Andriaš, Ivaniš, i Mitar. Kraljestvo

Serbsko Car posidova i pod harač rečenu braću podloži. Vladaše posli rečenoga dogadjaja svetom Cerkvom na na 1370 Urban šesti Papa.

Na 1380. Karlo duka aliti vojvoda Drača Ban Dalmatinski za kralja Jeruzolimskoga i Sicilianskoga bi učinjen. Na 1382 Fridrik Budel Dalmatinski i Hervatsk Ban i Surić Ban u ovo vrime bili su. Ludovik kralj Ungarski podje s' ovog svita brez muškoga poroda, koga ććer Maria za kraljicu Ungarsku bi okrunjena, i vladala je tri godišta divojkom Ungarskim kraljestvom. Ova kraljica dodje s' Majkom Elisabetom u Senj, iz Senja u Zadar, pak u Vranu koja biše odstupila od virnosti njezine. Na 1386 Kraljica Ungarska Maria, i njezina majka Elisabeta uputiše se pohoditi u Bosni Stipana dida rečene kraljice, ali bi nesrićno putovanje njihovo, *jer ih* dočeka u Srimu kod Djakova Ivan od Palizne, Ban Hervatski, i ubivši Nikolu Bana Ungarskoga s' ostalim pratiocim, uhvati obe kraljice koje povede u grad Krupu, potom toga u Novi kod mora, u komu gradu Elisabeta do godine danah umri, i bi ukopana u Zadru. A Maria udade se za Sigismunda, koi bi učinjen za kralja Ungarskoga, i okrunjen u stojnom Biogradu.

Ban Hervatski Ivan, bojeći se Sigismunda novoga kralja Ungarie, pobiže u Bosnu u dvor kralja Tverdka, koga rečeni Tverdko posla s' vojskom u zemlju Hervatsku, koju do Zadra svukoliku porobi, potom toga osvoji grad tverdi Klis i Kotor u Boci.

Na 1388. Ban rečeni Ivan pride s' vojskom Bosanskom i Hervatkom priko Save u Srim, ali ga dočekaše Ugričići u Busii, ter mu vojsku razbivši mnoge posikoše i zasužnjiše, a on s' malo ljudih jedva uteče. To isto godište Splitjani od Ungarske pomoći ostavljeni, složili su se sa Šibeničanim, Skradinjanim, i Bribiranim protiva Tverdku kralju Bosanskomu, i rečenom banu Ivanu, koji njih robljahu.

U isto vrime Sain paša dodje u Bosnu sa osamnaest

iljadah Turakah, i kud prodje onda dosta zla učini. Ali ga razbi i vojsku mu izsiče Vlatko Vukić i Radić Zenković sa samo sedam iljadah Bošnjakah.

Na 1389. Po nagovoru Vuka Brankovića, nevirnoga vazda čovika, dodje Car Murat s' jednom silnom vojskom na Kosovo bojno protiva velikomu knezu Lazaru, koi izadje s' vojskom za pobit se s' Muratom, i nahodeći se u vojsci Lazarevoj nevirni Vuk Branković zet njegov i Miloš Kobilić, aliti upravnie Obilić, drugi zet njegov, poče Miloša Branković zloglasiti, da radi o izdaji i privari, uzmetnuvši na njega ono dilo koje on činjaše. Miloš za pokazati svoju tverdu virnost keršćansku, koju imadiše vazda prama svomu tastu Lazaru, sa samo tri viteza svoja otidje u tabor Turski, i s' nožem udari u serce Cara Murata, koi u taj čas na zemlju pade mertav; ali i on od Turakah pogibe.

Drugi dan pobiše se s' Lazarom Turci, i budući se za pet urih bili, Lazareva vojska poče pridobivati i Turke tirati, ali evo goleme nesriće, hoteći Lazar umorna konja prominuti, i na drugoga uzjahati, konj mu (na komu jahaše) pobiže kroz vojsku, koja ugledavši ga brez Lazara, i cineći da je poginuo, pristraši se, i poče svak misliti, kako će glavu sahraniti, i tako smeteni bižati počeše, a Turci otiskoše se za njima u potiru, sikuć ih brez muke. Pogibe u tom boju veliki knez Lazar, mnoga keršćanska gospoda, i brez broja vitezovi.

Ali pria toga malo danah Tverdko kralj Bosanski razbio biše istoga Cara Murata, koga posli Kobilić ubode. Istoga godišta Tverdko istira Ugričiće izpod Vrane u Kotaru, ter ih pritira u Nin. Na misto Murata stade za Cara Bajazet.

Na 1392. Dabiša, Stipana bana brat, za kralja Bosanskoga stade, a na 1401 umri rečeni Dabiša, i sin naravni Tverdkov kraljestvo Bosansko imade; koga s' kraljestva baci Ostoja Kristić, i ovi vojevati poče pro-

tiva Ervoji Vukiću, Banu Jajačkomu, i protiva Dubrovčanom.

Na 1403. Ervoja Vukić razbio je Ugričiće i Pavla Bistena bana Hervatskoga blizu Bijača. Posli toga kralj Ungarski učini Ervoju dukom, aliti vojvodom Splitskim, i Banom sve Dalmacie i zemlje Hervatske.

Na 1406. Sigismundo kralj Ungarski dodje s' vojskom u Bosnu, osvoji Srebernicu, i mnoge druge gradove po izdaji Ervoja Bana; suprotj se postavi Sandali Aranić Jenera Bosanski, ali od Ugričića bi pridobiven, i tako mnoga vojska izgibe Bosanska. Posli toga razboja Ostoja Kristić pomiri se s' kraljem Ungarskim, i vojevat poče protiva Ervoju.

Na 1410. Posli smerti Pape Aleksandra bi učinjen Ivan dvadeset i treći. Na 1412. Puk Šibenički podiže se protiva gospodi, i svoje plemiće istira iz grada Šibenika, ali ne u dobar pose, jer kralj Ungarski čini svim smutljivcem glave odsići.

Na 1415. Ban Hervoja odstupi od Cesara i kralja Ungarskoga Sigismunda, uteče se k' Caru, i od njega primi pomoć protiva Ostoji Kristiću; i zarad njegova dila neharna diže se protiva Ervoji silna vojska Ungarska, i ulize u Bosnu, prid kojom bili su glavari Ivan Palatin aliti Ban Ungarski, Ivan Marotić Ban Slovinski, i Pavao Ban Kupor s' mnogom Gospodom i Plemićim Ungarskim i Slovinskim, ali bi njihova velika nesrića; jer ih Ervoja razbi, i svu vojsku izsiče, a gospodu koji nepogiboše, one žive uhvati i za sužnje obrati. Bana Kupora budući uhvatio, u volunjsku kožu čini ga sašiti, i u vodu baciti.

Na 1416. Podje s' ovog svita veliki vojvoda Ervoja, i kralj Ostoja Kristić, odbacivši svoju ženu Grubu imenom, uze ženu Ervoje vojvode. Ovo isto godište gospoda i plemići Bosanski učiniše viće, da Ostoju bane s' pristolja a drugoga okrune; i u tom zboru bi ubien knez Pavao Radjenović, a Ostoja s' Petrom Pavlovićem

u tverdi grad Bobovac uteče. Sa svim tim Ostoju Bošnjaci baciše, a Stipana Jablanovića za kralja okruniše.

Na 1419. Sreberničani u Bosni, Vladislava glavara svoga usilnika zloću podnositi nemogući ubiše ga, ali bihu žestoko pedipsani od poglavice Stipana.

Na 1435. Umro je Stipan Jablanović Bosanski kralj, ali malo posli njega i Ostoja Kristić, i stade za kralja Tverdko Kotromanović, treći toga imena.

Na 1438. Turci uzeli su Samandriu, naški Smederevo, Serbsko stojno misto, gdi stari naši kralji i Bani pribivaše. A na 1439 osvojiše svu Romaniu. Ovo isto vrime umri Alberto kralj Ungarski, i žena njegova kraljica Elisabeta ostade iza kralja noseća pervim ditetom; ali neznadući gospoda Ungarska hoće li déer ali sina roditi, poslaše svoje poklisare po Vladislava vojvodu Lituanskoga brata Poljačkoga kralja, da ga za svoga okrune kralja; ali pervo nego on dodje Elisabeta kraljica sina porodi, i s' nikoliko Gospode Ungarske okruni ga, pak uzamši dite i krunu pobiže u Beč k' Cesaru Frideriku. Vladislav medjuto dodje u Ungariu, i Gospoda neimadući krune da Vladislava rečenoga okrune, otvoriše greb svetoga Stipana kralja, ter skinuvši krunu s' glave njegove, okruniše Vladislava Poljaka.

Na 1442. Vladislav novi kralj Ungarski razbio je i izsikao silnu Tursku vojsku u Dolini Honskoj, i toliko jako svladao je Cara Murata, da je jedva od njega mir ispitao, i to po nastojanju nevirnoga Jurja, Despota tasta Careva. Ovo isto vrime Franko Talović, po smerti Matiaša brata svoga Dalmatinski i Hervatski Ban postao je.

Na 1443. Umri Tverdko treći Kotromanović, i na njegovo misto bi okrunjen Toma Kristić sin Pavla Kristića, koi se još nebudući pokerstio, bi keršćen od Kardinala Karvajala. U to isto vrime Jure Kaštriotić, rečeni Skenderbeg, budući se izmakao iz rukuh Cara Mu-

rata, dodje u Arbaniu, svoju Otačbinu, i poče srićno kraljevati i s' Turcim boj biti.

Istoga godišta u oči svetoga Martina, Car Murat razbi vojsku kralja Vladislava, u kojoj pogibe isti Vladislav, i najveća Gospoda njegova, Kardinal Rimski, i nikoliko Biskupah Ungarskih, sam Janko s' malo vojske utekavši. A to zlo bi učinjeno po izdaji nevirnoga Despota Serbskoga Jure Brankovića.

Na 1445. Kostantin, osmi ovoga imena Paleolog, Emanuelov sin, a brat Ivana osmoga bi najposlidnji Cesar u Carigradu. Vojvoda Janko Sibinjanin po smerti kralja Vladislava, bi postavljen od sve Ungarie za Gobernatúra, aliti Vladaoca i Bána, budući mali kraljič sin Alberta i Elisabete Udovice u rukuh Cesara Friderika kako je gori rečeno.

Na 1146. Stipan Kristić kralj Bosanski učini žestoku zapovid, da svi eretici i nevirnici, Manikei imenom, oli se pokerste, oli iz njegova izadju kraljestva. Izmedju ostalih naredbah koje učinio biše, budući ova u Latinski jezik pisana malahna, za uspomenu na svitlost je metjem.

DECRETUM

STEPHANI THOMAE

REGIS BOSNÆ.

Nos Stephanus Thomas Dei gratia Rasciæ Serviæ, Bosnensium, sive Illyricorum Primordiæ partium Dalmatiæ et Corbaviæ Rex etc. Memoriæ mandamus vigore præsentium, significantes omnibus quibus expedit etc. etc.

Convenientibus in pago nostro Konjic in generali nostra Congregazione fidelibus nostris universis Praelatis, Baronibus, Voivodis ac Proceribus electisque omnium Comitatum Regni nostri Nobilibus quibuscumque tractantibus de his, quae ad utilitatem et tranquillitatem sunt Regni, et nostri Status quibus diutius laborantibus et conservationem Regni respicientibus. idem antedicti Proceres inter alias eorum laudabiles admonitiones exhibuerunt et praesentaverunt certos articulos, nempe infrascriptos humiliter supplicantes, ut eosdem articulos confirmare dignaremur. Quorum quidem articulus talis est:

Primus. Ne Manichei nova templa construerent, nec vetera collabentia restaurarent.

Secundus. Quod bona data ecclesiis non auferantur.

Tertius. Si quis extracto gladio occiderit hominem, Regali judicio tradatur in carcerem, et omnia bona sua dividantur in duas partes, una Regali Fisco vendicetur, et alia filiis, seu cognatis vel parentibus jugulati.

Quartus. Quod Consiliarri, Secretarii, Vaivodae et Comites Sedis Regiae, post adhibitionem solemniter Regis praestent juramentum.

Quintus. Quod Herceg Sancti Sabae sit illegitimus nisi per Regem Rasciae, Bosniae seu Illyrice eligatur, et post electionem praestet juramentum Regiae Majestati, si autem non praestito juramento officium exercere praesumeret, eum Majestas Regia puniat.

Sextus. Quod incestuosi, et corruptores consanguinearum suorum pœna capitali puniantur.

Septimus. Quod traditores castrorum, vel suorum Dominorum, pœna infidelitatis, pari modo cussores falsarii monetarum puniantur.

In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam constitutiones ipsas in praesentem libellum conscriptas, et positas de Dominorum Prælatorum, Vojvodarum et nobiliun, ac totius Regni voluntate, et consilio communi nostri sigilli appensione communiri fecimus.

Datum Konjltii per manus Reverendi Patris in Christo Domini Villemiri Vladmirović Episcopi Kresevicensis, et Narentinarum Ecclesiarum Græcanici ritus Aulae nostrae Secretarii et Græcanicarum litterarum ac legum Doctoris dilecti et fidelis nostri. Anno Salvatoris 1446. In festo Sancti Joannis Baptistæ, Regni vero nostri tertio.

Præsentibus Venerabilibus In Christo Patribus et Dominis Thoma Episcopo Furensi Apostolicæ Sedis Legato. Theophano Diocleæ seu Pecinæ Patriarcha nostri Regni Rasciæ Græcanici ritus. Maximo Serviæ Metropolitano Græcanici ritus. Joanne Mazvæ Metropolitano Græcanici ritus. Theodoro Paunja Metropolitano Græcanici ritus, ceterisque Dominis ac Vladicis nostri Regni de ritu Græcorum. Item Reverendis in Christo ac charissimis Patribus Ordinis S. Francisci Eugenio Summa partium nostri Regni Rasciæ Nuntio,

et Commissario Apostolico ac Generali Inquisitore. Michaele Jadrense Vicario Bosnæ Fratrum prædicti Ordinis. Item spectantibus ac magnificis Stephano Herceg Sancti Sabæ cum filiis suis. Radivoj charissimo nostro fratre uterino et Bano Jaice. Radivoj Vladimirović Comite et judice curiæ nostræ. Stephano Vladković consiliario nostro ac Ussore Banno. Joanne Kovacić Vajvoda partium nostrarum Dalmatiæ. Petro Paulović Vajvoda Glasinci et Dapiferarum nostrarum Magistro. Paulo Kubretić Vajvoda Zvornikii Magistro Pincernarum. Nicolao Altomanović Vajvoda Valjevi, et praefecto partium Regni nostri Serviæ. Vallemiro Jamometović Vajvoda, et præfecto regni nostri Rasciæ, et aliis quam plurimis regni nostri Vajvodis, Vajvodatus tenentibus et honores.

Na 1447. Nikola peti toga imena, svetom je cerkvom u ovo vrime vladao.

Na 1448. Vojvoda Janko, i Franko ban Hervatski pobiše se s' Turcim za tri dni, a drugi kažu za pet danah nepristadoše s' njimam boj bijući, i veće od trideset iljadah posikoše Turakah, najposli Turci pridobivši, pogubiše Bana Franka, i Sekulu Jankova netjaka, sa osam iljadah keršćanah; i tomu uzrok bi nevirni Despot Jure Branković, koi Ungarcem pute zatvori, i zazida klance da bižati nemogu. I tako bi uhvatjen od Serbah Rišćanah Janko i u tamnicu postavljen od Brankovića, iz koje posli kako se oslobodi, skupivši vojsku porobi zemlju Brankovića, i mnoga mu mista osvoji. Ali razserdivši se Murat na tasta svoga Brankovića, jer je Janka pustio, posla na njega Pašu Frigibega s' vojskom, koi došavši poče robiti zemlju Brankovića, ali budući mu došao Janko na pomoć, iziđe Turke, a Pašu s' mnogom Gospodom uhvati živa.

Na 1452. Ladislav sin Alberta kralja, mladić od dvanajest godištah, bi iz Beča u Budim, od Ungarske Gospode s' velikim veseljem doveden, i za kralja okrunjen.

Ali budući Ladislav sin Jankov, ubio dida rečenoga kralja Ladislava, bi mu po naredbi kraljevoj glava odsičena, a Matiaš drugi sin Jankov bi u tamnicu postavljen, bojeći se da nebude brata osvetjivati.

Na 1453. Memed, drugi toga imena, Car Turski osvoji plemeniti grad Carigrad, misto stolno Gerčkih Cesarah.

Na 1454. Svetom Cerkvom vladati poče Kalikst treći.

Na 1456. Vojvoda Janko i Sveti Ivan Kapistran Reda Svetoga Frane obraniše Biograd od Cara Mehmeda, i pogibe Turakah četerdeset iljadah; Car takodjer u persi ranjen je tada bio.

Na 1458. Kralj Ungarski Ladislav dili se u Beč, i povede Matiaša sina Jankova svezana, ter ga u tamnicu postavi. Iz Beča dili se put Praga za dočekati onde svoju zaručnicu dćer kralja Francuzkoga, Mariu imenom, koju biše namislio, i ugovorio uzeti za ženu, premda neimaje te sriće, jer u Pragu umri, kako niki pišu od otrova.

Matiaš sin Jankov iz Beča bi poveden u Prag, i onde u tamnicu stavljen. Ali razumivši Gospoda Ungarska da je njihov kralj umro, jednovoljno odabraše Matiaša Jankova sina, siromaha sužnja tamničara za svoga kralja. A to kada kralj Česki razumi, nehti ga pustiti iz tamnice, dok mu se neobeća uzeti Katerinu njegovu dćer za ženu, i tako Matiaš učinivši, bi oslobodjen i za kralja Ungarskoga okrunjen u stojnom Biogradu.

Na 1461. Car Memed podje uhoditi Bosnu u haljinam kaludjerskim, koga Toma, aliti kralj Stipan poznavši uhvati, i nehti ga smaknuti, nego ga počasti, darova, i s' njime se pobrati, pak vesela pusti ga poći u Carigrad. Ljubav nesvisna kralja Stipana bi uzrok njegove smerti, jer ga ubi brat Radivoj, i sin naravni Stipan po nagovoru Matiaša kralja Ungarskoga, i tako rečeni Stipan stade za kralja Bosanskoga, ali malo kraljeva, kako će se berzo viditi. Ovi kralj napisa knjigu svim Banom i poglavicam kraljestva da se dignu s' vojskom, za oprit se Caru i s' njime se na bojnom Kosovu pobiti; koja budući lipa puno, stavljam je na svitlost.

EPISTOLA

REGIS BOSNAE

QUA MAGNATES REGNI AD BELLUM CONTRA TURCAS INVITABAT.

In nomen SS. et Individuae Trinitatis.

STEPHANUS TOMAŠEVIĆ

Dei gratia Rasciæ, Serviæ, Bosnensium, seu Illyricorum, Primordiæ, seu marittimæ partium Dalmatiæ, et Corbaviæ Rex etc.

Universis nostris Fidelibus Dominis Prælatis Baronibus Magnatibus, Comitibus, Vajvodis, Vice Comitibus, Generalibus, Tribunis, Centurionibus, Nobilibus, Juratis Civibus, et alterius cujuscumque Status et conditionis sub nostra ditione existentibus salutem, et gratiam nostram etc.

Notum indicamus unicuique pio Christiano, quo vulnere sauciata sit Christianitas hac nostra tempestate a perfidis illis Mahumetanis; qua propter meditatio cordis nostri assidua ad id summopere invigilat et intendit, ut hostes Christi nominis, quibus tot insidiis, atque damnis lacessita sit fides nostra. et jam vicinum Mahumetum eorum Imperatorem; qui infidelium et paganorum Coadunatione multiplicata ruinam, et exterminium firma intentione minatur, procul a nostræ Regionis finibus ut arceamus. ne pedes pagani ad nostra limina ponantur, neue hoc Regnum ex improvisa Paganorum inoasione, et Regnicularum inadvertentia in lacrimabilem casum involvatur, penitusque dirimatur; quemadmodum superioribus tem-

poribus, et in proximis diebus evolutis exemplari intuitu aliis nationibus per eundem Imperatorem Turcarum illatum fuisse jam experti sumus. Et quis Christi fidelis, et fervidus Orthodoxæ Fidei amator lacrimans continere poterit, considerando urbis Constantinopolitanae direptionem? Ex propter praenominati fideles nostri Barones, Praelati, Nobiles, Vajvode, et Proceres Regni: In primis, et nominatim:

Stephanus Kosarić noster fidelis Herceg S. Sabae cum filiis, et vexillis.

Radivoj Jablanović charissimus Patruus noster, Banus Jaicae.

Stephanus Stanić Vajvoda Primordice, seu Marittimae cum vexillo.

Mončillus Tomanović Usorae Banus cum vexillis.

Petrus Kovačić Vajvoda Poungu cum vexillo.

Vuk Grebljanović Comes Livnaj et Vajvoda Prustii cum vexillis.

Radivoj Vladimirović Comes, vel Judex Curiae nostrae cum vexillo.

Vajvoda Micinović cum vexillo.

Vukić Misirković cum fratribus suis et vexillo.

Paulus Kubretić Vajvoda Zvorik et Masfac cum filiis, et vexillis.

Vajvoda Joannes Skatić cum vexillo.

Vladislaus Vukić Vajvoda et praefectus Rasciae cum filiis et vexillis.

Dean Altomanović Praefectus Serviae et super mineralia referendariorum nostrorum Magister cum vexillis.

Vuksa Veselović Vajvoda Novi Castri prope Ragusium, Praefectus partium marittimarum cum vexillo.

Markomir Branković Vajvoda Podvigna, et tribunorum nostrorum Supremus Magister cum tribunis, et Centurionibus. Electis a nobis hominibus singulorum Comitatum ejusdem Regni nostri in campo Kossovino,

hoc mense Junio Congregati super eo Generaliter huic Draconi occurrere debemus, ne venenum super nos evomat. Datum Pristinae, Die 3. Junii. Anno Domini 1464.

Hujus Epistolae Apographon, in Conventu S. Spiritus Voinice Fratrum minorum Observantium S. Francisci, Provinciae Bosnae Argentinae conservatur, quod fideliter extrahi curavit Pater Marianus Lukusić Provinciae Secretarius admodum Reverendi Patris Augustini a Salinis, die 8. Decembris 1724.

Niki meću da je rečena knjiga pisana na 1459; ali nemore biti po broju Vitezovića, koi kaže smert kralja Tome, otca ovoga najposlidnjega, na 1461.

Na 1464. Side na pristolju S. Petra Papa Ivan drugi toga imena Mletčanin. U isto vrime dodje Car Memed u Bosnu s'jednom vojskom brez broja, i osvojivši sve gradove, ne na silu boja, nego na privari i tverdoj viri, koi čini odriti na mihe kralja Stipana, i Radivoja brata njegova, a ostalu svu Gospodu, Glavare, i zapovidnike jedanajest iljadah, pod gradom Jaice posići čini, užgavši najpri sve njihove knjige, karte, diplome, i stara Bosanska pisma, da bi se posve uternule uspomene, njihova veličanstva, imena i gospodstva, i tada dospi posve Slavnoga Naroda dika, slava i veličanstvo.

Kralj Matiaš isto godište dodje s' vojskom u Bosnu, i osvoji od Turakah grad Srebernik i Zvornik. Isto godište Turci osvojiše Hercegovinu.

Na 1465. Kralj Matiaš nahodeći se s' vojskom u Zagrebu, za poći s' njome u Bosnu, da bi je od Turakah oslobodio, dodje mu glas, da vojska kralja Českoga robi Ungariu, i tako se nazad s' vojskom vrati, i poče boj biti protiva Českima, i Turcima u isto vrime, i na sve strane bijući se, svoje neprijatelje ponizi.

Na 1468. Diže vojsku protiva kralju Českomu, i osvoji mu Moraviu, Sleziu i Lužaciu, tri velike deržave. Potom toga na 1470 ulize s' vojskom u Česku, ter

je svu porobi, i ognjem sažeže do Praga Grada, osvojivši mnoga mista i gradove.

Na 1471. Kažimir kralj Poljački, po nagovoru nike nemirne Gospode Ungarske, hotiše ugrabiti krunu Matiašu, i kralj se Ungarski imenovati, protiva komu Matiaš posla vojsku, i Poljačku zemlju kruto porobi, i tada Matiaš suprotj tri kralja poče se braniti. U isto vrime Ksisto četverti Papom Rimskim bi učinjen.

Na 1475. Matiaš osvoji od Turakah tverdi grad Šabac, i razbi silnoga Alibega pod Porazinom. Ovo isto godište Viadislav sin Hercega Stipana pridade Viseći grad tverdi Mletčanom. Memed Car znadući da se kralj Matiaš biše zaderžao na svatbi i veselju s' Gospodom Ungarskom, diže vojsku, i porobi Dalmaciu i zemlju Hervatsku.

Na 1477. Cesar Friderik proglasi rat protiva Matiašu, ali u zao čas pose, jer ga Matiaš pridobi i mnoge mu gradove osvoji, i tako u isto vrime, s' Turcim, s' Cesarom, s' kraljem Poljačkim i Českim rat imadiše, i sve ih srićno pridobi. *Neka se znade ko je sin glasovitoga Junka.* Ali se isto godište pomiri s' kraljem Českim.

Na 1478. Podiže se Matiaš sa svojom zaručnicom na šetanje po zemlji Ungarskoj, ukazivajuć joj gradove, i mogućstvo, a Turci medjuto udariše na zemlju Hervatsku i Kranjsku, ter je žestoko porobiše. Friul takodjer vilajet Mletački s' ognjem upališe, i dvadeset iljadah sužanjah zarobivši veselo se nazad povratili jesu. Potom toga do godine danah nenahodeći se Matiaš u Ungarii, dodje vojska Turska i porobi Ungarsku zemlju do Vasvare, i uhvativši trideset iljadah sužanjah, povratiše se nazad, ali će im berzo platiti.

Na 1480. Kralj Matiaš ulize s' vojskom u Bosnu, svu porobi, upali sela i varoše, zaplini plino brez broja izsiče i zasužnji Turakah kojim se broja nezna, i oslobodi sužnje kerstjanske od njih zarobljene.

Na 1481. Cesar Memed silni i veliki, koi osvoji dva Cesarstva, Carigradsko i Trapezunsko i četiri kraljestva, a to sve u malo vrimena, podje s' ovog svita u krilo Muhamedovo.

Na 1483, Mnoge gradove u zemlji Nimačkoj kralj Matiaš Cesaru Frideriku osvoji. Potom toga na 1485 obside Beč, i na silu ga osvoji, posli godine danah obsidnutja, u komu oboli, i umri od godinah 47, na 1490, koga tilo bi doneseno u Biograd, i s' velikim poštenjem ukopano. *Veliki viteže roda Slovinskoga i Junačkoga, pokojna ti duša.*

Maksimilian za Cesara posli njegove smerti na 1494 izadje i Beč osvoji. A Ungarci za kralja okrunišc Vladislava, drugoga toga imena, kralja Českoga, a nehtiše Ivana rečenoga Korvina Matiaševa sina, ą Jankova unuka; i zato malu sriću imadoše, budući im Maksimilian Cesar osvojio ne samo Beč, negó li još, i druge gradove po Ungarii, to jest Novo Misto, Pruk, Stojni Biograd, i druge mnoge. Biše Maksimilian sin rečenoga Cesara Friderika.

Kratko govorenje od viteškoga vojevanja Jure Kaštriotića Principa aliti Poglavice Arbanie.

Kaštrioti u stara vrimena bihu kralj, Epira, i sve Arbanie, posli toga Duke, aliti Hercezi, od kojih bi Ivan otac Jure Kaštriotića, rečenoga Skenderbega, junaka i viteza silnoga, koga otac poslao biše u Tursku k' Caru Muratu i tri druga sina staria, to jest Reposia, Staniša, i Kostantina, nebudući verstan s' Carem boj biti. Majka njegova zvaše se Vojsava, koja imadiše izvan sinovah rečenih, pet dćerih, to jest Maru, Jelu, Anjeliu, Ulajku, i Mamicu. Car Murat potrova braću Jurinu, za imati lašnje njihovu deržavu, a Jure, budući malahan, poturčiti čini; i nadi mu ime Skenderbeg, koi ime samo Tursko nosaše, ali u svomu sercu vazda Isusa deržaše

i štovaše. Kada pak nareste, taki vitez na oružju izadje, da se vas svit i sada čudi junaštvu njegovu, i od njega mnogi knjige štampaju. Rodi se Jure na 1404 koi poče mejdane odnositi još Cara dvoreći.

Pervi mejdan njegov bi ovi. Dodje jedan silovit Tatarin, koga nitko pridobit nemogaše, niti mu smidjaše izaći na mejdan, izvan Jure Kaštriota, koi mu na mejdanu odsiče glavu.

Na 1429. Počeše iz vojske Persianske, aliti Aksamove dozivati u vojsku Carevu dva Persiana, jednomu ime Zampsa, a drugomu Jasn, vičući i arkajući, da im kogod od vojske Careve na mejdan izadje, i nesmide niko, izvan Jure, koi obadva u isto vrime pogubi.

Na 1432. Umri mu otac Ivan, i u isto vrime Murat budući poslao vojsku protiva kralju Ungarskomu Vladislavu. i u toj vojsci nahodeći se Jure zapovidnikom od tri iljade Turakah, učini potajno ugovor s' vojvodom Jankom, da će mu vojsku Tursku pridati, i tako učinivši, i Janko Tursku vojsku izsikavši, pobiže Jure u Arbaniu, i stade za poglavicu, istiravši i izsikavši Turke po Arbanii. Car Murat to razumivši, posla protiva njemu Pašu Alibega sa četerdeset iljadah konjikah, koje Jure razbi na polju Dibrenskomu, sa samo sedam iljadah konjikah i toliko pišacah. Turakah pogibe dvadeset i dvi iljade, a kerščanah dvista i dvadeset ljudih.

Na 1445. Posla Murat na Kaštriotića vojsku, i prid njima Feres Pašu, koga dočeka u dolini, Mokra zvanoj, razbi i izsiče vojsku njegovu, i komu boju pogibe i Feres Paša.

Opet do malo danah posla Murat na Kaštriotića Mustaj Pašu, ali ga Jure razbi, i pet iljadah vojske posiče izvan sužanjah koje uhvatio biše.

Na 1448. Opet se rečeni Mustaj Paša pojunači, i dodje s' vojskom u Arbaniu, ali mu Jure na polju Oruniću izsiče vojsku, sa samo sa šest iljadah Arbanasah, a Pašu uhvati živa, ali ranjena.

Na 1450. Car Murat sa svom silom, koju imadiše, ulize u Arbaniu, i obside Kroju stolni grad Kaštriotića, koga za pet misecih s' jurišem uzima, ali mu nemože nauditi ništa, nego izgubi mnoga vojsku, i on isti pod Krojom od tuge i od starosti umri.

Na 1451. Mehmed sin Muratov posla vojsku u Arbaniu, i prid njom Pašu imenom Ameksu. Ali budući Kaštriotić sa samo pet iljadah vitezovah udario na Turke iz Busie potajne, potira ih, sedam iljadah glavah odsiče, a Pašu Ameksu živa uhvati. Malo posli toga boja pojunači se Dibran Paša da će Turke od Jure posičene osvetiti, diže se s' vojskom protiva njemu. Jure znadući za njihovo putovanje, izadje ga sa samo sedam iljadah konjikah susristi, i gdi ga srite, to na Pašu naglo udari, odsiče mu glavu, a vojsku potira i viteški izsiče.

Na 1454. Musa, aliti Mojsia, snažni Jenera vojske Kaštriotića, pobiže k' Caru u Carigrad, i zapita u njega vojsku, prid kojem dodje u Arbaniu, za osvojit je, pogubiti Kaštriotića, i na njegovo pristolje sisti; i budući se pohvalio prid Carem, da će na mejdan Juru izazvati i glavu mu odsići, to nastojaše izveršiti, ali zlo oberši, jer Jure skupivši vojske dvanajest iljadah, i došavši blizu Turske na polje Dibrensko, i prid boja obćenoga izašavši Musi na mejdan, koi ga izazivaše, pristraši se, Juru kada serdita ugleda, i pobiže sramotan u vojsku. Kaštriotić potom toga udarivši na sva Tursku vojsku, razbi je, i teško izsiče, tako da od sve vojske samo četiri iljade s'Musom u Carigrad dodje.

Na 1456. Sinovac Jurin imenom Ameksa, željan vladati i kraljevati, ostavi strica i pobiže k' Caru Mehmedu, koi mu dade pedeset iljadah konjikah, i prid njima Pašu Isaka. Ali zlo oberšiše, jer ih Jure s' mudrostju i s' privarkom pridobi, izsiče i sinovca živa uhvati.

Na 1460. Posla Car Mehmed tri Paše protiva Kaštriotiću, da sa tri strane u isto vrime na njega udare, to

jest Sinam Pašu, Asan Pašu, i Jusúp Pašú. Ali Jure od njih budući sriénii i pametnii, sva tri, jednoga po jednoga, dobi, i vojske im izsiče.

Na 1463. Nemogući Car Kaštriotića dobiti, ni njemu odoliti, zapita mir, ali zaludu; jer mu ga Jure nehti dati, nego u isto vrime porobi njegovu zemlju.

Na 1464. Car Mehmed teško razsrdjen protiva Kaštriotiću, posla u Arbaniu vojsku silnu i prid njom Pašu Balabana poturčenjaka, rodom Arbanasa. Ovi dosta zla učini, ali najposli bi od Jure pridobiven, premda mučno, i s' velikom kèrvlju prolija svojih vitezovah.

Na 1465. Podiže se Mehmed Car prid jednom silnom vojskom na Kaštriotića; ulize u Arbaniu, i obside Kroju, grad poglaviti u Arbanii; sve lito pod Krojom stao je, i juriše mnoge činio, ali videći da nemože učiniti ništa, i da mnoga izgibe vojska, ostavivši Pašu Balabana s' mnogo iljadah Turakah pod gradom, dili se Car put Carigrada; ali budući Jure pristupio s' vojskom, Turci pobigoše, a Balaban pogibe. Imadiše Kaštriotić rat s' Mlečanim u isto vrime kad i s' Turcim, ali blizu Skadra razbi i izsiče vojsku njihovu, pak se pomiriše. Oslobodi od Francuzah Ferdinanda kralja Puljičkoga, izsikavši njihovu vojsku. Posiče svojom sabljom tri iljade Turakah, a drugi govore i pišu četiri iljade Turakah. Ko želi sva njegova vojevanja znati, neka štije Sagreda, Berlecia, Jamariu, Bresanina i ostale.

Kratkò govorenje od junaštva Ianka Sibinjanina.

Janko biše roda gospodskoga, i puno plemenita, rodjen u Valakii zemlji Slovinskoj, od kerščanah roditeljah porodjen, i Rimske Cerkve naslidnikah. Vojevaše Janko u isto vrime, kad i Kaštriotić, i nebiše manji vitez od njega. Latini, Nimci i ostali Narodi mnogo pisaše, i rekoše za njihova viteštva pohvalu i uzvišenje, a navlastito ovo: kako je Gospodin Bog u ona vrimena,

po kerščane puno žalostna i nesrićna dvi sablje providio, to jest Janka i Kaštriotića, da Murat Car, i sin mu Mehmed vas Svit neosvoje, kako bihu namislili.

Na 1442. Razbi Janko pod Biogradom vojsku Cara Murata, i žestoko je izsiče.

Na 1443. Za osvetiti Murat pervu sramotu, opet kupi vojsku, i s' njome udari na Ungariu, ali od Janka bi srićno dobivena i izsičena. Posli toga Car Murat šalje Pašu Isaka s' jednom vojskom velikom, koga Janko razbi, i posiče mnoštvo veliko Turakah.

Šalje veću na Janka vojsku, i prid njom vezira Mehmeda, ali srićni Janko, izsiče mu vojsku, njemu takodjer, i sinu mu Ibraimu glavu odsikavši.

Diže Murat opet vojsku protiva Janku, osamdeset iljadah vojnikah izabranih, i prid njom Saban Pašu, na koga Janko sa samo petnajest iljadah svojih Ungaraeah udari, razbi ga, i vojsku kruto izsiče.

Utabori se Turska vojska, kod vode Morave, sto i dvadeset iljadah Turakah, Janko obnoć sa samo šest iljadah konjikah na nje udari, i dvadeset i pet iljadah pogubi Turakah, a pet iljadah uhvati živih. Karabeg zet Muratov vezir veliki udari na Janka, ali u zao čas pose, jer ga Janko uhvati živa, a vojsku mu izsiče. Sve se ovo zgodi u dva tri godišta.

Mehmed sin Muratov dodje s' vojskom silnom pod Biograd, ali ga obrani vojvoda Janko, i S. Ivan Kapistran, Fratar Franceškan, Cara razbiše i vojsku mu izsikoše. Janko živi kerščanski, i umri kerščanski, koga S. Ivan puno plaka i hvali.

Kratko govorenje od priplemenite Kuće Frankopanovića.

Izlazi Frankopanovič od Enea najvećega plemića i poglavice Trojanskoga, takodjer od Turna kralja staroga Rima. A ima veće iljadah godinah da je imenovani Enea na svitu bio. Ova kuća zvaše se Anicia, najperva

najbogatia, i najveća medju starom Gospodom Rimskom. Od nje Sveti Otci i Naučitelji svita čudne stvari pišu i govore. Sveti Jerolim Demetriadi reče: *od jasnoga Plemena Anicia malo se koi našao, oli nimalo, da nije bio dostojan biti Konsul Rimski, a to će reći, najveći Vladalac Rimske Deržave.* Sveti Kasiodor ovako reče: *Kuća Anicia po svemu je Svitu pripovidana. Mudri Onufrio: Iz kuće Anicia, kakono iz konja Trojanskoga, izadjoše u svako vrime Svita Vladaoci, Naučitelji, Poglavice, Ienerali, i versni na oružju vitezovi. S. Augustin: Ko će izreći ko li igda iskazati veličanstvo kuće Anicia, koja porodi tolike Svete i Svetice Božje.*

Od ovoga Plemena izadje S. Gergur Papa i Naučitelj Svete Cerkve. Papa Inocencio treći, Papa Gergur deveti, i Papa Aleksandro treći. Sveti i veliki otac Benedeto, S. Kristina, S. Flavia, Blažena Jakovica, i mnogi drugi Sveti i Svetice Božje. Bi od Plemena ovoga ljubeznjivi Flavio Anicio, koi u teškoj potribi razdili kruh i razlomi Rimljanom na sedam stotinah i sedamnajest dilah, ter se radi toga zazva *Frangipani*, naški *razlomi kruh,* i od ovoga imena prozva se Frankopanović od Naroda Hervatskoga.

Četiri brata Anicia, za proslaviti svuda svoje ime, dilišc se iz Rima na osam stotinah trideset i tri, to jest, Eliseo, Mihovio, Ugo, i Nikola. Eliseo otide u Fiorencu, od koga se prozva kuća Elisea oliti Aldigeria; od koje izadje po svemu svitu pripovidani i glasoviti pivalac Dante.

Mihovio ode u Mletke, i bi učinjen za Principa Mletačkoga. Treći se dili u Napulju, i bi učinjen za vladalca Asture i Teracine; najposli dili se u Nimačku zemlju, i bi učinjen veliki knez Haspurga, od koga izadjoše markioni, duke aliti bani i poglavice Haspurga, i kako mnogi govore izadje od ovoga kolina kuća Cesarah Austrie.

Nikola dili se u Dalmaciu i Slavoniu, od koga izadjoše duke aliti bani Hervatski. A kada Tatari potiraše kralja Ungarskoga iz Ungarie godišta Gosp. iljadu dvi stotine i trideset i dva, Bani Frankopanovići Kristofor i Nikola sa svojižim Hervatjanim, udariše na Tatare koje razbivši, kralja Ungarskoga činiše sisti na svoje Pristolje. Zapovidahu rečeni bani od mora latinskoga do vode Save. Njihove kuće u Senju, Tersatu, i na drugim mistima nahodjahu se. A kada Andjeli prinesoše kuću Gospinu iz Nazareta godišta Gospodinova iljadu, dvista devedeset i jedno, doniše je u Tersat, i staviše je na misto gdi bihu dobra rečene Gospode, u komu mistu pristavši tri godišta, osam misecih i šest danah, dili se iz Tersata u Loret, gdi se i sada slavi, zovući se Gospa od Loreta. U to vrime biše za bana Nikola Frankopanović, i posli njegove smerti, stupi na njegovo misto Martin Ban Frankopanović, koi trinajest manastirah sagradi od svojih dobarah, i bi ukopan u Cerkvi manastira od Tersata, koga on uzida, njegova žena Oršula i mnogi od njihova Plemena. Tako se štije u knjigam Glavinića štampanim na 1602. Aprila na 20.

SLIDE KNEZOVI I VLASTELA NARODA SLOVINSKOGA.

Aljinić od Bobovca.
Aračinović od Broćna.
Alaupović iz Bosne.
Burzanović iz podbilja od Imoskoga.
Baožić od Zente.
Baćić od Serbie.
Berzoević iz Rogoznice medju Omišem i Zadvorjem.
Biložjević od Mostara.
Bogostinović knezi od Blagaja.
Bergelić knezovi od Podumja iz Livna.
Božinović iz Glamoča.
Bibić od Midenoga Berda iz Zagorja.
Bogašinović knezovi od Popova.
Branilović od Risva.
Bielavić od Bobovca.
Bisaljić od Duvna.
Brankovići knezovi od Jaica.
Bieloperjević.
Božićević.
Bogopanković. *Iz različitih Banovinah.*
Bernjaković, starinom Grubišić od Olova.
Kubretić iz Cetine, knezovi od Verlike.
Kositerović od Livna.
Kačići knezovi od Primorja, starinom Gospoda Ungarska.
Kosović Knezovi od Cetine. *Od ovoga je Plemena kuća u Kotoru Prisvitloga i Pripoštovanoga Gospodina Vicenca Kosovića, Biskupa Korčulanskoga. Od istoga Plemena nahodi se kućah u Zaostrogu, Derveniku i na veće mistah.*

Kotromanović od Mileševa iz Bosne, bani i kralji Bosanski.

Kobilić od Novog Pazara. *Od ovoga Plemena bi Miloš Kobilić, koi ubi Cara Murata na Kosovu polju. Starinom zvašc se Obilić, ali zaradi, nenavidosti bi od Vuka Brankovića zazvan Kobilić.*

Kosarići knezovi od Hercegovine. Bi od ovoga Plemena Herceg Stipan ban sve Hercegovine. Od istoga Plemena izhode Gospoda Kosirići u Šibeniku; A imadu Kosarići Turci u Ljubuškomu.

Kružić Bani, duke i Markioni Klisa.

Kaštriotić Poglavice aliti Principi Arbanie. *Od ovoga Plemena bi Jure Kaštriotić, rečeni Skenderbeg, koi svega vrimena svoga života s' Turcim rat imade i vazda ih dobi.*

Kostanić knezovi Dervenika u gornjemu Primorju.

Križić od Vinjana iz Posušja.

Kleksić iz Rujana od polja Livanskoga.

Kovačić od sela Kovačića iz Livna.

Kerstilo, drugojačie Pavlović, knezovi Tribinjå, Popova, i Konavlja.

Kiorić od Tvele iz Bosne.

Kubretić od istoga mista.

Kopčić od Rame, sada su Turci.

Kopjević.

Korjenić.

Kurjačić.

Krasinović.

Kresoević.

Klupković.

Kvavković.

Kragunić. *Od različitih mistah i Banovinah Bosne i Hercegovine.*

Knezović od Hercegovine.

Divoević od Zagorja.

Debeljić od Lazarića iz Serbie.

Dobrasinović od Vavkova.

Dugašinović od gornje Zente u Epiru.

Dinjić.

Drašković.

Dobrotović.

Dinjičić.

Didlović.

Deškoević.

Denović.

Favković.

Frankopanović. *Od različitih Banovinah i mistah Slovinskih.*

Gradanović od Kozice.

Grebljanović knezovi od Serbie.

Grubačević od Neretve iz Čitluka.

Grubković od Neretve. *Od ovoga je plemena Puljan izpod Jezera.*

Gerguričić.

Jović.

Ljubibratić iz Trebinja Comites.

Giendisaljić.

Gizdelinović.

Granić.

Glavić.

Grubjesević, *od različitih mistah. Od ovoga su Plemena Grubišići na Makarskoj, knezovi od starine.*

Hervoević od Banje Luke. *Bili su od Plemena ovoga duke od Splita, Korčule, Fara i Brača.*

Hrabrenović od Banje Luke.

Jablanović od Neretve.

Jugoević od Jugova Polja.

Jakšić od velikoga Biograda.

Ilinić od Mostara.

Jorinić od Čapljine.

Jankometović od Sutinske.

Jeličić iz Mostara.

Janošaljić iz Mostara.
Lubković od Foče iz Hercegovine.
Linjičić od Šibenika.
Ljubetić.
Latičić.
Lorkić.
Lovretić, *od različitih Banovinah.*
Mirilović od Mirilovića.
Maravčić od Livna.
Morović od Zvornika.
Mučijević od Smedereva.
Masnović od Livna.
Martinušević od Buskoga Blata.
Martievković od Raska.
Marnjavšević od Hercegovine. *Bi od ovoga Plemena kraljević Marko, kako se nahodi u Istoriam Slovinskim.*
Mernarić.
Morovlašić.
Milienović.
Marulović.
Mladjenović.
Mereljić.
Merg:tić. *Od različitih Banovinah.*
Mergeritić od Zažabja.
Melinić.
Novaković od Zažabja; *od ovoga Plemena islaze Maslardići.*
Nimičić od Ljubuškoga.
Nemanić od Mostara.
Neorić Bani od Mućа.
Oblačić iz Lazarića.
Orlović iz Broćna.
Omućević od Olova.
Pokrajčić od Travnika.
Predoević od Pristolja, rečenóga Sera.
Pasovčić od Neretve.

Paračić.
Permezanović.
Palikuća.
Pikolomenović.
Prelasović. *Od različitih Banovinah.*
Rupčić od mista Rupčića, kod dubrave Cerni Verh.
Rajković od Ogorja.
Radmirović od Cerkvice kod Foče.
Režić od Robovca.
Radjelović od Fojnice.
Ružječević.
Radojčević.
Sladoević od Imoskoga.
Sudić od Puljicah.
Stanković od Vučevice.
Sitničić od Kosova polja.
Svimirović od Neretve iz Konjica.
Sokolović od Saraeva.
Zvizdoević od Konjica kod Rakitnice u Bosni.
Slatonosović.
Sagrilović.
Sestričić.
Smokoonović. *Od mistah različitih.*
Svitloević od Smedereva.
Šubić od Bribira i Ostrovice. *Od ove Familje izadje Ban Zrinović, silni vitez na oružju.*
Senčević od Mileševa u Hercegovini.
Šestokrilović od Perasta.
Tomanović, drugojačie Tolenović iz Hercegovine.
Tverdković od Popova iz Dračeva.
Tasović.
Tičinović.
Terganović.
Tolišić.
Tesevčić. *Od Banovinah različitih.*
Vojković iz Vojkovića od Prebinja.

Vilić od gornjega Vakupa.
Vuković, drugojačie Harvatnić iz Livna.
Vukoslavić od Careva iz Raska.
Vlašić, rečeni Vlaić Uroš, Nemanjić, sve jedno Pleme.
Vojnović knezovi od Užica. Od ovoga su Plemena Nakići.
Vladimirović knezovi od Mostara.
Žarković od Zažablja.
Ždralović od Sutinske.
Županović od Županca u Duvnu.
Žimraković od Zažablja.
Žantić od Neretve.
Žilić.
Želković Hercegovci.
Zernoević od Zažablja, više rike Morače, Principi Zente i Cernegore.
Zoranović od Saraeva.
Zetinjanin.
Zariatić, *od različitih mistah.*

Ali imaš moj poštovani štioče znati, da ovde sva Plemena Gospodska nisu imenovana, budući da se nahode u različitim kartam, Dukalam i Diplomam mnoga Vlastela i knezovi Naroda Slovinskoga koji nisu u broju rečene Gospode, kakono ti ovi koji slide, i drugi mnogi.

Knez Matić od Ramne iz Varvare starinom, koi po razasutju Bosanskomu, za neizgubiti viru i dušu, izgubi u Bosni zemlje i bogatstvo, ostavivši sve imanje i pobigavši u Dalmaciu, ter se nastani u mistu Cipčić zvanu, koi je u Polju Petrovu, i onde sagradi kulu, od koje se posli sagradi Cerkva S. Ilie, i koje temelji i sada se gledaju. Biše knez Matić od Turakah kada Dalmaciu osvojiše izmedju ostalih izverstito i osobito gledan, navlastito od zapovidnikah, koji mu dadoše zemaljah i livadah dosta, to jest treći dio Koprinah; a to biše Kadia Kliski, koi mu te zemlje dade, i podpisuje se ovako: *Mehmed Ali, Kadia Kliski,* miseca Tur-

ski zvana *Seval*, godišta Turskoga 1010. Gospod. 1597 koje pismo od drugoga Kadie bi potverdjeno, i podpisuje se ovako: *Amet Mehmedić, Kadia Kliski*, miseca Turski zvana *Sufer*, godišta njihova 1014. Kada podjoše Glavari iz Zagorja i Petrova Polja u Mletke, za podložiti Privedromu Principu rečenà misto, to jest knez Vojnić, rečeni Nakić, i s' njim peterica, bi jedan od njih knez Matić, koje Privedri Princip zagerli, i kakono županom darova svakomu po Divan Kabanicu, i persten od zlata, s' jednom lipom Dukalom, koja ovako počimlje: *Franciscus Molini Dei gratja Dux Venetiarum etc.* I sada se Kuća ovoga Plemena nahodi u Čavoglavim, više Petrova Polja.

Knez Ivanović, komu Matiaš kralj Ungarski darova, oliti potverdi posidovanje grada Niša i drugih mistah po Bosni i Hercegovini s' diplomom, aliti milodarstvom izverstitim, u kojoj mu diplomi daje tituo, aliti ime Principa na ovi način: *Illustrissimo Invictissimoque Principi Georgio Ivanović*. A rečena diploma bi na svitlost data od Gosp. Tomka Marnavića u Rimu 1630. U knjigam Talianskim koje se imenuju *Istoria degli avvenimenti delle Armi Imperiali contro i Ribelli ed Ottomani*, na listu 528. štije se četiri Principa Moskovska aliti Slovinska, to jest *Protasio Ivanović*, veliki Kančellir Moskovie, *Borić Petrović* Senatur, *Ivan Januović* Senatur, i *Ivan Mikajlović* Sekretar.

Ova se Gospoda u rečenomu broju nenahodeći već ako se prizivkom imenuju a ne starim imenom. Štiju se u Diplomam i drugi kakono ti Radinović, Radosaljić, Radivoljević, Divičić, Milatović, Ostoić, i Sviloević, koji se u kartam starim nahode, navlastito u diplomi kneza Kostanića iz gornjega Primorja, koju od kralja Tverdka imade na 1398. Ako je ko željan još veće Gospode Slovinske znati, neka se prodje po Dalmacii, Bosni, Hervatskoj i Ungarii, i neka štije Atestate, Diplome, pravde po Kančeleriam, i starih Go-

spodičićah podpise, ter će ih zadovoljno naći, i brez svake sumlje kneza Domazetovića i ostale mnoge. Ali imaš suviše moj štioče znati, da se ovde nerazume knezovi od Turakah postavljeni, jer oni za pogerdu Bosanske Gospode, kmete, težake i čobane za knezove po svim selim meću. Razume se dakle Vlastela i Plemići stari od puno vikovah.

Kratko Zabiliženje od Plemenite
Kuće Omućevića.

Omućević zvaše se od starine Vladisaljić i Gergurić, od koga Plemena izadjoše Bani Kostura, Vice Bani Jajca i Jenerali vojskah. Od iste kuće izadjoše Cesarice, budući se njihove děeri i sestre udavale za Cesare Carigradske i Terpezuntske, u Kuću Komnenovu. Starina njihova biše grad Tuhela u Bosni, medju Kreševom i Konjicem. Arbor aliti stablo ove kuće plemenite jest ovi:

Knez Radivoj Gergurić, Vladisaljić, pak najposli Omućević imade za ženu Vladavu Baožića.

Knez Gergur sin Radivoja vice Ban Jajca, imade za ženu Katu Kresovića.

Knez Radivoj sin Gergurev, vice Ban Jajca, imade za ženu Anicu Zviezdića.

Knez Gergur sin Radivoja prozvan Omutina oženi se Ružicom Kostanića; i od rečenoga Omutine zazvaše se poslidnji Omućevići.

Knez Relja sin Gergurev, prozvan Relja Bošnjanin, silni i glasoviti Junak od koga vitezovi pisme pivaju, imade za ženu Vidosavu Baožića.

Knez Gergur sin Relje, Ban Kostura, oženi se Marom Županovića.

Knez Ranisav Omućević sin Gergurev imade za ženu Radu Ljubibratića.

Knez Brajan Omućević, dovede za ženu Goisavu Kovačića.

Knez Radivoj Omućević imade za ženu Vidosavu Kostanića.

Knez Milat Omućević oženi se Bilicom Tasovića.

Knez Ivan Omućević uze za ženu Radu Kiorića.

Knez Ivelja Omućević uze za ženu Jelu Bogašinovića.

Knez Petar Omućević bi trinajesti porod, ali nemogu znati od koga se je oženio. I svi gori imenovani knezovi, bili su oli Bani, oli Vice Bani, Jenerali, oli Kavaliri, i Gospodari od puno mistah, navlastito Popova, Orahova i drugih deržavah, od koga Plemena i sada se nahodi kuća Omućevića u Dubrovniku. Bi izvadjeno iz knjigah, koje se imenuju: *Le glorie cadute dell' Augustissima Famiglia Comnena, dall' Abbate Don Lorenzo Miniati stampate in Venezia per Francesco Valvasense del* 1663.

Govorenje kratko od kuće plemenite

Vladimirovića.

Iz Istoriah Slovinskih, Diplomah Banah i Kraljah Bosanskih, i Dukalah Privedrih Principah Mletačkih vadi se istinita Plemenitost, Veličanstvo i Gospodstvo, koje u stara vrimena uživaše Kuća knezovah Vladimirovića, i ostavivši istorie koje su svitu očite, ukazujem ono što se u Dukalam i Diplomam uzderži.

Na 990. Svibnja na 20. Knez Vukotin Vladimirović, osobiti Gospodar kaštela Vladinjca, Vladalac mnogih mistah i kaštelah u Hercegovini, imade plemenitu Dukalu od Privedroga Principa Petra Kandiana, u kojoj mu daje mnoga Privilegia zaradi službe, virnosti i pomoći koju mu biše rečeni knez učinio.

Na 1010. Knez Vukosav Vladimirović imade izverstitu Diplomu od Kotromana Bana Bosanskoga u kojoj imenuje se rečeni knez Vukosav, Gospodar i zapovidnik sve Neretve, i kako ga vas zbor Plemićah Bosanskih i Velikaši od kraljestva izbavljaju od občenite tegote davanjah, koje se običavahu kraljem Bosanskim davati. Bi

mu u istoj Diplomi potverdjena oblast osobita, vladanje i zapovid sverhu svih svojih mistah, selah i kaštelah. Štije se takodjer u istoj Diplomi kako dobi pravdu Hercegu Stipanu, to jest misto, koje se zove Krupa iza Čitluka, dervo, kamik i vodu.

Na 1387. Imade knez Radoš Vladimirović diplomu od Stipana Tverdka kralja Bosanskoga u kojoj mu bi dano, i potverdjeno za vlastitu baštinu Broćno, Ljubuški i sva sela do deržave Primorske.

Na 1446. Villemir Vladimirović Reda S. Basilia aliti Vasilie Opat bi Biskup Kresovie, i u jeziku latinskomu i gerčkomu puno naučan i razuman: Ovi biše veliki Kančelir i Sveznadar kralja Stipana Tomaševića.

Na 1461. Knez Radivoj Vladmirović imade od Stipana Kristića kralja Bosanskoga mnoge baštine u Bosni zaradi njegove službe i viteškoga vojevanja. Dade mu takodjer Mlit u moru ne daleko od Stona.

Na 1551. Knez Vladislav staše u Perci iza Baćine u deržavi Primorskoj, i uzderža se u gospodstvu, ali ne u mogućstvu u komu se njegovi stari nahodjahu, jer tako hoti Turska sila koja nikomu nepraštа. Slagaše s' knezovim Primorja, s' kojizim učini nike zakone i naredbe, na kojima se Vladislav podpisuje svojom rukom na 1560.

Na 1563. Fra Daniel Vladmirović Reda S. Frane, deržave Bosanske, čovik puno mudar i naučan, bi Biskupom Duvna, podnese mnoga progonstva od Turakah, od kojih bi najposli ubien, koga tilo od keršćanah bi ukopano u cerkvi manastira Ljubuškoga.

Na 1620. Knez Šimun življaše u Perci, i ovoga ubiše Senjani, koji dosta zla u svoj Dalmacii učiniše. Osta mu sin Ivan, i ovoga vlasi zazvaše Šimunovića, i tako se zazvaše svi oni koji od njega izadjoše.

Na 1647. Rečeni knez Ivan privede krajinu do kule Norina, i zato mu od Privedroga Principa Franceška

Molina biše radi viteških dilovanjah potverdjena sva privilegia toliko Bosanska koliko Mletačka.

Na 1684. Otac mnogo poštovani Anton Vladmirović prozvan Gabeljanin, mudar Redovnik i veleznan bi učinjen Provincialom Bosanske Provincie.

Na 1685. Knez Nikola Vladmirović sa samo četiri druga virna osvoji kulu Norinu, za koje viteško dilo imade pohvalu s' platjom od Principa. Ovi punokrat bi od Jerolima Kornera poslan na medjaše Turske, da čini ugovore s' Bebića pukom, kako i na koi način imadiše bižati pod krilo Principovo; i našavši prigodu dodje, i naseli se u deržavi, koja u stara vrimena biše istih knezovah Vladmirovićah. Rečeni knez Nikola bi u ono vrime glasoviti junak, jer viteški vojeva i mnoge odsiče Turske glave, ali i on na uzetju Gabele od Turske puške pogibe: *qui gladio cedit etc.* Ove sve stvari svidoče atestati Kornera Jenerala i Dulfina 1690.

Na 1700. Fra Šimun Vladmirović bi parokom Saraeva, koga radi vire svete ubiše Turci, kako svidoče karte nošene na kapituo obćeni u Milanu 1722 deržani.

Na 1704. Knez Jura Vladmirović od Jenerala Zane bi učinjen kapetanom Krajišnikah prid kojim vojeva, Tursku zemlju porobi, plino zaplini, s' njima glave odsica, i mnogo roblja dovede.

Na 1751. Knez Luka i Ivan Vladmirović imaše u kriposti starih dostojanstvah dukalu od Principa, u kojoj potverdjuje njihove diplome, koje im kralji Bosanski dali bihu, dajući njima i njihovim poslidnjim uvike plemenito ime Knežtva, sa svim onim uživanjem; koje Gospoda ostala te verste uživati običaju. Od ove kuće i sada su dva Redovnika S. Frane, jedan je za lektura obćenoga u Šibeniku, imenom Fra Luka, čovik u svomu zanatu kripostan i naučan, a drugi u Ungarii studenat imenom Fra Paško, sinovac rečenoga otca poštovanoga Fra Luke, Bog im dao sriću i vazda pošten glas.

Govorenje od stare i plemenite

Kuće Kačića.

Kačići od puno su vikovah u Dalmacii, kako se štije u Luciu, i u životu S. Emira. Bihu u vrime kraljah Ungarskih veliki i puno mogući, zapovidajući u gradovim Dalmacie kakono knezovi, a u nika vrimena na misto Banah zapovidaše Banovinam, kakono Bani, navlastito *Juran*, *Nikola*, *Kajalisio*, *Koloman*, *Brencon*, *Saracen*, *Domaldo*, *Petar*, *Primislav*, *Osorio*, *Dragan Stanoe*, *Vukmir*, *Ivan*, i ostali mnogi, koje ako želiš znati, šti Lucia, i ostale pisaoce Dalmatinske.

Niki od ovizih odoše u Ungariu na službu kraljah Ungarskih. i imadoše bogatstva i gospodstva, aliti vladanja velika za službu, virnost i viteštvo koje činjahu. Ali posli nikoliko vrimena zavadiše se ovi Kačići koji stahu u Ungarii s'jednom visokom, mogućom i puno plemenitom kućom, koja se Zagari zvaše, i dogodi se po nesrići, da Kačići pobiše gospodu rečene Kuće, koi dogadjaj bi uzrok njihova bižanja iz Ungarie u Dalmaciu. Kralj Ungarski poznajući njihova dostojanstva, dade im kakono knezovom Vranu u Kotaru, misto plemenito ali nezdravo, i to bi uzrok da se dile iz Vrane, jedan otide u Zadar, drugi u Šibenik, a dva u gornje Primorje, gdi uzidaše Kašteo, koga zazvaše Gradac, a drugi na Terpnju više mora na glavici, koga se zidovi i sada gledaju cili.

Posli toga sagradiše Fušte, ter počeše Pulju robit, koja biše u ratu s'kraljem Ungarskim; ali znadući rodbina one gospode Ungarske koje Kačići pobili bihu, da su se na Gradcu ustanovili, dodjoše na Riku, sagradiše ormanice, koje oružavši, zajedriše put Gradca, i nebudući u to vrime Kačićah doma, upališe im kuće, povedoše žene, dicu i odniše što nadjoše, ali malo posli toga dogadjaja budući došli s'ormanicam svojim Kačići u potiru, i našavši ih kod Baške vode, gdi veselo bla-

guju, udariše na njih jedni s' kopna, drugi s' mora, ter ih sve poraziše; Žene dicu i ostalu čeljad povratiše, osvojivši još i njihove ormanice, i sve što u njima biše.

Od jednoga brata muški porod neostade, a od drugoga imenom Versajko, ostade sin Baran imenom. Baran četiri imade sina, to jest Vukašina, Vukića, Andriaša i Barana. Ovi se podiliše medjuse, ter Vukašina zapade na dio Brist, Lavčanj i Podjezerje; Vukića Podača, i ostalo dolnje Primorje do Vrulje, kako se štije u staromu Arboru aliti stablu Kačića, iz koga sam sve ovo govorenje virno izvadio, ako li je komu mučno virovati, neka se štiti rečeni arbor u Kančelerii Makarskoj potrudi. I znadući da su mnogi ovoga Plemena željni znati njihove prašukundide, dakle za ispuniti njihovu želju, evo stare Kačiće na svitlost mećem, koji se u rečenom arboru nahode: *Moj trud, moja muka, moji prašukundidi, narugat mi se niko neima.*

Stari Kačići iz Lavčanja.

Vukašin unuk Versajkov, a sin Baranov četiri imade sina, to jest Vukmira, Grubišu, Radonju i Radoja. Od Vukmira rodi se Mikleuš, i ovi četiri imade sina, to jest Ivana, Stipana, Gergura i Radića. Od Ivana rodi se Jurić, od Jurića Radoš, Nikolica, Gergur i Ivan, koi se prozvaše Jurićevići od Jurića rečenoga.

Od Stipana drugoga sina Mikleuševa izadje Gergur, od Gergura Stipić, aliti Stipe, od koga se prozvaše Stipići oni koji se od njega porodiše.

Od Gergura trećega sina Mikleuševa izhodi Nikola, i Novak od Novaka Mitar, Jure i Ivan.

Od Radića četvertoga sina Mikeuševa rodi se Rausav, aliti Radosav, od Radosava Peko, Ivan, Tadia, i Fra Jure, i od rečenoga Peke prozvaše se Pekići.

Stari Kačići iz Brista.

Vukašinov sin drugi biše Grubiša, od koga se rodi

Bartuo, od Bartula Žarko, i Marian, od Žarka Mikleus, od njega Nikolica, i Franić, od Nikolice Šimun, Fra Luka, koi bi Provincialom, Jura, Gergur, Pava, Perić, i Fra Bartuo Biskup Makarski na 1616; ovi se od Žarka rečenoga prozvaše Žarkovići.

Od Mariana brata Žarkova rodi se Miho i Radivoj, od Mihe Gergur, od Gergura Ivan, i ovi se nazva Miošić od Mihe njegova dida.

Od Radivoja brata Mihina rodi se Aleksa, od Alekse Gergur, a koji se od njega rodiše prozvaše se Aleksići.

Treći sin Vukašinov bi Radonja, od njega Novak, od Novaka Sladoe i Vladisav, od Sladoe Marian, od Mariana Stipan, koi se prozva Sladoević, i od ovizih izlaze Bartulovići na Sućurju, koji se pria zvahu Kačića Sladoevići.

Od Vladislava brata Sladoina izhodi Radisav i Stipan, a od Radisava Jakov i Vladisav.

Četverti sin Vukašinov biše Radoe, od njega Stipan, od Stipana Tadia, i Nikola. Ovo su stari Kačići iz gornjega Primorja, i ovi najposlidnji bili su na Svitu oko godišta Gospod. 1624, malo više, malo manje.

Stari Kačići iz Kotišine u dolnjem Primorju.

Drugi sin Baranov unuk Versajkov a brat Vukašinov *biše* Vukić, koi se namisti u Kotišini, i od njega se rodi Juko, i Ivan, od Juke Vukić, od Vukića Šimun, od Šimuna Bariša, i od ovih izlaze Terzići.

Treći sin Baranov, a unuk Versajkov bi Andriaš, koi se u Kotišini nastani; od njega se rodi Rado i Perić, od Rade Andriaš, od Andriaša Pava, i Silje, od Silja Toma i Šimun; ovi se prozvaše Siljići.

Od Perića drugoga sina Andriaševa izlazi Bariša, Stipan i Marko, od Bariše Fra Petar Biskup Makarski na 1661, Lovre, Andriaš, Radoš, Fra Ivan i Fra Pava.

Četverti sin Baranovi, a unuk Vetsejkov bi Barta od koga izhodi Marko, od Marka Stipan, od Stipana Jakov, i Jure, od Jakova Ivić, od Ivića Stipan, Jakov i Marko, od Stipana Jure i Ivan, a od Jakova Andriaš, ter se od njega prozvaše Andriašević.

Od Jure gori rečenoga, praunuka Baranova rodi se Tadia, od Tadie Mitar, od Mitra Ivan i Tadia, od Tadie Gašpar, i ovi se prozvaše Mitrovići, koji se i sada nalaze u Verhovskoj.

Ovo je moj štioče stablo starih Knezovah Kaćićah, i nemoj se čuditi da je ovliko, jer su od davna, a da ti svoje Pleme moreš ovako skupit, puno bi veće nabrojio ljudih, nego ih je u ovomu stablu.

Od ovizih opet odoše jedni u Ungariu na službu kraljah Ungarskih, ter imadoše Gospodstva velika, i Diplomu od Maksimiliana, u kojoj kao Gospodi staroj Bosanskoj i Ungarskoj pokazuje čast i poštenje, potverdivši sva njihova stara uživanja, i metjući ih izgnova u broj Ungarske Gospode, a rečenu Diplomu dade Mihi i Gašparu bratu njegovu.

Sve kuće ovoga plemena derže S. Ivana za svega branitelja, ali različito, jer ovi u gornjem Primorju slave ga na risćansku, sutra dan po latinskomu Vodokeršću, u koi dolazi risćanski Ivanjdan: a oni u donjem Primorju slave ga na latinsku po našemu Božiću. Imadu u Podani svoju vlastitu Cerkvu pod imenom S. Ivana, i u njoj četiri greba, kojih su gospodari Miošići i Aleksići koji na drugomu mistu neimadu svojih grebah od starine, izvan u rečenoj Cerkvi. Biskupi od Kačića plemena, što se znati more, bihu ovi: *Valentin*, *Saracen*, *Fra Bartul iz Brista*, *Fra Petar iz Makarske*, i *Dom Antun iz Makarske Arcibiskup Splitski.*

Oficiali od ovoga plemena, koji na službi Principovoj bihu počamši od rata Kandianskoga jesu ovi u gornjem Primorju.

Knez Gergur vojvoda pišacah, Petar guvernatur, naški vladalac Makarske, i svega Primorja, Šimun vojvoda pišacah, Bartuo vojvoda konjički, Pave vojvoda pišacah, Gašpar vojvoda konjički, Gergur vojvoda konjički, Jure vojvoda pišacah, Gergo vojvoda konjički, Petar Koluneo soldatski; i ovo su Kačići Žarkovići iz Brista.

Knez Ivan vojvoda pišacah, Bartuo vojvoda pišacah, Gergur vojvoda pišacah; ovo su Kačići-Miošići iz Brista.

Knez Ivan vojvoda pišacah, Matij njegov sin vojvoda pišacah; ovo su Kačići Bartulovići.

Knez Pave rečeni Peko najpri vojvoda pak vladalac Makarske, i Primorja, Knez Nikola rečeni Stipić vojvoda svega Primorja.

Knez Stipan vojvoda pišacah, Gergur vojvoda, Ivan vojvoda, Bartuo serdar, Jure Koluneo, i Ivan serdar Primorski, i ovo su Barišići.

U rečenomu Bristu izvan kuće Kačića od koje izadjoše Žarkovići, Miošići, Franićevići i Aleksići, biše kuća od starine Bilopavlovića, od koje su sada Vešići, Kulozovići, Levrići, i Šarići. A rečeni Bilopavlović dodje od Polja Biloga iza Mostara, u vrime Bosanskoga razasutja i sagradi u Bristu Cerkvu S. Mare. Ovi bihu u stara vrimena Gospoda Bosanska i knezovi različitih mistah, puno mogući, i puno bogati, kako se u kartam štije i nahodi, a pivase od istih jedna lipa pisma, koju po Primorju i dica znadu, ter ovako počimlje.

Svu noć sjala svitla misečina,
U po noći kervav daždić najde,
Car porobi Bilopavloviće,
I zarobi dva gospodičića,
Mirka jedno a Milinka drugo
Dva viteza dva mila brajena i t. d.

Iz koje pisme, izvan što se u pismu nahodi, vadi se rečene kuće u stara vrimena veličanstvo i mogućstvo.

Treća biše od starine Kuća Ostoića koja dodje u Brist

iz Broćna još u stara vrimena, od koje se sada nenahodi niko po kervi muškoj u Bristu.

Četverta Pećarevića, starinom Zoranovića. Dodje u Brist iz Gerčenika mista privilegjanoga, i ova Kuća u stara vrimena biše bogata, kako svidoče pismu Biskupa Žarkovića, od koje bi Ivaniš sudac na Sućurju, od zbora učinjen na 1676. Zoranović knez i plemić Bosanski bio je, ako je Pećarević od ovih Zoranovićah tot je starinom od Saraeva.

Peta Kuća Borića privilegjana, i ovi starinom se zvahu Cernobori, od kojih bi jedan imenom Filip, junak glasoviti rata Kandie, koi mnoge Turske odsiče glave. Dodjoše Borići od Zavojane na 1610.

Šesta je Kuća Marušića, koja dodje iz dešanah, ako su svoje Marušići iz Broćna, tot su starinom Miloradovići iz Broćna.

Kratko zabiliženje od Gospodske Kuće Vitnića.

Vitina jest misto plemenito, ravno, i plodno blizu Turskoga grada Ljubuškoga, od koga mista u stara vrimena Vitnić Bosanski plemić gospodar je bio, kako se obćenito govori.

Od ove gospodske Kuće, koja se na Bolu u Bračkom otoku nahodi, biše jedan imenom Nikola Vitnić, komu Sigismundo kralj Ungarski plemenitu Diplomu, aliti milodarstvo dopusti na 1404. Rujna 7. u kojoj njega, i njegove potomke uvike, zarad virnosti, viteškoga vojevanja i staroga plemenstva gospodskoga čini i proglašuje Plemićem, i vlastelom Ungarskom, Dalmatinskom, i svih deržavah njemu podložnih.

Biše jedan od rečene Gospodske Kuće za sudca u gradu Splitu, imenom Franceško Vitnić, kako se nalazi u nikim kartam prodavanja, učinjena u Splitu na 28 Lipnja 1406. I budući da u rečenom gradu, kakono i ostalim nemože za sudca biti, ko pravi Grada plemić nije, brez

svake sumlje deržat se ima, da su Vitnići Gospoda Splitska; a izvan toga jesu osobito i izverstito gledani od Privedroga Principa, kakono i stara Gospoda Bračka, slagajući s' njima u potrošku obćinskomu i ostalim za uzderžanje njihovih privilegiah stvarma. I tako Vitnići za uzderžat se u starom Gospodstvu, vazda su se ženili od Kućah Gospodskih.

Od iste Kuće u Rici gradu Cesarovu nahode se Vitnići Gospoda velika, od kojih jedan imenom Frane bi učinjen vićnik Cesarov s' titulom aliti imenom Eccellenza s' diplomom Leopolda Cesara na 23 Prosinca 1689; u vrime kada rečeni Frane Vitnić biše zapovidnik grada Pisina. Ali ostavivši govorenje od Plemićah osobitih, vraćam se na skazanje stvarih obćenitih.

Na 1491. Aleksandro šesti na pristolju Rimske Cerkve side. Ovo vrime Turci Jajce grad u Bosni napastovaše. Istoga godišta velika Turska vojska, okolo Une keršćane robiti poče, ali udarivši na Turke Ban Hervatski Derenčić i knez Bernardo Frangipan, sve ih hametom pobiše, uhvativši živih iljadu i pet stotinah.

Na 1503. Pio treći Papom bi učinjen, ali neživi nego trideset danah, i na njegovo misto stade za Papu Julio drugi. Turci u ovo vrime obsidoše grad Jajce, na koje udari s' vojskom Ban Korvin, sin kralja Matiaša, a unuk vojvode Janka, razbi Turke i grad oslobodi. Turakah je poginulo oko 4000 a Keršćanah 1000.

Na 1506. Selim sin Bajazetov za Cara u Carigradu postao je, i ovi osvoji Siriu i Egipat.

Na 1510. Bi učinjen za Papu Leon deseti.

Na 1512. Uzeše Turci Blagaj grad kneza Jurja Blagaića.

Na 1516. Umri Vladislav kralj Ungarski, na misto koga bi učinjen Ludovik njegov sin.

Na 1519. Karlo peti sin Filipa kralja Španjolskoga bi za Cesara učinjen. Istoga godišta uzeše Turci tverdi grad Knin u Dalmacii.

Na 1521. Osvojiše Turci grad Ostrovicu u Dalmacii, i Peć grad Jurja Orlovića. Potom toga osvojiše Dolnji Biograd, i druga mista krajem Save, to jest Kopnik, Mitrovicu, Baricu i Šabac: a kod Dunaja osvojiše Zemun, Slankamen, Kamenicu, i vas Srim s' ognjem upališe. Istoga godišta Adrian šesti za Papu bi učinjen, a Ludovik kralj Ungarski oženi se Mariom Cesara Karla sestrom.

Na 1525. Turci opet grad Jajce obsidoše, na koje udari Kristofor Frangipan Hervatski Ban, i za tri dni bio se je s' Turcim, koje najposli razbivši, grad oslobodi.

Na 1526. Car Suleman razbi kralja Ludovika na Mačkom polju, na komu isti kralj pogibe, i mnogi glavari Cerkveni, to jest Vladislav Arcibiskup Ostrogonski, Pavao Tomori Arcibiskup Kołočki, Frane Pereni Biskup Varadinski, Filip More Biskup Pečujski, Blaž Paksi Biskup Gjurski, Frane Gačali Biskup Sanadski, i Jure od Palina Biskup Bosanski. Mnoga takodjer Gospoda tada izgiboše Ungarska i Hervatska, i tada Ungarci svoga kralja izgubiše.

Na 1527. Ferdinand brat Karla Cesara za kralja Ungarskoga i Českoga bi učinjen, i u stojnom Biogradu okrunjen. Ali Ban Hervatski s' mnogom Gospodom složivši se, nehtiše za kralja poznati Ferdinanda, nego se rečeni Ban Ivan hoti kraljem Ungarskim imenovati. I ne samo to zlo opravi, nego ali što je po keršćané gore nagovori Sulemana da udari s' vojskom na Cesara, koi ga poslušavši dodje s' vojskom pod Beč, obside ga i poče biti, ali mu nemogući činiti ništa, vrati se nazad, i okruni u Budinu Ivana za kralja, i ostavivši u gradu svoje Janjičare, vrati se u Carigrad, ali svu Ungariu porobi, i neizrečena zla učini.

Na 1551. Opet Suleman iz Carigrada izadje s' vojskom silnom, i podiže se protiva Cesaru, obside grad

Kisegu učini trinajest jurišah velikih, i nemože ga osvojiti, jer ga viteški obrani Nikola Jurčić Senjanin rodom.

Na 1537. Obsidoše Turci tverdi grad Klis u Dalmacii, koga je viteški za godinu dana obranio Kružić Petar, ali ga najposli usiljen gladom izgubi. Isto godište osvojiše Turci Nadin, i Osiek grad kod Drave.

Na 1541. Sin kralja Ivana po smerti otca svoga hotiući kraljevati, zazva Cara na pomoć, koga vojska ulizavši u Budim pod oblast ga Carevu obrati, a Ivana s materom posla u Erdelj. Ali do godine dana budući došla velika vojska Nimačka u zemlju Ungarsku suprotj Turčinu, i prid njom duka Joakim Brandeburg, koi obside Budin i neuze ga. Ali Nikola Ban Zrinović razbi Turke i Janjičare i Careve konjike blizu Pešte svojim Slovincim i Hervatjanim.

Na 1543. Rečeni Nikola Zrinović razbi Tatare i Turke u Zomljem polju. Istoga godišta knez Petar Keglević svojim Hervatim razbi Turke kod Otočca.

Na 1556. Ali Paša sa silnom vojskom Siget grad u Ungarii obside, i tri cila miseca bio ga je, ali mu nemože ništa učiniti, jer ga viteški braniše Ban Zrinović Nikola i Ivan Lenković, koji izmamivši Turke kada se nazad povratiše, jednu ih množinu posikoše.

Na 1560. Bi učinjen za Papu Pio četverti. A na 1562 Maksimilian sin Cesara Ferdinanda na mistu njegovo bi Cesarom okrunjen, i kraljem Ungarie imenovan u Požunu okrunjen.

Na 1563. Jakov Vasiljević Despot aliti Princip u deržavi Moldavskoj od podložnikah svojih nevinno je ubien. Štij knjigu Vitezovića na listu 152. Vasiljevićah ima u Broćnu, i u Bačini, koji iz Broćna dodjoše, i ovi imadu Ferman Carev, da mogu uživati zemlje, livade i mnoga druga dobra, koja su uživali pod kraljem Bosanskim, kakono Gospoda pria Bogopankovići znani.

Na 1566. Soliman s velikom vojskom obside grad Siget, koga branjaše viteški Ban Nikola Zrinović, ali

posli nego izginuše Hervati njegovi vojnici, za puno vrimena Siget braneći, pogibe i on sa sabljom u ruci, sikući brez broja Turke. I tako tverdi grad Siget Car osvoji godište zabiliženo.

Na 1569. Upali se prah u aršenalu aliti brodovištu Mletačkomu, ter brodovi i aršenal vas izgori.

Na 1570. Sebastian Venier osvoji od Turakah grad Supotov u Arbanii. Isto godište Marko Kverin Jenera Mletački čini grad Mainu do temelja razvaliti, da se u njemu neprijatelj tverditi nemože. U to vrime Turci obsidoše i na silu uzeše Nikožiu u Cipru, stolno misto Ciparskoga otoka i kraljestva, posli dva miseca danah kako ga obsidoše, izsikavši što u gradu nadjoše. Potom toga obsidoše grad tverdi i veliki Famagoštu u istomu otoku Cipru, biše vojske Turke dvista iljadah i prid njima vezir Mustafa. Biše ga i jurişe činişe pet cilih misecih, posli toga gradjani se pridadoše veće od glada i nestanka praha i olova, nego od sile Turakah. Biše u gradu zapovidnikom Antun Bragadin vlastelin Mletački, koga Turci na mih odriše i mnoge izsikoše; ali poginulo biše Turakah osamdeset iljadah. Isto godište osvojiše Turci Dulcinj i Antivar u Arbanii. Dodjoše pod grad Korčulu ali ga žene Korčulanske obraniše od velike Turske sile, za njihovu veću pogerdu, i ženah Dalmatinskih slavu i poštenje. Vitezović ovo kaže u svojim knjigam na listu 158.

Godište isto, a na dan svete Justine Duždeva Armata razbi Tursku u Levantu, i poginulo je veće od trideset iljadah Turakah, sultanie, galie, i ostali Turski brodovi pohvatani, potopljeni i sažeženi, i četernajest je iljadah roblja keršćanskoga od Turskoga Sinčira oslobodjeno.

Na 1573. Gergur osmi na pristolju Rimske Cerkve side; i Rudolf, Maksimiliana Cesara sin, u Požunu za kralja Ungarskoga okrunjen je bio.

Na 1575. Murat, drugi toga imena, na Carstvo je

stupio, koi posla u Poljačku zemlju sto i jedanajest iljadah Tatarah, ter porobiše mnoga sela, mista i varoše, zaplinivši brez broja plino, izsikavši čeljad i mnoštvo veliko u sužanjstvo povedavši. Ali zaplatiše, jer Poljaci koji se zovu Kozaci od Boristena otoka ulizavši u zemlju Tatarsku, ter brez milosti sela i varoše žeći počeše, neprostivši nikakvu živućemu, što neporaziše, ženam sise rižući, a malahnom dicom o stine i zemlju udarajući. Mnoge sužnje od Tatarah zarobljene izbaviše, i u Poljačku zemlju dovedoše. Jenera prid njima biše Bogdan Bosinski.

Na 1584. Ban Jure Zrinović razbi Skenderbega Bosanskoga glavara i Turke izsiče. Istoga godišta dodje deset iljadah Turakah u zemlju Kranjsku, ter je porobi, i plino zaplini, ali povrativši se nazad, otiskoše se za njima Hervatjani, i prid njima Petar Erdödi, ter ih razbiše, plino i sve roblje oteše, posikavši 2000 Turakah.

Na 1587. Ban Jure Zrinović razbi na Morači Turke, i prid njima četiri Bega, koji bihu petnajest selah porobili Hervatskih, ali kući malo ih se vrati.

Na 1592. Osvojili su Senjani Klis u Dalmacii od Turakah, i Turke izsikli, ali do malo danah dodje vojska velika Turska, obside ga i našavši Senjane brez zaire, bihu usilovani od glada jisti konje, mačke, miše, opanke, još i cernu zemlju. Dodje medjuto na pomoć Lenković s' Biskupom Senjskim, i udrili su zorom na Turke, ter ih potiraše, ali ugledavši dnevom iz glavicah da je Senjanah sasvim malo, i to po taboru medju šatorovim tamo amo razterkano, vratili se jesu nazad, i na nje udarili, koje za čas razbivši sve izsikoše neutekavši niko, izvan Lenkovića na konju ranjen s'dvojicom. Pogibe tada i Biskup sa svim Kanonicim: *Pazi Pope Cerkve.*

Na 1594. Jure Lenković Ban, i Jeneral vojske Hervatske osvoji Petrinju, porobi grad Bijač, i oslobodi i-

ljadu i dvista [illegible] Tor-skoga [illegible] toga . i Kostajnicu. Ovo isto go-dište razbiše Turci vojsku Matiaša [illegible] Hercega Bečkoga pod gradom Ostrogonom [illegible] Sinan Vezir.

Na 1607. Matiaš Hereeg Bečki za kralja Ungarskoga u Požunu bi okrunjen. Na 1610. Baba Kraljeva vozeći se u velikim gjemiam iz Karamanie s blagom, i bogatstvom velikim koje Caru unuku nosaše. Ali je uhvativši Senjani, Turke posikoše, i neizbrojeno blago u Senj donesoše, izmedju ostalih lipih stvarih donise sablju, koju baba Caru unuku nosaše, i darovaše je Rudolfu Cesaru.

Na 1612. Umri Cesar Rudolf, i bi učinjen za Cesara Matiaš kralj Ungarski.

Na 1623. Umri Gergur Papa, i na njegovo misto stupi Urban osmi.

Na 1640. Rodi se Leopoldo Rimski Cesar. Ovo isto godište Ivan Drašković bi za Bana Hervatskoga učinjen, koi do malo vrimena razbi Turke Kladušane.

Na 1645. Poče rat Kandianski i dura, aliti slido 26 godištah. Turska dakle vojska dodje tada u otok Kandiu i osvoji Kaneu, i Retim gradove u Kandii.

Na 1648. Vojska Dužda Mletačkoga i prid njim Foškul Jeneral osvoji Skradin kod rike Kerke.

Na 1655. Aleksandro osmi bi za Papu učinjen. Leopoldo Veliki Bečki Herceg, sin Ferdinanda trećega Rimskoga Cesara, Ungarskim kraljem bi učinjen. Ovo isto vrime razbiše Turci Andriaša Kružića glavara Otočkoga.

Na 1656. Foškul Jeneral osvoji Klis tverdi grad u Turakah.

Na 1657. Umri Cesar Ferdinando, i bi za Cesara odabran njegov sin Leopoldo. Na 1664. Senjani odsikoše četiri stotine glavah Turskih u Podgorju. Isto godište razbi Cesarova vojska Turke u zemlji Ungarskoj.

Na 1668. Razbiše Mletčani Tursku vojsku na moru,

potopiše, i pohvataše mnoge galie, i uhvatiše Pašu Natolie s' mnogom Gospodom. Isto godište udrili su Dalmatini na Pašu Kotorskoga, koga su razbili i za sužnja uhvatili. Malo posli razbiše Dalmatini Turke na Solinu, i mnogo glavah odsikoše.

Na 1673. Razbili su Poljaci Turke pod Kočinom, i uzeli grad Kočin. Isto godište Andria Skradinjanin sa samo osamnajest junakah udari na jedan Turski brod pod Dulcinjom, u komu biše blago neizrečene cine, i najbogatie Gospode Turske, osvoji ga, Turke izsiče, i blago u Senj donese.

Na 1676. Bi učinjen Papom Inocencio deveti.

Na 1677. Razbili su Turke Moskovi kojizih pogibe 20,000. Malo zatim razbiše ih drugi put, i posikoše ih trideset iljadah.

Na 1678. Rodi se Cesaru Leopoldu sin Josip. Porobiše ovo vrime Kotarci Dalmatini Turske Krajine; a Moskovi i treći put razbiše Turke.

Na 1682. Ban Tećelia s' mnogom Gospodom Ungarskom i Hervatskom, diže se protiva Cesaru, i kralju svomu Leopoldu, hotiući stati za kralja rečeni Tekelia; i za isponiti želju umoli Cara da se s' vojskom protiva Leopoldu digne.

Na 1683. Poslao je Car Tekelii smutljivcu za zlamenje krune, jednu sablju svu dragim kamenjem nakitjenu neizrečene cine i vridnosti, jedan klobuk, i sinju plemenitu; i to biše poslao po velikom Veziru, obećavši ga kraljem Ungarskim učiniti, i tako Magjari ovoga odmetnika podložnici, robeći po svoj Ungarii, i zemlji Cesarovoj neizgovorna zla počiniše. Ali Leopoldo mnogoj Gospodi, koja se Tekelii bihu pridružili, čini glave odsići, i tako dostojne kuće Zrinovića i Frankopanovića tada su iskorenute bile.

U to vrime Car diže silovitu vojsku, ter je posla na Beč, i prid njom Kara Mustafu Vezira, a on ostade u Biogradu. Obside dakle Turska vojska Beč, i poče ga

sa svih stranah žestoko bili, koga branjaše knez Staremberg. Posli pak puno danah dodje Beču na pomoć Ivan kralj Poljački, Emanuel Herceg Bavarski, Ivan Herceg Saksonski, knez Valkek, i dva od Badena, koji sastavši se s' vojskom Cesarovom, prid kojom biše Herceg Lorene, udariše na Turke, razbiše ih, i strašno izsikoše.

Kada razumiše Kotarci Dalmatini, koji u to vrime biše Turski podložnici, da je pod Bečom Turska sila satervena, i izsičena, digoše se protiva Turskim Kotaranom, ter ih počeše robiti, sići i njihove dvorove otimati, a ne samo dvorove, dali još i kule, kaštele, sela i varoše njihove osvojiše, prid kojim bihu poglavice glasoviti junaci, izmedju ostalih Janković *Stojan* s' braćom, Smiljanići, Miljkovići, Močivuna Vuk, Mirčetić i ostali mnogi. Gledajući ostali Krajišnici što Kotarci čine, to jest Zagorci i Petropoljci, digoše se i oni protiva svojim Gospodarom, ter ih porobiše, i izstiraše iz svoje Krajine, prid kojim se imenuju izmedju ostalih silnih junakah knez Vojnić rečeni Nakić, Radnić i drugi. Ove gledajući knezovi poljički, digoše se i oni protiva Turkom sa svojizim Poljičanim; njih gledajući Zadvarani i Primorci učiniše isto, tirajući Turke iz svojih mistah, robeći ih, sikući i otimljući njihova bogatstva. Isto opravivši Krajišnici Boke Kotorske, porobiše svu Tursku zemlju do Nikšića, osvojivši njihove kule i sažgavši sela i varoše Turske. Potom toga Privedri Princip Mletački proglasi rat protiva Caru na 1684. dade Dalmatinom prah, olovo, puške zairu i ostalo što je od potribe, ter poče srićno uzimati gradove.

Ova se istina nahodi u knjigam štampanim na 1692 koje se imenuju: *La sacra lega contro la Potenza Ottomana ecc. fatta porre in luce da Michele Luigi Mutti.*

Na 1685. Osvojiše Mletčani Koron u Morii. Toga i-

stoga godišta obsidoše Sinj u Dalmacii, ali udarivši na nje Paša Bosanski, razbi ih, i mnogo keršćanah posiče.

Makar Ivan Kapetan Hervatski razbio je Fonduk Pašu kod Oraoviče. To isto godište obside Cesarova vojska Budim, koga posli dva miseca danah s' velikom mukom i prolitjem kervi kerščanske osvoji.

Na 1687. Vojska morska Principova prid kojom biše Frane Morožinac osvoji Dardanele blizu Carigrada, Korint i Atinu u Gerčkoj zemlji. A u Dalmacii Novi pod kojim razbiše Topal Pašu Bokeži i ostali Dalmatini, posikavši mnoge Turke. Istoga godišta vojska Cesarova razbila je, i izsikla silnu Tursku vojsku na polju Muačkomu. A Makar Kapetan pod gradom Sigetom žestoko ih razbi, i mnogo Turske kervi proli. Hervati udrivši na Turke kod Osieka grada razbiše ih, i mnogo glavah odsikoše.

Na 1688. Umri Car Mehmed četverti i stade za Cara brat njegov Suleman. Ovo isto godište uzeše Mletčani tverdi grad Knin, i zemlju Tursku brez pristanka robljaše Janković, Smiljanić, Nakić, i ostali Dalmatinski serdari.

Na 1689. Bi učinjen za Papu Aleksandro osmi.

Na 1690. Josip sin Leopolda kralj Ungarski bi učinjen. Ovo godište Požežani digoše se u robiu do Banje Luke, odkuda s' velikim plinom povratili se jesu, vodeći mnoge sužnje, ali i njih dosta je poginulo.

Ivan Babić Zagrebački Kanonik bi učinjen u ovo vrime za Biskupa Skradinskoga.

Na pristolju S. Cerkve side Inocencio dvanajesti.

Na 1691. Medju vojskom Turskom i Cesarskom velik je boj bio kod Slankamena, u komu pogibe četiri iljade Cesarovacah, a Turaka puno i puno veće, jer bihu razbieni i Vezir ubien. Sto i četederset i četiri topa Turska Nimci osvojiše, i sve što donili bihu. Na 1693 Turci svoga Cara Mehmeda postaviše u tamnicu, a učiniše za Cara Akmeta. Ali do dva godišta i on budući

umro, stupi na Carstvo Mustafa koi osvoji grad Lipu u Erdelju.

Na 1696. Princip Eugenio bi učinjen nad svom vojskom Cesarovom najstarii Vladalac i Glavar, koi razbi Cara Mustafu kod rike Tise, i tako izsiče Turke, da ih malo i uteče, osvoji Eugenio sto velikih tepovah, i sedam repovah konjskih koje Paše i Veziri nose. Uteče Car s' malo vojnikah u Biograd.

Posli toga Princip Eugenio ulize s' vojskom u Bosnu, i upali Saraevo.

Na 1699. Medju Cesarom Leopoldom, Carom Mustafom i Principom bi mir učinjen.

Rat ovi, koi se zove Bečki i Morie, bio je puno nesrićan po Turke, budući od Cesarovacah na svakom, malo da ne mistu razbieni, i iz svih mistah, iz Ungarie i Slavonie istirani. U Dalmacii takodjer sve gradove od njih posidovane izgubiše, i bili su od istih ženah sičeni i vezani. U Morii istu sriću zlu imadoše, jer im Frane Morožin svu Moriu osvoji, i na puno ih mistah razbi.

Slidi broj poglavitih Junakah i Vitezovah
Naroda Slovinskoga.

Od tri verste nahodi se broj Vitezovah Slovinskih, to jest najvećih, većih i manjih.

U broju Vitezovah najvećih jesu: Uglješa brat kralja Vukašina, koi malo pria nego se u vodi Marici utopi, trista Turskih glavah na bojnom Kosovu odsiče.

Marko Kraljević, rečenoga Ugleša sinovac a Vukašina sin, od koga se po svim zemljama Slovinskim pisme pivaju. Relja Omućević, rečeni Bošnjanin silni junak.

Miloš Oblić, rečeni Kobilić, od svega Naroda Slovinskoga pripovidani.

Jure Kaštriotić, rečeni Skenderbeg, tri iljade glavah odsiče.

Vojvoda Janko, silni junak kao i Kaštriotić, u isto je vrime vojevao.

Nikola Ban Šubić, rečeni Zrinović, glasoviti na oružju vitez.

U broju druge verste junakah mnogi se i mnogi nahode, od kojih se nike glasovitie imenovati ću, a navlastito one od kojih se junaci pivaju, i jesu ovi u zemlji Hervatskoj i u Senju: Knezovi Frankopanović, Bani Draškovići, Patačići, Kegljevići, i Daničići u junaštvu proglašeni, i u pismam proslavljeni.

Makan Kapetan, Ivan Senjanin, i Juriša Senjanin silni vitezovi.

Sekul vojvoda, i Marian Terzić od Slavonie iz Kobasa mejdanžie, i vitezovi glasoviti.

Dalmatini.

Sorić aliti Surić don Stipan, Turska se kuga mogaše zvati, jer desta njihovih glavah odsiče, ali i on pogibe.

Janko Mitrović, i Ilia Smiljanić oba žestoka junaka.

Stojan Janković, starinom Mitrović, po svim Slovinskim deržavam pivani i proglašeni.

Todor Kladnić, rečeni Latinin slavni mejdanžia.

Serdari Miljkovići, Močivuna Vuk, Frane Mirčetic, Durut Arambaša, Tintor, Jankovića barjaktar, Andria Gilima, Vuk Perišić, Panža Pokrajac, Šimun Barlulačić, Klanac od Novoga, Toma Sinovčić, Luka Oštrić, Antun Nekić, Nikola Zrilić, Bakia Pakošćanac, Marko Pletikosa; ovo su junaci od Kotara koji sve krajine Turske porobiše, gradove uzimaše, i svaki veće Turskih glavah odsiče, od kojih niki dostojni su bili da se postave u broj pervih Junakah, kakono i Janković, Smiljanić, Močivuna Vuk, i Sorić don Stipan.

Vuk Mandušić silni junak, ne samo od Dalmatina pivan i uzvišen, dali još, i od latinah u njihovim knjigam pohvaljen. Sedam Omeljićah, Vid i braća njegova, bihu sedam lavovah i ljutih zmajah.

Stari Kosirići Stipan i Miho, Plemići grada Šibenika, vitezovi u stara vrimena plemeniti, od kolina Kosarića, aliti Hercega Stipana.

Cvian Šarić, i Markovinović iz Mandaline, oba Turske kervolie i silni junaci; ovo su od krajine Šibeničke.

Serdar Matji Nakić, starinom Vojnić Kavalir, i Koluneo Gergo njegov sin, oba bihu vitezovi glasoviti.

Kavalir Gergo Radnić, i kavalir Andria Butković mejdanžie oba bihu, koji na mejdan izlazište i glave Turske odsicaše, i ovo su glavari Derniški.

Zec i Bože Vučkovići serdari i siloviti vitezovi, koji Turkom odsicaše glave, Frane Surić, Kavalir Dom Ivan Gerčić, Nikola Žanko, Ante Grabovac vitezovi glasoviti, glavari i zmije Sinjske, Beršići, koji vojujući i Tursku zemlju robeći izgibose; svi su ovi *Sinjani.*

Miloš Klisanin u junaštvu drugi Kobilić, Ivan i Batriša od istoga grada, od kojih se lipe pisme pivaju.

Od Kaštelah Rajević, Ivančević i Kumbat Ivan, sva tri u broju silnih junakah.

Tertaljić od Splita mejdanžia veliki, koi na mejdanu Turkom glave odsicaše.

Od Poljicah Marko Sinovčić nepridobitni vitez i jeneral vojske Dalmatinske, pod Kandiom i na drugim mistim sikući Turke, učini neumerlo poštenje svoj Dalmacii.

Knez i vojvoda Jure Čotić Krilaš i mejdanžia silni.

Bobetić Stipan, Dom Jura Pavić, Martići, Božići i drugi mnogi od Poljicah Knezovi, u stara vrimena siln, junaci bihu.

Petar, Tadia i Jure Kulišići od Omiša, starinom Poljički Knezovi, neizgovorna junaštva sva tri počiniše, da se mogahu u broj najpervih junakah staviti.

Kavalir Kosor od Zadvorja, i Serdar Kostojević, rečeni Bajo od istoga mista, mnogo Turske kervi proliše.

Fratar Kumbatović od Imoskoga puno se slavi od junakah.

Matij Pavlinović iz Župe, starinom Vučemilović, junak žestoki, i zmaj krilaš, kakono i serdar Rado, s' kojim je vojevao, i dosta glavah odsikao.

Juraš i Matij' Veić od Imotske Krajine, dva žestoka lava od Krajine biru.

Rade Miletić, Serdar Vagorca, sto Turskih odsiče glavah.

Petar i Pavo Jelavići, kapetani od Vagorca, junaci kakono i Rade Miletić.

Deli Marković od Makarske deržave, od koga latini uspomenu u svojim knjigam čine, i njegovo junaštvo puno uzvisuju, jer nebiše junak manji od Jankovića.

Miloš Rusendić, mnoge glave Turske odsiče.

Tomica vojvoda Antičić glasoviti junak i mejdanžia.

Miho Visković od Podače u Primorju, vojvoda i silni junak biše.

Kavalir Nikola Novković od Neretve, za veliko junaštvo imade kavalirstvo.

Serdar Matiaš Sentić i braća njegova Tursku zemlju robiše, i mnoge odsikoše glave.

Serzente niki od Neretve biše Arambaša Krajišnikah, koi nebiše manji junak od Rada Miletića, ali usilnik i zulumčar, ne samo Turkom, nego li još i keršćanom, i tako Podačanom zlo čineći, bi ubien od Vicka Rabušića starenika od Podače sela.

Ivan Marasović Kapetan od novih stanovnikah aliti pribivaocah u Visu otoku, dostojan se nahodi pribivati u broju ovizih silnih junakah, zarad njegova viteškoga vojevanja, i Turskih glavah odsicanja, rata Morie, aliti Bečkoga, kako svidoče pismena svidočanstva Jerolima Kornera Jenerala Dalmacie i Arbanie; pervo je pisano 4 Listopada 1687, drugo na 17 Kolovoza istoga godišta; treće na 30 Studenoga 1688; četverto na 22 Lipnja 1694; a izvan rečenih svidočanstvah lipa pisma koja se od istoga piva, svidoči da je verstan vitez bio.

Poglaviti Vitezovi Boke Kotorske dostojni slavit se s' Jankovićem i Smiljanićem.

Šestokrilovići i Bujevići od Perasta, kakvi su u stara vrimena junaci bili, svidoče im izvan dukalah Princi-povih, i kolajnah zlatnih, pisme koje od njih pivaju junaci.

Kavalir Bolica iz Kotora glasoviti junak rata Bečkoga bio je, i zarad junaštva imade kavalirstvo.

Viskočići od Boke Kotorske mnogo glavah Turskih po moru vojujući odsikoše, zato su bili kavaliri, kolu-neli i versni oficiali.

Serdar Nikolić, pridivkom Bajo spored Jankovićem more se u junaštvu slaviti, jer mnogo boja učini, i Turskih glavah odsiče, a isti dan pria nego pogibe dva-najest Turakah posiče.

Krilo od Perasta neučini manje zla Turkom nego Ban Zrinović, i zato kada ga Turci na tverdoj viri u-hvatiše svakim ga mukam mučiše.

Rata Kandie, Turčin jedan imenom Asan puno si-lovit, snažan, veliki, i priličan žigantu aliti jigantu Golii odmetnu se sam u goru, i učini se samac pu-staija u gori Cernoj, mistu zvanu Trubjela, gdi izmedju ostalih zalah koje počini, udari jednom sam na sedam-deset svatah, razbi ih i ugrabi divojku, ali se namiri na viteza, kano Goliat na Davida, ter mu odsiče glavu, a to biše Mato Ivanović vitez iz Dobrote, od Boke Ko-torske, koi posli toga puno vojeva i junaštva počini.

Nikola Tomić iz Dobrote rečene, junak silni biše, koi kada naši vojnici jurišem osvojiše grad Novi, naj-pervi Nikola s' Barjakom na beden grada skoči, i ba-rjak svoj na Novi postavi, ali od Turakah bi teško ranjen, od kojih ranah priboli vši viteški vojeva, i poštenje učini. Od istoga imena i plemena, ako i nisu od iste kuće, nahodi se Tomićah u Bosni, i u Dalmacii juna-kah silnih i serdarah u za Gvazdu.

Markiš Kosović od mista Dobrote, ljuta zmija i silni mejdanžia biše, koi na mejdanu pogubi Turčina junaka glasovitoga imenom Rizmanagića.

Kavalir Marko Ivanović iz Dobrote u pervomu boju s' Kraljevićem i Kobilićem i vojvodom Jankom, radi njegova junaštva slavit bi se mogao. Na moru pod gradom Turskim Patrasom udari na Markovu tertanu jedna gjemia Turska velika, i u njoj Turakah mnogo, a s' Markom nebiše izvan dvadeset vitezovah. Sa svim tim tako se junački obrani, da veće od šesdeset Turakah pogubi, i Tursku gjemiu potira. Drugi put nahodeći se Marko u svojoj tertani pod Atinom u portu, naški Slobodniku, Zmaj zvanu, udari na njega jedan Turski brod, koi se zove Šambek, puno veći od galie, u komu biše blizu četiri stotine Turakah, i četerdeset bojnih lumbadarah, aliti topovah, a s' Markom nebiše nego trideset i osam junakah i na tertani devet Lumbaradah; sa svim tim pridati se Turkom nehti, nego se brani i brani vitežki mnogo vrimena, najposli pridobi strahoviti Turski Šambek, ognjem ga u portu Zmaju sažeže, i Turke pobi, i izsiče, prid kojim bi silni gusar morski Aksi Ibraim imenom; ali i glasoviti vitez Marko posli nego Turke pridobi od puške smert imade.

Njegov brat kavalir Joso u tomu istomu se boju nadje, i nebi manji junak od brata Marka; ovi potlem se boj dospi, slavodobitnik dili se izpod Atine, i dodje u porat pod Turski grad Drač, koga obletiše i okolišiše tri gjemie Turske, jedna tertana, jedan Šambek i jedna polaka; ali videći da se Joso biše željno spravio s' njimam se biti, udariti na njega nesmidoše, nego za petnajest danah čekaše nebi li ga kako iz privarke obladali, ali vidivši da nije moguće, počeše na lipe pitati slavni barjak Aksi Ibraima; kavalir Joso ne samo dat im ga nehti, nego im se rugati poče, a oni tužni i neveseli ostavivši ga pobigoše; ova se junaštva dogodiše neima vele godinah.

Priličan boju rečenomu, drugi se boj na moru učini, koi mnogim mučan će biti virovati, ali je brez svake sumlje istinit, i zato se sumljit neima: Dva brata Arbanasovića iz Dobrote, i dva druga s' njima, usve četverica, a dite biše četverto, vozeći se u svojoj ladji izpod Turske zemlje udari na nje jedna lanca, i u njoj trideset Turakah Barbarezah; ali se Arbanasovići nehtiše pridati, nego najpri iz pušakah, pak najposli s' mačim braniti se i sići Turke počeše, ter pogubivši okolo dvadeset Turakah viteški se obraniše. Ovu istinu keršćani koji s' Turcim u rečenoj lanci, aliti šajci bihu sužnji, svidoče, i ovo se dogodi nije vele vrimena. Sad promisli štioče kakvi su janaci od Boke Kotorske, gdi na tri udari po trideset Turakah, i nemogu im učiniti ništa.

Kavalir Božo Radomir jedreći u svojoj tertani sa samo dvadeset vitezovah ispod Arbanie ugleda dvi fušte Turske, gdi s' jednim šemlukom vode jednu polaku Napulitansku, udari na fušte aliti ormanice, potira ih priko mora, i mnoge pogubi Turke iz pušakah i lumbaradah, osvoji polaku Napulitansku, i u njoj našavši dvadeset Turakah, sve ih posiče, a polaku vrati kralju Napulje. Dužd Mletački zaradi njegova junaštva učini ga kavalirom S. Marka. Ovo se dogodi biti će tri godišta, malo veće oli malo manje.

Kavalir Bronza glasoviti na moru vitez razbi i izsiče Turke i zaradi toga bi učinjen kavalirom S. Marka.

Jure Ban od Perasta nahodeći se sa samo dvadeset junakah pod Turskim gradom Dračom bi na dan Božića naskočen od Turakah Dračanah s' jednom velikom tertanom, u kojoj sto i šestdeset junakah biše, ali se Ban tako viteški brani, da osvojivši tertanu sve turke izsiče, premda i on, smertno ranjen, berzo priminu.

Gospoda Kotorska Burovići glasoviti vitezovi bili su, i zato su mnogi od njih kavaliri S. Marka izašli.

Arambaša Gruica Žeravica od Banjana rodom, taki

junak smertni biše rata Bečkoga, da se brez svake sumlje more Jankoviću, Mandušiću, Močivuni Vuku, i Radi Miletiću prilikovati. Ovi vitez veće od šesdeset glavah Turskih odsiče, a izmedju ostalih posiče Bega Muratovića i serdara Risane, dovede mnoge sužnje, i upali jednu množinu velikih kućah Turskih. Svidoče sva njegova junaštva, Providuri, i Jenerali Mletački:

Jure Korner na 1666, Jerolim Loredan na 1668, Lorenco Bernardo na 1669, Antun Priuli na 1669, Jerolim Korner na 1689, Petar Duodo na 1691.

Ivan Žeravica sin rečenoga viteza nebiše manji junak od svoga otca Jure aliti Gruice, kako istoga karte svidoče, i ovi se prozva Sarabatja do dneva današnjega.

Ovo su dakle moj štioče bogočastni junaci Slavnoga Naroda, koje sam znati mogao i u dva rečena broja postavio, ali trećega broja nemećem, jer toliko je mnoštvo junakah, koji po jednu po dvi i po tri glave odsikoše, da ih za puno vrimena izbrojiti nebi mogao, zato ih neimenujem u ovim knjižicam.

Ako li želiš znati koji su bili od našega Jezika i Naroda Pape, koji li Casari, evo ti ih kažem.

Pape: Kajo Sveti od Kolina Dioklecianova, Solinjanin rodom; Ivan četverti rodom Zadranin od kuće (kako govore) kneza Sope. Ksisto peti od Boke Kotorske iz Kruševicah, kako svidoče njegova pisma, koja se u Vatikanu nahode.

Cesari Slovinci: Maksimin Bulgarin Drinopoljac, Decio rodjen iz Srima u Slavonii, Flavio Klaudio Slovinac Dalmatin, Aurelio Valerio iz Srima, oli (kako niki hoće) Dalmatin, Dioklecian Dalmatin, Kostancio Kloro starinom Dalmatin, Konstantin veliki, sin Konstancia Klora u Nišu rodjen, Konstantin pervi sin Konstantina velikoga, Konstancio drugi sin njegov, Konstante sin treći Konstantina velikoga, sva tri su u isto vrime Cesari bili i ovi razdiliše Cesarstvo Rimsko: Konstantina zapade na dio Španja, Francia, Olanda, Ingilterra, Škocia,

Ibernia i veći dio Germanie; Konstanta sva Italia, Sicilia, Dalmacia, Bosna, Slavonia, Ungaria, Valakia, Bulgaria, Macedonia, Arbania, sva Gerčka zemlja do Carigrada, Tartaria, sva velika i mala Azia, Soria, Mesopotamia, Egipat i sve kraljevine do Persie. Cesar Jovian iz Srima, Justin Bulgarin, Justinian veliki iz Rašie, Justin rečeni mladji, Gličerio Dalmatin, Kvintilio Dalmatin, Valerian treći Slovinac, Karo Dalmatin, Karino i Numcriano sinovi Kara rečenoga, oba su Cesari bili; Licinio Dalmatin, Julian Apostata unuk velikoga Konstantina, Valentinian treći Slovinac. Ovo su Cesari od Naroda Slavnoga, koji Svitom zapovidaše. Medju ostalom Gospodom Slovinskom biše Radić, Kuzmanić, Rubnić, Davidović, Blažević, Mikulić i Voineo, koje sam zaboravio imenovati na svomu mistu. Ovi stoje u Rogoznici više Omiša, koji imadoše pomilovanje od Bana Frangipana na 1436 i počimlje ovako: Nos Xansa Frangipani etc.

Ali sve drugo govorenje ostavivši, vraćam se na skazanje dogadjajah poglavitih, koji se do 1760 zgodiše.

Na 1701. Karlo Sin Cesara Leopolda za kralja Španjolskoga bi učinjen. Istoga godišta Martin Brajković imade Biskupat Zagrebački.

Na 1705. Umro je Cesar Leopoldo, na koga pristolju side njegov sin Josip, a za njim njegov brat Karlo obran na 1712.

Na 1715. Poče rat mali, koga proglasi pod Sinjem Jenera Andjeo Emo. Isto godište osvojiše Turci kraljestvo Morie Mletčanom; dodje potom toga sto iljadah vojske Turske na Sinj, i nemože ga osvojiti, jer ga viteški obrani Balbi Providur sa Sinjskim Krajišnicim.

Na 1716. Cesar Karlo udari na Turčina i Princip Eugenio razbi Vezira pod Varadinom, i žestoko izsiče Turke, posli toga osvoji Biograd, i druga mista Turska razbivši na puno mistah Turke.

Na 1721. Umri Papa Klement jedanajesti, i na njegovo misto stupi Inocencio trinajesti.

Na 1724. Bi učinjen Papom Benedeto trinajesti, Reda S. Dominika. Posli njega Klement dvanajesti na 1730.

Na 1740. Side na pristolju S. Cerkve Benedeto četernajesti.

Na 1741. Bi učinjen za Cesara Frane Pervi duka Savoje.

Na 1756. Maria Teresia i Kralj Prusianski učiniše žestoki rat medju se.

Na 1758. Bi učinjen za Papu Klement trinajesti Mletčanin; Razoniko rodom.

Na 1760. Rat s' kraljicom Ungarskom i Prusiom slidi, i pogibe do sada s' jedne i druge strane veće od trista iljadah vojnikah.

DOSPITAK.

POTRAŽNIK

Stvarih poglavitih u ovoj knjigi saderžanih.

